

Regionální operační program NUTS II Severovýchod pro období 2007 - 2013

11. listopadu 2011

Verze 3.0

Obsah

SEZNAM ZKRATEK	3
1 ÚVOD.....	7
2 METODICKÉ A PERSONÁLNÍ ZABEZPEČENÍ TVORBY ROP SEVEROVÝCHOD	8
3 VÝCHOZÍ DOKUMENTY A LEGISLATIVA	9
3.1 DOKUMENTY NA EVROPSKÉ ÚROVNI	9
3.2 DOKUMENTY NA NÁRODNÍ ÚROVNI	10
3.3 DOKUMENTY NA REGIONÁLNÍ ÚROVNI	11
3.4 LEGISLATIVA RELEVANTNÍ PRO TVORBU ROP SEVEROVÝCHOD.....	14
4 ANALÝZA EKONOMICKÉ A SOCIÁLNÍ SITUACE	15
4.1 VŠEOBECNÁ CHARAKTERISTIKA.....	17
4.2 VÝVOJ EKONOMIKY REGIONU V KONTEXTU ČESKÉ REPUBLIKY A EU	21
4.3 PODNIKÁNÍ A ZNALOSTNÍ EKONOMIKA	26
4.4 LIDSKÉ ZDROJE, KVALIFIKACE A VZDĚLÁVÁNÍ, TRH PRÁCE	34
4.5 CESTOVNÍ RUCH A KULTURA	47
4.6 ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ	57
4.7 DOPRAVNÍ A TECHNICKÁ INFRASTRUKTURA, BYDLENÍ.....	63
4.8 REGIONÁLNÍ ROZVOJ A VEŘEJNÁ SPRÁVA.....	72
4.9 ZHODNOCENÍ DOSAVADNÍCH PROGRAMŮ PODPOR.....	77
4.10 SWOT ANALÝZA	80
5 STRATEGIE	87
5.1 VÝCHODISKA STRATEGIE	87
5.2 HLAVNÍ ZNAKY STRATEGIE	88
5.3 STRATEGIE REGIONU SOUDRŽNOSTI SEVEROVÝCHOD	88
5.4 STROM PROBLÉMŮ	95
5.5 GLOBÁLNÍ CÍL A SPECIFICKÉ CÍLE ROP SEVEROVÝCHOD	96
5.6 ZVOLENÁ STRATEGIE.....	98
5.7 VAZBA ROP SEVEROVÝCHOD NA NADŘÁZENÉ PROGRAMOVÉ DOKUMENTY	104
5.8 VAZBA PRIORITYNÍCH OS ROP SEVEROVÝCHOD NA STRATEGICKÉ DOKUMENTY KRAJŮ REGIONU SOUDRŽNOSTI SEVEROVÝCHOD	109
5.9 VAZBA PRIORITYNÍCH OS REGIONÁLNÍHO OPERAČNÍHO PROGRAMU NA PROGRAM ROZVOJE VENKOVA	110
5.10 SOULAD VEŘEJNÝCH INTERVENČÍ ROP SEVEROVÝCHOD S NAŘIZENÍMI EK KE STRUKTURÁLNÍM FONDŮM A CÍLI SPOLEČENSTVÍ	111
5.11 ZDŮVODNĚNÍ VEŘEJNÝCH INTERVENČÍ NUTS II SEVEROVÝCHOD VE VAZBĚ NA KOMPETENCE KRAJŮ	111
5.12 ABSORPČNÍ KAPACITA REGIONU	112
5.13 HORIZONTÁLNÍ TÉMATA	112
5.14 PŘÍSPĚVEK ROP SEVEROVÝCHOD K REALIZACI STRATEGIE TRVALE UDRŽITELNÉHO ROZVOJE.....	118
5.15 PŘÍSPĚVEK ROP SEVEROVÝCHOD K URBÁNNÍMU PROSTORU	120

5.16	PROCES PARTNERSTVÍ	120
5.17	KŘÍŽOVÉ FINANCOVÁNÍ	123
5.18	MOŽNOSTI PPP V ROP SEVEROVÝCHOD	124
5.19	KOORDINACE ROP SEVEROVÝCHOD S TEMATICKÝMI OPERAČNÍMI PROGRAMY	125
6	PRIORITNÍ OSY A OBLASTI PODPORY ROP SEVEROVÝCHOD	132
6.1	STRUKTURA PRIORITNÍCH OS A OBLASTÍ PODPORY ROP SEVEROVÝCHOD	132
6.2	FINANČNÍ ALOKACE NA ERDF NA JEDNOTLIVÉ PRIORITNÍ OSY ROP SEVEROVÝCHOD	133
6.3	PRIORITNÍ OSA 1: ROZVOJ DOPRAVNÍ INFRASTRUKTURY	134
6.4	PRIORITNÍ OSA 2: ROZVOJ MĚSTSKÝCH A VENKOVSKÝCH OBLASTÍ	149
6.5	PRIORITNÍ OSA 3: CESTOVNÍ RUCH	168
6.6	PRIORITNÍ OSA 4: ROZVOJ PODNIKATELSKÉHO PROSTŘEDÍ	180
6.7	PRIORITNÍ OSA 5: TECHNICKÁ POMOC	192
7	INDIKÁTORY PRO MONITORING A EVALUACI	197
7.1	INDIKÁTORY KONTEXTU	199
7.2	INDIKÁTORY PROGRAMU	201
7.3	INDIKÁTORY PRIORITNÍCH OS	202
8	REALIZAČNÍ ČÁST	206
8.1	IMPLEMENTACE PROGRAMU	206
8.2	SYSTÉM VÝBĚRU PROJEKTŮ, ÚKOLY PŘÍJEMCŮ	209
8.3	FINANČNÍ ŘÍZENÍ	212
8.4	KONTROLNÍ A AUDITNÍ SYSTÉM	215
8.5	MONITOROVÁNÍ	218
8.6	HODNOCENÍ PROGRAMU	224
8.7	PROPAGACE	233
9	FINANČNÍ ZAJIŠTĚNÍ ROP SEVEROVÝCHOD	237
10	PŘÍLOHY	239
10.1	PŘÍLOHA Č. 1: SEZNAM MĚST DLE JEDNOTLIVÝCH OBLASTÍ PODPOR PRIORITNÍ OSY 2	239
10.2	PŘÍLOHA Č. 2: ORIENTAČNÍ ROZDĚLENÍ PŘÍSPĚVKU SPOLEČENSTVÍ PODLE KATEGORIE V REGIONÁLNÍM OPERAČNÍM PROGRAMU NUTS II SEVEROVÝCHOD	241
10.3	PŘÍLOHA Č. 3: NETECHNICKÉ SHRNUTÍ INFORMACÍ POSKYTNUTÝCH VE ZPRÁVĚ O STAVU ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ PODLE PŘÍLOHY I(J) SMĚRNICE 2001/42/ES	242

Seznam zkratk

AFCOS	Anti-Fraud Coordinating Structure
AGN	Evropská dohoda o vnitrozemských vodních cestách mezinárodního významu
AO	Auditní orgán
APZ	Aktivní politika zaměstnanosti
ARR	Agentura regionálního rozvoje
CBA	Cost-Benefit Analysis
CF	Fond soudržnosti
CR	Cestovní ruch
CRR	Centrum pro regionální rozvoj České republiky
CSG	Strategické obecné zásady společenství pro hospodářskou, sociální a územní soudržnost 2007 – 2013 (Community Strategic Guidelines)
CZK	Česká koruna
CZT	Centralizované zásobování teplem
ČCCR	Česká centrála cestovního ruchu
ČNB	Česká národní banka
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
ČOV	Čistírna odpadních vod
EAFRD	Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
EAO	Ekonomicky aktivní obyvatelstvo
EC	European Commission
EFF	Evropský rybářský fond
EHS	Evropské hospodářské společenství
EIA	Environmental Impact Assessment (Vyhodnocení vlivů na životní prostředí)
EK	Evropská komise
EO	Ekvivalent obyvatel
ERDF	Evropský fond pro regionální rozvoj
ES	Evropské společenství
ESF	Evropský sociální fond
EU	Evropská unie
EUR	Euro
EUROSTAT	Statistical Office of the European Communities
EVVO	Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta
FS	Fond soudržnosti

GS	Grantové schéma
GC	Globální cíl
HDP	Hrubý domácí produkt
CHKO	Chráněná krajinná oblast
ICT	Informační a komunikační technologie
IDS	Integrovaný dopravní systém
IPRM	Integrovaný plán rozvoje města
IOP	Integrovaný operační program
IS	Informační systém
KAP	Komunikační akční plán
KD	Kombinovaná doprava
KHK	Královéhradecký kraj
KOM	Součást názvu dokumentu Evropské komise (označení nařízení)
LBK	Liberecký kraj
MF	Ministerstvo financí
MHD	Městská hromadná doprava
MK	Ministerstvo kultury
MLC	Multimodální logistické centrum
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MSP	Malé a střední podniky
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MSC2007	Monitorovací systém Central 2007
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
MSSF	Monitorovací systém strukturálních fondů
MV	Monitorovací výbor
MZd	Ministerstvo zdravotnictví
Mze	Ministerstvo zemědělství
NGE	Čistý ekvivalent grantu
NNO	Nestátní neziskové organizace
NOK	Národní orgán pro koordinaci
NP	Národní park
NRP	Národní rozvojový plán
NPR	Národní program reforem (Národní lisabonská strategie)
NSRR	Národní strategický referenční rámec

NUTS	Územní statistická jednotka (Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques)
NUTS II SV	NUTS II Severovýchod (Liberecký kraj, Královéhradecký kraj, Pardubický kraj)
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OKEČ	Odvětvová klasifikace ekonomických činností
OP	Operační program
OP D	Operační program Doprava
OP PI	Operační program Podnikání a inovace
OP PP	Operační program Průmyslu a podnikání
OP LZZ	Operační program lidské zdroje a zaměstnanost
OP VK	Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost
OP ŽP	Operační program Životní prostředí
ORP	Obec s rozšířenou působností
OSMS	Odbor správy monitorovacích systémů MMR
OSN	Organizace spojených národů
PCO	Platební a certifikační orgán
PK	Pardubický kraj
PO	Prioritní osa
PPP	Public Private Partnership (Partnerství veřejného a soukromého sektoru)
PPS	Parita kupní síly měny
PRV	Program rozvoje venkova
PZI	Přímé zahraniční investice
ROP	Regionální operační program
RPS	Rámec podpory Společenství
RR	Regionální rada
ŘKV	Řídící a koordinační výbor
ŘO	Řídící orgán
SC	Specifický cíl
SEA	Posouzení vlivů koncepcí a programů na životní prostředí
SEZ	Sanace ekologických zátěží
SF	Strukturální fondy
SFC2007	System for Fund Management in the European Community 2007 – 2013 – informační systém EK
SFDI	Státní fond dopravní infrastruktury
SHR ČR	Strategie hospodářského růstu České republiky

SLBD	Sčítání lidu, bytů a domů
SOZS	Strategické obecné zásady Společenství pro hospodářskou, sociální a územní soudržnost 2007 - 2013
SOŠ	Střední odborná škola
SOU	Střední odborné učiliště
SROP	Společný regionální operační program
SRR ČR	Strategie regionálního rozvoje České republiky
S-RR	Sekretariát Regionální rady
SŠ	Střední škola
SUR ČR	Strategie udržitelného rozvoje České republiky
SWOT	Analýza silných a slabých stránek, příležitosti a ohrožení
SZIF	Státní zemědělský intervenční fond
UNESCO	Památky Seznamu světového dědictví UNESCO
TA	Technická asistence
TEN-T	Transevropské dopravní sítě
TIC	Turistické informační centrum
TOP	Tematický operační program
ÚSES	Územní systém ekologické stability
ÚRR	Úřad regionální rady
VKP	Významné krajinné prvky
VOŠ	Vyšší odborná škola
VRR	Výbor regionální rady
VTP	Vědeckotechnologické a technologické parky
VŠ	Vysoká škola
WTO	Světová obchodní organizace

1 Úvod

Regionální operační program regionu soudržnosti Severovýchod ROP NUTS II Severovýchod (dále jen „ROP Severovýchod“) předkládá Regionální rada regionu soudržnosti Severovýchod sídlící v Hradci Králové. Region tvoří Liberecký kraj, Královéhradecký kraj a Pardubický kraj.

Regionální operační program regionu soudržnosti Severovýchod je programový dokument určující prioritní osy regionu pro programovací období Evropské unie na léta 2007 – 2013. ROP Severovýchod je jedním z celé soustavy programovacích dokumentů připravovaných Českou republikou (ČR) a jejími regiony. Účelem programovacích dokumentů je předložit Evropské komisi nástroje, prostřednictvím kterých bude možné naplňovat cíle Evropské unie a její politiky hospodářské a sociální soudržnosti prostřednictvím čerpání finančních pomoci ze strukturálních fondů Evropské unie. Pro region soudržnosti Severovýchod a jeho operační program je relevantní Cíl 1 - Konvergence,

ROP Severovýchod zohledňuje koncepční podkladové materiály regionální úrovně a především hlavní strategické a programové dokumenty určující obecné priority rozvoje ČR a EU. Mezi tyto dokumenty patří zejména Strategické obecné zásady Společenství (SOZS), Národní rozvojový plán České republiky (NRP) a na něj navazující Národní strategický referenční rámec (NSRR), který kromě definice hlavních cílů a priorit ČR na následující programové období specifikuje rozdělení prioritních oblastí mezi jednotlivé tematické/sectorové operační programy a regionální operační programy. NSRR podléhá schválení Evropské komise a je určitou spojnici mezi evropskými prioritami uvedenými v SOZS a národními prioritami politiky soudržnosti rozpracovanými v operačních programech.

ROP Severovýchod je konzistentní s dalšími národními strategickými dokumenty, a to se Strategií udržitelného rozvoje (SUR ČR), Strategií hospodářského růstu a regionálními strategiemi rozvoje jednotlivých krajů tvořících region soudržnosti Severovýchod. ROP Severovýchod obdobně jako NSRR plně odráží změny vyplývající z odlišného přístupu k evropské politice hospodářské a sociální soudržnosti na léta 2007 – 2013 a nové ambice ČR jako plnohodnotného člena EU v nadcházejícím programovacím období. Součástí přístupu zpracovatele v tvorbě ROP Severovýchod se staly zkušenosti ze stávajícího programovacího období 2004 - 2006.

ROP Severovýchod byl zpracován v souladu s principem subsidiarity, je nástrojem k naplňování priorit NSRR. Je zaměřen na řešení hlavních problémů regionu soudržnosti Severovýchod a na využití jeho potenciálu, s akcentem na vyvážený a harmonický rozvoj. Hlavní odpovědnost za jeho obsah nese region soudržnosti Severovýchod, resp. jeho Regionální rada (RR).

Zaměření ROP Severovýchod v podobě definovaných prioritních os vychází a navazuje na globální cíl, strategické cíle a priority Národního rozvojového plánu ČR (NRP) pro období 2007 - 2013. Obsahové zaměření ROP Severovýchod je formulováno s ohledem na tematické zaměření ostatních operačních programů a uplatňování principu subsidiarity a z toho odvozovaných kompetenčních předpokladů a dispozic, které souvisejí s rozvojem území. Při tvorbě ROP Severovýchod byl uplatněn princip komplexního řešení problémů vycházející z územně-integrovaného přístupu na základě znalostí konkrétních podmínek regionu soudržnosti Severovýchod.

2 Metodické a personální zabezpečení tvorby ROP Severovýchod

Koordinaci tvorby programovacích dokumentů na národní úrovni zabezpečilo Ministerstvo pro místní rozvoj (MMR), Odbor Rámce podpory Společenství. Na základě zákona č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje vznikl Řídící a koordinační výbor (ŘKV), jehož úkolem je koordinace pomoci poskytované Evropskými společenstvími na úrovni státu. ŘKV vytvořil tzv. Horizontální pracovní skupinu pro programování 2007 - 2013, jejímž úkolem byla koordinace přípravy operačních programů, odstraňování duplicit a mezer a zajišťování konzistence mezi operační a národní úrovni programových dokumentů.

Proces tvorby ROP Severovýchod byl založen na principu partnerství, jenž byl naplňován prostřednictvím spolupráce řady relevantních regionálních partnerů. Jádrem organizační struktury byl tzv. ROP tým složený ze zaměstnanců krajských úřadů odborně a profesně zaměřených na regionální rozvoj a regionálními agenturami krajů. Úkolem týmu bylo stanovení hlavních směrů a úkolů v celém procesu tvorby dokumentu a poskytování informací nezbytných pro zdárný postup prací, dále metodické a organizační řízení celého procesu zpracování programu a připomínkování jednotlivých fází prací.

Dalšími důležitými subjekty byly čtyři pracovní skupiny tematicky zaměřené podle obecně přijatých prioritních os rozvoje regionu. Tyto pracovní skupiny tvořili zaměstnanci krajských úřadů, zástupci měst a obcí regionu, hospodářských komor, neziskového sektoru a dalších sociálních partnerů.

Úkolem pracovních skupin bylo aktivně se podílet na zpracování programu, připomínkovat jeho jednotlivé fáze a poskytovat zpracovatelům své odborné názory a informace nezbytné pro postup prací související s problematikou konkrétní prioritní osy. ROP tým a pracovní skupiny byly v průběhu celého procesu tvorby ROP Severovýchod v úzkém kontaktu s výbory regionálního rozvoje všech tří krajů, relevantními odbory krajských úřadů, radami a zastupitelstvy všech tří krajů a Regionální radou regionu soudržnosti Severovýchod.

Připomínky jednotlivých pracovních skupin byly zapracovány do programového dokumentu po projednání na zasedání ROP týmu a Výboru Regionální rady (VRR). Veškeré připomínky a jejich vypořádání jsou k dispozici na Úřadu Regionální rady Regionu soudržnosti Severovýchod (ÚRR) k nahlédnutí ve formě listů Vypořádání připomínek pracovních skupin ROP Severovýchod .

ROP Severovýchod byl zpracován v souladu s Metodikou pro přípravu programových dokumentů pro období 2007 – 2013 Odboru Rámce podpory Společenství MMR.

Vedoucím zpracovatelem ROP Severovýchod bylo Centrum evropského projektování – regionální rozvojová agentura Královéhradeckého kraje, která na přípravě úzce spolupracovala s ARR – Agenturou regionálního rozvoje Libereckého kraje a Regionální rozvojovou agenturou Pardubického kraje.

Programový dokument ROP Severovýchod byl zveřejněn po celou dobu přípravy programu na webových stránkách ÚRR Severovýchod (www.rada-severovychod.cz) a mohl být připomínkován širokou veřejností.

Připomínky veřejnosti byly po projednání s partnery zapracovány do programového dokumentu a jsou archivovány na ÚRR Severovýchod.

3 Výchozí dokumenty a legislativa

Posuzování regionálních specifik je nutné provádět v kontextu stávajících strategií a platných dokumentů na regionální, národní i evropské úrovni. Je důležité, aby ROP Severovýchod byl v souladu nejen s potřebami a prioritami identifikovanými v rámci regionu soudržnosti Severovýchod, ale rovněž s prioritami ČR a EU.

Východiska pro formulování strategie a prioritních os regionu soudržnosti Severovýchod zakotvené v ROP Severovýchod byla vyhodnocována zejména vůči následujícím strategickým dokumentům na úrovni:

- Evropské unie
  - Politika soudržnosti pro podporu růstu a zaměstnanosti: Strategické obecné zásady Společenství (SOZS),
  - Pracovní dokument pro rozvoj měst.
- České republiky:
  - Strategie udržitelného rozvoje ČR;
  - Národní rozvojový plán/Národní strategický referenční rámec ČR 2007 – 2013,
  - Strategie regionálního rozvoje ČR,
  - Strategie hospodářského růstu ČR 2005 – 2013,
  - Národní program reforem ČR (Národní lisabonský program 2005 – 2008).
- Regionu soudržnosti NUTS II Severovýchod
  - strategické a rozvojové programy na úrovni krajů, regionu soudržnosti, měst atd.

3.1 Dokumenty na evropské úrovni

a) **Politika soudržnosti pro podporu růstu a zaměstnanosti: Strategické obecné zásady Společenství pro hospodářskou, sociální a územní soudržnost 2007 - 2013¹**

Strategické obecné zásady Společenství pro hospodářskou, sociální a územní soudržnost (SOZS) byly Radou Evropské unie schváleny dne 6.10.2006.

Hlavním cílem SOZS je stanovit priority Společenství, které budou podporovány v rámci politiky soudržnosti za účelem posílení součinnosti s lisabonskou strategií, jak jsou definovány v integrovaných obecných zásadách pro růst a zaměstnanost, a jejich následná realizace. Finančními nástroji k realizaci politiky soudržnosti jsou Strukturální fondy (ERDF a ESF) a Fond soudržnosti (FS).

S ohledem na obnovenou lisabonskou strategii pro růst a zaměstnanost se ROP Severovýchod spolufinancovaný prostřednictvím politiky soudržnosti zaměřuje zejména na prioritu SOZS: **„Zvýšení přitažlivosti členských států, regionů a měst zlepšením jejich přístupnosti, zajištěním odpovídající kvality a úrovně služeb a zachováním jejich potenciálu v oblasti životního prostředí“.**

¹ Rozhodnutí Rady ze dne 6. října 2006 o strategických obecných zásadách Společenství pro soudržnost /2006/702/ES)

b) Pracovní dokument European Commission (EC) „Cohesion Policy and cities: the urban contribution to growth and jobs in the regions”

Tento pracovní dokument formuluje doporučení k integrovanějšímu a strategičtějšímu přístupu řešení problematiky měst. Návrhy tvoří součást reformy politiky koheze uplatňované Evropskou komisí na období 2007 - 2013. Výsledky veřejného projednávání tohoto pracovního dokumentu sloužily jako jeden z podkladů pro formulování rámce a budoucích priorit pro programy financované EU v programovacím období 2007 - 2013 v oblasti rozvoje měst a urbánního prostředí. V pracovním dokumentu byly definovány 4 problémové oblasti, na které by měla být zaměřena pozornost v souvislosti s ekonomickým rozvojem a zvyšováním kvality života ve městech, což je jedna z důležitých tematických oblastí pro regionální operační program. Těmito problémovými oblastmi jsou: doprava, dostupnost a mobilita, dostupnost služeb a fyzické prostředí a kultura.

Další širší tematické okruhy, které by měly být řešeny v souvislosti s rozvojem měst jsou: podpora inovací, podnikání a znalostní ekonomika, vytváření nových a také kvalitnějších pracovních příležitostí, řešení disparit uvnitř měst, účinná správa a řízení rozvoje měst a způsoby financování obnovy měst.

3.2 Dokumenty na národní úrovni

a) Strategie udržitelného rozvoje České republiky (SUR ČR)

SUR ČR je konsensuálním rámcem pro zpracování materiálů koncepčního charakteru a východiskem pro strategické rozhodování a plánování v ČR. Základní role SUR ČR je včas upozornit na existující a potenciální problémy, jež by mohly ohrozit přechod ČR k udržitelnému rozvoji, a iniciovat opatření, jak těmto hrozbám předejít nebo alespoň zmírnit jejich dopad a co nejefektivněji řešit jejich eventuální důsledky. Ústředním tématem strategie je udržitelnost rozvoje, jehož podstatou je naplnění tří základních cílů², a to 1. Sociální rozvoj, který respektuje potřeby všech, 2. Účinná ochrana životního prostředí a šetrné využívání přírodních zdrojů a 3. Udržení vysoké a stabilní úrovně ekonomického růstu a zaměstnanosti. Strategické cíle a nástroje strategie jsou voleny tak, aby omezovaly nerovnováhu ve vzájemných vztazích mezi jejím ekonomickým, environmentálním a sociálním pilířem udržitelnosti. Cílem veřejných intervencí ROP Severovýchod je podpořit vyvážený rozvoj všech částí regionu s cílem snižovat existující regionální disparity a zapojit region do evropských struktur.

b) Národní rozvojový plán ČR 2007 – 2013 (NRP)

NRP se opírá o základní strategické dokumenty ČR a EU, mimo jiné o Strategii hospodářského růstu ČR, Konvergenční program ČR, Národní program reform (Národní lisabonský program 2005 -2008), Strategii regionálního rozvoje, Strategii udržitelného rozvoje, Strategické obecné zásady společenství 2007 - 2013 a Lisabonskou strategii. NRP popisuje nastavení systému koordinace politiky hospodářské a sociální soudržnosti a podrobně rozpracovává globální cíl ČR do dílčích cílů a priorit a definuje strategii k dosažení těchto cílů, včetně jejich promítnutí do struktury operačních programů. NRP poskytl konkrétní východiska pro zpracování NSRR.

c) Národní strategický referenční rámec (NSRR)

NSRR je klíčovým politickým dokumentem zpracovaným ČR - členským státem EU za účelem čerpání finanční pomoci ze strukturálních fondů EU. NSRR je dokument zpracovaný na úrovni členského státu EU, který je obligatorně vyžadován obecným nařízením. NSRR je prvním dokumentem ČR, který byl po schválení vládou ČR předložen Evropské komisi. V dalším kroku je předkládán ROP Severovýchod spolu s dalšími operačními

² Světový summit o udržitelném rozvoji, Johannesburg 2002

programy ČR. Prostřednictvím realizace cílů a prioritních os ROP Severovýchod dojde k naplnění globálního cíle NSRR.

d) Strategie regionálního rozvoje ČR (SRR ČR)

SRR ČR obsahuje cíle, problémové okruhy a priority, které je třeba naplňovat a zabezpečovat za účelem zajištění politiky regionálního rozvoje v České republice. Strategie propojuje odvětvová hlediska s územními aspekty vyváženého regionálního rozvoje a územní soudržnosti. Je základním východiskem pro tvorbu regionálních programů rozvoje a pro formulování regionálních přístupů a operačních programů. Strategie analyzuje specifika ČR a zároveň respektuje priority EU, je integrována do NRP/NSRR a její priority jsou konzistentní s prioritami EU pro využití strukturálních fondů. Převážná část cílů strategie bude implementována prostřednictvím operačních programů specifikovaných v NSRR pro období 2007 – 2013. ROP Severovýchod pokrývá priority strategie, které mají regionální rozměr a odpovídají kompetencím krajů, resp. jejich možnostem lepšího postížení specifik regionů a příležitostí dalšího rozvoje.

e) Strategie hospodářského růstu ČR 2005 – 2013 (SHR ČR)

Cílem SHR ČR je významným způsobem přiblížit Českou republiku ekonomické úrovni hospodářsky rozvinutějších zemí Evropské unie. Měřeno ukazatelem HDP na jednoho obyvatele, je v silách země dosáhnout v roce 2003 průměru EU. SHR ČR se zaměřuje na pět prioritních oblastí, na kterých stojí konkurenceschopnost české ekonomiky. Jsou jimi Institucionální prostředí, Zdroje financování, Infrastruktura, Rozvoj lidských zdrojů a Výzkum Vývoj a Inovace. ROP Severovýchod zohledňuje zejména ty prioritní osy, které může region soudržnosti Severovýchod svými nástroji/veřejnými intervencemi a kompetencemi dané legislativou ovlivnit.

f) Národní program reforem ČR (Národní lisabonský program 2005 – 2008)

Národní program reforem ČR je závazným politickým dokumentem obsahujícím priority a opatření v makroekonomické a mikroekonomické oblasti a politice zaměstnanosti pro období 2005 - 2008. NPR je zaměřen na klíčové oblasti bránící ekonomickému růstu a konkurenceschopnost ČR. Jsou jimi Podnikatelské prostředí, Výzkum a vývoj, inovace, Udržitelné využívání zdrojů, Modernizace a rozvoj dopravních a ICT sítí, Flexibilita trhu práce, Začleňování na trhu práce a Vzdělávání.

g) Politika územního rozvoje ČR

Politika územního rozvoje je dokument schválený vládou ČR usnesením č. 561 ze dne 17. května 2006. Je to nástroj územního plánování, který určuje požadavky a rámce pro konkretizaci úkolů územního plánování v republikových, přeshraničních a mezinárodních souvislostech, zejména s ohledem na udržitelný rozvoj území a určuje strategii a základní podmínky pro naplňování těchto úkolů. Politika územního rozvoje ČR zohledňuje požadavky na územní rozvoj, které pro ČR vyplývají z mezinárodních smluv a členství v mezinárodních organizacích (OSN, OECD, Rada Evropy a Evropská unie). Slouží ke koordinaci ostatních odvětvových koncepcí, politik a strategií z hlediska udržitelného rozvoje území.

3.3 Dokumenty na regionální úrovni

Podpora regionálního rozvoje je v ČR realizována prostřednictvím strategických a programových dokumentů, které jsou vytvářeny na úrovni státu, krajů, a dále prostřednictvím programových dokumentů vyžadovaných EU (pro využití zdrojů strukturálních fondů). Regionální politika vlády je obsažena v programovém dokumentu Strategie regionálního rozvoje ČR, což je ucelený dokument na národní úrovni bez rozlišení dílčích hospodářských politik vlády, v rámci nichž by měla být realizována. Strategie je rozpracována do programových

dokumentů, a to na národní úrovni s plošným působením na území státu (sektorové rozvojové programy) a úrovni krajů (regionální rozvojové programy).

Úloha krajů regionu soudržnosti Severovýchod spočívá v koncepční a výkonné činnosti samosprávných orgánů v oblasti regionálního rozvoje. Orgány krajů tvoří základní stavební jednotku tvorby a realizace regionálního rozvoje v ČR, koordinují rozvoj svého územního obvodu, spolupracují s ústředními správními úřady státní správy a koordinují zájmy obcí ve věcech regionálního rozvoje.

Strategické a programové dokumenty na úrovni kraje tvoří:

- **Strategie rozvoje kraje** - základní strategický dokument orientovaný na rozvoj kraje v delším časovém období.
- **Program rozvoje územního obvodu kraje** (Program rozvoje kraje) - taktický dokument, který konkretizuje strategické cíle a rozvojové aktivity ve formě konkrétních opatření a projektů, určuje jejich nositele a stanoví způsob financování a implementace. Program rozvoje kraje obsahuje zejména analýzu hospodářského a sociálního rozvoje územního obvodu kraje, charakteristiku slabých a silných stránek jeho jednotlivých částí a hlavní směry jeho rozvoje, vymezení regionů uvnitř územního obvodu kraje, jejichž rozvoj je třeba podporovat s ohledem na jeho vyvážený rozvoj, spolu s uvedením problémových oblastí, na něž má být podpora zaměřena včetně navrhovaných opatření, úkolů a priorit.

Dalšími zpracovávanými dokumenty jsou odvětvové a tematicky zaměřené odborné analýzy, které jsou důležitými podkladovými materiály pro vymezení krajských strategií, resp. jejich cílů a priorit.

Programové dokumenty na úrovni regionu soudržnosti Severovýchod tvoří:

- **Regionální operační program** – taktický dokument zpracovaný na úrovni regionu, který rozpracovává problémové okruhy krajských strategií, pro které bude požadováno spolufinancování ze strukturálních fondů EU.

Mezi hlavní aktéry regionálního rozvoje na regionální/krajské úrovni patří:

- Orgány samosprávy (krajská a obecní zastupitelstva),
- Poradní a koordinační orgány (regionální rady, krajské koordinační skupiny, tematicky zaměřené pracovní skupiny),
- Rozvojové agentury s regionální působností (Centrum evropského projektování p.o. Královéhradeckého kraje, Agentura regionálního rozvoje, spol. s r.o. Libereckého kraje, Regionální rozvojová agentura Pardubického kraje, CzechInvest ad.),
- Hospodářské a agrární komory, zájmová sdružení, zaměstnanecké a zaměstnavatelské organizace, agentury,
- Instituce veřejného sektoru (školy, zdravotní a sociální zařízení, kulturní instituce aj.), nestátní neziskové organizace,
- Subjekty soukromého sektoru.

Při zpracování ROP Severovýchod byly k dispozici následující dokumenty tvořící výchozí podkladové materiály, z kterých zpracovatel vycházel při formulování strategie k dosažení cílů a věcného zaměření veřejných intervencí ROP Severovýchod :

Liberecký kraj

Strategické dokumenty

- Strategie rozvoje Libereckého kraje (aktualizace 2006),
- Program rozvoje Libereckého kraje (aktualizace 2006),
- Strategie rozvoje Libereckého kraje (2002),
- Program rozvoje Libereckého kraje (2004).

Přehled dalších relevantních dokumentů a podkladů Libereckého kraje:

- Analýza podnikání - podnikatelské prostředí (2002),
- Strategie udržitelného rozvoje Libereckého kraje – pracovní verze (2005),
- Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje výchovně vzdělávací soustavy Libereckého kraje (2003),
- Návrh směrů rozvoje sociální práce a sociálních služeb na území Libereckého kraje (2002),
- Strategie rozvoje dopravní infrastruktury Libereckého kraje (2002),
- Analýza stavu dopravy na území Libereckého kraje (aktualizace 2005),
- Program rozvoje cestovního ruchu Libereckého kraje (2003),
- Zdravotní politika Libereckého kraje (2002),
- Krajský zdravotní plán Libereckého kraje (2003),
- Koncepce ochrany přírody a krajiny Libereckého kraje (2004),
- Plán odpadového hospodářství Libereckého kraje (2004).

Královéhradecký kraj

Strategické dokumenty

- Strategie rozvoje Královéhradeckého kraje (1999),
- Strategie rozvoje Královéhradeckého kraje (aktualizace 2005/2006),
- Program rozvoje Královéhradeckého kraje (2001),
- Program rozvoje Královéhradeckého kraje (aktualizace 2003),
- Program rozvoje Královéhradeckého kraje (aktualizace 2006).

Přehled dalších relevantních dokumentů a podkladů Královéhradeckého kraje:

- Plán rozvoje vodovodů a kanalizací Královéhradeckého kraje (2004),
- Aktualizace koncepce environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty (EVVO) Královéhradeckého kraje (2004),
- Koncepce cyklodopravy Královéhradeckého kraje (2003),
- Program obnovy venkova transformovaný na podmínky Královéhradeckého kraje (2004),
- Analýza sociální situace sociálních služeb Královéhradeckého kraje – Koncepce sociální práce a sociálních služeb Královéhradeckého kraje (2001),
- Organizace a financování veřejné hromadné dopravy osob v Královéhradeckém kraji (2003),
- Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje výchovně vzdělávací soustavy Královéhradeckého kraje (2003),
- Koncepce rozvoje cestovního ruchu (2002),
- Koncepce ochrany přírody a krajiny Královéhradeckého kraje (2004),
- Plán odpadového hospodářství Královéhradeckého kraje (2004).

Pardubický kraj

Strategické dokumenty

- Strategie rozvoje Pardubického kraje (1999),
- Program rozvoje Pardubického kraje (2001),
- Program rozvoje Pardubického kraje (aktualizace 2003),
- Program rozvoje Pardubického kraje (aktualizace 2005/2006).

Přehled dalších relevantních dokumentů a podkladů Pardubického kraje:

- Koncepce činnosti Pardubického kraje v oblasti rozvoje lidských zdrojů, celoživotního učení a zaměstnanosti v letech 2005-2008 (2004),
- Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje výchovně-vzdělávací soustavy Pardubického kraje (2003),
- Zdravotní plán Pardubického kraje (2003),
- Zdraví 21“ v podmínkách Pardubického kraje (2006),
- Analýza a koncepce sociálních služeb v letech 2004-2008 (2004),
- Územní energetická koncepce Pardubického kraje (2004),
- Plán rozvoje vodovodů a kanalizací Pardubického kraje (2004),
- Koncepce EVVO Pardubického kraje (2003),
- Koncepce ochrany přírody Pardubického kraje (2004),
- Program rozvoje cestovního ruchu v turistickém regionu Východní Čechy (2003),
- Koncepce zemědělské politiky a rozvoje venkova Pardubického kraje (2003),
- Plán odpadového hospodářství Pardubického kraje (2004).

Prioritní osy a prioritní okruhy navrhované v rámci aktualizací všech strategických dokumentů krajů mají věcnou a obsahovou návaznost na prioritní osy a okruhy formulované v NSRR.

3.4 Legislativa relevantní pro tvorbu ROP Severovýchod

ROP Severovýchod byl připraven v souladu s následujícími EU dokumenty:

- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1080/2006 ze dne 5.7.2006 o Evropském fondu pro regionální rozvoj a o zrušení nařízení (ES) č. 1783/1999;
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1081/2006 ze dne 5.7.2006 o Evropském sociálním fondu a o zrušení nařízení (ES) č. 1784/1999;
- Nařízení Rady (ES) 1083/2006 ze dne 11.7.2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/1999 (dále jen „obecné nařízení“);
- Nařízení Komise (ES) č. 1828/2006 ze dne 8.12.2006, kterým se stanoví prováděcí pravidla k obecnému nařízení a Rady (ES) č. 1080/2006 o Evropském fondu pro regionální rozvoj (dále jen „prováděcí nařízení“);
- Rozhodnutí Rady ze dne 6.10.2006 o strategických obecných zásadách Společenství pro soudržnost (2006/702/ES);

ROP Severovýchod zohledňuje následující legislativní dokumenty České republiky:

- Zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje, ve znění pozdějších předpisů;
- Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích, ve znění pozdějších předpisů;
- Zákon č. 47/2002 Sb., o podpoře malého a středního podnikání, ve znění pozdějších předpisů;
- Zákon č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů;
- Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech, ve znění pozdějších předpisů;

- Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů;
- Zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole, ve znění pozdějších předpisů;
- Zákon č. 420/2004 Sb., o přezkoumávání hospodaření územních samosprávných celků, ve znění pozdějších předpisů;
- Usnesení vlády ČR č. 235/1998 o Zásadách regionální politiky vlády (v aktuálním znění)
- Usnesení vlády ČR č. 40/1999 o zabezpečení přípravy pro využívání strukturálních fondů a Kohezního fondu Evropské unie;
- Usnesení vlády ČR č. 245/2005 k postupu přípravy České republiky na čerpání finančních prostředků ze strukturálních fondů a z Fondu soudržnosti Evropské unie v letech 2007 - 2013;
- Usnesení vlády ČR č. 470/2001 k návrhu Národního rozvojového plánu (aktualizované znění);
- Usnesení vlády ČR č. 1242/2004 k návrhu Strategie udržitelného rozvoje České republiky;
- Usnesení vlády ČR č. 984/2005 k návrhu Strategie hospodářského růstu České republiky;
- Usnesení vlády ČR č. 730/1998 o Programu obnovy venkova;
- Zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o posuzování vlivů),
- Vyhláška č. 457/2001 Sb., o odborné způsobilosti a o úpravě některých dalších otázek souvisejících s posuzováním vlivů na životní prostředí.

4 Analýza ekonomické a sociální situace

Socioekonomická analýza regionu soudržnosti Severovýchod představuje základní podkladový materiál, který popisuje a analyzuje hlavní vývojové trendy v regionu ve všech jeho hlavních oblastech. Součástí analýzy je specifikace hlavních problematických oblastí, jejich příčin a jejich očekávaný budoucí vývoj a případný možný dopad na rozvoj a konkurenceschopnost regionu.

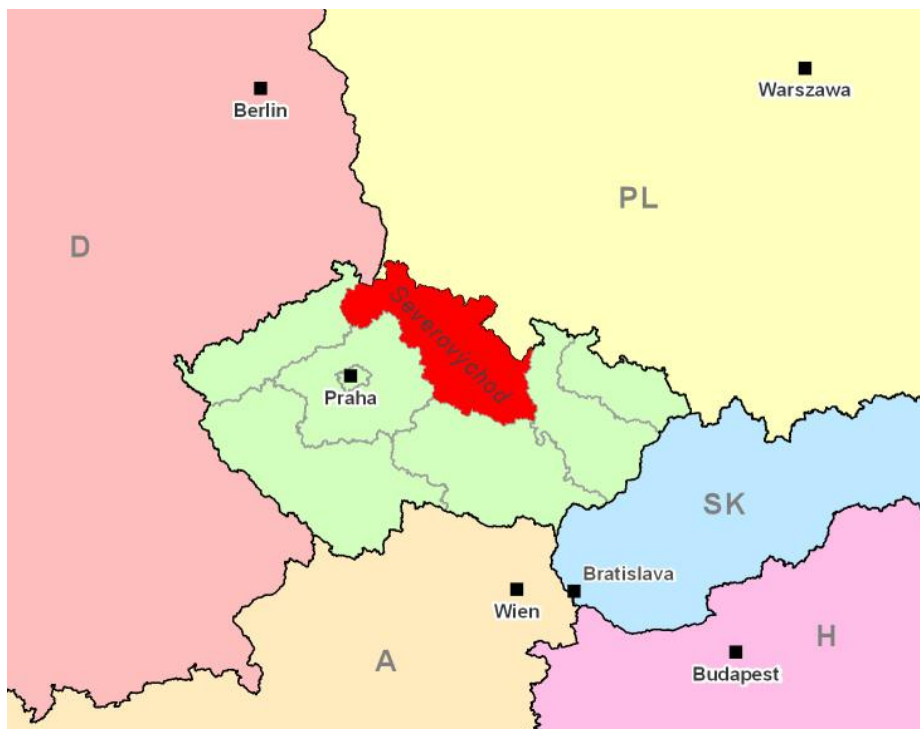
Analýza vychází z již zpracovaných strategických či tematicky zaměřených koncepčních dokumentů zpracovaných všemi kraji tvořícími region soudržnosti Severovýchod, ale i dalších podkladových materiálů, jež byly expertně posouzeny a vyhodnoceny za účelem následného zaměření strategie vedoucí k dosažení stanovených cílů programu.

Socioekonomická analýza regionu je členěna do několika hlavních kapitol specifikujících postavení regionu jak v rámci ČR, tak v rámci EU jako celku. V rámci jednotlivých oblastí analýza identifikuje hlavní negativní faktory a tendence mající zcela zásadní vliv na současnou a především budoucí celkovou pozici a konkurenceschopnost regionu nejen v rámci EU, ale i v celosvětovém kontextu.

Region soudržnosti Severovýchod je situován ve střední Evropě, v rámci území České republiky sousedí s regiony NUTS II Severozápad, Střední Čechy, Jihovýchod a Střední Morava, na severu potom s příhraničními regiony Spolkové republiky Německo a na východě s Polskem.

Obr. č. 1: Poloha regionu soudržnosti Severovýchod

Zdroj: GIS 2006

Následující souhrnná tab. č. 1 uvádí základní charakteristiky regionu soudržnosti Severovýchod a srovnání uvedených ukazatelů s průměrem České republiky a zemí EU-27. Pro srovnání byly použity především hlavní makroekonomické ukazatele, které dokládají současný stav v regionu Severovýchod.

Tab. č. 1: Základní srovnání NUTS II Severovýchod s ČR a EU

Ukazatel (jednotka, rok)	NUTS II Severovýchod	Česká republika	Evropská unie (EU-27)
Počet obyvatel (v tisících, 2004)	1 479	10 207	489 671
Hustota zalidnění (ob/km ² , 2004)	120,7	132,1	116,0
HDP/osobu PPP (EU27=100, 2004)	63,7	75,2	100
Růst HDP (%; 1995 – 2004)	1,5	2,2	2,3
Podíl EAO zam. v priméru (%; 2005) na celkovém počtu EAO	4,0	4,0	6,2
Podíl EAO zam. v sekundéru (%; 2005) na celkovém počtu EAO	46,6	39,5	27,7
Podíl EAO zam. v terciéru (%; 2005) na celkovém počtu EAO	49,4	56,5	66,1
Míra nezaměstnanosti (%; 2005)	5,6	7,9	9,0

Zdroj: 3rd Report on Economic and Social Cohesion

Z uvedené tabulky je patrné, že region soudržnosti Severovýchod se z pohledu celkové výkonnosti ekonomiky nachází hluboko pod průměrnou úrovní Evropské unie.

4.1 Všeobecná charakteristika

4.1.A Základní charakteristika regionu

Region soudržnosti Severovýchod se rozkládá převážně podél severní až severovýchodní hranice Čech s Německem a Polskem a jižní částí Pardubického kraje zasahuje až do střední vrchovinné části České republiky. Metropole všech tří krajů jsou vzdáleny do 100 km od hlavního města Prahy.

Region soudržnosti Severovýchod svojí celkovou rozlohou 12 439,6 km² zaujímá 15,8% rozlohy ČR a na jeho území žilo dle údajů ČSÚ k 1.lednu 2007 celkem 1 488 168, což představuje 14,5% z celkové populace ČR. Průměrná hustota zalidnění regionu Severovýchod je o přibližně 10 % nižší než v ČR a 1.1.2007 činila 119,6 obyvatel na km². Podíl městského obyvatelstva je 68,5 %, tedy o přibližně 2% méně než je průměr ČR. Míra zaměstnanosti (podíl počtu osob s jediným nebo hlavním zaměstnáním ve skupině 15-64letých) k 1.12.2006 dosáhla 65,6 %. Morfologie terénu regionu je velmi pestrá s vysokou vertikální členitostí - od nejnižších poloh Polabské nížiny s nadmořskou výškou pohybující se v rozmezí 200 – 300 m n. m., k hornatému severnímu až východnímu příhraničnímu pásu (Lužické hory, Jizerské hory, Krkonoše s nejvyšší horou České republiky Sněžkou – 1602 m n.m. a Orlické hory).

Převládá kontinentální typ podnebí. Nejteplejší, mírně suchou oblastí s mírnou zimou je Polabská nížina. Vrchovinná až hornatá část regionu je typická méně příznivým podnebí s chladnější zimou a vyšší intenzitou srážek. Nejvýznamnějším vodním tokem je řeka Labe.

Region soudržnosti Severovýchod lze charakterizovat jako zemědělsko-průmyslový s rozvinutými službami a cestovním ruchem. Charakteristická je dlouholetá tradice některých průmyslových odvětví - strojírenství, textilní výroby, potravinářství, stavebnictví, chemického a elektrotechnického průmyslu zejména v Pardubickém kraji, sklářské a bižuterní výroby na Liberecku, výroby hudebních nástrojů na Královéhradecku. Těžiště průmyslové základny je soustředěno do velkých měst a jejich okolí. Silné hospodářské postavení mají aglomerované

oblasti Hradecko-Pardubicko-Chrudimsko a Liberecko-Jablonecko. Oproti tomu existují v rámci regionu soudržnosti Severovýchod ekonomicky slabé regiony (Frýdlantsko, Moravskotřebovsko). Ekonomický rozvoj regionu omezuje nevyhovující dopravní napojení některých částí území (absence dálnic a rychlostních komunikací, nekvalitní železniční napojení). Intenzivní zemědělská výroba má v regionu dlouholetou tradici založenou na existenci příznivých podmínek pro zemědělskou prvovýrobu se souvisejícím zpracovatelským průmyslem. Rozvinutá je především v oblasti Polabské nížiny, která patří k nejurodnějším oblastem v ČR.

Po roce 1989 vedla privatizace a restrukturalizace ekonomické základny k útlumu zemědělské i průmyslové výroby. Naproti tomu začal rychleji stoupat význam sektoru služeb. Rozvíjí se malé a střední podnikání. Významný je příliv zahraničních investic.

Velmi příznivá je celková exportní výkonnost regionu Severovýchod v přepočtu na obyvatele (3.-5. místo krajů v rámci ČR). Více než 80% vývozu je do zemí EU-25. Regionální HDP NUTS II Severovýchod na 1 obyvatele v PPS dosahovalo v roce 2005 hodnoty 59,9 % úrovně EU-25 (průměr ČR včetně Prahy byl 70,5 %). Ve vztahu k ČR se region soudržnosti Severovýchod pohybuje na úrovni kolem 84 % HDP na 1 obyvatele. Průměrná mzda regionu Severovýchod činila v roce 2006 86,6% průměrné mzdy v ČR. Průměrná míra nezaměstnanosti se dlouhodobě pohybuje pod průměrem ČR, je však značně regionálně diferencována. Postupně se zvyšuje zaměstnanost v tercierním sektoru, zaměstnanost v priméru je charakteristická pro venkovské oblasti.

Bohaté přírodní a kulturní rozmanitosti regionu, pestrost krajinných typů, atraktivita přírodních lokalit a kvalitní životní prostředí jsou dobrými předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu a turistiky. Atraktivními jsou zejména oblasti s vysokým přírodním potenciálem (Krkonoše, Český ráj, Orlické hory, Jizerské hory), oblasti s bohatým kulturním dědictvím a pamětihodnostmi a oblasti s rozvinutým lázeňstvím. Bohatý a pestrý přírodní potenciál představuje dobrý fundament pro rozvoj nových forem cestovního ruchu (agroturistiky, ekoturistiky, cykloturistiky apod.). Cestovní ruch v regionu Severovýchod svým dynamickým rozvojem ovlivňuje rozvoj doprovodných služeb a přispívá ke vzniku nových pracovních míst. Region soudržnosti Severovýchod patří v rámci ČR k nejnavštěvovanějším.

4.1.A.1 Správní členění regionu

Jednotka NUTS II Severovýchod se skládá ze tří samosprávných krajů – Královéhradeckého, Libereckého a Pardubického, které odpovídají úrovni NUTS III. Každý kraj se dále člení na obce s rozšířenou působností (ORP), kterých je v Královéhradeckém a Pardubickém kraji 15 a v Libereckém kraji 10. Dále se region územně dělí na 1 116 samostatných obcí, z nichž 111 má statut města.

Obr.č. 2: Správní členění regionu soudržnosti Severovýchod

Zdroj: GIS 2006

4.1.B Analýza sídelní struktury

V rámci regionu soudržnosti Severovýchod existují dva významné urbánní prostory celorepublikového významu. Hradecko-pardubická aglomerace je tvořena dvěma hlavními centry – Hradcem Králové a Pardubicemi, která jsou funkčně propojena s menšími centry (Pardubice s Chrudimí, Hradec Králové s Jaroměřem) a vytváří tak základní urbanizační osu východních Čech. Liberecko-jablonecká aglomerace dominuje a vytváří vysoce urbanizovaný prostor severovýchodní části Čech. Dílčí urbanizované prostory existují v zázemí bývalých okresních měst, které plní funkci regionálních center osídlení.

Z hlediska velikostní struktury obcí je oproti průměru ČR znatelný vyšší podíl menších obcí a naopak menší zastoupení velkých měst. Počet žijících obyvatel v nejmenších obcích převyšuje průměrnou republikovou hodnotu. Vyšší podíl obyvatel žijících v menších obcích je v rámci regionu Severovýchod typický zejména pro tradiční zemědělské oblasti, oblasti podhůří a východní část regionu.

Sídelní struktura regionu soudržnosti NUTS II Severovýchod vykazuje znaky rozdrobené a nehomogenní struktury osídlení a nerovnoměrné hustoty osídlení. Pro komplexní analytické vyhodnocení sídelní struktury

regionu Severovýchod bylo zvoleno členění na správní regiony ORP, které vnitřně diferencují území regionu soudržnosti na menší územní celky. Jejich vymezení, velikost i vnitřní struktura je velmi rozdílná a mnohdy nekoresponduje se skutečnými vnitřními vazbami v území. Jednotkám ORP bylo stanoveno pořadí dle hodnoty výskytu jevu a nejmenší součet těchto hodnot ukazuje na region s vyhodnocenou nejnižší heterogenitou osídlení.

K souhrnnému vyhodnocení sídelní struktury bylo použito těchto ukazatelů:

Hustota zalidnění (počet obyvatel/km² území)

Průměrná velikost obce (počet obcí/km² území)

Podíl počtu obcí do 999 obyvatel (%)

Podíl obyvatelstva v obcích do 999 obyvatel (%)

Tab.č. 2: Ukazatelé sídelní struktury za kraje NUTS II Severovýchod v roce 2007

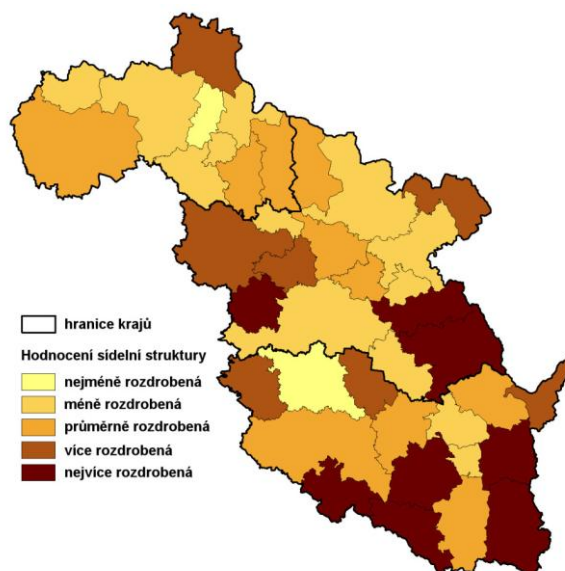
Území	Hustota zalidnění v obyv./km ²	Průměrná velikost obce	Podíl počtu obcí do 999 obyvatel v %	Podíl obyvatelstva v obcích do 999 v %
Královéhradecký kraj	115,1	83,0	23,4	115,1
Pardubický kraj	111,9	83,6	26,6	111,9
Liberecký kraj	135,2	73,5	15,5	135,2
NUTS II Severovýchod	119,0	81,4	22,2	119,0
Česká republika	129,5	78,7	17,2	129,5

Zdroj dat: ČSÚ 2007

Vyhodnocením korelujících faktorů jsou identifikovány regiony s nejvíce rozdrobenou sídelní strukturou. Nejméně urbanizovaným krajem je Pardubický kraj, zatímco kraj Liberecký patří v rámci ČR k nadprůměrně urbanizovaným krajům (společně s krajem Ústeckým a Moravskoslezským). Pro Liberecký kraj je charakteristická méně rozdrobená sídelní struktura s vyšším podílem sídel nad 5 000 obyvatel. Kraji dominuje významná liberecko-jablonecká sídelní aglomerace s přílehlými obvody ORP Tanvald, Železný Brod, Turnov. Pro Pardubický kraj je typický vyšší podíl malých obcí do 999 obyvatel. Sídelní rozdrobenost je v rámci Pardubického kraje patrná zejména na jihu a východě regionu. Jedná se o oblasti vrchovinného rázu až horské oblasti, které z hlediska ekonomického rozvoje patří spíše k méně rozvinutým. Hustota zalidnění je v těchto regionech velmi podprůměrná. Dominantním regionem s nejméně rozdrobenou sídelní strukturou je obvod Pardubice, který je součástí hradecko-pardubické sídelní aglomerace s vysokým ekonomickým potenciálem, rozvinutým průmyslem a velmi příhodnými podmínkami pro intenzivní zemědělství. Královéhradecký kraj vykazuje v hodnocení sídelní struktury vyšší míru heterogenity a rozdrobenosti v jihovýchodní (Rychnovsko, Dobruška), převážně hornaté, části regionu a v západní (Novobydžovsko, Hořice a Jičín) části kraje, který je typický zejména intenzivním zemědělstvím.

Souhrnně lze v regionu soudržnosti Severovýchod konstatovat, že nejvíce heterogenní a rozdrobená sídelní struktura je v Pardubickém kraji. Liberecký kraj naopak patří k nadprůměrně urbanizovaným. Diferenciace v rozlišení nižších územně-správních obvodů je velmi výrazná. Nejvíce se heterogenita sídelní struktury projevuje v jihovýchodní části území, ve středozápadní části a periferně položených regionech Frýdlantského a Broumovského výběžku. Příznivější je sídelní struktura v aglomerizovaných oblastech a v severní polovině území NUTS II Severovýchod, kde je tato skutečnost ovlivněna zejména nižším podílem obcí do 999 obyvatel a podílem žijících obyvatel v malých obcích.

Obr.č. 3: Analýza sídelní struktury regionu soudržnosti Severovýchod podle ORP

4.2 Vývoj ekonomiky regionu v kontextu České republiky a EU

4.2.A Makroekonomická analýza regionu

Po hospodářském poklesu a problémech s vnější rovnováhou ve druhé polovině 90. let 20. století vykazuje česká ekonomika stabilní ekonomický růst doprovázený řadou pozitivních trendů. Těmi jsou zejména stabilizace cenové hladiny, pokračující restrukturalizace ekonomiky, zvyšování produktivity práce a snižování deficitu obchodní bilance. Negativní trendy lze spatřovat v oblasti rostoucích deficitů veřejných rozpočtů, které ohrožují stabilitu ekonomiky jako základního předpokladu pro postupnou ekonomickou konvergenci ČR k EU.

4.2.A.1 Hrubý domácí produkt

Region NUTS II Severovýchod patří z hlediska výše HDP na obyvatele mezi průměrně rozvinuté regiony ČR. Vývoj HDP ve stálých cenách vykazoval v posledních letech (1996 – 2004) obdobnou dynamiku jako ostatní regiony státu. V Libereckém kraji byl v letech 1999 – 2005 zaznamenán průměrný meziroční růst 2,4%³, v Královéhradeckém kraji 2,9% a Pardubickém kraji 2,8% za celý region NUTS II Severovýchod 2,7% (za celou ČR 3,2%). V roce 2005 byl zaznamenán růst HDP ve stálých cenách v Libereckém kraji 8,3% , v Královéhradeckém 6,7% a Pardubickém kraji 5,4%, za celý region NUTS II Severovýchod 6,7%. Za celou ČR byl vykázán růst v roce 2005 6,4%. Hospodářský cyklus regionu nevykazuje výraznější rozdíly oproti hodnotám uváděným za celou ČR. Zatímco mezní meziroční hodnoty růstu činí mezi jednotlivými kraji v celé ČR průměrně 8,7%, mezní hodnoty vykazované jednotlivými kraji regionu NUTS II Severovýchod jsou průměrně 2,9%. Toto zjištění lze považovat za silnou stránku regionu, protože nedochází k velkým výkyvům souvisejícím velmi často s vysokým podílem jednoho či dvou zcela dominantních odvětví, které mají dlouhodobý vliv na ekonomiku regionu.

³ Všechny údaje o růstu HDP pocházejí ze zdrojů ČSÚ

Z hlediska výše HDP na obyvatele patří region k průměrně výkonným regionům ČR, jeho podíl se dlouhodobě udržuje rozpětí 80 – 90% průměru ČR. Situace v jednotlivých krajích je velmi rozdílná, např. v roce 2005 byla v Libereckém kraji dosaženo 80% průměru ČR, v Královéhradeckém kraji 89,4% a Pardubickém kraji 82,5%. Rozdílná ekonomická úroveň má dlouhodobý charakter, nelze ovšem hovořit o vyšší či nižší ekonomické prosperitě jednotlivých krajů. Obdobné disparity lze najít i v jiných regionech ČR.

Proces ekonomické konvergence regionu k průměru EU-25 vykazuje od roku 2000 stabilní tempo. HDP na obyvatele regionu v roce 2005 dosáhl 14 595 EUR v paritě kupní síly⁴, což odpovídá 62,1 % úrovni EU-25 (průměr ČR je 73,7%). Za posledních pět let se tak region přiblížil průměru EU pouze o 3,8 procentního bodu (celá ČR o 7,6 procentních bodů). Novější údaje nejsou k dispozici. V následujícím období 2007 - 2010 se obecně předpokládá, že stávající dynamika růstu bude navýšena v souvislosti s pozvolným ekonomickým oživením ve státech EU-15. Přes růst produktivity výrobních faktorů je konvergenční tempo velmi pozvolné a bude trvat mnoho let, než se region dosáhne 75% průměru EU-25.

4.2.A.2 Přímé zahraniční investice

Vstup zahraničních investic a působení nadnárodních firem v ČR i regionu v posledních letech urychlily tempo nezvratných ekonomických procesů v podobě restrukturalizace ekonomiky a umožnily domácí ekonomice poměrně snadno vstoupit do ekonomického prostoru EU. Mezi lety 2000 a 2003 (novější údaje nelze zjistit) byl v regionu zaznamenán nárůst zahraničních investic o téměř 68% (za celou ČR o 42 %). Podíl jednotlivých krajů na přímých zahraničních investicích ČR není dlouhodobě příliš vysoký, v roce 2005 vykázal Liberecký kraj podíl 3,1 %, Královéhradecký 1,6 % a Pardubický 2,4 %. Zcela dominantní pozici má Praha, jejíž podíl na celkových zahraničních investicích v ČR představuje téměř polovinu. Příčinou tohoto vývoje je vyšší zájem zahraničních firem o pražskou lokalitu, která profituje ze své pozice politického a ekonomického centra.

Dosavadní ekonomická politika státu v oblasti přímých zahraničních investic vedla k příchodu investorů, kteří byli do značné míry motivováni zejména nízkými mzdami, z veřejných zdrojů zainvestovanými průmyslovými zónami a dlouhodobými daňovými úlevami. Doposud byla tato politika velmi úspěšná, šetřila státu výdaje spojené s nezaměstnaností. V delším časovém horizontu však bude mít tato politika nepříznivý dopad, protože se může projevit dočasnost lokalizace investic závislé zejména na časově omezených výhodách nízkých nákladů a investičních pobídkách. Po vyčerpání těchto dočasných výhod (nabídka iracionálně levných rozvojových ploch, mnohdy doprovázených daňovými prázdinami a relativně volnými ekologickými normami) mohou být tyto činnosti přesměrovány do regionů a států nabízejících ještě nižší náklady (včetně nízkých mezd). Do budoucna bude nutné změnit směr závislosti domácí ekonomiky na zahraničním kapitálu ve směru závislosti zahraničních firem na regionu, především na příznivém podnikatelském prostředí a kvalitní kvalifikované pracovní síle. Řešením je maximální propojení aktivit zahraničních firem s českými nejen v rámci subdodavatelských vztahů, ale zejména v oblasti výzkumu a vývoje.

4.2.A.3 Exportní výkonnost

Podíl exportu zboží a služeb na HDP dosahuje dlouhodobě 65 %. Vývoj v oblasti exportu z regionu věrně kopíruje obdobný trend v celé ČR. Pozitivní vliv na dynamiku exportu mělo odstraňování obchodních bariér se státy EU, rozvoj obchodních vazeb tuzemských a zejména západoevropských firem, růst hospodářství ve starých členských státech EU a zvyšující se konkurenceschopnost domácího zboží a služeb z hlediska poměru cena/kvalita a vysokého nárůstu tržeb zpracovatelského průmyslu .

Podíl států EU-25 na celkovém vývozu jednotlivých krajů nevykazoval výrazné rozdíly a pohyboval se od 80% u Libereckého kraje do 82 % u kraje Královéhradeckého a Pardubického. Postavení ostatních teritoriálních uskupení ve vývozu jednotlivých krajů bylo v porovnání s pozicí států EU-25 podstatně slabší. Na celkovém exportu z regionu do států EU-25 měl v roce 2004 nejsilnější podíl vývoz do Německa, kam bylo směřováno 38

⁴ Parita kupní síly (PPS) je poměr mezi dvěma měnami různých zemí, který vyjadřuje schopnost zakoupit stejný koš spotřebních statků v obou zemích.

– 39 % z celkového vývozu do států EU-25, dále pak vývoz do Francie, Velké Británie a Slovenska s přibližně stejným podílem (4,8 % – 7 %)⁵.

Podíl regionu soudržnosti Severovýchod na celorepublikovém exportu představoval v roce 2005 17,6 %, přičemž nejvyšší podíl měl Pardubický kraj (7,6%), dále Královéhradecký kraj (5%) a Liberecký kraj (5 %). Rozdíly v zastoupení jednotlivých krajů na celkovém českém exportu jsou ovlivněny především umístěním výrobních kapacit firem se zahraniční kapitálovou účastí, jež jsou orientovány téměř výhradně na export.

Tab. č.3: Vývoz podle krajů regionu soudržnosti SV v roce 2005

Kraj	Položka exportu	Podíl na exportu kraje	Podíl na exportu ČR
Liberecký kraj	Stroje a dopravní prostředky	48%	4,7%
	Polotovary a materiály	29,8%	6,8%
	Průmyslové spotřební zboží	15,7%	6,8%
	Chemikálie a příbuzné výrobky	4,1%	3,3%
Královéhradecký kraj	Stroje a dopravní prostředky	51%	5%
	Polotovary a materiály	31%	7,1%
	Průmyslové spotřební zboží	8,3%	3,6%
	Surové materiály nepoživatelné, s výjimkou paliv	4,1%	8%
Pardubický kraj	Stroje a dopravní prostředky	77,8%	11,7%
	Polotovary a materiály	9,9%	3,5%
	Průmyslové a spotřební zboží	5,3%	3,5%
	Chemikálie a příbuzné výrobky	3,3%	4%

Zdroj: ČSÚ

Výše uvedené položky se v Libereckém kraji podílely z 97,6% na celkovém exportu kraje (mezi nejvíce zastoupené položky patřily díly a příslušenství motorových vozidel, skleněné zboží, nábytek, zařízení k ohřevu a chlazení a jejich díly). V Královéhradeckém kraji se uvedené položky podílely z 94,4 % na celkovém exportu kraje (mezi nejvíce zastoupené položky patřily díly a příslušenství motorových vozidel, osobní automobily a vozidla pro dopravu osob, železný a ocelový šrot, ingoty ze železa a oceli, zařízení k ohřevu a chlazení a jejich díly). V Pardubickém kraji se uvedené položky podílely z 96,3 % na celkovém exportu kraje (mezi nejvíce zastoupené položky patřily zařízení k automat. zpracování dat, periferní jednotky, telekomunikační zařízení, příslušenství televizí, rozhlasu, přístroje elektrické jiné a ostatní stroje a zařízení pro určitá odvětví průmyslu).

Sektorové rozložení průmyslu po celém území regionu je poměrně rozmanité, jedinou výjimkou je výroba silničních vozidel a její subdodávky, které se staly zejména v Libereckém kraji zcela dominujícím odvětvím, což může v budoucnosti přinést nemalé problémy v podobě poklesu poptávky. Hlavní příčinou může být tvrdá konkurence ze strany asijských automobilek, nebo přesun stávajících výrobních kapacit do zemí nabízející levnou pracovní sílu a ještě lepší investiční pobídky. Obdobné problémy mohou postihnout Pardubický kraj, zejména Pardubicko, orientující se ve značné míře na elektrotechnický průmysl, což lze vysvětlit příchodem skupiny firem se stejnou odvětvovou orientací. Aktivita vlády a regionální veřejné správy v oblasti zvyšování podnikatelských investic musí být do budoucna koordinované a neměly by mít tak výraznou odvětvovou orientaci.

⁵ Údaje o exportu pocházejí z ČSÚ

Tab. č. 4: Vybrané ukazatele ekonomiky a podnikání

Ukazatel (jednotka, rok)	NUTS II Severovýchod	Česká republika
Hodnota exportu do zahraničí (mil. Kč; 2005)	330 192 (17,6 % ČR)	1 873 863
Objem přímých zahranič. investic (mil. Kč; 2005)	106 641 (7,15 % ČR)	1 491 564
Objem přímých zahranič. investic na 1 obyv. (tis. Kč; 2005)	71,97	145,75

Zdroj: ČSÚ, ČNB 2006

4.2.A.4 Nezaměstnanost

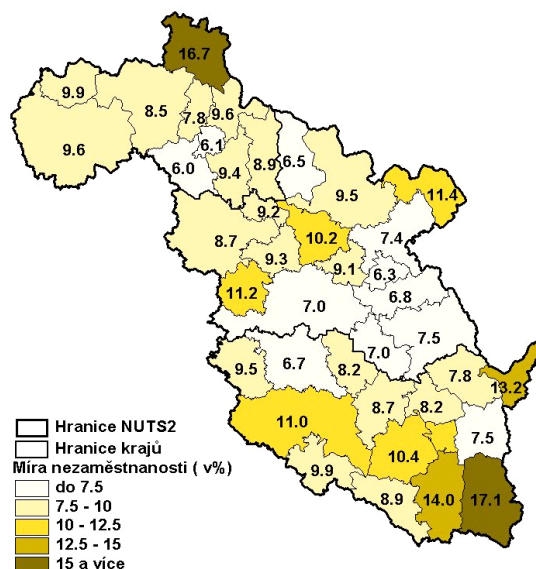
Míra nezaměstnanosti se skokově zvýšila ve druhé polovině 90. let minulého století v souvislosti s celkovou restrukturalizací ekonomiky a nastupujícím tlakem na zvyšování produktivity ze strany managementu soukromých firem. V regionu soudržnosti Severovýchod registrovaná míra nezaměstnanosti v roce 1999 vrostla na 8,1% (v ČR 9,4%)⁶. Po roce 2000 vývoj míry nezaměstnanosti nabyl kolísavý charakter. V roce 2000 míra nezaměstnanosti v regionu poklesla na 6,7%, poté začala růst až roku 2004, kdy dosáhla téměř devíti procent. Následně se opět míra registrované nezaměstnanosti začala snižovat – v prosinci 2006 činila 6,6%, v květnu 2007 již jen 5,4%. V rámci regionu trvale mírně nižší míru nezaměstnanosti zaznamenává Královéhradecký kraj. Nezaměstnanost v regionu se dlouhodobě pohybuje pod průměrem ČR. Hlavním omezujícím faktorem vyšší nezaměstnanosti je absence odvětví náročných na koncentraci vysokého počtu pracovních sil, například hutnictví, těžké strojírenství apod., které v minulosti postihl ekonomický úpadek. Stagnující míra nezaměstnanosti je v posledních letech důsledkem zejména pokračující restrukturalizace firem a zvýšený tlak na produktivitu práce, výkonnost a efektivnost. Region vykazuje dlouhodobě nižší míru nezaměstnanosti vůči průměru EU, ale i zemím střední Evropy, především Polsku a Slovensku.

Na přelomu tisíciletí se v celé ČR výrazně zvýšil podíl dlouhodobě nezaměstnaných z 30% v roce 1999 na 38% v roce 2000 (v regionu soudržnosti z 25% na 33%), v dalších letech tento podíl rostl velmi mírným tempem. V současnosti se velikost podílu dlouhodobě nezaměstnaných ustálila v rámci ČR na hodnotě kolem 41% a na úrovni regionu soudržnosti na 35%. Díky silnému ekonomickému růstu, ale i demografickým změnám (trh práce opouštějí populačně relativně silné ročníky a nastupují ročníky slabší) se daří snižovat počet uchazečů na jedno volné pracovní místo – oproti roku 2004 v květnu 2007 poklesl počet uchazečů o jedno pracovní místo z 10,1 na 2,5. V květnu 2007 bylo nejvíce uchazečů na jedno místo zaznamenáno v Libereckém kraji (3,2), poté v Královéhradeckém kraji (2,8) a Pardubickém kraji (1,9). Průměr v ČR představuje téměř 3,2 uchazeče na jedno volné pracovní místo.

V území jednotlivých krajů jsou patrné rozdíly v míře nezaměstnanosti, což je důsledek úpadku zejména tradičních výrobních, které nedokázaly konkurovat zejména levnému asijskému zboží (jako příklad lze uvést textilní průmysl lokalizovaný především v Královéhradeckém kraji). Proti nárůstu nezaměstnanosti působí v posledních letech trend růstu pracovních míst v jiných odvětvích a oborech zaznamenávajících nárůst tržeb a exportu (výroba automobilových komponentů, plastů, elektrotechnický průmysl, stavebnictví).

⁶ Údaje o nezaměstnanosti pocházejí z ČSÚ a MPSV

Obr. č. 4: Míra nezaměstnanosti dle správních obvodů ORP v NUTS II SV v roce 2004 (v %)

Zdroj: MPSV 2005

Na regionální rozdíly v míře nezaměstnanosti má významný vliv kvalifikační nesoulad mezi nabídkou a poptávkou na trhu práce. Řešení tohoto problému spočívá především ve zlepšování systému celoživotního učení, resp. zvyšování adaptability všech institucí vzdělávací soustavy na kvalifikační požadavky zaměstnavatelů v oblasti rekvalifikací a nabídky studijních oborů. Je potřeba změnit přístup vzdělávací soustavy takovým způsobem, aby zaměstnavatelé, absolventi škol a vzdělávacích kurzů a uchazeči o zaměstnání získali postavení klientů. Vzdělávací instituce by měly potom uplatňovat období klientského přístupu existujícího v soukromé sféře.

Na vyšší nezaměstnanost v některých částech regionu mají značný vliv také reálné možnosti stěhovat se nebo dojíždět za prací. V tomto směru je patrná vyšší nezaměstnanost v příhraničních oblastech a oblastech s nižší mírou osídlení. Právě na oblast dopravní dostupnosti a obslužnosti by se měla veřejná správa a samospráva zaměřit, protože by tím vyřešila nejen nezaměstnanost, ale i problém udržení obyvatelstva v méně osídlených oblastech regionu, zejména mladých lidí, kteří mají tendenci stěhovat se do měst a jejich blízkého okolí.

Vysoká míra nezaměstnanosti je často spojována se špatným nastavením systému v oblasti vyplácení sociálních dávek, vysoké minimální mzdy a životního minima, ale i dalšími faktory, které brání pružnému fungování trhu práce. Konkrétní opatření, která by zlepšila postavení zaměstnanců i zaměstnavatelů, však patří do kompetence vlády a parlamentu ČR.

Ve střednědobém horizontu lze očekávat mírný pokles nezaměstnanosti v souvislosti s pokračujícím ekonomickým růstem. V dlouhodobém horizontu bude vývoj míry nezaměstnanosti velmi silně ovlivněn schopností firemní sféry reagovat na silící konkurenci z rozvíjejících se ekonomik a nasměrováním ekonomického potenciálu regionu na produkci a služby s vysokou přidanou hodnotou.

4.3 Podnikání a znalostní ekonomika

4.3.A Analýza podnikatelského sektoru regionu

Rozhodujícími sektory regionu soudržnosti Severovýchod podílejícími se na tvorbě HDP z hlediska struktury tvorby hrubé přidané hodnoty jsou zpracovatelský průmysl, stavebnictví a služby, které se dlouhodobě podílejí 90 – 95 %, zbytek tvoří zemědělství, lesnictví a rybolov.

4.3.A.1 Zpracovatelský průmysl

Zpracovatelský průmysl je jedním z rozhodujících nositelů ekonomické aktivity a ekonomického růstu v regionu. Jeho podíl na hrubé přidané hodnotě (HPH) celkem se v letech 2003 – 2005 příliš neměnil, v Libereckém kraji vzrostl z 38,2% na 40,4%, v Královéhradeckém kraji vzrostl z 30,2% na 31,2%, naopak v Pardubickém kraji mírně klesl z 32,5% na 31,5%. Zpracovatelský průmysl má v současnosti dominantní podíl na exportu zboží.

Na příznivý vývoj tržeb má v posledních letech vliv celá řada faktorů, z nichž nejdůležitější je rostoucí konkurenceschopnost domácí produkce v poměru cena/kvalita, která zlepšuje prodejnost zboží. I přes nižší ekonomický růst v zemích EU-15, kam je směřován rozhodující objem exportu, se pozitivně projevila zájem o zboží pocházející z regionu Severovýchod, ať už jde o přímý export, nebo o subdodávky tvořící součást exportní produkce. Významný podíl na tomto trendu mají firmy pod zahraniční kontrolou, které se významnou měrou orientují na zahraniční trhy. Byly tak zúročeny investice z minulosti, kdy byla do provozu uvedena řada nových výrobních kapacit, zejména v elektrotechnickém průmyslu, strojírenství a výrobcích dodávajících díly, komponenty a příslušenství automobilovému průmyslu. V posledních letech se také projevují výsledky strukturálních změn českých firem a jejich finanční konsolidace po ukončení dluhového financování po nákupu majetku v rámci privatizace státního majetku.

Tab. č. 5: Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb průmyslové povahy podle odvětví OKEČ*)

v mil Kč, běžné ceny							
Odvětví	2002	2003	2004	2005	2003/2002	2004/2003	2005/2004
Průmysl celkem	240 624	276 474	314 431	328 652	114,9%	113,7%	104,5%
v tom:							
D Zpracovatelský průmysl	229 948	265 831	303 426	315 300	115,6%	114,1%	103,9%
DA výroba potravinářských výrobků a nápojů, tabákových výrobků	15 965	16 678	17 652	19 055	104,5%	105,8%	107,9%
DB výroba textilií, textilních a oděvních výrobků	18 752	18 466	18 256	17 136	98,5%	98,9%	93,9%
DH výroba pryžových a plastových výrobků	13 646	11 174	13 220	14 154	81,9%	118,3%	107,1%
DI výroba ostatních nekovových minerálních výrobků	17 142	17 460	19 080	-	101,9%	109,3%	-
DJ výroba základních kovů, hutních a kovodělných výrobků	16 492	17 871	23 616	24 590	108,4%	132,1%	104,1%
DK výroba a opravy strojů a zařízení jinde neuvedených	18 123	17 325	21 785	31 441	95,6%	125,7%	144,3%

DL výroba elektrických optických přístrojů a zařízení	60 220	81 069	95 001	87 139	134,6%	117,2%	91,7%
DM výroba dopravních prostředků a zařízení	35 852	43 756	48 782	50 367	122,0%	111,5%	103,2%
DN zpracovatelský průmysl jinde neuvedený	19 527	21 750	24 025	25 987	111,4%	110,5%	108,2%

*) podniky se 100 a více zaměstnanci se sídlem v NUTS II SV

Zdroj: Statistická ročenka ČSÚ 2006

Výroba dopravních prostředků je pro Liberecký kraj zcela dominující odvětvím, na kterém je závislá řada významných subdodavatelů. V celém regionu se toto odvětví v roce 2005 podílelo na celkových tržbách zpracovatelského průmyslu 15,4%. Odvětví elektrických a optických přístrojů a zařízení se významnou měrou podílí na ekonomickém prosperitě celého Pardubického kraje, zejména však okolí Pardubic. Jeho podíl na tržbách zpracovatelského průmyslu Pardubického kraje představuje 30,2%. Jediným odvětvím regionu, ve kterém tržby dlouhodobě klesají je výroba textilií, textilních a oděvních výrobků, kdy podíl tohoto sektoru na tržbách zpracovatelského průmyslu poklesl o 25% za poslední 2 roky, především v Královéhradeckém kraji. Rozvoj tohoto odvětví s nízkým podílem zahraničního kapitálu a vysokou pracovní náročností byl nepříznivě ovlivňován vysokými dovozy levné produkce z rozvíjejících se ekonomik, zejména asijských, se kterými domácí výrobci nemohou cenově konkurovat. Podíl výroby pryžových a plastových výrobků přes mírný růst tržeb poklesl o 26%. Rovněž výroba potravinářských výrobků, nápojů a tabákových výrobků zaznamenala pokles podílu o 15%. Všechny ostatní sektory zpracovatelského průmyslu si na tvorbě regionálních tržeb dlouhodobě udržují přibližně stejný podíl kolem 4-7% s mírným růstem nebo stagnací tržeb.

Produktivita výrobních faktorů, zejména práce rostla v posledních letech velmi rychle. Toto konstatování lze dokumentovat poměrem vysokého růstu tržeb a (klesající) zaměstnanosti ve zpracovatelském průmyslu mezi lety 2001 – 2004 (o 3,1%). Na tomto ukazateli je patrné, jaký je průmyslovou sférou kladen důraz na efektivnost hospodaření a na zvyšování ekonomické výkonnosti. Bohužel není možné vzhledem k chybějícím datovým podkladům analyzovat produktivitu práce podle majetkové struktury firem. Obecně jsou v tomto případě vyzdvihovány úspěchy zahraničních firem, ale i produktivita práce a výkonnost českých firem neustále roste, což lze dokumentovat zejména jejich exportní výkonností a působením v pozici subdodavatelů zahraničních firem a firem se zahraničním kapitálovou účastí, které se soustřeďují téměř výhradně na export.

Tab. č. 6: Podíl krajů regionu soudržnosti SV na sektorech zpracovatelského průmyslu v roce 2005 (NUTS II SV = 100 %)

Odvětví	Liberecký kraj	Královéhradecký kraj	Pardubický kraj
DA výroba potravinářských výrobků a nápojů, tabákových výrobků	17,40%	47,80%	34,80%
DB výroba textilií, textilních a oděvních výrobků	23,40%	44,70%	31,90%
DH výroba pryžových a plastových výrobků	37,50%	31,30%	31,30%
DI výroba ostatních nekovových minerálních výrobků	65,40%	23,10%	11,50%
DJ výroba základních kovů, hutních a kovodělných výrobků	21,30%	46,80%	31,90%
DK výroba a opravy strojů a zařízení jinde neuvedených	22,20%	36,50%	41,30%
DL výroba elektrických optických přístrojů a zařízení	26,70%	40,00%	33,30%
DM výroba dopravních prostředků a zařízení	46,20%	19,20%	34,60%
DN zpracovatelský průmysl jinde neuvedený	44,00%	32,00%	24,00%

Zdroj: ČSÚ 2006

Konjunktura či pokles jednotlivých sektorů se promítá do prosperity krajů velmi rozdílně, což odpovídá podílu tržeb konkrétních odvětví na celkových tržbách regionu. Tento trend může mít velmi silný dopad na ekonomiky krajů v době ekonomické recese významně zastoupených odvětví a navazujících výrob. Liberecký kraj je v tomto směru silně závislý zejména na automobilovém průmyslu (Liberecko), což může způsobit problémy nejen automobilkám, ale zejména kapitálově mnohem slabším českým dodavatelům, kteří mají vysoký podíl tržeb ze subdodávek. V Pardubickém kraji se jedná o závislost na elektrotechnickém průmyslu (Pardubicko). Královéhradecký kraj již pocítil dopady tvrdé konkurence asijských výrobců, a to úpadkem mnoha výrobců odvětví textilu. Zde se projevují v plné síle obtíže spojené se snahou konkurovat výrobě založené na nízkých nákladech práce, její vysoké intenzitě a nestandardním pracovním podmínkám vůbec. Konkurenceschopnost českých výrobců musí nutně vycházet z invence, vysoké kvality, moderního designu, u kapitálově silnějších potom ze zavádění výsledků vědy a výzkumu.

Je nutné zlepšit komunikaci mezi firmami a výzkumnými a vývojovými pracovišti a vysokými školami, na základě které by zejména výrobní sféra formulovala své požadavky s cílem podstatného zlepšení kvality produkce, uvedení nových materiálů na trh apod. V tomto směru je možné využít stávající velký potenciál vysokých škol a výzkumných pracovišť. Důležitou podmínkou pro získání lepšího postavení na globálním trhu je využití přínosů ze spojení příbuzných oborů v podobě klastrů nebo jiných výrobních nebo obchodních sdružení. V této oblasti byla zaznamenána řada klastrových iniciativ, které již vyvíjejí činnost (například výroba plastových výrobků), většina z nich je však teprve v podobě záměru. Příčinou pomalého tempa spolupráce firem v oblasti výzkumu a vývoje, klastrů a jiných sdružení je zejména vysoká finanční a časová náročnost procesu aplikace inovací, zejména výrobních.

Značnou bariérou dalšího rozvoje domácích firem je absence vhodných ploch a výrobních areálů a objektů pro podnikatelské využití, resp. jejich omezená využitelnost z hlediska špatného stavebně technického stavu, chybějící nebo nedostatečné infrastruktury. Kraje mají k dispozici studie, ve kterých jsou zmapovány potenciální plochy a objekty, doposud však nejsou vypracovány studie, které by zcela jednoznačně odpověděly na otázku míry jejich skutečné využitelnosti pro potenciálního investora ve smyslu objemu investic, konkrétních povolených aktivit v lokalitě, možností navázání spolupráce s firmami v regionu apod. Základním předpokladem pro zlepšení stavu těchto nemovitostí je dostatek finančních prostředků na jejich regeneraci a revitalizaci.

4.3.A.2 Služby

Sektor služeb se dlouhodobě podílí na hrubé přidané hodnotě regionu přibližně 50%. Po roce 1990 došlo k dynamickému růstu sektoru služeb, zejména v oblasti obchodu se spotřebním zbožím, v dopravě, telekomunikacích a finančním zprostředkování. Příčinou bylo předchozí značné poddimenzování tohoto sektoru a orientace domácí ekonomiky na zpracovatelský průmysl.

V souvislosti s technologickým pokrokem a rostoucí koupěschopnou poptávkou v posledních letech se ve značné míře rozšířily služby v oblasti telekomunikací a informačních technologií nabízející zcela nové produkty a služby. Velkou zásluhu na tom má soukromý sektor a obyvatelstvo příznivě nakloněné nových technologiím. Dalšímu rozvoji brání vysoké investiční náklady na budování sítí, nákup výpočetní techniky, softwaru ad. Velkou bariérou dalšího rozvoje informačních technologií a příbuzných oborů využívajících moderní technologie je orientace vzdělávací soustavy na memorování v praxi nepotřebných znalostí, místo kladení důrazu na problémově orientovanou výuku s tlakem na osvojení si dovedností potřebných k získávání nových informací, jejich analyzování a vyhodnocování. Tato skutečnost nabývá na významu v posledních letech, kdy jsou ze strany nadnárodních firem zaznamenávány aktivity v oblasti přesunu výzkumných a vývojových center do ČR. Bohužel je nutné konstatovat, že v regionu Severovýchod nebyly doposud realizovány projekty typu technologických, logistických a servisních center poskytujících vysoce specializované služby po celém území ČR, nebo v rámci Evropy. Tyto služby byly a jsou koncentrovány zejména do Prahy z důvodu příznivé geografické polohy, dopravní dostupnosti a vysokého počtu kvalifikovaných pracovníků sil. V době nastupující informační společnosti však neexistují důvody, proč by obdobné aktivity nemohly být lokalizovány mimo Prahu. Region má přitom velký potenciál v technologicky zaměřených oborech a souvisejících službách spočívající v množství technicky (přírodovědně) zaměřených středních a vysokých škol.

Další oblastí, ve které je možné vidět do budoucna velký potenciál, je poskytování služeb pro podnikatelskou sféru, a to zejména v oblasti vzdělávání zaměstnanců, poskytování konzultací, marketingových služeb, poskytování informací v oblasti inovací apod. Toto konstatování se opírá o existenci sítě škol a velký počet poradenských firem. Příčinou stále nízkého využití tohoto druhu služeb je nedostatek finančních prostředků na jejich nákup. Firmy vkládají své peníze do hlavních činností, výdaje na ostatní aktivity považují za neefektivní nebo značně rizikové bez viditelného okamžitého efektu. V této oblasti by výrazně napomohla účast veřejných intervencí ze strany státu nebo veřejné správy, která by se mohla uplatnit nejen formou spoluúčasti, ale zejména vybudováním infrastruktury pro poradenskou síť pro malé a střední podniky, které mají mnohdy velký potenciál, ovšem jejich finanční možnosti jim nedovolují využívat ve větší míře těchto služeb.

4.3.A.3 Struktura ekonomických subjektů

Česká ekonomika prošla v 90. letech minulého století systémovou změnou spočívající v cílené zásadní změně ekonomického prostředí ve směru uplatnění principů tržní ekonomiky. Soukromé podnikatelské subjekty, zejména malé a střední velikosti, vznikly v souvislosti s privatizací státního majetku, restitucemi, nejpočetnější část na základě vlastního individuálního rozhodnutí svých zakladatelů. Nejpočetnější část firem v regionu tvoří firmy do 500 zaměstnanců, jež jsou obecně považované z hlediska podílu na tvorbě HDP a zaměstnanosti za pilíř ekonomiky. Kapitálová síla těchto firem byla v době jejich vzniku ve značné míře zatížena splácením bankovních úvěrů v souvislosti s privatizací státního majetku. Tato investiční aktivita zatížila hospodaření firem na mnoho let a brzdila jejich další rozvoj z důvodu upřednostňování splácení dluhů před vlastním rozvojem. Řada firem využila svých obchodních kontaktů a umožnila vstup zahraničního vlastníka, aby tak zvýšila svou kapitálovou sílu a tržní pozici související s vybudovanou obchodní sítí, inovačními, marketingovými a manažerskými zkušenostmi nového investora.

Silnou stránkou regionu je rovnoměrné rozložení malých a středních firem po celém území, což má velký význam pro zaměstnanost a dokumentuje schopnost obyvatel získat a udržet ekonomickou aktivitu a uplatnit své schopnosti na trhu. Mezní hodnoty počtu malých firem z hlediska porovnání v územích obcí s rozšířenou působností (ORP) představují 29,1 - 55,9, středních potom 7,7 - 15.

Velmi rychlý růst počtu firem počínaje rokem 1990 se po 10 letech soukromého podnikání v ČR ustálil. Na zaměstnanosti se nejvíce podílejí malé a střední podniky s podílem přibližně 70 – 80 % všech pracovních sil. Stejnou měrou se podílejí podnikatelé vykonávající svou činnost samostatně a velké firmy nad 250 zaměstnanců.

V 90. letech minulého století to byly především malé a střední podniky, které absorbovaly značnou část pracovní síly, která by v souvislosti s restrukturalizací a rozpadem velkých, dříve státních firem, přešla na úřady práce.

4.3.A.4 Podniky se zahraniční majetkovou účastí

Podniky se zahraniční majetkovou účastí se v minulých letech staly pro mnohé české firmy stabilizátorem ekonomických aktivit. Většina zahraničních investorů vstoupila do existujících firem, kdy od původních českých vlastníků nakoupila majetkové podíly a poté rozšířila výrobní program. Perspektivní firmy potýkající se s dluhy z privatizace, ztrátou východních trhů a vysokými ekonomickými ztrátami tak našly znovu prosperitu. Zahraniční vlastník umožnil využít vybudovanou zahraniční prodejní síť, zkušenosti z mezinárodního trhu a nové technologie, prostřednictvím kterých bylo možné vyrábět kvalitní zboží. Skutečností je, že jen málo zahraničních firem vybuďovalo nové podniky na „zelené louce“, jen mizivé procento firem investovalo do opuštěných areálů a objektů. Příčinou byl špatný nebo nevyhovující stavebně technický stav objektů a areálů, které byly mnohdy zatíženy ekologickými škodami.

Z celkového počtu zahraničních firem evidovaných v roce 2004 tvořily firmy s mezinárodním vlastnictvím (smíšené vlastnictví českých a zahraničních subjektů) 44 %, firmy se zahraničním vlastnictvím (100 % vlastnictví zahraničního subjektu) potom 56 %. Z hlediska velikostní struktury těchto firem podle počtu zaměstnanců je oproti českým firmám zastoupeno více firem střední velikosti, což souvisí s jejich lepší kapitálovou vybaveností. Z celkového počtu firem v regionu je ve velikostní kategorii 100 - 499 zaměstnanců zastoupeno 23 %

zahraničních firem, ve velikostní kategorii 500 -999 je to již 38 % a v kategorii nad 1 000 zaměstnanců je podíl zahraničních firem dokonce 64%. Jen na základě tohoto ukazatele je zde zřejmá poměrně vysoká závislost ekonomiky regionu a zaměstnanosti na zahraničním kapitálu, přičemž v případě porovnání podle tržeb by byl tento podíl s velkou pravděpodobností mnohem vyšší.

Zcela zásadní podmínkou pro setrvání zahraničního investora v regionu je schopnost pracovních sil dodávat výrobkům přidanou hodnotu vyšší než v jiných regionech a státech. Tento faktor spolu s výší mzdových a souvisejících nákladů, geografickou polohou a kvalitním podnikatelským prostředím vytváří předpoklady pro dlouhodobou udržitelnost ekonomických aktivit v regionu.

Za klíčové zahraniční firmy regionu je možné považovat velké firmy s 250 a více zaměstnanci, které sehrávají v ekonomice regionu rozhodující roli. Z hlediska provázanosti zahraničních a českých firem v rámci subdodavatelských vztahů nebyla doposud vypracována analýza, která by zmapovala a analyzovala míru závislosti těchto subjektů, její směr a důležitost, a to nejen z hlediska tržeb, ale i zaměstnanosti.

4.3.B Analýza podnikatelského prostředí

4.3.B.1 Spolupráce firem

Podnikatelské subjekty spolupracují v současné době téměř výhradně v rovině běžných dodavatelských vztahů, a až na výjimky chybí spolupráce v rámci oborových sdružení vzájemně se doplňujících firem za účelem posílení pozic na trhu, sdílení zdrojů v oblasti výzkumu a vývoje a rozvoje dalších společných aktivit. Firmy jednájí na trhu individuálně a nevyužívají synergií ze spolupráce. Příčinou je vzájemná nedůvěra a nepochopení současných výzev, přitom vzájemně prospěšná spolupráce je jednou z cest vedoucích k posílení konkurenceschopnosti na trhu.

V posledních letech nabývá na významu spolupráce firemní sféry formou oborových sdružení - klastrů. Mezi významná odvětví ve kterých je reálná šance na vytvoření klastrů patří bezpochyby automobilový průmysl a výroba automobilových komponent, dále textilní průmysl, farmacie a zdravotnictví včetně výroby zdravotnických pomůcek či výroba elektrických strojů a zařízení, výroba elektroniky, technologická chemie, bižuterie, sklo, nábytek, plastikářství, strojírenství a potravinářský průmysl. Neméně významný potenciál mají odvětví ukotvená buď nalezištěm přírodních materiálů (kamenoprůmysl) anebo odvětví zaznamenávající silnou expanzi rozvoje díky poptávce zahraničních investorů (obaly, plasty) či změnami legislativy, názory na životní prostředí (obnovitelné zdroje energie). Dle dostupných statistických dat bude možné vytvořit klastr v gumárenské výrobě, či v oblasti služeb celoživotního učení či odborného vzdělávání. Dosavadní praxe prokázala, že největší šanci na úspěch mají klastrové iniciativy, které vsadily na speciální druh výrobku, který těží sice z tradičního zakotvení oboru v regionu a má vyšší přidanou hodnotu díky využití speciálních materiálů.

Proces tvorby klastrů mohou pozitivně ovlivnit veřejné intervence regionů v podobě veřejných iniciativ vedoucích k založení klastru, a to v těch oborech, kde je možné opřít se o dlouhodobou tradici, existující síť vysokých škol, výzkumných organizací apod.

4.3.B.2 Podnikatelská infrastruktura

Průmyslové zóny a plochy

Liberecký kraj eviduje několik set hektarů významných rozvojových a investičních ploch. Mezi nejvýznamnější patří průmyslová zóna Liberec - Jih, další větší zóna je v Hrádku nad Nisou. Průmyslová zóna v Liberci je úspěšný projekt, na základě kterého byla realizována řada zahraničních investic. Liberecký kraj zadal v minulosti zpracování databáze průmyslových zón, která v konečném důsledku obsahuje stovky ploch různé velikosti a způsobu využití. Cílem projektu bylo zvýšit připravenost kraje v oblasti nabídky vhodných ploch potenciálním investorům.

Rovněž Královéhradecký kraj vlastní studii, jejímž výstupem bylo vytipování pěti hlavních lokalit s rozlohou převyšující 100 ha, které by byly vhodné pro výstavbu průmyslových zón v okolí v současnosti budované dálnice a rychlostních silnic, a to včetně vyčíslení nákladů na doprovodnou infrastrukturu. Kromě těchto lokalit existuje v Královéhradeckém kraji průmyslová zóna v Jičíně, kde je lokalizováno několik zahraničních firem a průmyslová zóna v Kvasinách, kde působí závod automobilky Škoda Auto a. s. Mladá Boleslav. V Hradci Králové jsou menší průmyslové zóny, které jsou blokovány pro investice z oblasti strategických služeb, doposud se však nepodařilo tyto lokality odpovídajícím způsobem využít.

V Pardubickém kraji vznikly v souvislosti s realizací „Programu na podporu rozvoje průmyslových zón“ (v gesci MPO) čtyři průmyslové zóny o celkové rozloze 160 ha, z nichž největší se nacházejí především v Pardubicích, dále v Moravské Třebové, Chrudimi a ve Svitavách.

V celém regionu je evidováno poměrně velké množství průmyslových zón různé velikosti, z nichž naprostá většina je územním plánem vymezena jako plocha určená k zastavění pro komerční sféru. Naprostá většina z nich však nemá charakter průmyslové zóny v pravém smyslu slova, a to z důvodu chybějící infrastruktury. Veřejná správa z pochopitelných důvodů neinvestuje prostředky bez odpovídající jistoty skutečného a vážně míněného zájmu investora o výstavbu komerčních prostor. Vzhledem k vysokým doprovodným investicím by přicházely v úvahu pouze lokality ve větších městech, protože menší města a obce nedisponují odpovídajícím objemem finančních prostředků.

Hlavním nedostatkem potenciálního využití průmyslových zón je přístup veřejné správy k těmto lokalitám. Existuje jen obecná představa ze strany orgánů veřejné správy, jak tyto plochy využít, neexistuje základní přehled o struktuře kvalifikací pracovních sil, které by mohly být využity pro konkrétní výrobní program nebo služby. Dalším problémem je nekompetentní přístup veřejné správy v oblasti spolupráce s potenciálním investorem, kdy si orgány veřejné správy dostatečně neuvědomují význam nových ekonomických aktivit pro rozvoj regionu.

Hlavním úkolem všech krajů je znát potenciál svého území, a to nejen z hlediska volných ploch, ale jejich skutečného potenciálu pro rozvoj regionu. Za tímto účelem je nutné vypracovat analýzy ekonomického potenciálu krajů s dostatečnou podrobností, aby bylo zřejmé, ve kterých oblastech mají kraje skutečný potenciál, zejména z hlediska výroby a služeb, které na sebe váží výzkumné a vývojové činnosti. Cílem by měla být připravenost k formulování požadavků na potenciálního investora, aby nedocházelo k situacím, kdy jsou region a jednotlivé kraje vděчны za jakoukoli ekonomickou aktivitu snižující nezaměstnanost. Důsledkem takových úvah může být odchod investorů s výrobami a službami s nízkou přidanou hodnotou do rozvojových zemí s levnou pracovní silou. Cílem by mělo být podstatné zvýšení závislosti firem a jiných subjektů na ekonomickém potenciálu regionu.

Nevyužité objekty a areály

V regionu existují stovky nevyužitých, obtížně využitelných, nebo ekologickými škodami zasažených výrobních areálů a objektů. Většina z nich přestala plnit svůj účel z důvodu ukončení hlavní činnosti či úpadku firem, nebo opuštění českou armádou (kasárna a jiné vojenské areály, plochy a objekty). Stavebně technický stav těchto objektů odpovídá způsobu dřívějšího využití pro průmyslovou výrobu, obchod, nebo zemědělskou výrobu. Charakteristickým rysem těchto nemovitostí je celková zchátralost a obtížná využitelnost. Příčiny lze hledat v nevyhovujících dispozicích pro rozsáhlejší výrobu či služby souvisejících s předchozím stavebně technickým určením. Rekonstrukce těchto areálů a objektů je finančně velmi náročná a zahrnuje kromě stavební úprav i nové napojení na tzv. síťovou infrastrukturu. Celý proces regenerace a revitalizace je navíc komplikován tím, že potenciální investoři požadují, kromě ekologické nezávadnosti území, dobrého stavebního stavu budov a jejich vybavení, také ve většině případů vnitřní prostory bez příček, kvalitní přístupové cesty a rozlehlá přilehlá parkoviště. Takové požadavky staré objekty a areály ve většině případů nesplňují, z toho důvodu jejich rekonstrukce v mnoha případech nepřipadá v úvahu, a jediným řešením je odstranění stavby. Dalšími negativními charakteristikami těchto nemovitostí jsou majetkové spory mezi vlastníky, nedokončená konkurzní řízení, existující zástavní práva ad. Tyto skutečnosti v podstatě znesnadňují využití, řešení těchto sporů trvá léta a investoři z tohoto důvodu volí spíše stavby na volných pozemcích. Vyřešení poměrně často se vyskytujících

ekologických zátěží vyžaduje mnohdy investice, které v konečném důsledku převýší samotnou kupní cenu těchto nemovitostí.

Výběr konkrétních nemovitostí určených k regeneraci a revitalizaci a způsob provedení by měl být volen podle toho, jaký ekonomický potenciál mají aktivity a subjekty, které hledají odpovídající prostory a nemají dostatek finančních prostředků na realizaci svého záměru. Právě zde by mohly najít uplatnění veřejné intervence ve formě zajištění spoluúčasti a doplnění finančních prostředků soukromého investora za účelem realizace veřejně prospěšného záměru. Snížení podílu výdajů investora na projektu by mělo být vykoupeno splněním požadavku veřejné správy na konkrétní využití nemovitosti. Velkou nadějí na realizaci by měly mít ty projekty, které budou obsahovat veřejný zájem, nebo ještě lépe kombinaci veřejného a soukromého zájmu. V této souvislosti by bylo vhodné podpořit aktivity související s vytvářením podnikatelských inkubátorů, center poradenských služeb, školících středisek, vědecko technických parků apod. Soukromá iniciativa by měla být vyzvána a využita k formulování veřejného zájmu a realizaci veřejně prospěšných projektů. Úlohou veřejné správy je usnadňovat komunikaci mezi potenciálními investory a všemi dotčeným subjekty s cílem najít vzájemně výhodná řešení.

4.3.B.3 Lidské zdroje

Rozhodujícím faktorem konkurenceschopnosti ekonomiky je vzdělaná a kvalifikovaná pracovní síla jako potenciální zdroj nových myšlenek, nových pracovních postupů, technologií a inovací. MSP nemají dostatek finančních prostředků na odborný rozvoj zaměstnanců ve směru prohloubení znalostí a dovedností jako zdroje vyšší produktivity a efektivnosti. Sjednávají proto pro své zaměstnance jen nejnútnejší krátkodobá školení za účelem zajištění bezproblémového chodu firmy. Vzdělávací soustava na druhé straně nenabízí vzdělávací a školící programy zaměřené na předávání informací o nejnovějších poznatcích v tom kterém oboru. Celý systém vzdělávací soustavy je charakteristický nedostatečným propojením nabídky a odpovídající struktury vzdělávacích programů a kurzů, na základě kterých by bylo možné získat využitelné znalosti a dovednosti (odborné znalosti a dovednosti, oblast podnikatelského myšlení, řízení) podle potřeb firemní sféry a trhu práce. Tato oblast úzce souvisí zejména se vzděláváním absolventů škol a celoživotním učením ekonomicky aktivního obyvatelstva.

Systémové řešení leží na straně státu, úloha regionu spočívá ve vytváření fyzických podmínek za účelem realizace výuky, na základě které absolventi získají znalosti a dovednosti požadované zaměstnavateli. Přímým efektem těchto patření bude snazší uplatnění absolventů škol na trhu práce a nižší nezaměstnanost mládeže. Veřejné intervence zde mohou najít uplatnění formou finančních pobídek, prostřednictvím kterých by byl řešen nedostatek zdrojů na vybavení učeben a souvisejících prostor.

4.3.B.4 Výzkum a vývoj

Oblast výzkumu a vývoje je v regionu Severovýchod poměrně zanedbávanou oblastí nedosahující z hlediska výše vynakládaných finančních prostředků průměru ČR. Mezi základní hlediska pro posuzování úrovně znalostní ekonomiky patří bezpochyby množství finančních prostředků vynakládaných na vědu a výzkum a počet pracovníků působících v této oblasti. Region je charakteristický nižšími výdaji na vědu a výzkum v rámci celé ČR. Dominantní postavení si dlouhodobě udržuje Praha a Středočeský kraj, kde je soustředěno 60% kapacit univerzitního výzkumu a téměř 60 % z veřejných zdrojů na vědu a výzkum. Podíl výdajů v jednotlivých krajích v rámci regionu Severovýchod se zřetelně liší. V roce 2005 představoval podíl Libereckého kraje a jeho výdajů na vědu a výzkum v regionu 28%, Královéhradeckého kraje 30% a Pardubického kraje 42%. Podíl výdajů na vědu a výzkum regionu Severovýchod na celé ČR představuje pouze 9,3%.

Počet zaměstnanců pracujících v oblasti vědy a výzkumu se v podstatě odvíjí od výše výdajů v této oblasti lidské činnosti.

Tab. č. 7: Vybrané ukazatele vědy a výzkumu v ČR podle krajů v roce 2005

Kraj	Výdaje na vědu a výzkum				Výzkumní pracovníci	
	Celkem (v tis. Kč)	Podíl výdajů na HDP	Podíl krajů na		Celkem	Podíl krajů na celkovém počtu v ČR
			celkových výdajích v ČR	soukromých výdajích v ČR		
Praha	15835141,95	2,22	37,53	27,69	16 445	43,80
Středočeský	8560920,43	2,76	20,29	27,16	2 717	7,24
Jihočeský	1610429,8	0,99	3,82	3,20	1 433	3,82
Plzeňský	1129592,61	0,74	2,68	2,98	998	2,66
Karlovarský	76178,27	0,11	0,18	0,26	56	0,15
Ústecký	589384,17	0,30	1,40	1,94	393	1,05
Liberecký	1109607,99	1,12	2,63	3,47	814	2,17
Královéhradecký	1169327,32	0,82	2,77	2,04	1 279	3,41
Pardubický	1632153,93	1,35	3,87	5,28	1 334	3,55
Vysočina	706841,83	0,57	1,68	2,52	388	1,03
Jihomoravský	4653692,84	1,54	11,03	8,37	7 043	18,76
Olomoucký	1372165,04	0,95	3,25	3,54	1 539	4,10
Zlínský	1571071,86	1,14	3,72	5,38	810	2,16
Moravskoslezský	2181915,3	0,73	5,17	6,16	2 294	6,11
ČR celkem	42198423,34	1,42	100,00	100,00	37542,33	100,00

Zdroj: ČSÚ – Ukazatele vědy a výzkumu za rok 2006

Mezi lety 2002 až 2005 vzrostly výdaje na vědu a výzkum v celé ČR o 42,7% a dosáhly v roce 2005 výše 42 198 mil. Kč. Nejvyšší růst v regionu v tomto období zaznamenal Královéhradecký kraj, a to o 77%, v Pardubickém kraji vzrostly výdaje o 60% a v Libereckém kraji o 45%.

4.3.B.5 Inovace

Podmínkou zachování dlouhodobé konkurenceschopnosti firem je permanentní komercializace nových poznatků a výsledků výzkumu a vývoje. Výzkumný a vývojový potenciál regionu není v současnosti dostatečně využíván. Ve všech třech krajích existují vědecké a výzkumné instituce, které mají za sebou úspěchy ve spolupráci s průmyslovými podniky, nebo při komercializaci výstupů vědy a výzkumu, propojení s komerční sférou je však stále nedostatečné. Přitom kraje disponují rozvojovým potenciálem ve vědě a výzkumu, zejména v odvětvích a oborech, které tvoří základní a tradiční ekonomickou strukturu.

Největší překážkou pro zavádění inovací ve firmách je obecně nedostatek kvalifikovaných pracovníků na trhu práce. Tento faktor hraje velkou roli u většiny firem bez ohledu na obor činnosti či velikost firmy. Druhá nejvýznamnější bariéra je nedostatek vlastních výzkumných kapacit, následuje nedostatečná kapacita pro administraci programů podpory inovací a teprve na čtvrtém místě jsou chybějící finanční prostředky.

V oblasti lidských zdrojů patří mezi největší problémy neuspokojivá struktura absolventů vysokých škol, zejména nedostatek absolventů s technickým a přírodovědným vzděláním, nízká míra spolupráce výzkumných pracovníků, vysokoškolských pedagogů a studentů mezi sektorem výzkumu a podnikatelským sektorem. Ve firmách není dostatečně kladen důraz na vzdělávání výzkumných a vývojových pracovníků a manažerů v oblasti ochrany duševního vlastnictví, podnikatelských dovedností (moderní metody řízení a organizace).

Mezi slabé stránky při rozvoji inovačního potenciálu v ČR patří také nepřehlednost a roztržitost dosavadního systému grantů poskytovaných ministerstvy, preferování směřování podpor na základní výzkum a nízké výdaje soukromého sektoru a nepružná reakce na měnící se potřeby firemní sféry a nové směry výzkumu.

Některé české firmy se vyznačují nízkou orientací na inovace, nízkou schopností inicializovat a absorbovat výsledky výzkumu a vývoje. Vědecké a výzkumné instituce pak kladou malý důraz na komerční využitelnost výsledků, v regionech chybí informovanost v oblasti sledování a systematického předávání informací o činnosti VTP, inkubátorů, aktivitách a možnostech univerzit a výzkumných pracovišť, zejména pro vznikající a MSP, nerozvinutá je rovněž infrastruktura pro transfer technologií a znalostí na regionální úrovni. Z celospolečenského hlediska je kladen malý důraz na ochranu duševního vlastnictví.

V oblasti financování je znatelným nedostatkem nízký podíl výdajů na výzkum a vývoj na HDP ve srovnání s průměrem EU a neexistence investice typu pre-seed, seed a start-up kapitál, které jsou klíčové pro vznik a rozběh činností spin-off a podobných firem. V neposlední řadě jsou to vysoké náklady na inovace a vysoké potenciální riziko neúspěšnosti odrazují zejména MSP a finanční náročnost patentové procedury, zejména při udržování uděleného patentu.

Klíčovými cíli moderních rozvojových politik v oblasti podpory inovací by mělo být funkční propojení základního a aplikovaného výzkumu, zajištění finančních zdrojů a rozvoj spolupráce v oblasti výzkumu a vývoje. Problémem nejen v regionu Severovýchod, ale v celé ČR, zůstává neprovázanost jednotlivých ústředních orgánů při řešení problematiky inovací a také nedostatek relevantních údajů.

Za účelem sdílení výdajů na výzkum a vývoj a praktickou aplikaci jejich výsledků je velmi efektivní využít spolupráce firem a výzkumných organizací a vysokých škol. Prostřednictvím takové spolupráce bude možné lépe formulovat požadavky firem v oblasti zvyšování technologické úrovně výroby, produktů a služeb. Prostřednictvím veřejných intervencí je možné posílit finanční zdroje a realizovat rizikovější a finančně náročnější projekty, které by bez účasti veřejného sektoru nemohly vzniknout. Úloha regionu by měla spočívat nejen v podpoře konkrétních nadějných projektů, které mohou pomoci regionálním aktérům, ale také ve formulaci konkrétní strategie v oblasti inovačního podnikání. Ta by měla stavět na současných silných stránkách a tradici regionu a zároveň by měla využít příležitostí vyplývajících ze spolupráce s jinými regiony a jejich klíčovými aktéry.

4.4 Lidské zdroje, kvalifikace a vzdělávání, trh práce

4.4.A Obyvatelstvo

4.4.A.1 Vývoj počtu obyvatel

Na území Královéhradeckého, Libereckého a Pardubického kraje žilo k 1.1.2007 souhrnně 1 488 168 obyvatel, což představuje 14,5 % celkové populace České republiky. Nejlidnatější je kraj Královéhradecký s 549 643 obyvateli (5,3 % populace ČR a 36,9 % populace NUTS II Severovýchod), nejméně lidnatý kraj je Liberecký s počtem obyvatel 430 774 (4,2 % populace ČR a 28,9 % populace NUTS II Severovýchod).

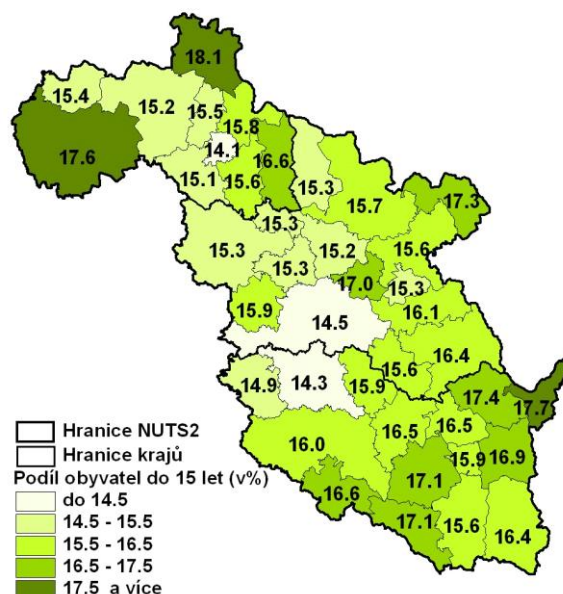
V dlouhodobém vývoji počtu obyvatel podle SLBD od roku 1961 do roku 2001 počet obyvatel v regionu soudržnosti Severovýchod vzrostl. V posledním sledovaném desetiletí byly v poklesu počtu obyvatel zaznamenány stejné trendy jako v celé ČR. Populační růst zaznamenal pouze kraj Liberecký, a to zejména v oblastech Českolipska, Novoborska a Frýdlantska. Nejvyšší celkové příbytky počtu obyvatel byly ve všech krajích zaznamenány v letech 1970-1980 vlivem zejména pronatalitní politiky státu v tomto období.

4.4.A.2 Základní charakteristika struktury obyvatel

Ve struktuře obyvatel podle pohlaví převládají v počtu ve všech krajích regionu ženy nad muži. Z hlediska věkové struktury regionu soudržnosti Severovýchod populační podíly v kategoriích 0-14, 15-64 a 65 a více korespondují s celorepublikovým průměrem, postupně dochází k celkovému stárnutí populace. Nejvyšší

zastoupení produktivní složky obyvatel je v Libereckém kraji 71,3 % (NUTS II SV 70,3 %). Nejstarší věková kategorie je nejčastěji zastoupena v kraji Královéhradeckém 14,7 % (NUTS II SV 14,0 %), který vykazuje celkově nejméně příznivou věkovou strukturu obyvatelstva.

Obr. č. 5: Průměrný věk a podíl obyvatel do 15 let dle správních obvodů ORP regionu soudržnosti SV v roce 2004

Zdroj dat: ČSÚ 2005

Průměrný věk dosahoval v regionu Severovýchod k 1.1.2007 40,1 let, což je o 0,1 let méně než celorepublikový průměr. Nejstarší populace žije v Královéhradeckém kraji (40,6 let), dále v kraji Pardubickém (40,0) a nejmladší populace žije v kraji Libereckém (39,7 let). Průměrný věk žen v regionu Severovýchod (41,6) je v průměru o 3 roky vyšší než u mužů (38,5). Průměrné stáří odrážející věkovou strukturu se výrazněji liší podle jednotlivých regionů obcí s rozšířenou působností. Nejméně příznivá je situace na Královéhradecku, Pardubicku, Přeloučsku, Královédvorskou, Hořicku, Jičínsku, Kostelecku, Náchodsku a Novopacku, kde průměrný věk obyvatel je roven nebo vyšší než 40 let.

Celková bilance obyvatelstva za roky 2000 – 2006 je v rámci regionu soudržnosti Severovýchod záporná. Záporných hodnot nabývá především přirozený přírůstek obyvatelstva, zatímco migrační přírůstky se pohybují spíše v hodnotách kladných. Největší úbytek obyvatel přirozenou měnou zaznamenávají území ve středozápadní až severozápadní části Regionu (ORP Turnov, ORP Železný Brod, ORP Hořice, ORP Přelouč aj.) a dále v okolí center krajů. Přirozený úbytek obyvatel tak vykazuje většina prosperujících regionů. Jen některé okrajové řídké zalidněné regiony zaznamenávají přirozený přírůstek (zejm. ORP Česká Lípa a ORP Lanškroun). V posledním období se situace díky vyšší natalitě mění k lepšímu. V roce 2006 po 12 letech byl zaznamenán přirozený přírůstek. Tento trend však odpovídá celorepublikovému měřítku, vzhledem k tomu, že se do reprodukčního období dostávají silné ročníky z poloviny sedmdesátých let.

Celkové úbytky obyvatelstva v Královéhradeckém, Libereckém a Pardubickém kraji jsou dlouhodobě kompenzovány migračními přírůstky obyvatel, ve kterých lze vysledovat pravidelné výkyvy mezi kladnými a zápornými hodnotami. Výrazně záporné migrační saldo vykazuje několik okrajových regionů (ORP Broumov, ORP Králíky, ORP Polička), oproti tomu značný přírůstek obyvatel migrací zaznamenaly některé regiony v

blízkosti největších měst s poměrně dobrou dopravní dostupností (ORP Turnov, ORP Holice, ORP Kostelec nad Orlicí).

Tab. č. 8: Základní údaje o věkové struktuře obyvatelstva

Ukazatel (jednotka, rok)	NUTS II Severovýchod	Česká republika	Evropská unie (EU-27)
Populační růst (průměrná roční % změna, 1995-2004)	-0,1	-0,1	0,3
Podíl obyvatelstva < 15 (% , 2004)	15,7	15,2	16,3
Podíl obyvatelstva 15 - 64 (% , 2004)	70,3	70,8	67,3
Podíl obyvatelstva 65 + (% , 2004)	14,0	13,9	16,4

Zdroj: 3rd Report on Economic and Social Cohesion

4.4.A.3 Vzdělanostní struktura obyvatel

Vzdělávání je jedním z významných faktorů rozvoje regionů, neboť svými dopady ovlivňuje nejen osobní růst jedinců, ale ovlivňuje též rozvoj ekonomiky. Vzdělávání má tedy pro ekonomický růst, konkurenceschopnost a snižování nezaměstnanosti nezastupitelný význam.

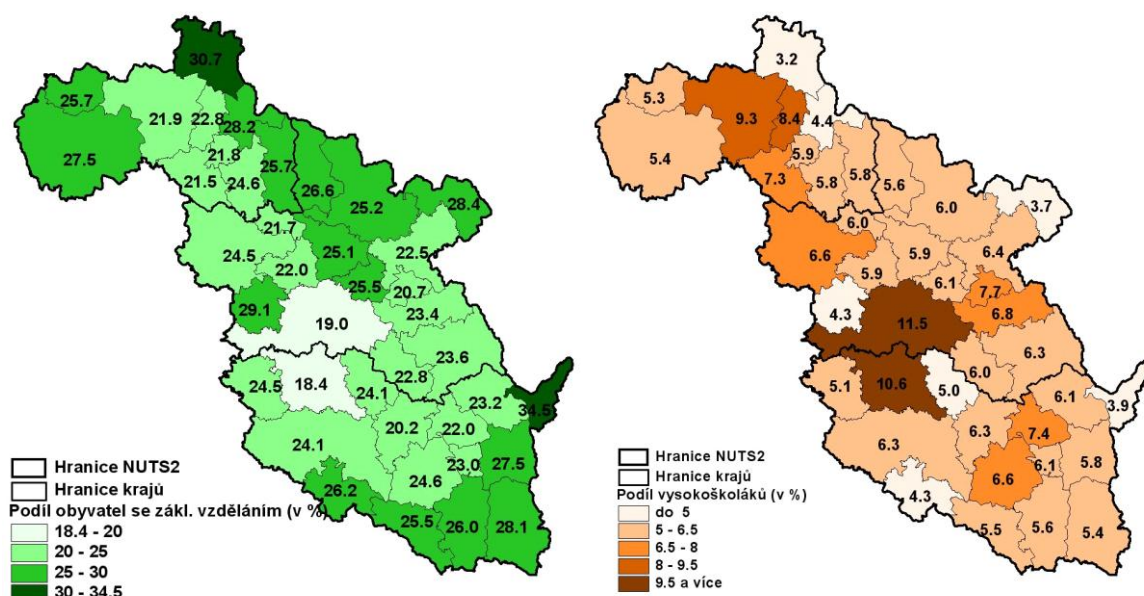
Celková úroveň vzdělanosti v regionu soudržnosti Severovýchod se zvyšuje. Při porovnání nejvyššího dosaženého vzdělání jednotlivých krajů však lze pozorovat výrazně vyšší regionální rozdíly. Ve vztahu k ekonomickému hodnocení území je patrné, že hospodářsky slabší regiony se také vyznačují nižší úrovní vzdělanosti a naopak.

Tab. č. 9: Základní údaje o vzdělanostní struktuře obyvatelstva

Ukazatel (jednotka, rok)	NUTS II Severovýchod	Česká republika	Evropská unie (EU-27)
Podíl ob. se základním vzděláním ve věku 25-64 let (%; 2005)	9,7	10,1	29,1
Podíl středoškolsky vzdělaných ob. ve věku 25-64 let (%; 2005)	79,6	76,9	48,6
Podíl vysokoškolsky vzdělaných ob. ve věku 25-64 let (%; 2005)	10,7	13,1	22,4
Podíl ob. se základním vzděláním ve věku 25-64 let (%; 2005)	9,7	10,1	29,1

Zdroj: 4th Report on Economic and Social Cohesion

Obr. č. 6: Podíl obyvatel podle nejvyššího ukončeného vzdělání (ZŠ a VŠ) dle správních obvodů ORP regionu soudržnosti SV v roce 2001

Zdroj dat: SLDB 2001

Vysoká úroveň vzdělanosti je v rámci NUTS II Severovýchod typická pro oblasti s vysokým ekonomickým potenciálem, zejména v hradecko-pardubické a liberecko-jablonecké aglomerační oblasti. Výrazně podprůměrná je vzdělanost v rámci regionu Severovýchod a rovněž v porovnání s ČR v periferních oblastech Broumovska, Frýdlantska a Králicka. Nízká úroveň vzdělanosti je patrná také v typicky zemědělských, méně ekonomicky vyspělých a horských oblastech.

Vzhledem ke stále se zrychlujícímu tempu technologických změn a obecnému pokroku ve vědě a výzkumu se rychle mění i struktura požadavků na dovednosti a schopnosti. V současné době stále více vstupuje do popředí důraz na dovednostní kompetence či klíčové dovednosti, tedy na dovednosti, jež jsou obecné a jsou nezbytné při studiu všech směrů odborného vzdělávání, při vstupu do zaměstnání i v běžném civilním životě. Tedy dovednosti, které podmiňují možnost dalšího sebevzdělávání a pracovní i životní úspěšnost. V této souvislosti lze jen stěží podat pregnantní analýzu o dovednostech a schopnostech obyvatel. Lze jen usuzovat z malého vzorku dostupných dat. Z dostupných dat o vybavenosti domácností osobním počítačem a přístupem k internetu lze usuzovat v širším slova smyslu o počítačové a informační gramotnosti obyvatel. Ve srovnání podílu domácností vybavených osobním počítačem v regionu soudržnosti v roce 2003 a v polovině roku 2006 lze konstatovat významný nárůst počtu domácností. V regionu soudržnosti došlo k nárůstu z podílu 23,3 % v roce 2003 na 35,3 % v roce 2006, což je nepatrně méně než průměr v ČR (35,7 %).

V podílu přístupu domácností k internetu roce 2006 jsou čísla za NUTS II (26,2%) srovnatelná s ČR (26,7%), avšak ve vybavení domácností IT region stále významně zaostává za Prahou. Nejhorší výsledek vykazuje Liberecký kraj, kde jen 32,4% domácností vlastní počítač a jen 23,9% domácností má připojení na Internet. V Pardubickém kraji je nejvíce domácností vybavených osobním počítačem (38,7%), v Královéhradeckém kraji pak je nejvíce připojených domácností k Internetu (27,8%).

V širším slova smyslu lze z těchto dat usuzovat maximálně jen na ne zcela dostatečnou počítačovou a informační gramotnost obyvatel v regionu soudržnosti, což je zásadní nedostatek pro současný a dlouhodobý trend požadavků na dovednosti a schopnosti obyvatel. Vybavených domácností počítačem i připojením

k Internetu z lokalit vyznačujících se nižší hustotou osídlení je přibližně o pětinu méně než domácností z lokalit s vyšší hustotou osídlení. Problém nedostatečné počítačové gramotnosti se více týká starších věkových kategorií. Obecně jsou moderní technologie doménou mladé generace do 35 let, která je považuje za součást života⁷.

4.4.B Vzdělávání

4.4.B.1 Základní školství

Oblast základního školství regionu soudržnosti Severovýchod se potýká s obdobnými problémy, které je možné vymezit v rámci celé ČR. Z hlediska vlastního vzdělávacího procesu se jedná zejména o nižší kvalitu výuky cizích jazyků (v návaznosti na chybějící systém certifikace) a nižší kvalitu výuky v oblasti informační gramotnosti (zejména personální a také technické zajištění výuky). Těmito problémy se až na výjimky potýká celý prostor území NUTS II Severovýchod.

Obecným problémem základního školství je také stárnutí a vysoká feminizace pedagogických sborů a místně je zřejmým problémem rovněž i nedostatečná aprobovanost. Výrazným existenčním problémem je úbytek žáků z důvodu nepříznivého demografického vývoje. Z tohoto důvodu je třeba zejména efektivně řešit územní optimalizaci základních škol. Problémem zůstává také nízká míra využití škol pro realizaci volnočasových aktivit. Ve vazbě na přetrvávající pokles demografické křivky žáků však paradoxně nedochází k přímo úměrnému snížení počtu pedagogických pracovníků.

Ve spolupráci krajů s obcemi jako zřizovateli se dosud nepodařilo nastartovat optimalizaci sítě základních škol ve smyslu snižování jejich počtu na optimální úroveň. Řešením by byla reorganizace nedostatečně využívaných škol nebo zřízení společné školy pro celý svazek obcí a nikoliv dle dosavadní praxe udělování výjimek z minimálního počtu žáků, což je umožněno školským zákonem.

Materiálně-technické podmínky základních škol se liší v rámci jednotlivých krajů. Vzhledem k tomu, že neexistují souhrnné analytické materiály zabývající se hodnocením tohoto stavu na území NUTS II Severovýchod, lze za relevantní podklady považovat pouze výroční zprávy jednotlivých škol nebo podklady České školní inspekce⁸. Globálně však nelze považovat oblast materiálně-technického zajištění škol na území NUTS II Severovýchod za dostačující, což se týká nejen vysoké míry opotřebení fondu učebnic a zastaralého vybavení pomůckami, ale také stavu a různé úrovně vybavenosti vlastních budov škol a školských zařízení. Zejména se jedná o nedostatečné dosažení standardu ICT, nedostatečnou požadovanou rychlost připojení k internetu ve školách, nedostatečnou vybavenost požadovanou prezentační technikou. S tím souvisí problém velkého počtu žáků připadajících na jeden počítač s připojením k internetu (na jeden počítač s připojením k internetu připadá v průměru 19 žáků). Neuspokojivý je stav ve vybavení škol prostředky ICT a v jejich využívání ve výuce. Některé školy sídlí v budovách v havarijním stavu a potřebují provést celkovou rekonstrukci budov a prostor uvnitř budov, rekonstrukci sociálních zařízení a školních jídelen. V rámci této problematiky však existují, jak již bylo uvedeno výše, určité místní a regionální rozdíly, které nelze apriori aplikovat na území celého NUTS II Severovýchod.

Je třeba vyzdvihnout pozitivní změnu, která již probíhá během posledních let zejména u vedoucích pracovníků základních a středních škol díky možnostem vzdělávání ve školském managementu. Tento fakt se již postupně začíná kvalitativně projevovat v řízení těchto institucí.

Pozitivním trendem v rámci mírného úbytku pedagogů však je postupně zlepšující se věková struktura a struktura kvalifikovanosti, neboť ze škol odcházejí především lidé důchodového věku a nekvalifikovaní.

⁷ Výzkum informační gramotnosti, STEM/MARK, a.s., Ministerstvo informatiky, 2005. Jedná se o reprezentativní průzkum populace 18-60 let realizovaném na vzorku 16344 osob.

⁸ Česká školní inspekce - Poznatky o stavu školství v krajích ČR.

4.4.B.2 Střední školství

V oblasti středního školství došlo v 90. letech ve všech třech krajích, stejně jako v celé České republice, k podstatnému rozšíření vzdělávací nabídky. Došlo tak k převisu vzdělávací nabídky (státních i soukromých škol) nad poptávkou, což je mimo jiné i důsledek snižujícího se počtu populace věkem odpovídajícímu vzdělávání na středních školách. V současné době se již objevuje trend přizpůsobit nabídku škol reálné poptávce. Proto je v současné době prioritou realizovat optimalizaci sítě středních škol v závislosti na počtu žáků vycházejících ze základních škol a kapacitě středních škol. Je třeba také zároveň pokračovat v optimalizaci oborové ve smyslu snížení počtu škol vyučujících stejné obory a zároveň tím reagovat na potřeby trhu práce. Při optimalizaci kapacitní a oborové je nezbytné „dbát“ na udržení geografické rovnováhy na území jednotlivých krajů v rámci NUTS II Severovýchod.

Sekundární a terciární vzdělávání je na území NUTS II Severovýchod z oborového hlediska rozmanité, což představuje konkurenční výhodu. Pro každý kraj je navíc charakteristický určitý typ oborů, jež jsou specifické právě pro ten určitý region a odlišují jej tak od ostatních krajů NUTS II. Pro Královéhradecký kraj představuje tuto specifickou Střední průmyslová škola kamenická a sochařská a Střední odborné učiliště kamenické v Hořicích, SOŠ veterinární, Střední odborné učiliště (SOU) hudebních nástrojů a nábytkářství, VOŠ biblická. Pardubický kraj charakterizují především potravinářské obory (Střední průmyslová škola potravinářská) a chemické obory (Střední průmyslová škola chemická) na středních školách a vyšších odborných školách. Liberecký kraj se vyznačuje vysokou koncentrací středních uměleckoprůmyslových škol a vyšších odborných škol uměleckého zaměření (sklářství, šperkařství, umělecký design), které sídlí v Jablonci nad Nisou, Železném Brodě, Turnově, Novém Boru a Kamenickém Šenově. Tato koncentrace uměleckého středního školství je ojedinělá nejen v evropském, ale i ve světovém měřítku.

Materiálně-technické podmínky výuky ve středních školách jsou v rámci krajů na území NUTS II rozdílné. Pozitivem je snaha škol o modernizaci počítačového vybavení, avšak modernizace není dostačující. Obnova běžných pomůcek, technického vybavení a vybavení technologickými speciálními přístroji pro odbornou výuku je v posledních letech omezena, dochází k zastarávání fondu pomůcek, v některých školách nejsou učební pomůcky vůbec dostupné a chybí moderní nové technologické pomůcky pro výuku odborných předmětů. Problematický je také havarijní stav některých budov a vnitřních prostorů škol. Některé školy nejsou plynofikovány, dále řada škol nespĺňuje hygienické podmínky ve školních jídelnách, na sociálních zařízeních. Pro řadu škol je proto nezbytné uskutečnit rekonstrukci havarijního stavu budov, rekonstrukci sociálních zařízení, rekonstrukci školních jídelen a celkovou obnovu související s rekonstrukcí (vybavení vhodným nábytkem apod.)

Střední a vyšší odborné školy v regionu soudržnosti Severovýchod nabízejí a realizují řadu vzdělávacích aktivit zaměřených také na další vzdělávání dospělých počínaje různými typy rekvalifikačních kurzů, školení a seminářů až po dálkové, večerní a externí formy studia. Pro současnou situaci je však charakteristické, že možnosti škol v regionu mají v této oblasti své limity dané nedokonalou prostupností vzdělávacího systému a v neposlední řadě i omezenými finančními prostředky. Na druhé straně faktem zůstává, že v regionu soudržnosti Severovýchod představují střední a vyšší odborné školy významný nevyužitý potenciál jak v oblasti materiální, tak v oblasti personální uplatnitelný např. právě pro oblast celoživotního učení.

4.4.B.3 Vysoké školství

Univerzitní vzdělávání na území NUTS II Severovýchod reprezentuje Univerzita Pardubice, Univerzita Hradec Králové, 2 fakulty Karlovy univerzity v Hradci Králové a 1 fakulta Univerzity obrany v Hradci Králové a Technická univerzita v Liberci.

Vysoké školství na území regionu soudržnosti Severovýchod se potýká s problémy, které mají celostátní platnost. Hlavním cílem rozvoje regionálního vysokého školství je vytvořit takový vzdělávací systém, který dokáže pružně reagovat na potřeby regionů a zaměstnavatelů při současném využívání nejnovějších poznatků výzkumu a vývoje. Tento cíl vyžaduje zvýšení prostupnosti zejména terciárního vzdělávání, a to mezi jednotlivými stupni vysokoškolského vzdělávání i mezi kratšími cykly a ostatními částmi terciárního vzdělávání

(zejména vyšším odborným) umožňující přístup ke studiu v kterémkoli věku a na kterékoliv úrovni. Prostupnost je možné realizovat zejména prostřednictvím modulární stavby studijních programů všech tří stupňů, která zjednoduší možnost na ukončené moduly kdykoli navazovat, a také vytvořením systému uznávání vzdělání získaného mimo příslušnou vysokou školu.

Rozšiřování nabídky vzdělávacích programů pro zvyšování kvalifikace i pro potřeby měnící se společnosti, zejména v závislosti na demografických změnách, se týká jak bakalářských (v návaznosti i magisterských) studijních programů, tak i kratších programů a kurzů dalšího vzdělávání, které budou reagovat na potřeby praxe, resp. regionu. Podmínkou pro rozšiřování studijních příležitostí obecně a nutnou podmínkou pro usnadnění možnosti vzdělávání pro dospělou a zaměstnanou populaci je další rozvoj kombinované a distanční formy studia, tvorba a zavádění moderních učebních opor (multimediálních vzdělávacích pomůcek), využití e-learningu, interaktivních výukových programů a materiálů pro tyto formy studia, tvorba společných výukových laboratoří, zavádění projektového a problémového způsobu studia a rozvoj poradensko-informačních center.

Základním předpokladem úspěchu takto koncipovaných studijních programů či kurzů dalšího vzdělávání je však vytváření partnerství různých institucí v národním i v mezinárodním měřítku za účelem zvýšení zaměstnatelnosti absolventů vysokých škol. Mělo by proto docházet k aktivnější a koordinovanější spolupráci vědeckovýzkumného potenciálu vysokých škol s průmyslovými podniky, firmami a společnostmi, které mají zájem především o inovace a progresivní technologie.

Mezi další problémy, které jsou do určité míry společné pro všechny vysoké školy regionu soudržnosti Severovýchod, patří koncepční a systémové řešení pro efektivnější zajišťování materiálně technického zázemí a hledání dalších možností rozšíření kapacit, a to nejen pro výuku, ale i výzkum. V rámci této problematiky je třeba rozvíjet zejména infrastrukturu na bázi informačních a komunikačních technologií s akcentem na bezpečnost sítě a dat a také na postupné zvyšování dostupnosti informačních zdrojů.

4.4.B.4 Celoživotní učení

Celoživotní učení, do něhož patří také oblast dalšího vzdělávání, je na území NUTS II Severovýchod poskytováno různými druhy subjektů. Jedná se o soukromé vzdělávací firmy, střední, vyšší a vysoké školy, vzdělávací instituty, poradenské agentury, občanská sdružení, neziskové organizace, hospodářské komory a odborové svazy. Již delší dobu se v této oblasti řeší problém jak absence ucelené koncepce, tak provázaného koordinovaného systému, který by byl zárukou kvality dalšího vzdělávání. Nabídka vzdělávacích kurzů je sice široká, ale nevyrovnaná. Pozitivní skutečností je přijetí zákona o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů z 30. března 2006. Komplexně celý zákon nabyl účinnosti 1.8.2007. Systém certifikace vzdělávání tak zatím není rozvinutý a v praxi zaběhnutý. Jedním z možných způsobů realizace celoživotního učení je využití stávající kapacity a nabídky vysokých škol, které ve všech třech krajích území NUTS II Severovýchod nabízejí široké možnosti dalšího odborného vzdělávání v různých typech oborů. Princip celoživotního učení na VŠ je naplňován také formou nabídky přípravných kurzů pro zájemce o studium a také v rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků.

Mezi hlavní problémy v oblasti celoživotního učení patří jistá nepřehlednost systému celoživotního učení, který má doposud spíše živelný charakter. V regionu byly již učiněny první kroky k vytvoření databází poskytovatelů celoživotního učení, přesto stále neexistuje systém přesného zmapování této nabídky.

Dalším problémem je přetrvávající nízký zájem ze strany obyvatel se dále vzdělávat, který mj. spočívá v tradičním názorovém konzervatismu obyvatelstva vůči problematice zaměstnanosti, rekvalifikací a celoživotního učení obecně (pozitivní přístup obyvatel k potřebě dalšího vzdělávání roste s úrovní vzdělání). Z nízké účasti občanů na dalším vzdělávání vyplývá i pomalejší rozvoj nabídky vzdělávacích aktivit, nízká motivace k dalšímu vzdělávání jak ze strany zaměstnanců, tak i zaměstnavatelů a s tím související nízký přínos dalšího vzdělávání k celkové úrovni vzdělanosti populace na trhu práce. Kromě zvýšení zájmu obyvatel o další vzdělávání je tedy nutné v první řadě zajistit, aby byly adekvátně využity stávající kapacity subjektů poskytujících celoživotní učení, a to zejména prostřednictvím cílenější propagace. Ta bude rozhodujícím faktorem ovlivňujícím další vývoj regionu soudržnosti Severovýchod v oblasti celoživotního učení. Je však vhodné zmínit, že určité

snahy související s propagací se již v regionu objevují. Jedná se o různé formy mediálních kampaní, dále např. akce typu „týden vzdělávání dospělých“ apod.

Motivace obyvatel pro další vzdělávání by měla být hlavním úkolem regionálních samospráv.

Regionální centra dalšího vzdělávání, ve kterých je využívána hlavně kapacita škol, byla již vybudována např. v Libereckém a Královéhradeckém kraji. Jedná se o Centrum vzdělanosti Libereckého kraje a Institut dalšího vzdělávání, které lze v tomto směru považovat za specifikum v rámci NUTS II Severovýchod.

Při celkovém hodnocení situace v oblasti dalšího vzdělávání regionu soudržnosti Severovýchod lze konstatovat, že kraje nemají dostatečné informace o potenciálu nabídky dalšího vzdělávání na svém území, nemají metodické nástroje, jak tyto analytické údaje sledovat a vyhodnocovat a také chybí pravidelné statistické sledování a monitoring dalšího vzdělávání. Na druhou stranu je třeba vyzdvihnout aktivity z národní úrovně, které již začínají ovlivňovat vývoj v oblasti dalšího vzdělávání v regionech NUTS II. Mezi pozitivní kroky uskutečněné v oblasti rozvoje lidských zdrojů patří ustanovení krajských rad pro OP LZZ, možnosti využití inspirační databanky Topregion pro strategické řízení OP LZZ, internetové databáze DAT a integrovaného systému typových pozic a také různé certifikační aktivity.

4.4.B.5 Kariérové poradenství

V současné době bohužel není rozsah, kvalita, relevance a dostupnost těchto služeb určených rodičovské veřejnosti, žákům a absolventům škol i všem uchazečům o studium včetně dalšího vzdělávání na území NUTS II Severovýchod na dostatečné úrovni. Především je nutné zajistit kariérové poradenství přímo na školách, což dnes zajišťují výchovní poradci. Bylo by vhodné rozšířit dnes poskytované poradenské a informační služby také o služby diagnostické, které by poskytovaly informace o individuálních předpokladech žáka ke studiu zvoleného oboru či výkonu povolání. Systém kariérového poradenství by měl být také úzce propojen s informačním systémem. Cílem je zajistit provázanost, přehlednost a ucelenost poskytovaných služeb, jejich dostupnost a snadnost využívání.

4.4.B.6 Spolupráce škol se zaměstnavateli v regionu

Spolupráce středních škol regionu soudržnosti byla doposud realizována vesměs nahodile, živelně, bez jakéhokoliv systému a také na různé kvalitativní úrovni. Je možno říci, že v tomto směru jsou velké rezervy. V rámci této problematiky je třeba zdůraznit, že aktivní spolupráce škol se státními i soukromými firmami a zvyšující se počet odborných prezentací firem přímo ve školách pozitivně ovlivňuje odbornou úroveň učitelů i žáků. Některé školy také již začínají postupně budovat autoevaluační systém, zjištěné údaje srovnávají s požadavky navazujících škol, potenciálních zaměstnavatelů a profesních svazů, s výsledky jiných škol stejného typu atd. Přes tyto ojedinělé aktivity stále chybí především zmapování této problematiky a z toho vyplývající nedostatek relevantních informací pro náležité rozhodovací procesy na úrovni všech krajů regionu soudržnosti Severovýchod. To lze považovat za jeden z významných problémů týkajících se této tématické oblasti.

4.4.B.7 Shrnutí

Oblast vzdělávání regionu NUTS II Severovýchod lze stručně shrnout do následujících bodů: rozvinutá síť vzdělávacích zařízení pokrývajících poměrně široké spektrum oborů činnosti, vznik oborů vzdělání v oblasti nových technologií, managementu a informatiky v posledních letech, růst úrovně vzdělanosti obyvatel, zejména v oblasti vysokého a středního školství, rozdílná úroveň vzdělanosti v jednotlivých ORP regionu, stále poměrně vysoký podíl osob se základním vzděláním, včetně osob bez vzdělání, v některých oblastech regionu soudržnosti Severovýchod, rozmanitost sekundárního a terciárního vzdělávání z oborového hlediska, specifické typy určitých oborů v jednotlivých krajích, nutnost realizovat optimalizaci sítě středních škol ve smyslu optimalizace oborové a kapacitní, chybějící koordinovaný systém celoživotního učení v krajích, systém certifikace vzdělávání není rozvinutý a v praxi zaběhnutý a nižší provázanost škol a firem v oblasti dalšího vzdělávání pracovníků.

4.4.C Trh práce

4.4.C.1 Zaměstnanost

V regionu soudržnosti Severovýchod došlo v posledních letech k výrazným změnám a posunům v oblasti zaměstnanosti v jednotlivých odvětvích ekonomiky. Pokles zaměstnanosti byl zaznamenán v priméru, kde se zaměstnanost trvale snižuje od počátku 90. let minulého století v souvislosti s ekonomickým útlumem zemědělství. V dalších letech se s velkou pravděpodobností projeví silný deficit pracovních sil v tomto sektoru, což potvrzuje v současnosti vysoký průměrný věk pracovníků dosahující nadprůměrných hodnot ve srovnání s ostatními odvětvími ekonomiky. V ostatních odvětvích v regionu nedošlo k tak výrazným strukturálním změnám, pokles zaměstnanosti velmi úzce souvisel především s rostoucím tlakem majitelů firem na produktivitu práce a efektivnost hospodaření. K odvětvím, která zaznamenala růst zaměstnanosti patřilo ubytování a stravování, zdravotní a sociální péče, stavebnictví. Nárůst zaměstnanosti v těchto odvětvích souvisel s rostoucí poptávkou po těchto službách.

Propad míry zaměstnanosti z poloviny 90. let se v posledních letech zastavil díky ekonomickému růstu, přílivu přímých zahraničních investic a realizací programů aktivní politiky zaměstnanosti. V nejbližších letech se však může zaměstnanost opět zvýšit v souvislosti se zvýšeným tlakem firem na růst produktivity práce a snižováním zaměstnanosti ve státní a veřejné sféře.

4.4.C.2 Nezaměstnanost

Míra registrované nezaměstnanosti se v roce 2004 pohybovala podle nové metodiky ČSÚ na úrovni 4,2-5,4% (podle krajů) a je nižší než činí průměr zemí EU-27 a ČR. V posledním období přibližně polovina nezaměstnaných nachází pracovní uplatnění do 3-6 měsíců, 62-69 % nezaměstnaných potom do 12 měsíců. Nepřetržitě však roste počet i podíl dlouhodobě nezaměstnaných, kteří jsou v evidenci úřadů práce více než 12 měsíců. Ke konci roku 2005 činil jejich podíl téměř polovinu nezaměstnaných. Příčinou tohoto stavu je klesající počet volných pracovních příležitostí pro skupiny, které obtížně nacházejí pracovní uplatnění, zejména se jedná o absolventy škol, mladistvé po ukončení základní školy, nezaměstnané nad 50 let, osoby se zdravotním postižením a sociálně rizikové skupiny. Ve skupině zdravotně postižených vzrostla nezaměstnanost mezi lety 2002-2004 o téměř jednu pětinu. Z hlediska věkové struktury mají největší problémy se zajištěním práce uchazeči ve věku 20-24 a uchazeči ve věku 50-54 let, tyto skupiny tvoří jednu třetinu nezaměstnaných. Mladšími ročníky chybí pracovní praxe, o starší ročníky není takový zájem z důvodu potenciálně vyšší nemocnosti.

Z hlediska dosaženého vzdělání mají největší problémy se zajištěním práce uchazeči se základním vzděláním a vyučením, kteří tvoří dohromady více než 3/4 všech registrovaných uchazečů o zaměstnání. Tento nepříznivý stav obecně souvisí s požadavky zaměstnavatelů na kvalifikované profese, s požadavky na případné rekvalifikace zaměstnanců a se špatnou adaptabilitou těchto skupin osob na měnící se podmínky na pracovním trhu.

Nezaměstnanost jednotlivých věkových skupin velmi úzce souvisí s poklesem ekonomické aktivity obyvatelstva. Počet ekonomicky aktivních osob (zaměstnaní a nezaměstnaní celkem) se v posledních letech neustále snižuje, jen mezi lety 2001 a 2004 se snížil 3,4 %⁹. Míru ekonomické aktivity vyšší než 90% dosahují věkové skupiny 35-49 let, u mladších ročníků je míra ekonomické aktivity nižší z důvodu absolvování studia, u žen je příčinou nižší ekonomické aktivity plnění mateřských povinností (ekonomická aktivita žen je nejvyšší mezi 40-49 lety, kdy přesahuje 90 %). Přelomovým obdobím pro obě pohlaví je věk 55-59 let, kdy ekonomická aktivita klesá z 90 % (50-54 let) na průměrných 60%. Tento trend bude mít ve velmi blízké budoucnosti vážné negativní důsledky v podobě tlaku na zajištění udržitelnosti veřejných financí v oblasti zabezpečení dostatku prostředků na sociální výdaje (invalidita, starobní důchody). Ekonomická aktivita v posledních letech klesá příliš rychle u skupin, které by měly setrvat aktivní do stále prodlužujícího se věku odchodu starších ročníků do starobního důchodu. Časová mezera mezi poklesem ekonomické aktivity a odchodem do důchodu představuje v současnosti 8-10 let. Většina

⁹ Všechny údaje o ekonomické aktivitě, zaměstnanosti a nezaměstnanosti pocházejí z ČSÚ

starších ročníků volí po delší době evidence na úřadech práce dřívější odchod do důchodu. Jinou variantou řešící stejný problém je odchod do invalidního důchodu.

Obecně lze konstatovat, že se míra nezaměstnanosti koncentruje do oblastí, které dlouhodobě vykazují nižší ekonomickou aktivitu, jsou vzdálené od větších center osídlení, mají nižší hustotu obyvatelstva, případně se jedná o příhraniční území. Značný dopad na nezaměstnanost, ale i život obyvatel, má horší dopravní dostupnost a zejména nízká či neexistující dopravní obslužnost území.

4.4.C.3 Pracovní příležitosti

Z hlediska struktury volných pracovních míst evidovaných úřady práce převažují místa určená pro dělnické profese, zejména kvalifikované řemeslníky tvořící polovinu míst a nekvalifikované a pomocné pracovní síly. Přibližně 1/5 míst je určena pro administrativní, technické, zdravotnické, pedagogické pracovníky. V regionu existuje hustá síť úřadů práce nabízející volné pracovní příležitosti. Úřady práce však nejsou jedinými subjekty nabízející volné pracovní příležitosti, evidují přibližně jen 1/3 volných pracovních míst, zbytek pokrývají zprostředkovatelské soukromé agentury, nebo jsou pracovní příležitosti inzerovány samotnými zaměstnavateli.

K důležitým předpokladům rozvinutého trhu práce patří migrace obyvatelstva za prací. Pro celou ČR je typická migrace uvnitř regionů oproti migraci mezi regiony, což souvisí s náklady na dojížděku za prací na kratší vzdálenosti oproti nákladům na stěhování a bydlení. Hlavním důvodem migrace je poptávka po lepším pracovním uplatnění a nezaměstnanost. Ke dni sčítání v roce 2001 vyjíždělo za prací z obce v Královéhradeckém kraji 38,6 % zaměstnaných osob, v Pardubickém kraji 42,2 % a v Libereckém kraji 34,7 %. Dojížděka a stěhování za prací se stává jedním z rozhodujících možností řešení nezaměstnanosti. Region by se proto měl v budoucím období zaměřit v mnohem větší míře na zajištění dopravní dostupnosti v celém regionu, zejména v méně osídlených a příhraničních oblastech.

Hlavní příčinou nízkého využití pracovních příležitostí uchazeči o zaměstnání je nesoulad mezi jejich odborností a zkušenostmi na jedné straně a požadavky zaměstnavatelů na konkrétní odbornost a zkušenost uchazečů o zaměstnání na straně druhé. Nástroje aktivní politiky zaměstnanosti (APZ) sehrávají v tomto ohledu důležitou roli, ovšem často se jedná o dlouhodobá řešení vyžadující aktivní spolupráci zaměstnavatelů. Firmy často preferují uchazeče s hotovou kvalifikací.

4.4.C.4 Problematika nezaměstnaných absolventů dle oborů na území NUTS II

Absolventi škol představují rizikovou skupinu pracovních sil, protože uplatnit se v období jednoho až dvou let po ukončení studia bez zkušeností je v současnosti velmi obtížné. Neúspěšnost při hledání pracovního místa na počátku pracovní kariéry může vést ke ztrátě motivace a může vyústit v další závažný problém - a sice v příklonu k sociálně patologickým jevům. Této skupině je již dnes proto věnována patřičná pozornost v rámci existujícího poradenského systému a systémového využívání nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti. Do budoucna bude nutné soustředit se ve větší míře na preventivní opatření zaměřené na roli výchovných poradců na základních školách a zkvalitnění jejich služeb. Je také nezbytné zapojit zaměstnavatele do spolupráce se základními a středními školami. Motivace žáků ke studiu oborů požadovaných trhem práce musí být podpořena především zaměstnavateli, zejména v období rozhodování žáků, tedy v posledních dvou ročnících základních škol.

Problematiku zaměstnávání absolventů škol lze dokumentovat na příkladech jejich uplatnění v prvním zaměstnání. V dubnu 2005 byla například v Pardubickém kraji zaznamenána nejvyšší míra nezaměstnanosti u absolventů učebního oboru Technická chemie a chemie silikátů (50 %), v Libereckém kraji to byl obor Kožedělná a obuvnická výroba a zpracování plastů (33,3 %). V případě vyučených absolventů s maturitou byla nejvyšší míra nezaměstnanosti v Pardubickém kraji například v oboru Zpracování dřeva a výroba hudebních nástrojů (61,5 %) a v Libereckém kraji v oboru Ekonomika a administrativa (100%). Tyto údaje jednoznačně dokumentují potřebu mnohem větší koordinace nabídky vzdělávací soustavy s poptávkou na trhu práce, resp. možnostmi jednotlivých zaměstnavatelů. V oblasti zaměstnávání absolventů škol bude vždy docházet k určitým disproporcím, kterým nelze zabránit, ovšem v některých oborech míra nezaměstnanosti přesahuje i 30 %, což je

důkazem nedostatečného zájmu vzdělávací soustavy o budoucí uplatnění absolventů škol. Absolventi potom musí přijímat méně kvalifikované pozice za nižší plat, což vede k jejich nižší spokojenosti v práci a v životě.

4.4.C.5 Aktivní politika zaměstnanosti

Aktivní politika zaměstnanosti se začala rozvíjet v 90. letech minulého století jako reakce na problém rostoucí nezaměstnanosti. Představuje poměrně velký počet různorodých nástrojů, prostřednictvím kterých úřady práce realizují APZ v konkrétním regionu. Každý úřad práce se potýká s jinou výší nezaměstnanosti a odlišnými problémy na svém regionálním trhu práce a samozřejmě volí i poněkud odlišné způsoby řešení. Obecné problémy týkající se rizikových skupin a uchazečů, které lze umístit jen s velkými obtížemi, jsou prakticky všude shodné. Do těchto skupin lze zcela jednoznačně zařadit absolventy škol, občany se zdravotním postižením, uchazeče s nízkou úrovní vzdělání či nevhodnou kvalifikací ve vztahu k aktuálním požadavkům na trhu práce. Rovněž je možné do této skupiny zařadit i uchazeče v předdůchodovém věku a ženy s malými dětmi. Samostatnou kapitolou jsou sociálně nepřizpůsobiví, kteří práci nehledají a spoléhají na štědrost sociálního systému.

Rekvalifikace uchazečů o zaměstnání je jedním z nejdůležitějších opatření aktivní politiky zaměstnanosti. Podpora je poskytována formou příspěvku úřadu práce uchazečům na úhradu nákladů na rekvalifikaci, zaměstnavatelům jsou hrazeny plně nebo částečně náklady na rekvalifikaci zaměstnanců. Úspěšnost rekvalifikačních kurzů se odvíjí od oborové struktury a struktury nezaměstnaných (stupeň vzdělání, získaná kvalifikace, zkušenosti apod.). Do rekvalifikačních kurzů jsou nejčastěji zařazováni uchazeči s dobou do půl roku po ztrátě zaměstnání. Z hlediska jejich struktury existují profesně zaměřené kurzy poskytující novou kvalifikaci pro konkrétní profesi a kurzy všeobecné, jejichž cílem je získání znalostí a dovedností a celkové aktivace nezaměstnaných. Naprostá většina kurzů zahrnuje odbornou praxi i praktickou výuku. Zaměření rekvalifikačních kurzů v jednotlivých krajích regionu je velice podobné, převládají kurzy počítačové, kurzy účetnictví, administrativní práce, dále kurzy pro řidiče, svářeče, různé služby (kadeřnice atd.), základy podnikání. Krátkodobé programy (většinou měsíční, zřídka někdy několikaměsíční) jsou pro svou nízkou úroveň získaných znalostí a dovedností málo účinné. Problémem většího rozšíření dlouhodobých kurzů je doba jejich trvání v řádu mnoha měsíců, větší finanční náročnost a neexistující záruky následného získání pracovního uplatnění. Většímu rozšíření dlouhodobých kurzů brání omezené finanční prostředky poskytovatelů - úřadů práce a jejich nízká spolupráce s konkrétními zaměstnavateli v oblasti specifikace jejich požadavků z hlediska struktury nabídky jimi požadovaných kvalifikačních kurzů. Většina účastníků rekvalifikačních kurzů oceňuje získání nových dovedností a kontaktů k dalšímu zaměstnání, jen minimum se účastní z důvodu snížení rizika ztráty nároku na sociální dávky. Značný efekt mají kurzy na zlepšení psychického stavu a zlepšení vlastního hodnocení. Pro čtvrtinu uchazečů je účast v rekvalifikačních programech spojena s dalším zhoršením finanční situace (dojíždka do místa ad.). Podpora v nezaměstnanosti se vyplácí jen půl roku, poté je uchazeč na základě své sociální situace odkázán na jiné druhy státní podpory, ty však kryjí jen část životních nákladů. Důležitým hlediskem při rozhodování pro konkrétní nabízený kurz zůstává především následná uplatnitelnost uchazeče na trhu práce (omezená nebo nevhodná nabídka těchto kurzů a jejich krátkodobé trvání), dále je to malá finanční motivace pro ty, kteří mají zájem se rekvalifikovat. V dalších letech by se měl rozsah i struktura rekvalifikačních kurzů více přizpůsobovat individuálním potřebám zaměstnavatelů a uchazečů o práci. Rekvalifikační vzdělávání obecně přispívá ke zvýšení flexibility pracovní síly, která je více než jindy nucena se adaptovat na aktuální změny požadavků trhu práce.

Dalším důležitým nástrojem APZ jsou investiční pobídky zaměstnavatelům, kterým bylo vydáno rozhodnutí o příslibu investiční pobídky podle zvláštního právního předpisu. Podpora je zaměřena na vytváření nových pracovních míst a na rekvalifikaci nebo vyškolení nových zaměstnanců. Podmínkou získání podpory je sídlo firmy v území okresů s vyšší mírou nezaměstnanosti než je celostátní průměr. Využitelnost této podpory je však značně omezena teritoriálně i množstvím vyčleněných finančních prostředků. Tento nástroj je možné považovat za velmi efektivní, protože je spojen s novými investicemi dlouhodobého charakteru. Jeho účinnost je však značně omezena vyčleněnými zdroji.

Existují i další nástroje APZ, ty však nemají tak významný dopad na snižování nezaměstnanosti jako rekvalifikační kurzy a investiční pobídky.

4.4.C.6 Rovné příležitosti žen a mužů na trhu práce

Oblast zaměstnanosti a možnosti pracovního uplatnění žen je společností vnímána v několika rovinách. Společnost vnímá jako problém existující nižší zastoupení žen na lépe finančně ohodnocených pozicích a v obtížnějším dosahování řídicích pozic jak v podnikatelské, tak ve veřejné sféře. Ženy jsou skutečně ve větší míře zastoupeny na nižších vedoucích pozicích, z této skutečnosti však nelze vyvozovat závěr, že je ženám odpírána možnost dalšího profesního rozvoje a perspektivní kariéry. Příčina tohoto stavu spočívá v obtížném sladění rodinného a profesního života. Starost o rodinu zaujímá u žen přední místo, žena je stále společností spojována mnohem více s péčí o rodinu než muž. Od muže se pečovatelská role v rodině ve většině případů ani neočekává. Toto je však problém rodiny a výchovy, nikoli trhu práce a samotných zaměstnavatelů. Řešení spočívá – kromě rodinné výchovy zaměřené na rovnost rolí a šancí v životě – na obecném přístupu členů společnosti k ženám i mužům a jejich rolích v rodině a ve společnosti.

Velmi problematickou oblastí zaměstnanosti žen je zaměstnávání matek s malými dětmi, kdy je jako problém vnímána skutečnost, že zaměstnavatelé nevycházejí ve větší míře ženám vstříc v uzavírání kratších pracovních úvazků. Důvody tohoto přístupu zaměstnavatelů je možné hledat ve snaze zajistit bezproblémový chod firmy. Na druhé straně se zaměstnavatelé střetávají s objektivním nezájmem uchazeček o částečné úvazky z důvodu pobírání nízké mzdy, mnohdy na hranici životního minima.

Vzdělávací soustavu v ČR i v regionu nelze považovat za diskriminační, vzdělávací nabídka je určena všem, kteří splňují kritéria na bezproblémové zvládnutí studia. Zastoupení obou pohlaví je obdobné jako v celé populaci, s určitými výjimkami v jednotlivých studijních oborech historicky nebo zvykově spíše typickými pro tu či onu skupinu obyvatel.

Téma rovných příležitostí je často vnímáno jen v rovině pracovního a společenského uplatnění mužů a žen. Problém rovných příležitostí je však mnohem širší, a v žádném případě jej nelze zúžovat jen na rovnost pohlaví. Existují mnohem závažnější formy diskriminace na trhu práce spočívající v preferencích osobních kontaktů před reálnými schopnostmi uchazečů na pracovní pozice, ve zneužívání vedoucích pozic k nátlaku na podřízené apod.

4.4.D Zdravotnictví a sociální péče

4.4.D.1 Zdravotnictví – analýza struktury sítě zdravotnických zařízení a úrovně zdravotní péče

Stav zdravotnictví a zdravotní péče v regionu soudržnosti Severovýchod je možno z pohledu kvantitativního i kvalitativního hodnotit jako celkově dobrý. Dostupnost jednotlivých druhů zdravotnických služeb, a to jak lůžkových kapacit, tak i ambulantních služeb, je vyhovující. Problematická je pouze časová dostupnost nemocnic a specializovaných zařízení z některých periferních oblastí regionu (zejména z pohraničí).

Nejvýznamnějším zdravotnickým zařízením v regionu je Fakultní nemocnice Hradec Králové, která patří v mnoha oborech i k nejlepším nemocnicím v České republice (např. obory kardiologie, neurochirurgie, oftalmologie, metabolismu a nutriční podpory, onkologie a hematologická onkologie). Nadregionální význam mají v některých oborech i krajské nemocnice v Liberci (např. ve specializacích neurochirurgie, traumatologie a invazivní kardiologie) a v Pardubicích.

V Královéhradeckém kraji je v současné době celkem 12 nemocnic, v Pardubickém kraji 5 nemocnic s akutní péčí a další 4 lůžková zdravotnická zařízení poskytující především ošetrovatelskou péči a v Libereckém kraji je 9 nemocnic. V přepočtu lůžek na 10 000 obyvatel překračuje průměrnou hodnotu za Českou republiku pouze Královéhradecký kraj, ostatní kraje v počtu lůžek za průměrem zaostávají (především v důsledku nadměrné koncentrace lůžkových kapacit v Praze). Úroveň (stavebně-technický stav) zdravotnické infrastruktury v regionu je silně diferencovaná. Vedle nových či modernizovaných pavilonů jsou mnohde lůžka umístěna v nevyhovujících prostorách, vyžadujících rekonstrukce a modernizace. Různá je také úroveň vybavení

přístrojovou technikou, jejíž nutná obnova a modernizace by měla reflektovat míru vytížení (velikost spádového území nemocnice). V budoucnosti je tedy nutné se zaměřit na zvyšování efektivity zdravotnictví prostřednictvím investic do informačních technologií, vzdělání, inovací technického a přístrojového zázemí i do modernizace zdravotnických zařízení samotných.

Součástí sítě lůžkových zdravotnických zařízení jsou i specializované ústavy s celorepublikovou působností (např. Ústav chirurgie ruky a plastické chirurgie Vysoké nad Jizerou či Odborný léčebný ústav Jevíčko, zaměřený na léčbu tuberkulózy a respiračních nemocí).

„Přednemocniční“ neodkladná péče je zajišťována Zdravotnickou záchrannou službou jednotlivých krajů s detašovanými pracovišti tak, aby byla zajištěna dostupnost do 15 minut. Některé, zejména horské oblasti, však nejsou touto izochronou pokryty a po předpokládané redukci sítě nemocnic se situace dále zhorší. Vážné případy, vyžadující okamžitý a rychlý zásah v terénu, pomáhá řešit Letecká záchranná služba se stanovišti v Hradci Králové a v Liberci.

V počtu lékařů je v současné době zaznamenán mírný nárůst, a to ve všech třech krajích. Nejlepší situace je v Královéhradeckém kraji, kde na 1 000 obyvatel připadá 3,93 lékařů, což je zřejmě způsobeno větší koncentrací specializované lékařské péče ve Fakultní nemocnici Hradec Králové a existencí lékařské fakulty UK Praha; Pardubický a Liberecký kraj za republikovým průměrem zaostávají. Ambulantní sféra je poměrně dobře zastoupena ve městech, zatímco ve venkovských regionech lze v brzké době očekávat problémy s obsazením lékařských praxí v důsledku relativně vysokého průměrného věku praktických lékařů. Ještě složitější situace hrozí u stomatologických oborů.

V regionu Severovýchod se nachází i několik obcí s lázeňským statutem, v kterých se léčí především nemoci pohybového ústrojí, nervové a kožní nemoci a nemoci dýchacího ústrojí (Jánské Lázně, Lázně Velichovky, Lázně Bělohrad, Lázně Běloves, Lázně Bohdaneč, Lázně Libverda a Lázně Kundratice). Jedná se o menší lázeňské léčebny, vesměs oblíbené pro individuální přístup ke klientům. Jejich další existence a rozvoj může být ohrožena případnou změnou úhradové politiky léčebné péče zdravotních pojišťoven (vyšší spoluúčast pacientů).

4.4.D.2 Sociální péče – analýza úrovně sociálních služeb

Na území NUTS II jsou poskytovány rezidenční, asistenční a intervenční služby sociální péče. Při hodnocení kvality a dostatečném pokrytí je pro tyto služby typická různá kvalita a nerovnoměrnost pokrytí v rámci krajů. Rezidenční služby (ústavy sociální péče, domovy důchodců, dětské domovy aj.) jsou v současné době v dostatečné míře pokryty na území Pardubického i Královéhradeckého kraje (v Královéhradeckém a Pardubickém kraji chybí pouze některé speciální rezidenční služby, např. pro psychotiky a alkoholiky). Na území Libereckého kraje jsou v současné době rezidenční služby rozloženy velmi nerovnoměrně. Nedostatek lůžkových zařízení (kapacit), hlavně míst v domovech důchodců, je především na Liberecku, naopak na Semilsku je kapacita těchto zařízení nadprůměrná. Struktura a kapacity vybraných zařízení sociální péče jsou zachyceny v tabulkové příloze.

Obecně platí, že s ohledem na proces stárnutí populace vyvstane v budoucnu potřeba budování dalších rezidenčních zařízení na území všech tří krajů. Je však třeba podporovat především odlehčovací péči a podporu pečujících o své blízké obecně (domácí péči). Jako velmi důležitá se z dlouhodobého pohledu jeví nutná spolupráce zařízení sociální péče se zařízeními poskytujícími zdravotní péči, neboť problémem je jejich nedostatečná spolupráce a vzájemná koordinace sociálních a zdravotních služeb a zařízení. Klienty domovů důchodců se stávají často občané, jejichž zdravotní stav vyžaduje celodenní zdravotní péči. Určitým směrem řešení tohoto stavu je řešení prostřednictvím optimalizace zdravotnických lůžek přeměna nadbytečných nemocničních lůžek na lůžka následné péče, lůžka pro osoby staré a vyžadující celodenní zdravotní péči.

Terénní sociální služby a intervenční služby proti tomu disponují značnými rezervami v pokrytí jednotlivých regionů. V mnoha obcích asistenční služby pro občany nejsou k dispozici vůbec.

V Královéhradeckém kraji jsou z intervenčních služeb nedostatečně rozvinuty především služby pro děti a mládež, jako podpora volnočasových aktivit např. v podobě nízkoprahových center, dále jsou potřebné služby typu krizové lůžko, azylové bydlení. Chybí mnohdy nejen dostatečná podpora příslušných samospráv, ale zejména finanční prostředky na jejich provoz. V Pardubickém a v Libereckém kraji jsou intervenční služby

nedostatečně pokryty v lokalitách postižených sociální exkluzí. V obou těchto krajích se rozšiřují vyloučené romské lokality. Je nezbytné, aby v těchto lokalitách pracovali terénní sociální pracovníci, kteří významně přispívají ke zmírňování sociální exkluze a pomáhají při začleňování Romů do společnosti, odstraňování handicapu ve vzdělání, bydlení a nezaměstnanosti. Poskytování této služby je v krajích zatím nedostačující a obce na potřebu zajistit tuto sociální službu v současnosti dostatečně nereflektují.

Positivem je existence řady sociálních oborů na středních i vysokých školách na území NUTS II Severovýchod, které jsou dobrým předpokladem pro přípravu kvalifikovaného personálu. V současnosti také dochází k většímu rozvoji neziskového sektoru v oblasti sociálních služeb, což je předpokladem též kvalitnější a efektivnější sociální péče.

V poslední době lze zaznamenat trend, kdy na jedné straně roste počet zařízení poskytujících sociální služby, rozsah a kvalita těchto služeb (rezidenční, intervenční, asistenční), na straně druhé roste počet příjemců služeb (důchodci, mládež, handicapovaní, občané postižení sociální exkluzí). Následkem jsou rostoucí požadavky subjektů sociální péče na finanční zdroje státu, krajů, ale i obcí. Většina těchto zařízení, ale i města a obce se snaží řešit tuto problematiku spojenou především s požadavky na dodatečné finanční zdroje na úhradu služeb a investic s pomocí sponzorů.

Nedořešenou oblastí je působnost zdravotnických zařízení a zařízení sociální péče v oblasti následné péče. V současné době sektor zdravotnictví částečně doplňuje oblast sociální péče (např. v léčebnách dlouhodobě nemocných) a opačně v domovech důchodců jsou specializovaná oddělení, která doplňují LDN a specializované ústavy (ústavy pro psychotiky a klienty s Alzheimerovou chorobou, kde zdravotní péče není hrazena zdravotními pojišťovnami). Následkem toho dochází k nepřehlednosti v hospodaření všech subjektů a obtížné identifikaci žádoucích úspor. Stát nemá ucelenou koncepci sociální péče, jednotlivé obory sociální péče jsou řešeny neprovázaně s ostatními a kraje nemají dostatečné odborné a finanční zdroje na řešení této komplikované oblasti. Nezbytnou podmínkou řešení této „neutěšené“ situace je účinnější spolupráce zdravotní a sociální péče, počínaje centrální úrovní (příslušná resortní ministerstva), přes úroveň regionální (kraje) až po jednotlivé municipality.

4.5 Cestovní ruch a kultura

4.5.A Cestovní ruch

Cestovní ruch patří mezi významné faktory regionálního rozvoje i rozvoje celé ekonomiky. Jeho úloha neustále roste a stává se dynamickou složkou rozvoje. Pro rozvoj cestovního ruchu je typický multiplikační efekt, který vyjadřuje ekonomické dopady cestovního ruchu v dalších oblastech hospodářství, a tedy, při respektování zásad trvale udržitelného rozvoje, pozitivní vliv rozvoje tohoto odvětví na prosperitu území. Cestovní ruch vedle vzniku nových pracovních příležitostí také přispívá ke stimulaci rozvoje standardních služeb a obchodu v regionu, a to díky zvyšování objemu koupěschopné poptávky. Rozvoj cestovního ruchu dále vytváří tlak na investice do infrastruktury a také působí na zintenzivnění péče o estetický vzhled měst, obcí i volné krajiny, což přináší další pozitivní efekty.

Marketingové turistické regiony

Na území regionu soudržnosti Severovýchod se nacházejí 4 turistické regiony - Východní Čechy, Krkonoše, Český ráj a Český sever, které se dále dělí na 15 turistických oblastí, konkrétně Podzvičinsko, Kladské pomezí, Hradecko, Orlické hory a Podorlicko, Pardubicko, Chrudimsko-Hlinecko a Českomoravské pomezí, Krkonoše-západ, Krkonoše-střed, Krkonoše-východ, Český ráj, Máchův kraj, Lužické hory a Ještědský hřbet, Frýdlantsko a Jizerské hory.

4.5.A.1 Potenciál cestovního ruchu

Z hlediska fyzicko-geografických předpokladů pro rozvoj cestovního ruchu lze pozici regionu soudržnosti Severovýchod považovat v rámci České republiky za poměrně dobrou. Různorodá krajinná mozaika vede v malém prostorovém kontextu ke koncentraci odlišných přírodních zajímavostí, a proto ji lze považovat za významný „traktor“ cestovního ruchu. Jde především o krásnou přírodu rovinného i horského charakteru s příznivými hydrologickými a klimatickými předpoklady poskytující množství příležitostí pro letní rekreaci, pěší turistiku a zimní sporty.

Území regionu soudržnosti Severovýchod nabízí velký počet turistických cílů a atraktivit. Mezi hlavní turistické cíle patří nejen přírodní lokality (chráněné krajinné oblasti, hory, skalní města atd.), určené pro sportovní či odpočinkové činnosti, ale také města a obce se svými historickými a kulturními památkami (hrady, zámky, zříceniny, vojenské a sakrální památky, muzea, galerie, rozhledny, atd.). Přirozený potenciál pro rozvoj cestovního ruchu rozšiřuje vedle architektonických památek také poměrně velké množství společenských, kulturních a sportovních událostí, lidový folklór atd.

Z hlediska forem aktivního trávení volného času jako nedílné součásti cestovního ruchu se na území NUTS II Severovýchod vedle klasické turistiky rozvíjejí i moderní, v současné době stále žádanější formy aktivního odpočinku. Na území celého regionu se rozvíjí cykloturistika a ve specifických územích (např. v turistickém regionu Český ráj, Český sever či v turistické oblasti Kladské pomezí) je možné realizovat další formy aktivního pobytu v přírodě jako je např. horolezectví či paragliding. V některých částech regionu soudržnosti Severovýchod (např. v turistickém regionu Východní Čechy) je možné identifikovat rozvojové předpoklady pro specifické formy aktivit, jako je např. hippoturistika, venkovská turistika, agroturistika apod.

Nejvýznamnější potenciál regionu soudržnosti Severovýchod pro rozvoj cestovního ruchu však spočívá v existenci horských území se středisky umožňující širokou škálu realizace zimních sportů a také standardní letní turistiky. Tato území se svými rekreačními středisky patří mezi turistické oblasti celostátního významu, které se díky své atraktivitě vyznačují vysokou návštěvností zejména v zimním období. Jedná se především o celý turistický region Krkonoše a turistickou oblast Jizerské hory, v menší míře pak i o hornatou část turistické oblasti Orlické hory a Podorlicko a oblast Králického Sněžníku.

V malé míře je na území regionu soudržnosti Severovýchod zastoupeno také lázeňství. V tomto směru má však region výrazně nižší potenciál a tedy i atraktivitu, což se projevuje zejména z hlediska nižší návštěvnosti zahraničních turistů vyhledávajících tento produkt, a to zejména v porovnání s jinými regiony úrovně NUTS II (např. Severozápad). Na území regionu soudržnosti Severovýchod se nachází několik známých lázeňských center, které každoročně využívají tisíce klientů. Tato centra lze částečně využít pro realizaci produktu relaxační turistiky.

4.5.A.2 Produkty CR

Stávající potenciál přírodních a kulturně-historických atraktivit z hlediska CR celého NUTS II Severovýchod lze považovat za poměrně pestrý, v podmínkách dynamicky se rozvíjejícího trhu je již méně konkurenceschopný. Ze strany návštěvníka regionu je vyvíjen tlak na vytváření dalších nových prvků cestovního ruchu rozvíjejících klasické standardní služby, které mu splní jeho specifické požadavky na aktivního trávení volného času.

V regionu soudržnosti Severovýchod chybí dostatečná nabídka nových produktů CR, s jejichž pomocí dojde k zaplnění mezer na trhu a uspokojení rostoucí poptávky po dovolených se specifickým zaměřením. Chybějící jsou zejména ucelené produkty dlouhodobého charakteru, které přinášejí výrazný multiplikační efekt pro celkový rozvoj regionu. Realizace ucelených programů a produktů (tzv. balíčků služeb) se stává jedním ze základních prvků nabídky CR daného území.

Tvorba nových produktů cestovního ruchu by měla v první řadě vycházet z potenciálu regionu a unikátní nabídky regionu. V případě NUTS II Severovýchod je to např. oblast tradičních řemesel a folklóru, historie (zejména vojenské památky) a přírodních atraktivit (hory, skalní města, chráněná území apod.).

4.5.A.3 Statistika návštěvnosti

Jednou z možností, jak vyhodnotit statistiku návštěvnosti regionu NUTS II Severovýchod je zhodnocení výkonů hromadných ubytovacích zařízení cestovního ruchu. Dle údajů z roku 2005 je z krajů regionu NUTS II Severovýchod nejnavštěvovanější Královéhradecký kraj (4. místo v rámci ČR), následuje Liberecký kraj (6. místo) a nejnižší návštěvnost jak v rámci NUTS II Severovýchod, tak v rámci celé republiky zaznamenal Pardubický kraj.

Tab. č. 10: Výkony hromadných ubytovacích zařízení cestovního ruchu podle krajů regionu NUTS II SV v roce 2005

Území	Hosté		Přenocování		Průměrný počet přenocování		Průměrná doba pobytu (dny)		Čisté využití lůžek (%)	Využití pokojů (%)
	celkem	z toho cizinci	celkem	z toho cizinci	celkem	z toho cizinci	celkem	z toho cizinci		
Česká republika	12 361 793	6 336 128	40 320 477	19 595 035	3,3	3,3	4,3	4,3	35,8	42,4
Hl. město Praha	4 108 565	3 725 180	11 204 950	10 368 571	2,7	2,8	3,7	3,8	53,4	60,7
Liberecký kraj	768 061	242 445	2 741 134	962 515	3,6	4,0	4,6	5,0	27,3	37,1
Královéhradecký kraj	972 391	325 271	3 862 054	1 284 891	4,0	4,0	5,0	5,0	30,8	35,2
Pardubický kraj	329 395	52 749	1 097 031	173 258	3,3	3,3	4,3	4,3	25,2	30,0

Zdroj: Český statistický úřad 2006

4.5.A.4 Základní charakteristiky návštěvníků regionu soudržnosti Severovýchod

Na základě průzkumů prováděných izolovaně pro potřeby tvorby koncepčních dokumentů jednotlivých turistických regionů¹⁰ bylo možné vymezit základní charakteristiky návštěvníků regionu. Z hlediska věkových skupin převládají návštěvníci do 45 let, tedy osoby mladšího a středního věku, jejichž preference a chování budou klíčové pro vývoj cestovního ruchu v příštích letech. Významné místo v rámci návštěvnosti zaujímají také rodiny s dětmi, které se zaměřují na nabídku pobytového cestovního ruchu. Podíl starších osob je malý. Z hlediska geografického původu návštěvníků regionu převládají tuzemští návštěvníci, ze zahraničních návštěvníků je třeba v první řadě zmínit občany Německa, Polska a Nizozemska. Ti jsou hlavním zdrojem zahraničních návštěvníků regionu. Z domácích návštěvníků jsou zastoupeny všechny kraje ČR, v některých specifických územích (např. Krkonoše) je dominantní Praha. Mezi nejčastěji uváděné důvody v rámci zmiňovaných průzkumů patří dovolená, ať už dovolená zaměřená na poznávání kulturních památek či na sportovní vyžití nebo čistě na pobytovou dovolenou. To znamená, že z hlediska typu návštěvníků převládají rekreanti. Co se týče organizace pobytu, převládá zejména u českých návštěvníků tendence nevyužívat žádných zprostředkovatelských služeb a organizovat si celou akci sám¹¹. Další významnou skupinou jsou návštěvníci realizující svůj pobyt zájezdovou formou s využitím služeb cestovních kanceláří. Na základě průzkumů je však stále patrná nízká míra využívání služeb TIC (turistických informačních center). Z průzkumů rovněž vyplývá fakt, že velké procento návštěvníků upřednostňuje krátkodobé, jednodenní pobyty, a tudíž není nikde ubytováno. V případě ubytovaných jsou preferovány penziony a ubytování v soukromí, případně u známých a příbuzných. Na druhém místě jsou využívány služby hotelů a turistických ubytoven. Nepostradatelnou formou ubytování, zejména pro domácí návštěvníky, jsou vlastní chaty a chalupy. Z hlediska způsobu dopravy návštěvníků do regionu převládá použití vlastního automobilu. Z hlediska využití zdrojů informací o regionu převládá Internet, dále nabídka cestovních kanceláří, méně pak rozhlas, televize, tisk či propagační materiály. Jen malé procento návštěvníků získává informace na veletrzích cestovního ruchu. Hlavní příčiny nespokojenosti návštěvníků lze

¹⁰ Zdroj: Program rozvoje turistického regionu Východní Čechy, Program rozvoje turistického regionu Krkonoše, Program rozvoje turistického regionu Český ráj, Program rozvoje cestovního ruchu Libereckého kraje.

¹¹ Tento fakt je mj. také důsledek toho, že v domácím cestovním ruchu zatím není nabídka produktů příliš rozsáhlá.

spatřovat především v dopravě, kde se jedná o zahlcení středisek individuální dopravou a nedostatečné kapacity pro parkování. Mezi další, často zmiňované problémy patří příliš vysoké ceny, špatné značení turistických tras, nedostatek či špatná kvalita veřejných WC, nečistota prostředí atd. Spokojenost návštěvníků regionu soudržnosti Severovýchod je spojena hlavně s přírodním potenciálem regionu.

Z uvedených charakteristik by bylo vhodné vycházet při nasměrování některých konkrétních aktivit realizovaných prostřednictvím ROP Severovýchod, jako je zejména tvorba produktů cestovního ruchu, dále zkvalitnění dopravní dostupnosti, zkvalitnění základní a doprovodné infrastruktury, rozvoj informačního systému cestovního ruchu apod.

4.5.A.5 Územní předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu dle krajů

Přestože Liberecký kraj zejména díky vybraným územím (Krkonoše, Jizerské a Lužické hory, Český ráj, Máchův kraj atd.) patří k hojně navštěvovaným, je třeba zmínit i ty oblasti, které vyžadují soustředěnou podporu rozvoje cestovního ruchu, k nimž patří zejména Frydlantsko.

Velký rozvojový potenciál má i malebná krajina Podještědí, oblast Podkrkonoší, Ralska a okolí, a to zejména pro rodinnou rekreaci a cykloturistiku.

V Královéhradeckém kraji mezi oblastmi s dobrými předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu patří především oblast Krkonoš (Trutnovsko), a to zejména díky potenciálu zimní rekreace a letní turistiky. Mezi exponovaná území dále patří turistická oblast Kladské pomezí, respektive Broumovsko, a to zejména díky existenci skalních útvarů.

K oblastem s omezeným potenciálem pro rozvoj cestovního ruchu v Pardubickém kraji patří s výjimkou měst a několika dalších obcí především turistická oblast Pardubicko. Další turistické oblasti, tj. Chrudimsko-Hlinecko, Českomoravské pomezí, Orlické hory a Podorlicko mají pro rozvoj cestovního ruchu významné zejména přírodní, ale i kulturně-historické předpoklady. Poněkud problematická je však úroveň vybavenosti infrastrukturou a službami cestovního ruchu, dopravní dostupnost apod.

Jedním z tradičních problémů rozvoje cestovního ruchu zejména v některých územích je velká pravděpodobnost potenciálních konfliktů se zájmy ochrany přírody vůči zamýšleným rozvojovým plánům v oblasti CR (např. v oblasti Jizerských hor, Krkonoš a Orlických hor).

4.5.A.6 Infrastruktura cestovního ruchu

Pokrytí území regionu soudržnosti Severovýchod infrastrukturou cestovního ruchu v zásadě odpovídá rozložení tradičních atraktivit pro cestovní ruch a jejich potenciálu. S rozvojem nových forem a růstem poptávky po nových typech atraktivit cestovního ruchu však bude nutně souviset poptávka po základní i doprovodné infrastruktuře cestovního ruchu mimo území tradičně spojovaná s rekreací a turistikou. Vzhledem k tomu, že převažující objem investic do infrastruktury cestovního ruchu v minulých desetiletích plynul do tradičních destinací, rozvoj cestovního ruchu v dalších oblastech regionu, které je možné využívat pro nové formy trávení volného času, je nyní velmi problematický.

Základní infrastruktura

Základní infrastrukturu reprezentují ubytovací a stravovací zařízení. Pro územní rozložení současné sítě ubytovacích zařízení v rámci regionu soudržnosti Severovýchod je charakteristické nerovnoměrné rozložení, což v podstatě odpovídá rozložení potenciálu cestovního ruchu v tradičním pojetí. Výrazná územní koncentrace těchto zařízení je patrná zejména v horských oblastech Jizerských hor, Krkonoš, Orlických hor a Králického Sněžníku a samozřejmě ve větších městech. Obecným problémem některých částí regionu soudržnosti Severovýchod je však mnohdy nevhodná skladba a rozdílná kvalita poskytovaných služeb v rámci ubytovacích a stravovacích zařízení. Problematická je zejména nízká technická úroveň a vybavenost těchto zařízení. Investicemi do této infrastruktury by mělo být dosaženo zkvalitnění základních podmínek, které mají vliv na zajištění spokojenosti návštěvníků a také na zvýšení standardu nabídky poskytovaných služeb.

V rámci jednotlivých turistických regionů, které se nacházejí na území NUTS II Severovýchod je možné vymezit v oblasti základní infrastruktury určité odlišnosti, proto je hodnocení těchto území uvedeno zvlášť¹².

Turistický region Východní Čechy

Celková kapacita, struktura i kvalita ubytovacích služeb hraje významnou (téměř limitující) roli při tvorbě produktů turistického regionu. Jak vyplynulo z průzkumů mezi návštěvníky, ubytovací služby jsou kritizovány jak ze strany kvality poskytovaných služeb, tak ze strany struktury nabídky (v celém regionu chybí hotely a pensiony třídy *** a naopak v mnoha turistických střediscích je nadbytek nevyhovujících ubytoven a rekreačních středisek). Pro rozvoj doprovodné infrastruktury, vznik a rozvoj nových atraktivit, pro využití potenciálu regionu prostřednictvím cestovních kanceláří atd. je úroveň a rozsah ubytovacích kapacit výrazně limitující.

Stravovací služby jsou již dlouhodobě nejvíce se rozvíjejícími turistickými službami v regionu. Přesto je jejich nabídka (a především pak kvalita) stále ještě mnohdy nedostatečná. To se týká především lokalit mimo velká města. Ve městech a velkých turistických centrech se dá již dnes hovořit o stavu, kdy nabídka převyšuje poptávku. Přesto jsou ze strany návštěvníků kritizovány některé jevy v nabídce stravování. V regionu chybí lokální nabídka rychlého občerstvení (především v rekreačních lokalitách a zimních střediscích), je nedostatek specializovaných restaurací s typickou nabídkou regionálních jídel.

Turistický region Krkonoše

Druhá skladba ubytovacích zařízení v Krkonoších je do značné míry podmíněna minulým vývojem. Převažují méně kapacitní a méně vybavené pensiony, následované pro oblast Krkonoš typickými horskými chatami a boudami, ubytováním hotelového typu (16 – 20 % celkové kapacity), dále ubytovny, motoresty, rekreační střediska a další. Zjištěná velikostní struktura je méně příznivá zejména z hlediska organizace pobytů pro větší zájezdovou klientelu. Slabší stránkou je rovněž standard vybavení, často chybí sociální zařízení na pokojích (samozřejmě ne u všech typů zařízení je vyžadováno), možnost sportovního vyžití, koupání (bazén), poskytování informačních služeb (e-mail, připojení na internet). Velmi rozdílná je také úroveň (technický stav, vybavenost) ubytovacích zařízení. Značná část zařízení se transformovala z objektů podnikové rekreace různého standardu, do mnoha hotelů a pensionů nebylo léta investováno. Celkový stav ubytovací základny je proto možné označit v mnoha případech za neuspokojivý v dnešní konkurenční nabídce, a to zejména z hlediska vnější konkurence.

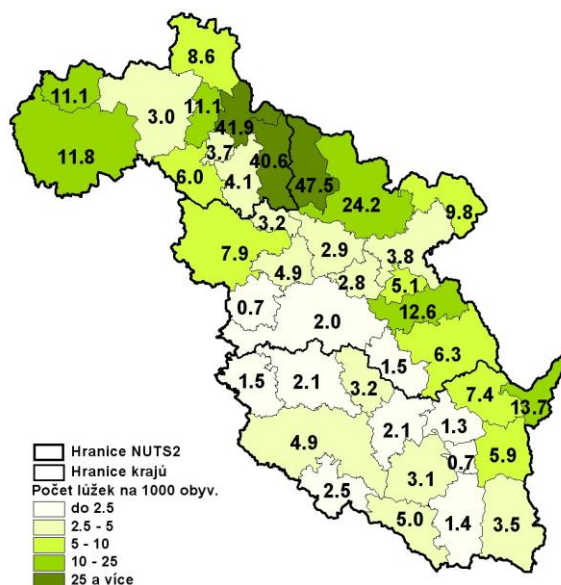
Turistické regiony Český sever a Český ráj (území Libereckého kraje)

Naprostá většina ubytovacích kapacit je využitelná celoročně (jen asi 7 % zařízení je sezónních – nejvíce sezónních zařízení je na Českolipsku – Doksy a Máchovo jezero). Druhá skladba ubytovacích zařízení je do značné míry podmíněna minulým vývojem. Převažují méně kapacitní a méně vybavené pensiony, následované ubytováním hotelového typu (cca 15 – 16 % celkové kapacity), dále rekreační střediska, horské chaty a chatové osady. Tuto situaci však nelze považovat za silnou stránku v budoucím rozvoji, neboť dlouhodobě jde o méně konkurenceschopnou nabídku (poměrně nižší ceny za ubytování v penzionech jsou sice konkurenční výhodou, nezajišťují však potřebný zisk pro jejich potřebnou modernizaci). Zjištěná velikostní struktura je méně příznivá zejména z hlediska organizace pobytů pro větší zájezdovou klientelu. Analýza také prokázala rozdílnou úroveň (technický stav, vybavenost) ubytovacích zařízení. Celkový stav ubytovací základny je možné označit v mnoha případech za neuspokojivý. Slabou stránkou je v první řadě standard vybavení, např. ve většině ubytovacích zařízení chybí vybavení sociálním zařízením na pokoji. Nedostatečná je i úroveň poskytování informačních služeb a také možnosti připojení na internet.

¹² Zdroj: Program rozvoje turistického regionu Východní Čechy, Program rozvoje turistického regionu Krkonoše, Program rozvoje turistického regionu Český ráj, Program rozvoje cestovního ruchu Libereckého kraje.

Počet ubytovacích zařízení v rámci regionu soudržnosti Severovýchod lze celkově hodnotit jako dostatečný, avšak jejich kvalita a struktura neodpovídá požadavkům ze strany návštěvníků a s tím souvisí nedostatečně využitá kapacita zvláště v období mimo sezónu. Dalším problémem je výrazně nerovnoměrné rozložení infrastruktury cestovního ruchu v regionu.

Obr. č. 7: Kapacita ubytovacích zařízení na 1 000 obyv. dle správních obvodů ORP NUTS II SV v roce 2005

Zdroj dat: ČSÚ, krajské reprezentace 2006

Obrázek č. 7 hodnotí kapacitu ubytovacích zařízení regionu soudržnosti Severovýchod. V mezikrajském srovnání vykazuje největší počet lůžek Královéhradecký kraj následovaný Libereckým krajem. Nejmenším počtem lůžek disponuje Pardubický kraj, což plně odpovídá tradičnímu pojetí atraktivitu území pro cestovní ruch a souvisejícímu dlouhodobě omezenému objemu investic plynoucích do infrastruktury cestovního ruchu na jeho území. Při přepočtení počtu lůžek na 1 000 obyvatel má největší počet lůžek Liberecký kraj, následovaný Královéhradeckým a nejméně lůžek má Pardubický kraj. Při přepočtení počtu lůžek na 1 000 obyvatel na území NUTS II je počet lůžek vyšší než za ČR. Z dostupných údajů vyplývá zřejmý fakt pro celý NUTS II Severovýchod, že největší koncentrace lůžek se vyskytuje zejména v horských nebo jinak atraktivních oblastech (Českolipsko, Český ráj).

Doprovodná infrastruktura

Doprovodná infrastruktura vytváří další podmínky pro realizaci služeb cestovního ruchu, a to zejména v oblasti trávení volného času a rekreace, ale i v oblasti kongresového cestovního ruchu.

Velký rozvoj v poslední době zažívá cykloturistika jako jedna z forem trávení volného času. V regionu soudržnosti Severovýchod již byly vybudovány a také vyznačeny desítky kilometrů cyklotras. Na páteřní cyklotrasy celoevropského významu navazují cyklotrasy regionální a místní většinou vedené po komunikacích III. třídy a polních či lesních cestách. Cyklotrasy se liší délkou i obtížností, významem a kvalitou. Jsou značeny převážně z iniciativ jednotlivých mikroregionů, které projekty cyklotras a jejich následné osazení cykloznačkami financují ze svých zdrojů. Síť cyklotras je však na některých místech nedokončená, neucelená a nenavazující. V návaznosti na již vytvořenou síť cyklotras chybí také doprovodné služby (odpočívadla včetně mobiliáře,

hygienická zařízení atd.). Nevyhovující je rovněž stav povrchů některých úseků cyklotras a problematická je také zejména z hlediska bezpečnosti cykloturistů chybějící síť cyklostezek.

V regionu soudržnosti Severovýchod se nacházejí stovky kilometrů turistických tras, které jsou standardním prvkem doprovodné infrastruktury, a které je v případě NUTS II Severovýchod možné považovat za součást potenciálu cestovního ruchu.

V současné době se objevuje poptávka po nových formách cestovního ruchu a atraktivit, jako jsou např. moderně pojaté muzejní expozice, tematické zábavní parky, archeoparky apod. V rámci snah o rozšíření spektra nabídky cestovního ruchu regionu je třeba zejména v oblasti budování doprovodné infrastruktury uspokojit narůstající poptávku po takových aktivitách jako je hippoturistika, agroturistika, adrenalinová turistika a relaxační turistika. Tyto aktivity mají nezanedbatelný potenciál pro rozvoj cestovního ruchu mimo území tradičně chápaná jako atraktivní pro cestovní ruch.

V regionu soudržnosti Severovýchod existuje vedle rekreačních středisek ležících ve známých a hojně navštěvovaných turistických oblastech celostátního významu také nemalé množství rekreačních středisek v jiných turistických oblastech s dobrými přírodními podmínkami pro realizaci zimních a letních sportů, kde však chybí dostatečně kvalitní vybudované zázemí týkající se zejména doprovodné infrastruktury. Zřetelným problémem všech středisek obecně je rovněž sezónnost provozu. Celosezónnímu využití většiny rekreačních středisek brání mj. také nedostatek specifické doprovodné infrastruktury (bazény, koupaliště, tenisové kurty, víceúčelová hřiště, golfová hřiště apod.).

4.5.A.7 Informační systémy

V regionu soudržnosti Severovýchod ani v jeho jednotlivých turistických regionech neexistuje provázaný informační systém cestovního ruchu, který by v sobě zahrnoval značení turistických cílů, síť informačních center, informační služby v síti internet atd., a který by zároveň systematicky a koordinovaně informoval o nabídce cestovního ruchu a komplexně propagoval regionální produkty cestovního ruchu. Jednotlivé turistické regiony, resp. oblasti, mají částečně vybudované své vlastní informační systémy, které se však navzájem liší svojí kvalitativní úrovní a rozsahem. Problémem je jejich izolovanost a zaměření pouze na danou oblast a její atraktivitu. Vytvářením kvalitních informačních systémů, jejich vzájemným propojováním a napojením na státní, případně mezinárodní, informační síť dojde jednak k lepší vnitřní informovanosti mezi relevantními subjekty cestovního ruchu v regionu, ale především ke zkvalitnění přístupu k informacím o cestovním ruchu zvenčí.

Ve třech krajích regionu soudržnosti Severovýchod jsou nositeli informačních systémů především informační centra, z nichž většina je zřízena městy či obcemi. V některých městech regionu fungují také soukromá informační centra. Jejich činnost doplňují informační centra veřejných knihoven s přístupem na internet. Současný stav však v tomto směru nelze považovat za dostačující.

Jedním z konkrétních problémů regionu vnímaným jak návštěvníky, tak i místními subjekty působícími v cestovním ruchu, je také nedostatek kvalitních navigačních systémů. To se negativně dotýká zejména méně známých památek, které však bývají významnou atraktivitou pro rozvoj místního cestovního ruchu v dané oblasti.

4.5.A.8 Dopravní dostupnost

Obecně lze vnímat geografickou polohu a s tím související dopravní dostupnost regionu za jednu ze silných stránek regionu soudržnosti Severovýchod. Přesto nelze říci, že by všechny části regionu, respektive turistické oblasti, měly v tomto směru srovnatelné podmínky. K hůře dostupným v rámci NUTS II Severovýchod patří pouze některé odlehle části regionu, jako je např. oblast Broumovského a Frýdlantského výběžku, Orlických hor a Králického Sněžníku, některé části Svitavska a Moravskotřebovska, výběžky Českomoravské vrchoviny apod. V této souvislosti je také jako významný problém ze strany návštěvníků vnímána zejména nedostatečná kapacita parkovacích ploch včetně odpovídajícího zázemí pro návštěvníky a turisty v některých turistických střediscích a také u vybraných atraktivit cestovního ruchu. Problematická je rovněž horší kvalita přístupových komunikací k některým atraktivitám CR.

4.5.A.9 Marketing a organizace cestovního ruchu (destinační management)

Jedním z hlavních úkolů organizace cestovního ruchu je zajištění koordinace marketingových aktivit a tvorba společných turistických produktů v rámci turistických regionů bez ohledu na existující hranice krajů. Velmi pozitivním jevem v tomto směru je partnerství všech krajů v rámci NUTS II Severovýchod fungující jako základní platforma pro realizaci organizace cestovního ruchu na regionální úrovni a také akceptování marketingových aktivit turistického regionu z pozice národní marketingové organizace – agentury CzechTourism (České centrály cestovního ruchu).

Nezastupitelný význam v rámci organizace cestovního ruchu a marketingových aktivit mají především jednotlivé obce, svazky a sdružení obcí a další subjekty v regionu. Bohužel v této době je spíše problémem roztržitost a nekoordinovanost aktivit těchto subjektů. Ve všech turistických regionech resp. oblastech vyvíjejí činnost subjekty působící jako regionální resp. oblastní organizace cestovního ruchu. Hlavním cílem v oblasti organizace CR a jeho marketingu v regionu tedy určitě není vznik nových „marketingových subjektů“, ale spíše vyjasnění kompetencí a zodpovědností. Hlavním cílem je vytvoření funkční struktury, která by dokázala dlouhodobě realizovat potřebné marketingové úkoly. Pro dosažení dlouhodobých záměrů regionu je nutné vytvořit a používat dynamickou koncepci marketingu a propagace. Jednou ze základních podmínek pro úspěšný rozvoj cestovního ruchu v regionu je vzájemná komunikace a koordinace aktivit mezi jednotlivými subjekty cestovního ruchu (obce, státní správa, TIC, podnikatelské subjekty, organizace cestovního ruchu a profesní sdružení).

V oblasti rozvoje regionálního cestovního ruchu je nezbytné přehodnotit a zefektivnit zapojení orgánů veřejné správy do procesu realizace marketingu. Kromě základních služeb (ubytování, stravování atd.), které spadají do kompetence soukromého sektoru, náleží většina atraktivit (turistických cílů) v regionu obcím nebo státu. Ochrana a oprava památek, turistického značení, ochrana přírodních lokalit nebo oficiální propagace cestovního ruchu regionu spadají výhradně do jejich pravomocí. Spolupráce veřejného a soukromého sektoru v současné době samozřejmě existuje, ale stále se jedná o spolupráci, kterou lze označit za nedostatečnou vzhledem k tomu, že se jedná spíše o namátkové společné prezentace na veletrzích, pořádání kulturních akcí atd. Není také vytvořena stálá komunikační platforma, která by umožňovala dlouhodobou koncepční spolupráci. Některé obce mají k tomuto účelu vytvořeny při radě města (obce) příslušné komise cestovního ruchu a poradní orgány pro cestovních také fungují při krajských úřadech.

Výrazným problémem současného marketingu turistických regionů se jeví koordinace aktivit mezi kraji, na jejichž území se turistické regiony nacházejí, a dále pak definování priorit marketingu na nižší úrovni struktury organizace - tedy v jednotlivých turistických regionech resp. oblastech. Dnes již existují jednotlivé mikroregiony ve formě svazků obcí, které realizují rozvojové i marketingové aktivity ve svém zájmovém území, území mikroregionu je však z hlediska efektivní propagace v mezinárodním, ale i domácím cestovním ruchu zanedbatelně malé. Aby byla koordinační i realizační funkce existujících organizací cestovního ruchu plně využita, musí dojít k intenzivnější koordinaci aktivit směrem do definovaných turistických oblastí.

Jako důležitá se jeví spolupráce s agenturou CzechTourism a jejími zastoupeními v zahraničí, která by měla nejen zajišťovat přístup k informacím o potřebách zahraničních cílových skupin, ale i zajišťovat kvalitní informace regionu pro zahraničí. Tato spolupráce není stále ještě na potřebné úrovni. Chybí zde vzájemné předávání aktuálních informací. Z tohoto pohledu je spolupráce s jednotlivými zde zmiňovanými úrovněmi organizace cestovního ruchu ze strany regionu nedostatečná.

Z názorů odborné veřejnosti vyplývá, že by regionální marketingové organizace měly existovat a měly by na území turistických regionů zastřešovat rozvoj cestovního ruchu a zároveň vyvíjet aktivity v celém spektru marketingu a koncepce rozvoje cestovního ruchu. Organizace by měly definovat koncepcí rozvoje cestovního ruchu, sbírat aktuální informace, vytvářet analytické materiály, navrhovat a realizovat produkty, napomáhat spolupráci a komunikaci mezi subjekty v regionu i v rámci ČR a zahraničí, zabezpečovat propagaci turistických produktů a prezentaci regionu atd., a tím významně přispívat k definování směrů dalšího rozvoje turistických regionů a oblastí regionu soudržnosti Severovýchod. Kvalitní výkon těchto činností musí být podložen sdružením finančních prostředků a aktivní spolupráci subjektů v území.

4.5.B Kultura

Oblast kultury a kulturního dědictví je poměrně silně spjata s oblastí cestovního ruchu, tyto dvě oblasti spolu úzce souvisí a doplňují se, z čehož vyplývá jejich značné překrývání. Kultura v návaznosti na cestovní ruch je také považována za dynamicky rozvíjející se oblast, která svými dopady může částečně ovlivnit také tvorbu pracovních míst.

Území NUTS II Severovýchod má řadu historických a kulturních památek a dalších kulturních atraktivit. Lze konstatovat, že celé území vykazuje vysoký kulturní potenciál. Jednotlivé kraje území NUTS II disponují takovými významnými kulturními památkami, které charakterizují dané území a činí jej tak výjimečným a odlišným od ostatních krajů v rámci NUTS II. Kulturní život je na území NUTS II Severovýchod obohacován konáním tradičních hudebních a divadelních festivalů a dalších specifických kulturních akcí. Důležitou složkou v kulturním životě regionu jsou amatérské aktivity a zájmová umělecká činnost.

Velký kulturní potenciál není však dosud dostatečně vytěžován za účelem rozvoje cestovního ruchu (památky, programy muzeí a galerií, apod.) ani vzdělávání (vzdělávací funkce muzeí, knihoven, možnost využití památkových objektů na vzdělávací centra, apod.). Rozvoj kultury by se přitom mohl částečně projevit i v míře zaměstnanosti regionu, neboť řada kulturních zařízení (knihoven, muzeí, kulturních domů) je personálně poddimenzována z důvodu omezených rozpočtových prostředků jejich zřizovatelů. Zapomínat nelze však ani na zájmovou uměleckou činnost v kultuře, která přispívá k plnohodnotnému životu dospělých a prevenci sociálně patologických jevů dětí a mládeže.

Kulturní zařízení jsou na území NUTS II zřizována jednotlivými městy a obcemi, krajem, MK a jinými subjekty. Celkově se projevuje nedostatečné zajištění financování potřeb kultury ze strany všech uvedených složek, což má za následek chátrání památkových objektů, špatný stavebně technický stav řady kulturních domů, knihoven a muzeí, nedostatečnou péči o kulturní dědictví a její prezentaci navenek, omezenou nabídku kulturně vzdělávacích programů, apod. Přestože na malých městech dosud existuje poptávka po kvalitních kulturních službách, není v možnostech místních samospráv ji z vlastních prostředků pokrýt, a ani to není v popředí jejich zájmu. Tím dochází k nežádoucí koncentraci kulturní nabídky do velkých center a na druhé straně k obrovskému propadu kultury v menších městech a na venkově. Kultura na venkově se tak vesměs omezuje na činnost místních dobrovolných spolků (divadelních, pěveckých sborů, apod.), které však často nemají ke své práci potřebné technické ani ekonomické zázemí, a na knihovny fungující často s minimální otevírací dobou a s omezeným výběrem novinek.

Většina kulturních domů pochází z období 50. - 70. let 20. století. Samotné zabezpečení jejich provozu je pro jejich vlastníky (vesměs obecní samosprávy) natolik finančně náročné, že již nezbyývají prostředky na zajištění kvalitního využití, ani na jejich rekonstrukci a modernizaci. Vesměs se potýkají s nevyhovující skladbou prostor, zastaralými rozvody vytápění i elektřiny, nemoderní zvukovou i obrazovou technikou, chybějícím nebo nefunkčním jevištním zařízením, zastaralým zázemím šaten, sociálních zařízení, apod. Ve většině případů fungují zejména jako jakési „spolkové domy“, tedy místa pro zájmovou uměleckou činnost, eventuálně omezené množství společenských akcí typu plesu. V posledních letech jsou z ekonomických důvodů často zcela nevhodně pronajímány (krátkodobě či dlouhodobě) k různým komerčním aktivitám soukromých subjektů a slouží jako prodejní či skladové prostory. Potenciál jejich rozvoje (za splnění podmínek zlepšení technického stavu a zajištění dostatku provozních prostředků) lze spatřovat v možnosti nabídky širšího spektra kulturních programů, vzdělávacích aktivit např. v oblasti jazykové a počítačové gramotnosti, pořádáním přednášek, besed i ucelených přednáškových cyklů, organizováním zájmové umělecké činnosti formou kroužků, atd.

Muzea a galerie se dlouhodobě potýkají zejména s nedostatečným a nevhodným prostorovým zázemím. Vesměs sídlí v historických prostorách, které neumožňují vhodné uložení sbírkového fondu ani dostatečné prezentační možnosti. Z ekonomických důvodů jsou také ve většině případů personálně podhodnocena a plní tak pouze funkci dokumentační a evidence fondu. Nezbyývají volné finanční ani pracovní kapacity na zpracování, restaurování, konzervování a doplňování, ani na účinnou prezentaci fondu. Kromě muzeí zřizovaných obecními samosprávami vznikla v posledních letech v tomto směru řada občanských aktivit, které představují poměrně vysoký potenciál v eventuelním rozvoji cestovního ruchu. Tyto instituce jsou finančně závislé na zajištění

grantových a sponzorských prostředků a na podpoře místních samospráv. Jelikož často nemají k dispozici odborníky z oblasti historie nebo muzejnictví, je úroveň zpracování a prezentace jejich sbírek značně nevyvážená. Také u nich existují značné rezervy v účinné propagaci. Obecně lze však zhodnotit potenciál muzeí pro oblast cestovního ruchu jako nezanedbatelný.

Knihovny jsou zřízeny v naprosté většině obcí regionu. Stejně jako ostatní kulturní zařízení se potýkají s omezenými prostorovými podmínkami, nedostatkem provozních prostředků a nedostatečným personálním zajištěním. Jejich činnost se ve většině případů omezuje na prosté půjčování knih, díky projektu MK a MI se rozšiřuje počet knihoven s veřejně přístupným internetem. Potenciál rozvoje knihoven spočívá zejména v rozšíření jejich služeb v rámci rozvoje informační společnosti, v rozšíření nabídky služeb o projekty v oblasti rozvoje čtenářství i vzdělanosti obecně (besedy, soutěže, propagace, ...).

Pro region soudržnosti Severovýchod je charakteristický velký podíl amatérských kulturních subjektů, které v rámci své činnosti významně přispívají k obohacení kulturní nabídky jednotlivých krajů. Určitým problémem je absence institucí, které by zajišťovaly produkční, metodickou, vzdělávací, poradenskou a monitorovací činnost zejména na poli neprofesionální kultury.

Oblast rozvoje kultury regionu soudržnosti Severovýchod by měla být zaměřena především těmito prioritními směry:

- zajištění dostupné kulturní infrastruktury,
- zlepšení podmínek pro investice a poskytování služeb v oblasti kultury,
- zabezpečení ochrany a revitalizace kulturního dědictví,
- možnosti využití kulturního potenciálu pro rozvoj cestovního ruchu.

4.5.B.1 Památky a památkové objekty

Na území celého NUTS II Severovýchod se nachází velké množství movitých a nemovitých kulturních památek, z nichž některé jsou významné nejen v republikovém, ale i v evropském kontextu. Obecně lze říci, že region soudržnosti Severovýchod má poměrně velký kulturně-historický potenciál, který lze využít pro potřeby rozvoje cestovního ruchu.

Atraktivita území tkví v prvé řadě v existenci poměrně velkého množství hradů, zámků a dalších kulturně-historických památek. Mezi významné památky s vazbou na cestovní ruch patří také stavby lidové architektury. K turistickým lákadlům pro návštěvníky regionu je možné počítat vedle návštěvy samotných památek i doprovodné aktivity, jako jsou např. šermířské turnaje, rekonstrukce slavných historických bitev apod.

Na území regionu soudržnosti Severovýchod se nachází památka zapsaná na seznam světového kulturního dědictví UNESCO (zámek Litomyšl), dále několik desítek národních kulturních památek, několik desítek městských památkových rezervací a městských památkových zón, několik vesnických památkových zón, 2 krajinné památkové zóny a dále také několik tisíc movitých a nemovitých kulturních památek zapsaných v ústředním seznamu kulturních památek ČR.

Mezi nejnavštěvovanější kulturní památky regionu soudržnosti Severovýchod z hlediska cestovního ruchu patří zámek Ratibořice, hrad Trosky, zámek Dětenice a Skanzen Vysočina, z nichž každá vykazuje návštěvnost kolem 100 000 návštěvníků.

V počtu návštěvníků kulturních památek je z hlediska krajského srovnání Královéhradecký kraj na 5. místě, Liberecký kraj na 6. místě a Pardubický kraj na 10. místě (rok 2004).

Základním problémem z hlediska možností využití kulturních památek jako atraktivit cestovního ruchu je zhoršující se stavebně technický stav památkového fondu, nízká úroveň propagace a také nedostatečná nabídka doprovodných aktivit. Zároveň chybí snaha efektivněji využívat jistého kulturně-historického potenciálu území, a to zejména v oblasti koordinace těchto aktivit, a to zejména ze strany měst, obcí a svazků obcí. Velmi problematické je také přimět některé vlastníky památek, aby se aktivně podíleli na zpřístupnění těchto památek v rámci rozšiřování nabídky cestovního ruchu.

Využitelnost kulturně-historických památek pro potřeby cestovního ruchu je také omezována vnějšími okolnostmi, jako je problematická dopravní dostupnost a zejména nedostatečné nebo nevhodné parkovací kapacity a chybějící odpovídající zázemí pro návštěvníky.

Obecným problémem v této oblasti je také nižší míra uvědomění si kulturního potenciálu jednotlivých památek a z toho vyplývající přístup k těmto hodnotám ze strany místního obyvatelstva.

4.6 Životní prostředí

Kvalita životního prostředí v regionu soudržnosti Severovýchod se v posledních cca 15 letech výrazně zlepšila.

- Převážně v období 90. let 20. století došlo zejména vlivem vysokých investic do environmentálně šetrných technologií k výraznému zlepšení kvality ovzduší, problémem stále zůstávají urbanizované oblasti, kde stále dochází k překračování imisních a hlukových limitů.
- Mnohé obce byly v tomto období plynofikovány, ovšem především ve venkovských oblastech dochází k trendu opětovného návratu k vytápění tuhými palivy v lokálních topeništích. Tento environmentálně negativní jev je způsoben zejména postupným nárůstem a ekonomickou neúnosností cen za ekologičtější způsoby vytápění.
- Vysokými intervencemi do budování ČOV se znatelně k lepšímu změnila kvalita některých úseků povrchových vod v regionu. Došlo k celkovému snížení vypouštěných znečišťujících látek do povrchových vod.
- Územní ochrana krajiny byla posílena zejména vyhlášením nových chráněných oblastí v rámci systému Natura 2000. Kontinuálním problémem je snižování biodiverzity krajiny a nárůst počtu ohrožených druhů.
- Velký negativní vliv vzhledem k životnímu prostředí představuje narůstající doprava. Současné ohrožení spočívá v nárůstu hadiny hluku a trvalé překračování imisních limitů vlivem stále rostoucího objemu automobilové dopravy a přepravy, a to především ve městech a obcích lokalizovaných podél dopravních tranzitních tras.
- Dalším environmentálně negativním jevem posledních let je nárůst množství produkovaných odpadů a nakládání s nimi. Objem separovaného odpadu dlouhodobě mírně roste, ovšem vhodná recyklace a další využívání stále zaostává a dominantně převažuje skládkování jako základní způsob odstranění odpadů. Některé dříve založené skládky bez patřičného technického opatření dnes představují ekologické hrozby zejména možným průsakem znečišťujících látek do půdy a podzemních vod.
- Přetrvávajícím problémem zůstává vysoká energetická náročnost většiny výrobních procesů k poměru vytvořeného HDP. Systematické a cílené využívání alternativních zdrojů energie není rozvinuto.

4.6.A Ovzduší

Kvalita ovzduší se vyznačuje výraznou teritoriální rozdílností nejen v rámci jednotlivých krajů, ale i v rozlišení menších územních jednotek. Vyšší míra znečištění ovzduší se projevuje v Libereckém a Pardubickém kraji. Královéhradecko se řadí k regionům s relativně čistým ovzduším, bez velkých zdrojů znečištění. Oblast Libereckého kraje je zatížena emisemi z lokálních i z dálkových zdrojů (elektrárny v Německu, Polsku, zdroje ve vnitrozemí ČR). V Pardubickém kraji je znečištěno ovzduší především na území okresu Pardubice, a to koncentrací dopravy, průmyslu a činností elektráren Opatovice a Chvaletice, i když jejich vliv je díky odsíření v posledních letech již podstatně nižší. S uspokojením lze konstatovat, že negativní vliv dálkových přenosů emisí, hlavně u prašných částic a u oxidu síry, je díky ekologizaci velkých tepelných zdrojů postupně snižován. Nedořešeny však zůstávají mnohé střední a malé zdroje znečištění.

Měrné emise oxidů dusíku na 1 km² dosahují nejvyšších hodnot v okrese Pardubice a Jablonec nad Nisou, vyšší koncentrace mají také okresy Liberec a Trutnov. Měrné emise oxidu siřičitého na 1 km² jsou nejvyšší v okrese Pardubice, zvýšené hodnoty mají okresy Liberec, Jablonec nad Nisou, Semily, Trutnov, Náchod a Rychnov nad

Kněžnou. Stoupající znečištění u oxidu dusíku v městských centrech je způsobeno nárůstem automobilové dopravy na silnicích a její nevhodnou organizací.

Pozitivní vliv na kvalitu ovzduší mají nové dopravní stavby - dálnice, rychlostní komunikace a obchvaty měst. Větší pozornost je také věnována využívání dopravních oborů šetrnějších k životnímu prostředí. Rostoucí význam má také podpora biopaliv a jiných druhů obnovitelných energetických zdrojů. Snížení emisí NO_x a organických těkavých látek ve velkoplošném měřítku je také jedinou cestou snižování zátěže nadměrnými koncentracemi přízemního ozónu.

4.6.B Voda

Region disponuje výjimečně bohatými zdroji podzemních a povrchových vod. Přes 50% celkové rozlohy NUTS II Severovýchod náleží pro své přírodní podmínky do chráněných oblastí přirozené akumulace vod (Severočeská křída, Východočeská křída, Polická pánev, Jizerské hory, Krkonoše, Orlické hory, Žamberk – Králíky a Žďárské vrchy). Některé z těchto zdrojů nejsou dostatečně chráněny. Např. na Českolipsku jsou kontaminovány vody v důsledku těžby radioaktivních surovin. Na území jednotky Severovýchod se vyskytují rovněž zdroje léčivých vod využívaných především k lázeňství.

Čistota mnoha úseků povrchových vod se po vybudování ČOV výrazně zlepšila. K tomuto zlepšení přispěl také útlum průmyslové a zemědělské výroby, ale tento stav není všude uspokojivý. Nadále je nutné se soustředit na odstraňování dalších lokálních zdrojů znečišťování, a to jak povrchových, tak podzemních vod, na odstraňování plošného znečišťování těchto vod a na odstraňování příčin změn hydrologických poměrů v území. V této souvislosti je nutné zvýšit počet obyvatel napojených na veřejnou kanalizaci a zajistit vyhovující systém odkanalizování a čištění odpadních vod, a to i u sídelních aglomerací do 2 000 EO. Do konce roku 2010 musejí být všechny obce s 2 000 – 10 000 EO vybaveny ČOV, tak aby vypouštěné odpadní vody splňovali kvalitativní požadavky v souladu se směrnicí EHS. V mnoha lokalitách je nutná modernizace a obnova systémů rozvodů pitné vody. Neuspokojivý je stav jakosti některých povrchových vod méně vodných vodotečí, protékajících menšími sídly s nečištěnými odpadními vodami.

Zvyšuje se také eutrofizace vod, která se projevuje zejména rozvojem mikroskopických organismů rozptýlených ve vodě (vodní květ). Hlavní příčinou tohoto stavu je přebytek živin ve vodním hospodářství, především pak dusíku a fosforu.

Z hlediska odtokových poměrů trvají problémy s rychlým odtokem srážkových vod z území. Tento stav je způsoben zejména odlesněním, nedostatečnou přirozenou retenční schopností horských oblastí s převažujícími srážkovými úhrny, nevhodnou úpravou drobných toků v minulosti a melioracemi provedenými často v nevhodných terénech. Zrychlený odtok vody z povodí má za nepříznivých klimatických podmínek za následek vznik povodňových situací.

4.6.C Půda

Z celkové rozlohy jednotky NUTS II Severovýchod připadá 55,9 % na zemědělskou půdu. Diference mezi jednotlivými kraji je výrazná. V kraji Pardubickém rozloha zemědělské půdy činí 60,6 % a v kraji Královéhradeckém 58,9 %. Kraj Liberecký disponuje nižším podílem zemědělské půdy (44,5 %), a to především vzhledem k poloze a morfologii území. Podíl orné půdy z celkové zemědělské půdy je rovněž mezikrajově rozdílný. Celorepublikový průměr podílu orné půdy (71,7 %) překračuje jen kraj Pardubický (73,4 %). V kraji Královéhradeckém se nachází 69,2 % orné půdy a v kraji Libereckém je hodnota výrazně pod průměrem (49,6%). V meziokresním srovnání disponují nadprůměrným podílem orné půdy okresy Pardubice, Hradec Králové, Jičín a Svitavy, tedy oblasti příhodných klimatických podmínek s intenzivně rozvinutou zemědělskou výrobou.

Z celkového fondu nezemědělské půdy tvoří největší podíl lesní pozemky. Liberecký kraj je se svými 44,2 % lesních pozemků na celkové rozloze kraje na 1. místě v ČR (celostátní průměr činí 33,6 %). Královéhradecký a Pardubický kraj mají podíl lesních pozemků pod celokrajským průměrem (30,8 % resp. 29,4 %). Nejvyšší podíl lesů je v horských regionech.

Rozloha zemědělské půdy se snižuje jen nepatrně, bohužel nikoliv ku prospěchu zalesňování. K největším záborům zemědělské půdy dochází v příměstských oblastech, a to především za účelem nové výstavby (obchodní síť, průmyslové areály aj.). Nově se projevuje trend budování průmyslových zón „na zelené louce“ a rovněž bytová zástavba směřuje do volné krajiny. Vážným problémem rozvoje venkovského prostoru je tzv. urban sprawl neboli suburbanizace (nekontrolovaná, živelná zástavba) zejména v příměstských oblastech velkých měst. Obecně lze konstatovat, že podnikatelské aktivity mnohdy směřují na nejkvalitnější zemědělské půdy do okolí větších sídelních útvarů. Důvodem je jejich jednoduché a méně nákladné zainvestování a relativně nízká cena zemědělské půdy ve srovnání se stavebními pozemky. Zájem o revitalizaci všech druhů existujících brownfields (zemědělské, průmyslové, objekty po občanské vybavenosti...) je velmi nízký.

Zajištění ochrany nejkvalitnějších úseků zemědělského půdního fondu včetně lesů pro udržitelný rozvoj krajiny a přírodních hodnot je aktuálním prioritním problémem regionu. Lokálně mírně narůstá podíl neobdělávané zemědělské půdy. Přetrvávajícím problémem zůstává vysoký podíl vodou i větrem erozně ohrožené půdy.

4.6.D Hluk

Zvýšenou hlukovou hladinou jsou zatíženy především velké sídelní jednotky a obce s nevyřešenou intenzivní tranzitní dopravou. Automobilová silniční doprava je největším původcem hlukového zatížení. S postupující modernizací vozového parku by mohlo hlukové zatížení klesat, ovšem dochází k navyšování množství provozovaných automobilů a zejména těžké tranzitní dopravy.

Základním předpokladem pro snížení hlukové zátěže ve městech a obcích je komplexní vyřešení tranzitní přepravy přes území Libereckého, Královéhradeckého a Pardubického kraje vedoucí především k vybudování dálnice, rychlostních komunikací a obchvatů obcí pro maximální omezení tranzitní dopravy skrze sídla. Protihluková opatření mají pouze místní charakter a budování nových probíhá jen lokálně. Hlukové limity z ostatních zdrojů (železniční, letecká doprava, průmyslová výroba) jsou překračovány místně.

4.6.E Odpadové hospodářství

Celková produkce odpadů je na celém území vysoká. Největší podíl z hlediska produkce odpadů připadá na stavební a demoliční odpady a směsný komunální odpad. Významné zastoupení z hlediska množství mají i zemědělské odpady, nebezpečné průmyslové odpady, autovraky a kaly z čistíren odpadních vod a septiků.

Všechny kraje se shodně potýkají s problematikou s nakládáním odpadů. Přestože legislativa upřednostňuje separaci a další využívání odpadů před jejich ukládáním na skládky, v praxi zejména z ekonomického hlediska převažuje skládkování netříděných odpadů. K největším skládkám náleží Chvaletice v Pardubickém kraji či Košťálov na Semilsku. V Libereckém kraji došlo v roce 1999 k jedné ze zásadních změn ve způsobu nakládání s komunálním odpadem. Do provozu bylo uvedeno zařízení na termické využití odpadů (spalovna) TERMIZO a.s. Liberec. Motivace k omezování produkce odpadů jsou zatím velmi neúčinné. Přestože se množství separovaného odpadu celkově zvyšuje, jeho zpětná recyklace či využití k jiným účelům není dostatečně využíváno.

Všechny tři kraje regionu soudržnosti Severovýchod mají zpracovaný a schválený „Plán odpadového hospodářství“, který je výchozím strategickým dokumentem pro činnost v hospodaření s odpady. Hlavními cíli těchto plánů je zvýšit efektivitu s nakládáním odpadů např. zvýšením separace odpadů, efektivnější využití obalů, energetické využití odpadu, sběr nebezpečných složek komunálního odpadu, ekologické zneškodňování nebezpečných odpadů, možnosti využití kompostování biologicky rozložitelných odpadů včetně kalů z ČOV

s upřednostněním možností jejich materiálového využívání. K naplnění těchto plánů se připravuje řada realizačních projektů.

4.6.F Staré zátěže

V regionu soudržnosti Severovýchod se nacházejí velkoplošné staré ekologické zátěže a devastace, jejichž likvidace vyžaduje dlouhodobé a finančně náročné investice. Na Českolipsku např. v podobě chemického znečištění vod a půdy po těžbě uranu v prostoru Hamr na Jezeře – Stráž pod Ralskem, kontaminace horninového prostředí v bývalém vojenském prostoru Ralsko v důsledku působení Sovětské armády.

V Královéhradeckém kraji jsou nejvýznamnější nevyřešenými ekologickými zátěžemi kontaminace horninového prostředí a podzemních vod chlorovanými uhlovodíky v Červeném Kostelci z úniků odmašťovadel z textilních závodů TIBA a v Novém Městě nad Metují z podniku na výrobu hodinek a ciferníků. Kontaminační mrak se zde nebezpečně blíží ke zásobovacímu vodnímu zdroji Litá.

Na území Pardubického kraje se nacházejí staré ekologické zátěže a devastace charakteru starých skládek a kontaminovaných průmyslových objektů. I když se v posledních letech podařilo v řadě případů zahájit nebo i ukončit proces jejich odstraňování nebo zabezpečení, stále ještě existuje řada neřešených zátěží, a to zejména těch, kde náklady na sanaci přesahují cenu vlastních nemovitostí nebo nejsou vyjasněna vlastnická práva. Nejvýznamnější situace se týká starých ekologických zátěží v okresech Pardubice (areál ALIACHEM, Časy) a Chrudim (Bor u Skutče a TRANSPORTA), jejichž sanace v současné době probíhá.

4.6.G Ochrana přírody

Území NUTS II Severovýchod se vyznačuje vysokou rozlohou chráněných oblastí. Téměř 1/5 celkové rozlohy je legislativně chráněná. Nejvýznamnější je Krkonošský národní park o rozloze 36 300 ha a založený již v roce 1963. V roce 1992 byly Krkonoše po obou stranách pohorí zařazeny do světové sítě biosférických rezervací UNESCO jako bilaterální Biosférická rezervace Krkonoše/Karkonosze. Chráněné krajinné oblasti jsou České Středohoří, Kokořínsko, Lužické hory, Jizerské hory, Český ráj, Broumovsko, Orlické hory, Železné hory, Žďárské vrchy, včetně jejich ochranných pásem. Vyhlášena jsou také maloplošná chráněná území (národní přírodní památky, národní přírodní rezervace, přírodní památky a přírodní rezervace), kterých je v kraji Královéhradeckém celkem 111, v kraji Libereckém 108 a v kraji Pardubickém 97. V rámci soustavy NATURA 2000 je na území Severovýchod vymezeno několik ptačích oblastí a evropsky významných lokalit jako regionálních částí evropské sítě chráněných území.

4.6.H Energie

Kvalitu životního prostředí, zejména ovzduší, výrazně ovlivňuje způsob využívání energetických zdrojů. Celková spotřeba energie v regionu stoupá. Všechny 3 kraje regionu Severovýchod mají zpracované Územní energetické koncepce. Společným problémem je stále vysoká energetická náročnost výrobních činností v přepočtu na HDP a velmi nízký podíl využívání alternativních a obnovitelných zdrojů energie (solární, větrná, vodní energie, energetické využití biomasy, tepelná čerpadla a dalších), a to nejen ve výrobní sféře, ale rovněž v oblasti bydlení či dopravy. Cílem je při energetickém zabezpečení území snížení spotřeby primárních paliv a snížení emisního zatížení, zejména produkci oxidu uhličitého. Přetrvávajícím problémem je i přes snižující se tendenci stále vysoká produkce emisí skleníkových plynů.

Výrazným předpokladem pro snížení celkové energetické náročnosti regionu je zajištění úspor energií v budovách sloužících k bydlení. Především objekty postavené panelovou technologií jsou z hlediska spotřeby energie velmi neúspěšné a jejich energetická náročnost velmi vysoká, což představuje výraznou regionální zátěž pro životní prostředí.

4.6.I Environmentální rizika

Minimalizace environmentálních rizik je důležitá pro zachování, případně zvýšení kvality životního prostředí, pro zdraví obyvatel i pro ekonomicko-hospodářskou situaci regionu.

Území regionu Severovýchod je ohroženo především následujícími environmentálními riziky:

- Soustředěnou intenzivní dopravou v obcích zhoršující kvalitu ovzduší a životního prostředí a nepříznivě zvyšující hlukovou zátěž.
- Povodněmi - ne všechny povodní ohrožené obce mají schváleny povodňové plány.
- Únikem nebezpečných látek a kontaminací okolí a obyvatel zejména v průmyslových a především v chemických závodech. Nejrizikovější je oblast Pardubické aglomerace.
- Erozí - nedostatečná jsou účinná protierozní opatření (revitalizace krajiny – komplexní pozemkové úpravy, zatravňování, rozčlenění krajiny, zřizování vodních ploch, revitalizace říčních toků a další).
- Výrazným poškozením lesů zejména v horských oblastech, a to nejen vlivem imisní zátěže, ale také vlivem nevhodné druhové a věkové skladby lesních ekosystémů a způsobu hospodaření v nich.
- Snižováním biodiverzity krajiny. Lokálně lze sice zaznamenat zvýšení druhové rozmanitosti, převažujícím trendem je však opak. Postupně roste počet ohrožených druhů živočichů a rostlin ve všech kategoriích.

4.6.J Environmentální výchova

Veřejné povědomí o ekologických otázkách, environmentální výchově, o udržitelném rozvoji je ve společnosti stále poměrně nízké, a to i přes skutečnost, že oblast environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty (EVVO) zaznamenává znatelný rozvoj. Problematika udržitelného rozvoje a života se stává stále více aktuální vzhledem k omezeným přírodním zdrojům, zhoršování se životního prostředí, úbytku lesů, nevhodným antropogenním zásahům v krajině podporujících vznik přírodních katastrof apod.

V Královéhradeckém kraji patří problematika EVVO k nejlépe rozvinutým a dotovaným mezi kraji v České republice. Její vývoj a postupná realizace se stále potýká s několika základními problémy, k nimž patří nedostatek finančních prostředků, nerovnoměrné rozložení středisek EVVO v kraji, převládající zaměření na „tradiční“ cílové skupiny (děti a mládež, pedagogičtí pracovníci) a omezenost aktivit EVVO pro občanskou veřejnost, veřejnou správu či podnikatelskou sféru. V pojetí EVVO je nutné posílit holistický a interdisciplinární přístup.

Řešení problematiky zavádění vzdělávacích, výchovných, osvětových a informačních systémů souvisejících s problematikou životního prostředí a udržitelného rozvoje se na území Libereckého a Pardubického kraje prosazuje velmi pozvolna. Rozsah a intenzita takovýchto vzdělávacích, výchovných a osvětových programů jsou nedostatečné.

Znatelně chybějí vybudované fungující informační systémy zaměřené na problematiku životního prostředí. V regionu pracuje množství nevládních organizací provozujících činnost pomáhající k ochraně přírody a životního prostředí. U občanů není vypěstována dostatečná zodpovědnost za ochranu životního prostředí, ekologická výchova a vzdělávání je stále spíše okrajovou záležitostí. Účast občanů na rozhodovacích procesech je nízká.

4.6.K Shrnutí

Souhrnné zhodnocení úrovně kvality životního prostředí v oblasti Severovýchod:

- Charakteristickým rysem regionu je vysoká ochrana přírodních hodnot. Téměř 1/5 rozlohy je legislativně chráněná (CHKO a Národní park Krkonoše a biosférickou rezervací). Nepříznivě se v některých lokalitách snižuje biodiverzita krajiny.

- Území Královéhradeckého kraje není zatíženo výraznými zdroji znečištění ovzduší s přímým dopadem na životní prostředí. Zhoršená je situace na Pardubicku, kde se projevují exhalace z průmyslové výroby, které v kumulaci s exhalacemi ze vzdálenějších zdrojů (elektrárny Chvaletice a Opatovice) mají nepříznivý vliv na lesní porosty v horských oblastech Krkonoš a Orlických hor. Na Liberecku se projevují emisní spady z elektráren a průmyslu v Německu, Polsku a částečně z vnitrozemí ČR.
- Region disponuje výjimečně bohatými zdroji podzemních a povrchových vod (chráněné oblasti akumulace vod). Některé lokality jsou nedostatečně chráněny. Kvalita vod je v konkrétních místech znehodnocena znečištěním ze staré průmyslové výroby, či po těžbě nerostných surovin. Ke zlepšení situace v znečištění povrchových vod výrazně přispělo vybudování čistíren odpadních vod a útlum průmyslové a zemědělské výroby. Negativním faktorem je zvyšování eutrofizace vod.
- V regionu (především Královéhradecký a Pardubický kraj) se nachází vysoký podíl kvalitní zemědělské půdy. Kraj Liberecký zaujímá prvenství v podílu lesních pozemků. Celková zalesněnost se mírně zvyšuje, zemědělské půdy jsou mnohdy devastovány útlumem obhospodařování a především v zázemí velkých měst se projevují zábory kvalitních půd pro rozvoj výstavby.
- Zvýšenou hlukovou a emisní hladinou jsou zatíženy zejména sídelní jednotky a obce s nevyřešenou vysokou tranzitní dopravou. Silniční automobilová doprava je nejvyšším původcem překračování hlukových limitů.
- Vysoká je energetická náročnost ekonomické činnosti i objektů sloužících k bydlení. Využívání alternativních a obnovitelných zdrojů není rozvinuto. Všechny kraje mají zpracované Územní energetické koncepce.
- Všechny tři kraje regionu Severovýchod se shodně potýkají s problematikou s nakládáním odpadů. Zpracované a schválené „Plány odpadového hospodářství“ určují hlavní cíle jak zvýšit efektivitu s nakládáním odpadů např. zvýšením separace odpadů, efektivnější využití obalů, sběr nebezpečných složek komunálního odpadu, ekologické zneškodňování nebezpečných odpadů, možnosti využití kompostování biologicky rozložitelných odpadů včetně kalů z ČOV s upřednostněním možností jejich materiálového využívání.
- Nevyřešené velké ekologické zátěže pocházejí především z dřívější průmyslové výroby nebo jsou pozůstatkem po ukončené těžbě nerostných surovin, případně se jedná o nesanované skládky.
- Nízké je prozatím celkové povědomí veřejnosti o ekologických otázkách, environmentální výchově a udržitelném rozvoji. Problematika environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty se rozvíjí především v Královéhradeckém kraji a patří k nejlépe se rozvíjejícím se v rámci České republiky. Nízká je v celém regionu účast občanů na rozhodovacích procesech a celková odpovědnost za ochranu životního prostředí.
- Krajina jako celek je poznamenána potlačením původních tradic, deformací její typické tváře použitím nevhodných architektonických stylů, devastací staveb drobné lidové architektury a nedostatkem zeleně v sídlech. Celkově je snížena diverzita a tím i narušena ekologická stabilita a rovnováha krajiny.
- V Libereckém kraji byla zpracována „Strategie trvale udržitelného rozvoje“. Strategický dokument tak významným krokem přispívá ke zlepšení environmentálního povědomí obyvatel a k postupnému zavádění principů udržitelného rozvoje do života

Pro zlepšování stavu životního prostředí v regionu Severovýchod je potřeba v následujícím období zejména podpořit:

- Používání ekologicky šetrných technologií pro výrobu
- Využití obnovitelných zdrojů energie ve všech sférách
- Využívání alternativních paliv v dopravě
- Snižování energetické náročnosti regionu

- Snižování produkce škodlivých emisí do ovzduší především z malých, středních a mobilních zdrojů znečištění
- Zvyšování jakosti povrchových podzemních vod, budování ČOV, kanalizace
- Zvýšení koncepční ochrany krajiny, zejména budováním protierozních a protipovodňových opatření, revitalizací krajiny a ochrany vodních zdrojů
- Zvyšování ochrany krajiny a její biodiverzity
- Odstraňování starých ekologických zátěží a zamezení vzniku nových
- Efektivní nakládání s odpady, zvyšování objemu separovaného odpadu, recyklaci odpadů pro další využití
- Snižování hlukové zátěže, budování protihlukových bariér
- Řešení nevyhovujícího vedení tranzitních tras přes města a obce, budování obchvatů, rychlostních komunikací a dálnic
- Zamezení vzniku ekologických havárií a prevenci environmentálních rizik
- Zvyšovat ekologické vědomí a environmentální výchovu obyvatel
- Vytvoření Strategii udržitelného rozvoje v Pardubickém a Královéhradeckém kraji a dalších kvalitních plánovacích dokumentů

4.7 Dopravní a technická infrastruktura, bydlení

4.7.A Doprava

4.7.A.1 Silniční síť

Ve vztahu k sídelní struktuře se v regionu soudržnosti Severovýchod nachází celkem 9 769 km silnic, z nichž necelé dvě třetiny tvoří silnice III. třídy, necelou čtvrtinu silnice II. třídy a přes 12% silnice I. třídy, včetně rychlostních komunikací. Hustota silniční sítě regionu je 0,79 km/km² a mírně převyšuje celostátní průměr (0,70 km/km²).

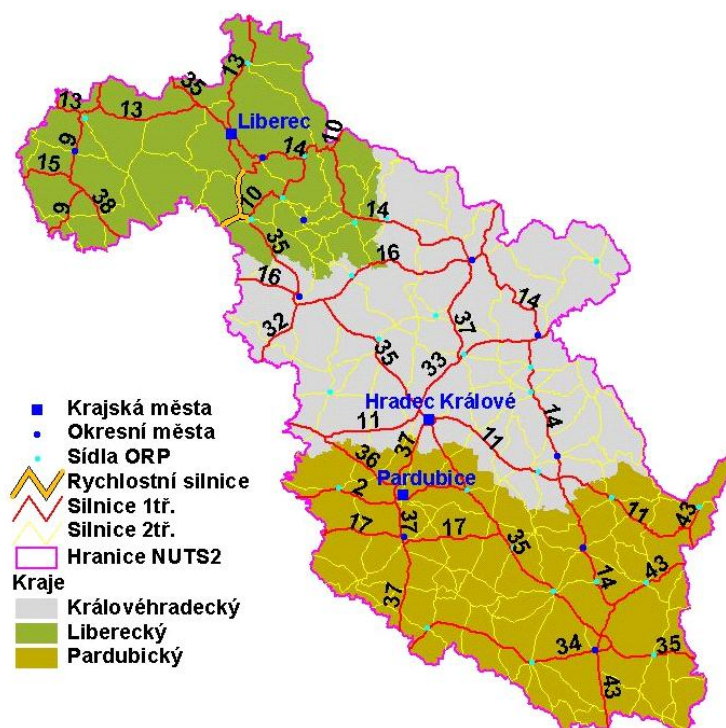
Klíčovým problémem regionu soudržnosti Severovýchod v dopravní infrastruktuře je několikaleté zpoždění výstavby evropsky významných komunikací, způsobující díky několikanásobnému nárůstu silniční dopravy v 90. letech téměř trvalou přetíženost ostatní silniční sítě, především silnic I. a II. tř. Neutěšená dopravní situace v regionu vyžaduje urychlené zkapacitnění hlavních tranzitních tahů pokračující výstavbou dálnice D11 (Praha - Poděbrady – Hradec Králové – Jaroměř) a navazující rychlostní silnice R11 (Jaroměř – Trutnov – státní hranice s Polskem Královec/Lubawka). Rovněž to platí pro rychlostní komunikaci R35 (Liberec – Turnov – Hradec Králové – Moravská Třebová – Olomouc – Lipník nad Bečvou). Dálnice D11 je v regionu nově zprovozněna po obec Libišany, prozatím ale chybí napojení Hradce Králové na tuto dálnici a její pokračování na Jaroměř, další výstavbě brání výkup pozemků a problémy s financováním. Navazující úsek rychlostní komunikace R35 po Opatovici, který napojí Pardubice na dopravní síť vyššího řádu, je v současné době ve výstavbě.

K nejzatíženějším silnicím v Královéhradeckém kraji patří silnice I/33 a I/11, které jsou součástí evropského tahu E67, a silnice I/16 (Řevničov – Mělník – Mladá Boleslav – Jičín – Trutnov – Polsko), jež zajišťuje dopravní napojení Krkonošské oblasti. V Pardubickém kraji nejhustší provoz je na silnicích I/2, I/35 a I/37 (Trutnov – Jaroměř – Hradec Králové – Chrudim – Velká Bíteš). V Libereckém kraji nejvíce aut projíždí po silnicích I/35, I/65 (Hodkovice – Jablonec nad Nisou), R35 a R10, kamionovou dopravou je silně zatížena i silnice I/9 směrem na hraniční přechod Rumburk. Nejfrekventovanějšími úseky silnic projíždí denně od 15 000 do 25 000 vozidel. Dopravní přetíženost komunikací vede hlavně ke zvýšené nehodovosti, k dopravním kongescím, ke zhoršování technického stavu silnic a s tím spojeným vyšším nárokům na údržbu, ke zhoršování životního prostředí vlivem tranzitní nákladní dopravy vedené mnohdy centry měst a obcí (chybí např. vybudování silničních přeložek a obchvatů).

Nedostatek finančních prostředků na rekonstrukce a modernizace silnic II.třídy a významných silnic III.třídy i některých místních komunikací, které jsou v kompetenci regionálních samospráv, existence technicky i kapacitně nevyhovujících úseků na těchto komunikacích a nutnost uvedení kritických úseků a bodových závad do normového stavu jsou pak významným problémem celého regionu. Jedná se o hlavní problém krajů z hlediska infrastruktury silniční sítě, který spadá do jejich kompetence, neboť trvalý nedostatek prostředků umožňuje pouze opravy, a to ještě zdaleka ne všechny. Tento problém pak vede k nedostatku prostředků na investice do klíčových regionálních silnic II.a III.tř., které představují páteřní regionální síť a které by měly umožnit získat ekonomické přínosy napojením regionu na silniční síť TEN-T. Je proto nutné prioritně se v dalším rozvojovém období zaměřit zejména na rekonstrukci, modernizaci či doplnění této komunikační sítě napojující region na silniční síť TEN-T, která povede ke změně technických parametrů a tím i ke snížení negativních vlivů dopravy na životní prostředí i na bezpečnost uživatelů pozemních komunikací.

Obr. č. 8: Hlavní silniční síť v regionu soudržnosti Severovýchod

Zdroj: GIS 2006

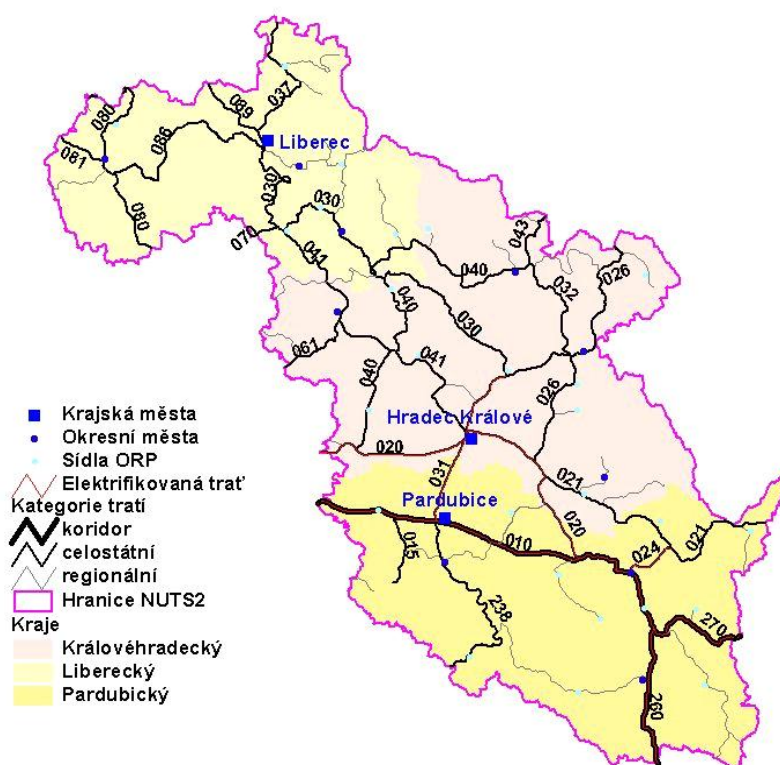
Zavádění inteligentních dopravních systémů (telematika) a služeb představuje významnou součást silniční dopravní problematiky, jejímž hlavním přínosem je zvýšení bezpečnosti dopravy i provozu. Především krajská města trpí v důsledku vysokého nárůstu silniční dopravy dopravními kongescemi a vysokým zatížením životního prostředí. Rozvoj telematických systémů nedostatečně reflektuje rozvoj a nárůst silniční dopravy. Je nutno investovat do zvýšení kapacity, plynulosti a bezpečnosti dopravy silničního provozu ve velkých sídelních aglomeracích modelováním změn dopravních řešení a realizací naváděcích informačních systémů. Nedostatečná finanční podpora telematických aplikací ze strany regionálního veřejného sektoru pak nevede k zatraktivnění a zvyšování kvality veřejné hromadné osobní dopravy a tím k její následné preferenci uživatelů

před osobní automobilovou dopravou. V důsledku pak dochází k opačnému efektu, což je hlavním problémem krajských aglomerací regionu.

4.7.A.2 Železniční síť

Železniční síť v regionu soudržnosti Severovýchod (obrázek č.7) v hlavních dopravních osách pokrývá rozhodující přepravní směry, a proto se neuvažuje do budoucna o jejím rozšiřování, ale pouze o rekonstrukci a modernizaci vybraných úseků. V současnosti dosahuje celkové délky 1.667 km a svoji hustotou 0,13 km/km² mírně převyšuje celostátní průměr. Na jihu regionu v Pardubickém kraji byl učiněn velký pokrok vybudováním 1. koridoru a odbočnou větví 2. koridoru. Královéhradecký kraj má zaostalou síť s vybranými elektrifikovanými tratěmi vhodnými pro relativně kvalitní osobní dopravu. A na severu v Libereckém kraji je stav železniční sítě nejhorší v rámci celé ČR.

Obr. č. 9: Železniční síť v regionu soudržnosti Severovýchod

Zdroj: GIS 2006

Kvalita železniční dopravy je do značné míry ovlivňována stavem železniční infrastruktury. Technický stav a parametry mnoha železničních tratí v regionu nevyhovují potřebám a požadavkům na veřejnou dopravu ani v současnosti, a tím spíše nepostačí v budoucnosti. Současná železniční síť byla prakticky vybudována již ve 2. polovině 19. století, a to ve značně členitém terénu. Parametry a technický stav většiny tratí díky vysokému stáří a stavebnímu řešení tratí (četné oblouky o malých poloměrech s výjimkou rovinatých území, nedostatečná únosnost železničního spodku, zanedbanost železničního svršku, snížená propustnost některých úseků atd.) umožňují dosahovat železniční dopravě pouze nízké přepravní rychlosti. To znamená, že regionální železniční

doprava není schopna konkurovat dopravě silniční, což přispívá k již tak enormnímu zatížení hlavních tahů regionální silniční sítě. Dále tato situace podporuje další nárůst osobní automobilové dopravy, jejíž redukce je jedním z hlavních dlouhodobých výzev EU v oblasti dopravy. Zastaralý vozový park a dlouhé jízdní doby pak výrazně snižují konkurenceschopnost železniční dopravy ve srovnání se silniční přepravou. Ke zlepšení stavu jsou nezbytné investice do modernizace současných tratí, popřípadě i do výstavby nových úseků. Klíčovým problémem regionu je tedy potřeba modernizace železniční i navazující infrastruktury včetně obnovy a modernizace vozového parku. V oblasti železnice jsou telematikou často chápány pouze informační a rezervační systémy, avšak podstata moderních technologií na železnici spočívá v zajištění jednotných technických řešení, technologií, provozních podmínek, pohraničních režimů atd., umožňujících bezproblémovou přepravu zboží i cestujících na celém evropském kontinentu. Nedostatečná finanční podpora telematických aplikací i ze strany regionálního veřejného sektoru pak nevede k dosahování stejného standardu služeb poskytnutých zákazníkovi a ke zvýšení konkurenceschopnosti produktu železniční dopravy vůči dopravě silniční.

4.7.A.3 Kombinovaná doprava

Systém kombinované dopravy (KD) není dle dostupných podkladů v regionu soudržnosti Severovýchod rozvinut - železniční destinace v regionu nejsou zapojeny do existující či postupně vznikající transevropské, popř. nadregionální sítě vlaků. Za důvody této situace je možno považovat především trasování dopravních koridorů, neexistence logistických center, jejichž činnost by byla zaměřena především na komodity a služby vhodné pro kombinovanou dopravu. Z významných dopravních cest, které jsou svým charakterem (propustnost, průjezdný profil, atd.) vhodné pro využití kombinovanou dopravou je možno uvést I. železniční koridor, rozestavěnou dálnici D11, rychlostní komunikaci R10 (Praha – Liberec), mezinárodní vodní cestu řeku Labe.

Z hlediska napojení na sousední regiony je významné naplnění mezinárodní iniciativy CETC (Středoevropský dopravní koridor), jejímž cílem je propojit sever a jih Evropy multimodálním dopravním koridorem v rámci TEN-T. Železniční koridor by měl vést po trase CE-59. Pozitivní vliv na rozvoj KD v regionu soudržnosti Severovýchod je možné očekávat po dokončení splavnění řeky Labe do Pardubic, s navazujícím logistickým centrem, jehož součástí bude také přístav.

4.7.A.4 Ostatní druhy dopravy

Letecká doprava

V regionu soudržnosti Severovýchod se nachází řada letišť, z nichž nejvýznamnější je veřejné mezinárodní letiště v Pardubicích, které je jedním z pěti páteřních letišť České republiky a má statut civilního letiště. Jeho předností je výhodná geografická poloha v centru ČR s možností využití jako záložního letiště pro letiště Praha, Brno i Ostrava. Počet přepravených osob za posledních 5 let se zvýšil z 6 000 na téměř 47 000. Význam letiště v Pardubicích vzroste s tím, jak se bude z Hradce Králové, Pardubic a Chrudimi vytvářet skutečně funkční aglomerace (nyní 250 000 obyvatel).

Statut neveřejného mezinárodního letiště má letiště v Hradci Králové, letišti v Liberci byl statut veřejného mezinárodního letiště pozastaven z důvodu nevyhovujícího technického stavu. Protože letecké spojení představuje nejrychlejší způsob přepravy cestujících, zejména v ekonomické a podnikatelské oblasti, je třeba modernizace stávající letištní i navazující infrastruktury, včetně dopravní, zefektivnit spojení s jednotlivými evropskými regiony.

Vodní doprava

NUTS II Severovýchod je na síť evropských vodních cest napojen řekou mezinárodního významu Labe. Labe je zahrnuto do transevropské sítě vodních cest kategorie E dle dohody AGN (magistrála E20 Severní moře – Hamburk - Ústí nad Labem - Mělník – Pardubice). Avšak předpokladem skutečně významného využití této dopravní cesty je splavnění 23 km dlouhého úseku Labe z Chvaletic do Pardubic a následně vybudování pardubického přístavu a navazujícího multimodálního logistického centra (MLC), které potom umožní z hlediska dopravy výhodnou kombinaci voda - železnice, voda - silnice a voda - letadlo. Nutno však investovat finanční

prostředky i do modernizace chvaletického přístavu a realizovat nákladná opatření v souvislosti s ochranou přírody a krajiny a životním prostředím. Potřeba tohoto projektu je opřena o strategii rozvoje KD v ČR a rozvoje vodních cest v ČR. Tyto strategie vycházejí z provedených analýz a marketingových studií zaměřených do několika oblastí, které prokazují význam projektu pro spádové území hradecko-pardubické aglomerace včetně širšího spádového území v oblasti severovýchodní, východní a jihovýchodní Moravy.

Hromadná osobní doprava

Po roce 1990 v důsledku prudkého nárůstu individuální automobilové dopravy poklesly přepravní výkony veřejné hromadné dopravy, a to jak autobusové, tak železniční osobní dopravy. Z důvodu nerentabilnosti byla zrušena nebo výrazně omezena řada spojů, což pocítili zejména občané menších obcí ležících mimo hlavní dopravní tepny a obyvatelé okrajových oblastí regionu, především venkovských horských a podhorských oblastí. Odpovědnost za zajišťování dopravní obslužnosti na svém území převzaly po svém vzniku v roce 2003 jednotlivé kraje a ročně vynakládají nemalé finanční prostředky na krytí ztrát z veřejné dopravy tak, aby byla zajištěna základní dopravní obslužnost každé obce. V současné době se situace zlepšuje, byť přetrvává plošná nerovnoměrnost obsluhy s nedostatečnou obsluhou v okrajových obcích a naopak s dublováním železniční a autobusové sítě vlivem nedostatečné integrace.

Významné místo ve veřejné dopravě si trvale uchovává městská hromadná doprava a na významu nabývá i tzv. integrovaný dopravní systém (IDS), který propojuje různé druhy dopravy (vlak – bus – MHD). V roce 2002 mezi dopravními podniky města Hradce Králové a Pardubice, Českými drahami (ČD) a autobusovým dopravcem firmou ORLOBUS Nové Město nad Metují byla uzavřena dohoda, na jejímž základě vznikl integrovaný dopravní systém „VYDIS“, jehož cílem je zvýšit mobilitu obyvatelstva na nadřazenou sídelní a ekonomickou infrastrukturu (hlavní osa Chrudim – Pardubice – Hradec Králové – Jaroměř) a současně i vytvořit ekologicky více šetrnou a konkurenceschopnou alternativu individuální automobilové dopravě. Také v Libereckém kraji byly již položeny základy pro rozvoj integrované dopravy, jejíž budoucí podobu odráží především projekt Regiotram Nisa (Liberec – Jablonec n. N. – Polsko – SRN). Hlavním problémem je nedostatečné rozšíření IDS na území celého regionu, neboť úspěšný rozvoj obou integrovaných dopravních systémů nutně předpokládá značné investice do modernizace železniční dopravní cesty a do postupné obnovy a změny struktury vozidlového parku veřejné dopravy silniční i železniční. Integrovaný dopravní systém VYDIS mj. prokázal právě nedostačující kapacitu a zastaralý stav železniční infrastruktury, která limituje možnost využití potenciálu hradecko - pardubické aglomerace. Jedná se o významný problém regionu, který je možno řešit realizací velkých projektů dopravní infrastruktury (např. kolejová doprava) spojující výhradně jádra městských sídel Hradec Králové – Pardubice - Chrudim, čímž dojde ke „sloučení“ místních pracovních trhů a aktivaci mnoha aglomeračních výhod. Podobné projekty se uvažují např. mezi Olomoucí, Přerovem a Prostějovem.

Cyklodoprava

S rozvojem a zvyšující se popularitou cyklistiky a cykloturistiky v posledních letech je značná pozornost věnována vytyčování, budování a vyznačování cyklotras regionálního i nadregionálního významu. V regionu Severovýchod je navržena páteřní síť cyklistické dopravy, která po svém dokončení zajistí vzájemné propojení rekreačních oblastí na území České republiky i okolních států.

Samostatným prvkem cyklistické dopravy jsou cyklostezky. Ty jsou tvořeny samostatnou komunikací určenou pro cyklistický provoz. Zpravidla jsou vedeny v souběhu se silniční komunikací, zatíženou nadměrným automobilovým provozem, a proto nevhodnou až nebezpečnou pro použití cyklistou. Na silniční síti v regionu se především ve městech a intravilánech obcí objevují úseky se zvýšenou dopravní nehodovostí a není dostatečně zajištěna infrastruktura pro cyklisty i pěší. Intenzivnější automobilová doprava tak komplikuje další rozvoj cyklodopravy, a to jak pro rekreační účely, tak pro každodenní využití v rámci dopravní dostupnosti včetně dojížděky do zaměstnání.

4.7.B Technická infrastruktura

4.7.B.1 Zásobování elektrickou energií

Na území regionu soudržnosti Severovýchod je provozovatelem distribuční elektrické sítě ČEZ Distribuce a.s. (dříve Východočeská energetika, a. s., Hradec Králové a Severočeská energetika, a. s., Děčín). Zásobování elektrickou energií je z hlediska nejen současného odběru, ale i výhledových potřeb dobře zajištěno, energetické společnosti kontinuálně obnovují rozvodný systém, budovaný od roku 1952, kde řada z těchto vedení byla na hranici fyzické životnosti. Jak je zdůrazněno v CSG tato oblast je financovatelná, jen pokud selhává trh. Ten selhává především v oblasti alternativních zdrojů energie, které jsou mj. velkým tématem strukturálních fondů. Nízké uplatnění alternativních zdrojů energie a jejich malý procentuální podíl na celkové dodávce energie v regionu je díky ekonomické nerentabilitě výstavby takových zařízení klíčovým problémem regionu.

V regionu soudržnosti Severovýchod je postaveno několik vodních elektráren - tři největší jsou situovány v Pardubickém kraji (vodní elektrárny Práčov a Seč na řece Chrudimce a Pastviny I na Divoké Orlici). Dále v regionu najdeme 3 větrné elektrárny, a to v Jindřichovicích pod Smrkem a Chrastavě (Liberecký kraj) a v Novém Hrádku (Královéhradecký kraj), které však jako i většina vodních elektráren mají pouze místní význam.

4.7.B.2 Zásobování teplem

Zásobování teplem ve městech a obcích regionu je zajištěno dle dostupnosti jednotlivých druhů energií - lokálními topidly nebo malými zdroji ústředního a etážového vytápění, zdroji tepla středních a velkých výkonů, které již většinou jsou plynofikovány. Dále je v regionu provozováno několik velkých soustav centralizovaného zásobování teplem (CZT). Výraznější zásahy vyžadují dva velké systémy CZT v Trutnově a okolí a ve Dvoře Králové nad Labem. Soustava CZT Trutnov z hlediska spotřeby paliva a výroby tepla ve zdroji představuje téměř polovinu celkové výroby tepla ve velkých zdrojích celého Královéhradeckého kraje. Rekonstrukci tohoto systému však vyžadují některé úseky primárních zdrojů tepla a jednoho stávajícího zdroje. Systém CZT ve Dvoře Králové nad Labem vyžaduje rekonstrukci jak ve zdroji, tak v primárních rozvodech tepla.

Klíčovým problémem regionu je však vysoká energetická náročnost objektů a především průmyslové výroby a nízký podíl využívání obnovitelných zdrojů energie. Dochází tak ke zhoršování životního prostředí a čistoty ovzduší v důsledku spalování fosilních neobnovitelných paliv. Snížení spotřeby primárních paliv v regionu je možno zajistit rekonstrukcí plynových výtopen na teplárny s kombinovanou výrobou tepla a elektrické energie (instalací plynových kogeneračních jednotek) a náhradou el.přímotopných a akumulčních zdrojů tepla tepelnými čerpadly. Tato problematika je financovatelná jen, pokud „selhává trh“ což se to týká zejména malých venkovských oblastí.

4.7.B.3 Zásobování plynem

Zásobování zemním plynem na většině území regionu soudržnosti Severovýchod je z hlediska nejen současného odběru, ale i výhledových potřeb dobře zajištěno. Přes 86% obyvatel řešeného území žije v obcích, které již byly plynofikovány. Nižší stupeň plynofikace však vykazuje oblast Rychnovska, Kopidlínska a Libáňska v Královéhradeckém kraji a některé části okresů Ústí nad Orlicí a Svitavy. Plynofikace obcí v Libereckém kraji je prakticky ukončena a s masivním rozšiřováním plynofikace v menších obcích se z ekonomických důvodů nepočítá.

Klíčovým problémem dalšího rozvoje plynofikace obcí je kromě technicko-ekonomické náročnosti výstavby plynovodů v řídkěji osídlených regionech, např. v oblasti Orlických hor, především menší zájem obyvatel o připojení z důvodu vysoké ceny zemního plynu a jejího dalšího růstu ve srovnání s cenami uhlí. Dokonce v některých obcích regionu dochází k odhlašování stávajícího plynovodního vytápění a k návratu ke spalování fosilních neobnovitelných paliv, výjimečně pak i nebezpečných látek (PET lahve apod.) Proto je třeba v některých oblastech uvažovat o spalování biomasy jako alternativy k zemnímu plynu.

4.7.B.4 Vodovody a kanalizace

Region soudržnosti Severovýchod je plně soběstačný z hlediska zdrojů kvalitní pitné vody z podzemních zdrojů i povrchových rezervoárů a má poměrně rozvinutý systém veřejných vodovodů. Ve srovnání s průměrem České republiky vykazuje vyšší procento připojených obcí a nepatrně nižší procento připojených obyvatel k veřejné vodovodní síti. Ze všech okresů regionu výrazně v podílu připojených obcí i podílu připojených obyvatel zaostává okres Jičín.

V odvodu a čištění odpadních vod region jako celek zaostává za celostátními průměry podílu připojených obcí i obyvatel na veřejnou kanalizaci zakončenou čističkou odpadních vod. Z tohoto pohledu se jedná o klíčový problém celého regionu, neboť tak patří k regionům nejméně vybaveným veřejnými kanalizacemi a čistírnami odpadních vod. Kanalizací s koncovou čističkou odpadních vod je vybavena necelá čtvrtina obcí, v nichž bydlí přibližně 60 % obyvatel, což je o 10 % méně, než činí celorepublikový průměr. Neuspokojivé postavení regionu je dáno velkým počtem malých obcí do 1 000 obyvatel, které nejsou odkanalizovány vyhovujícími kanalizačními systémy. Mezi jednotlivými oblastmi regionu jsou poměrně výrazné rozdíly v ukazateli počtu trvale bydlících obyvatel napojených na kanalizaci. Tato problematika se týká zejména malých venkovských oblastí - nejmenší podíl připojených obcí (10,8 %) vykazuje okres Jičín a nejmenší podíl připojených obyvatel (40,7 %) okres Semily.

4.7.B.5 Informační a komunikační technologie

Mobilní telefony, počítače, internet a další informační a komunikační technologie se staly neodmyslitelnou součástí každodenního života společnosti a hrají stále významnější roli. Ze statistického šetření mezi jednotlivci starších 15 let vyplynulo, že nevíce je rozšířeno používání mobilních telefonů - v regionu soudržnosti Severovýchod s ním běžně disponuje přibližně 70% uvedené populace. Z výsledků Českého statistického úřadu o využívání informačních a komunikačních technologií v domácnostech a mezi jednotlivci z let 2003 a 2004 vyplývá, že využívání těchto technologií je v regionu soudržnosti Severovýchod trvale na vzestupu (nejvyšší procentní nárůst zaznamenal Pardubický kraj), přesto se však pohybuje mírně pod průměrem ČR. Osobní počítač alespoň někdy využila necelá polovina obyvatel starších 15 let, přičemž největší meziroční nárůst ze tří krajů regionu Severovýchod zaznamenal Královéhradecký kraj. Ten je vybavením domácností osobním PC a jeho následným připojením na internet na tom ze tří krajů nejlépe – v porovnání přístupu k vysokorychlostnímu internetu dle šetření z roku 2004 se 7 % domácností byl na druhém místě za Prahou (13 %). V Libereckém a Pardubickém kraji měly přístup k vysokorychlostnímu internetu jen 3 % domácností (průměr za ČR 5 %). Srovnání jednotlivých krajů včetně porovnání s celorepublikovým průměrem je uvedeno v tabulce přílohy části dokumentu.

Národní politika pro vysokorychlostní přístup k internetu (broadband) klade důraz na podporu rozvoje online služeb pro vysokorychlostní přístup ze strany státu, a to v oblasti vzdělávání, kultury, zdravotnictví a veřejné správy a identifikuje hlavní příčiny pomalého rozvoje broadbandu v České republice. Těmi jsou nedostatečná dostupnost vysokorychlostního připojení zejména mimo velká města regionu, nepříznivý poměr mezi cenou a kupní silou obyvatel, nízká kvalita nabízených služeb, které nemají garantovaný charakter, a nedostatečná nabídka služeb a obsahu a z ní plynoucí nedostatečná motivace uživatelů pořídit si vysokorychlostní připojení k internetu. Tato problematika se týká zejména malých městských a venkovských oblastí regionu soudržnosti Severovýchod, neboť vznik tzv. informační společnosti, která je založena na globálním přenosu informací a elektronické komunikaci v různých oblastech služeb (hlasové, datové, textové, multimediální) je jedním z významných prostředků pro vznik konkurenceschopnější a dynamičtější znalostní ekonomiky, schopné trvale udržitelného růstu, s více a s lepšími pracovními místy a s posílenou sociální soudržností. Podmínkou takové komunikace je zajištění právě vysokorychlostního přístupu k internetu nejen pro veřejnou a podnikovou sféru, ale i pro domácnosti.

Výše popsané problémy identifikují potřeby celého regionu soudržnosti Severovýchod v této oblasti.

4.7.C Bydlení

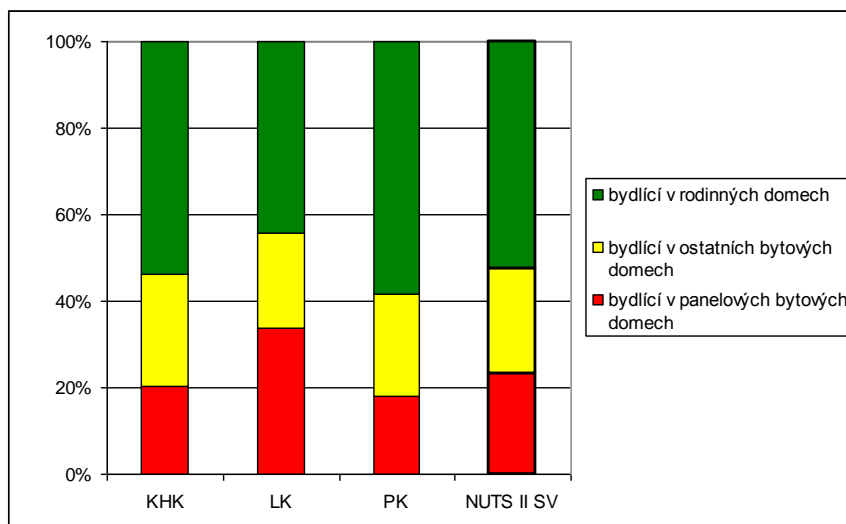
Velikost domovního a bytového fondu se v regionu stále zvyšuje (u domovního fondu činil celkový nárůst mezi lety 1991 a 2001 cca 5 %, u bytového fondu to bylo 8 %), klesá ale podíl trvale obydlených domů a bytů (u domů o 2,7 %, u bytů o 3,3 %). Pro hromadnou bytovou výstavbu jsou atraktivní zejména lokality větších urbanistických celků, byty v rodinných domech přibývají více v menších obcích zásluhou individuální výstavby. Vzdělává zájem o rekreační bydlení v atraktivních horských střediscích. Celkově nižší je kvalita domovního fondu z hlediska porovnání ukazatelů technického vybavení (přípojka na kanalizační síť, vodovod, plynová přípojka a ústřední topení) s průměrem České republiky. Obecně jsou lépe vybaveny domy ve větších obcích, méně příznivá je situace ve venkovských sídlech.

Průměrné stáří trvale obydlených domů v regionu Severovýchod (49 let) je vyšší než celorepublikový průměr (46,9 let). Liberecký kraj patří podle tohoto ukazatele mezi nejhorší v rámci ČR. Průměrný věk domů se v kraji pohybuje těsně pod hranicí 55 let. Velký rozmach poválečné výstavby je typický zejména pro „vnitrozemské“ části regionu, naopak pohraniční oblasti bývalých Sudet zaznamenaly po odsunu německého obyvatelstva výrazný úbytek populace a potřeba nové výstavby nebyla tolik aktuální. Hodnota průměrného stáří domů je ovlivňována zejména ve větších sídlech velkým množstvím převážně panelových bytových domů stavěných v druhé polovině 20. století.

4.7.C.1 Panelové bytové domy

Velkým problémem pro celou Českou republiku jsou chátrající panelové domy, které byly z většiny vybudovány v 60. až 80. letech minulého století (nejvíce mezi lety 1971 a 1980). V České republice bylo postaveno přibližně 80 000 panelových domů, což představuje cca 1,2 miliónu bytů. To je zhruba 34 % domovního fondu ČR. V regionu soudržnosti Severovýchod bylo v roce 2001 celkem 135 255 bytů v panelových domech, což představuje 24,6 % z celkového bytového fondu. Žilo v nich 344 075 obyvatel (23,4 % z celkového počtu obyvatel regionu).

Obr. č. 10: Podíl osob bydlících v jednotlivých typech domů v krajích regionu soudržnosti SV v roce 2001

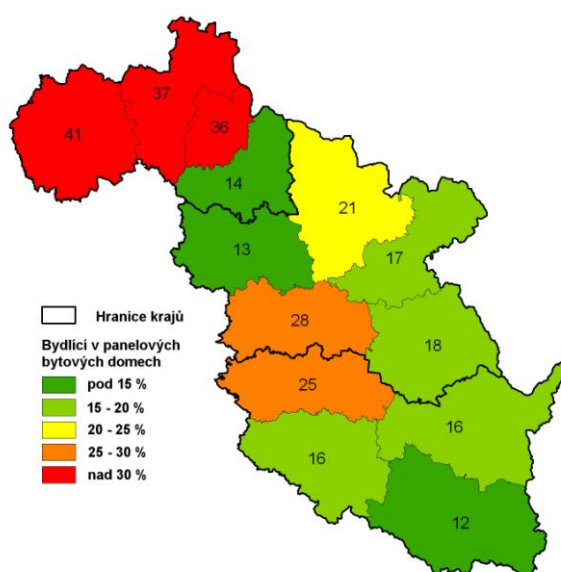

Zdroj: ČSÚ (SLDB 2001)

Průměr České republiky v podílu osob bydlících v panelových bytových domech překračuje nejvýrazněji okres Česká Lípa (42 582 – 41 %), následují Liberec (58 374 – 37 %) a Jablonec nad Nisou (30 845 – 36 %). Ostatní okresy jsou pod průměrem ČR, nejméně obyvatel panelových domů bylo v roce 2001 v okrese Semily (10 844 – 14 %), Jičín (10 955 – 13 %) a Svitavy (12 398 - 12 %). Větší podíl panelových domů na bytovém fondu obecně vykazují více urbanizované oblasti.

Demografický vývoj, který probíhá od začátku devadesátých let na sídlištích, ve většině případů umocňuje trendy, jimž jsou vystavena města. Většina sídlišť zaznamenala mezi lety 1991 a 2001 výraznější úbytek obyvatel než města, ve kterých se nacházejí. V Hradci Králové tak například poklesl v tomto období počet obyvatel o 2,76 %, na královéhradeckých sídlištích o celých 3,13 %. Proti obecnému úbytku počtu obyvatel však stoupal počet hospodařících domácností, vyvolaný pokračujícím se zmenšováním průměrné velikosti domácnosti (v Hradci Králové z 2,58 na 2,33 osoby, na královéhradeckých sídlištích z 2,56 na 2,26 osob; v Pardubicích z 2,56 na 2,31 osoby a na pardubických sídlištích z 2,50 na 2,24 osob apod.). Intenzita stárnutí populace se diferencovala podle stáří jednotlivých sídlišť – sídliště osídlovaná v 50. a 60. letech 20. století stárла výrazně pomaleji než sídliště ze 70. a 80. let. Nárůst poproduktivní složky obyvatelstva byl v Hradci Králové, Pardubicích a dalších regionálních centrech většinou 2,1 až 2,3 násobný, na sídlištích byl v průměru mezi dvojnásobkem a 2,4 násobkem. Demografické změny na sídlištích ze 70. a 80. let byly ve znamení „srůstání“ těchto sídlišť s „matefskými“ městy (sídlíště se měnila daleko dynamičtěji než města jako celky); starší sídliště se demograficky měnila pomaleji než ostatní části měst.

Obr. č. 11: Podíl obyvatel panelových bytových domů v okresech regionu soudržnosti Severovýchod

Zdroj: ČSÚ (SLDB 2001)

Přestože se nenaplnily katastrofické vize fyzického úpadku sídlišť (řada z nich už překročila svoji plánovanou životnost), je velká část panelových domů postavených koncem padesátých a v šedesátých letech 20. století dnes v poměrně dezolátním stavu. Mezi podstatné vady panelových domů patří poruchy obvodového pláště či poruchy vnitřní konstrukce. Nejčastějšími příčinami těchto vad jsou nedostatky při montáži a chybné projektové

řešení, které dohromady představují téměř 70 %. Dalšími příčinami jsou nevhodné užívání domu, stáří domu a zanedbaná údržba. Charakter nejčastějších závad a jejich příčin je v regionu soudržnosti Severovýchod podobný jako v celé České republice.

Tab. č. 11: : Nejčastější příčiny závad panelových konstrukcí v České republice v roce 2004

Nedostatky při montáži	37 %
Chybné projektové řešení	29 %
Nevhodné užívání domu	18 %
Stáří domu a zanedbaná údržba	16 %

Zdroj: ČSÚ2005

Na rozdíl od bytových domů postavených jinými technologiemi, jsou panelové domy podstatně náročnější na údržbu a vyžadují specifické postupy při opravách. Roste výskyt plísní a riziko koroze při úsporném vytápění a po utěsnění netěsností při zateplování domů. To, že nedochází k masivní devastaci známé ze sociální bytové výstavby v západních zemích a nově i v některých zemích bývalého východního bloku, je spíše důsledkem kombinace (snad) menšího výskytu zabudovaných konstrukčních vad, ještě přijatelné míry údržby a ekonomicky ne zcela úsporného provozování, které například přetápěním brání kondenzaci na konstrukčních prvcích.

Panelová sídliště budou v nejbližších letech vyžadovat zpracování komplexních regeneračních projektů a následně velmi rozsáhlé rekonstrukce. Náklady spojené s kompletní rekonstrukcí se dle odhadů pohybují mezi 250 000 Kč a 400 000 Kč na jeden byt. Překážkou je kapitálová slabost všech typů vlastníků domů na sídlištích, je zde tedy zapotřebí podpůrných programů. Nedostatečná pozornost věnovaná regeneraci sídlišť může vést vedle dalšího fyzického chátrání k opouštění jejich nejméně atraktivních částí obyvatelstvem či nárůstu a koncentraci sociálně problematických skupin do těchto lokalit.

4.8 Regionální rozvoj a veřejná správa

4.8.A Regionální disparity - analýza spádového území ORP

Pro hodnocení regionálních disparit v rámci regionu soudržnosti NUTS II Severovýchod bylo zvoleno členění na správní obvody obcí s rozšířenou působností jako jednotek, které (přes řadu problematických prvků z hlediska vymezení, velikosti, vnitřních i vnějších vazeb aj.) lépe odrážejí rozdíly v ekonomické úrovni jednotlivých částí řešeného území než bývalé okresy. Při neexistenci nebo obtížné získatelnosti některých, zejména ekonomických dat (např. HDP se sleduje pouze do úrovně krajů), jsme pro hodnocení použili výběr několika geografických a ekonomických ukazatelů, přiřadili jim různé váhy podle důležitosti sledovaného jevu a jeho vlivu na sociálně ekonomický rozvoj a obodovali kladné i záporné odchylky od průměru regionu soudržnosti. Vybrané ukazatele jsou barevně vyznačeny v záhlaví hodnotící tabulky.

Vybrané ukazatele:

- Hustota zalidnění (v obyvk./km² v roce 2004) – váha 0,5,
- Přírůstek obyvatel v období mezi posledními dvěma sčítáními lidu (1991-2001) – váha 0,5,
- Obsazené pracovní příležitosti (PP) na 1 000 ekonomicky aktivních obyvatel obvodu (SLDB 2001) – váha 1,
- Registrovaná míra nezaměstnanosti k 31. prosinci 2004 (dle staré metodiky) – váha 2,
- Podíl obyvatel s VŠ vzděláním z celkové populace starší 15 let (SLDB 2001) – váha 2,
- Počet fyzických osob – podnikatelů na 1 000 obyvatel správního obv. (k 31.12.2004) – váha 2.

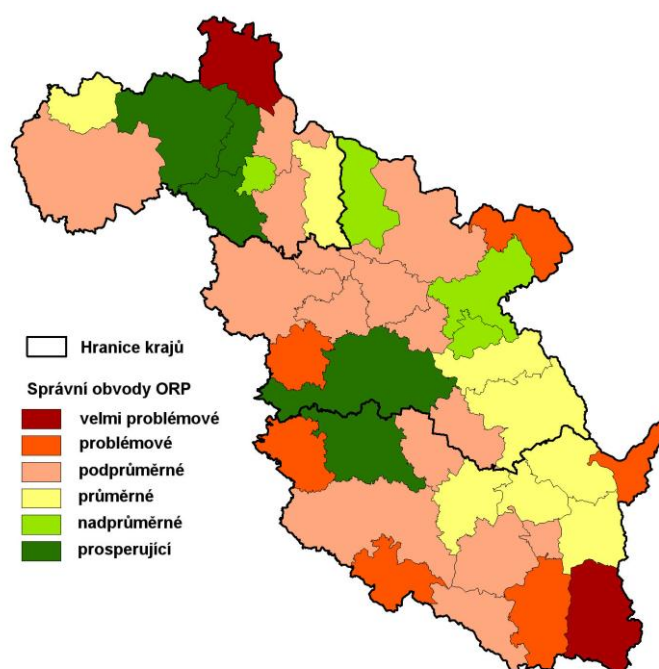
Podle odchylky od průměru regionu byly jednotlivým ORP přiděleny body v rozpětí minus 5 bodů až plus 5 bodů, upraveny přidělenými vahami (reflektují dopad konkrétních ukazatelů na hospodářský rozvoj oblasti) a podle výsledného součtu bodů byly správní obvody ORP rozčleněny do několika kategorií od „velmi problémových“ až po „prosperující“.

Mezi „velmi problémové“ a „problémové“ regiony se zařadily správní obvody obcí s rozšířenou působností, kde je řídké osídlení, vysoká míra nezaměstnanosti, nízká nabídka volných pracovních míst, nízká úroveň vzdělanosti populace a nízká podnikatelská aktivita. Vedle „periferních“ regionů jako je Moravskotřebovsko, Frýdlantsko, Králicko či Broumovsko byly do této kategorie zařazeny i regiony v blízkosti velkých měst s vysokou vyjížděnou za prací do těchto center – např. Přelouč či Nový Bydžov. V těchto ORP je však mikroekonomická situace díky blízkosti velkých a silných center s dostupnou nabídkou pracovních příležitostí podstatně lepší než u „periferních“ regionů, takže by bylo vhodnější zařazení do kategorie o jeden stupeň lepší, tj. mezi podprůměrné.

Mezi „prosperující“ regiony se logicky řadí hustě zalidněné aglomerace krajských měst, ale i některé další regiony s dobrou geografickou polohou, kvalitní nabídkou pracovních příležitostí, nízkou nezaměstnaností a vyšší vzdělaností obyvatelstva (např. ORP Turnov).

Hodnocení podle několika vybraných ukazatelů samotným nemůže poskytnout zcela vyčerpávající přehled o sociálně ekonomické situaci konkrétního území (komplexní multikriteriální analýza by zřejmě vyžadovala použití většího počtu ukazatelů z různých oblastí), přesto však poskytuje dostatečně relevantní informace o ekonomické úrovni řešeného území. Problémem je obtížná porovnatelnost jednotlivých správních obvodů ORP v důsledku diametrálních rozdílů ve velikosti i počtu obyvatel (např. v Libereckém kraji je největší správní obvod ORP Česká Lípa více než 10x větší než nejmenší Železný Brod; obdobné rozdíly jsou v počtu obyvatel – i v dalších krajích).

Obr. č. 12: Členění správních obvodů ORP regionu soudržnosti Severovýchod podle hospodářské prosperity

Zdroj: ČSÚ 2005

Tento způsob hodnocení je pouze jedním z možných přístupů k identifikování územních disparit. Navržený algoritmus vychází z multikriteriálního hodnocení dle vybraných ukazatelů s vahami, jejichž výše se odvíjely od

empirických zkušeností týmu zpracovatelů. Nelze však jej považovat za komplexní hodnocení regionu soudržnosti Severovýchod, které by sloužilo jako podklad pro rozhodování o stanovení území se zvýšenou podporou.

4.8.B Charakteristika „problémových“ (hospodářsky slabých) regionů

Správní obvod ORP Moravská Třebová je regionem s nejhorší situací na trhu práce v Pardubickém kraji. Registrovaná míra nezaměstnanosti více než dvojnásobně převyšuje průměr regionu soudržnosti Severovýchod a výrazně nadprůměrná je rovněž dlouhodobá nezaměstnanost. Podle výsledků sčítání lidu v roce 2001 činil podíl osob se základním vzděláním včetně neukončeného mezi patnáctiletými a staršími 28 %, což byla druhá nejvyšší hodnota v Pardubickém kraji (po Králicku). Odvětvové zaměření zaměstnanosti se vyznačuje značně podprůměrným zastoupením ekonomicky aktivního obyvatelstva ve službách. Region je strukturálně postižen úpadkem tradičních odvětví zpracovatelského průmyslu, zejména textilu a velmi nepříznivý vliv na ekonomickou situaci a investiční potenciál má poměrně velká vzdálenost od ekonomicky silných center (Pardubice, Hradec Králové či Olomouc).

Perspektivy tohoto regionu významně ovlivní dobudování základní dopravní kostry v podobě rychlostních komunikací R 35 a R 43, což by mělo povzbudit zájem investorů o alokaci nových investic do této dosud periferní oblasti.

Správní obvod obce s rozšířenou působností Frýdlant se nachází v nejsevernější části Libereckého kraje v tzv. Frýdlantském výběžku, který je ze tří stran obklopen územím Polské republiky. Patří mezi hospodářsky nejzaostalejší oblasti Libereckého kraje s nejvyšší mírou nezaměstnanosti v kraji. Příčiny lze najít zejména ve špatné komunikační dostupnosti do vnitrozemí (oddělení hřbetem Jizerských hor), špatném stavu technické infrastruktury, historicky podmíněné nevhodné ekonomické struktury (zemědělství, textilní průmysl, atd.), relativně nízké úrovni vzdělanosti a sociální stability obyvatelstva.

Zlepšení sociálně ekonomické situace Frýdlantska může významně ovlivnit „otevření hranic“ do Polska a SRN po přijetí Schengenského protokolu a s ním spojené zvýšení mobility obyvatelstva a atraktivity pro investory. Významnou příležitostí je také rozvoj nových forem cestovního ruchu a využití neobdělávané zemědělské půdy, např. pro produkci biomasy a výrobu biopaliva.

Obdobná situace jako na Frýdlantsku je i u dalších periferních území při česko-polské hranici, tj. na Broumovsku a Králicku (špatná dopravní dostupnost, nízká vzdělanost obyvatelstva, úpadek textilního průmyslu...), ale rovněž i ve vnitrozemských regionech jako Svitavsko či Hlinecko, částečně i Poličsko a Chrudimsko, postižených průmyslovou restrukturalizací.

Další skupinu tzv. „problémových“ regionů tvoří správní obvody ORP v zázemí velkých měst (ORP Přelouč, ORP Nový Bydžov) s nízkou nabídkou pracovních příležitostí a vysokou vyjížděnou za prací mimo region, převážně do Pardubic, resp. Hradce Králové. (Negativní hodnocení těchto regionů je dáno zejména nízkým podílem obsazených pracovních příležitostí k počtu ekonomicky aktivních, což je však kompenzováno nabídkou pracovních příležitostí v blízkých krajských městech. Celková mikroekonomická situace je spíše řadí k regionům podprůměrným).

Na území Libereckého kraje patří mezi vymezené hospodářsky slabé oblasti kromě Frýdlantska dalších 5 území; začleněním do větších jednotek (ORP) se však tyto mikroregionální disparity stírají a správní obvody ORP dosáhly v bodovém hodnocení lepších kategorií (týká se to např. hospodářsky slabých oblastí „Podralsko“, „Západní Českolipsko“ či „Hrádecko-Chrastavsko“).

Snižování regionálních disparit, resp. vyrovnávání rozdílů v sociálně ekonomické úrovni jednotlivých regionů NUTS II Severovýchod, bude dlouhodobý proces. Regionální politika se musí zaměřit jednak na expanzi tzv.

„rozvojových pólů“ (navázání hospodářsky slabých oblastí na prosperující regiony, např. zlepšením infrastruktury, dopravní dostupnosti, podporu vyšších stupňů vzdělávání s cílem stabilizace kvalifikovaného obyvatelstva v regionu), jednak na cílenou podporu vytipovaných problémových oblastí (podpora podnikání, transferů výsledků vědy a výzkumu do praxe, rozvoj vhodných forem cestovního ruchu a samozřejmě i obnova a rozvoj technické a dopravní infrastruktury).

4.8.C Problémy městského a venkovského prostoru

Problémy větších měst i venkovského prostoru v regionu soudržnosti Severovýchod lze charakterizovat v obecné poloze, neboť frekventovaná témata se týkají většiny měst a venkovských částí celé České republiky. *Města*¹³ nabízejí celkově vyšší standard životní úrovně, představují administrativní, kulturní a společenská centra regionu. Obyvatele měst z důvodu koncentrace městských funkcí vykazují vyšší zaměstnanost v terciálním a kvartérním sektoru, dosahují vyššího stupně vzdělání. Věková skladba obyvatel nebývá příznivá, jsou silněji zastoupeny starší věkové kategorie. Tento stav se dále prohlubuje z důvodu demografického vývoje obyvatel měst, která jsou mírně zisková většinou pouze díky kladnému migračnímu saldu (v posledním období se však projevuje úbytek obyvatel v důsledku stěhování do satelitních obytných komplexů v zázemí velkých měst). Potenciální ohrožení podmíněné městskými prostředím spočívá ve vyšším výskytu sociálně patologických jevů (drogy, kriminalita...).

Města také poskytují vyšší kvalitu bydlení, hodnocenou z hlediska vybavenosti a stáří domů, ovšem průměrná plocha obytné plochy na obyvatele je ve srovnání s byty na venkově nižší.

Z hlediska hodnocení environmentální kvality života jsou s městem spojeny zejména problémy s kvalitou životního prostředí. Ve městských regionech je vyšší úroveň znečištění složek životního prostředí, zvýšená emisní zátěž (v poslední době vzrůstá zejména produkce NO_x v důsledku zvyšující se intenzity individuální dopravy), vyšší koncentrace hluku a prachu, vyšší produkce komunálních odpadů. Města se potýkají s problémy, spojené s intenzivní dopravou (nedostatečně vyřešená dopravní infrastruktura, přetížené stávající silniční sítě, chybějící obchvaty měst, absence parkovacích ploch, omezování veřejné dopravy v důsledku růstu nákladů na cenové vyrovnání MHD...). Vlivem vyšší hustoty zalidnění, vyššího podílu zastavěné plochy jsou nižší hodnoty u výměry zeleně na obyvatele.

Urbanistická struktura a hodnota města bývá narušena existencí nevyužívaných převážně průmyslových areálů (tzv. „brownfields“ – mezi nejvýznamnější patří v regionu Severovýchod zejména opuštěné textilky, koželužny, sklárny...), chátrajícími kulturně-historickými památkami či dalšími privátními objekty.

Stručně lze definovat nejzávažnější problémy urbanizovaných prostorů takto:

1. přetížená dopravní infrastruktura s negativním dopadem na životní prostředí (hluk, exhalace),
2. nedostatek zeleně a ploch pro denní rekreaci (relaxaci) obyvatel,
3. širší zastoupení sociálně patologických jevů v důsledku vyšší anonymity, silnějšího zastoupení sociálně slabého a nepříznivého obyvatelstva a jeho koncentrace do určitých lokalit,
4. existence nevyužívaných převážně průmyslových areálů (brownfields) v důsledku transformace ekonomiky a restrukturalizace průmyslu.

Venkovské oblasti regionu soudržnosti Severovýchod jsou charakteristické rozdrobenou sídelní strukturou¹⁴ a velkým počtem malých obcí. Na venkově dochází k postupnému vylidňování, a to zejména v důsledku

¹³ Existuje mnoho definic městského a venkovského prostoru. V pojetí ROP Severovýchod za městské oblasti jsou považovány aglomerace krajských a bývalých okresních měst, dalších měst nad cca 5 000 obyvatel a urbanizované prostory, tvořené propojením souvislého osídlení několika menších měst (např. Tanvald - Smržovka – Desná)

¹⁴ Rozdrobenost sídelní struktury se přenáší do fragmentace místních veřejných finančních zdrojů, čímž dochází k podlomení vlastní investiční kapacity malých obcí. Ty jsou v periferních venkovských oblastech jedním z klíčových rozvojových aktérů. Rozdrobenost veřejných finančních zdrojů neumožňuje realizaci větších investičních akcí, které by mohly mít významnější rozvojový efekt a omezené finanční zdroje malých obcí mohou rovněž představovat klíčovou bariéru jejich přístupu ke zdrojům ze strukturálních fondů.

migračních ztrát. Tento problém se však netýká zázemí velkých měst, kde od 90. let 20. století probíhá proces tzv. „suburbanizace“ (vznikají satelitní sídla s dobrou dostupností do velkých měst, přitom však díky nižší ceně pozemků nabízejí kvalitní obytné prostředí levněji než tato města). Atraktivními se stávají též venkovské oblasti s rekreační funkcí.

Obyvatelé malých sídel vyjma výše uvedených oblastí (zázemí měst, rekreační oblasti) mají vyšší zaměstnanost v primárním sektoru. Nedostatek pracovních příležitostí a omezená mobilita za prací (problematická dopravní obslužnost a vysoké náklady na dojížděku za prací vzhledem k příjmům a k nastavení parametrů „sociální sítě“) způsobují vyšší míru nezaměstnanosti. V některých (zejména příhraničních) venkovských regionech se projevuje absence či nedostatek stabilizovaných podnikatelských subjektů; regiony nejsou pro nové investory atraktivní (viz charakteristika „problémových“ regionů).

Velkým problémem je přetrvávající selektivní migrace z periferních venkovských oblastí (jedná se jak o migraci vzdělanější části populace, tak o složku ekonomicky aktivních, čímž postupně dochází ke zhoršování kvality lidských zdrojů a dalším negativním synergickým projevům).

Kvalita poskytovaných služeb i jejich dostupnost je nižší, nabídka volnočasových aktivit není dostatečně široká. Bytová výstavba v malých obcích nemá vysokou intenzitu, převážně se jedná o výstavby rodinných domů. Obce mají starší domovní fond s horším technickým vybavením.

Technická infrastruktura nedosahuje vždy potřebné úrovně, problematický bývá nízký stupeň čištění odpadních vod a nedořešené střední a malé zdroje znečištění ovzduší, výskyt starých ekologických zátěží, existence nevyužívaných (převážně zemědělských) objektů, tzv. brownfields. Všechny uvedené faktory mají vliv na investiční aktivitu a rozvoj podnikání, proto je většina ekonomicky aktivních obyvatel vázána na dojíždění za prací do velkých měst. Dojížděka za prací je však determinována kvalitou dopravní infrastruktury i dopravní obslužností, která se po roce 1989 výrazně zhoršila.

Venkov obecně nabízí vyšší kvalitu přírodního prostředí, která je však vyvážena menší dostupností „služeb“ (v nejširším vymezení) pro obyvatele z hlediska kvantity i kvality.

Nejsložitější situace je v příhraničních venkovských regionech s předválečným německým osídlením, kde se absence pracovních příležitostí v důsledku dopadů restrukturalizace zemědělství a tradičního zpracovatelského průmyslu kombinuje s nízkou vzdělaností, vyšší mírou sociální exkluze obyvatel a poměrně nízkým stupněm identifikace s prostředím.

Stručně lze definovat nejzávažnější problémy venkovských prostorů takto:

1. vyšší míra nezaměstnanosti způsobená útlumem zemědělství, nižší kvalifikací a nedostatečnou mobilitou obyvatel za prací, nižší mírou podnikatelských aktivit,
2. špatná úroveň dopravní obslužnosti,
3. nedostatečná a nekvalitní dopravní a technická infrastruktura, nízká úroveň občanské vybavenosti a služeb, vyšší stáří a nižší kvalita bytového fondu.

Řešením problematické situace, zejména v periferních venkovských regionech, je kombinace více opatření, spočívající:

1. v cílené podpoře vhodných ekonomických aktivit přímo v těchto venkovských oblastech (např. alternativní zemědělství, zaměřené na ekologické bioprodukty či pěstování plodin pro energetické účely – biomasy a výrobu biopaliv, specifické formy cestovního ruchu typu cyklo-, hippo- a agroturistika aj.),
2. v podpoře tzv. „rozvojových pólů“, tj. oblastí vhodných pro strategické investice (v návaznosti na dobudování dopravní a technické infrastruktury a infrastruktury pro rozvoj „lidských zdrojů“) a podstatné zlepšení systému dopravní obslužnosti, tj. spojení „periferních“ venkovských regionů s těmito „rozvojovými“ póly. (Těmito rozvojovými póly nemusí být pouze velká města. Již dnes je patrný vliv např. investice do rozvoje výroby v automobilce Škoda v Kvasinách na celý region podhůří Orlických hor – ORP Rychnov nad Kněžnou či Dobruška).

4.8.D Iniciativa Regions for Economic Change

Dne 8. 11.2006 byla Evropskou komisí přijata nová iniciativa pro plánovací období 2007 - 2013 v rámci cíle Územní spolupráce s názvem: Regions for Economic Change. Ta představuje nové přístupy k rozvoji regionálních a místních sdružení a pomáhá jim blíže spolupracovat s Komisí, aplikovat inovativní postupy a rychle naplňovat programy v rámci cílů Konvergence, Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost a Evropská územní spolupráce. V rámci této iniciativy budou moci být v období 2007 - 2013 financovány projekty spadající pod cíl Evropská územní spolupráce a Urbact.

Cílem Iniciativy je výměna zkušeností dobré praxe mezi evropskými regiony v oblasti inovací a zprostředkovaně i ekonomický růst a vyšší zaměstnanost (Lisbon Agenda). Města a regiony se budou moci sdružovat do sdružení zabývajících se určitými tématy stanovenými Evropskou komisí (např. jak udělat Evropu atraktivnější pro investice a práci, zlepšení znalostí a inovací,...)

V oblasti iniciativy Regions for Economic Change se ŘO zavazuje:

- Vytvořit nezbytná opatření, aby do obecného programovacího procesu byly zapojeny inovativní operace vztahující se k výsledkům sdružení, ve kterých má region účast.
- Povolit přítomnost zástupce (jakožto pozorovatele) těchto sdružení, ve kterých je region zahrnut, v Monitorovacím výboru, aby mohl podávat zprávu o pokroku v aktivitách sdružení.
- Alespoň jednou za rok zařadit na pořad jednání Monitorovacího výboru zprávu o aktivitách sdružení a diskusi příslušných návrhů, dotýkajících se programu.
- Informovat ve výroční zprávě o implementaci regionálních akcí zahrnutých v iniciativě Regions for Economic Change initiative.

4.9 Zhodnocení dosavadních programů podpor

Cílem této části analýzy je kvalitativní zhodnocení současného programovacího období z pohledu krajů. Hodnocení vychází z evaluačních projektů zpracovaných odborem Rámce podpory Společenství, výročních zpráv Sekretariátu Regionální rady NUTS II Severovýchod za rok 2004 a 2005, rozhovorů s pracovníky současné implementační struktury na úrovni krajů. Zobecňuje výsledky dotazníkového šetření provedeného v regionu soudržnosti Severovýchod v únoru 2006.

4.9.A Pohled krajských samospráv

Současný systém podpory regionálního rozvoje v ČR je charakteristický především existencí velké řady relativně menších podpůrných programů (z hlediska jejich finančního objemu), prostřednictvím nichž plynou finanční prostředky do regionů. Jedná se především o národní podpůrné programy. Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích v § 35 odst. 2 písm. d) definuje práva a povinnosti krajů, které za účelem naplňování strategických cílů realizují vlastní regionální politiku mimo jiné prostřednictvím svých programů. Vzhledem k finančním možnostem strukturálních fondů pro období 2007 – 2013 a k potřebě zajistit kofinancování projektů bude nutno provést změny tohoto systému směřující k větší koncentraci disponibilních finančních zdrojů ČR.

4.9.B Zhodnocení předkládaných žádostí

V období 2004 -2006 žádosti o finanční podporu ze Společného regionálního operačního programu výrazně převyšovaly kapacitu tohoto programu (ve 3 výzvách předloženo 197 individuálních projektů a celkem schváleno 77, tj. 39 %). Pracovníci S-RR NUTS II Severovýchod zaznamenali především následující problémy:

- nízká kvalita předložených projektů související s malou zkušeností předkladatelů.
- chybné zaměření projektů pak souviselo se snahou žadatelů přizpůsobit svou potřebu zaměření daného operačního programu.
- pracovníci S-RR zaznamenali výrazně odlišnou kvalitu u projektů konzultovaných a nekonzultovaných.
- zaměření jednotlivých opatření operačního programu (vymezené uznatelnými aktivitami) nutila žadatele rozdělovat komplexně zaměřené projekty s logicky navazujícími aktivitami do několika projektů.
- u neinvestičních projektů, především do lidských zdrojů (opatření 3.2) se potvrdilo, že jde o projekty složitější na koordinaci a komunikaci a žadatelé se bojí, že nedosáhnou stanovených výstupů a výsledků.

Každý kraj měl možnost v rámci SROP požádat o 5 grantových schémat. V regionu soudržnosti SV bylo schváleno celkem 14 grantových schémat. V rámci OP LZZ pak kraje požádaly o 1 grantové schéma. Mezi hlavní problémy, patří:

- nejasnost zadání a nedostatečná koordinovanost při přípravě GS ze strany řídicích orgánů,
- často se měnící informace a nedostatečný přístup k informacím o změnách, které byly relevantní i pro kraje jako poskytovatele dotace. Např. u opatření 4.2.2 došlo s příliš malým předstihem před samotným vyhlášením výzvy ke změně indikátoru „počet lůžek“, který již nebyl ve 3. kole výzvy hodnocen. Mnoho žadatelů již však mělo zpracováno projekty zaměřené právě na zvýšení počtu lůžek,
- problémy se vyskytly i v nedostatečné koordinaci se všemi složkami implementační struktury,
- nejasnosti se způsobilostí výdajů jak u individuálních projektů, tak akcí v rámci GS.

Nejdůležitějším článkem implementační struktury SROP na krajské úrovni jsou S-RR NUTS II Severovýchod a Regionální rada NUTS II Severovýchod. Stav pracovníků sekretariátu byl postupně během roku 2004 a 2005 doplňován až na čtyři pracovníky, činnost S-RR Pardubického a Libereckého kraje zajišťují shodně tři pracovníci. Mezi nejčastější problémy patřila funkčnost IS MONIT7+, problémy však byly operativně odstraňovány. Částečné problémy se vyskytly také v oblasti komunikace mezi jednotlivými složkami implementační struktury. Pravidelným setkáváním vedoucích S-RR a ŘO se je podařilo vyřešit. Určitou překážku představovala nevyjasněnost aplikace české legislativy. Např. problém s dokládáním vlivu projektu na lokality NATURA 2000 a EIA vyřešilo MŽP vydáním Pokynu MŽP č. 3/2004. Zákon č. 40/2004 o veřejných zakázkách nabyl účinnosti 1. května 2004 a nadále při jeho výkladu vznikají určité nejasnosti, a to především ve vztahu k projektům podnikatelů.

4.9.C Pohled žadatelů

V rámci přípravy regionálního operačního programu bylo provedeno dotazníkové šetření na území Pardubického, Královéhradeckého a Libereckého kraje. Dotazy se týkaly jejich zkušeností se současným obdobím, kdy se otázky vztahovaly na jakoukoli podporu, kterou daná organizace získala bez ohledu na zdroj (tzn. národní programy, předvstupní fondy, Strukturální fondy atd.) Druhá část dotazů se týkala plánů organizací na období 2007 – 2013.

Z výsledků dotazníkového šetření je patrné, že jak ve fázi přípravy projektů, tak při jejich realizaci neustále chybí dostatek informací a pracovníků, kteří by zajistili bezproblémovou realizaci projektů, což přímo souvisí s vysokou administrativní náročností celého procesu. Pro období 2007 – 2013 chtějí respondenti využít především stávající pracovníky a ocenili by možnost jejich proškolení. Dalším problémem pak bylo zajištění spolufinancování a následného plynulého financování během realizace projektu.

Respondenti předpokládají v období 2007 – 2013 předložení projektů v celkové hodnotě 2,5 mld. Kč, což svědčí o velmi vysoké absorpční kapacitě území. Každý pátý respondent však nemá v tuto chvíli vyřešeno spolufinancování projektu.

4.9.D Využití výsledků zhodnocení dosavadních podpor pro další období

Kraje jsou velmi aktivně zapojeny do přípravy nového programového dokumentu. Do nového rozpočtového období vstoupily kraje s ohledem na nabyté zkušenosti s následujícími záměry:

- připravit takový operační program, který lépe zohledňuje specifické problémy regionu,
- v souladu s principem subsidiarity realizovat na regionální úrovni ty aktivity, které jsou svěřeny do kompetencí krajů, obcí a jimi zřizovaných institucí,
- vytvořit implementační strukturu s max. dvouúrovňovou strukturou tak, aby byla zajištěna efektivnost informačních a komunikačních toků a jednotnost výkladu pravidel na úrovni operačního programu. Dále pak využít stávající pracovníky implementační struktury SROP, tj. především pracovníky sekretariátů, popř. Centra pro regionální rozvoj a jejich řady posílit o odpovídající počet kvalifikovaných pracovníků,
- zajistit dostatečnou finanční kapacitu pro spolufinancování operačního programu, systematicky budovat absorpční kapacitu regionu.

V novém plánovacím období budou zohledněny zkušenosti z předchozích let prostřednictvím přijetí následujících opatření:

- zjednodušení implementační struktury (ŘO ROP Severovýchod zajišťuje veškeré potřebné činnosti sám bez mezistupně v podobě zprostředkujících subjektů),
- snížení počtu příloh při předkládání žádosti o dotaci
  - některé povinné přílohy je možno doručit až k podpisu Smlouvy,
  - finanční zajištění projektu bude prokazováno pouze čestným prohlášením žadatele (v předchozím plánovacím období byl požadován i výpis z účtu, úvěrový příslib nebo výpis z usnesení zastupitelstva obce/kraje apod.),
- odstraněn požadavek na zabezpečení celé částky pro financování projektu před realizací projektu,
- zavedeno etapové financování projektu,
- vytvoření objektivnějšího způsobu hodnocení projektů s větším zaměřením na kvalitu těchto projektů a jejich přínos pro společnost
  - navržena specifická kritéria pro jednotlivé oblasti podpory, která se zohlední při hodnocení projektů,
  - vytvoření nových osnov studie proveditelnosti pro malé a velké projekty,
  - zapracování kapitol týkajících se CBA do osnovy studie proveditelnosti pro velké projekty (místo dvou dokumentů bude zpracováván pouze jeden zahrnující všechny relevantní informace),
- zjednodušení administrace – oboustranná komunikace s žadateli/příjemci prostřednictvím IS a formou emailů,
- zavedeno zpracování a podávání žádostí elektronicky prostřednictvím webové aplikace a IS žadatele/příjemce s automatickými datovými přenosy mezi IS žadatele/příjemce (webové žádosti) a IS ŘO s následujícími výhodami:
  - přístup k žádosti přes internet,
  - možnost vkládat přílohy v elektronické formě,
  - automatické kontroly zadaných dat,
  - nápovědy přímo v aplikaci,
  - zabezpečení dat vytvořením uživatelského účtu s přístupovým heslem,
  - generování unikátního kódu k zajištění souhlasnosti dat při předání žádosti ŘO,
  - usnadnění předání elektronické formy žádosti ŘO importem do IS ŘO na základě kódu,
- v rámci některých oblastí podpory je možno využít křížového financování (možnost podpořit ty aktivity projektu, které jsou "měkké" a je nezbytné je v rámci projektu realizovat),
- partnerský přístup,

- nový přehlednější systém dokumentace pro žadatele a příjemce (informace pro žadatele a příjemce budou obsaženy v menším počtu dokumentů).

4.10 SWOT analýza

4.10.A Globální SWOT analýza

SILNÉ STRÁNKY

- Dlouhodobá průmyslová tradice, stabilizovaná zemědělská výroba a diverzifikace základny zpracovatelského průmyslu
- Území s kvalitním životním prostředím a významnými přírodními zdroji včetně bohatých zdrojů podzemních a povrchových vod
- Atraktivní území s dobrými předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu spočívající zejména v potenciálu přírodních i kulturně historických atraktivit a vybudované základní technické a turistické infrastruktury
- Na celém území dostupné kulturní, sociální a zdravotní služby a nadregionální přesah zdravotnických zařízení ve specializovaných oborech
- Růst vzdělanosti obyvatel a existence 5 univerzit v regionu včetně technického zaměření oborů s vědeckovýzkumným potenciálem pro rozvoj inovačního podnikání
- Výhodná poloha metropolitních aglomerací, hustá síť silnic a železnic
- Existence mezinárodního veřejného letiště v Pardubicích a modernizovaný I. železniční koridor

SLABÉ STRÁNKY

- Existence hospodářsky slabých regionů s nedostatkem pracovních příležitostí, stabilizovaných podnikatelských subjektů a vysokou četností chátrajících objektů a brownfields
- Nedostatečně rozvinutá, případně chybějící technická a dopravní infrastruktura (absence dálnic a rychlostních komunikací, nevyhovující stav silnic a železnic)
- Nedostatečná dopravní dostupnost a obslužnost venkovských oblastí
- Nerovnoměrná intenzita rekreace a cestovního ruchu vzhledem k úrovni přírodní, sportovní a kulturní nabídky na území NUTS II Severovýchod, velká disproporce mezi rozvinutostí jednotlivých rekreačních lokalit a středisek
- Špatná sociální infrastruktura, nedostatečné zajištění služeb občanské vybavenosti a nevyhovující nebo chybějící prostory pro kulturní, volnočasovou a jinou spolkovou činnost na venkově
- Nedostatečná provázanost profesní přípravy s trhem práce a nedostatek technických odborníků
- Narušené životní prostředí v průmyslových a urbanizovaných oblastech, zejména v obcích s nevyřešenou tranzitní dopravou
- Nedostatečně využitý potenciál cestovního ruchu v důsledku nesystémové koordinace a malé propagace

PŘÍLEŽITOSTI

- Využití geografické pozice a atraktivity NUTS II Severovýchod pro uplatnění podnikatelských aktivit tuzemských i zahraničních investorů
- Rozvoj strategických služeb, progresivních oborů s vysokou přidanou hodnotou a high-tech průmyslu ve spolupráci se zahraničními subjekty i regionální vědeckovýzkumné základny

- Využití přírodních podmínek k rozvoji a modernizaci zemědělství a lesnictví s orientací na nové progresivní formy a s ohledem na ochranu přírody a krajiny
- Podpora využívání alternativních a obnovitelných zdrojů energie
- Rozvoj nových forem cestovního ruchu a narůstající zájem turistů o nové, specifické produkty cestovního ruchu zajišťující pracovní příležitosti a alternativní zdroje příjmů
- Vytvoření funkčního systému koordinace aktivit v CR, založeného na vzájemné spolupráci krajů, soukromé i státní sféry, zájmových a profesních organizací
- Rozvoj kombinované dopravy (vybudování multimodálního logistického centra v Pardubicích, dokončení splavnění Labe do Pardubic, rozvoj veřejných letišť)
- Rozvoj integrovaných dopravních systémů včetně modernizace železnic a zvýšení podílu veřejné hromadné dopravy

OHROŽENÍ

- Růst nezaměstnanosti v důsledku nízké konkurenceschopnosti podniků na evropském trhu
- Snížení atraktivity regionu pro investory z důvodu nedostatku financí na infrastrukturu, nedostatečného dopravního napojení a nedostatečné připravenosti rozvojových ploch
- Nízká úroveň podpory vědy, výzkumu a inovací a zavádění výsledků vědecké a inovační činnosti do praxe; nedostatečný růst produktivity práce s negativními důsledky na životní úroveň obyvatelstva
- Oddálení dobudování páteřních komunikací regionu a trvalý nárůst intenzity dopravy
- Nevyváženost mezi podmínkami ochrany životního prostředí a požadavky na rozvoj území a dopravu, nerespektování zásad trvale udržitelného rozvoje provozováním nevhodných ekonomických aktivit a nedostatečnou péčí o krajinu, zbytečné a nevhodné zábery kvalitního půdního fondu
- Odliv části zahraniční poptávky v důsledku nenalezení odpovídající nabídky (ubytování, stravování, komplexní produkty cestovního ruchu) a kvality ze strany subjektů angažovaných v cestovním ruchu
- Absence systému celoživotního vzdělávání a nedostatečná atraktivita pracovních příležitostí zejm. v zemědělství vedoucí k nárůstu počtu a rozlohy problémových regionů
- Nedostatek finančních prostředků na udržení rozsahu veřejné hromadné dopravy a rozvoj technické infrastruktury včetně informačních technologií
- Celkový dlouhodobý úbytek počtu obyvatel zejména přirozenou měnou, zhoršování demografické struktury obyvatelstva, postupné stárnutí populace, zvyšující se podíl starých a zdravotně postižených občanů v důsledku nepříznivé demografické situace
- Nejsou garantovány dlouhodobé finanční toky (zdroje) do rozvoje CR

4.10.B Prioritní osa: Rozvoj dopravní infrastruktury

SILNÉ STRÁNKY

- Výhodná poloha aglomerace Hradec Králové – Pardubice – Chrudim a Liberecko – Jablonecké aglomerace
- Hustá síť silnic a železnic
- Modernizovaný I. železniční koridor, který je součástí koridoru Berlín – Praha – Brno – Vídeň
- Existence veřejného mezinárodního letiště v Pardubicích, které je jedno z pěti páteřních letišť v ČR

SLABÉ STRÁNKY

- Absence dálnic a rychlostních komunikací a v důsledku toho přetíženost stávající komunikační sítě

- Nevyhovující technický stav silnic II. a III. třídy, místních komunikací a železniční sítě
- Nedostatečná dopravní obslužnost území, chybějící koordinace a návaznost železniční a silniční hromadné osobní dopravy
- Nedostatečná dopravní dostupnost a obslužnost některých příhraničních a podhorských oblastí a oblastí s řidším osídlením
- Nedostatečně rozvinutá, případně chybějící technická a dopravní infrastruktura v některých venkovských a méně urbanizovaných oblastech, zejména v malých obcích

PŘÍLEŽITOSTI

- Geograficky výhodná poloha území od severního cípu ČR, sousedící s Německem, přes Česko-polské příhraničí až po východní část a pomezí s Moravou s průnikem do oblastí Českomoravské vrchoviny a rozsáhlými polohami v nížinné oblasti Polabí
- Zvýšení podílu veřejné hromadné dopravy na celkových přepravních výkonech
- Rozvoj integrovaných dopravních systémů včetně modernizace páteřních železničních tratí a budování přestupních terminálů mezi jednotlivými druhy dopravy
- Rozvoj letecké dopravy: trvalé posilování významu mezinárodního letiště v Pardubicích, rekonstrukce letiště v Liberci a Hradci Králové a obnova statutu mezinárodního letiště
- Vybudování multimodálního logistického centra v Pardubicích
- Dokončení splavnění úseku Labe mezi Chvaleticemi a Pardubicemi a vybudování koncového přístavu v Pardubicích

OHROŽENÍ

- Oddálení dobudování páteřních komunikací regionu, nepropojení regionu na transevropské dopravní sítě v odpovídajících parametrech
- Trvalý nárůst intenzity dopravy (dopravní kolapsy, nehodovost, zhoršování životního prostředí ve městech a obcích extrémně zatížených tranzitní, zejména nákladní dopravou)
- Další snižování dostupnosti a významu okrajových a špatně dostupných oblastí regionu
- Nedostatek finančních prostředků na udržení rozsahu hromadné veřejné dopravy a její útlum
- Absence kvalitního železničního spojení většiny území regionu s ostatními částmi České republiky s výjimkou okresů napojených na I. železniční koridor
- Snižování atraktivity regionu pro zahraniční investory z důvodu nedostatečného dopravního napojení

4.10.C Prioritní osa: Rozvoj městských a venkovských oblastí

SILNÉ STRÁNKY

- Dostupnost základní sociální a zdravotní péče na celém území
- Zvyšující se kvalita bydlení a zájem o obydlení v některých venkovských lokalitách především v zázemí měst a v rekreačně atraktivních oblastech
- Rozvoj neziskového sektoru, aktivní spolkový život, rozvíjející se působení neziskového sektoru také v oblasti kulturních, zdravotnických a sociálních služeb
- Nadregionální působnost krajských nemocnic ve specializovaných oborech
- Existence 5 univerzit na území NUTS II s nabídkou oborů technických, ekonomických, přírodních a humanitních věd
- Růst celkové úrovně vzdělanosti obyvatel

- Území s kvalitním životním prostředím bez extrémně vysokých ekologických zátěží
- Velká rozloha chráněných území, včetně Krkonošského národního parku. Existence biosférické rezervace.
- Významné přírodní zdroje – nerostné bohatství, lesy, půdy, bohaté zdroje podzemních a povrchových vod - vodohospodářsky významná oblast

SLABÉ STRÁNKY

- Nedostatečné materiálně-technické vybavení pro výuku na řadách škol
- Nevyhovující prostory a stav budov řady škol
- Existence nevyužívaných a chátrajících objektů a zanedbaných ploch v regionu (převážně zemědělské objekty, objekty občanské vybavenosti a další) a nízký zájem o jejich revitalizaci
- Narušené životní prostředí v průmyslových a urbanizovaných oblastech s vyšší koncentrací průmyslu, nedořešené staré ekologické zátěže
- Nedostatek stabilizovaných podnikatelských subjektů a pracovních příležitostí ve venkovských oblastech, chybějící obchodní síť a služby, nízká mobilita pracovní síly způsobená špatnou dopravní obslužností
- Nevyhovující nebo chybějící prostory pro kulturní, volnočasovou a jinou spolkovou činnost v malých obcích
- Přetrvávající imisní zátěž především z malých, středních a mobilních zdrojů znečištění, zvýšená hluková zátěž zejména v obcích s nevyřešenou tranzitní dopravou
- Rozdrobená sídelní struktura – velký počet malých obcí X vysoká koncentrace osídlení v aglomeračních oblastech
- Silně excentrická poloha krajského města v Královéhradeckém a Pardubickém kraji
- Špatná sociální infrastruktura a nedostatečné zajištění služeb občanské vybavenosti na venkově
- Nedostatečné technické vybavení a informační propojení zdravotní infrastruktury
- Vysoký podíl bytů v panelových domech ve městech, špatný technický stav panelových domů

PŘÍLEŽITOSTI

- Pokračování optimalizace, zvyšování kvality a technologického vybavení zdravotnických a sociálních služeb, rozvoj nových služeb
- Zlepšení podmínek pro rozvoj organizací, spolupráce a aktivit v oblasti trávení volného času obyvatel
- Kvalitnější výuka na všech typech škol prostřednictvím modernizovaného vybavení škol kvalitními učebními pomůckami, přístroji, počítači
- Podpora alternativních či nadstandardních vzdělávacích programů
- Rekonstrukce prostor a budov škol
- Rozvoj ekologicky orientovaného a multifunkčního zemědělství směřující k zachování krajinných funkcí jako zdroj budoucích nových pracovních míst na venkově
- Energetické a materiálové využívání odpadů a podpora využití produktů vyrobených z odpadů
- Stanovení indikátorů udržitelného rozvoje v jednotlivých regionech
- Vyšší úroveň využití podpůrných programů pro podporu zemědělství, lesnictví a rozvoj venkova
- Vytvoření vhodného prostředí (legislativního i finančního) a posilování orientace na využití místních obnovitelných energetických zdrojů a využívání energeticky druhotných surovin
- Využití agroturistiky jako alternativního zdroje příjmů a pracovních příležitostí
- Zajištění ochrany kvalitního půdního fondu pro udržitelný rozvoj krajiny a přírodních hodnot

OHROŽENÍ

- Nárůst sociálně patologických a dalších nežádoucích jevů (kriminalita, drogy, gamblerství, alkoholismus, zhoršování zdravotního stavu obyvatelstva aj.) zejména v městských oblastech
- Celkový dlouhodobý úbytek počtu obyvatel zejména přirozenou měnou, zhoršování demografické struktury obyvatelstva, postupné stárnutí populace, zvyšující se podíl starých a zdravotně postižených občanů v důsledku nepříznivé demografické situace
- Rozvoj nevhodných ekonomických aktivit s dopadem na životní prostředí, zvyšování eutrofizace vod, nedostatečná péče o krajinu
- Nárůst počtu nebo rozlohy problémových mikroregionů v důsledku nedostatečných pracovních příležitostí
- Další pokles zemědělské výroby vedoucí k devastaci krajiny
- Nedostatečná atraktivita pracovních příležitostí v sektoru zemědělství pro mladé a kvalifikované lidi
- Nevyváženost mezi podmínkami ochrany krajiny a životního prostředí a požadavky na rozvoj území, nerespektování zásad trvale udržitelného rozvoje, zbytečné a nevhodné zábory kvalitního půdního fondu
- Ohrožení kvality životního prostředí v důsledku narůstající a neusměrňované individuální automobilové dopravy
- Pokračující absence systému celoživotního vzdělávání a systémů uznávání kvalifikací a certifikace

4.10.D Prioritní osa: Cestovní ruch**SILNÉ STRÁNKY**

- Významný přírodní potenciál, atraktivní území s dobrými předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu, pestrost různých typů krajiny a atraktivních přírodních lokalit (vodní plochy a toky, skalní města, chráněná území...)
- Oblast vhodná pro celoroční rekreační pobyty a sportovní aktivity
- Vybudovaná základní technická a turistická infrastruktura (hotely, penziony, zařízení pro sportovní vyžití, značené trasy)
- Rozvíjející se nabídka a zlepšující se kvalita zimních středisek celostátního významu
- Bohaté kulturně-historické dědictví regionu, včetně existence památky zařazené do seznamu UNESCO (zámek v Litomyšli)
- Cenová konkurenceschopnost základních služeb CR v mezinárodním kontextu
- Kvalitní síť tradičních pěších tras

SLABÉ STRÁNKY

- Nerovnoměrné rozložení intenzity rekreace a cestovního ruchu vzhledem k úrovni přírodní, sportovní a kulturní nabídky na území NUTS II Severovýchod, velká disproporce mezi rozvinutostí infrastruktury cestovního ruchu jednotlivých lokalit a rekreačních středisek
- Nedostatek finančního kapitálu (soukromého i veřejného) pro investice do CR
- Nedostatečně využitý potenciál cestovního ruchu v důsledku nesystémové koordinace a malé propagace
- Problémy s horší dostupností a nedostatečným dopravně-infrastrukturním zázemím některých turistických území a atraktivit CR
- Malý počet ucelených produktů cestovního ruchu
- Nedostatečný rozvoj a uplatňování organizace cestovního ruchu (destinačního managementu)

- Nerovnoměrná a neodpovídající kvalita převažující nabídky ubytovacích a stravovacích služeb, struktura neodpovídající poptávce
- Absence (nebo malá nabídka) doprovodné infrastruktury a služeb (aktivit) v zimních i letních střediscích
- Absence informačního a orientačního systému cestovního ruchu v některých částech turistických regionů
- Nízká výtěžnost ubytovacích kapacit
- Nedokončená realizace cykloturistických tras (neucelený systém cyklotras, absence služeb na cyklotrasách, nekvalitní povrchy využívaných komunikací)
- Nízký počet kategorizovaných a certifikovaných ubytovacích zařízení
- Absence profesních sdružení podnikatelů v CR

PŘÍLEŽITOSTI

- Zvýšení atraktivity ČR jako destinace mezinárodního CR
- Rozvoj nových forem cestovního ruchu
- Narůstající zájem turistů o nové, specifické produkty cestovního ruchu
- Využití dobrého jména známých zimních středisek pro rozšíření celkové nabídky produktu „zimní turistika“
- Rozvoj přeshraniční spolupráce v oblasti CR
- Vytvoření funkčního systému koordinace aktivit v CR, založeného na vzájemné spolupráci krajů, soukromé i státní sféry, zájmových a profesních organizací
- Růst zájmu ze strany turistů o využití kulturních specifík regionů (tradiční řemesla, lidové kultury)
- Rozvoj kongresové a incentivní turistiky
- Rozšíření nabídky služeb kulturních institucí pro rozvoj cestovního ruchu
- Difúze návštěvníků Prahy do ostatních krajů ČR
- Zvýšení kulturního významu a využití kulturních památek pro rozvoj cestovního ruchu
- Využití principů trvalé udržitelnosti pro větší přitažlivost a konkurenceschopnost turistických regionů, postupný přechod z certifikace kvality na další stupeň – certifikaci ekologickou

OHROŽENÍ

- Odliv části zahraniční poptávky v důsledku nenalezení odpovídající nabídky (ubytování, stravování, komplexní produkty cestovního ruchu) a kvality ze strany subjektů angažovaných v cestovním ruchu
- Nekoordinovaný rozvoj a nízká kvalita služeb v cestovním ruchu (nedostatečná nabídka ubytovacích a gastronomických služeb)
- Nízká konkurenceschopnost některých méně atraktivních oblastí
- Zhoršování stavu historických objektů a turistické infrastruktury z důvodu jejich nedostatečného financování
- Nejsou garantovány dlouhodobé finanční toky (zdroje) do rozvoje CR
- Zahlcení turistických oblastí individuální automobilovou dopravou zanedbáním podpory veřejné dopravy, zejména železniční
- Přetížení vyhlášených zimních i letních středisek
- Nedostatečně rychle se rozvíjející adekvátní organizační, řídicí a informační infrastruktura pro cestovní ruch
- Nízká míra koexistence mezi podmínkami ochrany životního prostředí a požadavky na rozvoj cestovního ruchu
- Pokračující absence skutečné národní strategie CR

- Úbytek trvale bydlících obyvatel z krajinně a turisticky nejhodnotnějších oblastí

4.10.E Prioritní osa: Rozvoj podnikatelského prostředí

SILNÉ STRÁNKY

- Dlouhodobá tradice technického know-how díky tradici strojírenského, chemického, sklářského a elektrotechnického průmyslu
- Existence vysokých škol technického zaměření v regionu s vědeckovýzkumným potenciálem pro rozvoj inovačního podnikání
- Dostatečná diverzifikace průmyslové základny s výrazným podílem malých a středních firem a jejich relativně rovnoměrné zastoupení v regionu
- Významné zastoupení a růst počtu podniků se zahraniční majetkovou účastí a zahraničních firem

SLABÉ STRÁNKY

- Vysoká četnost průmyslových a neprůmyslových brownfields, problematické využití starých průmyslových areálů a bývalých vojenských prostorů
- Nedostatečně připravené a zainvestované rozvojové plochy pro podporu investic
- Nesoulad a nedostatečná provázanost profesní přípravy s trhem práce – přetrvávající nedostatek technických odborníků zejména ve strojírenství a IT
- Nedostatečné propojení a spolupráce vědeckého potenciálu vysokých škol a průmyslových podniků a firem v regionu
- Nedostatečně rozvinutý sektor tzv. strategických služeb (IT, e-business, marketing, rozvoj lidských zdrojů)
- Existence hospodářsky slabých mikroregionů, zejména venkovského charakteru, s nekvalitní infrastrukturou, nedostatkem stabilizovaných podnikatelských subjektů a pracovních příležitostí

PŘÍLEŽITOSTI

- Vytvoření systému investičních podpor a příprava ploch a areálů pro příchod nových investorů orientovaných na produkci s vyšší přidanou hodnotou
- Využití transferu inovací ke zvýšení konkurenceschopnosti všech subjektů v regionu; vznik a rozvoj podnikatelských inkubátorů, technologických a vědeckotechnických parků.
- Rozvoj strategických služeb, progresivních oborů s vysokou přidanou hodnotou a high-tech průmyslu ve spolupráci se zahraničními subjekty a firmami, včetně zapojení regionální vědeckovýzkumné základny i vědeckého a technického potenciálu vysokých škol
- Rozvoj podnikání v oblasti IT, e-business, podpora nových technologií s cílem zvýšit konkurenceschopnost podnikatelské sféry
- Vytváření a rozšiřování klastrů na podporu spolupráce oborově příbuzných subjektů s cílem usnadnění expanze na zahraniční trhy
- Využití příznivého image regionu Severovýchod jako regionu s kvalifikovanými, ale relativně levnými lidskými zdroji pro přilákání odpovídajících investic a aktivit
- Využití geografické pozice a atraktivity NUTS II Severovýchod pro uplatnění podnikatelských aktivit tuzemských i zahraničních investorů

OHROŽENÍ

- Nedostatek kvalifikovaných pracovních sil v regionu, všeobecný pokles zájmu o technické obory, nedostatečné provázání systému vzdělávání s potřebami průmyslu; odliv absolventů terciárního vzdělávání do jiných teritorií (zejména Prahy) – oslabování intelektuální základny regionu
- Nízká úroveň podpory vědy, výzkumu a inovací a zavádění výsledků vědecké a inovační činnosti do praxe; nedostatečný růst produktivity práce a tím i mezd v regionu s negativními důsledky na životní úroveň obyvatelstva
- Snížení atraktivity regionu pro zahraniční investory z důvodu nedostatečného dopravního napojení a nedostatečné připravenosti rozvojových ploch; nedostatek finančních zdrojů na reprodukci a rozvoj technické infrastruktury
- Růst nezaměstnanosti, zejména dlouhodobé v důsledku nedokončené restrukturalizace podniků a jejich nízké konkurenceschopnosti na evropském trhu a přesunu zájmu zahraničních i domácích firem s jednoduchou výrobou za levnou pracovní silou do jiných teritorií
- Nedostatečný rozvoj malých a středních podniků v sekundárním a terciárním sektoru; snížení schopnosti místního trhu absorbovat vhodnou pracovní sílu

5 Strategie

5.1 Východiska strategie

Základním **vnitřním východiskem** volby strategie jsou dva dokumenty, a to socioekonomická analýza a analýza SWOT. Socioekonomická analýza regionu soudržnosti Severovýchod zmapovala problematické okruhy dalšího rozvoje regionu a následně definovala ty oblasti, na které by se měla zaměřit, později definovaná, strategie rozvoje regionu. Předmětem analýzy SWOT bylo určit silné stránky regionu, u kterých lze vysledovat velký potenciál rozvoje a na nichž lze stavět při realizaci strategie. Dále slabé stránky, které je potřeba eliminovat či potlačit s cílem omezení dopadu potenciálních rizik.

Silné stránky regionu soudržnosti Severovýchod spočívají zejména v husté dopravní síti (silnice, železnice, letiště), stabilizované ekonomické základně, vysokém počtu škol, dostupných sociálních a zdravotnických službách, ve velkém množství přírodních a kulturně historických atraktivit a kvalitních podmínkách pro cestovní ruch. Silné stránky regionu mají trvalý charakter a lze na nich velmi úspěšně stavět v rámci realizace strategie.

Slabé stránky regionu představují ty oblasti, které byly doposud opomíjeny, nebo ve kterých došlo v průběhu času k znatelnému zhoršení. V regionu lze vysledovat hospodářsky slabé oblasti s velkou nezaměstnaností a nižší ekonomickou aktivitou. V celém regionu lze vysledovat špatný stav infrastruktury, zejména dopravní, velké množství zchátralých a nevyužitých areálů a objektů, špatnou sociální infrastrukturu (včetně infrastruktury pro vzdělávání a zdravotnictví), nedostatečné zajištění služeb občanské vybavenosti a neprovázanost veřejných služeb, mající za následek nižší efektivnost vynakládaných zdrojů. Tyto oblasti bude nutné v rámci realizace strategie prostřednictvím veřejných intervencí posílit a dále rozvíjet, protože se jedná o důležité oblasti brzdící rozvoj regionu. Neřešení těchto problémů by mělo za následek podvázání jeho dalšího rozvoje regionu na dlouhá desetiletí.

Na druhé straně se regionu nabízejí příležitosti, které se díky rozvoji silných stránek a posílení slabých stránek mohou stát významným impulsem pro nastartování podstatně rychlejšího rozvoje regionu. V tomto směru lze využít příležitosti v rozvoji nových produktů a služeb s vysokou přidanou hodnotou v oblasti strategických služeb, ve využití vědeckotechnického potenciálu regionu, v rozvoji dopravního systému, ve vytvoření funkčního systému informací a koordinace aktivit v oblasti cestovního ruchu, v rozvoji veřejných služeb pro obyvatelstvo a ve využití geografické polohy a přírodních podmínek regionu.

Region je již dnes ohrožen řadou rizik spočívajících zejména v nedostatečném rozvoji oblastí, které jsou klíčové pro ekonomickou výkonnost a konkurenceschopnost. Rizika spočívají zejména v nízké atraktivitě regionu z důvodu špatné infrastruktury, nízkých výdajů na vědu a výzkum, do progresivních technologií a na rozvoj lidských zdrojů. Velkým rizikem do budoucna je zhoršování demografické struktury obyvatelstva regionu a absence systému celoživotního učení.

Na základě zpracované socioekonomické analýzy a analýzy SWOT bylo možné definovat globální cíl udávající základní směr rozvoje regionu. Bylo možné identifikovat klíčové oblasti, na které by se měl region soustředit, aby tento globální cíl naplnil. Klíčové oblasti rozvoje regionu se staly základem pro formulování specifických cílů ROP Severovýchod - konkrétních oblastí, ve kterých region bude maximalizovat účinky/přínosy veřejných intervencí.

Základním **vnějším východiskem** pro formulaci strategie jsou priority nadřazených programových dokumentů všech tří krajů tvořících NUTS II Severovýchod, EU a ČR. Na úrovni krajů jsou to strategické rozvojové dokumenty definující hlavní priority rozvoje, dále jsou to tématicky zaměřené koncepční dokumenty definující cíle v rámci konkrétní vymezené oblasti. Na národní úrovni je to Národní rozvojový plán a navazující Národní strategický referenční rámec tvořící spojnici mezi národními a evropskými prioritami. Na evropské úrovni se jedná o Strategické obecné zásady Společenství definující základní rozvojovou strategii EU v oblasti hospodářské a sociální soudržnosti.

5.2 Hlavní znaky strategie

Strategie a z ní vycházející přesně specifikované regionální veřejné intervence se zaměřují na hlavní problémové oblasti územního rozvoje regionu. Regionální intervence jsou součástí celé soustavy veřejných intervencí zahrnující také tématické operační programy. Efektivním využitím finančních zdrojů z regionálního a sektorových/tematických operačních programů budou komplexně řešeny všechny klíčové problémy regionu a naplňovány globální a specifické cíle programu.

Zatímco v sektorových operačních programech jsou intervence zaměřeny podle témat, je v ROP Severovýchod akcentován komplexní přístup s výrazným zaměřením na zlepšení fyzického prostředí, resp. jeho atraktivity nejen pro obyvatele regionu a jeho návštěvníky, na zvyšování dostupnosti a mobility obyvatel, obecně na zvyšování kvality života v regionu. Součástí je vytvořit předpoklady pro růst investic v regionu.

Z hlediska územní diferenciací je ROP Severovýchod orientován na řešení problémů měst a venkovských oblastí, resp. posílení vazeb mezi městskými centry a jejich venkovským zázemím. Z tohoto úhlu pohledu jsou podporovány zejména dopravní dostupnost, rozvoj cestovního ruchu, zvyšování kvality dopravní infrastruktury a infrastruktury v oblasti zdravotnictví, sociálních věcí, vzdělávání ad. Součástí intervencí je revitalizace a regenerace vybraných částí měst. V průběhu realizace programu dojde ke zhodnocení infrastruktury zejména v majetku krajů a měst a ke zvýšení kvality veřejných služeb.

Veřejné intervence budou mít zprostředkovaně pozitivní dopad i na životní prostředí, a to zejména v oblasti dopravní infrastruktury. Prostřednictvím podpory malých měst a venkovských oblastí bude podpořen vyvážený rozvoj v celém regionu. Princip uplatňování rovných příležitostí je obsažen v celém dokumentu.

5.3 Strategie regionu soudržnosti Severovýchod

Strategie regionu soudržnosti Severovýchod vychází ze strategických rozvojových dokumentů Královéhradeckého, Pardubického a Libereckého kraje a je s nimi plně kompatibilní.

Cílem strategie regionu soudržnosti NUTS II Severovýchod v dlouhodobém horizontu 20 let je, aby region Severovýchod byl atraktivním prosperujícím a konkurenceschopným regionem, se stabilním sociálním

prostředím, regionem respektujícím zásady udržitelného rozvoje. Cílem je, aby se region stal silnou nedílnou integrální součástí evropského prostoru.

Obyvatelům by měla být zajištěna a umožněna vysoká kvalita života. Všechny složky života se budou harmonicky a vyváženě rozvíjet s ohledem na budoucí generace. Stanovený cíl bude naplňován postupným dosahováním cílů v jednotlivých prioritních oblastech. Prioritami regionu je následujících šest oblastí:

- doprava a infrastruktura
- vyvážený rozvoj měst a venkova
- ekonomika a zaměstnanost
- cestovní ruch
- lidské zdroje
- životní prostředí

Doprava a infrastruktura

Tato prioritní oblast je zaměřena na zkvalitnění dopravní infrastruktury, zlepšení dostupnosti a obslužnosti celého území, na modernizaci technické infrastruktury a v neposlední řadě na zkvalitnění informační infrastruktury a telekomunikačních technologií. Pro vyvážený rozvoj regionu ve všech jeho aspektech je nezbytné dbát o vytvoření podmínek pro zajištění kvalitní dopravní dostupnosti území a zlepšení technické a informační infrastruktury při respektování ochrany životního prostředí.

Jedním z předpokladů ekonomického růstu regionu je zajištění kvalitní dopravní infrastruktury, která je významnou podmínkou a předpokladem pro rozvoj území a ovlivňuje atraktivitu daného místa. Nedostatečná infrastruktura podstatně snižuje investiční aktivitu regionů a měst a tím jejich konkurenceschopnost. Nevyhovující technický stav regionální silniční sítě komplikuje dopravu na území regionu. Proto je třeba napojit region na transevropské dopravní sítě a rekonstruovat stávající silniční síť včetně souvisejícího zázemí. Rychlé spojení mezi evropskými regiony umožní rozvoj letecké dopravy na území regionu. Podpora kombinované dopravy s budováním multimodálních terminálů povede ke snížení zátěže silniční sítě tranzitní nákladní dopravou. V železniční dopravě je pozornost zaměřena na modernizaci páteřní celostátní sítě s vazbou na sousední regiony a zachování, popř. obnovu drah regionálních dle přepravních potřeb. Dopravní obslužnost je důležitým faktorem kvality života v regionu a hraje klíčovou úlohu pro volbu místa bydliště a pracoviště obyvatel. Problémem je dopravní dostupnost venkovských a příhraničních oblastí, z toho důvodu je proto kladen důraz na zlepšení dopravní obslužnosti zejména v odlehlých částech regionu.

Kvalitní technická infrastruktura představuje jednu ze základních podmínek komplexního rozvoje regionu a je nepostradatelná jak pro rozvoj ekonomických aktivit, tak pro zajištění mnoha potřeb moderního života. Proto je třeba rekonstruovat stávající zastaralou technickou infrastrukturu a podporovat i rozvoj nové infrastruktury. Rozvoj informačních sítí je velice významný pro ekonomický rozvoj regionu, především pro jeho odlehlé oblasti. Disponibilita progresivních forem telekomunikační a informační infrastruktury může být základem pro překonání problémů způsobených vzdáleností jak pro podnikání, tak pro vzdělávání a sociální rozvoj. Ve vyspělých zemích se zvyšuje význam moderních informačních a telekomunikačních technologií, které jsou pilířem znalostní ekonomiky. V regionu je tak potřeba zajistit páteřní komunikační infrastrukturu a budovat sítě v okrajových oblastech s nedostatečnou dostupností tak, aby se dosáhlo optimální dostupnosti informačních a telekomunikačních technologií pro všechny obyvatele regionu.

Vyvážený rozvoj měst a venkova

Prioritní oblast je zaměřena na tyto strategické cíle: rozvoj městských oblastí, zvýšení ekonomického potenciálu a přitažlivosti venkovských oblastí a rozvoj občanské společnosti

Města představují v územní struktuře významná regionální střediska s funkcí pracovní, obytnou a obslužnost. Představují významnou koncentraci aktivit s vysokým růstovým potenciálem, který je potřeba posilovat a rozvíjet. Zároveň se ovšem velká města potýkají s degradací některých svých částí, která postupně ztrácí svou funkci.

Podpora procesu revitalizace takovýchto problémových chátrajících oblastí, která již ztratila svou funkci je jedním z cílů této priority. Pro zvýšení kvality života ve městech je zapotřebí další rozvoj občanské vybavenosti, stimulace rozvoje bydlení, prevence kriminality a patologických jevů a vytvářet prostor pro sport, oddech a rekreaci.

V souladu se stanoveným cílem vyváženého rozvoje regionu je nutné posílit venkovská území. Důraz musí být kladen na zvýšení ekonomického potenciálu a přitažlivosti venkovských oblastí. Podpora nových aktivit umožní nejen snížení závislosti na městech, ale i vytvoření nových pracovních míst, zvýšení příjmů a ve svém důsledku i zvýšení životní úrovně na venkově. Je zapotřebí vytvořit takové podmínky, které by zatraktivily venkovský prostor a umožnili kvalitní život jeho obyvatelům.

Jedním z klíčových faktorů pro vyvážený a komplexní rozvoj území s ohledem na respektování zásad udržitelnosti je zavádění moderních metod plánování obcí, měst a regionů Prostřednictvím zpracování a uplatňování kvalitních strategických rozvojových koncepcí, územních plánů a dalších dokumentů pro střednědobé a dlouhodobé plánování si obce mohou specifikovat hlavní směry a cíle rozvoje včetně prostředků k jejich dosažení.

Ekonomika a zaměstnanost

Prioritní oblast ekonomika a zaměstnanost je zaměřena na rozvoj podnikatelské infrastruktury, na vzájemnou spolupráci firem, institucí terciárního vzdělávání a výzkumných institucí, dále na podporu výzkumu, vývoje a inovací a na zvyšování zaměstnanosti a zaměstnatelnosti obyvatelstva.

Rozvoj podnikatelské sféry výrazně ovlivňuje ekonomickou prosperitu a zaměstnanost v regionu. Pro zvýšení konkurenceschopnosti ekonomiky hraje významnou roli podpora podnikatelského prostředí.

Podpora soukromých firem je jedním z klíčových faktorů rozvoje ekonomiky regionu soudržnosti Severovýchod a zvyšování celkové zaměstnanosti, neboť soukromá sféra je jedním z významných zdrojů příjmů regionálních rozpočtů.

Podpora vzniku a rozvoje nových firem a podniků vede obecně k větší rozmanitosti ekonomických činností. Přispívá tím k širší diverzifikaci ekonomických aktivit jako jedné z klíčových podmínek pro snížení rizika dopadu zániku dílčích ekonomických činností na zaměstnanost v kraji. Vytvoření příznivých podmínek pro rozvoj podnikání, které umožní vznik nových pracovních míst a v konečném důsledku přispějí ke snížení nezaměstnanosti v regionu, by mělo být dosaženo především výstavbou a rekonstrukcí potřebné podnikatelské infrastruktury.

Pro splnění stanovených cílů rozvoje v oblasti ekonomiky by se neměly opomenout další podpůrné podmínky mající vliv na realizaci stanovených směrů rozvoje. Jedná se především o důraz na vzájemnou spolupráci firem, institucí terciárního vzdělávání a výzkumných institucí a o zlepšení komunikace a celkové spolupráce mezi veřejnou správou a podnikatelskou sférou. V oblasti této nezbytné spolupráce je žádoucí zaměřit pozornost na komercializaci výstupů výzkumu a vývoje. Tímto se vytvoří podmínky pro příznivé podnikatelské prostředí v regionu. Tyto faktory jsou určujícími, neboť spolupráce všech těchto klíčových aktérů umožní využít soukromým firmám potenciál pro zvýšení jejich technické a technologické úrovně a tím tak zvýšit kvalitu jejich výrobků a služeb. Podpora výzkumu, vývoje a inovací (systémové a technologické) je proto velmi žádoucí a nezastupitelná podmínka rozvoje celého regionu s významným dopadem na rozvoj soukromých firem.

Cestovní ruch

Prioritní oblast cestovní ruch je zaměřena na zvýšení podílu cestovního ruchu na ekonomické prosperitě regionu, efektivnější využití potenciálu venkovských a městských oblastí pro cestovní ruch, zvyšování kapacit infrastruktury cestovního ruchu a její modernizaci.

Region soudržnosti SV disponuje velmi významným potenciálem v oblasti cestovního ruchu spočívajícím ve velkém množství přírodních, kulturních a historických pamětihodností a atraktivit. Nezbytným předpokladem většího využití tohoto potenciálu je dostatečná nabídka kvalitních služeb a produktů cestovního ruchu ze strany poskytovatelů, která by umožnila zvýšit atraktivitu regionu a tím návštěvnost a tržby subjektů poskytujících služby související s cestovním ruchem. Důležitým faktorem rozvoje cestovního ruchu je i využití široké škály kulturních a společenských akcí a jejich zařazování do nabídky cestovního ruchu.

Pro rozvoj cestovního ruchu ve venkovských a městských oblastech je žádoucí podporovat a využívat společensko-kulturní, kulturně-historický potenciál obcí a měst a kulturní specifika regionu. Mezi základní podmínky pro zintenzivnění cestovního ruchu v potenciálně turisticky atraktivních lokalitách patří také vytvoření zázemí pro návštěvníky: dostupnost služeb, informační servis apod. Významnou příležitostí v podmínkách regionu je také rozvoj moderních alternativních forem turistiky: ekoturistiky, agroturistiky, ale i např. geoturistiky. Důležitá je podpora činností spolků a organizací, které se zabývají tradicemi a regionálními a lokálními specifiky. Zvýšení úrovně základní a doplňkové infrastruktury a zkvalitnění poskytovaných služeb jednotlivými zařízeními cestovního ruchu v regionu přispívá k zatraktivnění území pro turisty, což vede k nárůstu příjmů z cestovního ruchu. Pozornost je za tímto účelem také potřeba věnovat opravě a údržbě kulturně-historických a technických památek.

Lidské zdroje

Tato prioritní oblast je zaměřena na rozvoj vzdělanosti obyvatel, na rozvoj celoživotního učení, dále na dostupnost kvalitních sociálních a zdravotních služeb a na celkovou kvalitu života obyvatel.

Důraz na strategické řízení a rozvoj lidských zdrojů je nezbytným předpokladem pro vytvoření konkurenceschopného a dynamického regionu. Jedině region otevřený rozličným podnikům, inovativním myšlenkám a postupům je schopen flexibilně reagovat na výzvy budoucnosti, účinně odolávat změnám ovlivňujícím jeho sociálně ekonomický a kulturní vývoj.

Za účelem zvýšení kvality života obyvatel je nutné klást důraz na zvyšování vzdělanosti a zlepšování zdraví obyvatel, což jsou faktory mající přímý vliv na udržení konkurenceschopnosti a udržitelného rozvoje celého regionu. Pro splnění vytyčených rozvojových směrů v oblasti rozvoje lidských zdrojů je hlavním faktorem důraz na proces celoživotního učení, jehož důležitost a nezbytnost v procesu učení se každého jedince by měla být zdůrazňována a akcentována na všech stupních škol, a to již od prvního vstupu jedince do vzdělávací soustavy.

S požadavkem na růst vzdělanosti obyvatel souvisí nezbytná spolupráce škol s trhem práce, s kvalifikačními požadavky zaměstnavatelů, jejímž smyslem by mělo být posilování adaptability pracovních sil a uplatnitelnost absolventů všech škol na trhu práce, s čímž souvisí formulace konkrétních požadavků na znalosti a dovednosti ze strany zaměstnavatelů a pružná reakce ze strany vzdělávací sféry v nabídce odpovídajících vzdělávacích programů a pružná reakce na trendy v jednotlivých profesních oborech a tomu přizpůsobení výuky.

Se zvýšením kvality života obyvatel souvisí dostupnost kvalitních sociálních a zdravotních služeb. Pro řešení nerovnoměrného rozložení sociálních služeb a problematické časové dostupnosti zdravotních služeb z periferních oblastí regionu je žádoucí účinnější koordinace a spolupráce zdravotní a sociální péče.

Pro zabezpečení kvalitního života obyvatel kraje hraje klíčovou roli rozvoj komunitního a kulturního života a rozvoj různorodě zaměřených zájmových aktivit občanů realizovaných ve volném čase. Takto se vytváří podmínky pro zdravý životní styl a prostor pro neformální a informální učení v rámci komplexního procesu celoživotního učení.

Životní prostředí

Cílem této prioritní oblasti je zlepšení stavu a ochrany životního prostředí, ochrana a šetrné využívání krajinného a přírodního potenciálu a rozvoj systému environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty.

Vazba socioekonomického rozvoje a kvality životního prostředí je úzká, a proto je třeba životní prostředí považovat v dlouhodobém období za faktor, který působí na místní i regionální konkurenceschopnost. Investice do životního prostředí posilují udržitelnost hospodářského růstu a snižují náklady (popř. předcházejí vzniku nákladů), které vznikají negativními externalitami ekonomického rozvoje. Kvalita životního prostředí úzce souvisí s atraktivitou celého regionu. Mezi dílčí cíle této oblasti patří snižování všech negativních emisí do prostředí (ovzduší, vod i horninového prostředí), efektivní a účinné odpadové hospodářství, využívání alternativních energetických zdrojů, atd.

Na území regionu soudržnosti SV se nachází řada významných chráněných lokalit, a to regionálního, národního ale i evropského významu. Je zapotřebí dbát nejen na samotnou ochranu přírody, ale i na šetrný cestovní ruch a rozumný způsob hospodaření na zemědělské půdě.

Podpora environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty je jedna z podstatných složek ekologického vědomí obyvatel a budování jejich odpovědnosti a respektu k životu budoucích generací. Je zapotřebí podporovat nejrůznější formy a způsoby ekologické výchovy a vzdělávání, např. výuka na všech stupních škol, konání besed a přednášek, zřizování a rozvoj sítě ekologických poradenských center. Důležitou roli zde hraje osvěta a zapojení veřejnosti ve snaze zvýšit zájem o ochranu životního prostředí. Cílem procesu environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty je uplatňování principů udržitelného rozvoje ve všech činnostech běžného života.

Možnost financování prioritních oblastí prostřednictvím nástrojů politiky soudržnosti EU

Priorita NUTS II Severovýchod - DOPRAVA A INFRASTRUKTURA	
Operační program	Prioritní osa
OP Doprava	<ul style="list-style-type: none"> ○ Modernizace železniční sítě TEN-T ○ Výstavba a modernizace dálniční a silniční sítě TEN-T ○ Modernizace železniční sítě mimo TEN-T ○ Modernizace silnic I. třídy mimo TEN-T ○ Podpora multimodální nákladní přepravy a rozvoj vnitrozemské vodní dopravy
OP Podnikání a inovace	<ul style="list-style-type: none"> ○ Efektivní energie
Regionální operační program	<ul style="list-style-type: none"> ○ Rozvoj dopravní infrastruktury
OP přeshraniční spolupráce Česká republika-Polská republika	<ul style="list-style-type: none"> ○ Posilování dostupnosti, ochrana životního prostředí a prevence rizik
Priorita NUTS II Severovýchod - VYVAŽENÝ ROZVOJ MĚSTA VENKOVA	
Operační program	Prioritní osa
Regionální operační program	<ul style="list-style-type: none"> ○ Rozvoj městských a venkovských oblastí
Integrovaný operační program	<ul style="list-style-type: none"> ○ Národní podpora územního rozvoje
OP přeshraniční spolupráce Česká republika-Polská republika	<ul style="list-style-type: none"> ○ Posilování dostupnosti, ochrana životního prostředí a prevence rizik ○ Podpora spolupráce místních společenství
Priorita NUTS II Severovýchod - EKONOMIKA A ZAMĚSTNANOST	
Operační program	Prioritní osa
OP Podnikání a inovace	<ul style="list-style-type: none"> ○ Vznik firem ○ Rozvoj firem ○ Inovace ○ Prostředí pro podnikání a inovace ○ Služby pro rozvoj podnikání

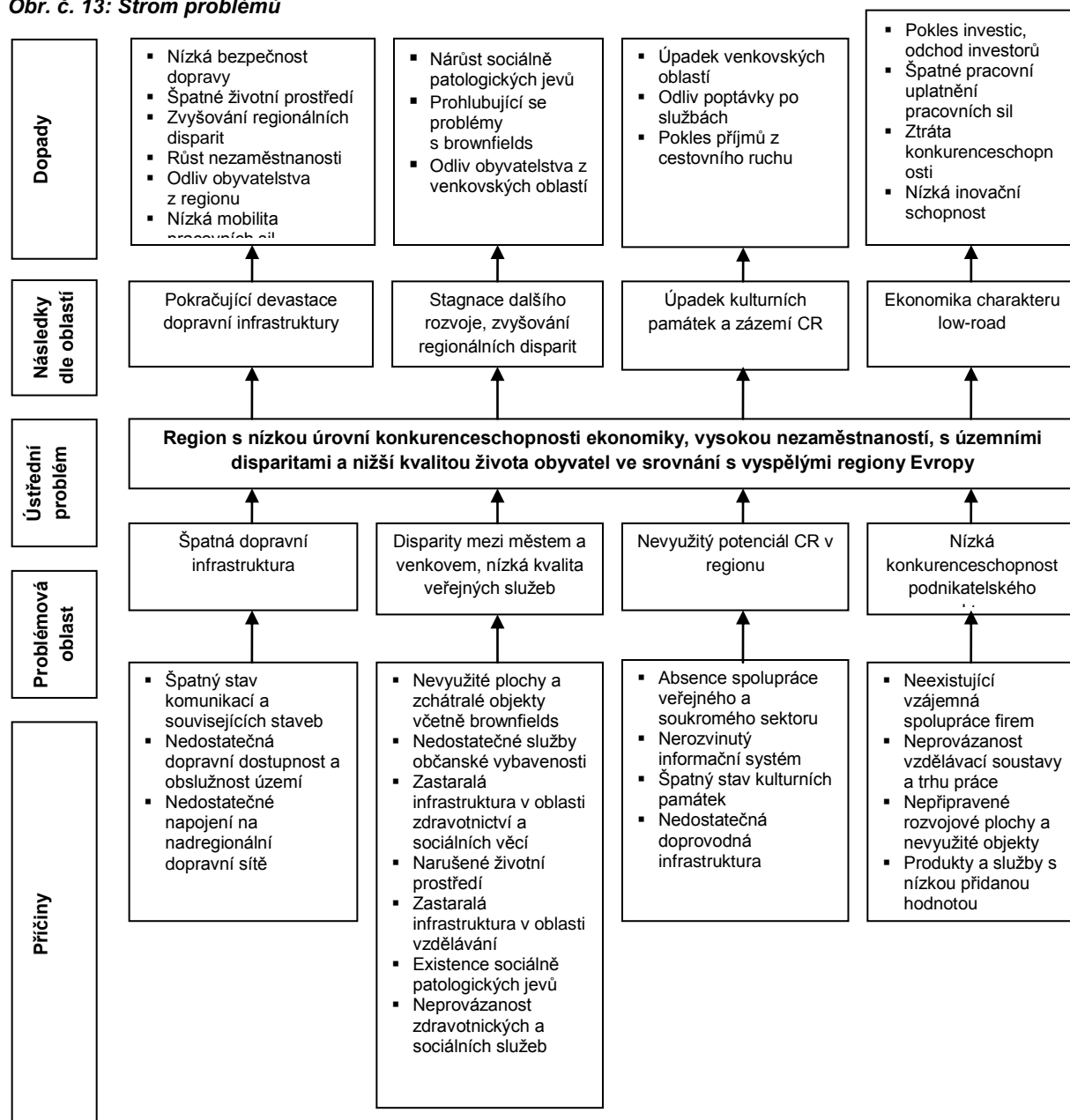
OP Výzkum a vývoj pro inovace	<ul style="list-style-type: none"> ○ Rozvoj kapacit výzkumu a vývoje ○ Rozvoj kapacit pro spolupráci veřejného sektoru se soukromým ve výzkumu a vývoji ○ Posilování kapacit vysokých škol pro terciární vzdělávání
OP Lidské zdroje a zaměstnanost	<ul style="list-style-type: none"> ○ Adaptabilita ○ Veřejná správa a veřejné služby
OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost	<ul style="list-style-type: none"> ○ Další vzdělávání ○ Terciární vzdělávání, výzkum a vývoj
Regionální operační program	<ul style="list-style-type: none"> ○ Rozvoj podnikatelského prostředí
Integrovaný operační program	<ul style="list-style-type: none"> ○ Modernizace veřejné správy ○ Zavádění ICT v územní veřejné správě
OP přeshraniční spolupráce Česká republika-Polská republika	<ul style="list-style-type: none"> ○ Zlepšení podmínek pro rozvoj podnikatelského prostředí a cestovního ruchu
Priorita NUTS II Severovýchod - CESTOVNÍ RUCH	
Operační program	Prioritní osa
Regionální operační program	<ul style="list-style-type: none"> ○ Cestovní ruch
Integrovaný operační program	<ul style="list-style-type: none"> ○ Národní podpora cestovního ruchu ○ Národní podpora územního rozvoje
OP přeshraniční spolupráce Česká republika-Polská republika	<ul style="list-style-type: none"> ○ Zlepšení podmínek pro rozvoj podnikatelského prostředí a cestovního ruchu
Priorita NUTS II Severovýchod - LIDSKÉ ZDROJE	
Operační program	Prioritní osa
OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost	<ul style="list-style-type: none"> ○ Počáteční vzdělávání ○ Další vzdělávání ○ Terciární vzdělávání, výzkum a vývoj
OP Lidské zdroje a zaměstnanost	<ul style="list-style-type: none"> ○ Adaptabilita ○ Aktivní politiky trhu práce ○ Sociální integrace a rovné příležitosti ○ Mezinárodní spolupráce
OP Výzkum a vývoj pro inovace	<ul style="list-style-type: none"> ○ Posilování kapacit vysokých škol pro terciární vzdělávání
Regionální operační program	<ul style="list-style-type: none"> ○ Rozvoj městských a venkovských oblastí
Integrovaný operační program	<ul style="list-style-type: none"> ○ Zvýšení kvality a dostupnosti veřejných služeb
OP přeshraniční spolupráce Česká republika-Polská republika	<ul style="list-style-type: none"> ○ Zlepšení podmínek pro rozvoj podnikatelského prostředí a cestovního ruchu ○ Podpora spolupráce místních společenství
Priorita NUTS II Severovýchod - ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ	
Operační program	Prioritní osa

<p style="text-align: center;">OP Životní prostředí</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Zlepšování vodohospodářské infrastruktury a snižování rizika povodní ○ Zlepšování kvality ovzduší a snižování emisí ○ Udržitelné využívání zdrojů energie ○ Zkvalitnění nakládání s odpady a odstraňování starých ekologických zátěží ○ Omezování průmyslového znečištění a environmentálních rizik ○ Zlepšování stavu přírody a krajiny ○ Rozvoj infrastruktury pro environmentální vzdělávání, poradenství a osvětu
<p style="text-align: center;">OP Podnikání a inovace</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Efektivní energie
<p style="text-align: center;">OP přeshraniční spolupráce Česká republika-Polská republika</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Posilování dostupnosti, ochrana životního prostředí a prevence rizik

5.4 Strom problémů

Strom problémů představuje základní rozvojové bariéry/problematické oblasti s jejich příčinami a potenciálními dopady. ROP Severovýchod je zaměřen na eliminaci či omezení působení příčin způsobujících vznik problematických oblastí, resp. omezení intenzity jejich dopadů.

Obr. č. 13: Strom problémů

5.5 Globální cíl a specifické cíle ROP Severovýchod

Základním východiskem pro zvolenou strategii ROP Severovýchod se stala formulace globálního cíle obsaženého v základním dokumentu ČR pro programovací období 2007 – 2013, tj. Národním strategickým referenčním rámcem, jehož obsahem je „Přeměna socioekonomického prostředí České republiky v souladu s principy udržitelného rozvoje tak, aby ČR byla přitažlivým místem pro realizaci investic, práci a život obyvatel. Prostřednictvím trvalého posilování konkurenceschopnosti bude dosahováno udržitelného růstu, jehož tempo bude vyšší než průměrný růst EU 25. ČR bude usilovat o růst zaměstnanosti a o vyvážený a harmonický rozvoj regionů, který povede ke zvyšování úrovně kvality života obyvatelstva“.

Globálním cílem regionu soudržnosti Severovýchod pro programovací období let 2007 - 2013 je:

„Zvýšení kvality fyzického prostředí regionu, což povede ke zvýšení atraktivity regionu pro investice, podnikání a život obyvatel. Prostřednictvím zvýšení atraktivity regionu bude docházet k jeho konvergenci k průměrné úrovni socioekonomického rozvoje EU.“

Globální cíl ROP Severovýchod je v souladu s Cílem 1 Společenství - Konvergence. Cílem konvergence je podpora růstového potenciálu regionů Evropy za účelem dosažení vyšší míry růstu. Cíl Konvergence byl Společenstvím přijat v důsledku nárůstu rozdílů v ekonomické výkonnosti a konkurenceschopnosti v rozšířené EU. Klíčovým cílem politiky soudržnosti je podporovat podmínky zvyšující růst a faktory vedoucí ke skutečné konvergenci. Cíl 1¹⁵ – Konvergence se týká regionů, jejichž HDP na osobu v PPS je menší než 75 % průměru Společenství. Prostřednictvím vyšší míry ekonomického růstu regionu soudržnosti Severovýchod bude postupně snižována výkonnostní meze mezi regionem a vyspělými regiony EU. V tomto smyslu je globální cíl ROP Severovýchod zaměřen na zvyšování kvality fyzického prostředí, které do značné míry spolupůsobí na schopnost regionu snížit výkonnostní mezeru.

Globální cíl je v souladu s Obecnými zásadami Politiky soudržnosti pro podporu růstu a zaměstnanosti¹⁶ (Strategické obecné zásady Společenství, 2007 - 2013), a to zásadou „Přitažlivější Evropa a regiony Evropy pro investory a pracující“, „Zlepšení znalostí a inovace pro růst“, „Vytváření více a lepších pracovních míst“. Soustava prioritních os ROP Severovýchod a jejich oblastí intervence se soustřeďuje na naplnění priorit stanovených obnovenou lisabonskou strategií a je plně komplementární se Strategickými obecnými zásadami Společenství.

Regionální operační program pro region soudržnosti Severovýchod je zaměřen na problémové oblasti, které je účinné a efektivní řešit prostřednictvím regionálních veřejných intervencí. Při definování rozsahu a zaměření veřejných intervencí v rámci regionálního operačního programu je jedním z určujících faktorů vymezení intervencí mezi operačními programy na národní a regionální úrovni.

V tomto kontextu byly specifické cíle ROP Severovýchod definovány následovně:

Specifický cíl 1: Zvýšit dostupnost regionu a efektivnost dopravy při respektování ochrany životního prostředí

Specifický cíl 2: Zlepšit kvalitu života a veřejných služeb pro obyvatelstvo s důrazem na snižování regionálních disparit

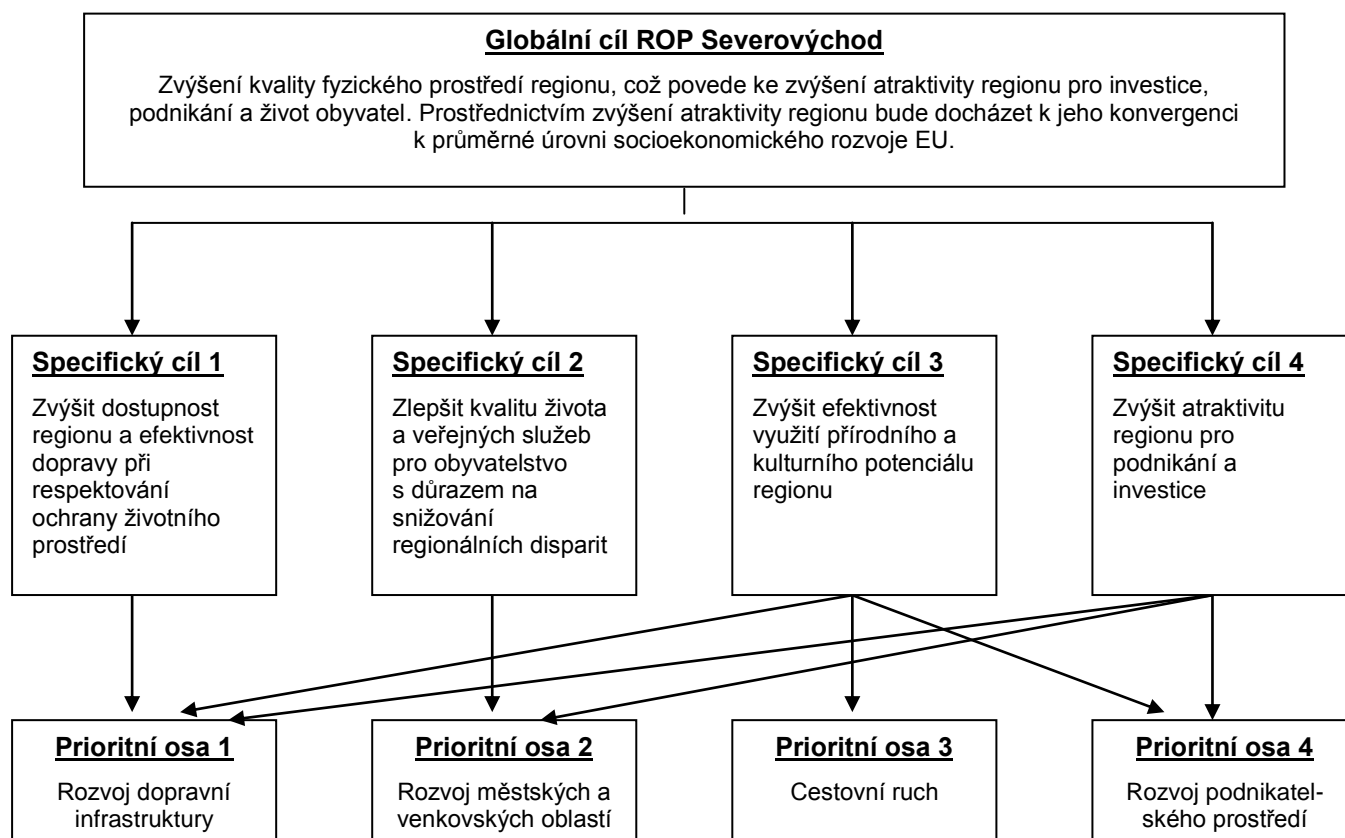
Specifický cíl 3: Zvýšit efektivnost využití přírodního a kulturního potenciálu regionu

¹⁵ Viz Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 ze dne 11. července 2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/1999.

¹⁶ Viz Sdělení komise, Politika soudržnosti pro podporu růstu a zaměstnanosti: Strategické obecné zásady společenství, 2007 - 2013 (KOM (2005) 0299), Brusel, 5. července 2005

Specifický cíl 4: Zvýšit atraktivitu regionu pro podnikání a investice

Zaměření Regionálního operačního programu NUTS II Severovýchod vychází a navazuje na strategii Národního strategického referenčního rámce 2007 – 2013, který na jedné straně reflektuje cíle a záměry stěžejních obecných a resortních strategií České republiky (Strategii hospodářského růstu ČR, Strategii udržitelného rozvoje ČR a dalších) bezprostředně reagující na potřeby ČR, na druhé straně definuje cesty, kterými ČR v horizontu sedmi let přispěje v oblasti hospodářské a sociální soudržnosti k dosažení cílů Evropské unie definovaných v Lisabonské strategii. Dle závěrů Rady EU je pro dosažení lisabonských cílů nutné zapojit všechny regiony a zahrnout jejich regionální a místní účastníky a sociální partnery, a to především v oblastech, kde má význam územní blízkost. Aktivity realizované v ROP Severovýchod zvýší ekonomickou výkonnost a konkurenceschopnost regionu a svým dílem tak přispějí k naplnění globálního cíle politiky hospodářské a sociální soudržnosti definované ve Strategických obecných zásadách Společenství, resp. Národním strategickém referenčním rámci.

Obr. č. 14: Strom cílů ROP Severovýchod

5.6 Zvolená strategie

Specifické cíle ROP Severovýchod, resp. jejich formulace a obsah byly zvoleny na základě socioekonomické analýzy a analýzy SWOT. V obsahovém zaměření specifických cílů se plně odráží zájem regionu soustředit se na ty oblasti, ve kterých spočívá největší potenciál, účinnost a efektivnost užití veřejných intervencí jako finančních nástrojů prostřednictvím kterých bude naplňován globální cíl ROP Severovýchod. Zpracovatelé ROP Severovýchod v průběhu jeho tvorby koordinovali svou práci s ústředními orgány státní správy (ministerstvy) jako tvůrci tematicky zaměřených operačních programů v rámci procesu tvorby celé soustavy operačních programů ČR. Na základě konsultací byly stanoveny klíčové oblasti rozvoje (podpor) regionů, na které se zaměří celostátní programy a ROP Severovýchod. Specifické cíle ROP Severovýchod jsou jen částí celkové strategie ČR přispívající k realizaci cílů Společenství.

Volba konkrétních specifických cílů vzešla jako výsledná alternativa vycházející z dlouhodobého procesu rozhodování o tom, které tematické oblasti a území podporovat a rozvíjet. Základním východiskem pro rozhodování o směrech podpory se staly strategické dokumenty krajů, které byly zformulovány ještě před započítáním prací na ROP Severovýchod. Priority krajů jsou primárně zaměřeny na zvyšování socioekonomické úrovně jejich území, a to v oblastech, ve kterých lze spatřovat největší potenciál rozvoje, v eliminaci nebo podstatném omezení slabých stránek, které do značné míry omezují další rozvoj krajů nebo zvyšují riziko dopadu hrozeb, kterých by sem měly kraje vyvarovat. Specifické cíle ROP Severovýchod byly zformulovány v návaznosti na cíle NRP, resp. NSRR a je možné konstatovat, že regionální specifické cíle doplňují národní cíle v těch oblastech, ve kterých může region na základě vymezených kompetencí prostřednictvím veřejných intervencí lépe a s lepší znalostí věci přispět ke svému rozvoji.

Mezi oblastmi, ve kterých bude možné vysledovat největší účinnost a efektivnost veřejných intervencí za účelem naplnění globálního cíle ROP Severovýchod patří zlepšení dopravní infrastruktury jako nezbytná podmínka hospodářského a sociálního rozvoje regionu, zlepšení fyzického prostředí v centrech osídlení, efektivní využití přírodního a kulturního potenciálu a vytváření podmínek pro rozvoj ekonomické základny regionu. Tyto oblasti se staly východiskem pro formulování konkrétních specifických cílů ROP Severovýchod a na ně navazujících prioritních os.

Váhy jednotlivých specifických cílů a navazujících prioritních os z hlediska výše alokovaných prostředků byly zvoleny podle závažnosti problémové oblasti, ocenění jejího příspěvku k naplnění globálního cíle a finanční náročnosti řešení problémové oblasti. Na základě těchto skutečností je možné váhy jednotlivých specifických cílů, resp. strategií jako celek označit jako dokument, který klade důraz na vyvážený rozvoj regionu s cílem eliminovat regionální disparity. Jednotlivé oblasti podpory/prioritních os se budou vzájemně ovlivňovat a doplňovat, čímž dojde ke znásobení účinku veřejných intervencí.

Za účelem podpory rozvoje regionu by bylo možné přijmout jinou strategii, resp. jiné alternativy přijaté strategie, jejímž obsahem by byly jiné cíle, nebo jejich nižší počet. Obsahové zaměření a počet specifických cílů však tvoří vnitřně provázaný systém pokrývající ty oblasti, které jsou v kompetenci regionu je ovlivnit a změnit. ROP Severovýchod je navíc součástí soustavy operačních programů (tematicky zaměřených a regionálních), které pokrývají území všech regionů ČR. ROP Severovýchod tak doplňuje působení tematicky zaměřených operačních programů na území regionu soudržnosti Severovýchod.

Specifický cíl 1: *Zvýšit dostupnost regionu a efektivnost dopravy při respektování ochrany životního prostředí*

Atraktivita regionu pro investice je ovlivněna řadou faktorů. K nejvýznamnějším patří kvalitní doprava, a to z hlediska dopravní infrastruktury, zejména hustota a kvalita silniční a železniční sítě mají zásadní vliv na dostupnost všech částí regionu. V tomto směru region disponuje hustou sítí silnic a železnic, regionálními a jedním mezinárodním letištěm. Dopravní síť, zejména automobilová, je však přetížená a poškozená v důsledku

provozu rostoucího počtu automobilů. Dosavadní vynakládané prostředky na opravy komunikací nestačí pokrýt rostoucí investiční potřeby této oblasti. V důsledku toho dochází k vyšší nehodovosti, snižování dostupnosti částí území a zhoršování životního prostředí. V regionu je patrná absence dalších úseků dálnice D11 a rychlostních komunikací. Roste dopravní přetíženost uvnitř měst a obcí, chybějí obchvaty, které by odvedly značnou část dopravy mimo centra osídlení. Značným rizikem se zejména v posledních letech stal nevyhovující stav mostů v důsledku nadměrného zatížení zejména nákladní dopravou. Jinou problematickou oblastí je nevyhovující stav infrastruktury na regionálním letišti, který do značné míry snižuje potenciál tohoto druhu dopravy, ale zejména snižuje potenciál regionu v oblasti zvýšení obchodních příležitostí a turistiky.

Dalším důležitým faktorem majícím zásadní vliv na stupeň atraktivity regionu je kvalita a rozsah dopravní obslužnosti území, která má zásadní vliv na stupeň mobility obyvatelstva, zejména pracovních sil. Dopravní obslužnost území regionu je nedostatečná, chybí užší koordinace a návaznost železniční a silniční hromadné osobní dopravy. V současné době existující integrované dopravní systémy obsluhují značnou část obyvatelstva ve velkých městech. Venkovské obyvatelstvo nemůže mnohdy využít ani základních služeb dopravců. Následkem toho dochází k postupnému úbytku obyvatelstva na venkově s dopadem na ekonomiku těchto oblastí.

Specifického cíle bude dosaženo podporou výstavby a rekonstrukcí dopravní infrastruktury, rozvojem integrovaných dopravních systémů za účelem zvýšení objemu a kvality dopravní obslužnosti území regionu a podporou rozvoje mezinárodních veřejných mezinárodních letišť.

Globálního cíle bude dosaženo zvýšením atraktivity fyzického prostředí v celém území regionu, které je nezbytné pro růst kvality života jeho obyvatel, pro růst investic v podobě zlepšení dostupnosti regionu a snazší dostupnosti pracovních sil. Zvýšením dopravní dostupnosti dojde k částečnému vyrovnání podmínek v přístupu venkovského obyvatelstva k vzdělávacím, kulturním a jiným sociálním aktivitám. Tím budou vytvořeny předpoklady pro udržení sociální soudržnosti, rovnoměrného osídlení regionu, ekonomické prosperity a celkové konkurenceschopnosti regionu.

Specifický cíl bude realizován prostřednictvím **prioritní osy Rozvoj dopravní infrastruktury**.

Vazba na ostatní specifické cíle ROP Severovýchod

Zlepšením zejména silniční infrastruktury a dopravní dostupnosti a obslužnosti území budou vytvořeny podmínky pro zvýšení mobility obyvatelstva a tím i vytvoření podmínek pro zvyšování zaměstnanosti a dostupnosti vzdělávacích aktivit, které jsou důležité pro ekonomický růst a zvyšování konkurenceschopnosti regionu. Zlepšením dostupnosti a mobility dojde k posílení vazeb mezi městy a venkovskými oblastmi a tím k naplnění požadavku na snižování regionálních disparit a vyvážený rozvoj regionu. Specifický cíl má velmi úzkou vazbu na druhý specifický cíl „Zlepšit kvalitu života a veřejných služeb pro obyvatelstvo s důrazem na snižování regionálních disparit“ a na související prioritní osu „Rozvoj městských a venkovských oblastí“.

Zlepšením dopravní infrastruktury a obslužnosti dojde obecně ke zvýšení atraktivity regionu a k vytvoření příznivých podmínek pro využití velkého potenciálu cestovního ruchu regionu jako jednoho ze zdrojů hospodářské prosperity, zejména venkovských oblastí. V tomto má specifický cíl silnou vazbu na specifický cíl „Zvýšit efektivnost využití přírodního a kulturního potenciálu regionu“ a na související prioritní osu „Cestovní ruch“.

Naplnění specifického cíle budou vytvořeny předpoklady pro zvýšení atraktivity regionu pro investory jako nezbytné podmínky pro rozvoj stávajících a nových ekonomických aktivit v regionu. Posílením stávajícího ekonomického potenciálu v regionu bude urychlen proces konvergence k vyspělým státům EU (vazba na specifický cíl „Zvýšit atraktivitu regionu pro podnikání a investice“ a související prioritní osu „rozvoj podnikatelského prostředí“).

Zlepšením stavu komunikací a rozvojem stávající sítě silnic, dojde k optimalizaci vytiženosti konkrétních silničních tahů, jehož výsledkem bude odklon dopravy z center osídlení s příznivým dopadem na život obyvatel a životní prostředí. Prostřednictvím kvalitní dopravní infrastruktury budou také vytvořeny předpoklady pro snížení nehodovosti.

Specifický cíl 2: Zlepšit kvalitu života a veřejných služeb pro obyvatelstvo s důrazem na snižování regionálních disparit

Region je charakteristický rozdrobenou, nehomogenní strukturou osídlení a nerovnoměrnou hustotou osídlení. Vyšší standard životní úrovně, zejména v oblasti bydlení a dostupnosti a kvality zdravotních, sociálních a dalších veřejných služeb je typičtější pro města, než pro venkovské oblasti. Společným problémem měst i venkovských oblastí je významná potřeba investic do zanedbaných veřejných objektů a prostranství, kulturního a historického dědictví (zanedbaná centra, památkové zóny). Městské prostředí se navíc potýká s vyšším výskytem sociálně patologických jevů, venkov naopak s vyšší nezaměstnaností. Zejména města disponují vyšším počtem nevyužívaných, převážně průmyslových zanedbaných a nevyužitých objektů a areálů (brownfields), venkovské oblasti jsou postiženy jiným problémem, a to postupným nenápadným vysídlováním, vyšším průměrným věkem obyvatelstva, nedostatkem pracovních příležitostí a nižší mobilitou za prací z důvodu problematické dopravní obslužnosti. Další důležitou oblastí je splnění požadavků na zvýšení bezpečnosti obyvatel a eliminaci rizik (záchranné systémy, systémy prevence).

Specifického cíle bude dosaženo zejména zvýšením kvality infrastruktury veřejných služeb, konkrétně výstavbou a rekonstrukcí zdravotnických zařízení, zařízení sociálních služeb, objektů pro vzdělávání a další zařízení občanské vybavenosti. Zvýšení atraktivity měst a venkovských oblastí bude dosaženo regenerací a revitalizací nevyužívaných ploch a objektů, zlepšením vzhledu veřejných prostranství.

Globálního cíle bude dosaženo cestou zlepšení stavu životních podmínek obyvatel měst a venkovských oblastí. Budou vytvořeny předpoklady pro zlepšení sociálních služeb a služeb ve zdravotnictví, k jejich účinnému a efektivnímu propojení, pro růst vzdělanosti a zvyšování kvalifikace pracovních sil jako nezbytných podmínek zvyšování zaměstnanosti a ekonomického růstu.

Specifický cíl bude realizován prostřednictvím prioritní osy **Rozvoj městských a venkovských oblastí**.

Vazba na ostatní specifické cíle ROP Severovýchod :

Úroveň vybavenosti a kvality poskytovaných služeb má přímou vazbu na ekonomickou výkonnost a konkurenceschopnost. Součástí specifického cíle je regenerace a oživení částí měst a venkova, zejména stávajících nevyužívaných objektů a prostor za účelem rozvoje nabídky veřejných služeb obyvatelstvu. Tyto prostory bude možné využít i pro podnikatelské účely ve formě vzniku a rozvoje podnikatelských inkubátorů, školících středisek, výzkumných organizací, služeb pro obyvatele včetně center zabezpečujících kulturní a další zájmové aktivity občanů apod. Cílem je stabilizovat obyvatelstvo, zvýšit jeho vzdělanost a adaptabilitu z hlediska pracovního uplatnění a vytvořit podmínky pro harmonický a vyvážený rozvoj regionu prostřednictvím rovnoměrného osídlení obyvatelstvem a rovnoměrného rozložení ekonomických činností. V tomto smyslu má specifický cíl silnou vazbu na specifický cíl „Zvýšit atraktivitu regionu pro podnikání a investice“ a související prioritní osu „Rozvoj podnikatelského prostředí“.

Úzká vazba existuje i v případě specifického cíle „Zvýšit efektivnost využití přírodního a kulturního potenciálu regionu“ a související prioritní osu „Cestovní ruch“. Prostřednictvím zlepšování fyzického prostředí měst a obcí je možné zvýšit návštěvnost regionu s navazujícím vyšším počtem přenocování a vyššími příjmy poskytovatelů služeb.

Specifický cíl 3: Zvýšit efektivnost využití přírodního a kulturního potenciálu regionu

Velký potenciál regionu v oblasti přírodních a kulturních aktivit není doposud plně využit. Existují centra cestovního ruchu se základní a doprovodnou infrastrukturou, řada nabídek v oblasti kulturních, sportovních turistických atraktivit, jejich poskytování však není vzájemně provázané. Neexistuje informační systém, který by propojil stávající velmi širokou nabídku služeb. Velkou slabinou regionu je také nízký standard ubytovacích a stravovacích zařízení, jejich nedostatečná nabídka v řadě míst, dále neudržované památky, koncentrace návštěvníků jen do známých center cestovního ruchu, omezená nabídka nových nebo komplexních produktů cestovního ruchu.

Specifického cíle bude dosaženo rozvojem základní a doprovodné infrastruktury cestovního ruchu, prostřednictvím které budou zvýšeny kapacity v oblasti restauračních a ubytovacích zařízení. K naplnění cíle přispějí také koordinované aktivity zabezpečující poskytování ucelené nabídky produktů a služeb, účinný marketing a tvorba nových produktů cestovního ruchu. Naplněním specifického cíle dojde k zvýšení prosperity odvětví, které má v regionu dlouhodobou tradici a vysoký potenciál dalšího rozvoje.

Globálního cíle bude dosaženo cestou zvýšení atraktivity fyzického prostředí a vytváření příznivých podmínek pro podnikání v cestovním ruchu. Tím budou vytvořeny předpoklady pro to, aby se z cestovního ruchu stal důležitý faktor udržitelného rozvoje regionu.

Specifický cíl bude realizován prostřednictvím prioritní osy **Cestovní ruch**.

Vazba na ostatní specifické cíle ROP Severovýchod

Zlepšením stávající základní infrastruktury, provázanosti informací a poskytování služeb je možné dosáhnout značných multiplikačních efektů, bude tak možné zvýšit ekonomickou prosperitu všech subjektů působících v této oblasti, zejména podnikatelů, ale i veřejných subjektů, zejména měst a obcí. V tomto směru má specifický cíl silnou vazbu na zlepšování podnikatelského prostředí (tato prioritní osa ROP Severovýchod má však jiné věcné a odvětvové zaměření).

Zvýšená prosperita v odvětví cestovního ruchu tak může výrazně přispět k růstu zaměstnanosti, stabilizaci obyvatelstva a k celkovému ekonomickému pozvednutí měst a zejména venkova. Zlepšení atraktivity fyzického prostředí a jeho maximální využití pro život obyvatel s důrazem na snižování regionálních disparit je společným tématem tohoto specifického cíle, ale i specifického cíle „Zlepšit kvalitu života a veřejných služeb pro obyvatelstvo s důrazem na snižování regionálních disparit“ a související prioritní osy „Rozvoj městských a venkovských oblastí“.

Cestovní ruch má silnou vazbu i na specifický cíl „Zvýšit dostupnost regionu a efektivnost dopravy při respektování ochrany životního prostředí“ a související prioritní osu „Rozvoj dopravní infrastruktury“, a to v oblasti vytváření předpokladů pro zvýšení mobility obyvatel a tím vyšší návštěvnosti v turisticky zajímavých lokalitách.

Specifický cíl 4: Zvýšit atraktivitu regionu pro podnikání a investice

Transformace a restrukturalizace české ekonomiky s sebou přinesla ekonomický růst řady firem a odvětví, na druhou stranu také útlum některých odvětví a firem, nebo dokonce jejich úpadek. Následkem tohoto vývoje vzniklo velké množství zchátralých a nevyužívaných průmyslových objektů a areálů, zejména uvnitř urbanizovaného území, které nejsou dlouhodobě využívány, a mají nepříznivý vliv na vnější vzhled měst a obcí. Další problematou otázkou regionu v oblasti podnikání a zaměstnanosti, je nízká úroveň praktických znalostí a dovedností absolventů vzdělávacích institucí (škol a učilišť), která brání jejich snadnému vstupu do prvního zaměstnání. Tento stav má potom za následek vznik nezaměstnanosti mladých lidí na počátku jejich profesního života s negativním dopadem na jejich pozdější pracovní uplatnění, získání pracovních návyků apod. Zejména v posledních letech sílí poptávka po zvyšování úrovně produktů a služeb s vysokou případnou hodnotou. Tento

trend vystupňoval tlak na zavádění inovací zejména ve výrobě. Inovační aktivity nejsou v regionu často sledovány, neexistuje ve větší míře spolupráce mezi organizacemi výzkumu a vývoje a podnikatelským sektorem, což značně znesnadňuje využití potenciálu v této oblasti, to se projevuje nízkou mírou využití kapacit a související komercionalizace těchto činností.

Specifického cíle bude dosaženo prostřednictvím investic do regenerace a revitalizace zanedbaných a nevyužitých objektů a areálů, a do dopravní a technické infrastruktury nových malých průmyslových zón a jejich napojení na stávající infrastrukturu. Druhou oblastí naplňování cíle je podpora spolupráce vzdělávacích institucí, zejména středních škol a učilišť, úřadů práce a firem s cílem získat a zvyšovat praktické dovednosti a zkušenosti absolventů škol v praxi, tj. přímo ve firmách ve výrobním nebo jiném provozu. Specifického cíle bude dosaženo i rozvojem aktivit, jejichž cílem bude vytvoření jednotné platformy v oblasti využití inovačního potenciálu regionu, v podchyčení těch činností, které přinášejí podstatný nárůst výkonnosti a konkurenceschopnosti.

Globálního cíle bude dosaženo zvyšováním fyzické atraktivity objektů a areálů či průmyslových zón pro investory. Vytvářením příznivého prostředí pro rozvoj podnikatelských aktivit a posilováním spolupráce firem a vzdělávacích institucí bude podpořen růst kvalifikace zaměstnanců jako důležité podmínky pro zvyšování zaměstnanosti a růst výkonnosti a konkurenceschopnosti ekonomiky. K těmto cílům přispěje růst inovačních aktivit na bázi spolupráce veřejného a soukromého sektoru.

Specifický cíl ROP Severovýchod bude realizován prostřednictvím prioritní osy **Rozvoj podnikatelského prostředí**.

Vazba na ostatní specifické cíle ROP Severovýchod

Specifický cíl má silnou vazbu na cíl „Zlepšit kvalitu života a veřejných služeb pro obyvatelstvo s důrazem na snižování regionálních disparit“ a související prioritní osu „Rozvoj městských a venkovských oblastí“, a to v oblasti zlepšování fyzického prostředí, zejména uvnitř urbánního prostoru, formou investic do nevyužitých a zchátralých objektů a areálů za účelem jejich využití pro podnikání či poskytování služeb pro obyvatelstvo. Vazba existuje i v oblasti investic do infrastruktury pro vzdělávání, zde je však kladen důraz na získávání praxe jako předpokladu pro snadnější získání pracovního uplatnění na trhu práce.

Výkonnost a konkurenceschopnost podnikatelského sektoru založená na znalostech a využití poznatků vědy a výzkumu, se stává základní podmínkou přežití firem na globálním trhu. Jen kvalitní a vzdělaná pracovní síla může přitáhnout investice s produkcí a službami s vysokou přidanou hodnotou. Rozvojem spolupráce firem se vzdělávacími institucemi bude možné zvýšit konkurenceschopnost a udržet zaměstnanost a kvalitu života obyvatel regionu, investicemi do technické infrastruktury bude zlepšeno fyzické prostředí (vazba na specifický cíl *Zlepšení životního prostředí a veřejných služeb pro obyvatelstvo s důrazem na snižování regionálních disparit*).

Tab. č. 12: Koincidenční matice globální SWOT a strategických cílů ROP Severovýchod

Koincidenční matice globální SWOT a strategických cílů ROP	SPECIFICKÉ CÍLE	Zvýšení dostupnosti regionu a efektivnosti dopravy při respektování ochrany životního prostředí	Zlepšení kvality života a veřejných služeb pro obyvatelstvo s důrazem na snižování regionálních disparit	Zvýšení efektivnosti využití přírodního a kulturního potenciálu regionu	Zvýšit atraktivitu regionu pro podnikání a investice
SWOT					
SILNÉ STRÁNKY					
Dlouhodobá průmyslová tradice, stabilizovaná zemědělská výroba a diverzifikace základny zpracovatelského průmyslu		XXX	XX		XXX
Území s kvalitním životním prostředím a významnými přírodními zdroji včetně bohatých zdrojů podzemních a povrchových vod			XXX	XXX	
Atraktivní území s dobrými předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu spočívající zejména v potenciálu přírodních i kulturně historických atraktivit a vybudované základní technické a turistické infrastruktury		XXX	XX	XXX	XX
Na celém území dostupné kulturní, sociální a zdravotní služby a nadregionální přesah zdravotnických zařízení ve specializovaných oborech		XXX	XXX		
Růst vzdělanosti obyvatel a existence 5 univerzit v regionu včetně technického zaměření oborů s vědeckovýzkumným potenciálem pro rozvoj inovačního podnikání		X	XX		XXX
Výhodná poloha metropolitních aglomerací, hustá síť silnic a železnic		XXX	XXX	XXX	
Existence mezinárodního veřejného letiště v Pardubicích a modernizovaný I. železniční koridor		XXX		X	X
SLABÉ STRÁNKY					
Existence hospodářsky slabých regionů s nedostatkem pracovních příležitostí, stabilizovaných podnikatelských subjektů a vysokou četností chátrajících objektů a brownfields		XXX	XXX	XXX	XXX
Nedostatečně rozvinutá, případně chybějící technická a dopravní infrastruktura (absence dálnic a rychlostních komunikací, nevyhovující stav silnic a železnic)		XXX	XXX	XXX	XXX
Nedostatečná dopravní dostupnost a obslužnost venkovských oblastí		XX		XXX	XXX
Nerovnoměrná intenzita rekreace a cestovního ruchu vzhledem k úrovni přírodní, sportovní a kulturní nabídky na území NUTS II Severovýchod, velká disproporce mezi rozvinutostí jednotlivých rekreačních lokalit a středisek		XXX		XXX	XX
Špatná sociální infrastruktura, nedostatečné zajištění služeb občanské vybavenosti a nevyhovující nebo chybějící prostory pro kulturní, volnočasovou a jinou spolkovou činnost na venkově		XXX	XXX	XX	X
Nedostatečná provázanost profesní přípravy s trhem práce a nedostatek technických odborníků			XXX		XXX
Narušené životní prostředí v průmyslových a urbanizovaných oblastech, zejména v obcích s nevyřešenou tranzitní dopravou		XXX			
Nedostatečně využitý potenciál cestovního ruchu v důsledku nesystémové koordinace a malé propagace		XX		XXX	XXX
PŘÍLEŽITOSTI					
Využití geografické pozice a atraktivity NUTS II Severovýchod pro uplatnění podnikatelských aktivit tuzemských i zahraničních investorů		XXX		XXX	
Rozvoj strategických služeb, progresivních oborů s vysokou přidanou hodnotou a high-tech průmyslu ve spolupráci se zahraničními subjekty i regionální vědeckovýzkumné základny		XXX			XXX
Využití přírodních podmínek k rozvoji a modernizaci zemědělství a lesnictví s orientací na nové progresivní formy a s ohledem na ochranu přírody a krajiny		XX		XX	XX
Podpora využívání alternativních a obnovitelných zdrojů energie		XXX	XXX	X	XXX
Rozvoj nových forem cestovního ruchu a narůstající zájem turistů o nové, specifické produkty cestovního ruchu zajišťující pracovní příležitosti a alternativní zdroje příjmů		XXX	X	XXX	XX
Vytvoření funkčního systému koordinace aktivit v CR, založeného na vzájemné spolupráci krajů, soukromé i státní sféry, zájmových a profesních organizací			X	XXX	XX
Rozvoj kombinované dopravy (vybudování multimodálního logistického centra v Pardubicích, dokončení splavnění Labe do Pardubic, rozvoj veřejných letišť)		XXX		X	X
Rozvoj integrovaných dopravních systémů včetně modernizace železnic a zvýšení podílu veřejné hromadné dopravy		XXX	X	XXX	

OHROŽENÍ					
Růst nezaměstnanosti v důsledku nízké konkurenceschopnosti podniků na evropském trhu		XXX	XXX	XXX	XXX
Snížení atraktivity regionu pro investory z důvodu nedostatku financí na infrastrukturu, nedostatečného dopravního napojení a nedostatečné připravenosti rozvojových ploch		XXX	XXX	XX	XX
Nízká úroveň podpory vědy, výzkumu a inovací a zavádění výsledků vědecké a inovační činnosti do praxe; nedostatečný růst produktivity práce s negativními důsledky na životní úroveň obyvatelstva					XXX
Oddálení dobudování páteřních komunikací regionu a trvalý nárůst intenzity dopravy		XXX		XXX	
Nevyváženost mezi podmínkami ochrany životního prostředí a požadavky na rozvoj území a dopravu, nerespektování zásad trvale udržitelného rozvoje provozováním nevhodných ekonomických aktivit a nedostatečnou péčí o krajinu, zbytečné a nevhodné zборы kvalitního půdního fondu		XXX	XX	XX	
Odliv části zahraniční poptávky v důsledku nenalezení odpovídající nabídky (ubytování, stravování, komplexní produkty cestovního ruchu) a kvality ze strany subjektů angažovaných v cestovním ruchu		XXX	XX	XXX	X
Absence systému celoživotního vzdělávání a nedostatečná atraktivita pracovních příležitostí zejm. v zemědělství vedoucí k nárůstu počtu a rozlohy problémových regionů			XX	XX	XX
Nedostatek finančních prostředků na udržení rozsahu veřejné hromadné dopravy a rozvoj technické infrastruktury včetně informačních technologií		XXX	XXX	XXX	XXX
Celkový dlouhodobý úbytek počtu obyvatel zejména přirozenou měnou, zhoršování demografické struktury obyvatelstva, postupné stárnutí populace, zvyšující se podíl starých a zdravotně postižených občanů v důsledku nepříznivé demografické situace			XXX		
Nejsou garantovány dlouhodobé finanční toky (zdroje) do rozvoje ČR			X	XXX	X

Legenda:

Vazba: X - velmi slabá až slabá, XX - střední až silná, XXX - velmi silná

5.7 Vazba ROP Severovýchod na nadřazené programové dokumenty

5.7.A Vazba Regionálního operačního programu Severovýchod na Národní strategický referenční rámec

Strategický cíl 1 NSRR „Konkurenceschopná česká ekonomika“ je naplňován prioritní osou 3 ROP Severovýchod Rozvoj cestovního ruchu, a to v oblasti podpory základní a infrastruktury a doprovodných aktivit cestovního ruchu (3.1) a podporou marketingových a koordinačních aktivit cestovního ruchu (3.2). Úzkou vazbu lze vysledovat i v prioritní ose 4 Rozvoj podnikatelského prostředí, v rámci které je podporována revitalizace brownfields pro nové podnikatelské aktivity. Podpora aktivit pro inovaci se slabě odráží v podpoře infrastruktury pro vznik inkubátorů (4.1).

Strategický cíl 2 NSRR „Otevřená, flexibilní a soudržná společnost“ je naplňován prioritní osou 2 ROP Severovýchod v oblasti zlepšování infrastruktury veřejných služeb v oblasti vzdělávání, sociálních služeb a zdravotnictví. Velký důraz je v ROP Severovýchod kladen v prioritní ose 4 Rozvoj podnikatelského prostředí na zlepšování profesní připravenosti absolventů škol formou investic do posilování vazeb mezi vzdělávacími institucemi a podnikatelským subjekty (4.2).

Strategický cíl 3 NSRR „Atraktivní prostředí“ má úzkou vazbu na prioritní osu 1 ROP Severovýchod v oblasti zlepšování dopravní infrastruktury (1.1) a podpory růst počtu ekologických vozidel (1.2). Další oblastí je podpora rozvoje integrovaných dopravních systémů (1.2). Prioritní osa 2 ROP Severovýchod naplňuje cíl formou investic do infrastruktury veřejných služeb a zlepšování veřejných prostranství. Prioritní osa 3 ROP Severovýchod má slabou vazbu, spíše se jedná o nepřímý vliv formou zlepšování značení a budování cyklotras, ale i dalších aktivit, které přispívají k růstu zájmu obyvatel trávit volný čas v přírodě.

Strategický cíl 4 NSRR „Vyvážený rozvoj území“ je naplňován v prioritní ose 1 ROP Severovýchod formou zvyšování mobility obyvatel a tím posilování vazby mezi městem a venkovem. Velmi silná vazba existuje v prioritní ose 2 ROP Severovýchod, která je přímo zaměřena na rozvoj infrastruktury veřejných služeb a zvyšování kvality veřejných prostranství ve městech a venkovských oblastech. Prioritní osa 3 ROP Severovýchod přispívá k vyváženému rozvoji území formou rozvoje služeb, které zvyšují zaměstnanost a posilují ekonomiku venkovských oblastí.

Tab. č. 13: Vazba specifických cílů a prioritních os ROP Severovýchod na priority NSRR

Priority NSRR	Specifické cíle ROP Severovýchod			
	SC 1 / PO 1	SC 2 / PO 2	SC 3 / PO 3	SC 4 / PO 4
SC 1 Konkurenceschopná česká ekonomika				
Konkurenceschopný podnikatelský sektor			XX	XX
Podpora kapacit VaV pro inovace				X
Rozvoj udržitelného cestovního ruchu			XX	
SC 2 Otevřená, flexibilní a soudržná společnost				
Vzdělávání		XX		XX
Zvyšování zaměstnanosti a zaměstnatelnosti			X	XX
Posilování sociální soudržnosti		XX		
Rozvoj informační společnosti				
Chytrá veřejná správa				
SC 3 Atraktivní prostředí				
Ochrana a zlepšení kvality životního prostředí	XX	XX	X	X
Zlepšení dostupnosti dopravy	X			X
SC 4 Vyvážený rozvoj území				
Vyvážený rozvoj regionů	XX	XX	XX	
Rozvoj městských oblastí	XX	XX	X	
Rozvoj venkovských oblastí	XX	XX	XX	

XX - Silná vazba mezi prioritou NSRR a specifickým cílem/prioritní osou ROP Severovýchod.

X - Střední až slabá vazba mezi prioritou NSRR a specifickým cílem/prioritní osou ROP Severovýchod.

5.7.B Vazba Regionálního operačního programu na Strategické obecné zásady Společenství

Priorita 1 SOZS „Přitažlivější Evropa a regiony Evropy pro investory a pracující“ má úzkou vazbu na prioritní osu 1 ROP Severovýchod. Rozvoj dopravní infrastruktury. Zajištění účinné, flexibilní a bezpečné dopravní infrastruktury (1.1) je nezbytným předpokladem hospodářského rozvoje, zvyšování produktivity a tím perspektivy rozvoje regionů prostřednictvím usnadnění pohybu osob a zboží. Prostřednictvím dopravní infrastruktury dochází k integraci trhů, zvyšování obchodních příležitostí a zvyšování efektivity. Významným faktorem rozvoje regionu je zlepšování dopravní dostupnosti (1.2), která usnadňuje mobilitu pracovních sil. Obě oblasti prioritní osy mají přímý vliv na udržování vyváženého rozvoje regionů prostřednictvím posilování vazeb mezi městy a venkovskými oblastmi. Rozvojem dopravní infrastruktury a dostupnosti jsou vytvářeny podmínky pro růst investic v regionu, obecně zlepšování fyzického prostředí a kvality života. Nezanedbatelným přínosem prioritní osy je zvyšování bezpečnosti provozu na silnicích.

Priorita 2 SOZS „Zlepšení znalostí a inovace pro růst“ je naplňována prioritní osou 4 ROP Severovýchod v oblasti tvorby příznivého prostředí vznik podnikatelských inkubátorů a následného zakládání a rozvoje firem s velkým inovačním potenciálem. Cílem je vytvořit prostředí pro vytváření a sdílení služeb, transfer technologií a investic do lidského kapitálu. Prioritní osa ROP Severovýchod je také zaměřena na oblast zlepšení vzájemné provázanosti a posílení spolupráce firem a vzdělávacích institucí (4.2), na lepší uplatnění absolventů škol na trhu práce, a tím na urychlení šíření informací důležitých pro tvorbu inovací a zvyšování produktivity. Priorita SOZS

má silnou vazbu na prioritní osu 2 ROP Severovýchod v oblasti podpory infrastruktury pro vzdělávání, zajištění dostupnosti infrastruktury informačních a komunikačních technologií pro vzdělávací aktivity, které mohou napomoci získávání informací zvyšujících produktivitu, vytváření digitálního hospodářství a společnost otevřenou sociálnímu začlenění. Velmi významným faktorem šíření znalostí je jejich programová podpora nejen ve velkých městech, ale i ve městech středních a malých.

Priorita 3 SOZS „**Vytváření více a lepších pracovních míst**“ je naplňována prioritní osou 2 ROP Severovýchod v oblasti podpory investic do infrastruktury veřejných služeb, zejména investic do vytváření fyzických podmínek pro rozvoj vzdělávacích aktivit za účelem získávání a zvyšování kvalifikace, získávání nových znalostí a dovedností. Prostřednictvím těchto investic bude posílena účinnost vzdělávacího systému a systému odborné přípravy s tím, že absolventi najdou snadněji lepší pracovní uplatnění. Další oblastí, ve které existuje úzká vazba je podpora investic do zdravotnictví a sociálních služeb za účelem optimálního a efektivního propojení poskytování těchto veřejných služeb a zvyšování jejich kvality. Cílem je kvalitní zdravotní péče jako jedna z podmínek pro zajištění vyšší účasti pracujících na trhu práce, delší pracovní život, vyšší produktivitu a nižší náklady na zdravotní a sociální péči. Priorita SOZS má též úzkou vazbu na ROP Severovýchod v oblasti vytváření podmínek pro posílení spolupráce firem a škol za účelem získávání pracovních dovedností a zkušeností absolventů škol (4.2). Část priority Správní kapacita má velmi úzkou vazbu na prioritní osu 5 ROP Severovýchod Technická pomoc, jejímž obsahem je vytvoření a udržení administrativní kapacity pro administraci ROP Severovýchod .

„**Územní rozměr politiky soudržnosti**“ se plně odráží téměř ve všech prioritních osách ROP Severovýchod, zejména však v prioritní ose 2 Rozvoj městských a venkovských oblastí. ROP Severovýchod se zaměřuje na investice do obnovy vybraných částí měst, regeneraci a revitalizaci zanedbaných a nevyužívaných objektů a areálů (brownfields) za účelem vybudování a rozšíření nezbytné infrastruktury pro poskytování veřejných služeb, a to jak ve městech, tak i ve venkovských oblastech. Cílem je zvýšit hospodářskou a sociální soudržnost a přispět tak k dosažení vyrovnaného rozvoje v regionu. Nezbytnou součástí podpor ROP Severovýchod je rozvoj kulturního a historického dědictví pro budoucí generace, a to prostřednictvím obnovy veřejných prostor ve městech i na venkově s cílem zlepšit podmínky života obyvatel. Součástí podpor je zvyšování bezpečnosti obyvatel a vytváření podmínek pro prevenci rizik, a to v celém území regionu. Cílem zvýšit kvalitu života obyvatel a tím přilákat nové firmy a kvalifikované pracovníky do regionu a současně bránit odchodu obyvatel z venkova. Priorita SOZS má úzkou vazbu na prioritní osu 3 ROP Severovýchod Rozvoj cestovního ruchu, která je do značné míry zaměřena na vyvážený rozvoj regionu, konkrétně na posílení ekonomiky venkovských oblastí a tím územní hospodářské diverzifikace v regionu. Prioritní osa Rozvoj podnikatelského prostředí naplňuje územní rozměr v oblasti revitalizace a regenerace brownfields a vytváření nezbytných podmínek pro zlepšování infrastruktury pro podnikání v celém území regionu. Územní rozměr ROP Severovýchod se plně odráží v kladení důrazu na spolupráci krajů při naplňování cílů programového dokumentu, výměně zkušeností a osvědčených postupů.

Tab. č. 14: Vazba specifických cílů a prioritních os ROP Severovýchod na priority Strategických obecných zásad Společenství (SOZS)

Priority SOZS	Specifické cíle ROP Severovýchod			
	SC 1 / PO 1	SC 2 / PO 2	SC 3 / PO 3	SC 4 / PO 4
1. Přitažlivější Evropa a regiony Evropy pro investory a pracující				
Rozšíření a zlepšení dopravních infrastruktur	XX			X
Posílení součinnosti mezi ochranou životního prostředí a růstem				
Řešení intenzivního využívání tradičních zdrojů energie v Evropě				
2. Zlepšení znalostí a inovace pro růst				
Zvýšit a zlepšit investice do výzkumu a technologického rozvoje		X		X
Uspadnit inovace a podporovat podnikavost		XX		XX
Podporovat informační společnost pro všechny		XX		
Zlepšit přístup k financím				
3. Vytváření více a lepších pracovních míst				
Privést více lidí do zaměstnání, zajistit jejich setrvání v zaměstnání a modernizovat systémy sociální ochrany				
Zvýšit přizpůsobivost pracujících a podniků a pružnost trhů práce		XX		XX
Zvýšit investice do lidského kapitálu prostřednictvím lepšího vzdělávání a kvalifikace		XX		XX
Správní kapacita				
Pomoci udržet zdravou pracovní sílu		XX		
4. Zohlednění územního rozměru politiky soudržnosti				
Příspěvek měst pro růst a zaměstnanost		XX	X	X
Podpora hospodářské diverzifikace venkovských oblastí		XX	XX	X
Spolupráce				
Přeshraniční spolupráce				
Nadnárodní spolupráce				
Meziregionální spolupráce		XX	XX	

XX - Silná vazba mezi prioritou SOZS specifickým cílem/prioritní osou ROP Severovýchod .

X - Střední až slabá vazba mezi prioritou NSRR a specifickým cílem/prioritní osou ROP Severovýchod .

5.7.C Vazba Regionálního operačního programu na Národní program reforem

Národní Lisabonský program (Národní program reforem) přenáší do prostředí ČR cíle Lisabonské strategie. Národní program reforem se v souladu s požadavkem EK, věnuje opatřením v oblasti makroekonomické politiky, mikroekonomické politiky a politiky zaměstnanosti, která budou realizována v následujících 3 letech a má napomoci posílení politické odpovědnosti členských států za naplňování obsahu Lisabonské strategie a umožnit vyhodnocení plnění stanovených reformních kroků na úrovni jednotlivých členských států. Obsahově integrované směry NPR odráží snahu zaměřit se na reformy ke zvýšení růstového potenciálu a zaměstnanosti EU, při zachování zdravého makroekonomického rámce. Je třeba konstatovat, že pouze menší část prioritních opatření NPR (z celkových 46) má vazbu na programový dokument na regionální úrovni, jedná se o prioritní

opatření především národního významu. Stejně tak pouze menší část prioritních opatření NPR má vazbu na intervence financované ze strukturálních fondů EU.

Na rozdíl od NPR je ROP Severovýchod zaměřen převážně na rozvoj fyzické infrastruktury a navrhované aktivity ROP Severovýchod svou podstatou mohou přispívat k naplnění priorit NPR nepřímo. Kvalitní fyzická infrastruktura a prostředí jsou však v některých případech nutnou podmínkou pro naplnění prioritních opatření NPR.

Veřejné intervence ROP Severovýchod jsou neutrální k prioritě NPR „Makroekonomická stabilita a udržitelný růst“. Obsahem všech opatření této priority je důraz na střednědobou fiskální stabilizaci veřejných rozpočtů, stabilizaci důchodového systému a systému financování zdravotní péče. Další oblastí je restrukturalizace daňového břemene a zvýšení míry participace přesčasného obyvatelstva.

Veřejné intervence ROP Severovýchod jsou neutrální i k prioritě „Podnikatelské prostředí“, která je naplňována prioritními opatřeními zaměřenými na hodnocení dopadu nové legislativy a snížení administrativní zátěže podnikatelů, zjednodušení vstupu do podnikání, posílení role věřitelů během procesu úpadku, zajištění fungování finančních trhů a modernizaci daňové správy.

Priorita NPR „Výzkum a vývoj, inovace“ je naplňována oblastí podpory (4.1.) jejímž cílem je zlepšení infrastruktury pro rozvoj malých podnikatelských inkubátorů jako základny pro nových podnikatelských aktivit inovačního charakteru. Vytvořením příznivých podmínek pro zakládání a rozvoj inovačních firem dojde k zakládání relevantních aktivit a vytváření vazeb mezi spolupracujícími firmami, které mají potenciál zlepšovat výkonnost firem a vytvářet pracovní místa, a tím přispět k rozvoji regionu.

Priorita NPR „Udržitelné využívání zdrojů“ má pozitivní vazbu na oblast podpory ROP Severovýchod Podpora projektů zlepšujících dopravní obslužnost území (1.2), a to zejména v oblasti podpory zavádění ekologických technologií ve veřejné dopravě a obnovy vozového parku se zřetelem na ekologický provoz.

Na prioritu NPR „Modernizace a rozvoj dopravních a ICT sítí“ se silně váže oblast podpory Rozvoj regionální silniční dopravní infrastruktury (1.1.), která tak tématicky doplňuje dobudování základní sítě dálnic a rychlostních silnic.

Celá prioritní osa 1 ROP Severovýchod „Rozvoj dopravní infrastruktury“ přispívá k naplnění tématické oblasti NPR priority „Flexibilita trhu práce“, konkrétně prioritního opatření „Zvýšit územní mobilitu“. Mobilita pracovních sil je jednou ze základních podmínek snižování regionální nezaměstnanosti a územních disparit v ekonomickém rozvoji území.

Na prioritu NPR „Začleňování na trhu práce“ se velice úzce váže oblast podpory Podpora rozvoje spolupráce se středními školami a učiteli, dalšími regionálními vzdělávacími institucemi a úřady práce, rozvoj inovačních aktivit v regionu (4.2). Osa je zacílena na získávání profesní praxe mladých lidí a přispívá tak k naplnění prioritního opatření NPR „Snížit nezaměstnanost mladých do 25 let“. Aktivity tohoto typu významným způsobem přispějí i k naplnění prioritního opatření „Podporovat spolupráci zaměstnavatelů, zaměstnanců a vzdělávacích a odborných profesních institucí“ z priority NPR „Vzdělávání“.

Prioritní osa 5 ROP Severovýchod Technická asistence má průřezovou vazbu na NPR tím, že region soudržnosti Severovýchod na podporu svých priorit, podnikne opatření k maximálnímu využití zdrojů ze strukturálních fondů, ke zvýšení absorpční kapacity a účinnému využití těchto prostředků.

Tab. č. 15: Vazba specifických cílů a prioritních os ROP Severovýchod na priority Národního programu reform

Priority NPR	Specifické cíle ROP Severovýchod			
	SC 1 / PO 1	SC 2 / PO 2	SC 3 / PO 3	SC 4 / PO 4
Makroekonomická stabilita a udržitelný růst				
Podnikatelské prostředí		X	X	XX
Výzkum a vývoj, inovace		X		XX
Udržitelné využívání zdrojů	X			
Modernizace a rozvoj dopravních a ICT sítí	XX	X		
Flexibilita trhu práce		X		X
Začleňování na trhu práce		XX		XX
Vzdělávání		XX		XX

XX - Silná vazba mezi prioritou NPR a specifickým cílem/prioritní osou ROP Severovýchod .

X - Střední až slabá vazba mezi prioritou NPR a specifickým cílem/prioritní osou ROP Severovýchod .

5.8 Vazba prioritních os ROP Severovýchod na strategické dokumenty krajů regionu soudržnosti Severovýchod

ROP Severovýchod má silnou vazbu na stávající i připravované krajské strategie rozvoje a tematicky zaměřené koncepce, což lze doložit tematickým a obsahovým zaměřením prioritních os a oblastí podpory. Veřejné intervence ROP Severovýchod se stanou důležitým programovacím nástrojem pro naplňování cílů a priorit všech tří krajských strategických dokumentů a koncepčních materiálů.

Oblasti podpor a jejich zaměření obsažené ve strategických dokumentech krajů jsou v souladu nejen s prioritními osami ROP Severovýchod ale i dalších tematicky zaměřených operačních programů připravovaných sektorovými ministerstvy. Ve všech třech strategických dokumentech lze vysledovat zaměření na zlepšování fyzického prostředí, a to v různých oblastech života společnosti mající zásadní vliv na socioekonomickou úroveň krajů. Finanční prostředky ze strukturálních fondů přispějí významným způsobem k řešení problémových oblastí a k realizaci těch projektů, které by nebyly realizovány z důvodu nedostatku finančních zdrojů, nebo v požadovaném rozsahu. Výhled krajských strategií, resp. programů rozvoje přesahuje z hlediska časového horizontu nejbližší programovací období a finanční perspektivu EU (2007 - 2013).

Tab. č. 16: Priority strategických dokumentů jednotlivých krajů a prioritní osy ROP Severovýchod

Priority strategických dokumentů jednotlivých krajů	Prioritní osy ROP Severovýchod			
	PO 1	PO 2	PO 3	PO 4
KRÁLOVÉHRADECKÝ KRAJ				
Podnikání a zaměstnanost	X	X	X	XX
Lidské zdroje		XX		XX
Venkov a zemědělství	X	XX	X	X
Infrastruktura a doprava	XX	X	X	X
LIBERECKÝ KRAJ				
Ekonomicky silný kraj s rostoucí životní úrovní obyvatel a vyváženým rozvojem regionů	X	XX	X	X
Rostoucí úroveň života obyvatel Libereckého kraje	X	X	X	X
Kvalitní dopravní a technická infrastruktura, optimalizovaná obslužnost území s ohledem na principy udržitelného rozvoje dopravy, zajištěné	XX	X	X	X

vnější spojení kraje. Nabídka dobrých logistických vazeb a předpoklady pro alokaci investorů v regionu.				
Zdravé životní prostředí a využívání přírodního bohatství v souladu se zásadami udržitelného rozvoje	X	X	X	X
Rostoucí ekonomické, sociální a kulturní přínosy cestovního ruchu s ohledem na udržitelný rozvoj.		X	XX	X
Územně vyvážený rozvoj venkova, zemědělská a lesnická činnost prováděná v souladu se zásadami udržitelného rozvoje a s požadavky na ochranu životního a přírodního prostředí.	X	XX	X	X
PARDUBICKÝ KRAJ				
Ekonomika	X	X	X	XX
Technická vybavenost, dopravní dostupnost a obslužnost území	XX	X	X	X
Lidské zdroje a kvalita života	X	XX	X	XX
Venkovský prostor a zemědělství	X	XX	X	X
Životní prostředí	XX	XX	X	X
Cestovní ruch	X	X	XX	X
Činitelé (rozvoj informační společnosti, posilování systémů plánování a rozhodování, vytvoření fungujícího systému regionálních statistik a informací, rozvoj partnerských vztahů v rámci ČR a zahraničí, posilování systému krizového řízení)	X	X	X	X

XX - Přímá vazba (tematická příbuznost)

X - Odvozená vazba (přínos pro ostatní oblasti)

5.9 Vazba prioritních os Regionálního operačního programu na Program rozvoje venkova

ROP Severovýchod má prostřednictvím oblasti podpory 2.3. Rozvoj venkova a prioritní osy 3 Cestovní ruch silnou tematickou a územní vazbu na Program rozvoje venkova, konkrétně na jeho třetí osu, která je zaměřena na „Kvalitu života ve venkovských oblastech a diverzifikace hospodářství venkova“.

Obdobnou oblast podpory PRV lze nalézt v opatření Podpora cestovního ruchu (III.1.3) a opatření Obnova a rozvoj vesnic, občanské vybavení a služby (III.2.1). Tyto oblasti podpory jsou zaměřeny na zlepšení infrastruktury v oblasti cestovního ruchu a veřejných budov a prostranství za účelem zvýšení atraktivity obcí pro cestovní ruch a obyvatele venkova.

Tematické zaměření obou operačních programů je doplněno územním vymezením, které představuje dělicí čáru pro veřejné intervence. Hranice byla stanovena na základě dohody mezi Asociací krajů ČR a Mze. Program rozvoje venkova v rámci EAFRD bude podporovat intervence do obnovitelných zdrojů ze zemědělství, ČOV do 2 000 EO, místní komunikace a odpadové hospodářství do 5 mil. Kč v obcích do 500 obyvatel a zemědělské brownfields (brownfields vycházející ze zemědělské povahy) do 5 ha v obcích do 2 000 obyvatel. ROP Severovýchod bude podporovat aktivity pro rozvoj venkova v rámci občanské vybavenosti a kulturního dědictví v obcích nad 500 obyvatel vyjma odpadového hospodářství, ČOV.

5.10 Soulad veřejných intervencí ROP Severovýchod s nařízeními EK ke strukturálním fondům a cíli Společenství

5.10.A Koherence zaměření ROP Severovýchod s nařízeními Evropského parlamentu a Rady (ES)

ROP Severovýchod splňuje podmínky pro využití prostředků z Evropského fondu pro regionální rozvoj, a to z hlediska výše HDP na osobu i z hlediska přijaté strategie a zaměření a obsahu prioritních os a oblastí podpor programu.

V rámci cíle Konvergence Evropský fond pro regionální rozvoj soustřeďuje svou pomoc na podporu udržitelného integrovaného regionálního a místního hospodářského rozvoje a zaměstnanosti pomocí mobilizace a posilování vnitřních kapacit prostřednictvím operačních programů, které mají za cíl modernizaci a diversifikaci hospodářských struktur a vytvářením a ochranou udržitelných pracovních míst.

Obsah a zaměření prioritních os a oblastí podpor ROP Severovýchod je plně v souladu s obsahem a zaměřením obecného nařízení a nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1080/2006 ze dne 5.7.2006 o Evropském fondu pro regionální rozvoj a o zrušení nařízení (ES) č. 1783/1999.

5.10.B Soulad veřejných intervencí s cílem Společenství Konvergence

Veřejné intervence ROP Severovýchod, jež budou financovány z finančních zdrojů ERDF a veřejných zdrojů ČR jsou v souladu s operacemi stanovenými pro cíl Konvergence, jehož obsahem je podpora růstového potenciálu regionů Evropy za účelem dosažení vyšší míry růstu. Prioritní osy ROP Severovýchod jsou zaměřeny na rozvoj kvality fyzického a lidského kapitálu, rozvoj ekonomiky a sociálního prostředí regionu.

Veřejné intervence v podobě jednotlivých oblastí podpory prioritních os ROP Severovýchod byly voleny tak, aby byly v maximální možné míře efektivně využity veřejné zdroje za účelem dosažení co nejvyšších společenských užitků z realizace konkrétních podporovaných aktivit/projektů. Veřejné zdroje budou alokovány do těch oblastí (viz strategie), které přispějí k naplnění cíle přibližování regionu soudržnosti Severovýchod vospělým regionům a státům EU. ROP Severovýchod klade důraz na maximální možné soustředění podporovaných aktivit do tzv. integrovaných projektů, u kterých lze očekávat nejvyšší efektivnost vložených prostředků. Veřejné intervence se uplatní tam, kde nelze očekávat efektivní působení tržních sil ve směru získání společenského přínosu za peníze pocházející pouze ze soukromých zdrojů. Spolufinancování veřejných a soukromých/veřejných (národních) zdrojů představuje efektivní kombinaci zajišťující maximální efektivnost vynaložených prostředků. Angažovanost veřejných zdrojů z hlediska jejich výše spolufinancování je ve všech intervencích dostatečná k tomu, aby nebyly znevýhodněni žadatelé z důvodu nedostatku vlastních finančních prostředků. Tímto způsobem bude využito v maximálně možné míře iniciativy a motivace potenciálních nositelů projektů.

5.11 Zdůvodnění veřejných intervencí NUTS II Severovýchod ve vazbě na kompetence krajů

Kraje vznikly na základě ústavního zákona č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky. Kraje jsou veřejnoprávními korporacemi, mají vlastní majetek a příjmy vymezené zákonem a hospodaří za podmínek stanovených zákonem podle vlastního rozpočtu.

Kraje spravují své záležitosti samostatně. Dle odst. 2 písm. d) zákona č. 129/2000 Sb., o krajích, je zastupitelstvu mimo jiné vyhrazeno koordinovat rozvoj územního obvodu, schvalovat programy rozvoje územního obvodu kraje podle zvláštních zákonů, zajišťovat jejich realizaci a kontrolovat jejich plnění. Zároveň kraj zajišťuje podporu rozvoje regionů vymezených v programu rozvoje územního obvodu kraje podle potřeb kraje (§ 8 zákona č. 248/2000 Sb.) v oblastech vymezených § 3 tohoto zákona.

Při výkonu státní správy jsou správním obvodem a jsou povinny zabezpečit výkon přenesené působnosti. Dle § 35 odst. 1 č. 129/2000 Sb., o krajích je pravomocí zastupitelstva, rozhodovat v oblasti přenesené působnosti pouze v případě stanovuje-li tak zákon. Při výkonu samostatné působnosti a přenesené působnosti chrání kraje veřejný zájem.

Aktivity financované z Regionálního operačního programu NUTS II Severovýchod jsou v souladu s programy rozvoje územních obvodů Pardubického, Královéhradeckého a Libereckého kraje, spadají do oblastí podpory regionálního rozvoje vymezených § 3 zákona č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje.

5.12 Absorpční kapacita regionu

Absorpční kapacita regionu soudržnosti Severovýchod vychází ze sdílených dat, která byla poskytnuta jednotlivými kraji na období let 2007 - 2013. Připravenost regionu pro realizaci ROP Severovýchod byla prokázána na základě předběžného průzkumu v jednotlivých krajích. Region je připraven k realizaci projektů odpovídajícím zaměření ROP Severovýchod .

5.13 Horizontální témata

V souladu s obecným nařízením a Strategickými obecnými zásadami Společenství byla pro období 2007 - 2013 definována 2 horizontální témata:

- rovné příležitosti (čl.16 nařízení),
- udržitelný rozvoj (čl.17 nařízení).

Tato témata jsou průřezová a jsou zohledněna ve všech čtyřech prioritních osách Regionálního operačního programu Severovýchod. Pátá prioritní osa Technická pomoc je ve vztahu k těmto tématům neutrální.

Celkově jsou tato témata zohledněna v celé šíři řízení Regionálního operačního programu Severovýchod, jednak ve všech programových dokumentech – Operační manuál, Prováděcí dokument, Příručka pro žadatele a příjemce a další, jednak jsou zapracována do procesu hodnocení a výběru předkládaných projektů. Cílem je zkvalitnění předkládaných projektů a realizace intervencí s pozitivním dopadem v těchto oblastech. Úkolem Řídícího orgánu je důsledné sledování naplňování horizontálních témat včetně prohlubování znalostí svých zaměstnanců.

Rovné příležitosti a zákaz diskriminace

Rovné příležitosti a zákaz diskriminace jsou základními demokratickými zásadami v sociálním i profesionálním rozvoji, jsou důležitými elementy sociální dimenze udržitelného rozvoje. Princip rovných příležitostí znamená potírání diskriminace na základě pohlaví, rasy, etnického původu, náboženského vyznání, zdravotního postižení, věku či sexuální orientace. Téma rovných příležitostí se vztahuje i na další znevýhodněné skupiny jako jsou migranti, dlouhodobě nezaměstnaní, osoby s nízkou kvalifikací, osoby z obtížně dopravně dostupných oblastí, drogově závislí, propuštění vězni, absolventi škol; souhrnně skupiny ohrožené sociálním vyloučením. Řídící

orgán ROP Severovýchod plně chápe a podporuje myšlenku rovných příležitostí. ROP Severovýchod je koncipován takovým způsobem, aby byl princip rovnosti obsažen ve všech oblastech podpory programu.

Řídící orgán ROP Severovýchod ve spolupráci s žadateli zajistí, aby předkládané projekty tyto principy akceptovaly. Žadatelé budou motivováni, aby vedle hlavního cíle projektu zvažili rozšíření projektových aktivit o ty, které mají pozitivní dopad na rovné příležitosti. Vliv projektu na rovné příležitosti bude předmětem kontroly přijatelnosti. V rámci hodnocení projektů budou bodově zvýhodněny projekty cílené na rovné příležitosti nad projekty pozitivními či neutrálními k tomuto tématu.

Princip rovných příležitostí a zákazu diskriminace prochází napříč prioritními osami:

V rámci intervencí směřujících do prioritní osy 1 „Rozvoj dopravní infrastruktury“ je kladen důraz na dostupnost dopravy (bezbariérové přístupy, ale i možnost pohybu po místě samém s využitím nezbytného zázemí např. WC). Zde jsou zohledněny rozdílné potřeby a požadavky občanů handicapovaných, seniorů, rodičů s dětmi a všech ostatních skupin obyvatel se sníženou pohyblivostí, orientací či jiným omezením.

Prioritní osa 2 „Rozvoj městských a venkovských oblastí“ obsahující podporu rozvoje infrastruktury pro rozvoj lidských zdrojů, zdravotnictví, sociálních služeb, vzdělávání a dalších oblastí vytvářejících podmínky pro zlepšení kvality života obyvatel. Zde budou podporovány takové projekty, které umožní rovný přístup k výstupům projektu.

Princip rovných příležitostí se promítá i do prioritních os 3 „Cestovní ruch“ a 4 „Rozvoj podnikatelského prostředí“, a to ve formě vytváření rovných šancí na získání zaměstnání v nově vznikajícím a rozvíjejícím se podnikatelském sektoru. Zde žadatel vhodným způsobem implementuje tyto principy do projektu a tím tento záměr zkvalitní a naplní cíle rovných příležitostí.

Řídící orgán cíleně prosazuje princip rovných příležitostí jak při zaměstnávání pracovníků tak i ve skladbě členů Monitorovacího výboru tak, aby bylo dosaženo vyvážené zastoupení žen i mužů. Současně také zajistí úzkou spolupráci s institucemi či organizacemi, jejichž hlavním posláním je prosazování rovných příležitostí, a to zejména v rámci pracovních skupin, hodnotících komisí pro výběr projektů apod.

Princip rovných příležitostí se odráží i v monitoringu a evaluaci programu. Monitorovací indikátory budou na všech úrovních sledovány a v oblastech, kde je to možné, nastaveny dle genderového hlediska a budou monitorována data o zapojení osob ohrožených sociálním vyloučením. Jednotlivé evaluační studie budou tuto problematiku vyhodnocovat v širším záběru souvislostí s cílem formulovat účinná doporučení a opatření. Přínos ROP Severovýchod k rovným příležitostem bude vyhodnocen v rámci Strategických zpráv v letech 2009 a 2012.

Udržitelný rozvoj

Udržitelný rozvoj je takový ekonomický růst, který uvádí v soulad hospodářský a společenský pokrok s plnohodnotným zachováním životního prostředí. Politika Společenství v oblasti ochrany životního prostředí představuje stěžejní východisko pro tvorbu obsahu a zaměření veřejných intervencí ROP Severovýchod. Současně je povinností Řídícího orgánu ROP Severovýchod plynoucí ze zákona č.100/2001 Sb. o posuzování vlivů na životní prostředí, ve znění pozdějších předpisů, zajistit sledování vlivů programů na životní prostředí a veřejné zdraví.

Vazba na životního prostředí je zřejmá již z formulací globálního cíle a specifických cílů. Důraz je kladen na zachování a obnovu přírodního bohatství, kulturního rázu a ekologické stability krajiny a zvýšení environmentálního povědomí občanů a jejich zapojení do rozhodovacího procesu.

Žadatelé/příjemci budou deklarovat vliv jejich projektů na životní prostředí, kde následně v hodnocení projektů budou zohledněny projekty s prokazatelně pozitivním přínosem nad neutrálními. Projekty s negativním dopadem budou vyřazeny při kontrole přijatelnosti.

Cílem je zohlednit oblast životního prostředí v rámci celkového hodnocení a výběru projektů pro udělení podpory. Žádoucí je podpořit ty projekty, které (kromě svého primárního zaměření a účelu) budou mít lepší dopady na životní prostředí. Případné negativní dopady jsou detailně sledovány v rámci legislativních postupů (např. EIA) a vlivy projektu na životní prostředí jsou stanoveny příslušnou environmentální legislativou. Pro účely sledování, získávání dat a hodnocení udržitelného rozvoje bude zahájena úzká spolupráce Řídícího orgánu s odborníky životního prostředí jednotlivých krajů, které tvoří region soudržnosti.

Ve všech oblastech podpory budou zejména podporovány projekty vedoucí ke snížení spotřeby energie, zlepšení energetické účinnosti (dopravy, budov atd.). Dále projekty akceptující princip energetické samostatnosti, kde za pomoci využití obnovitelných zdrojů energie (sluneční, vodní, geotermální energie, biomasa) se nebudou zvyšovat nároky na dodávky z veřejných energetických sítí. Další významnou oblastí budou projekty, které plánují omezovat produkci tzv. skleníkových plynů a jiných škodlivin, či zvýšení využití obnovitelných zdrojů energie.

Prioritní osa 1 „Rozvoj dopravní infrastruktury“ přispívá ke zlepšování životního prostředí podporou projektů snižujících energetickou náročnost dopravy, projektů zvyšujících využívání veřejné hromadné dopravy a jiných způsobů dopravy (cyklistika) a zvyšování podílu vozidel s ekologickým pohonem na celkových dopravních výkonech.

Prioritní osa 2 „Rozvoj městských a venkovských oblastí“ obsahuje téma životního prostředí v aktivitách zaměřených zejména na regeneraci a revitalizaci zanedbaných objektů a ploch (brownfields) a na zvyšování atraktivity veřejných prostranství měst a obcí (např. zeleň).

Prioritní osa 3 „Cestovní ruch“ má vazbu na zlepšování životního prostředí v oblasti podpory projektů rekonstrukce a budování základní a doprovodné infrastruktury potřebné pro rozvoj nových forem cestovního ruchu šetrných k životnímu prostředí (pěší turistika, cykloturistika, hippoturistika, agroturistika, ekoturistika atd.).

Regenerace a revitalizace brownfields je obsahem prioritní osy 4 „Rozvoj podnikatelského prostředí“. Projekty realizované v této prioritní ose přispějí ke zlepšení životního prostředí zlepšením fyzického stavu těchto nemovitostí a jejich opětovným využitím pro výrobu a služby, které nebudou zatěžovat životní prostředí. V intervencích směřující do oblasti „Podpora rozvoje spolupráce se středními školami a učilišti, dalšími regionálními vzdělávacími institucemi a úřady práce, rozvoj inovačních aktivit v regionu“, budou podporovány projekty obsahující aktivity směřující k naplnění principů udržitelného rozvoje i v rovině socioekonomické.

Za efektivní monitoring vlivů ROP Severovýchod na životní prostředí je zodpovědný Řídící orgán. Monitoring vlivů programu na životní prostředí je prováděn na základě environmentálních indikátorů, které jsou součástí indikátorové soustavy ROP Severovýchod a na základě environmentálních kritérií, které slouží k bližší konkretizaci vlivů jednotlivých projektů na životní prostředí a současně slouží jako zdroj informací pro hodnocení projektu.

Prohlášení ve smyslu čl. 10 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/42/ES o posuzování vlivů některých plánů a programů na životní prostředí

V návaznosti na tuto směrnici a za účelem monitoringu významných vlivů ROP Severovýchod na životní prostředí s cílem předcházet negativním dopadům byly stanoveny environmentální indikátory jako nedílná součást indikátorové soustavy ROP Severovýchod .

Tyto indikátory vycházejí z doporučení zpracovatele SEA hodnocení (kapitola J Stanovení monitorovacích ukazatelů (indikátorů) vlivu koncepce na životní prostředí). Při jejich výběru byl kladen důraz na to, aby byly zohledněny všechny zásadní dopady ROP Severovýchod na životní prostředí: vlivy na ovzduší zejména z hlediska dopravy, revitalizace brownfields, nakládání s odpady a zapojení partnerských subjektů do realizace projektů). Dále byl brán zřetel na dostupnost relevantních a objektivních dat a na dosažení souladu s platným Národním číselníkem indikátorů pro programové období 2007 - 2013. Proces monitorování indikátorů je blíže popsán v kapitole 7. Indikátory pro evaluaci a monitoring.

Environmentální indikátory ROP Severovýchod

Kód národního číselníku	Indikátor	Měrná jednotka	Zdroj
65 31 02	Expozice obyvatelstva nadlimitními koncentracemi PM ₁₀	%	MŽP
21 23 00	Emise primárních částic a prekurzorů sekundárních částic	kilotuny/rok	ČHMÚ
21 11 00	Celkové měrné emise hlavních znečišťujících látek ze zdrojů REZZO 1–4 – SO ₂	tis. t/rok na km ²	ČHMÚ
21 12 00	Celkové měrné emise hlavních znečišťujících látek ze zdrojů REZZO 1–4 – NO _x	tis. t/rok na km ²	ČHMÚ
21 13 00	Celkové měrné emise hlavních znečišťujících látek ze zdrojů REZZO 1–4 – CO	tis. t/rok na km ²	ČHMÚ
37 33 00	Počet projektů zaměřených na environmentálně šetrné formy dopravy	počet	Gestor OP
65 20 00	Plocha revitalizovaných nevyužívaných nebo zanedbaných areálů (brownfields) celkem	ha	Gestor OP
22 01 00	Počet projektů zaměřených na nakládání s odpady	počet	Gestor OP
07 42 70	Počet zapojených partnerů	počet	Gestor OP

Kvantifikace současné hodnoty a hodnoty předpokládané v roce 2015 je souhrnně uvedena v rámci indikátorové soustavy ROP Severovýchod v kapitole 7.

Návrh na sledování vlivů implementace ROP na životní prostředí vychází z předpokladu, že nástrojem implementace ROP jsou jednotlivé projekty, předkládané v rámci jednotlivých oblastí podpory. Navrhovaný systém zohledňuje skutečnost, že při sledování environmentálních indikátorů na území NUTS II je krajně obtížné odlišit dopady ROP Severovýchod na životní prostředí od vlivu jiných aktivit/intervencí (projekty financované z jiných zdrojů než ROP Severovýchod) a zároveň projekty v rámci ROP Severovýchod nemohou s těchto důvodů významným způsobem ovlivnit tyto navržené indikátory.

Na úrovni Řídicího orgánu jsou data kompletována v IS MONIT7+ a následně vyhodnocována za celý operační program. Výsledky hodnocení slouží jako podklady pro efektivní řízení programu a pro monitorovací zprávy na úrovni programu, výroční zprávy a závěrečnou zprávu. Dále budou tyto výsledky poskytovány všem relevantním orgánům (MV, NOK, EK).

Soustava environmentálních kritérií slouží ke konkretizaci vlivů projektu na udržitelný rozvoj a je z tohoto hlediska důležitým nástrojem pro hodnocení projektů. Kritéria jsou kvantifikovatelného a nekvantifikovatelného charakteru.

Žadatel při zpracovávání projektové žádosti vybírá relevantní environmentální kritéria pro svůj projekt. U nekvantifikovatelných kritérií uvádí bližší specifikaci přínosu svého projektu z hlediska příspěvku k udržitelnému rozvoji. U kvantifikovatelných kritérií žadatel uvádí výchozí a cílovou hodnotu, které má být realizací projektu dosaženo včetně bližšího popisu situace. Na základě zhodnocení celkového přínosu může žadatel zamýšlený projekt přepracovat tak, aby byl projekt z hlediska udržitelného rozvoje více přijatelný a splňoval požadavky udržitelného rozvoje.

Na základě vybraných environmentálních kritérií provádí Řídicí orgán, resp. hodnotící komise složená i z odborníků na životní prostředí, zhodnocení celkového vlivu na životní prostředí. Projekty s pozitivními účinky na životní prostředí budou bodově zvýhodněny oproti projektům, které mají neutrální vliv na životní prostředí. Projekty s negativním vlivem jsou automaticky vyřazovány z procesu administrace.

Kvantifikovatelná environmentální kritéria ROP Severovýchod

Kód	Název	
01	Bude mít realizace projektu vliv na snížení emisí skleníkových plynů (CO ₂ ekvivalent)?	tun/rok
02	Přispěje realizace projektu ke snížení emisí hlavních znečišťujících látek, spojených s danou činností (jedná se o tuhé částice, SO ₂ , NO _x , NH ₃ , těkavé organické látky)?	tun/rok
04	Přispěje projekt ke zvýšení celkové výměry dopravou nefragmentovaných území? [Pozn.: nefragmentovaná území: území o plošném rozsahu větším než 100 km ² (limity fragmentace jsou silnice s intenzitou dopravy vyšší než 1000 vozidel/den a vícekolejné železnice)]	km ²
05	Přispěje projekt k obnově stabilního vodního režimu krajiny a prvků ekologické stability?	
07	Dojde v souvislosti s realizací projektu k přírůstku nebo úbytku plochy ohnisek biodiverzity? (Pozn. za ohniska biodiverzity lze považovat např. 1. a 2. zóny NP a CHKO, NRP, PR, ÚSES)?	počet ha
08	Obsahuje projekt aktivity vedoucí k odstranění starých ekologických zátěží?	
09	Dojde v souvislosti s realizací projektu ke zvýšení výroby energie z obnovitelných zdrojů?	GJ
10	Dojde v souvislosti s realizací projektu k úsporám energie? (Porovnat lze na základě konečné spotřeby energie, jak je definována ve statistické ročence.)	GJ
11	Zahrnuje projekt využívání recyklátů?	tuny
13	Dojde v rámci realizace projektu ke zvýšení rozlohy zelených ploch v sídlech?	ha
14	Bude projekt realizován s využitím brownfields?	ha
15	Bude v rámci projektu investováno do rozvoje systémů veřejné dopravy?	mil. Kč
16	Dojde realizací projektu ke zvýšení přepravních výkonů v železniční dopravě?	tkm
17	Dojde realizací projektu ke snížení počtu obyvatel, žijících v prostředí, kde je podle hlukové mapy překročen limit hluku?	počet obyvatel
18	Obsahuje projekt podporu výrobků šetrných k životnímu prostředí?	počet výrobků certifikovaných v rámci projektu

57	Přispěje projekt k rozšíření/záboru zelených ploch v rámci sídel (ha)?	ha
75	Plocha regenerovaných zón pro podnikatelské účely (33.21.11)	m ²

Nekvantifikovatelná environmentální kritéria ROP Severovýchod

Kód	Název
19	Zahrnuje projekt environmentální vzdělávání, výchovu a osvětu?
33	Přispěje realizace projektu ke zlepšení retenční funkce krajiny ?
34	Přispěje realizace projektu ke snížení spotřeby nerostných surovin pro realizaci projektu ?
35	Přispěje realizace projektu ke snížení produkce odpadů ?
37	Přispěje projekt k ochraně přírodních prvků v zastavěných územích ?
38	Přispěje projekt ke zvýšení počtu přepravených osob MHD ?
39	Přispěje projekt ke snížení zatížení transitzní a nákladní dopravou ?
40	Pokud je projekt realizován na území CHKO je v souladu s jeho plánem péče ?
41	Pokud je projekt realizován na území zařazeném do soustavy NATURA 2000 je v souladu s podmínkami jeho ochrany ?
45	Přispěje realizace projektu k úsporám energie či ke zvýšení výroby energie z obnovitelných zdrojů ?
50	Přispěje projekt ke snížení hlukové zátěže obyvatel?
51	Přispěje projekt k posilování ekologického povědomí obyvatel?
52	Má projekt pozitivní vliv na ohnisko biodiverzity (maloplošná ZCHÚ, skladebné prvky ÚSES, EVL)?
55	Přispěje realizace projektu k vyššímu využití environmentálně šetrných forem cestovního ruchu?
56	Dojde k záboru lesního a/nebo zemědělského půdního fondu?
60	Dojde v souvislosti s projektem k revitalizaci nebo regeneraci území?
61	Zahrnuje projekt materiálové využití odpadů popř. využití druhotných surovin z odpadů?
62	Dojde v souvislosti s realizací projektu k minimalizaci zásahů do zvláště chráněných území (ZCHÚ) a územních systémů ekologické stability (ÚSES)?
63	Bude mít projekt jiné pozitivní vlivy na ŽP?
64	Dojde v rámci realizace projektu k ochraně a obnově migračních tras, koridorů a zastávek migrujících druhů?
66	Dojde realizací projektu ke snížení dopravních nehod?

67	Bude v rámci realizace projektu zaveden / nebo již existuje environmentální systém řízení?
68	Dojde realizací projektu k podpoře IDS?
69	Dojde realizací projektu k podpoře zavádění telematických systémů?
70	Dojde realizací projektu k podpoře veřejné dopravy v rámci dopravní obslužnosti?
72	Dojde realizací projektu k úspoře energie v podnikatelském sektoru?

Horizontální témata a jejich naplňování jsou důležitým prvkem celé implementace a realizace ROP Severovýchod . Tuto skutečnost reflektuje i složení členů Monitorovacího výboru ROP Severovýchod , kde jsou zastoupeny neziskové organizace, které se udržitelným rozvojem a rovnými příležitostmi přímo zabývají.

5.14 Příspěvek ROP Severovýchod k realizaci Strategie trvale udržitelného rozvoje

Činnost Společenství podle článku 158 Smlouvy je zaměřena na posilování hospodářské a sociální soudržnosti rozšířeného Společenství s cílem podporovat harmonický, vyvážený a udržitelný rozvoj Společenství.¹⁷

ROP Severovýchod , jako součást soustavy operačních programů ČR prostřednictvím svých veřejných intervencí, přispívá k udržitelnému rozvoji v souladu se Strategií udržitelného rozvoje ČR přijaté 8.12.2004. ROP Severovýchod řeší problematiku spojenou s hospodářskými, sociálními a územními rozdíly formou posilování ekonomického růstu, konkurenceschopnosti a zaměstnanosti, sociálního začlenění i ochrany a kvality životního prostředí. Specifické cíle a prioritní osy a oblasti podpory ROP Severovýchod jako nástroje veřejné intervence jsou formulovány tak, aby co nejvíce omezovaly nerovnováhu ve vzájemných vztazích mezi ekonomickým, environmentálním a sociálním pilířem udržitelnosti. Všechny prioritní osy ROP Severovýchod naplňují 3 pilíře udržitelného rozvoje regionu, a to podle svého tematického zaměření.

Prioritní osa 1 „Rozvoj dopravní infrastruktury“ přispívá k udržitelnému rozvoji zejména v oblasti zlepšení životního prostředí, a to zejména formou investic do výstavby a oprav dopravní infrastruktury. Prioritní osa je zaměřena na eliminaci nepříznivých dopadů dopravy na obyvatelstvo a životní prostředí. Ekonomický pilíř je naplňován zlepšením dopravní obslužnosti zvyšující mobilitu pracovních sil a tím zaměstnanost. Sociální pilíř je naplňován investicemi, jejímž prostřednictvím dojde k posílení ekonomické soběstačnosti obyvatelstva. Realizací prioritní osy dojde k zlepšení přístupu ke službám poskytovaným obvykle ve městech (kultura, sport atd.).

Prioritní osa 2 „Rozvoj městských a venkovských oblastí“ přispívá k udržitelnému rozvoji v oblasti investic do zlepšování fyzického prostředí města a venkova, a tím přispívá ke zvýšení atraktivity venkova a stabilizaci jeho obyvatelstva. Těmito investicemi je naplňován environmentální pilíř udržitelnosti. Sociální pilíř je naplňován prostřednictvím investic do infrastruktury v oblasti zdravotnictví, sociálních věcí a vzdělávání, ale také oblastmi intervence na snižování výskytu sociálně patologických jevů a intervenčními oblastmi na zajištění sociální integrace menšinových skupin do společnosti. Jednou z důležitých oblastí podpory prioritní osy je zavádění principů udržitelného rozvoje a Agendy 21 do plánovacích a rozhodovacích procesů.

Prioritní osa 3 „Cestovní ruch“ přispívá k udržitelnosti rozvoje prostřednictvím investic do základní a doprovodné infrastruktury cestovního ruchu s cílem zvýšit ekonomický přínos pro zejména venkovské oblasti. Součástí prioritní osy je podpora kvalitních služeb a efektivnější koordinace v cestovním ruchu s cílem využít stávající

¹⁷ Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 ze dne 11. července 2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/1999.

potenciál a tím ekonomický přínos. Těmito intervenčními oblastmi je naplňován nejen ekonomický pilíř udržitelnosti, ale i sociální v oblasti zvyšování zaměstnanosti.

Prioritní osa 4 „Rozvoj podnikatelského prostředí“ přispívá k udržitelnému ekonomickému rozvoji formou podpory konkurenceschopnosti firemního sektoru. Konkurenceschopnost firem musí být založena mj. na produkci výrobků s vyšší kvalitou a přidanou hodnotou, nižšími materiálovými a energetickými náklady. Vazbu na udržitelný rozvoj má podpora vzdělávání zaměstnanců a absolventů škol jako jedna z podmínek konkurenceschopnosti firemního sektoru a zvýšení odolnosti vůči vnějším konkurenčním tlakům. Pozornost je věnována podpoře investic do zlepšování podnikatelské infrastruktury, zejména v podobě využití zchátralých areálů a objektů, které jsou mnohdy zasaženy ekologickými škodami, pro rozvoj neprůmyslových podnikatelských aktivit. Podpora se soustřeďuje na rozvoj služeb pro MSP, prostřednictvím kterých získají MSP poznatky k využívání dotačních zdrojů, jejichž využitím MSP zlepší řadu svých činností. Prioritní osa naplňuje environmentální pilíř tím, že podporuje technologický rozvoj, inovace a využívání nevyužívaných objektů. Sociální pilíř je naplňován prostřednictvím podpory vzdělávání zaměstnanců a zvyšování zaměstnanosti.

Příspěvek ROP Severovýchod k vyváženému rozvoji území regionu

Princip harmonického a vyváženého rozvoje regionu se plně odráží v celé strategii ROP Severovýchod a je obsažen v jeho globálních cílech, ve specifických cílech a konečně i ve formulacích a zejména obsahu konkrétních prioritních os/aktivit. ROP Severovýchod jako koncepční dokument má jednoznačně tematickou vazbu na NSRR, konkrétně na prioritní osu Vyvážený a harmonický rozvoj území ČR, jenž se zaměřuje na vyvážený rozvoj regionů, městských a venkovských oblastí. ROP Severovýchod zohledňuje princip harmonického a vyváženého rozvoje a je tak v souladu s politikou Společenství kladoucí důraz na hospodářskou a sociální soudržnost všech regionů. Územní rozměr politiky hospodářské a územní soudržnosti Společenství obsažený ve SOZS je důležitým faktorem přispívajícím k zamezení negativního trendu nerovnoměrného regionálního rozvoje, který velmi silně v konečném důsledku velmi silně omezuje potenciál růstu.

Princip vyváženého rozvoje území se plně odráží v ROP Severovýchod , v prioritní ose 1 „Rozvoj dopravní infrastruktury“, zaměřené na zlepšování infrastruktury, dostupnosti a obslužnosti celého regionu. Cílem je zlepšit stávající propojení regionu tak, aby nedocházelo k rozvoji oblastí s vysokou koncentrací ekonomických a sociálních aktivit, ale oblastí s nízkou ekonomickou aktivitou a příhraničních oblastí.

Prioritní osa 2 ROP Severovýchod „Rozvoj městských a venkovských oblastí“ je zaměřena na oblast zlepšování fyzického prostředí měst a venkova jako podmínky stabilizace obyvatelstva prostřednictvím zlepšování kvality jeho života. Důraz je kladen na celé území regionu, což je vyjádřeno již v názvu prioritní osy ROP Severovýchod . Prioritní osa 3 „Cestovní ruch“ přispívá k vyváženému rozvoji regionu rozvojem aktivit, které se do značné míry soustřeďují na venkovské oblasti, které v cestovním ruchu spatřují důležitý zdroj ekonomického přínosu v podobě zvýšených příjmů podnikatelských subjektů, samospráv a samotných turistických cílů a jejich provozovatelů. Cestovní ruch je tak významným faktorem stabilizace ekonomických aktivit a obyvatelstva.

Prioritní osa 4 „Rozvoj podnikatelského prostředí“ přispívá k vyváženému rozvoji regionu skrze podporu aktivit, jejichž cílem je oživit ekonomiku a zaměstnanost v oblastech, ve kterých existují vyčleněné plochy pro rozvoj podnikání, případně nevyužívané objekty a areály. Součástí je stabilizace pracovních sil prostřednictvím spolupráce firem a škol.

5.15 Příspěvek ROP Severovýchod k urbánnímu prostoru

Urbánní prostory a větší městská sídla představují v rozvoji regionu klíčovou roli. Jsou zpravidla silnými přirozenými centry kumulující významné funkce pro rozvoj a fungování celého regionu. Představují nejen centra administrativy, kultury, společenského dění, ale také centra zaměstnanosti, kumulace pracovní síly a lidských zdrojů, jakožto hlavního zdroje ekonomického růstu a výkonnosti a výrazným způsobem tak přispívají k růstu konkurenceschopnosti v širším zázemí i v celém regionu. Města z důvodu koncentrace městských funkcí vykazují vyšší zaměstnanost v terciárním a kvartérním sektoru, dosahují vyššího stupně vzdělání a zpravidla nižší nezaměstnanosti. Ke specifickým problémům urbánních prostorů v regionu Severovýchod patří zejména problematika revitalizace a regenerace brownfields, konflikty mezi zájmy ekonomickými, společenskými a životního prostředí, zvýšení atraktivity městského prostoru, řešení dopravních kolapsů a tranzitní přetížení měst či negativní vlivy sociálně patologických jevů a kriminality a další.

Města a urbánní prostory představují zpravidla složité funkční systémy a řešení jejich problematiky, struktury a regenerace proto vyžaduje komplexní a integrovaný přístup, na který se ROP Severovýchod zaměřuje v prioritní ose 2 „Rozvoj městských a venkovských oblastí“.

ROP Severovýchod přispívá k rozvoji urbánního prostoru zejména obsahem a náplní oblastí podpory 2.1. „Rozvoj regionálních center“ a 2.2. „Rozvoj měst“. Tyto oblasti podpory obsahují aktivity zaměřené jak na podporu investic do městských sídel, vedoucí ke zlepšení fyzického vzhledu měst a k podpoře jejich stability v rámci udržitelného rozvoje (regenerace a revitalizace brownfields, obnova vybraných částí měst), tak na podporu investic do rozvoje potenciálu lidských zdrojů, jakožto důležitého prvku posilování ekonomické výkonnosti měst (rozvoj infrastruktury v oblasti školství a vzdělávání a rozvoj infrastruktury v oblasti zdravotnictví a sociálních věcí). ROP Severovýchod přispívá rovněž k rozvoji urbánních celků podporou aktivity zaměřené na zavádění principů trvale udržitelného rozvoje.

Urbánní prostory jsou charakteristické svými specifickými problémy, kterými se odlišují od venkovských prostorů. ROP Severovýchod se proto i v dalších prioritních osách na tyto specifika zaměřuje.

Prioritní osa 1 „Rozvoj dopravní infrastruktury“ obsahuje mj. aktivity na podporu eliminace nepříznivých vlivů dopravy na obyvatelstvo a na životní prostředí, na budování integrovaných dopravních systémů a na rozvoj městské hromadné veřejné dopravy. Ryze do urbánních prostorů je zaměřena oblast podpory 1.3. Rozvoj regionálních letišť nacházejících se v Liberci, Hradci Králové a v Pardubicích.

Prioritní osa 3 „Cestovní ruch“ přispívá k rozvoji urbánního prostoru zejména oblastí podpory 3.1. „Rozvoj základní infrastruktury a doprovodných aktivit v oblasti cestovního ruchu“, a to zejména zaměřením na podporu revitalizace kulturně-historických a technických památek a na modernizaci a zvyšování kapacit základní infrastruktury cestovního ruchu a obnovu a rozvoj doprovodné infrastruktury pro cestovní ruch.

Prioritní osa 4 „Rozvoj podnikatelského prostředí“ se na posílení urbánních prostorů a měst zaměřuje zejména oblastí podpory 4.1. „Podpora rozvoje infrastruktury pro podnikání“, která zahrnuje aktivity zaměřené na investice do dopravní a technické infrastruktury v průmyslových zónách a na revitalizaci brownfields pro rozvoj podnikatelských aktivit a inkubátorů.

5.16 Proces partnerství

Proces tvorby dokumentu ROP Severovýchod probíhal na bázi spolupráce všech klíčových regionálních aktérů regionu soudržnosti Severovýchod. V regionu byly ustanoveny pracovní skupiny složené ze zástupců krajských úřadů a hospodářských a sociálních partnerů působících v jednotlivých krajích, a to podle tematických oblastí/prioritních os. Předmětem práce tematicky zaměřených pracovních skupin bylo získání námětů a připomínek k tvorbě jednotlivých částí ROP Severovýchod, posouzení obsahu a zaměření prioritních os a konkrétních veřejných intervencí s cílem získat zpětnou vazbu od potenciálních příjemců.

Koordinátorem zpracování dokumentu byl tzv. ROP tým, který průběžně stanovoval hlavní směry prací, náplně jednotlivých kapitol, schvaloval jednotlivé výstupy. Byl zprostředkujícím orgánem pro komunikaci mezi zpracovateli a ostatními aktéry reprezentovanými zástupci odborů krajských úřadů, ex-ante hodnotitelem, zpracovatelem SEA atd., kteří mohli aktivně uplatnit připomínky k analytické i návrhové části programu.

Vrcholným koordinačním orgánem pro programování a přípravu ROP Severovýchod byla Pracovní skupina pro programování a přípravu ROP Severovýchod, složená z vrcholných zástupců následujících partnerů:

- kraje v rámci NUTS II SV,
- krajské úřady v rámci NUTS II Severovýchod,
- města a obce,
- regionální rozvojové agentury,
- univerzity a vysoké školy,
- hospodářské komory,
- zaměstnavatelské svazy,
- nestátní neziskové organizace působící v oblasti rozvoje lidských zdrojů, životního prostředí a cestovního ruchu,

Dalšími klíčovými členy pracovní skupiny byli zástupci ministerstev, a to MMR a MF.

Zmíněná Pracovní skupina pro programování a přípravu ROP Severovýchod zastřešovala činnost čtyř odborných pracovních skupin, jejichž činnost byla zaměřena na čtyři oblasti: Doprava a dopravní infrastruktura, Regionální a místní rozvoj, Cestovní ruch a turistika a Rozvoj podnikatelského prostředí. Do těchto pracovních skupin byli začleněni i zástupci NNO, jmenovat lze například Občanské poradenské středisko, o.p.s., Hradec Králové; Koalici nevládek Pardubicka, Chrudim; Klub českých turistů, Pardubice či Turistický region Český ráj, Turnov; kteří měli stejně jako ostatní členové pracovních skupin možnost se k návrhu ROP Severovýchod vyjádřit. Oblast činnosti některých zúčastněných NNO spadá i do sféry horizontálních témat, tj. rovných příležitostí mezi muži a ženami a udržitelného rozvoje. Seznam partnerů zapojených do tvorby programu v rámci odborných pracovních skupin přináší následující tabulka:

Odbornost a zaměření	Název subjektu	Typ subjektu
Doprava a dopravní infrastruktura	Královéhradecký kraj	Krajská samospráva
	ORLOBUS, a.s.	Provozovatel dopravy
	Správa a údržba silnic Královéhradeckého kraje	Příspěvková organizace Královéhradeckého kraje pro správu a údržbu silnic
	Krajská správa silnic Libereckého kraje	Příspěvková organizace Libereckého kraje pro správu a údržbu silnic
	Ředitelství silnic a dálnic ČR	Správce státem vlastněných silničních komunikací
	KORID	Provozovatel dopravy
	Pardubický kraj	Krajská samospráva
	Dopravní podnik města Pardubic	Provozovatel dopravy
	Správa a údržba silnic Pardubického kraje	Příspěvková organizace Pardubického kraje pro správu a údržbu silnic
Regionální a	Statutární město Hradec Králové	Samospráva města

místní rozvoj	Občanské poradenské středisko, o.p.s.	NNO - rovné příležitosti
	Zdravotnický holding Královéhradeckého kraje	Provozovatel zdravotnických zařízení
	Svaz města a obcí	Svaz měst a obcí
	Obec Koberovy	Místní samospráva
	Statutární město Liberec	Místní samospráva
	Liberecký kraj	Krajská samospráva
	Město Svitavy	Místní samospráva
	Obec Čepí	Místní samospráva
	Koalice nevládek Pardubicka	NNO
	Statutární město Pardubice	Místní samospráva
Cestovní ruch a turistika	Liberecký kraj	Krajská samospráva
	Euroregion Nisa	Zájmové sdružení obcí, podnikatelských subjektů
	Město Turnov	Místní samospráva
	Pardubický kraj	Krajská samospráva
	Klub českých turistů Pardubický kraj	NNO - cestovní ruch a turismus
	Hotel Euro Pardubice a.s.	Provozovatel služeb v cestovním ruchu
Rozvoj podnikatelského prostředí	Regionální hospodářská komora severovýchodních Čech	Hospodářská komora
	EPIS, spol. s r.o.	Podnikatelský subjekt - informační agentura
	Královéhradecký kraj	Krajská samospráva
	Liberecká informační společnost, a.s.	Podnikatelský subjekt - informační agentura
	Liberecký kraj	Krajská samospráva
	Regioinfo spol. s r.o.	Podnikatelský subjekt - informační agentura
	CzechInvest	Státní agentura na podporu rozvoje podnikání
	Město Moravská Třebová	Místní samospráva
	CPN spol. s r.o.	Podnikatelský subjekt

Zaměření intervencí bylo rovněž diskutováno s reprezentanty ostatních řídicích orgánů tak, aby se eliminovaly potenciální překryvy mezi regionálními a tematickými operačními programy. Při jednání s ministerstvy byla pozice krajů koordinována prostřednictvím Asociace krajů ČR.

Velmi důležitou úlohu v procesu tvorby ROP Severovýchod sehrál ŘKV, který koordinoval tvorbu, věcné zaměření a obsah všech operačních programů s cílem vyvážené podpory jednotlivých regionů a tematických oblastí podpor spadající do kompetence jednotlivých řídicích orgánů operačních programů.

Návrh programového dokumentu prošel veřejným projednáváním (poslední v srpnu 2007) a v rámci jeho projednávání byly uspořádány semináře v regionu. Návrh programového dokumentu byl spolu výzvou k zasílání připomínek rovněž zveřejněn na internetových stránkách Regionální rady. Cílem všech konzultací a připomínkových řízení bylo sladit jednotlivé připomínky s požadavky zadavatele, jakož i s cíli a prioritami EU, Rady a Parlamentu EU týkající se možnosti financování konkrétních aktivit ze strukturálních fondů. Dalším důležitým faktorem při zpracování byla provázanost programového dokumentu s cíli a opatřeními národních strategických dokumentů, NSRR a ostatních operačních programů ČR.

Do průběhu celého připomínkovacího procesu se (jak v rámci činnosti výše uvedených pracovních skupin, tak i v rámci procesu veřejného připomínkování) aktivně zapojily především kraje, města a obce regionu, dobrovolné svazky měst a obcí, provozovatelé veřejné dopravy, správci pozemních komunikací, hospodářská komora, provozovatelé služeb v oblasti cestovního ruchu a další. Z nejčastějších požadavků lze jmenovat:

- podporu ekologických variant veřejné hromadné dopravy včetně podpory cyklistické dopravy ve městech (akceptováno)
- podporu místních komunikací ve městech a obcích (akceptováno jen částečně ve vazbě na jiné aktivity zaměřené na regeneraci, revitalizaci a zvýšení bezpečnosti prostředí ve městech a obcích)
- podporu opatření zaměřených na zvýšení bezpečnosti ve městech a obcích (akceptováno částečně s vyloučením podpory integrovaného záchranného systému)
- podporu budování a rekonstrukce vodovodních a kanalizačních sítí, včetně ČOV (neakceptováno z důvodu překryvu s Programem rozvoje venkova)
- financování infrastruktury pro cykloturistiku (akceptováno a zařazeno do prioritní osy věnované cestovnímu ruchu)
- zařazení firem do oprávněných příjemců v rámci podpory spolupráce firem a středních škol (neakceptováno)
- podpora výstavby nových podnikatelských objektů (neakceptováno)

Meziresortní připomínkové řízení k verzi ROP Severovýchod, která byla předkládána do vlády, proběhlo 10.–23.10.2006. V připomínkách ze strany Svazu měst a obcí zazněl mj. požadavek na zařazení podpory místních komunikací do ROP Severovýchod. Řídící orgán ROP Severovýchod tento požadavek akceptoval částečně – podpora ROP Severovýchod je směřována hlavně k silniční síti II. a III. třídy, nejlépe ve vazbě na síť TEN-T. Místní komunikace jsou podporovány ne plošně, ale striktně ve vazbě na jiné aktivity zaměřené na regeneraci, revitalizaci a zvýšení bezpečnosti prostředí ve městech a obcích. Jednotlivá ministerstva upozornila na hrozící překryvy s operačními programy, tyto připomínky byly ve spolupráci s jednotlivými řídicími orgány vyřešeny – viz kapitola 5.16 Koordinace s tematickými operačními programy.

Některé připomínky upomínaly na další oblasti života, které by zasluhovaly podporu v regionu Severovýchod (podnikání, projekty realizované formou PPP, výzkum a využití nových technologií, regenerace sídlišť). Tyto aktivity však nebyly zahrnuty do strategie ROP Severovýchod z důvodu zahrnutí těchto aktivit ostatními operačními programy nebo jejich neslučitelnosti s podporou ze strukturálních fondů. Ostatní připomínky byly víceméně formálního nebo technického rázu a pokud byly relevantními, byly zapracovány do programového dokumentu.

Programový dokument byl rovněž k dispozici veřejnosti v rámci zjišťovacího řízení v procesu SEA. V tomto procesu nebyly vzneseny žádné významné připomínky.

ROP Severovýchod byl zpracován na základě požadavku zadavatele - Regionální rady regionu soudržnosti NUTS II Severovýchod - na zpracování programovacího dokumentu, na jehož základě bude region čerpat finanční podporu ze strukturálních fondů EU s cílem finančně podpořit realizaci hlavních priorit regionálního rozvoje všech třech krajů. Zpracovateli ROP Severovýchod jsou tři krajské regionální agentury, a to Centrum evropského projektování (za Královéhradecký kraj) pověřené zpracováním a koordinací celého procesu zpracování, dále Agentura regionálního rozvoje, spol. s r.o. (za Liberecký kraj) a Regionální rozvojová agentura Pardubického kraje. Agentury úzce spolupracovaly se zástupci odborů krajských úřadů ve svém kraji, se zástupci jiných agentur a organizací (např. CzechInvest).

5.17 Křížové financování

ROP Severovýchod se primárně zaměřuje na podporu investičních projektů. Na základě čl. 34, odst. 2 obecného nařízení je však možné uplatnit tzv. křížové financování, tj. podpořit také aktivity spadající do oblasti pomoci

z ESF, pokud jsou tato opatření nezbytná pro uspokojivou realizaci projektu a přímo s ním souvisí¹⁸. Křížové financování tak doplňkově zajistí počáteční realizaci a průběh aktivit projektu jinak podporovaných z ESF v těsné návaznosti na vybudování infrastruktury.

Dle článku 34 Obecného nařízení je možné křížové financování uplatnit maximálně do výše 10% financování Společenství (tj. prostředků z rozpočtu EU) v rámci každé prioritní osy. ŘO ROP Severovýchod rozhodl o snížení výše podpory v rámci křížového financování a snížil tuto hranici na 9% v souladu s Pokyny pro křížové financování na programové období 2007 – 2013 vydanými na národní úrovni.

Křížové financování lze v ROP Severovýchod uplatnit v prioritní ose 2 – Rozvoj městských a venkovských oblastí, prioritní ose 3 – Cestovní ruch a prioritní ose 4 – Rozvoj podnikatelského prostředí, a to pouze doplňkovým způsobem maximálně do výše 9% financování Společenství.

Limit byl stanoven na základě Pokynů pro křížové financování na programové období 2007 - 2013 a jeho stanovení je plně v kompetenci ŘO ROP Severovýchod.

Podrobný výčet aktivit podporovaných v rámci křížového financování do úrovně prioritních os 2, 3 a 4 je uveden v kapitole 6 Programového dokumentu a do úrovně jednotlivých oblastí podpory je uveden v Prováděcím dokumentu.

Při poskytování křížového financování se bude v každém jednotlivém případě zkoumat potřebnost použití tohoto nástroje, stejně jako jeho pouze doplňkový charakter a výše křížového financování vzhledem k celkovým veřejným způsobilým výdajům v rámci prioritní osy 2, 3 a 4. Podmínkou pro schválení křížového financování je nezbytnost dané aktivity pro uspokojivou realizaci projektu.

Řídící orgán může rozhodnout, zda v dané výzvě bude či nebude uplatněno křížové financování. Při aplikaci křížového financování bude postupováno v souladu s „Pokyny pro křížové financování na programové období 2007 - 2013“ vydanými na národní úrovni tak, aby byla dodržena příslušná ustanovení nařízení ES.

5.18 Možnosti PPP v ROP Severovýchod

Partnerství veřejného a soukromého sektoru může být, za jistých podmínek, velkým přínosem pro veřejný sektor, obzvláště při přípravě a implementaci infrastrukturních projektů.

Hlavní výhody PPP pro veřejný sektor jsou:

- úspora veřejných zdrojů
- možnost zvýšeného objemu investic (pákový efekt)
- lepší „zhodnocení peněz“ díky zkušenostem soukromého sektoru
- zkrácená délka doby výstavby
- vysoká technická kvalita projektů
- nižší míra rizika pro veřejný sektor, protože část rizik je přenesena na soukromý sektor

PPP projekty nejsou nezbytně ziskové pro veřejný sektor. Proto se musí, kvůli zajištění úspěšného využití PPP a zmenšení ekonomických rizik, veřejné orgány soustředit na několik aspektů:

¹⁸ Základní legislativní předpisy pro křížové financování jsou:

- čl. 34 Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 ze dne 11.července 2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č.1260/1999
- čl. 8 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č.1080/2006 ze dne 5.července 2006 o Evropském fondu pro regionální rozvoj a zrušení nařízení (ES) č.1783/1999
- čl. 3 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č.1081/2006 ze dne 5.července 2006 o Evropském sociálním fondu a o zrušení nařízení (ES) č. 1784/1999

- využít správný PPP model
- podpořit konkurenci mezi případnými privátními partnery
- chránit veřejný zájem
- garantovat realizovatelnost projektu bez jakéhokoliv přehnaného zisku vyplývajícího z veřejných dotací

Zkušenost s PPP při realizaci infrastrukturních projektů je v České republice omezená. Nadto existují pochybnosti, zda je související právní rámec dostatečně rozvinutý. Proto by mělo MMR řídit aktivity týkající se vhodné právní báze pro PPP projekty. Tato báze by měla být představena nejpozději do dubna 2008.

Ministerstvo pro místní rozvoj zpracovalo (na základě Usnesení vlády č. 536/2007) detailní Metodický výklad k zákonu č. 139/2006 Sb., o koncesních smlouvách a koncesním řízení (koncesní zákon), jako důležitou pomůcku v celém procesu přípravy projektů PPP a jejich implementace, kterou mohou kraje, města a obce využívat. Podle výše zmíněného usnesení připraví MFČR dílčí metodiky pro oblast daní a financí. V roce 2008 bude mít tedy ČR kompletní legislativní a metodologický rámec pro přípravu a implementaci projektů PPP. V průběhu roku 2008 připraví Ministerstvo pro místní rozvoj studie identifikující typy projektů v jednotlivých operačních programech, které jsou vhodné k využití schématu PPP. Veškeré tyto aktivity a studie budou podpořeny z OP TP.

Prvním úkolem řídicích orgánů ROPů v podpoře PPP projektů bude rozšíření výše zmíněných informací a studií případným konečným příjemcům formou workshopů, seminářů, konferencí, publikací atd.

Řídicí orgány ROPů také vyhlásí, nejpozději do prosince 2008, výzvu pro předkládání projektů na podporu přípravy PPP. Technická pomoc bude k dispozici konečným příjemcům, kteří budou plánovat předložení PPP návrhů. Připravené návrhy projektů PPP budou předkládány v průběhu výzvy v rámci prioritní osy nebo zaměření oblasti podpory odpovídající projektu.

Základním cílem všech ROPů bude uskutečnit tolik PPP projektů, kolik bude možné v programovém období 2007 - 2013. Tyto projekty vytvoří pozitivní zkušenost a očekává se, že to vytvoří kreativní pozitivní dynamiku pro další partnerství tohoto typu.

Při zvažování implementace konkrétního projektu prostřednictvím partnerství veřejného a privátního sektoru bude nevyhnutelné zamezit přehnanému zisku a zachovat rovný a transparentní přístup při respektování národního a evropského práva. Toto se týká především oblasti veřejné dopravy.

5.19 Koordinace ROP Severovýchod s tematickými operačními programy

1 Koordinace na úrovni NSRR

V souladu s obecným nařízením ČR definovala základní instituce pro řízení a koordinaci NSRR:

- Národní orgán pro koordinaci,
- Monitorovací výbor - ŘKV,
- Platební a certifikační orgán (PCO) – Národní Fond,
- Auditní orgán – Centrální harmonizační jednotka pro finanční kontrolu.

Národním orgánem pro koordinaci (NOK) NSRR bylo rozhodnutím vlády ČR ze dne 22.2.2006 (usnesení č. 198) pověřeno MMR, jehož kompetence je založena zákonem č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje. V rámci MMR je zřízen odborný útvar, který vykonává koordinaci podpory ze SF a FS. Zodpovídá za celkovou koordinaci NSRR a je oficiálním partnerem vůči EK v otázce realizace politiky hospodářské a sociální soudržnosti jako celku.

Národní orgán pro koordinaci zejména:

- vydává **pokyny a metodiky** závazné pro všechny řídicí orgány operačních programů, zejména v oblastech řízení, implementace, monitoringu, provádění evaluací, sběru dat a jejich elektronické výměny, nastavení a činnosti monitorovacích výborů
- podporuje **rozvoj institucionálních a administrativních kapacit, znalostí a dovedností** pracovníků zapojených do realizace operačních programů
- zajišťuje stanovení **základních kritérií pro výběr projektů** pro naplňování čtyř strategických cílů NSRR; tato kritéria budou zpracována do jednotlivých operačních programů
- zabezpečuje **činnost pracovní skupiny pro evaluaci**, jejíž členy jsou kromě národního koordinátora také pracovníci řídicích orgánů operačních programů
- zajišťuje plně integrovaný jednotný **monitorovací systém** na všech úrovních implementace, který zajistí potřebná data pro řízení, monitorování a hodnocení programů a projektů
- garantuje **tok informací z Evropské komise** všem řídicím orgánům a zpět
- vytváří podmínky pro vyhodnocování účinnosti kontrolních mechanismů
- dohlíží na **respektování pravidel veřejné podpory** (a regionální podpory), upravených příslušnými evropskými a národními předpisy
- vypracovává metodiku pro požadavky na žadatele a **metodiku způsobilých výdajů**
- vytváří **metodiku pro stanovení indikátorů** a sledování jejich plnění
- řídí a koordinuje sledování **plnění horizontálních témat** - např. rovných příležitostí mužů a žen
- zajišťuje plnění úkolů týkajících se **informovanosti a publicity na národní úrovni** realizace politiky HSS a koordinuje aktivity řídicích orgánů v této oblasti
- předkládá vládě **návrhy systémových opatření** zejména v **případech nízkého výkonu čerpání pomoci**, objektivních překážkách její realizace, případně neplnění povinností vyplývajících z nařízení
- koordinuje a podílí se na **vypracování výročních zpráv** předkládaných Evropské komisi
- zajišťuje vypracování dalších zpráv, včetně části NPR věnované podpoře Lisabonské strategie prostřednictvím fondů EU
- předkládá **strategické zprávy o pokroku**

Roli **Monitorovacího výboru pro NSRR** zajišťuje ŘKV, zřízený MMR na základě zákona č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje. Role ŘKV pro období 2007 - 2013 byla upřesněna usnesením vlády ČR č. 245 ze dne 2.3.2005.

Pro implementaci pomoci ze SF a FS byl ustaven jediný PCO, kterým je odbor Národní fond MF. Výkon funkce auditního orgánu (AO) zajišťuje MF – útvar Centrální harmonizační jednotky pro finanční kontrolu.

Koordinaci všech aspektů implementačního systému celkově zastřešuje MMR – NOK. Dalším důležitým koordinátorem v oblasti metodického řízení finančních toků a finanční kontroly je MF – PCO a AO. Na národní úrovni je mechanismem pro zajištění nejširší koordinace za účasti nejen orgánů zapojených do implementace, ale také hospodářských a sociálních partnerů ŘKV.

V souladu se svým Statutem ŘKV zejména:

- projednává a doporučuje finanční a věcné změny schválených operačních programů,
- projednává návrhy a změny procedurálních postupů a pravidel pro realizaci politiky hospodářské a sociální soudržnosti,

- koordinuje systémová opatření nutná pro realizaci politiky hospodářské a sociální soudržnosti (monitorovací a informační systém, institucionální struktury, apod.).

2) Spolupráce na úrovni ROP Severovýchod

2.1. Spolupráce mezi MV ROP Severovýchod a dalšími monitorovacími výbory

Monitorovací výbory všech sedmi ROP budou podle možností usilovat o koordinaci termínů a míst zasedání s cílem zajistit co nejplynulejší tok informací.

Předpokládá se úzké propojení řídicích orgánů ROP s MV IOP. IOP je zastoupeno v monitorovacím výboru ROP Severovýchod a recipročně ŘO ROP Severovýchod v monitorovacím výboru IOP. Členem MV ROP Severovýchod je i zástupce MD, MF, MZe.

2.2 Spolupráce mezi ŘO ROP Severovýchod a dalšími řídicími orgány

Pro zajištění plynulého toku informací, posílení synergického efektu, zabránění překryvům a k co nejúčinnějšímu využití prostředků ze SF a FS je nezbytná úzká spolupráce mezi řídicím orgánem ROP Severovýchod a ostatními řídicími orgány.

Koordinaci mezi jednotlivými operačními programy popisuje Národní strategický referenční rámec. Na základě dohod s ŘO IOP, OP D a programy ESF (OP LZZ a OP VK) je tato spolupráce prohloubena tak, aby byla zajištěna velmi úzká spolupráce a synergický efekt realizovaných aktivit v těchto programech. Tyto dohody proto specifikují a rozšiřují formu spolupráce. Jde především o společný postup při vyhlášení výzev v rámci jednotlivých operačních programů a vzájemnou spolupráci v oblastech, ve kterých je žádoucí postupovat koordinovaně a vzájemnou informovanost o přípravě a realizaci jednotlivých aktivit.

Pro ROP Severovýchod je klíčová zejména spolupráce s řídicími orgány dalších ROP a ŘO IOP. Koordinační roli zajistí NOK na úrovni ředitele odboru.

Dalším důležitým partnerem pro ŘO ROP Severovýchod je zejména ŘO OP D, ŘO OP ŽP, ŘO OP PI. Spolupráce probíhá na úrovni ředitelů odborů – řídicích orgánů za koordinační role NOK.

Je zajištěna koordinace a spolupráce řídicích orgánů Programu rozvoje venkova, EFF a operačních programů politiky soudržnosti – resortní koordinační skupinou MMR na centrální úrovni. Tato skupina poskytne k dispozici všem řídicím orgánům databázi všech projektů v jednotlivých programech.

3. Koordinace ROP Severovýchod s jednotlivými operačními programy

3.1 Koordinace s IOP

Mezi Regionálními radami všech sedmi regionů soudržnosti NUTS II a IOP byla uzavřena Dohoda o vzájemné spolupráci a koordinaci při implementaci Integrovaného operačního programu a regionálních operačních programů (ROPů). V souladu s touto dohodou budou zástupci ŘO IOP zastoupeni v monitorovacích výborech ROPů a recipročně zástupci řídicích orgánů ROPů budou zastoupeni v monitorovacím výboru IOP. Uvedené řídicí orgány budou spolupracovat při přípravě výběrových kritérií, vyhlášení výzev, výběru projektů, předávání informací o vybraných projektech a v dalších oblastech s cílem zlepšit koordinaci, zvýšit efektivitu programů a zajistit co nejvyšší synergický efekt.

Pro koordinaci ROPů s IOP jsou nastaveny tyto mechanismy :

A) Monitorovací výbor – zastoupení MMR (ŘO IOP) v monitorovacích výborech ROP a recipročně zastoupení ŘO ROP v monitorovacím výboru IOP bude tvořit vrcholovou úroveň koordinace mezi IOP a ROPy.

B) Koordinační výbor IV. Strategického cíle NSRR Vyvážený rozvoj území

Tento koordinační výbor bude platformou pro vzájemné konzultace výběrových kritérií, upřesňování rozhraní, připravovaných výzev a informování žadatelů mezi ŘO ROP a ŘO IOP. Prostřednictvím MSC2007 bude zajištěno, aby ŘO ROP a ŘO IOP měly přístup k informacím o projektech vybraných k realizaci v obou operačních programech. Kromě toho budou při tomto koordinačním výboru zřízeny pracovní skupiny, které budou zajišťovat koordinaci implementace střednědobých národních strategií v oblasti Smart Administration (zastoupení MV, MPSV, MMR a regionů), a cestovního ruchu (zastoupení MMR a regionů).

Tento koordinační výbor bude rovněž zajišťovat koordinaci mezi ROP Severovýchod, IOP a Praha - Konkurenceschopnost

Řídící orgán IOP ve spolupráci s řídicím orgánem Regionálního operačního programu zajistí, aby ty aktivity, které jsou realizovány v rámci IOP, nebyly duplicitní k aktivitám tohoto programu, to znamená, že stejný typ aktivit nebude realizován pro stejnou cílovou skupinu.

C) Pracovní skupina pro koordinaci intervencí ROP Severovýchod a IOP s EAFRD (složení ŘO ROP Severovýchod, regionální pracoviště SZIF, MZe, MMR).

D) Věcné a územní vymezení intervencí IOP a vymezení příjemců

1) Oblast intervence 3.2 – Služby v oblasti veřejného zdraví

a) Vybavení zdravotnickou technikou - IOP bude podporovat ve vybraných národních sítích center akutní péče – tato centra budou MZd specifikována oborově a i lokalizací ve vybraných nemocnicích. ROPy budou podporovat komplementární investice související s rozvojem těchto center a dále vybavení zdravotnickou technikou v dalších zdravotnických zařízeních, nebo částech zdravotnických zařízení, která nebudou součástí těchto sítí.

b) Projekty prevence zdravotních rizik - IOP bude podporovat projekty realizované státními zdravotními ústavami a zdravotními pojišťovnami a národní nebo nadregionální projekty NNO.

ROPy budou podporovat projekty prevence zdravotních rizik regionálního významu.

2) Oblast intervence 3.1 – Služby v oblasti sociální integrace

a) Transformace rezidenčních sociálních zařízení – IOP bude řešit pilotní projekty transformace jmenovitě specifikovaných rezidenčních zařízení, která byla vybrána ve spolupráci MPSV a krajů. ROP Severovýchod komplementárně řeší infrastrukturu sociálních služeb.

b) Návrat příslušníků nejvíce ohrožených sociálně vyloučených romských lokalit zpět na trh práce a do společnosti bude v IOP řešen systémovým projektem/projekty, které budou zaměřeny na nejvíce ohrožené lokality vybrané na základě odborné studie. Jsou to lokality, ve kterých bylo identifikováno selhání nástrojů uplatňovaných na místní a regionální úrovni. ROPy mohou intervenovat infrastrukturou sociálních služeb nebo kombinovanými intervencemi v rámci integrovaných plánů rozvoje měst v ostatních lokalitách, nespecifikovaných v IOP.

c) Prosazování a realizace nástrojů sociální ekonomiky – v IOP budou rozvíjeny inovativní postupy rozvoje sociální ekonomiky, zatímco ROP Severovýchod podporuje ověřené a legislativou podchycené postupy, jako jsou například chráněné dílny. Tyto typy intervencí jsou v ROP Severovýchod jmenovitě specifikovány v oblasti podpory 2.1.

3) Oblast intervence 5.1 – Národní podpora využití potenciálu kulturního dědictví

a) Budování národních center kulturního dědictví. Ministerstvo kultury jako zprostředkující subjekt IOP připraví specifikaci navrhovaných center, tuto specifikaci odsouhlasí s kraji.

b) Realizace vzorových projektů, budování infrastruktury pro moderní kulturní služby. Ministerstvo kultury zpracuje seznam památek, které budou podporovány IOP. Tento seznam bude odsouhlasen s kraji, ve kterých jsou tyto památky umístěny. ROP Severovýchod navazuje tematicky a místně specifickými výzvami k předkládání projektů v oblasti rozvoje cestovního ruchu (případně dle potřeby v dalších oblastech, jako je dopravní infrastruktura, dopravní obslužnost) zaměřenými na komplementární aktivity k projektům podporovaným IOP.

E) Souhlas krajů s projekty předkládanými IOP. V oblastech sociální integrace, veřejné zdraví a kultury bude vyžadováno ŘO IOP souhlasné stanovisko krajů k projektům navrhovaným k realizaci v IOP.

F) Integrované plány rozvoje měst

Podmínkou podpory bydlení z IOP bude zahrnutí této podpory do integrovaných plánů rozvoje měst, které budou zpracovány městy pro zóny vyhovující kritériím uvedeným v čl. 47 nařízení Komise 1828/2006 (v rámci větších měst nad 20 000 obyvatel může jít o vybraná problémová sídliště s více než 500 byty, cca 1300 obyvatel).

3.2 Koordinace s OP Doprava (dále jen „OP D“)

Mezi Regionálními radami všech sedmi regionů soudržnosti NUTS II a OP D bude uzavřena Dohoda o vzájemné spolupráci a koordinaci při implementaci Operačního programu doprava a Regionálních operačních programů (ROPů). V souladu s touto dohodou budou zástupci ŘO OP D zastoupeni v monitorovacích výborech ROPů a recipročně zástupci řídicích orgánů ROPů budou zastoupeni v monitorovacím výboru OP D. Uvedené řídicí orgány budou spolupracovat při přípravě výběrových kritérií, vyhlášení výzev, výběru projektů, předávání informací o vybraných projektech a v dalších oblastech s cílem zlepšit koordinaci, zvýšit efektivitu programů a zajistit co nejvyšší synergický efekt.

A) Monitorovací výbor

V Monitorovacím výboru ROP Severovýchod je zastoupeno MD. Tím je zajištěn přístup ŘO OP D k stanovení kritérií pro výběr projektů v ROP Severovýchod a ke zprávám o průběhu realizace ROP Severovýchod .

B) Poskytování informací

Řídicí orgán ROP Severovýchod poskytne MD pro informaci dokumentaci pro žadatele, která bude zaměřena na oblast „Podpory obnovy vozového parku drážních vozidel hromadné přepravy osob“, a to vždy před vyhlášením příslušné výzvy.

Prostřednictvím MSC2007 bude zajištěno, aby ŘO ROP Severovýchod a ŘO OP D měly přístup k informacím o projektech vybraných k realizaci v obou operačních programech a ke zprávám o průběhu realizace operačních programů..

C) Konzultace

ŘO ROP Severovýchod využije odborných konzultací s MD při stanovení technických podmínek pro výběr drážních vozidel.

3.3 Brownfields – koordinace s OP ŽP a OP PI

Mezi ROP Severovýchod , OP ŽP a OP PI je dohodnut tento koordinační mechanismus v oblasti regenerace brownfields a řešení starých ekologických zátěží.:

A) Řešení starých ekologických zátěží

- Ministerstvo životního prostředí (MŽP) bude předem informováno o projektech regenerace brownfields předkládaných do ROP Severovýchod a OP PI. MŽP bude informovat ŘO ROP Severovýchod nebo OP PI o tom, zda předkládaný projekt zahrnuje vážnou starou ekologickou zátěž, které bude řešena OP ŽP, nebo může být řešena ROP Severovýchod (OP PI). Tento mechanismus fungoval v minulém programovém období mezi OPI a OPPP
- MŽP poskytne ŘO ROP Severovýchod a OP PI podle potřeby informace z databáze starých ekologických zátěží, jejichž mapování v současné době MŽP provádí.

B) Poskytování informací

- Řídící orgány se budou vzájemně informovat o připravovaných výzvách v oblasti odstraňování starých ekologických zátěží (OP ŽP) a regenerace brownfields (ROP, OP PI)
- Prostřednictvím MSC2007 bude zajištěno, aby ŘO ROP a ŘO OP ŽP a OP PI měly přístup k informacím o projektech vybraných k realizaci v těchto operačních programech a ke zprávám o průběhu realizace operačních programů.

C) Věcné vymezení intervencí

Je dohodnuta věcná hranice podpory regenerace brownfields mezi ROP Severovýchod a OP PI, a to dle budoucího využití území :

- Operační program PI bude podporovat regeneraci brownfields, jejichž převážné budoucí využití bude pro podnikání (budoucí využití nemovitosti bude spadat do OKEČ: 15-37 nebo se bude jednat o strategické služby či technologická centra)
- ROP Severovýchod bude podporovat regeneraci a revitalizaci ostatních brownfields s tím, že jednotlivé výzvy budou zaměřeny na konkrétní oblasti využití.
- Ve vztahu k EAFRD nebude ROP Severovýchod a OP PI řešit regeneraci brownfields budoucím využitím pro zemědělství.

Pro koordinaci s dalšími operačními programy je zásadní role ŘKV a NOK.

Koordinace s Operačními programy Lidské zdroje a zaměstnanost (OP LZZ) a Vzdělávání pro konkurenceschopnost (OP VK)

ROP Severovýchod bude podporovat infrastrukturu, potřebnou pro realizaci obou těchto operačních programů. Intervence v rámci ROP Severovýchod, OP LZZ a OP VK se tedy vzájemně doplňují. Předmětem vzájemné úzké spolupráce bude pravidelná vzájemná informovanost a spolupráce mezi ŘO LZZ a ŘO VK a ŘO ROP Severovýchod na úrovni Řídícího a koordinačního výboru, který je mechanismem na národní úrovni pro zajištění nejširší koordinace za účasti nejen orgánů zapojených do implementace, ale také hospodářských a sociálních partnerů.

Řídící orgán ROP Severovýchod poskytne řídicím orgánům programů ESF informace o regionálních potřebách v oblasti vzdělávání, školství, zdravotnictví, sociálních služeb a rozvoje, které vyplynuly z analýz vypracovaných při vytváření ROP Severovýchod . Řídící orgány programů ESF mohou vzít v úvahu tyto potřeby při vyhlášení jednotlivých výzev. Řídící orgán ROP Severovýchod bude poskytovat informace o projektech, u nichž bylo rozhodnuto o využití křížového financování, řídicím orgánům programů ESF. Řídící orgán ROP Severovýchod při hodnocení projektů zohlední provázanost aktivit s ESF. Řídící orgán ROP Severovýchod poskytne řídicím orgánům programů ESF pro informaci dokumentaci pro žadatele, která bude zaměřena na oblast „školství, vzdělávání, zdravotnictví, sociálních služeb“, a to vždy před vyhlášením příslušné výzvy. Řídící orgán ROP

Severovýchod bude umožňovat účast zaměstnanců řídicích orgánů programů ESF na školeních a seminářích týkajících se ROP Severovýchod (a naopak), následně tedy tito zaměstnanci budou moci informovat zájemce o dotace také s ohledem na vzájemnou komplementaci aktivit programů financovaných z ESF a ROP Severovýchod . Kraj a jeho krajský úřad bude v některých případech zprostředkujícím subjektem pro programy OP LZZ a OP VK a bude tedy hrát významnou úlohu při implementaci.

6 Prioritní osy a oblasti podpory ROP Severovýchod

6.1 Struktura prioritních os a oblastí podpory ROP Severovýchod

Regionální operační program regionu soudržnosti Severovýchod je realizován prostřednictvím 5 prioritních os, které jsou dále členěny do 12 oblastí podpory.

Přehled prioritních os a oblastí podpory:

Prioritní osa 1: Rozvoj dopravní infrastruktury

Oblast podpory 1.1: Rozvoj regionální silniční dopravní infrastruktury

Oblast podpory 1.2: Podpora projektů zlepšujících dopravní obslužnost území

Oblast podpory 1.3: Rozvoj veřejných mezinárodních letišť

Prioritní osa 2: Rozvoj městských a venkovských oblastí

Oblast podpory 2.1: Rozvoj regionálních center

Oblast podpory 2.2: Rozvoj měst

Oblast podpory 2.3: Rozvoj venkova

Prioritní osa 3: Cestovní ruch

Oblast podpory 3.1: Rozvoj základní infrastruktury a doprovodných aktivit v oblasti cestovního ruchu

Oblast podpory 3.2: Marketingové a koordinační aktivity v oblasti cestovního ruchu

Prioritní osa 4: Rozvoj podnikatelského prostředí

Oblast podpory 4.1: Podpora rozvoje infrastruktury pro podnikání

Oblast podpory 4.2: Podpora rozvoje spolupráce firem se středními školami a učilišti, dalšími regionálními vzdělávacími institucemi a úřady práce, rozvoj inovačních aktivit v regionu

Prioritní osa 5: Technická pomoc

Oblast podpory 5.1: Podpora aktivit spojených s realizací a řízením ROP Severovýchod

Oblast podpory 5.2: Podpora absorpční kapacity regionu soudržnosti Severovýchod

6.2 Finanční alokace na ERDF na jednotlivé prioritní osy ROP Severovýchod

Tab. č. 17: Finanční alokace ERDF na jednotlivé prioritní osy ROP Severovýchod

Prioritní osa	Oblast podpory	Podíl prioritní osy na ROP Severovýchod
Prioritní osa 1 Rozvoj dopravní infrastruktury	1.1 Rozvoj regionální silniční dopravní infrastruktury	36 %
	1.2 Podpora projektů zlepšujících dopravní obslužnost území	
	1.3 Rozvoj veřejných mezinárodních letišť	
Prioritní osa 2 Rozvoj městských a venkovských oblastí	2.1 Rozvoj regionálních center	37%
	2.2 Rozvoj měst	
	2.3 Rozvoj venkova	
Prioritní osa 3 Cestovní ruch	3.1 Rozvoj základní infrastruktury a doprovodných aktivit v oblasti cestovního ruchu	20 %
	3.2 Marketingové a koordinační aktivity v oblasti cestovního ruchu	
Prioritní osa 4 Rozvoj podnikatelského prostředí	4.1 Podpora rozvoje infrastruktury pro podnikání	4 %
	4.2 Podpora rozvoje spolupráce firem se středními školami a učiteli, dalšími regionálními vzdělávacími institucemi a úřady práce, rozvoj inovačních aktivit v regionu	
Prioritní osa 5 Technická pomoc	5.1 Podpora aktivit spojených s realizací a řízením ROP Severovýchod	3 %
	5.2 Podpora absorpční kapacity regionu soudržnosti Severovýchod	

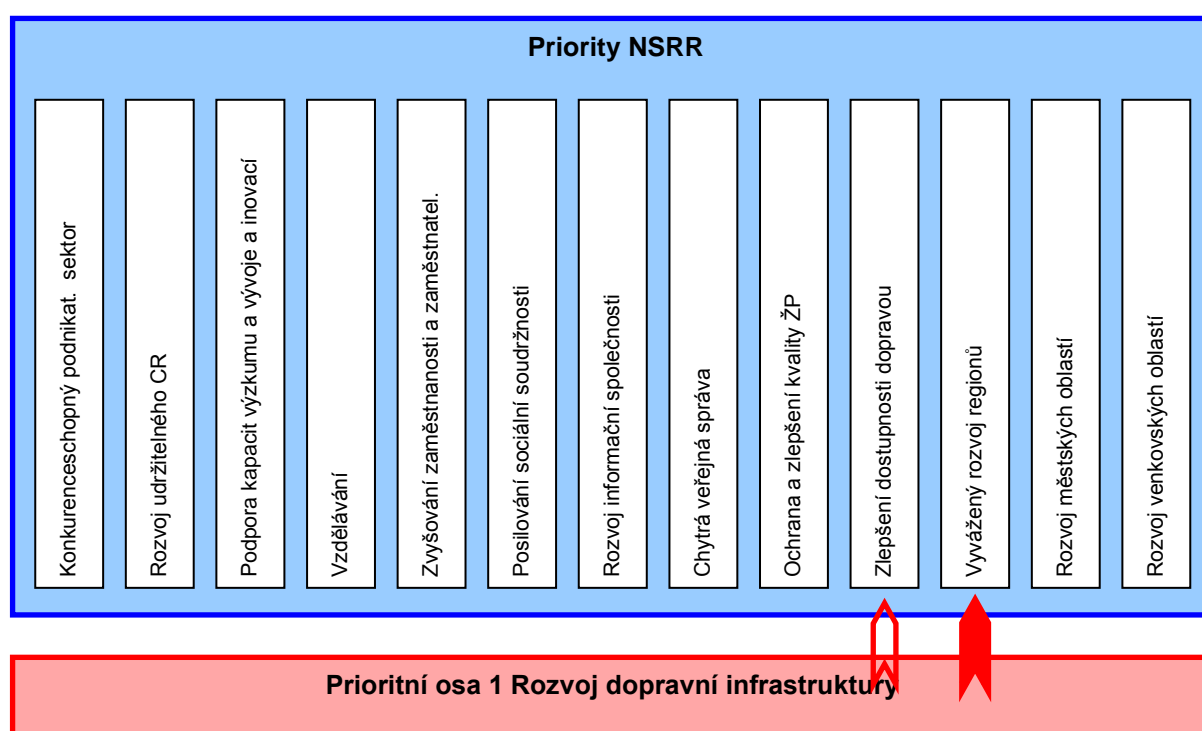
Podrobnější rozpis finančních alokací v kapitole 9 – Finanční zajištění ROP Severovýchod.

6.3 Prioritní osa 1: Rozvoj dopravní infrastruktury

Podle NSRR je nezbytnou podmínkou posílení konkurenceschopnosti ČR a jejích regionů dobudování páteřních a doprovodných sítí a obchvatů obcí a měst, které dnes způsobují časté kolapsy dopravy s negativními dopady na životní prostředí a bezpečnost dopravy. V souladu s NSRR a SOZS je nutné upřednostnit ekologicky šetrné způsoby dopravy, zejména hromadnou dopravu, budování integrovaných dopravních systémů, železniční a kombinované dopravy. S výjimkou hl. města Prahy je nedostatečně rozvinuta infrastruktura pro leteckou dopravu.

Prioritní osa Rozvoj dopravní infrastruktury svým zaměřením výrazně přispívá k naplnění uvedených priorit NSRR - viz obrázek č. 13

Obrázek č. 16: Priority NSRR a zaměření prioritní osy Rozvoj dopravní infrastruktury

6.3.A Výchozí stav

Problematika regionální dopravní infrastruktury je obdobná v mnoha tématech jako v rámci celé ČR. Jedná se o špatný stav regionální silniční sítě a nedostatečnou dopravní obslužnost. V důsledku přesunu nákladní dopravy ze železniční a vodní na dopravu silniční a přesunu výkonů osobní dopravy z veřejné dopravy železniční i silniční na individuální automobilovou dopravu, se velmi výrazně zhoršil stav komunikací a zvýšila se dopravní zátěž na regionálních silnicích. Poměrně hustou regionální silniční sítí tvoří převážně silnice II. a III. tříd, které spravují jednotlivé kraje. Silnice byly předány krajům velmi zanedbané z hlediska jejich kvality. Hlavním problémem je špatné napojení jednotlivých regionů a sídel na nadregionální síť komunikací (silniční síť TEN-T), a tak je potřeba doplnit toto napojení o páteřní modernizovanou síť silnic II. a III. třídy. Souvisejícím problémem

je nevyhovující stavebnětechnický stav a velké množství bodových závad na silnicích II. a III. třídy, kde nadále přetrvává nepříznivá finanční situace v oblasti údržby a odstraňování těchto závad. Doprava je často vedena středy měst a obcí, silnice jsou téměř trvale přetížené tranzitní, a zejména nákladní dopravou, což má negativní dopad na životní prostředí i na obyvatele.

Další oblastí dopravy, která je z velké části v kompetenci krajů, je dopravní obslužnost. Z důvodu nerentabilnosti byla v 90. letech zrušena nebo výrazně omezena řada spojů, což pocítili zejména občané menších venkovských obcí, ležících mimo hlavní dopravní tepny, a obyvatelé okrajových a přihraničních oblastí krajů, což jsou navíc i oblasti s nedostatečně rozvinutou dopravní infrastrukturou. V současné době se situace zlepšuje, ale přetrvává plošná nerovnoměrnost s nedostatečnou obsluhou v okrajových obcích. K tomu přistupuje obecný trend poklesu zájmu o veřejnou dopravu ve prospěch individuální automobilové dopravy, což zhoršuje ekonomické parametry veřejné dopravy. V okolí velkých sídelních aglomerací na významu nabývá tzv. integrovaný dopravní systém (IDS), který propojuje různé druhy dopravy.

Většina regionálních železničních tratí, včetně jejich doplňkové infrastruktury, neodpovídá soudobým požadavkům na rychlou a kvalitní přepravu a chybí pohodlné a efektivnější napojení regionálních tratí na modernizovaný koridor Praha – Pardubice – Česká Třebová. Problémem železniční dopravy je také zastaralý vozový park.

Cyklistická doprava je pro každodenní dojíždění nadstandardně využívána především v rovinatém Polabí a v největších městech regionu. Přesto je území regionu Severovýchod nedostatečně vybaveno infrastrukturou pro cyklisty.

Z existující sítě veřejných mezinárodních letišť má nejlepší rozvojové předpoklady veřejné mezinárodní letiště v Pardubicích, které je nejvýznamnějším letišťem regionu, a které je jedním z pěti páteřních letišť ČR a má statut civilního letiště. Jeho předností je výhodná geografická poloha v centru ČR s možností využití jako záložního letiště pro Prahu, Brno a Ostravu. Význam pardubického letiště ještě vzroste s tím, jak se bude z Hradce Králové, Pardubic a Chrudimi vytvářet skutečně funkční aglomerace (nyní 250 000 obyvatel). Letiště je situováno v blízkosti modernizovaného I. železničního koridoru a předpokládané splavnění úseku Labe z Chvaletic do Pardubic a následné vybudování pardubického přístavu a navazujícího logistického centra umožní z hlediska dopravy výhodnou kombinaci voda – železnice – silnice – letadlo, která přispěje k rozvoji pardubicko-hradecké aglomerace, ale i celého regionu Severovýchod.

Zdůvodnění typu veřejné intervence

Na rozvoj dopravní infrastruktury je potřeba veřejných intervencí, a to jak k optimálnímu zajištění dopravní obslužnosti, na kterou kraje ročně vynakládají nemalé finanční prostředky z veřejných zdrojů, tak do rozvoje regionální dopravní silniční sítě, která je pod správou jednotlivých krajů. Pro potřeby zásadních rekonstrukcí a zkvalitnění komunikací II. a III. třídy by podle koncepce krajů bylo potřeba odhadem několikanásobně více finančních zdrojů než mají v tuto chvíli k dispozici v rámci svých rozpočtů.

Jedná se tu o nevýdělečné akce, jako je tomu také u investic do letištní infrastruktury veřejných mezinárodních letišť v regionu, jejichž rozvoj není díky finančním nárokům bez veřejných dotací možný. V kvalitní dopravní infrastruktuře existuje určitý potenciál pro rozvoj trhu v regionu, a proto je zapotřebí zajistit určitý standard prostřednictvím veřejných intervencí a nabídky veřejných služeb.

Výše nákladů na rekonstrukce stávajících silnic II. a III. třídy je ovlivněna rozsahem prováděných rekonstrukcí a staveb. Součástí řešených úseků jsou velmi často mosty, je nutné zvyšovat únosnost vozovky rekonstrukcí podloží a provádět úpravu odvodnění. Vzhledem k tomu, že určitá část silnic se nachází v podhorském či horském terénu, jsou častou součástí takovéto stavby rekonstrukce opěrných a zárubních zdí.

Výše podpory je také stanovena s ohledem na **historické jednotkové ceny**. Historické jednotkové ceny jsou spočítány ze vzorku projektů, které byly administrovány v rámci Společného regionálního operačního programu

na území NUTS II Severovýchod. Tento vzorek projektů obsahuje projekty menšího finančního objemu i projekty finančně náročnější. Výše nákladů na rekonstrukce stávajících a výstavbu nových silnic II. a III. třídy je odvislá od rozsahu prováděných rekonstrukcí a staveb i od lokalizace projektu.

Předpokládá se, že projekty v rámci ROP Severovýchod budou zaměřeny zejména na řešení významných komunikací tak, aby se zajistil výrazný pozitivní dopad realizace těchto projektů na ekonomiku regionu.

Tabulka: Příklady uskutečněných silničních staveb v NUTS II Severovýchod s vyčíslením skutečných nákladů

Název stavby	Rok realizace	Délka úseku v km	Celkové náklady (mil. EUR)	Průměrné náklady na 1 km silnice (mil. EUR)
Rekonstrukce a OŽK silnice II/303 - část 1.	2005 - 2006	5	2,56	0,51
Modernizace silnice II/333 v úseku Přelouč - Živanice - Lázně Bohdaneč	2005 - 2006	8,78	2,50	0,28
III/29024 Jablonec nad Nisou - Tovární ulice	2006 - 2007	0,29	0,43	1,49
Rekonstrukce silnice II/277 a III/27716 v Českém Dubu	2005 - 2006	0,36	0,55	1,52
III/28733 Jablonec nad Nisou - rekonstrukce Novoveská ul.	2006 - 2008	0,73	0,96	1,32

Zdroj: Společný regionální operační program

6.3.B Globální cíl a specifické cíle prioritní osy

6.3.B.1 Globální cíl prioritní osy Rozvoj dopravní infrastruktury

Zvýšit dostupnost regionu a efektivnost dopravy při respektování ochrany životního prostředí

Cílem prioritní osy je zkvalitnění regionální silniční dopravní infrastruktury, především její páteřní sítě, dále infrastruktury veřejných mezinárodních letišť a zlepšení dopravní obslužnosti celého území regionu, v souladu s ochranou životního prostředí při respektování zásad trvale udržitelného rozvoje.

Prioritní osa Rozvoj dopravní infrastruktury vychází ze specifických cílů ROP Severovýchod. Je zaměřena na podporu regionální silniční infrastruktury, na podporu rozvoje dopravní obslužnosti, v regionu a na podporu rozvoje letištní infrastruktury veřejných mezinárodních letišť. Modernizovaná dopravní infrastruktura je nezbytnou podmínkou rozvoje a konkurenceschopnosti celého regionu.

Prioritní osa je rozvíjena prostřednictvím 3 specifických cílů, vyplývajících ze socioekonomické analýzy a analýzy SWOT, a jejichž zaměření zastřešuje aktivity realizovatelné v rámci této tématické oblasti. Při jejich formulaci byly zohledněny výsledky Národního rozvojového plánu ČR 2007 - 2013. Cíle jsou v souladu s nařízením EK o Evropském fondu regionálního rozvoje.

6.3.B.2 Specifické cíle prioritní osy Rozvoj dopravní infrastruktury

- **Zkvalitnit stav regionální silniční dopravní infrastruktury, především její páteřní sítě s důrazem na zlepšení dopravní dostupnosti území, kvalitnější připojení území na nadřazenou dopravní síť (silniční síť TEN-T) a zvýšení bezpečnosti provozu**
- **Zlepšit dopravní obslužnost území**
- **Zlepšit podmínky letecké dopravy v regionu rozvojem veřejných mezinárodních letišť**

Specifický cíl – Zkvalitnit stav regionální silniční dopravní infrastruktury, především její páteřní sítě s důrazem na zlepšení dopravní dostupnosti území, kvalitnější připojení území na nadřazenou dopravní síť (silniční síť TEN-T) a zvýšení bezpečnosti provozu

Tento cíl je zaměřen na podporu investic do regionální silniční dopravní infrastruktury, především její páteřní sítě (jde o silnice II. a III. třídy ve vlastnictví krajů), které povedou ke zlepšení dopravní dostupnosti území, kvalitnějšímu připojení území na nadřazenou dopravní síť (silniční síť TEN-T) a zvýšení bezpečnosti provozu a zároveň ke snížení nepříznivých vlivů dopravy na obyvatelstvo a životní prostředí. Specifický cíl je v rámci ROP Severovýchod rozvíjen prostřednictvím Oblasti podpory 1.1 Rozvoj regionální silniční dopravní infrastruktury.

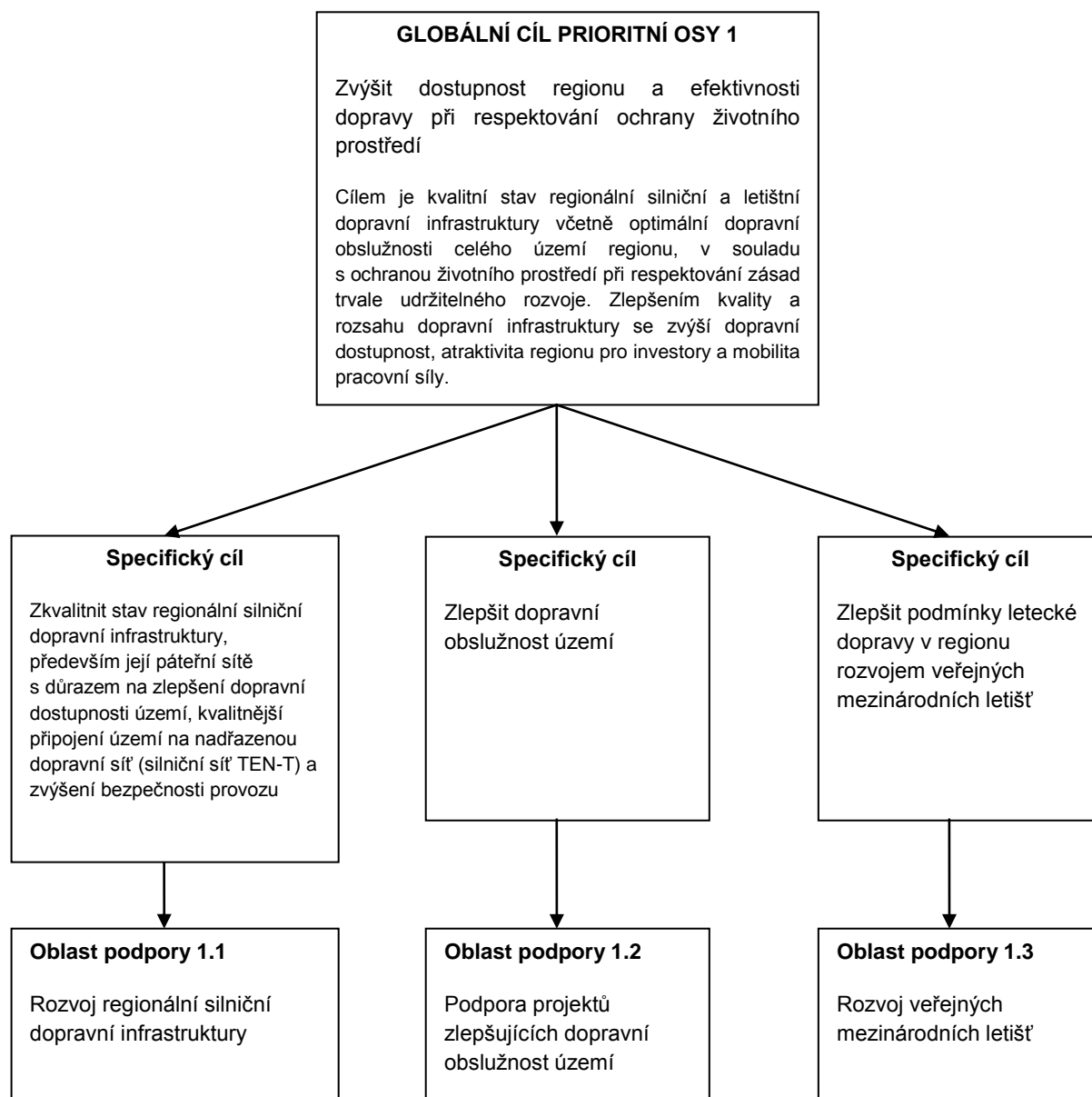
Specifický cíl – Zlepšit dopravní obslužnost území

Tento cíl je zaměřen na podporu veřejné hromadné dopravy ve městech i v rámci regionu s cílem zlepšit dopravní obslužnost a dostupnost na celém území regionu, které jsou jednou z důležitých podmínek kvalitního života v regionu soudržnosti Severovýchod. Specifický cíl je v rámci ROP Severovýchod rozvíjen prostřednictvím Oblasti podpory 1.2 Podpora projektů zlepšujících dopravní obslužnost území.

Specifický cíl – Zlepšit podmínky letecké dopravy v regionu rozvojem veřejných mezinárodních letišť

Tento cíl je zaměřen na podporu investic do rozvoje letištní infrastruktury veřejného mezinárodního letiště v regionu, což povede nejen ke zlepšení podmínek letecké dopravy v regionu, ale i k dalšímu ekonomickému rozvoji. Specifický cíl je v rámci ROP Severovýchod rozvíjen prostřednictvím Oblasti podpory 1.3 Rozvoj veřejných mezinárodních letišť.

Obr. č. 17: Strom cílů – Prioritní osa 1: Rozvoj dopravní infrastruktury

6.3.C Strategie

V souladu s výše stanovenými cíli budou provedena opatření pro rozvoj regionální dopravní infrastruktury zajišťující zlepšení dostupnosti území a efektivnosti dopravy. Stav regionální dopravy a obslužnosti je limitujícím faktorem pro rozvoj regionu, za významnou rozvojovou příležitost je v podmínkách regionu považováno i rozšíření možností letecké dopravy.

Prioritní osa 1 je zaměřena na vybranou regionální dopravní infrastrukturu, která ovlivňuje rozvojové možnosti regionu, tj. na silnice II. a III. třídy, na veřejná mezinárodní letiště a dále se tato prioritní osa zabývá regionální dopravní obslužností a dostupností na území celého regionu Severovýchod. Strategie k dosažení cílů je odvozená pomocí níže uvedené koincidenční matice (tabulky) vztahu tématické SWOT analýzy a specifických cílů.

Je postavena na posilování nejvýznamnějších silných stránek regionu, mezi něž patří výhodná poloha metropolitních aglomerací, hustá síť silnic a železnic a existence veřejného mezinárodního letiště. Na druhé straně naopak na eliminování slabých stránek, které ukazují co prioritně řešit. Je to zejména absence dálnic a rychlostních komunikací a v důsledku toho přetíženost stávající regionální silniční sítě, nedostatečná dopravní obslužnost území a chybějící koordinace a návaznost železniční a silniční hromadné osobní dopravy. K dosažení stanovených cílů lze využít takových atraktivních příležitostí, jakými jsou geograficky výhodná poloha regionu, zvýšení podílu veřejné hromadné dopravy na celkových přepravních výkonech a rozvoj letecké dopravy. Do vážných hrozeb, kterých je třeba se vyvarovat, patří oddálení dobudování páteřních komunikací regionu a nepropojení regionu na nadřazené silniční sítě v odpovídajících parametrech, trvalý nárůst intenzity dopravy (dopravní kolapsy, nehodovost, zhoršování životního prostředí ve městech a obcích extrémně zatížených tranzitní, zejména nákladní dopravou), a stále pokračující trend poklesu zájmu obyvatel o veřejnou hromadnou dopravu.

Vzájemnou interakcí jednotlivých faktorů dané strategie prioritní osy 1 Rozvoj dopravní infrastruktury tak dojde především k naplnění specifického cíle 1 ROP Severovýchod - Zvýšení dostupnosti regionu a efektivnosti dopravy při respektování ochrany životního prostředí.

Oblasti podpory této prioritní osy jsou navrženy s ohledem na specifické cíle, rozhodující kompetence regionu a komplementaritu s dalšími operačními programy a ostatními prioritními osami ROP Severovýchod. Zbývající dopravní infrastruktura (dálnice, rychlostní komunikace, silnice I. třídy, železniční dopravní cesta, vodní doprava, multimodální nákladní doprava včetně podpory veřejných logistických center) je obsahem OP D. Problematika místních komunikací v majetku obcí je pak řešena v OP Česká republika – Polská republika 2007 – 2013 a OP Svobodný stát Sasko – Česká republika 2007 - 2013 a v Programu rozvoje venkova.

V souladu s principem koncentrace a při snaze soustředit investice a netříštit finanční podporu bude součástí hodnocení projektu posouzení integrovaného přístupu a celkového dopadu projektu.

Tab. č. 18: Koincidenční matice tématické SWOT a specifických cílů – priorita 1 Rozvoj dopravní infrastruktury

Koincidenční matice tématické SWOT a specifických cílů - priorita 1 - Rozvoj dopravní infrastruktury	SPECIFICKÉ CÍLE			
	Zkvalitnit stav regionální silniční dopravní infrastruktury, především její páté třídy sítě s důrazem na zlepšení dopravní dostupnosti území, kvalitnější připojení území na nadřazenou dopravní síť a zvýšení bezpečnosti	Zlepšit dopravní obslužnost území	Zlepšit podmínky letecké dopravy v regionu rozvojem veřejných	Mezinárodních letišť
SWOT				
SILNÉ STRÁNKY				
Výhodná poloha aglomerace Hradec Králové – Pardubice – Chrudim a Liberecko – Jablonecké aglomerace	XXX	XXX	XXX	
Hustá síť silnic a železnic	XXX	XXX	X	
Modernizovaný I. železniční koridor, který je součástí koridoru Berlín – Praha – Brno – Vídeň	X	XXX	X	
Existence veřejného mezinárodního letiště v Pardubicích, které je jedno z pěti páteřních letišť v ČR	X	XX	XXX	
SLABÉ STRÁNKY				
Absence dálnic a rychlostních komunikací a v důsledku toho přetíženost stávající komunikační sítě	XXX	XX	X	
Nevyhovující technický stav silnic II. a III. třídy, místních komunikací a železniční sítě	XXX	XX	X	
Nedostatečná dopravní obslužnost území, chybějící koordinace a návaznost železniční a silniční hromadné osobní dopravy	XX	XXX	X	
Nedostatečná dopravní dostupnost a obslužnost některých příhraničních a podhorských oblastí a oblastí s řídkým osídlením	XX	XXX	X	
Nedostatečně rozvinutá, případně chybějící technická a dopravní infrastruktura v některých venkovských a méně urbanizovaných oblastech, zejména v malých obcích	XX	XX	X	
PŘÍLEŽITOSTI				
Geograficky výhodná poloha území od severního cípu ČR, sousedící s Německem, přes Česko-polské příhraničí až po východní část a pomezí s Moravou s průnikem do oblasti Českomoravské vrchoviny a rozsáhlými polohami v nížinné oblasti Polabí	XXX	XXX	XXX	
Zvýšení podílu veřejné hromadné dopravy na celkových přepravních výkonech	XX	XXX	XX	
Rozvoj integrovaných dopravních systémů včetně modernizace páteřních železničních tratí a budování přestupních terminálů mezi jednotlivými druhy dopravy	XX	XXX	X	
Rozvoj letecké dopravy: trvalé posilování významu mezinárodního letiště v Pardubicích, rekonstrukce letiště v Liberci a Hradci Králové a obnova statutu mezinárodního letiště	X	XX	XXX	
Vybudování multimodálního logistického centra v Pardubicích	XX	X	XX	
Dokončení splavnění úseku Labe mezi Chvaleticemi a Pardubicemi a vybudování koncového přístavu v Pardubicích	X	XX	X	
OHROŽENÍ				
Oddálení dobudování páteřních komunikací regionu, nepropojení regionu na transevropské dopravní sítě v odpovídajících parametrech	XXX	XX	X	
Trvalý nárůst intenzity dopravy (dopravní kolapsy, nehodovost, zhoršování životního prostředí ve městech a obcích extrémně zatížených tranzitní, zejména nákladní dopravou)	XXX	XX	X	
Další snižování dopravní dostupnosti a významu okrajových a špatně dostupných oblastí regionu	XX	XXX	X	
Nedostatek finančních prostředků na udržení rozsahu hromadné veřejné dopravy a její útlum	X	XXX	X	
Absence kvalitního železničního spojení většiny území regionu s ostatními částmi České republiky s výjimkou okresů napojených na I. železniční koridor	X	XXX	X	
Snižování atraktivity regionu pro zahraniční investory z důvodu nedostatečného dopravního napojení	XX	XX	XX	

Legenda:

Vazba: X - velmi slabá až slabá, XX - střední až silná, XXX - velmi silná

6.3.D Oblast podpory 1.1: Rozvoj regionální silniční dopravní infrastruktury

NUTS II Severovýchod nemá dostatečně kvalitní dopravní napojení jednotlivých regionů a sídel na nadregionální silniční síť (TEN-T), které je potřeba doplnit o páteřní modernizovanou síť silnic II. a III. třídy. Zároveň trpí špatným stavem silnic II. a III. třídy v důsledku zanedbané údržby a trvalého přetížení silniční sítě. Vysoká intenzita dopravy zatěžuje životní prostředí a snižuje kvalitu života. Tato dopravní situace s sebou přináší řadu dalších negativních dopadů. Mezi významné problémy patří zejména nevyhovující stavebnětechnický a bezpečnostní stav silnic II. a III. třídy, velké množství závad a bariér, a s tím související nepříznivé vlivy dopravy na životní prostředí obyvatel. Zatímco největší městské aglomerace regionu jsou vzájemně propojeny páteřní sítí rychlostních silnic a silnic I. třídy, dopravní dostupnost většiny ostatního území závisí na kvalitě a bezpečnosti regionálních silnic II. a III. třídy. Dobrá dopravní dostupnost hospodářsky slabších částí regionu není zárukou jejich okamžitého a všestranného rozvoje, nicméně je jedním z významných faktorů ovlivňujících míru využití jejich existujícího rozvojového potenciálu. Investice do dopravní infrastruktury navíc vykazují jeden z nejvyšších multiplikačních efektů. Vzhledem ke značnému vnitřnímu dluhu v oblasti regionální silniční sítě II. a III. tříd je tedy třeba v rámci ROP Severovýchod pro naplnění jednoho z hlavních předpokladů vyváženého regionálního rozvoje zásadním způsobem finančně podporovat modernizaci a rekonstrukci regionálních silnic. Zlepšením současného nevyhovujícího stavu regionální silniční infrastruktury dojde ke zvýšení konkurenceschopnosti regionu, jeho atraktivity pro investory, návštěvníky i obyvatele a dále ke zvýšení kvality veřejné hromadné dopravy, která regionální silniční síť využívá.

Proto tato oblast podpory rozvíjí specifický cíl Zkvalitnit stav regionální silniční dopravní infrastruktury, především její páteřní síť s důrazem na zlepšení dopravní dostupnosti území, kvalitnější připojení území na nadřazenou dopravní síť a zvýšení bezpečnosti provoz (viz strom cílů). Oblast podpory je zaměřena na modernizaci, rekonstrukci a výstavbu silnic II. a III. třídy. Prioritně budou podporovány komunikace ústící do transevropské silniční sítě TEN-T a dále navazujících silnic II. a III. třídy tak, aby na síť TEN-T byla plnohodnotně napojena urbanizovaná centra, turistická centra a další frekventovaná místa regionu a dále aby přístup k TEN-T získaly i oblasti odlehle a s rozptýlenou malou hospodářskou základnou. Předmětem oblasti podpory je také odstraňování bodových závad a bariér na těchto komunikacích (zlepšení nevyhovujících parametrů či technického stavu mostů a propustků, řešení dopravně závadných křižovatek apod.) a eliminace nepříznivých vlivů dopravy na obyvatelstvo (budování obchvatů, protihlukových stěn apod.). Příspěvek k eliminaci negativních vlivů dopravy na životní prostředí bude dosažen především zkvalitněním povrchů komunikací, zkrácením jízdních dob a zvýšením plynulosti dopravy.

Podpora je směřována výhradně do **rekonstrukcí a modernizací** stávajících komunikací, půjde tedy o soubor prací mající investiční charakter. Konkrétně budou podporovány souvislé stavební zásahy do pozemní komunikace, které mají za následek změnu jejího účelu nebo zlepšení některého z technických parametrů, případně rozšíření stávajícího účelu, vybavenosti nebo využití pozemní komunikace. **Nebudou podporovány projekty spočívající v opravě nebo údržbě komunikace.**

6.3.D.1 Specifikace oblasti podpory

- **Modernizace, rekonstrukce a výstavba silnic II. a III. třídy prioritně napojujících region na silniční síť TEN-T**
- **Odstraňování bodových závad a bariér na silnicích II. a III. třídy napojujících region na silniční síť TEN-T a eliminace nepříznivých vlivů dopravy na obyvatelstvo a na životní prostředí**

6.3.D.2 Globální a operační cíle oblasti podpory

Globální cíl:

- **Modernizací regionální silniční sítě silnic II. a III. třídy zvýšit kvalitu dopravního spojení uvnitř regionu a jeho připojení na nadregionální dopravní síť (*silniční síť TEN-T*)**

Operační cíle:

- ***Kvalitní propojení regionu v dopravních osách***
- ***Napojení regionu na nadřazenou silniční síť (TEN-T)***
- ***Uvedení silnic II. a III. tříd do normového stavu***
- ***Zvýšit bezpečnost provozu a tím snížit nehodovost***
- ***Snížit negativní vlivy dopravy na životní prostředí a veřejné zdraví***

6.3.E Oblast podpory 1.2: Podpora projektů zlepšujících dopravní obslužnost území

Přes poměrně hustou dopravní síť a existující systémy MHD není veřejná hromadná doprava v kraji dostatečně koordinovaná a variabilní tak, aby byla schopna konkurovat přepravě cestujících v individuální dopravě. Není dosud dokončena integrace veřejné hromadné dopravy v regionu, ani řešení záchytných parkovišť a přestupních terminálů včetně bezpečnosti přepravy a dostupnosti pro občany se sníženou pohyblivostí a schopností orientace. Není dostatečně zajištěno dopravní spojení okrajových a hůře dostupných částí regionu mimo rámec integrovaného dopravního systému. Současný standard a komfort přepravy mnohdy zastaralými dopravními prostředky snižuje atraktivitu veřejné hromadné dopravy. Obnova vozového parku, integrace dopravy, vyřešení přechodu mezi jednotlivými druhy dopravy a zavádění elektronických odbavovacích systémů dovolí zkrátit dobu odbavení cestujících a zvýšit bezpečnost provozu a rychlost dopravy. Zvýšení konkurenceschopnosti ekologické hromadné dopravy s cílem udržet příznivý poměr mezi individuální a veřejnou osobní dopravou bude eliminovat negativní vlivy dopravy na životní prostředí obyvatel. Ekologickou alternativou k dalším druhům dopravy se stává cyklistika, která nabízí značnou flexibilitu a částečně řeší i dopravní obslužnost v regionu.

Tato oblast podpory rozvíjí specifický cíl Zlepšit dopravní obslužnost území (viz strom cílů). Oblast podpory je tak zaměřena na budování infrastruktury a technického vybavení pro veřejnou hromadnou dopravu (dražní infrastruktura pro MHD, přestupní terminály, parkoviště v místech přechodu z individuální automobilové dopravy na veřejnou hromadnou dopravu, zastávky pro drážní i nedrážní veřejnou hromadnou dopravu, zavádění řídicích, telematických, informačních a odbavovacích systémů umožňujících tarifní integraci). Patří sem i aktivity týkající se eliminace vlivu dopravy v intravilánech měst a obcí v souladu s programem ke zlepšení kvality ovzduší (nákup autobusů MHD s ekologickým pohonem a vozidel technické obsluhy s alternativními pohony, vybudování doprovodné infrastruktury jako jsou plínrny plynu pro autobusy MHD a měnirny pro vozidla se závislou trakcí a dále pořízení prachových filtrů pro naftové motory vozidel MHD a technické obsluhy) a nákup specifických autobusů pro regionální veřejnou linkovou dopravu (nízkopodlažní nebo nízkokapacitní vozidla resp. vozidla na alternativní pohon s cílem zpřístupnit autobusovou dopravu starým a hendikepovaným občanům, optimalizovat dopravní obslužnost odlehlých částí regionu a omezit negativní vlivy autobusové dopravy na životní prostředí). Předmětem intervence je také obnova a modernizace vozového parku drážních vozidel hromadné přepravy osob (trolejbusy a tramvaje v rámci MHD a regionální železniční osobní doprava) a rozvoj infrastruktury pro cyklistickou dopravu se zaměřením na zvýšení bezpečnosti provozu a atraktivitu cyklistické dopravy pro pravidelné dojíždění.

Oblast podpory tedy řeší udržitelnou městskou a příměstskou hromadnou dopravu (zejména v aglomeracích s více než 100 000 obyvateli) a regionální veřejnou hromadnou dopravu (meziměstskou dopravu v rámci regionu resp. napojení venkovských částí regionu na spádové obce). Jde o dopravu provozovanou v rámci závazku veřejné služby, kde objednatel je veřejnoprávní subjekt – obec či kraj, jejichž povinností je zajistit základní resp. ostatní dopravní obslužnost na svém území.

ŘO orgán zajistí, že nejméně 24,6 mil. EUR v rámci oblasti podpory 1.2. – Podpora projektů zlepšujících dopravní obslužnost území bude poskytnuto na projekty zaměřené na rozvoj městské dopravy, resp. čisté městské dopravy včetně inteligentních dopravních systémů ve městech s více než 50 tis. obyvatel (kódy kategorizace pomoci: 25 – městská doprava; 28 – inteligentní dopravní systémy; 52 – podpora čisté městské dopravy).

U projektů na rozvoj veřejné hromadné dopravy bude posuzováno při hodnocení, zda projekt zakládá či nezakládá veřejnou podporu. Na základě této skutečnosti bude stanovena výše podpory. Poskytování veřejných zdrojů podléhá legislativě ČR i předpisům ES, a to i v oblasti zadávání veřejných zakázek a ochrany hospodářské soutěže.

6.3.E.1 Specifikace oblasti podpory

- **Infrastruktura a technické vybavení pro veřejnou dopravu, integrované dopravní systémy a ekologizace ve veřejné dopravě**
- **Podpora obnovy vozového parku drážních vozidel hromadné přepravy osob**
- **Rozvoj infrastruktury pro cyklistickou dopravu se zaměřením na zvýšení bezpečnosti provozu**

6.3.E.2 Globální a operační cíle oblasti podpory

Globální cíl:

- ***Zajistit kvalitní standard dopravní obslužnosti v regionu integrací jednotlivých druhů dopravy šetrných k životnímu prostředí***

Operační cíle:

- ***Zlepšit dopravní obslužnost v regionu veřejnou hromadnou dopravou***
- ***Zvýšit podíl ekologické veřejné dopravy***
- ***Zvýšit atraktivitu veřejné hromadné dopravy***
- ***Zlepšit dostupnost veřejné dopravy pro občany s omezenou schopností pohybu a orientace***
- ***Zvýšit bezpečnost provozu cyklistické dopravy***

6.3.F Oblast podpory 1.3: Rozvoj veřejných mezinárodních letišť

Rozvojovou příležitostí nejen z hlediska dostupnosti regionu, ale i možností pro ekonomický rozvoj jsou letiště. Vytvářejí jiný typ dostupnosti než silnice, tj. umožňují velmi rychlé spojení i na velké vzdálenosti. Region soudržnosti Severovýchod potřebuje mít kvalitní a dostupné letecké spojení, které představuje nejrychlejší způsob přepravy cestujících, zejména v ekonomické a podnikatelské oblasti, s jednotlivými evropskými regiony, a proto je třeba výstavby nové a modernizace stávající letištní i navazující infrastruktury veřejného mezinárodního letiště, včetně dopravního napojení. V regionu soudržnosti Severovýchod bude podpořeno pouze jedno veřejné mezinárodní letiště.

Tato oblast podpory rozvíjí specifický cíl Zlepšit podmínky letecké dopravy v regionu rozvojem veřejných mezinárodních letišť (viz strom cílů). Oblast podpory je zaměřena na rozvoj letištní infrastruktury na veřejném mezinárodním letišti na území NUTS II Severovýchod. Jedná se o dopravní napojení areálu letiště, o rekonstrukci, modernizaci a výstavbu letištní infrastruktury s ohledem na stavební, technickou a bezpečnostní vybavenost letiště a na splnění ostatních podmínek leteckého provozu odpovídajících statutu letiště.

6.3.F.1 Specifikace oblasti podpory

- **Rozvoj leteckého provozu na veřejném mezinárodním letišti na území NUTS II Severovýchod**

6.3.F.2 Globální a operační cíle oblasti podpory

Globální cíl:

- **Zajistit kvalitní letecké spojení v regionu z hlediska zvýšení dopravní dostupnosti na regionální i národní úrovni a dalšího ekonomického a sociálního rozvoje**

Operační cíle:

- **Vybudovat dostatečně kapacitní veřejné mezinárodní letiště v regionu**
- **Zvýšit kvalitu podmínek leteckého provozu na veřejném mezinárodním letišti v regionu**

6.3.G Kategorizace oblastí podpory

A Kategorie pomoci ze strukturálních fondů pro programovací období 2007 - 2013 jsou stanoveny přílohou č. II. prováděcího nařízení o detailních pravidlech pro aplikaci obecného nařízení a sestávají z věcného vymezení způsobilé oblasti podpory a příslušného kódu. Každá oblast podpory může zahrnovat jednu nebo více kategorií v závislosti na specifických / operačních cílech oblasti podpory.

Kategorie	Název
18	Mobilní majetek železnic
23	Regionální/místní silnice
24	Cyklistické stezky
25	Městská doprava
28	Inteligentní dopravní systémy
29	Letiště
52	Podpora čisté městské dopravy

6.3.H Forma podpory

Nevratná přímá pomoc (dotace).

Míra spolufinancování z prostředků EU(SF) bude v novém programovém období 2007 - 2013 vztahována pouze ke způsobilým veřejným výdajům. Spolufinancování z národních veřejných prostředků bude zajištěno dle typu příjemce ze státního rozpočtu, z krajských rozpočtů a z rozpočtu obcí.

Výše podpory ze strukturálních fondů (ERDF) může dosáhnout až 85 % celkových veřejných způsobilých výdajů projektů. V případech, kdy projekt bude zakládat veřejnou podporu ve smyslu čl. 87 odst. 1 Smlouvy o založení Evropského společenství, bude aplikováno nařízení Komise č. 1628/2006 ze dne 24.10.2006 o použití článku 87 a 88 Smlouvy na vnitrostátní regionální investiční podporu. Dle regionální mapy intenzity veřejné podpory

schválené pro Českou republiku na období 2007 – 2013 nepřesáhne maximální intenzita poskytnuté podpory 40% způsobilých výdajů pro velké podniky, 50% pro střední podniky a 60% pro malé podniky. Výjimkou je nákup a modernizace dopravních prostředků, kdy tento režim podpory bude notifikován Evropské komisi, přičemž podpora bude moci být poskytována až po schválení režimu Evropskou komisí, a za podmínek stanovených v jejím rozhodnutí. Nabytím účinnosti nařízení (ES) č. 1998/2006 ze dne 15.12.2006 o použití článků 87 a 88 Smlouvy na podporu de minimis je i v odvětví dopravy možné poskytovat podporu de minimis. V oblasti podpory 1.3. se použijí Pokyny Společenství pro financování letišť a pro státní podpory na zahájení činnosti pro letecké společnosti s odletem z regionálních letišť (2005/C 312/01).

Aby byla zajištěno vyšší soustředění investic a zabránilo se tříštění finančních prostředků, budou v souladu s principem podporovány pouze projekty s minimální výší celkových způsobilých výdajů 5 mil. CZK. Rozvrstvení dle oblastí podpory je pak následující:

Oblast podpory	Minimální výše CZV (mil. CZK)
1.1. – Rozvoj regionální silniční dopravní infrastruktury	5
1.2. – Podpora projektů zlepšujících dopravní obslužnost území	5
1.3. – Rozvoj veřejných mezinárodních letišť	10

6.3.I Typ podpory

Individuální projekty.

6.3.J Indikátory a jejich kvantifikace

Specifikace a kvantifikace indikátorů pro hodnocení specifických cílů prioritních os/oblastí podpory jsou součástí kapitoly číslo 7 - Indikátory pro monitoring a evaluaci.

6.3.K Příjemci

- Kraje
- Obce
- Organizace zřizované nebo zakládané kraji, obcemi a státem
- Dobrovolné svazky obcí
- Nestátní neziskové organizace
- Podnikatelské subjekty

Tito příjemci budou naplňovat jednotlivé intervenční oblasti této prioritní osy. Detailní určení příjemců v závislosti na intervenční oblasti je popsáno v prováděcím dokumentu.

6.3.L Cílové skupiny

- Obyvatelé regionu a lidé pracující v regionu
- Domácí i zahraniční návštěvníci regionu a turisté

- Místní podnikatelský sektor
- Tuzemští a zahraniční investoři

6.3.M Flexibilita

Není uvažováno.

6.3.N Velké projekty

V ROP Severovýchod nejsou uvažovány.

6.3.O Koordinace s intervencemi dalších programů

Prioritní osa 1 ROP Severovýchod Rozvoj dopravní infrastruktury má vazbu na tyto celostátně či regionálně zaměřené operační programy:

OP Doprava

ROP Severovýchod je zaměřen na silniční infrastrukturu ve vlastnictví krajů, a to zejména na modernizaci, rekonstrukci a výstavbu silnic II. a III. třídy. Prioritně bude podpora zaměřena na komunikace napojující region na silniční síť TEN-T, eliminaci nepříznivých vlivů dopravy na obyvatelstvo a životní prostředí (budování obchvatů a protihlukových stěn na komunikacích II. a III. třídy, podpora nákupu ekologických vozidel veřejné hromadné dopravy – trolejbusy, tramvaje, autobusy s ekologickým pohonem, železniční kolejová vozidla pro regionální osobní dopravu, rozvoj a modernizace drážní infrastruktury MHD), na budování integrovaných dopravních systémů, na rozvoj udržitelné městské a regionální veřejné dopravy, na zlepšení dopravní obslužnosti ve venkovských oblastech regionu a na rozvoj cyklistické dopravy. Další prioritní oblastí je rozvoj leteckého provozu na veřejném mezinárodním letišti.

Obsahem operačního programu Doprava je podpora aktivit, které nejsou v ROP Severovýchod řešeny. Jde o výstavbu a modernizaci infrastruktury celostátního významu, tj. dálniční a silniční síť TEN-T, modernizaci silnic I. třídy mimo TEN-T, železniční síť TEN-T i mimo TEN-T, dále, podporu multimodální nákladní přepravy včetně podpory veřejných logistických center, rozvoj vnitrozemské vodní dopravy a modernizace a rozvoj pražského metra a systémů řízení silniční dopravy v hl. m. Praze. OP D neřeší problematiku obnovy vozového parku veřejné hromadné dopravy.

Oblasti veřejných intervencí ROP Severovýchod a OP D mají zcela odlišné obsahové zaměření a v podstatě se tématicky doplňují.

Protože je problematika dopravy v regionu Severovýchod komplementárně řešena zejména Regionálním operačním programem a OP D, je navržen systém koordinace mezi těmito dvěma operačními programy, a to především z důvodu vzájemné informovanosti obou stran:

- Zástupce řídicího orgánu OP D (dále jen ŘO OP D) je členem Monitorovacího výboru ROP Severovýchod . Tím je mimo jiné zajištěn přístup ŘO OP D ke stanovení kritérií pro výběr projektů v ROP Severovýchod a ke zprávám o průběhu realizace ROP Severovýchod ;
- Řídicí orgán ROP Severovýchod (dále jen ŘO ROP) poskytne ŘO OP D pro informaci dokumentaci pro žadatele, která bude zaměřena na oblast „Podpora obnovy vozového parku drážních vozidel hromadné přepravy osob“, a to vždy před vyhlášením příslušné výzvy;

- ŘO ROP využijí odborných konzultací s MD při stanovení technických podmínek pro výběr drážních vozidel;
- zástupci MD budou osloveni jako odborníci při hodnocení projektů z oblasti „Podpora obnovy vozového parku drážních vozidel hromadné přepravy osob“;
- prostřednictvím MSC2007 bude zajištěno, aby ŘO ROP a ŘO OP D měly přístup k informacím o projektech vybraných k realizaci v obou operačních programech a ke zprávám o průběhu realizace operačních programů.

OP Česká republika – Polská republika 2007 - 2013

ROP Severovýchod má tématickou vazbu na Operační program Česká republika – Polská republika 2007 - 2013, jenž obsahuje prioritu zaměřenou na posilování dopravní dostupnosti výhradně v příhraničních oblastech. Veřejné intervence operačního programu jsou zaměřeny na modernizaci a rozvoj dopravní infrastruktury v příhraničních oblastech, na zlepšování přístupu ke stávajícím dopravním sítím, a na místní komunikace doplňující stávající silniční síť. Oblasti veřejných intervencí těchto dvou programů se nepřekrývají z důvodu jejich odlišného obsahového a teritoriálního zaměření. Veřejné intervence ROP Severovýchod v oblasti dopravní infrastruktury tak budou doplněny o intervence zaměřující se výhradně na příhraniční oblasti, jejich cílem je rozvíjet přeshraniční spolupráci prostřednictvím zlepšování dopravní dostupnosti.

OP Svobodný stát Sasko - Česká republika 2007 - 2013

Obsahem Operačního programu Svobodný stát Sasko – Česká republika 2007 - 2013 je podpora dopravní infrastruktury, konkrétně napojení pohraničí na národní a transevropské dopravní sítě, ekologické dopravní systémy veřejné dopravy a na zlepšení informačních a navigačních systémů. ROP Severovýchod má odlišné obsahové a územní zaměření, které nekoliduje s aktivitami podporovanými v rámci této přeshraniční spolupráce.

EAFRD - Program rozvoje venkova

Z EAFRD jsou prostřednictvím Programu rozvoje venkova podporovány oblasti a aktivity související s budováním a obnovou místních komunikací, zastávek a dalších drobných investic. PRV je územně zaměřen na podporu aktivit v obcích do 500 obyvatel, přičemž jde o investice, které budou realizovány přímo na území obce. PRV tak doplňuje ROP Severovýchod v řadě aktivit na zlepšení dopravní infrastruktury a dopravní obslužnosti.

Prioritní osa ROP Severovýchod a uvedené operační programy se vzájemně doplňují a podmiňují a budou vytvářet v průběhu realizace konkrétních podpořených projektů dostatečné synergické efekty, jež umocní výsledky a dopady těchto programů. Zároveň přispějí k naplnění cílů a priorit nadřazeného programového dokumentu (NSRR).

6.3.P Finanční plán

Tabulky s finančními plány jsou součástí kapitoly číslo 9 - Finanční zajištění ROP Severovýchod.

6.3.Q Dodatečné finanční prostředky

Ve shodě s Usnesením vlády ČR č. 817 ze dne 16. listopadu 2011 budou dodatečné prostředky (použity v souladu s principy udržitelného rozvoje dopravy. Vzhledem k tomu mohou být v oblasti dopravy spolufinancovány z dodatečné alokace určené našemu regionu pouze následující typy intervencí:

- *regionální silnice 2. a 3. třídy s napojením na síť TEN-T a/nebo na silnice vyšší třídy*
- *regionální silnice 2. a 3. třídy zlepšující situaci u velmi frekventovaných silnic*
- *obchvaty měst a obcí, které snižují nepříznivé dopady dopravního provozu na občany a odklánějí dopravu mimo městská centra*
- *zavádění inteligentních dopravních systémů*
- *budování zařízení P+R*
- *ekologická městská doprava*

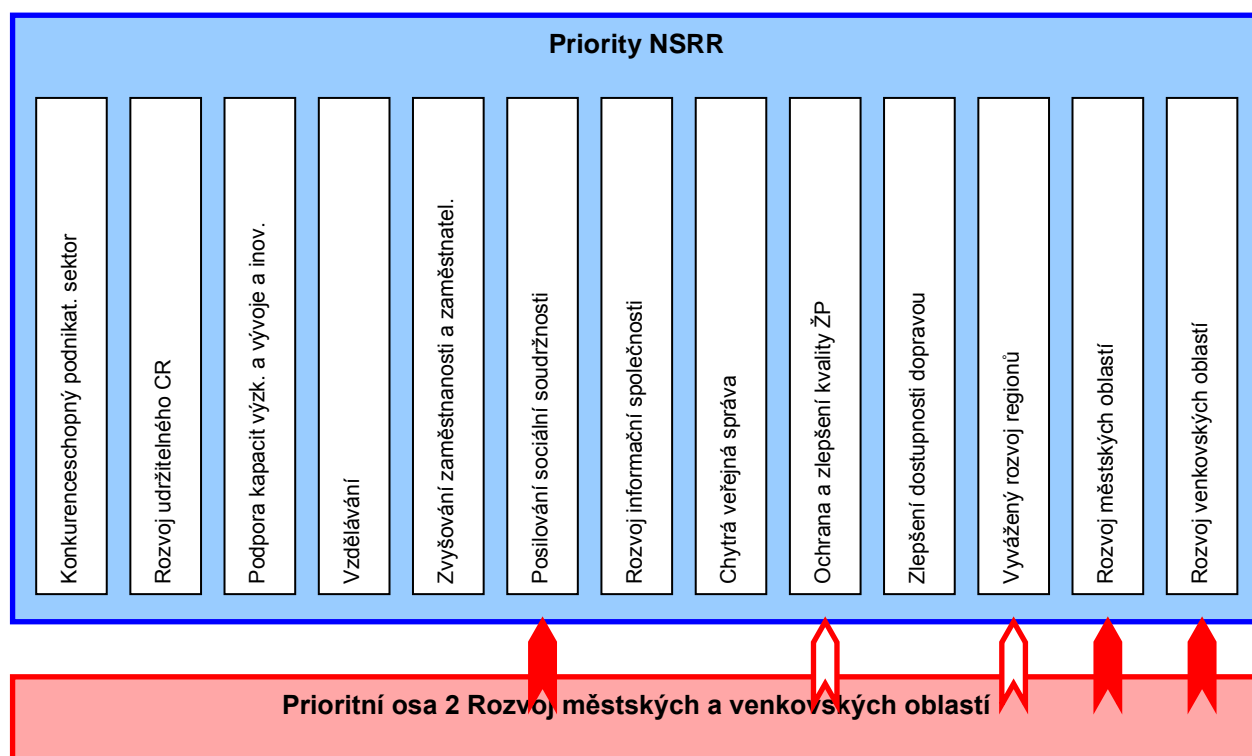
Výše uvedené typy podpory jsou v souladu s následujícími specifikacemi oblastí podpory, které jsou součástí schváleného Programového dokumentu ROP Severovýchod:

- *Modernizace, rekonstrukce a výstavba silnic II. a III. třídy prioritně napojujících region na silniční síť TEN-T*
- *Odstraňování bodových závad a bariér na silnicích II. a III. třídy napojujících region na silniční síť TEN-T a eliminace nepříznivých vlivů dopravy na obyvatelstvo a na životní prostředí*
- *Infrastruktura a technické vybavení pro veřejnou dopravu, integrované dopravní systémy a ekologizace ve veřejné dopravě*
- *Podpora obnovy vozového parku drážních vozidel hromadné přepravy osob*
- *Rozvoj infrastruktury pro cyklistickou dopravu se zaměřením na zvýšení bezpečnosti provozu*

6.4 Prioritní osa 2: Rozvoj městských a venkovských oblastí

Prioritní osa Rozvoj městských a venkovských oblastí má za cíl reagovat na hlavní problémy identifikované v prioritě Vyvážený rozvoj regionů NSRR, zvláště pak na zvětšující se rozdíly mezi městy a venkovskými oblastmi a jejich specifickými problémy. I region soudržnosti SV je postižen vylidňováním hůře dostupných oblastí, což souvisí s nedostatkem pracovních a rekvalifikačních příležitostí na venkově, ale také se zhoršenou dostupností veřejných služeb. Města na území regionu soudržnosti SV jsou stejně jako ostatní města ČR ohrožena zhoršováním demografické a sociální situace a nevyhovující dopravní, občanskou a environmentální infrastrukturou. Intervence do rozvoje městských a venkovských oblastí bude mít pro region soudržnosti SV silný multiplikační efekt, který se projeví zejména ve zvýšené kvalitě života v regionu, ve zdravé a vzdělané pracovní síle a tedy ve zvýšení konkurenceschopnosti a atraktivity regionu pro investory včetně snížení nezaměstnanosti a sociálně patologických jevů. Díky komplexnosti zaměření prioritní osa Rozvoj městských a venkovských oblastí přispěje k naplnění hned několika priorit NSRR

Obr. č. 18: Priority NSRR a zaměření prioritní osy Rozvoj městských a venkovských oblastí

6.4.A Výchozí stav

Problematika městských a venkovských oblastí v regionu soudržnosti Severovýchod je v mnoha tématech obdobná jako v rámci celé ČR.

Charakteristická je pro region rozdrobená a nehomogenní struktura osídlení a nerovnoměrná hustota osídlení. Nacházejí se zde dva významné urbánní prostory celorepublikového významu - Hradecko-Pardubická aglomerace a Liberecko-Jablonecká aglomerace. Dílčí urbanizované prostory existují v zázemí bývalých okresních měst, které plní funkci regionálních center osídlení. Zejména pro tradiční zemědělské oblasti regionu, oblasti podhůří a východní část regionu je typický vyšší podíl obyvatel žijících v menších obcích. Nejvíce heterogenní a rozdrobená sídelní struktura je v Pardubickém kraji. Liberecký kraj naopak patří k nadprůměrně urbanizovaným. Venkovské oblasti jsou všechna území obcí s méně než 5 000 obyvateli.

Městské oblasti jsou charakteristické celkově vyšším standardem životní úrovně, zejména v oblasti bydlení, dostupnosti a kvality zdravotních, sociálních a dalších občanských služeb. Rozvinutá je síť vzdělávacích zařízení se širokou nabídkou studijních oborů. Města představují administrativní, kulturní a společenská centra regionu. Obyvatele měst vykazují vyšší zaměstnanost v terciárním a kvartérním sektoru, dosahují vyššího stupně vzdělání. Věková skladba obyvatel nebývá příznivá, jsou silněji zastoupeny starší věkové kategorie. Potenciální ohrožení podmíněné městským prostředím spočívá ve vyšším výskytu sociálně patologických jevů (drogy, kriminalita...). V městských regionech je zpravidla vyšší úroveň znečištění složek životního prostředí (zvýšená emisní zátěž, vyšší koncentrace hluku a prachu, vyšší produkce komunálních odpadů). Města se potýkají s problémy, spojenými s intenzivní dopravou. Nižší jsou také hodnoty výměry zeleně a rekreačních ploch na obyvatele. Urbanistická struktura a hodnota města bývá narušena existencí nevyužívaných, převážně průmyslových brownfields¹⁹.

Venkovské oblasti regionu Severovýchod jsou postižené postupným vylidňováním a stárnutím populace. Tento jev se však neprojevuje v některých obcích v zázemí velkých měst, kde probíhají suburbanizační procesy. Atraktivními se stávají též venkovské oblasti s rekreační funkcí.

Obyvatelé malých sídel vyjma suburbanizovaných oblastí vykazují vyšší zaměstnanost v primárním sektoru. Nedostatek pracovních příležitostí a omezená mobilita za prací zejména z důvodu problematické dopravní obslužnosti způsobují vyšší míru nezaměstnanosti. Ke zhoršování kvality lidských zdrojů a dalším negativním synergickým projevům dochází vlivem selektivní migrace z periferních venkovských oblastí převážně do měst.

Kvalita poskytovaných zdravotních, sociálních a dalších občanských služeb i jejich dostupnost je nižší. Rozdílná je rovněž úroveň možností vzdělávání ve venkovských oblastech. Nabídka volnočasových aktivit a spolkových činností není dostatečně široká. Obce mají zpravidla starší domovní fond s horším technickým vybavením.

Technická infrastruktura nedosahuje vždy potřebné úrovně. Problematický bývá nízký stupeň čištění odpadních vod a nedořešené střední a malé zdroje znečištění ovzduší, výskyt starých ekologických zátěží, existence nevyužívaných, převážně zemědělských, občanských a průmyslových brownfields. Venkovské oblasti obecně nabízejí vyšší kvalitu přírodního prostředí.

Prioritní osa 2 Rozvoj městských a venkovských oblastí naplňuje zejména specifický cíl 2 ROP Severovýchod : Zlepšit kvalitu života a veřejných služeb pro obyvatelstvo s důrazem na snižování regionálních disparit.

Prioritní osa 2 je zaměřena na snížení rozdílnosti mezi městskými a venkovskými oblastmi a řešení jejich specifických problémů, především v kvalitě života jejich obyvatel a rozvoji občanské infrastruktury, a na vyvážený rozvoj těchto oblastí.

Podíl finančních prostředků na prioritní osu 2 rozvoj městských a venkovských oblastí je 34 % celkové alokace zdrojů ERDF v rámci ROP Severovýchod , z toho na rozvoj měst bude poskytnuto 80 % finančních prostředků a na rozvoj venkova 20 % finančních prostředků.

¹⁹ Brownfields = zanedbané a v současnosti nevyužívané či málo využívané areály a objekty, které ztratily svoji funkci a využití, jsou opuštěné či nevyužité, nebo málo využitě.

Zdůvodnění typu veřejné intervence

V regionu Severovýchod výrazně narůstá diference mezi kvalitou života ve městech a na venkově a v jejich potenciálu a konkurenceschopnosti s dalšími regiony. Smyslem veřejné intervence je tedy zejména přispět k vyváženému rozvoji městských a venkovských oblastí a k řešení jejich specifických problémů, podpořit pozitiva a stimulovat negativa těchto oblastí pro přispění k celkové atraktivitě regionu pro život obyvatel a k přispění jeho ekonomické výkonnosti a sociální stability. **K negativům, která je zapotřebí eliminovat a naopak využít pro lepší kvalitu života občanů, patří zejména brownfields ve veřejném vlastnictví, s nimiž je spojen chronický nedostatek fondů na jejich revitalizaci.** Veřejné intervence v této prioritní ose podporují převážně oblasti, kde je zapotřebí zajistit určitý standard ve veřejném sektoru a oblastech vedoucích ke zvýšení kvality života v městských a venkovských oblastech přispívajících k rozvoji jejich atraktivity a potenciálu.

Hlavní a stěžejní prioritní osou celkové strategie ROP Severovýchod je Rozvoj městských a venkovských oblastí. Tato skutečnost byla promítnuta i do návrhu finančního plánu, který na tuto oblast vyčleňuje významnou část finančních prostředků programu. Navrhovaná výše prostředků přitom reflektuje nejen význam prioritní osy, ale též předpokládané potřebné prostředky na realizaci stanoveného množství projektů v dané oblasti.

Z předběžných údajů poskytnutých třemi městy – póly rozvoje, jež mohou být příjemci v rámci oblasti podpory 2.1 – Rozvoj regionálních center, vyplývá, že každé z měst je schopno připravit minimálně jeden IPRM.

Strategické plánování měst je však ve většině případů na takové úrovni, že by bylo možné předložení i dalších IPRM. Plány jsou zaměřeny například na regeneraci zanedbaných center měst a městských památkových zón, revitalizace panelových sídlišť, případně další aktivity na změnu celkové atraktivity města. Většina měst má zájem zařadit do svých IPRM i aktivity čerpající z jiných prioritních os ROP Severovýchod.

Určujícím faktorem je stanovená minimální velikost IPRM 10 mil. EUR, resp. snahou ŘO ROP Severovýchod bude průměrná velikost IPRM 15 mil. Stanovení alokace pro oblast podpory 2.1 – Rozvoj regionálních center proto zohledňuje podmínku, aby mohlo být podpořeno min. 1 IPRM z každého pólu rozvoje při průměrné velikosti IPRM 15 mil. EUR.

6.4.B Globální a specifické cíle prioritní osy

6.4.B.1 Globální cíl prioritní osy Rozvoj městských a venkovských oblastí

Zlepšit kvalitu života a veřejných služeb pro obyvatelstvo s důrazem na snižování regionálních disparit

Cílem je usilovat o vyvážený rozvoj regionu s respektem zásad trvale udržitelného rozvoje a dosáhnout celkového zlepšení kvality života obyvatel v městských sídlech a venkovských oblastech. Prioritní osa se zaměřuje na snížení regionální rozdílnosti limitující zvýšení ekonomické prosperity a efektivní rozhodování o rozvoji regionu s dlouhodobým horizontem.

Prioritní osa Rozvoj městských a venkovských oblastí je zaměřena na snížení územních rozdílů mezi městskými a venkovskými oblastmi regionu Severovýchod, a to zejména v oblasti kvality života, lidských zdrojů, občanské infrastruktury a trvale udržitelného rozvoje. Vychází z reálné potřeby podpory rozvoje městských a venkovských

oblastí vedoucí ke zvýšení jejich ekonomické výkonnosti a konkurenceschopnosti, jejich vzájemné spolupráce a provázanosti a ke zvýšení standardů a atraktivity života s respektem zásad trvale udržitelného rozvoje. Prioritní osa je rozvíjena prostřednictvím 4 specifických cílů, vyplývajících ze socioekonomické analýzy a analýzy SWOT. Při jejich formulaci byly zohledněny výsledky Národního rozvojového plánu ČR 2007 - 2013. Cíle jsou v souladu s nařízením EK o Evropském fondu regionálního rozvoje.

6.4.B.2 Specifické cíle prioritní osy Rozvoj městských a venkovských oblastí

- **Posílit pozici a rozvoj regionálních městských center, zejména jejich sociální a fyzické struktury**
- **Posílit rozvoj a zvýšit kvalitu života v městském prostředí, zejména jejich sociální a fyzické struktury**
- **Posílit pozici venkovských oblastí, zejména zvýšením atraktivity fyzického prostředí a zajištěním vysoké kvality života obyvatel**

Specifický cíl - Posílit pozici a rozvoj regionálních městských center, zejména jejich sociální a fyzické struktury

Tento cíl je zaměřen na podporu aktivit a projektů vedoucích ke zvýšení standardů života obyvatel ve velkých městech se zaměřením na zlepšení jejich image, lidského a ekonomického potenciálu. V rámci ROP Severovýchod je rozvíjen prostřednictvím Oblasti podpory 2.1. Rozvoj regionálních center.

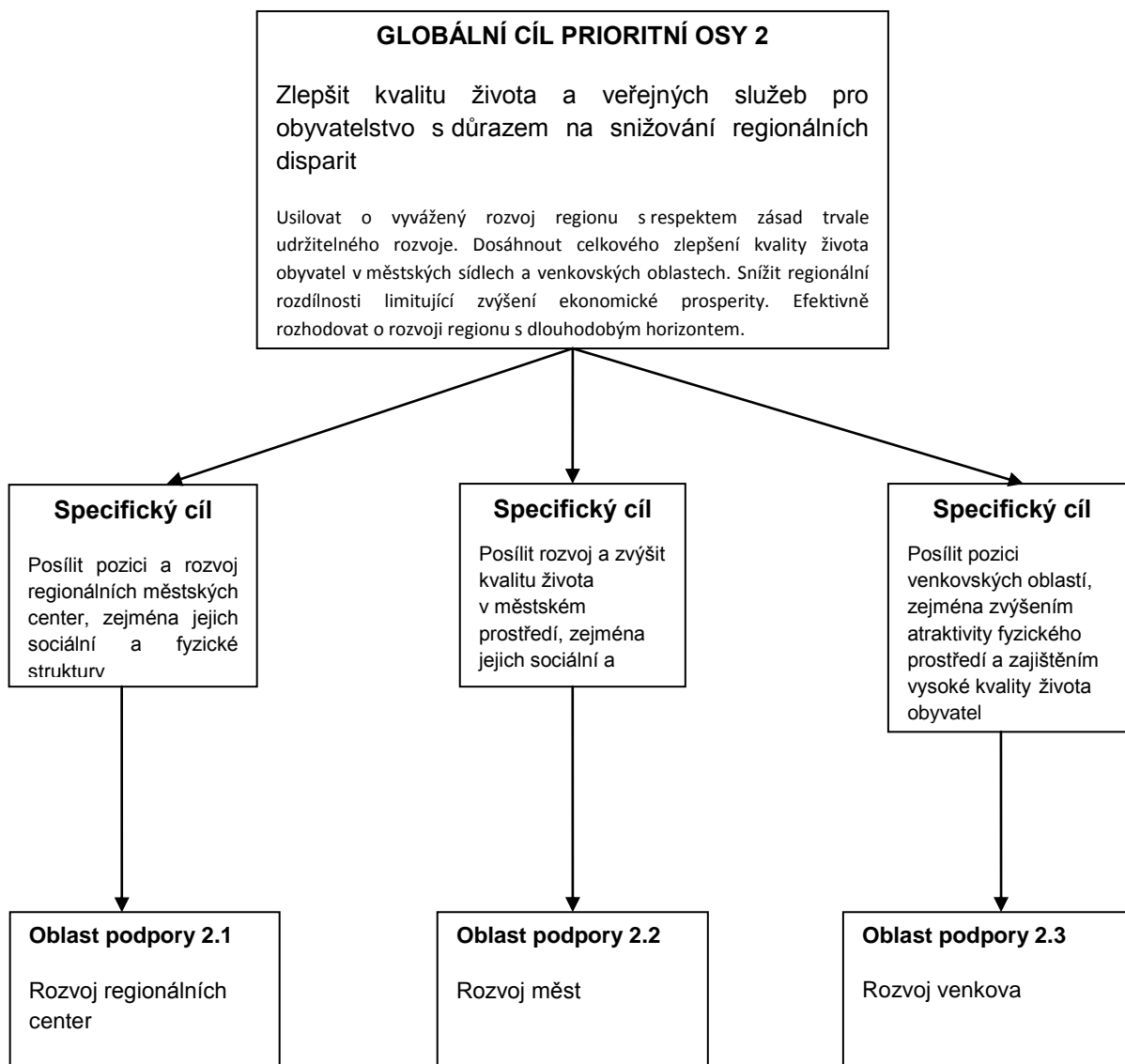
Specifický cíl - Posílit rozvoj a zvýšit kvalitu života v městském prostředí, zejména jejich sociální a fyzické struktury

Tento cíl je zaměřen na podporu aktivit a projektů vedoucích ke zvýšení standardů života obyvatel ve městech a zlepšení image městských sídel a jejich lidského a ekonomického potenciálu. V rámci ROP Severovýchod je rozvíjen prostřednictvím Oblasti podpory 2.2. Rozvoj měst.

Specifický cíl - Posílit pozici venkovských oblastí, zejména zvýšením atraktivity fyzického prostředí a zajištěním vysoké kvality života obyvatel

Tento cíl je zaměřen na podporu aktivit a projektů, které povedou ke zvýšení atraktivity venkovských oblastí z pohledu kvalitní úrovně života a zlepšením občanské infrastruktury. V rámci ROP Severovýchod je rozvíjen prostřednictvím Oblasti podpory 2.3. Rozvoj venkova.

Obr. 19: Strom cílů – Prioritní osa 2: Rozvoj městských a venkovských oblastí

6.4.C Strategie

Strategie k dosažení cílů je založena na koincidenční matici vztahu SWOT analýzy a specifických cílů prioritní osy Rozvoj městských a venkovských oblastí. Pro definování strategie prioritní osy 2 Rozvoj městských a venkovských oblastí byly jedním ze zásadních materiálů pro rozhodování strategické dokumenty krajů. Do strategie byly současně zapracovány výstupy ze zasedání pracovní skupiny této prioritní osy, jejímiž členy jsou i zástupci měst a obcí.

Hlavními strategickými a programovými dokumenty na úrovni krajů je Strategie rozvoje kraje a Program rozvoje kraje, výčet relevantních dokumentů je uveden v kapitole 3.2 Dokumenty na národní úrovni. Tyto dokumenty jsou dlouhodobými koncepčními dokumenty krajů, které na základě analýz specifikují prioritní aktivity významné pro rozvoj území. Prosperita regionu závisí na mnoha faktorech. V dlouhodobém horizontu je jednou z důležitých podmínek pro zvyšování konkurenceschopnosti a prosperity území. Také rozvoj lidských zdrojů, rozvoj vzdělanosti, služeb v sociální oblasti a rozvoj zdravotnictví. Strategie rozvoje lidských zdrojů krajů navazuje na priority vytyčené Vládou ČR ve „Strategii rozvoje lidských zdrojů pro Českou republiku“ na období let 2005 – 2010.

Městské oblasti se stále potýkají se zhoršenou kvalitou životního prostředí, vyšší koncentrací průmyslu, častým výskytem nevyužívaných brownfields s nízkým zájmem o jejich revitalizaci. Charakteristická je vysoká kvalita lidských zdrojů, ale i vyšší výskyt sociálně patologických a dalších nežádoucích jevů. Na území regionu soudržnosti Severovýchod je patrná regionální nevyváženost sítě sociálních služeb. Základní sociální služby jsou v některých oblastech nedostatečné a některá území nejsou pokryta téměř vůbec. Dobrá dostupnost služeb je důležitá pro uživatele a jejich rodiny, často je zapotřebí poskytovat péči přímo v místě jejich bydliště. Široká dostupnost služeb má velký význam pro dobrou návaznost sociálních služeb na zdravotnický servis a tím zlepšení kvality života cílových skupin. Zvýšením dostupnosti služeb řešíme i etický problém práva na užívání sociálních služeb. Zdraví obyvatelstva a jednotlivých občanů je bezesporu jednou ze základních podmínek prosperity regionu, úspěšnosti lidí a jejich spokojenosti.

Péče o zdraví není kategorií výlučně medicínskou, ale široce humánní. K dosažení co nejvyššího rozvoje zdraví je velmi důležitý komplex prevence, diagnostiky, terapie a rehabilitace, jehož předpokladem je zlepšení kvality zdravotnických technologií. Součástí zdravotní politiky a strategie rozvoje regionu je i zavedení koncepčního přístupu krajů k rozvoji zdraví. Aktivity v oblasti zdravotnictví jsou vysoce důležité pro dlouhodobý a trvale udržitelný sociální a ekonomický rozvoj území. Zdraví obyvatelstva a jednotlivých občanů je bezesporu jednou ze základních podmínek prosperity území, úspěšnosti lidí a jejich spokojenosti.

Existence 5 univerzit v regionu Severovýchod přispívá k celkovému růstu vzdělanosti. Rozvoj regionu bude stále více záviset na kvalitě lidí žijících v tomto území. Požadavkem budoucnosti jsou flexibilní lidé se širokým všeobecným vzděláním a schopností celoživotního učení a změny kvalifikace. Většího rozměru v současné době a i v budoucnu bude nabývat program celoživotního vzdělávání. Pozornost je třeba zaměřit na nové moderní vzdělávací programy a na další vzdělávání. V této souvislosti nelze opomenout důležitost rozvoje zájmových aktivit občanů, zejména dětí a mládeže a zdravotně postižených občanů. Zdravé, vzdělané a sociálně stabilní obyvatelstvo je předpokladem pro rozvoj a posílení stability území a dostatečná síť kvalitních sociálních a zdravotních a vzdělávacích zařízení je jednou ze stěžejních oblastí lidských zdrojů.

Silná je pozice měst z hlediska regionálních center administrativy, služeb a kulturně-společenského života.

Strategie prioritní osy 2 je současně naplňována realizací aktivit ve venkovských oblastech, které tvoří podstatnou část území regionu. Rozvoj venkova je podmíněn posílením celkové kvality života obyvatel a atraktivitu venkovských oblastí, zejména zvýšením kvality bydlení, posílením sociální a zdravotní infrastruktury a nedostatečného zajištění služeb občanské vybavenosti, posílením aktivního spolkového života a vytvoření zázemí pro jeho rozvoj, podporou zvýšení zájmu o revitalizaci existujících brownfields, a to při eliminaci negativních jevů na kvalitu životního prostředí.

ROP Severovýchod se v prioritní ose 2 zaměřuje na hmotné investice v oblasti vzdělávání, sociálních služeb a zdravotnictví. Poskytnutá podpora musí být v souladu s národní legislativou a legislativou EU a Řídící orgán současně zajistí, že bude v souladu s hmotnými a procesními pravidly veřejné podpory platnými v době, kdy je podpora poskytnuta.

ROP Severovýchod podporou infrastruktury zajišťuje vzájemnou komplementaritu s aktivitami kofinancovanými s ESF. Předmětem spolupráce bude pravidelná vzájemná informovanost a spolupráce na úrovni Řídícího koordinačního výboru, který na národní úrovni zajišťuje nejširší koordinaci za účasti nejen orgánů zapojených do implementace, ale také hospodářských a sociálních partnerů. Řídící orgán ROP poskytne řídicím orgánům programů ESF informace o regionálních potřebách v oblasti vzdělávání, zdravotnictví a sociálních služeb, bude poskytovat informace o projektech s využitím křížovým financováním a bude informovat o schválených

projektech. Řídící orgány operačních programů ESF poskytnou ŘO ROP informaci o výzvách a zaměření projektů. Řídící orgán ROP umožní zaměstnancům řídicích orgánů operačních programů ESF účast na školeních a seminářích týkající se ROP Severovýchod, následně tyto zaměstnanci budou informovat zájemce o dotace z ESF a ROP. Řídící orgán ROP Severovýchod zohlední při hodnocení projektů jejich provázanost s aktivitami ESF. Výsledkem spolupráce Řídících orgánů operačních programů ESF a ROP Severovýchod budou funkční projekty se vzájemně doplňovanými aktivitami.

V rámci této prioritní osy bude uplatňován územně-integrovaný přístup. Rozvoj a regenerace městských území tvořící těžiště této prioritní osy budou podporovány jak prostřednictvím individuálních projektů, tak i integrovaných plánů rozvoje měst s cílem posílit princip komplexního přístupu k řešení problémů a zvýšit synergické efekty programu. Intervence ROP Severovýchod budou také diferencovány podle jednotlivých typů území.

V souladu s principem koncentrace a při snaze soustředit investice a netříštit finanční podporu bude součástí hodnocení projektu posouzení integrovaného přístupu a celkového dopadu projektu.

Tab. č. 19: Koincidenční matice tématické SWOT a specifických cílů – priorita 2 Rozvoj městských a venkovských oblastí

Koincidenční matice tématické SWOT a specifických cílů - priorita 2 - Rozvoj městských a venkovských oblastí	SPECIFICKÉ CÍLE		
	Posílit pozici a rozvoj regionálních městských center, zejména jejich sociální a fyzické struktury	Posílit rozvoj a zvýšení kvality života v městském prostředí, zejména jejich sociální a fyzické struktury	Posílit pozici venkovských oblastí, zejména zvýšením atraktivity fyzického prostředí a zajištěním vysoké kvality života obyvatel
SWOT			
SILNÉ STRÁNKY			
Dostupnost základní sociální a zdravotní péče na celém území	XXX	XXX	XXX
Zvyšující se kvalita bydlení a zájem o obydlí v některých venkovských lokalitách především v zázemí měst a v rekreačně atraktivních oblastech	X	XX	XXX
Rozvoj neziskového sektoru, aktivní spolkový život, rozvíjející se působení neziskového sektoru také v oblasti kulturních, zdravotnických a sociálních služeb	XX	XX	XX
Nadregionální působnost krajských nemocnic ve specializovaných oborech	X	X	X
Existence 5 univerzit na území NUTS II s nabídkou oborů technických, ekonomických, přírodních a humanitních věd	XX	X	X
Růst celkové úrovně vzdělanosti obyvatel	X	X	X
Území s kvalitním životním prostředím bez extrémně vysokých ekologických zátěží		X	X
Velká rozloha chráněných území, včetně Krkonošského národního parku. Existence biosférické rezervace.			X
Významné přírodní zdroje – nerostné bohatství, lesy, půdy, bohaté zdroje podzemních a povrchových vod - vodohospodářsky významná oblast			X
SLABÉ STRÁNKY			
Nedostatečné materiálně-technické vybavení pro výuku na řadách škol	XXX	XXX	XXX
Nevyhovující prostory a stav budov řady škol	XXX	XXX	XXX
Existence nevyužívaných a chátrajících objektů a zanedbaných ploch v regionu (převážně zemědělské objekty, objekty občanské vybavenosti a další) a nízký zájem o jejich revitalizaci	XXX	XXX	XXX
Narušené životní prostředí v průmyslových a urbanizovaných oblastech s vyšší koncentrací průmyslu, nedořešené staré ekologické zátěže	XXX	XXX	X
Nedostatek stabilizovaných podnikatelských subjektů a pracovních příležitostí ve venkovských oblastech, chybějící obchodní síť a služby, nízká mobilita pracovní síly způsobená špatnou dopravní obsluhovaností			XXX
Nevyhovující nebo chybějící prostory pro kulturní, volnočasovou a jinou spolkovou činnost v malých obcích			XXX
Přetrvávající imisní zátěž především z malých, středních a mobilních zdrojů znečištění, zvýšená hluková zátěž zejména v obcích s nevyřešenou tranzitní dopravou	XX	XX	XX
Rozdrobená sídelní struktura – velký počet malých obcí X vysoká koncentrace osídlení v aglomeračních oblastech	X	X	XX
Silně excentrická poloha krajského města v Královéhradeckém a Pardubickém kraji	X	X	X
Špatná sociální infrastruktura a nedostatečné zajištění služeb občanské vybavenosti na venkově			XXX
Nedostatečné technické vybavení a informační propojení zdravotní infrastruktury	XX	XX	X
Vysoký podíl bytů v panelových domech ve městech, špatný technický stav panelových domů	XX	XX	
PŘÍLEŽITOSTI			
Pokračování optimalizace, zvyšování kvality a technologického vybavení zdravotnických a sociálních služeb, rozvoj nových služeb	XXX	XXX	XXX
Zlepšení podmínek pro rozvoj organizací, spolupráce a aktivit v oblasti trávení volného času obyvatel	XX	XX	XX

Kvalitnější výuka na všech typech škol prostřednictvím modernizovaného vybavení škol kvalitními učebními pomůckami, přístroji, počítači		X	X	X
Podpora alternativních či nadstandardních vzdělávacích programů		X	X	X
Rekonstrukce prostor a budov škol		X	X	X
Rozvoj ekologicky orientovaného a multifunkčního zemědělství směřující k zachování krajinných funkcí jako zdroj budoucích nových pracovních míst na venkově			X	XXX
Energetické a materiálové využívání odpadů a podpora využití produktů vyrobených z odpadů		X	X	X
Stanovení indikátorů udržitelného rozvoje v jednotlivých regionech		X	X	X
Vyšší úroveň využití podpůrných programů pro podporu zemědělství, lesnictví a rozvoj venkova				XXX
Vytvoření vhodného prostředí (legislativního i finančního) a posilování orientace na využití místních obnovitelných energetických zdrojů a využívání energeticky druhotných surovin		X	X	X
Využití agroturistiky jako alternativního zdroje příjmů a pracovních příležitostí			X	XXX
Zajištění ochrany kvalitního půdního fondu pro udržitelný rozvoj krajiny a přírodních hodnot		X	X	XX
OHROŽENÍ				
Nárůst sociálně-patologických a dalších nežádoucích jevů (kriminalita, drogy, gamblerství, alkoholismus, zhoršování zdravotního stavu obyvatelstva aj.) zejména v městských oblastech		XXX	XXX	XX
Celkový dlouhodobý úbytek počtu obyvatel zejména přirozenou ménou, zhoršování demografické struktury obyvatelstva, postupné stárnutí populace, zvyšující se podíl starých a zdravotně postižených občanů v důsledku nepříznivé demografické situace		XX	XX	XX
Rozvoj nevhodných ekonomických aktivit s dopadem na životní prostředí, zvyšování eutrofizace vod, nedostatečná péče o krajinu		XX	XX	XX
Nárůst počtu nebo rozlohy problémových mikroregionů v důsledku nedostatečných pracovních příležitostí			X	XXX
Další pokles zemědělské výroby vedoucí k devastaci krajiny				XXX
Nedostatečná atraktivita pracovních příležitostí v sektoru zemědělství pro mladé a kvalifikované lidi				XXX
Nevyváženost mezi podmínkami ochrany krajiny a životního prostředí a požadavky na rozvoj území, nerespektování zásad trvale udržitelného rozvoje, zbytečné a nevhodné zábory kvalitního půdního fondu		X	X	XX
Ohrožení kvality životního prostředí v důsledku narůstající a neusměrňované individuální automobilové dopravy		XX	XX	XX
Pokračující absence systému celoživotního vzdělávání a systémů uznávání kvalifikací a certifikace		X	X	X

Vazba: X - velmi slabá až slabá, XX - střední až silná, XXX - velmi silná

6.4.D Oblast podpory 2.1: Rozvoj regionálních center

Cílem oblasti podpory 2.1 – Rozvoj regionálních center je posilovat roli měst jako pólů růstu a rozvoje regionu. Podpora bude realizována pouze prostřednictvím integrovaného a uceleného způsobu – integrovaným plánem rozvoje města (dále jen IPRM).

Definice IPRM: IPRM zahrnuje řadu časově provázaných akcí (projektů), které jsou realizované :

A) Ve vybraných zónách měst (zónový přístup). IPRM je v tomto případě zaměřeno například na následující typy podpory:

- Regenerace a revitalizace brownfields,
- Revitalizace specifických městských zón,
- Modernizace veřejných prostranství,
- Rozvoj infrastruktury v oblasti školství a vzdělání,
- Rozvoj infrastruktury zdravotní péče,
- Posilování sociální soudržnosti, kvality života a zdraví populace ve městech.

Účelem zónového přístupu je koncentrace finančních zdrojů do vymezené vybrané zóny města a řešení existujících problémů (deprivovaných území) nebo podpora růstového potenciálu (póly růstu) komplexním způsobem v této zóně.

B) Prostřednictvím tématického integrovaného přístupu (např. oblast veřejné dopravy, zeleně) v celém městě.

Integrovaný přístup by měl zajistit dosažení určeného cíle ve vybrané zóně města nebo v tématické oblasti daného města.

Minimální výše rozpočtu IPRM byla stanovena na 10 mil. EUR s cílem dosáhnout postačující koncentrace zdrojů a zabránit jejich rozptýlení. Řídící orgán ROP Severovýchod se navíc zavazuje k tomu, že se pokusí zajistit dosažení průměrné hodnoty IPRM ve výši 15 mil. EUR.

IPRM zahrnuje aktivity kofinancované z ROP Severovýchod. Může také pro informaci odděleně zmínit významné projekty ve vybrané zóně města nebo ve vybrané tématické oblasti daného města, které jsou kofinancované z jiných operačních programů, nicméně tyto projekty, kofinancované z jiných (tematických) operačních programů, nebudou součástí IPRM a získají v průběhu hodnocení příslušným řídicím orgánem (tematického OP) bonifikaci 10% v souladu s usnesením vlády č. 883/2007.

Oblast zaměření IPRM

Indikativní alokace finančních prostředků z ERDF rozdělovaná prostřednictvím IPRM obcím nad 50 000 obyvatel je uvedena v rámci kódu 61 kategorizace pomoci – Integrované projekty pro obnovu měst a venkova a činí 87 051 270 EUR.

Města s více než 50 000 obyvateli mají povinnost připravit IPRM, aby mohla čerpat v rámci oblasti podpory 2.1 - Rozvoj regionálních center, která je zaměřena na rozvoj těchto měst. V rámci ROP Severovýchod se konkrétně jedná o tato města:

Kraj	Město	Počet obyvatel města k 1. lednu 2006
LBK	Liberec	97 950
KHK	Hradec Králové	94 431
PK	Pardubice	88 260

V těchto městech s více než 50 000 obyvateli nemohu být předkládány individuální projekty v rámci oblasti podpory 2.1. – Rozvoj regionálních center. ŘO ROP Severovýchod může vyhlásit výzvu pro předkládání IPRM pro města s méně než 50 000 obyvateli. Tyto IPRM však nebudou financovány z alokace oblasti podpory 2.1, která je určena pouze pro města s více než 50 000 obyvateli. V této souvislosti může ŘO nastavit rozdílnou hranici minimálního rozpočtu IPRM u obcí s méně než 50 000 obyvateli s ohledem na zeměpisné, demografické a ekonomické podmínky těchto obcí.

V rámci kódu 61 kategorizace pomoci – Integrované projekty pro obnovu měst a venkova jsou finanční prostředky rezervovány pouze pro IPRM v obcích nad 50 000 obyvatel.

Indikativní alokace finančních prostředků z ERDF určená pro projekty realizované ve venkovských oblastech (v obcích s méně než 5 000 obyvateli) činí 44 639 117 EUR.

ŘO orgán zajistí, že nejméně 24,6 mil. EUR v rámci oblasti podpory 1.2. – Podpora projektů zlepšujících dopravní obslužnost území bude poskytnuto na projekty zaměřené na rozvoj městské dopravy, resp. čisté městské dopravy včetně inteligentních dopravních systémů ve městech s více než 50 tis. obyvatel (kódy kategorizace pomoci: 25 – městská doprava; 28 – inteligentní dopravní systémy; 52 – podpora čisté městské dopravy).

Oblast podpory IPRM

Cílem IPRM je řešit následující problémy:

- Deprivovaná území s vysokou koncentrací negativních jevů jako např. vysoká nezaměstnanost, kriminalita, sociální exkluze atd.
- Území s vysokým potenciálem růstu, kde pákový mechanismus působení strukturálních fondů pomůže zvýšit konkurenceschopnost v této zóně
- Tématická oblast ve městě

Geograficky vymezená zóna pro realizaci IPRM je souvislá plocha na území města zvolená na základě následujících kritérií:

A) **deprivované území** – vykazuje v regionálním kontextu dle článku č. 47 prováděcího nařízení nepříznivé hodnoty alespoň dvou indikátorů.:

- a) Vysoká úroveň chudoby a vyloučení,
- b) Vysoká hladina dlouhodobé nezaměstnanosti,
- c) Nejistý demografický vývoj,
- d) Nízká úroveň vzdělání, nedostatek významných dovedností a vysoká míra studentů, kteří zanechají studia,
- e) Vysoká míra kriminality a delikvence,
- f) Velmi zanedbané životní prostředí,
- g) Nízká úroveň ekonomické aktivity,
- h) Významný počet přistěhovalců, etnických skupin, menšin nebo uprchlíků,
- i) Relativně nízká úroveň cen bydlení,
- j) Nízká úroveň energetické výkonnosti budov.

nebo

B) **území s vysokým potenciálem růstu** charakterizované některými z následujících ukazatelů :

- a) Vysoká koncentrace ekonomických aktivit,
- b) Vysoký potenciál pro stimulaci podnikání a rozvoj služeb,
- c) Vysoká zaměstnanost v sektoru správy a služeb,
- d) Vysoká koncentrace vzdělávacích aktivit,
- e) Velký význam v systému dopravní obslužnosti, která umožňuje mobilitu obyvatel a má přínos pro rozvoj města,
- f) Velký význam při zajištění potřeb obyvatel v oblasti zdravotnické a sociální péče, kultury a vzdělávání a při zlepšování kvality života ve městě,
- g) Vysoký inovační potenciál, především ve vztahu k rozvoji podnikatelského sektoru a vzdělávacích institucí, zacílený na vzájemnou synergii jejich rozvoje.

Příprava IPRM

V počáteční fázi vyhlásí Řídící orgán ROP Severovýchod výzvu k přípravě a předkládání návrhů IPRM. Řídící orgán v této výzvě upřesní typ a charakteristiku IPRM, jeho obsah, kritéria výběru atd. Následně město připraví IPRM (na základě výše uvedených kritérií vybere zónu/téma, určí strategii a kvantifikuje cíle, konzultuje s partnery atd.). Město může připravit a předložit několik IPRM, jejichž oprávněnost a zařazení mezi priority závisí na představě města o potřebách vybrané zóny/tématu.

Integrovaný plán rozvoje města by měl obsahovat mimo jiné tyto informace:

- Socioekonomická analýza a SWOT analýza města,
- Zdůvodnění (oprávněnost) výběru zóny/tématu ve městě na základě výše uvedených kritérií,
- Popis zóny/tématické oblasti,

- Kvantifikace cílů, určení indikátorů,
- Kvantifikace očekávaných výsledků,
- Popis zapojení partnerů do přípravy a implementace IPRM (využití principu partnerství),
- Rozpočet a časový rozvrh (popis způsobu financování),
- Popis administrativní kapacity a způsobu řízení IPRM,
- Vliv IPRM na horizontální témata atd.,
- Významné projekty kofinancované z jiných operačních programů mohou být uvedeny v IPRM, ale nejsou jeho součástí, jejich seznam bude připojen k IPRM,
- Popis aktivit, které vedou k dosažení cílů IPRM (indikativní seznam projektových záměrů).

Hodnocení IPRM

Město předkládá IPRM Řídicímu orgánu ROP Severovýchod, který provede jeho hodnocení a IPRM schválí nebo zamítne.

Při hodnocení IPRM Řídicí orgán ROP Severovýchod věnuje pozornost především:

- Kritériím stanoveným výzvou,
- Zdůvodnění vybrané zóny/tématické oblasti, analýze výchozí situace pro realizaci strategie IPRM,
- Určeným cílům, vybrané strategii, indikativnímu seznamu aktivit/projektů, které mají za cíl dosažení stanoveného cíle, rozpočtu a časovému rozvrhu, předpokládaným výsledkům, respektování principu partnerství, vlivu na horizontální témata, administrativní kapacitu, řízení IPRM, indikátory atd.,
- Technické kvalitě a vyvrálosti navrhovaného IPRM.

Jakmile je IPRM schválen Řídicím orgánem, provede město předvýběr nejvhodnějších projektů k dosažení určeného cíle IPRM. Předvýběr individuálních projektů je v kompetenci města, které v souladu s principy transparentnosti, rovných příležitostí a respektování principu partnerství vytvoří postupy pro posuzování a výběr projektů.

Projekty předvybrané městy jsou následně přímo předloženy ŘO ROP, který je ohodnotí. ŘO ROP však může odmítnout tyto předvybrané projekty pouze na základě nesplnění formálních/technických kritérií (např. nezpůsobilost, nedostatečný rozpočet).

Implementace IPRM

Ve fázi realizace IPRM město důkladně sleduje pokrok, který projekty dosahují a předává zprávy Řídicímu orgánu. Individuální projekty jsou realizovány nositelem daného projektu (kterým je město, nebo jeho partneři). Řídicí orgán monitoruje projekty stejným způsobem jako v případě ostatních projektů v rámci OP.

Celý systém intervencí realizovaný prostřednictvím IPRM bude uskutečněn v souladu s legislativou ČR a Společenství (především ve vztahu k zadávání veřejných zakázek, pravidlům veřejné podpory, zásadám volné soutěže, způsobilosti výdajů atd.) v zájmu zajištění efektivního využití finančních prostředků strukturálních fondů EU, jakož i veřejného zájmu a zamezení neodůvodněného prospěchu.

Zaměření oblasti podpory 2.1 - Rozvoj regionálních center

Podpora je zde zaměřena na regeneraci a revitalizaci brownfields nacházejících se uvnitř urbanizovaných území určených k rozvoji občanského vybavení nebo podnikatelských aktivit, tak aby se staly nedílnou součástí aktivního městského života. Předmětem podpory budou všechny typy brownfields vyjma brownfields, ve kterých budou následně provozovány činnosti spadající pod OKEČ č. 15 - 37 sekce D Zpracovatelský průmysl a strategické služby, technologická centra (bližší vymezení v OP Podnikání a inovace podprogramu ICT a strategické služby), činnosti zemědělského charakteru nebo činnosti spadající pod cestovní ruch.

Podpora je dále zaměřena na obnovu vybraných městských částí a objektů s cílem zvýšit atraktivitu města a kvalitu života v nich, včetně revitalizace a úprav veřejných prostorů vedoucí k obnovení jejich funkčního využití.

Oblast podpory je dále zaměřena na rozvoj infrastruktury v oblasti školství a vzdělávání a v oblasti zdravotnictví a sociálních věcí s cílem zvýšení standardů kvality života s ohledem na udržitelný rozvoj sídla a rozvoj potenciálu lidských zdrojů, včetně posílení sociální soudržnosti a zdraví a bezpečnosti obyvatel ve městech. Místní komunikace v rámci této oblasti podpory je možné řešit pouze jako součást integrovaného přístupu řešení problému regionu v rámci podporované aktivity.

Podpora není zaměřena na oblast bydlení a na regeneraci veřejného prostranství v rámci panelových sídlišť.

6.4.D.1 Specifikace oblastí podpory

- **Regenerace a revitalizace brownfields a investice do dopravní a technické infrastruktury průmyslových zón a lokalit menšího rozsahu**
- **Obnova vybraných částí měst a rozvoj infrastruktury v oblasti vzdělávání, zdravotnictví a sociálních věcí**

6.4.D.2 Globální a operační cíle oblasti podpory

Globální cíl:

- ***Posílení vyváženého ekonomického a společenského rozvoje velkých měst jako regionálních center***

Operační cíle:

- ***Regenerovat a revitalizovat městské prostředí***
- ***Rozvíjet infrastrukturu v oblasti školství, vzdělávání, zdravotnictví a sociálních věcí***

6.4.E Oblast podpory 2.2: Rozvoj měst

Oblast podpory 2.2. Rozvoj měst je zaměřena na podporu rozvoje měst s počtem obyvatel nad 5 000²⁰ v regionu soudržnosti Severovýchod. Podpora je zde zaměřena na regeneraci a revitalizaci brownfields nacházejících se uvnitř urbanizovaných území určených k rozvoji občanského vybavení nebo podnikatelských aktivit, tak aby se staly nedílnou součástí aktivního městského života. Předmětem podpory budou všechny typy brownfields vyjma brownfields, ve kterých budou následně provozovány činnosti spadající pod OKEČ č. 15 - 37 sekce D Zpracovatelský průmysl a strategické služby, technologická centra (bližší vymezení v OP Podnikání a inovace podprogramu ICT a strategické služby), činnosti zemědělského charakteru nebo činnosti spadající pod cestovní ruch. V rámci této oblasti podpory budou podporovány pouze brownfields ve vlastnictví veřejných subjektů.

Podpora je dále zaměřena na obnovu vybraných městských částí a objektů s cílem zvýšit atraktivitu města a kvalitu života v nich, včetně revitalizace a úprav veřejných prostorů vedoucí k obnovení jejich funkčního využití. Oblast podpory je dále zaměřena na rozvoj infrastruktury v oblasti školství a vzdělávání a v oblasti zdravotnictví a sociálních věcí s cílem zvýšení standardů kvality života s ohledem na udržitelný rozvoj sídla a rozvoj potenciálu lidských zdrojů, včetně posílení sociální soudržnosti a zdraví a bezpečnosti obyvatel ve městech. Místní komunikace v rámci této oblasti podpory je možné řešit pouze jako součást integrovaného přístupu řešení problému regionu v rámci podporované aktivity.

Podpora není zaměřena na oblast bydlení a na regeneraci veřejného prostranství v rámci panelových sídlišť.

²⁰ Dle údajů ČSÚ k 1.1. roku v němž je vyhlášena výzva pro předkládání projektů. V případě, že údaje nejsou k dispozici, jsou použity platné údaje ČSÚ z roku předešlého

6.4.E.1 Specifikace oblasti podpory

- **Regenerace a revitalizace brownfields a investice do dopravní a technické infrastruktury průmyslových zón a lokalit menšího rozsahu**
- **Obnova vybraných částí měst a rozvoj infrastruktury v oblasti vzdělávání, zdravotnictví a sociálních věcí**

6.4.E.2 Globální a operační cíle oblasti podpory

Globální cíl:

- ***Posílit ekonomický a společenský rozvoj měst***

Operační cíle:

- ***Regenerovat a revitalizovat městské prostředí***
- ***Rozvíjet infrastrukturu v oblasti školství, vzdělávání, zdravotnictví a sociálních věcí***

6.4.F Oblast podpory 2.3: Rozvoj venkova

Oblast podpory 2.3. Rozvoj venkova je zaměřena na podporu rozvoje venkovských obcí s počtem obyvatel v rozpětí 500 – 5 000 obyvatel²¹ v regionu soudržnosti Severovýchod. Kraje a kraji zřizované a zakládané organizace mohou realizovat projekty i v obcích s méně než 500 obyvateli. V rámci oblasti jsou podporovány aktivity zaměřené zejména na regeneraci a revitalizaci brownfields nacházejících se uvnitř urbanizovaných území obcí určených k rozvoji občanského vybavení nebo podnikatelských aktivit, tak aby se staly nedílnou součástí aktivního života. Předmětem podpory budou všechny typy brownfields vyjma:

- brownfields o rozloze do 5 ha, v nichž byla v minulosti provozována zemědělská činnost, a nacházejí se v obcích do 2 000 obyvatel,
- brownfields, ve kterých budou následně provozovány činnosti spadající pod OKEČ č. 15 - 37 sekce D Zpracovatelský průmysl a strategické služby, technologická centra (bližší vymezení v OP Podnikání a inovace podprogramu ICT a strategické služby) a činnosti zemědělského charakteru,
- brownfields s budoucím využitím pro cestovní ruch.

V rámci této oblasti podpory budou podporovány pouze brownfields ve vlastnictví veřejných subjektů.

Podpora je dále zaměřena na rozvoj venkova, zlepšení kvality života ve venkovských oblastech, především posílením venkovských sídelních jednotek a jejich infrastruktury služeb občanské vybavenosti pro obyvatele, včetně revitalizace a úprav veřejných prostorů vedoucí k obnovení jejich funkčního využití. Oblast podpory je dále zaměřena na rozvoj infrastruktury v oblasti školství a vzdělávání a v oblasti zdravotnictví a sociálních věcí s cílem zvýšení standardů kvality života s ohledem na udržitelný rozvoj sídla a rozvoj potenciálu lidských zdrojů, včetně posílení sociální soudržnosti a zdraví a bezpečnosti obyvatel na venkově. Místní komunikace v rámci této oblasti podpory je možné řešit pouze jako součást integrovaného přístupu řešení problému regionu v rámci podporované aktivity.

Podpora není zaměřena na oblast bydlení.

²¹ Dle údajů ČSÚ k 1.1. roku v němž je vyhlášena výzva pro předkládání projektů. V případě, že údaje nejsou k dispozici, jsou použity platné údaje ČSÚ z roku předešlého

6.4.F.1 Specifikace oblasti podpory

- Regenerace a revitalizace brownfields a investice do dopravní a technické infrastruktury průmyslových zón a lokalit menšího rozsahu
- Rozvoj venkova, zlepšení kvality života ve venkovských oblastech a rozvoj infrastruktury v oblastí školství a vzdělávání, zdravotnictví a sociálních věcí

6.4.F.2 Globální a operační cíle oblasti podpory**Globální cíl:**

- *Zvýšit atraktivitu venkova pro život obyvatel*

Operační cíle:

- *Regenerovat a revitalizovat venkovské prostředí, včetně kulturního dědictví*
- *Rozvíjet infrastrukturu v oblasti školství, vzdělávání, zdravotnictví a sociálních věcí*

6.4.G Kategorizace oblastí podpory

B Kategorie pomoci ze strukturálních fondů pro programovací období 2007 - 2013 jsou stanoveny přílohou č. II. prováděcího nařízení o detailních pravidlech pro aplikaci obecného nařízení a sestávají z věcného vymezení způsobilé oblasti podpory a příslušného kódu. Každá oblast podpory může zahrnovat jednu nebo více kategorií v závislosti na specifických / operačních cílech oblasti podpory.

Kategorie	Název
61	Integrované projekty pro obnovu měst a venkova
75	Vzdělávací infrastruktura
76	Zdravotní infrastruktura
79	Jiná sociální infrastruktura
80	Podpora partnerství, paktů a iniciativ prostřednictvím vytváření sítí důležitých zúčastněných stran

6.4.H Forma podpory

Nevratná přímá pomoc (dotace).

Míra spolufinancování z prostředků EU(SF) bude v novém programovém období 2007 - 2013 vztahována pouze ke způsobilým veřejným výdajům.

Výše podpory ze strukturálních fondů (ERDF) může dosáhnout až 85 % celkových veřejných způsobilých výdajů projektů. V případech, kdy projekt bude zakládat veřejnou podporu ve smyslu čl. 87 odst. 1 Smlouvy o založení Evropského společenství, bude aplikováno nařízení Komise č. 1628/2006 ze dne 24.10.2006 o použití článku 87 a 88 Smlouvy na vnitrostátní regionální investiční podporu. Dle regionální mapy intenzity veřejné podpory schválené pro Českou republiku na období 2007 – 2013 nepřesáhne maximální intenzita poskytnuté podpory 40% způsobilých výdajů pro velké podniky, 50% pro střední podniky a 60% pro malé podniky. V určitých případech je také možné aplikovat nařízení (ES) č. 1998/2006 o použití článků 87 a 88 Smlouvy na podporu de minimis.

Aby byla zajištěno vyšší soustředění investic a zabránilo se tříštění finančních prostředků, budou podporovány jen projekty s minimální výší celkových způsobilých výdajů dle následující tabulky:

Oblast podpory	Minimální výše CZV (mil. CZK)
2.1. – Rozvoj regionálních center	5 (na 1 akci v rámci IPRM) ²²
2.2. – Rozvoj měst	5
2.3. – Rozvoj venkova	1

Pouze u 2 vybraných aktivit v rámci oblasti podpory 2.2. a 2.3. bude možné podpořit i projekty s nižší minimální výší celkových způsobilých výdajů:

Aktivita:

- 1) investice do vybavení a zařízení středních škol podmiňující zavádění nových vzdělávacích programů nebo alternativních forem vzdělávání
- 2) investice do vybavení a zařízení související s rozšířením nabídky vzdělávání

Oblast podpory	Minimální výše CZV (mil. CZK)
2.2. – Rozvoj měst	1
2.3. – Rozvoj venkova	0,5

6.4.I Typ podpory

C Individuální projekty, Individuální projekty v rámci IPRM.

D

Strukturální fondy mohou využít nástroje finančního inženýrství Jessica pro přípravu a financování projektů měst, obcí, svazků obcí a jimi zřizovaných organizací v rámci ROP Severovýchod za účelem zvýšení finančního efektu a opětovného využití prostředků. Pro udržitelný urbanistický rozvoj ve městech bude prosazovaný jednotný přístup. Z tohoto důvodu je nezbytné plánování a rozhodování o městských investicích na základě IPRM. Řídicí orgán uvažuje, v rámci nové iniciativy JESSICA, o možnosti příspěvku fondům rozvoje měst, investujícím do příjmy generujících městských projektů na základě IPRM.

6.4.J Indikátory a jejich kvantifikace

Specifikace a kvantifikace indikátorů pro hodnocení specifických cílů prioritních os/oblastí podpory jsou součástí kapitoly číslo 7 - Indikátory pro monitoring a evaluaci.

6.4.K Příjemci

- Kraje
- Obce
- Organizace zřizované nebo zakládané kraji

²² 10 mil. EUR na 1 IPRM, resp. Řídicí orgán bude usilovat, aby průměrná velikost IPRM byla minimálně 15 mil. EUR

- Organizace zřizované nebo zakládané obcemi
- Dobrovolné svazky obcí
- Nestátní neziskové organizace
- Poskytovatelé zdravotních a sociálních služeb (osoby s právní subjektivitou)
- Hospodářská komora a její složky
- Zájmová sdružení právnických osob

Tito příjemci budou naplňovat jednotlivé intervenční oblasti této prioritní osy. Detailní určení příjemců v závislosti na intervenční oblasti je popsáno v prováděcím dokumentu.

6.4.L Cílové skupiny

- Obyvatelé, lidé žijící a pracující v regionu
- Místní podnikatelé a subjekty zajišťující služby v regionu
- Subjekty působící v neziskovém sektoru
- Domácí a zahraniční návštěvníci a turisté regionu

6.4.M Flexibilita (křížové financování)

Operační program je financován pouze z ERDF. Křížové financování dává možnost doplňkovým způsobem v rámci stanoveného limitu na prioritní osu financovat opatření(aktivity) spadající do oblasti ESF, pokud jsou taková opatření(aktivity) nezbytná pro uspokojivé provádění projektu a přímo s ním souvisí: Při aplikaci křížového financování bude postupováno v souladu s „Pokyny pro křížové financování na programové období 2007 – 2013“ vydanými na národní úrovni tak, aby byla dodržena příslušná ustanovení nařízení ES.

Křížové financování může být využito na aktivity:

- vzdělávací a sociální aktivity doprovázející investice do infrastruktury,
- vzdělávání personálu související se zaváděním nových služeb (vzdělávacích, sociálních, volnočasových)
- tvorba vzdělávacích programů v souvislosti s infrastrukturou vzdělávání.

V součinnosti s

- OP LZZ – oblast podpory 3.1 Podpora sociální integrace a sociálních služeb, oblast podpory 3.2 Podpora sociální integrace příslušníků romských lokalit; OP VK prioritní osa 1 Počáteční vzdělávání a prioritní osa 3 Další vzdělávání (Pro profesní vzdělávání poskytovatelů sociálních služeb a poskytovatelů vzdělávání.)
- OP LZZ – oblast podpory 3.1 Podpora sociální integrace a sociálních služeb, oblast podpory 3.2 Podpora sociální integrace příslušníků romských lokalit (Pro vzdělávání poskytovatelů sociálních služeb pro osoby sociálně vyloučené nebo ohrožené sociálním vyloučením, mj. i etnické menšiny.)
- OP LZZ – oblast podpory 3.1 Podpora sociální integrace a sociálních služeb, oblast podpory 3.2 Podpora sociální integrace příslušníků romských lokalit, oblast podpory 3.3 Integrace sociálně vyloučených skupin na trh práce a oblast podpory 2.1 Posílení aktivních politik zaměstnanosti (Pro

aktivity zaměřené na návrat na trh práce a do společnosti, včetně inovativních nástrojů, rozšíření nebo dokončení vzdělávání příslušníků cílových skupin, mj. i etnických menšin)

- OP LZZ – oblast podpory 3.1 Podpora sociální integrace a sociálních služeb (Pro vzdělávání zaměřené na posílení soudržnosti a rozvoj partnerství na místní a regionální úrovni -ve městech i na venkově)
- OP LZZ – oblast podpory 3.4 Rovné příležitosti žen a mužů na trhu práce a sladění pracovního a rodinného života (Pro rozvoj vzdělávání zaměstnavatelů a zaměstnanců a dalších subjektů působících v oblasti sladění profesního a rodinného života)
- výměna zkušeností a přenos dobré praxe mezi členskými státy v oblasti řešení problémů sociálního začleňování specifických cílových skupin obyvatel (osoby sociálně vyloučené nebo ohrožené sociálním vyloučením, mj. i etnické menšiny) a dalšího profesního vzdělávání (OP LZZ – oblast podpory 5.1 Mezinárodní spolupráce)

Již v žádosti o poskytnutí dotace si žadatel zvolí možnost křížového financování, resp. aktivity, které budou v rámci křížového financování realizovány. Potřebnost a relevance těchto aktivit bude posouzena při hodnocení projektu a v případě, že budou odsouhlaseny a projekt vybrán k financování, bude finanční alokace na tyto aktivity uvedena ve smlouvě o poskytnutí dotace. Vývoj čerpání v rámci křížového financování žadatel uvede v každé monitorovací zprávě s žádostí o platbu, kde bude sledováno nepřekročení stanoveného limitu - příspěvku Společenství.

Velké projekty v regionu soudržnosti Severovýchod nejsou uvažovány.

6.4.N Koordinace s intervencemi dalších programů

Prioritní osa 2 ROP Severovýchod Rozvoj městských a venkovských oblastí má vazbu na tyto celostátně či regionálně zaměřené operační programy:

Integrovaný operační program

Obsahem prioritní osy 2 ROP Severovýchod je Rozvoj městských a venkovských oblastí, zejména v oblasti zlepšování infrastruktury veřejných služeb, konkrétně ve zdravotnictví, školství, vzdělávání a sociálních službách, dále na zlepšení veřejných prostranství, na regeneraci a revitalizaci nevhodně využitých nebo nevyužitých ploch a objektů a na podporu veřejné správy v regionech při aplikaci projektů zaměřených na udržitelný rozvoj regionu. Součástí ROP Severovýchod je i podpora aktivit související se zachováním kulturního dědictví a tradic. Oproti tomu IOP je zaměřen na infrastrukturu určenou na zvýšení bezpečnosti obyvatel, prevenci a řešení rizik formou realizace konkrétních projektů na celostátní úrovni pro všechny složky záchranného systému (policie, hasiči, záchranná služba). Další oblastí je posilování kapacity (odborné základny) územních orgánů veřejné správy. Součástí těchto intervencí je také budování datové a informační základny pro řízení, monitoring a hodnocení udržitelného rozvoje území zaměřený na zkvalitnění informačního prostředí jak pro národní tak i pro regionální úroveň. V oblasti podpory investic do infrastruktury sociální integrace a zdravotnictví se IOP zaměřuje na plošné investiční projekty v rámci definované národní sítě sociálních a zdravotních zařízení. IOP se dále zaměřuje na centrální systémová opatření pro prevenci zdravotních rizik a rozvoj zdravotně-sociální péče o osoby znevýhodněné jejich zdravotním stavem nebo věkem.. Obsahem ROP Severovýchod v této oblasti je naopak podpora infrastrukturních projektů ve zdravotnictví a sociálních službách mimo národní síť.

Veřejné intervence IOP a ROP Severovýchod se vzájemně doplňují v oblasti obnovy a ekonomického využití nemovitého historického a kulturního dědictví, kde je ROP Severovýchod zaměřen na regeneraci území měst a obcí místního významu. IOP řeší pouze národní kulturní památky a památky na seznamu světového kulturního

dědictví UNESCO. IOP doplňuje ROP Severovýchod v oblasti zlepšování životního prostředí zejména ve městech veřejnými intervencemi v oblasti regenerace panelových bytových domů a komplexní revitalizace prostředí panelových sídlišť.

OP Podnikání a inovace

Prostřednictvím OP PI bude podporována regenerace brownfields s převládajícím budoucím využitím pro podnikání (pozn: budoucí využití nemovitosti bude spadat do OKEČ 15-37 nebo se bude jednat o strategické služby či technologická centra) s tím, že budou podpořeny velké projekty.

Prostřednictvím ROPů budou podporovány regenerace všech ostatních brownfields s výjimkou budoucího zemědělského využití.

ROP Severovýchod je obdobně tématicky zaměřen, avšak je jednoznačně vymezeno následné využití těchto revitalizovaných nemovitostí – infrastruktura pro občanskou vybavenost. Prioritní osa 4 ROP Severovýchod je zaměřena na regeneraci a revitalizaci brownfields pro podnikatelské aktivity.

OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost

V oblasti vzdělávání je rozhraní mezi ROP Severovýchod a operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost vymezeno především podle typu intervencí. Veřejné intervence ROP Severovýchod financované z ERDF se zaměřují na „tvrdé“ investice, tj. podporu obnovy fyzické infrastruktury v oblasti školství a vzdělávání. OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost financovaný z ESF je zaměřen naopak na „měkké“ projekty zahrnující systémové změny, podporu rozšiřování kvalifikace a obecně růst vzdělanosti obyvatel. Oblasti veřejných intervencí těchto dvou operačních programů se nepřekrývají z důvodu jejich odlišného obsahového zaměření. Při spolupůsobení veřejných intervencí je možné dosáhnout výrazné synergie. Koordinace ROP a OP VK je uvedena v kapitole 5.16.

OP Lidské zdroje a zaměstnanost

Veřejné intervence v rámci prioritní osy ROP Severovýchod Rozvoj městských a venkovských oblastí jsou zaměřeny na zvyšování kvality infrastrukturního zázemí pro intervence ESF v oblasti vzdělávání, zdravotnictví a sociálních služeb (těžiště ROP Severovýchod je v tzv. „tvrdých projektech“), a proto se předpokládá vzájemná doplňkovost s operačním programem Lidské zdroje a zaměstnanost, jehož obsahem jsou intervence zaměřené na vznik a rozvoj systémů v oblasti veřejných služeb zaměstnanosti s celostátním dopadem. Koordinace ROP a OP LZJ je uvedena v kapitole 5.16.

EAFRD - Program rozvoje venkova

Z EAFRD budou prostřednictvím Programu rozvoje venkova podporovány obnovitelné zdroje ze zemědělství, ČOV do 2 000 EO, místní komunikace a odpadové hospodářství do 5 mil. Kč v obcích do 500 obyvatel a zemědělské brownfields (brownfields vycházející ze zemědělské povahy) do 5 ha v obcích do 2 000 obyvatel, dále základní občanská vybavenost (školství, zdravotnictví a sociální služby) v obcích do 500 obyvatel. ROP Severovýchod má obdobné zaměření, ovšem je jinak územně zaměřen (obce nad 500 obyvatel) vyjma aktivit souvisejících s obnovitelnými zdroji, odpadovým hospodářstvím a ČOV. Z EAFRD jsou prostřednictvím Programu rozvoje venkova podporovány oblasti a aktivity související s budováním a obnovou místních komunikací v obcích do 500 obyvatel.

Prioritní osa ROP Severovýchod a uvedené operační programy se vzájemně doplňují a podmiňují a budou vytvářet v průběhu realizace konkrétních podpořených projektů dostatečné synergické efekty, jež umocní výsledky a dopady těchto programů. Zároveň přispějí k naplnění cílů a priorit nadřazeného programového dokumentu (NSRR).

6.4.O Finanční plán

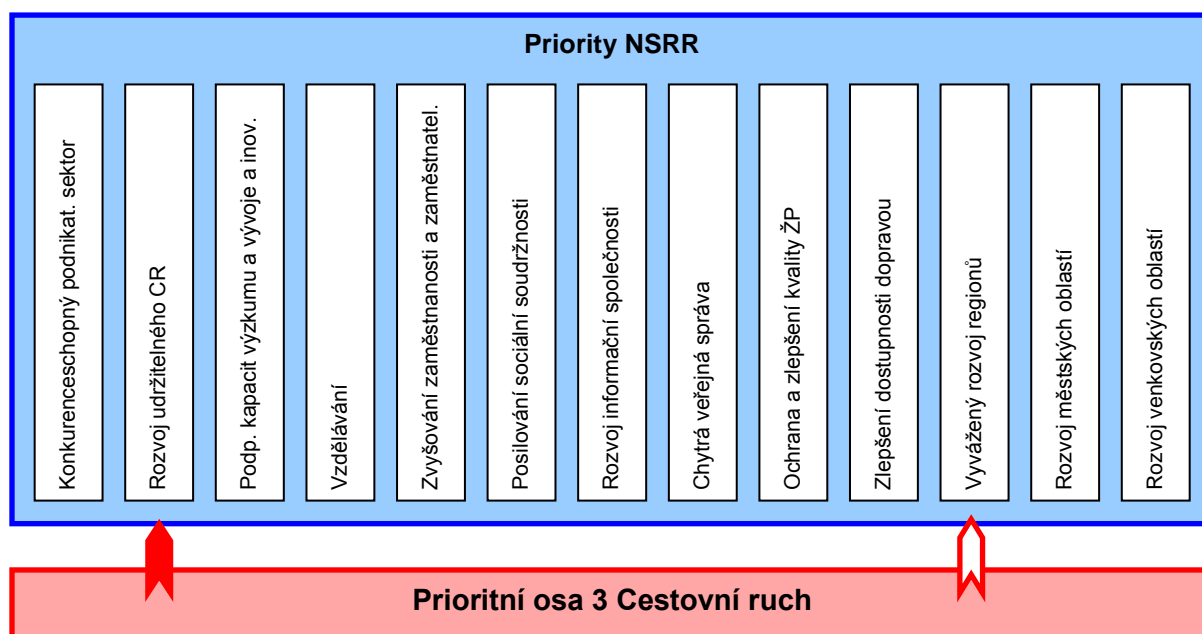
Tabulky s finančními plány jsou součástí kapitoly číslo 9 - Finanční zajištění ROP Severovýchod .

6.5 Prioritní osa 3: Cestovní ruch

Vazba ROP Severovýchod na NSRR v oblasti udržitelného cestovního ruchu je v regionu soudržnosti SV velmi silná, neboť jsou zde umístěny nejatraktivnější horské lokality ČR s možností zimní i letní rekreace turistů. V souladu se zjištěními analýz NSRR potenciál cestovního ruchu však není ani v tomto regionu v současné době zcela využíván, což je způsobeno nedostatečnou infrastrukturou a nízkou kvalitou základních i doplňkových služeb, ale také problémy spojenými s kvalifikovanou pracovní silou.

Prioritní osa Cestovní ruch by tedy měla přispět k rozvoji udržitelného cestovního ruchu na území regionu soudržnosti a naplňuje tak následující prioritu NSRR.

Obr. č. 20: Priority NSRR a prioritní osy č. 3 Cestovní ruch

6.5.A Výchozí stav

Region soudržnosti Severovýchod je charakteristický velkým potenciálem přírodních krás a kulturně-historických pamětihodností. Turisticky atraktivní místa jsou doprovázena celou řadou společenských, kulturních a sportovních událostí. Existují zde oblasti zvýšeného zájmu ze strany turistů a ostatních návštěvníků, do nichž se více soustředila nabídka ubytovacích a stravovacích kapacit, aktivního odpočinku, informační centra a řada souvisejících služeb cestovního ruchu. Intenzivnější rozvoj infrastruktury a služeb cestovního ruchu tak víceméně kopíruje oblasti s výrazně vyšším potenciálem cestovního ruchu v tradičním pojetí.

Objektivní podmínky (přírodní prostředí, kulturní a historické dědictví, atd.) pro všechny segmenty cestovního ruchu existují prakticky ve všech krajích. Subjektivní podmínky rozvoje cestovního ruchu jsou však velmi diferencované a ekonomický potenciál cestovního ruchu v regionu je poměrně nevyvážený. Koordinace aktivit CR na území turistických regionů a oblastí buď zcela chybí, nebo je nedostatečná. Neexistuje systematická podpora organizací cestovního ruchu (destinačních společností) (jedná se zejména o vytváření vztahů veřejné a soukromé sféry na principu partnerství). Naléhavá je také potřeba zkvalitňování a funkčního propojení stávajících regionálních informačních systémů zahrnujících mj. také síť turistických informačních center. Absentují aktivity a činnosti, které mají zajistit standardní úroveň některých služeb nebo produktů a vybrané infrastruktury cestovního ruchu požadované zejména zahraničními turisty. Jedná se zejména o dodržování mezinárodně obvyklých standardů služeb, které je třeba považovat za jednu z nezbytných podmínek konkurenceschopnosti nabídky cestovního ruchu. Nedostatečný je rovněž marketing zaměřený na prosazování atraktivních lokalit.

Infrastruktura cestovního ruchu v regionu prošla v posledních letech významnými změnami, zejména docházelo ke zvýšení počtu ubytovacích zařízení a jejich lůžkové kapacity. Nová výstavba však byla koncentrována spíše do turistických středisek celostátního významu (Krkonoše, Jizerské hory), v menší míře potom do ostatních méně známých středisek. Poptávka po službách tak není uspokojena z důvodu nízké kapacity nebo nevyhovující struktury a především kvality ubytovacích zařízení a služeb.

Rozvoj cestovního ruchu na území je limitován malou aktivitou a nápaditostí subjektů cestovního ruchu v sestavování programových nabídek, směřujících k vícedenním pobytům, nedostatečnou propagací regionů a stále nízkou úrovní informační obsluhy. Přitom vedle dnes již tradičních kategorií cestovního ruchu (např. cykloturistika) má celý region velmi dobré podmínky pro rozvoj i dalších kategorií, v rámci kterých lze vytvářet mnoho nových produktů cestovního ruchu, např. v oblasti venkovské turistiky, hipoturistiky, adrenalinové turistiky, pevnostní a relaxační turistiky apod.

Naplnění specifického cíle ROP Severovýchod prostřednictvím prioritní osy 3 Cestovní ruch bude dosaženo jednak iniciací přirozeného a dosud neuvolněného potenciálu v tomto odvětví, jednak vhodnou kombinací podpory podnikání, podpory partnerství, propagace a informatiky a podpory procesu zachování kulturního a přírodního dědictví jak z vnitřních, tak z vnějších zdrojů při současném respektování specifík regionu.

Zdůvodnění typu veřejné intervence

Na území regionu Severovýchod existuje v oblasti cestovního ruchu významný specifický potenciál pro rozvoj trhu, ale tento potenciál nebyl v mnoha směrech a z různých důvodů soukromým sektorem buď objeven, respektive dostatečně využíván a rozvíjen. Smyslem veřejné intervence je tedy především stimulovat či přímo iniciovat aktivity, na jejichž základě bude oblast cestovního ruchu v regionu nadále rozvíjena a zároveň bude postupně docházet k naplňování strategického cíle prioritní osy.

Je nutné v rámci tohoto zdůvodnění zdůraznit, že nebudou podporovány aktivity v takových oblastech, kde si mnohem lépe poradí trh.

Území pro realizaci veřejné intervence nejsou striktně vymezena. Vzhledem k tomu, že v rámci socio-ekonomické analýzy ROP Severovýchod nebyly vyspecifikovány konkrétní typy regionů (resp. oblastí), do kterých má či nemá být směřována veřejná podpora, je třeba chápat tuto podporu jako víceméně plošnou pro území celého NUTS II Severovýchod s akcentem na podporu rozvoje CR ve venkovských oblastech. O příznání podpory jednotlivým projektům tak budou rozhodovat především jednoznačně stanovená výběrová kritéria.

Veřejnou podporu v rámci této prioritní osy je i přesto vhodné směřovat především do oblastí, kde je málo diverzifikovaný potenciál pro ekonomický rozvoj a přitom zároveň vysoký potenciál pro rozvoj CR. V těchto případech je odůvodněná i forma přímé podpory soukromým subjektům, a to zejména do oblastí zkvalitňování infrastruktury pro CR. Zde je možnost realizovat podporu i relativně menším projektům, a to i bez zohlednění obecně deklarovaného integrovaného přístupu.

Strategie udržitelného cestovního ruchu

Značnou část regionu soudržnosti NUTSII Severovýchod pokrývají území NATURA 2000 (řádově jde o desítky lokalit). NATURA 2000 je soustava chráněných území, které vytvářejí na svém území podle jednotných principů všechny státy Evropské unie. Cílem této soustavy je zabezpečit ochranu těch druhů živočichů, rostlin a typů přírodních stanovišť, které jsou z evropského pohledu nejcennější, nejvíce ohrožené, vzácné či omezené svým výskytem jen na určitou oblast (endemické).

Z výše zmíněného důvodu je jedním z cílů prioritní osy 3 Cestovní ruch také zavedení a rozvoj projektů odpovídajících strategii udržitelného cestovního ruchu. Směrnice o stanovištích obsahuje doporučení státům při realizaci sítě. Cestovního ruchu se dotýkají především články 2 a 6. V souladu s nimi (ale i dalšími požadavky) musí projekty cestovního ruchu v krajinách sítě NATURA 2000 respektovat biodiverzitu a zároveň cíle obou Směrnic. U každého projektu v rámci cestovního ruchu, který má být realizován na takovém typu území je nepřijatelné, aby měl na něj negativní dopad. Toto je předmětem kritérií přijatelnosti. Žadatel musí prokázat minimálně skutečnost, že projekt má neutrální dopad na životní prostředí. V případě, že má projekt pozitivní dopad, je bodově zvýhodněn při bodování projektu.

6.5.B Globální cíl a specifické cíle prioritní osy

6.5.B.1 Globální cíl prioritní osy Cestovní ruch

Zvýšit efektivnost využití přírodního a kulturního potenciálu regionu

Cílem prioritní osy je zvýšení podílu cestovního ruchu na hospodářské prosperitě regionu a zaměstnanosti prostřednictvím využití stávajícího potenciálu regionu a zlepšením kvality a rozsahu infrastruktury a služeb cestovního ruchu při respektování zásad trvale udržitelného rozvoje. Je třeba usilovat o to, aby se cestovní ruch stal jedním z faktorů snižujících negativní regionální disparity.

Prioritní osa je koncipována jako důležitý nástroj rozvoje prosperity regionu soudržnosti. Navržené oblasti intervencí jsou rozpracovány jako řada opatření zaměřených na rozvoj infrastruktury a služeb pro cestovní ruch s dopadem na vytváření zaměstnanosti. Soustředěné úsilí bude rovněž věnováno podpoře investic pro zkvalitnění infrastruktury cestovního ruchu včetně rekonstrukce kulturních a technických památek jako atraktivit CR na území regionu. Specifickou formou podpory v rámci této prioritní osy budou intervence směřující k zajištění lepší dopravní dostupnosti turistických území a atraktivit. Aktivity podporované v rámci této prioritní osy budou muset prokázat jasný ekonomický dopad; především by měly přilákat návštěvníky (zejména turisty) z ostatních regionů a ze zahraničí a zároveň měly by zapadat do širšího rámce programů rozvoje cestovního ruchu turistických oblastí na území regionu soudržnosti Severovýchod.

Za účelem podpory cestovního ruchu v regionu soudržnosti Severovýchod si klade Regionální operační program v rámci prioritní osy Cestovní ruch následující specifické cíle, které odpovídají potřebám rozvoje cestovního ruchu a které vyplývají ze socioekonomické analýzy a analýzy SWOT. Při jejich formulaci byly zohledněny cíle NSRR. Cíle jsou v souladu s nařízením EK o Evropském fondu regionálního rozvoje.

Specifické cíle prioritní osy Cestovní ruch

- **Zvýšit kvalitu a rozšířit spektrum infrastruktury pro rozvoj cestovního ruchu**
- **Zvýšit kvalitu služeb cestovního ruchu a jejich efektivní koordinace**

Specifický cíl - Zvýšit kvalitu a rozšířit spektrum infrastruktury pro rozvoj cestovního ruchu

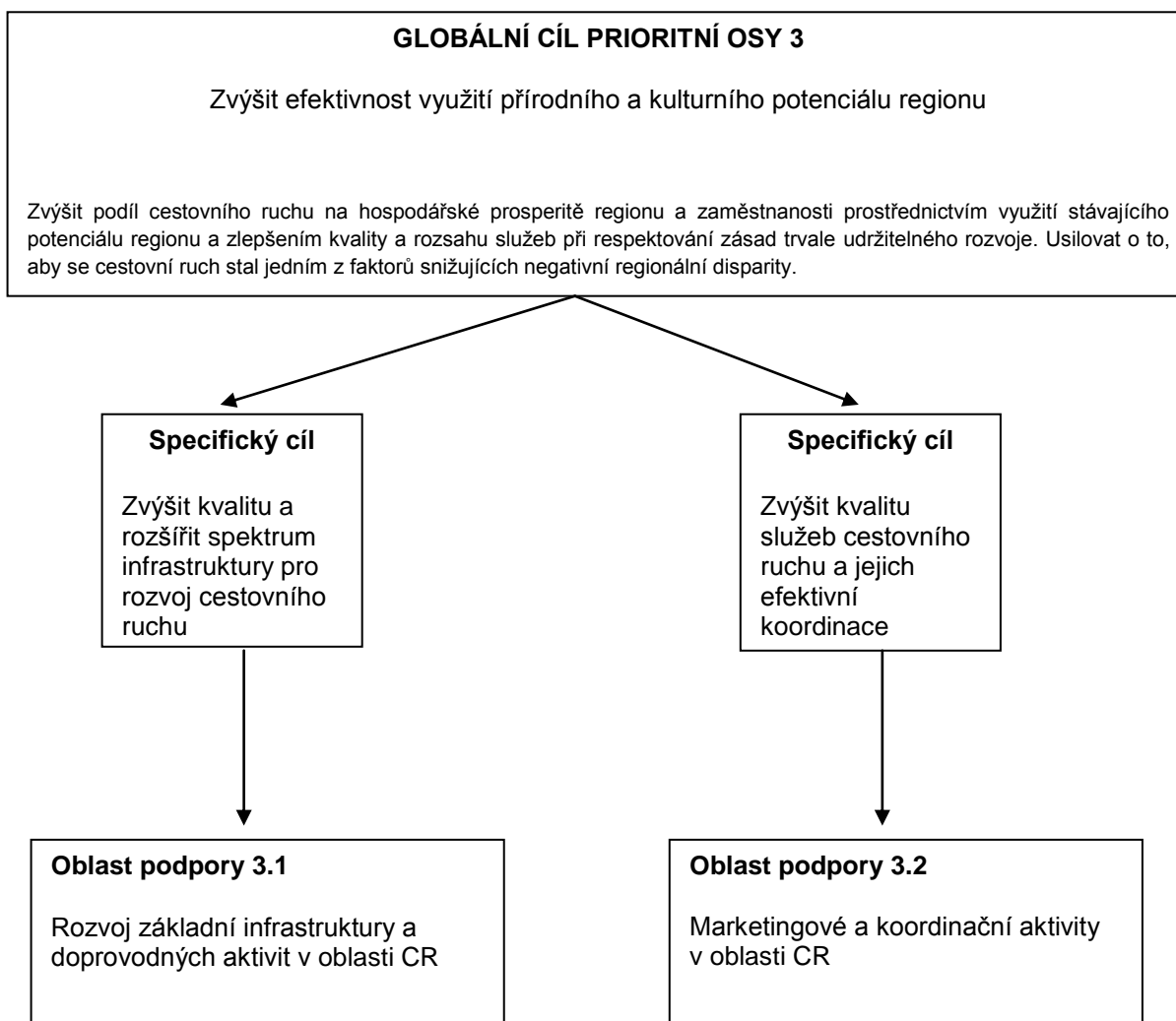
Tento cíl je zaměřen především na podporu investic do základní a doprovodné infrastruktury CR, tedy do materiálně-technického zabezpečení, které je důležitou podmínkou pro realizaci CR v regionu.

Specifický cíl je v rámci ROP Severovýchod rozvíjen prostřednictvím Oblasti podpory 3.1 Rozvoj základní infrastruktury a doprovodných aktivit v oblasti CR.

Specifický cíl – Zvýšit kvalitu služeb cestovního ruchu a jejich efektivní koordinace

Tento cíl je zaměřen především na podporu investic do zkvalitnění širokého spektra služeb cestovního ruchu, podporu tvorby nových produktů a programů cestovního ruchu (balíčků služeb) s využitím stávajícího potenciálu, vytváření a zajištění efektivnější a cílenější koordinace rozvojových a marketingových aktivit na území regionu soudržnosti Severovýchod. Kvalita poskytovaných služeb má nejzásadnější vliv zejména na návštěvnost regionu a tím potažmo ovlivňuje další celkový rozvoj CR v území. Specifický cíl je v rámci ROP Severovýchod rozvíjen prostřednictvím Oblasti podpory 3.2 Marketingové a koordinační aktivity v oblasti CR.

Obr. č. 21: Strom cílů – Prioritní osa 3: Cestovní ruch

6.5.C Strategie

Velkou příležitostí pro rozvoj CR v regionu soudržnosti Severovýchod je předpokládané zvýšení atraktivity ČR jako destinace mezinárodního CR ve spojení s difúzí návštěvníků Prahy do ostatních krajů, dále narůstající zájem turistů o nové specifické produkty CR a vytvoření funkčního systému koordinace aktivit v CR. V případě možnosti zvýšení atraktivity nebo pravděpodobnosti úspěchu vystupují do popředí další příležitosti jako je rozvoj nových forem CR, využití dobrého jména známých zimních středisek pro rozšíření celkového produktu „zimní turistika“, rozšíření nabídky služeb kulturních institucí pro rozvoj CR, zvýšení významu a využití kulturních památek pro rozvoj CR a v neposlední řadě také rozvoj přeshraniční spolupráce.

Z matice rizik vyplývá několik ohrožení s nejvyšší vahou a pravděpodobností výskytu události (např. pokračující absence skutečné národní strategie CR či neexistence garancí dlouhodobých finančních toků do rozvoje CR, zhoršování stavu historických objektů a turistické infrastruktury z důvodu jejich nedostatečného financování, zahlcení turistických oblastí individuální automobilovou dopravou. Podrobněji je potřeba prozkoumat rizika vyplývající např. z nedostatečně rychle se rozvíjející adekvátní organizační, řídicí a informační infrastruktury pro CR, nízké konkurenceschopnosti některých méně atraktivních oblastí, nekoordinovaného rozvoje a nízké kvality služeb v CR, nízké míry koexistence mezi podmínkami ochrany ŽP a požadavky na rozvoj CR.

V regionu soudržnosti Severovýchod v oblasti CR patří mezi silné stránky s vysokou důležitostí a vysokým vlivem především významný přírodní potenciál, atraktivní území s dobrými předpoklady pro rozvoj CR, pestrost různých typů krajín a atraktivních přírodních lokalit, bohaté kulturně-historické dědictví regionu včetně památky zařazené do seznamu UNESCO, oblast vhodná pro celoroční rekreační pobyty, sportovní aktivity. Je třeba udržet a rozvíjet i další silné stránky, jako např. vybudovanou základní technickou a turistickou infrastrukturu, kvalitní síť tradičních pěších tras, rozvíjející se nabídku a zlepšující se kvalitu zimních středisek celostátního významu aj.

Matice slabých stránek ukazuje, co je potřeba řešit prioritně. Je to zejména nedostatečně využitý potenciál CR v důsledku nesystémové koordinace a neefektivní propagace, neodpovídající skladba a kvalita převažující základní infrastruktury cestovního ruchu, absence (nebo malá nabídka) doprovodné infrastruktury a služeb (aktivit) v zimních i letních střediscích cestovního ruchu i mimo tato střediska, absence informačního a orientačního systému CR v některých částech turistických regionů, nedostatek finančního kapitálu (soukromého i veřejného) pro investice do CR, nízký počet kategorizovaných a certifikovaných ubytovacích zařízení, nedostatečný rozvoj a uplatňování organizace CR (destinační management). Dále je třeba řešit nedokončenou realizaci cykloturistických tras, malý počet ucelených produktů cestovního ruchu, problémy s horší dostupností a nedostatečným dopravně-technickým infrastrukturním zázemím některých turistických území a atraktivit.

V souladu s principem koncentrace a při snaze soustředit investice a netříštit finanční podporu bude součástí hodnocení projektu posouzení integrovaného přístupu a celkového dopadu projektu.

Tab. č. 20: Koincidenční matice tématické SWOT a specifických cílů – priorita 3 Cestovní ruch

Koincidenční matice tématické SWOT a specifických cílů - priorita 3 - Cestovní ruch	SPECIFICKÉ CÍLE	
	Zvýšit kvalitu a rozšířit spektrum infrastruktury pro rozvoj cestovního ruchu	Zvýšit kvalitu služeb cestovního ruchu a jejich efektivní koordinace
SWOT		
SILNÉ STRÁNKY		
Významný přírodní potenciál, atraktivní území s dobrými předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu, pestrost různých typů krajiny a atraktivních přírodních lokalit (vodní plochy a toky, skalní města, chráněná území...)	XX	XXX
Oblast vhodná pro celoroční rekreační pobyty a sportovní aktivity	XXX	XXX
Vybudovaná základní technická a turistická infrastruktura (hotely, penziony, zařízení pro sportovní vyžití, značené trasy)	XXX	XXX
Rozvíjející se nabídka a zlepšující se kvalita zimních středisek celostátního významu	XXX	XX
Bohaté kulturně-historické dědictví regionu, včetně existence památky zařazené do seznamu UNESCO (zámek v Litomyšli)	X	XXX
cenová konkureschopnost základních služeb CR v mezinárodním kontextu	X	XXX
Kvalitní síť tradičních pěších tras	XXX	XX
SLABÉ STRÁNKY		
Nerovnoměrné rozložení intenzity rekreace a cestovního ruchu vzhledem k úrovni přírodní, sportovní a kulturní nabídky na území NUTS II Severovýchod, velká disproporce mezi rozvinutostí infrastruktury cestovního ruchu jednotlivých lokalit a rekreačních středisek	XXX	XXX
Nedostatek finančního kapitálu (soukromého i veřejného) pro investice do CR	XXX	XXX
Nedostatečně využitý potenciál cestovního ruchu v důsledku nesystémové koordinace a malé propagace	X	XXX
Problémy s horší dostupností a nedostatečným dopravně-infrastrukturním zázemím některých turistických území a atraktivit CR	XXX	XX
Malý počet ucelených produktů cestovního ruchu	XX	XXX
Nedostatečný rozvoj a uplatňování organizace cestovního ruchu (destinačního managementu)	X	XXX
Nerovnoměrná a neodpovídající kvalita převažující nabídky ubytovacích a stravovacích služeb, struktura neodpovídající poptávce	XXX	XX
Absence (nebo malá nabídka) doprovodné infrastruktury a služeb (aktivit) v zimních i letních střediscích cestovního ruchu	XXX	XX
Absence informačního a orientačního systému cestovního ruchu v některých částech turistických regionů	X	XXX
Nízká výťažnost ubytovacích kapacit	XXX	XX
Nedokončená realizace cykloturistických tras (neucelený systém cyklotras, absence služeb na cyklotrasách, nekvalitní povrchy využívaných komunikací)	XXX	XX
Nízký počet kategorizovaných a certifikovaných ubytovacích zařízení	XXX	XX
Absence profesních sdružení podnikatelů v CR	X	XXX
PŘÍLEŽITOSTI		
Zvýšení atraktivity ČR jako destinace mezinárodního CR	XX	XXX
Rozvoj nových forem cestovního ruchu	XXX	XXX
Narůstající zájem turistů o nové, specifické produkty cestovního ruchu	XXX	XXX
Využití dobrého jména známých zimních středisek pro rozšíření celkové nabídky produktu „zimní turistika“	XXX	XXX

Rozvoj přeshraniční spolupráce v oblasti CR		XX	XX
Vytvoření funkčního systému koordinace aktivit v CR, založeného na vzájemné spolupráci krajů, soukromé i státní sféry, zájmových a profesních organizací		XX	XX
Růst zájmu ze strany turistů o využití kulturních specifíků regionů (tradiční řemesla, lidové kultury)		X	XXX
Rozvoj kongresové a incentivní turistiky		XXX	XXX
Rozšíření nabídky služeb kulturních institucí pro rozvoj cestovního ruchu		X	XXX
Difúze návštěvníků Prahy do ostatních krajů ČR		XX	XX
Zvýšení kulturního významu a využití kulturních památek pro rozvoj cestovního ruchu		XX	XX
Využití principů trvalé udržitelnosti pro větší přitažlivost a konkurenceschopnost turistických regionů, postupný přechod z certifikace kvality na další stupeň – certifikaci ekologickou		XX	XX
OHROŽENÍ			
Odliv části zahraniční poptávky v důsledku nenalezení odpovídající nabídky (ubytování, stravování, komplexní produkty cestovního ruchu) a kvality ze strany subjektů angažovaných v cestovním ruchu		XXX	XXX
Nekoordinovaný rozvoj a nízká kvalita služeb v cestovním ruchu (nedostatečná nabídka ubytovacích a gastronomických služeb)		XXX	XXX
Nízká konkurenceschopnost některých méně atraktivních oblastí		XXX	XXX
Zhoršování stavu historických objektů a turistické infrastruktury z důvodu jejich nedostatečného financování		XXX	XX
Nejsou garantovány dlouhodobé finanční toky (zdroje) do rozvoje CR		XXX	XXX
Zahlcení turistických oblastí individuální automobilovou dopravou zanedbáním podpory veřejné dopravy, zejména železniční		XXX	X
Přetížení vyhlášených zimních i letních středisek		XXX	X
Nedostatečně rychle se rozvíjející adekvátní organizační, řídicí a informační infrastruktura pro cestovní ruch		XXX	XXX
Nízká míra koexistence mezi podmínkami ochrany životního prostředí a požadavky na rozvoj cestovního ruchu		XXX	XX
Pokračující absence skutečné národní strategie CR		X	XXX
Úbytek trvale bydlících obyvatel z krajinně a turisticky nejhodnotnějších oblastí		XX	XX

Legenda:

Vazba: X - velmi slabá až slabá, XX - střední až silná, XXX - velmi silná

6.5.D Oblast podpory 3.1: Rozvoj základní infrastruktury a doprovodných aktivit v oblasti CR

Tato oblast podpory rozvíjí specifický cíl Zvýšit kvalitu a rozšířit spektrum infrastruktury pro rozvoj cestovního ruchu.

Smyslem oblasti podpory je v prvé řadě zkvalitnit stávající potenciál základní infrastruktury v regionu. V rámci níže uvedených aktivit budou podpořeny projekty směřující ke zvyšování standardu a rozšíření nabídky ubytovacích a stravovacích zařízení a návazných služeb v příslušných turistických regionech na území regionu soudržnosti Severovýchod. Oblast podpory je zaměřena také na podporu zkvalitňování a rozšiřování širokého spektra standardních i doposud nestandardních prvků doprovodné infrastruktury, které přispívají k atraktivitě území z hlediska cestovního ruchu. Ke zvýšení atraktivity regionu bude přispívat i podpora revitalizace kulturně-historických a technických památek, které mají jasně definovatelnou vazbu na rozvoj CR. Nedílnou součástí je rovněž zajištění lepší dopravní přístupnosti do turistických středisek a k atraktivitám CR včetně zajištění nezbytného technického zázemí.

Veřejnou podporu v rámci této oblasti podpory je vhodné směřovat především do oblastí, kde je málo diverzifikovaný potenciál pro ekonomický rozvoj a přitom zároveň vysoký potenciál pro rozvoj CR. Vzhledem k trendům na straně poptávky na trhu cestovního ruchu a k rozvoji netradičních forem a atraktivit cestovního ruchu nelze a není vhodné předem striktně vymezovat konkrétní území pro směřování podpory. V těchto případech je odůvodněná i forma přímé podpory soukromým subjektům, a to zejména do oblastí zkvalitňování infrastruktury pro CR. Podpora bude prioritně zaměřena na projekty vzniklé na bázi integrovaného přístupu.

6.5.D.1 Specifikace oblasti podpory

- **Modernizace a zvyšování kapacit základní infrastruktury cestovního ruchu**
- **Obnova a rozvoj doprovodné infrastruktury pro cestovní ruch**
- **Podpora revitalizace kulturně-historických a technických památek s cílem zvýšit atraktivitu území z hlediska CR**
- **Podpora zajištění dostupnosti turistických atraktivit**
- **Tvorba produktů a propagace infrastruktury CR podporované v rámci dané oblasti podpory**

6.5.D.2 Globální a operační cíle oblasti podpory

Globální cíl:

- ***Kvalitní infrastruktura a široké spektrum služeb pro rozvoj cestovního ruchu v regionu***

Operační cíle:

- ***Vysoká kvalita a dostačující kapacita základní infrastruktury cestovního ruchu***
- ***Rozvinutá doprovodná infrastruktura pro cestovní ruch na území regionu***
- ***Dobrá dostupnost turisticky atraktivních míst a památek pro návštěvníky***
- ***Využití atraktivit a specifík regionu prostřednictvím široké nabídky produktů cestovního ruchu***

6.5.E Oblast podpory 3.2: Marketingové a koordinační aktivity v oblasti CR

Tato oblast podpory rozvíjí specifický cíl Zvýšit kvalitu služeb cestovního ruchu a jejich efektivní koordinace. Smyslem je v první řadě zefektivnit stávající systémy marketingu a koordinace rozvoje cestovního ruchu. Podpora v rámci této oblasti se bude týkat především činnosti a rozvoje organizací cestovního ruchu (destinačního managementu), realizace partnerství (PPP) v cestovním ruchu a podpory marketingových aktivit CR. Nedílnou součástí je rovněž podpora budování, rozvoje a vzájemného propojování informačních systémů v turistických regionech na území regionu soudržnosti Severovýchod. V rámci níže uvedených aktivit budou také podpořeny projekty zaměřené na zpracování různých podkladových materiálů analytického nebo koncepčního charakteru nezbytných pro plánování v oblasti rozvoje cestovního ruchu. Tato oblast podpory je také logicky provázána prostřednictvím aktivity týkající se zavádění nových produktů a programů CR s Oblastí podpory 3.1. Obdobně jako u Oblasti podpory 3.1 je i přes deklarovanou plošnou podporu v rámci celého území vhodné veřejnou podporu v rámci této oblasti směřovat především do území, kde je málo diverzifikovaný potenciál pro ekonomický rozvoj a přitom zároveň vysoký potenciál pro rozvoj CR. Obdobně jako u Oblasti podpory 3.1 však nelze a není vhodné předem striktně vymezovat konkrétní území pro směřování podpory. V rámci této oblasti podpory lze také dosáhnout významného rozvojového efektu pomocí níže uvedených „měkkých“ forem podpory zejména u území s diverzifikovaným potenciálem ekonomického rozvoje, kde není CR klíčovým zdrojem růstu. Relevantní pro tato území jsou zejména podporované aktivity realizovatelné v rámci organizace CR - destinačního managementu (analýza poptávky, marketing, nabídka produktů apod). Podpora bude prioritně zaměřena na projekty vzniklé na bázi integrovaného přístupu.

6.5.E.1 Specifikace oblasti podpory

- Podpora zpracování analytických a koncepčních materiálů v oblasti CR
- Podpora vzniku a činnosti organizací CR a podpora partnerství v cestovním ruchu
- Marketingová podpora cestovního ruchu
- Budování a rozvoj informačních systémů CR
- Podpora produktů a programů CR

6.5.E.2 Globální a operační cíle oblasti podpory**Globální cíl:**

- *Trvalý zájem turistů o region zajištěný koordinovaným rozvojem a propagací místních produktů cestovního ruchu*

Operační cíle:

- *Kvalitní marketing a propagace produktů cestovního ruchu v regionu*
- *Funkčně provázané informační systémy a koordinace cestovního ruchu v regionu*
- *Efektivní zavádění nových atraktivních produktů cestovního ruchu*

6.5.F Kategorizace oblastí podpory

E Kategorie pomoci ze strukturálních fondů pro programovací období 2007 - 2013 jsou stanoveny přílohou č. II. prováděcího nařízení o detailních pravidlech pro aplikaci obecného nařízení a sestávají z věcného vymezení způsobilé oblasti podpory a příslušného kódu. Každá oblast podpory může zahrnovat jednu nebo více kategorií v závislosti na specifických / operačních cílech oblasti podpory.

Kategorie	Název
24	Cyklistické stezky
55	Propagace přírodního bohatství
56	Ochrana a rozvoj přírodního dědictví
57	Jiná podpora zlepšení služeb cestovního ruchu
58	Ochrana a zachování kulturního dědictví

6.5.G Forma podpory

Nevratná přímá pomoc (dotace).

Míra spolufinancování z prostředků EU(SF) bude v novém programovém období 2007 - 2013 vztahována pouze ke způsobilým veřejným výdajům.

Výše podpory ze strukturálních fondů (ERDF) může dosáhnout až 85 % celkových veřejných způsobilých výdajů projektů. V případech, kdy projekt bude zakládat veřejnou podporu ve smyslu čl. 87 odst. 1 Smlouvy o založení Evropského společenství, bude aplikováno nařízení Komise č. 1628/2006 ze dne 24.10.2006 o použití článku 87 a 88 Smlouvy na vnitrostátní regionální investiční podporu. Dle regionální mapy intenzity veřejné podpory schválené pro Českou republiku na období 2007 – 2013 nepřesáhne maximální intenzita poskytnuté podpory 40% způsobilých výdajů pro velké podniky, 50% pro střední podniky a 60% pro malé podniky. V určitých

případech je také možné aplikovat nařízení (ES) č. 1998/2006 o použití článků 87 a 88 Smlouvy na podporu de minimis.

Aby byla zajištěno vyšší soustředění investic a zabránilo se tříštění finančních prostředků, budou podporovány jen projekty s minimální vyšší celkových způsobilých výdajů dle následující tabulky:

Oblast podpory	Minimální výše CZV (mil. CZK)
3.1. – Rozvoj základní infrastruktury a doprovodných aktivit v oblasti cestovního ruchu	5
3.2. – Marketingové a koordinační aktivity v oblasti cestovního ruchu	1

6.5.H Typ podpory

Individuální projekty.

6.5.I Indikátory a jejich kvantifikace

Specifikace a kvantifikace indikátorů pro hodnocení specifických cílů prioritních os/oblastí podpory jsou součástí kapitoly číslo 7 - Indikátory pro monitoring a evaluaci.

6.5.J Příjemci

- Kraje
- Obce
- Organizace zřizované nebo zakládané kraji a obcemi
- Dobrovolné svazky obcí
- Nestátní neziskové organizace
- Zájmová sdružení právnických osob
- Podnikatelské subjekty

Tito příjemci budou naplňovat jednotlivé intervenční oblasti této prioritní osy. Detailní určení příjemců v závislosti na intervenční oblasti je popsáno v prováděcím dokumentu.

6.5.K Cílové skupiny

- Obyvatelé regionu a pracující v regionu
- Domácí i zahraniční návštěvníci regionu a turisté
- Místní podnikatelé a subjekty zajišťující služby
- Subjekty působící v neziskovém sektoru, profesní sdružení, obce a svazky obcí

6.5.L Velké projekty

V regionu soudržnosti Severovýchod nejsou uvažovány.

6.5.M Flexibilita (křížové financování)

Operační program je financován pouze z ERDF. Křížové financování dává možnost doplňkovým způsobem v rámci stanoveného limitu na prioritní osu financovat opatření (aktivity) spadající do oblasti ESF, pokud jsou taková opatření (aktivity) nezbytná pro uspokojivé provádění projektu a přímo s ním souvisí. Při aplikaci křížového financování bude postupováno v souladu s „Pokyny pro křížové financování na programové období 2007 – 2013“ vydanými na národní úrovni tak, aby byla dodržena příslušná ustanovení nařízení ES.

V oblasti podpory 3.2 Marketingové a koordinační aktivity v oblasti cestovního ruchu je podpora je směřována do této prioritní osy:

Křížové financování může být využito na aktivity:

- vzdělávací aktivity související s potřebou rozvoje lidských zdrojů v oblasti cestovního ruchu (především vzdělávání aktérů cestovního ruchu)

V součinnosti s

- OP LZZ , oblast podpory 1.1 Zvýšení konkurenceschopnosti podniků

Již v žádosti o poskytnutí dotace si žadatel zvolí možnost křížového financování, resp. aktivity, které budou v rámci křížového financování realizovány. Potřebnost a relevance těchto aktivit bude posouzena při hodnocení projektu a v případě, že budou odsouhlaseny a projekt vybrán k financování, bude finanční alokace na tyto aktivity uvedena ve smlouvě o poskytnutí dotace. Vývoj čerpání v rámci křížového financování žadatel uvede v každé monitorovací zprávě s žádostí o platbu, kde bude sledováno nepřekročení stanoveného limitu příspěvku Společenství.

6.5.N Koordinace s intervencemi dalších programů

Prioritní osa 3 Cestovní ruch ROP Severovýchod má vazbu na tyto celostátně či regionálně zaměřené operační programy:

Integrovaný operační program

Společným tématem ROP Severovýchod a Integrovaného operačního programu je podpora řízení a managementu cestovního ruchu, zavádění standardů, propagace, rozvoj produktů a marketingové podpory cestovního ruchu. Zatímco těžiště intervencí ROP Severovýchod spočívá v aktivitách pouze s regionálním dopadem, IOP soustřeďuje svou pozornost na projekty nadregionálního, národního, příp. mezinárodního charakteru.

Další oblastí podpory IOP s vazbou na cestovní ruch je Národní podpora využití potenciálu kulturního dědictví. Jedná se o budování a modernizaci objektů sloužících k ochraně, uchování a dalšímu využití kulturního dědictví, tvorbu nových produktů z této oblasti a prezentaci kulturního bohatství s využitím pro cestovní ruch. IOP také podporuje komplexní obnovu a využití sítí kulturních památek s potenciálem pro cestovní ruch ležících na území více NUTS II.

Pro zajištění významných synergických efektů mezi ROP SV a IOP vybere ŘO ROP SV projekty schválené v rámci oblasti podpory 5.1 IOP, ke kterým vyhlásí tzv. řízené výzvy. V rámci IOP se totiž podpora zaměřuje na lepší využití kulturního dědictví ČR prostřednictvím omezeného rozsahu projektů zaměřených na rozšíření a modernizaci veřejných kulturních služeb a rozvoj kulturního průmyslu (budování tematicky specializovaných národních center pro vybrané segmenty kulturního dědictví, vzorové projekty obnovy vybraných konkrétních nemovitých památek, zdokonalení infrastruktury pro moderní kulturní služby). ROP SV podpoří realizaci projektů v oblasti cestovního ruchu zaměřených na komplementární aktivity k projektům podporovaných v rámci Integrovaného operačního programu, oblasti podpory 5.1, a to prostřednictvím řízených výzev, které jsou zaměřeny na předkládání projektů v oblasti cestovního ruchu ROP Severovýchod a které tematicky, časově a místně navazují na projekty předložené do Integrovaného operačního programu. V rámci těchto řízených výzev je v ROP SV možná i podpora projektů podporující cestovní ruch u památek nadregionálního, národního popř. mezinárodního charakteru. Řídící orgány obou operačních programů zajistí, že jednotlivé aktivity budou podpořeny vždy pouze z jednoho programu.

OP Česká republika – Polská republika 2007 - 2013

Operační program Česká republika – Polská republika 2007 – 2013 je zaměřen na využití historického a kulturního dědictví a rozvoj kulturní infrastruktury a služeb v příhraniční oblasti, čímž doplní obdobné aktivity ROP Severovýchod, jež jsou zaměřeny dovnitř regionu. Rozdíl mezi těmito programy spočívá zejména v odlišném teritoriálním zaměření podpor.

OP Svobodný stát Sasko – Česká republika 2007- 2013

Operační program Svobodný stát Sasko – Česká republika 2007 – 2013 je zaměřen na rozvoj potenciálu cestovního ruchu v oblasti vytváření marketingových strategií a kooperací. ROP Severovýchod obsahuje obdobné zaměření v oblasti marketingových a koordinačních aktivit, které jsou zacíleny na využití potenciálu cestovního ruchu v celém regionu. Rozdílnost obou programů spočívá v teritoriálním zaměření podpor.

EAFRD - Program rozvoje venkova

Z EAFRD je prostřednictvím Programu rozvoje venkova (PRV) podporována infrastruktura pro cestovní ruch pro začínající podnikatele s podnikatelskou historií kratší než 2 roky a s místem realizace projektu v obcích do 2 000 obyvatel. Podpory jsou zaměřeny na stavební obnovu a výstavbu ubytovacích a stravovacích zařízení s malou kapacitou, zařízení pro sportovní využití, budování turistických stezek. Nedílnou součástí je podpora nákupu technologií a zařízení, vybavení, počítačů, ale i vypracování marketingových studií ad. ROP Severovýchod je tematicky zaměřen obdobně v oblasti modernizace a zvyšování kapacit základní a doprovodné infrastruktury pro podnikatele s dvouletým uzavřeným účetním obdobím a podnikatele s podnikatelskou historií kratší než 2 roky a s místem realizace projektu v obcích nad 2 000 obyvatel. Výše investičních výdajů na 1 projekt není omezena. V oblasti zachování kulturního dědictví se PRV zaměřuje na investice v obcích do 500 obyvatel, zatímco v ROP Severovýchod je podpora zaměřena na investice v obcích nad 500 obyvatel

6.5.O Finanční plán

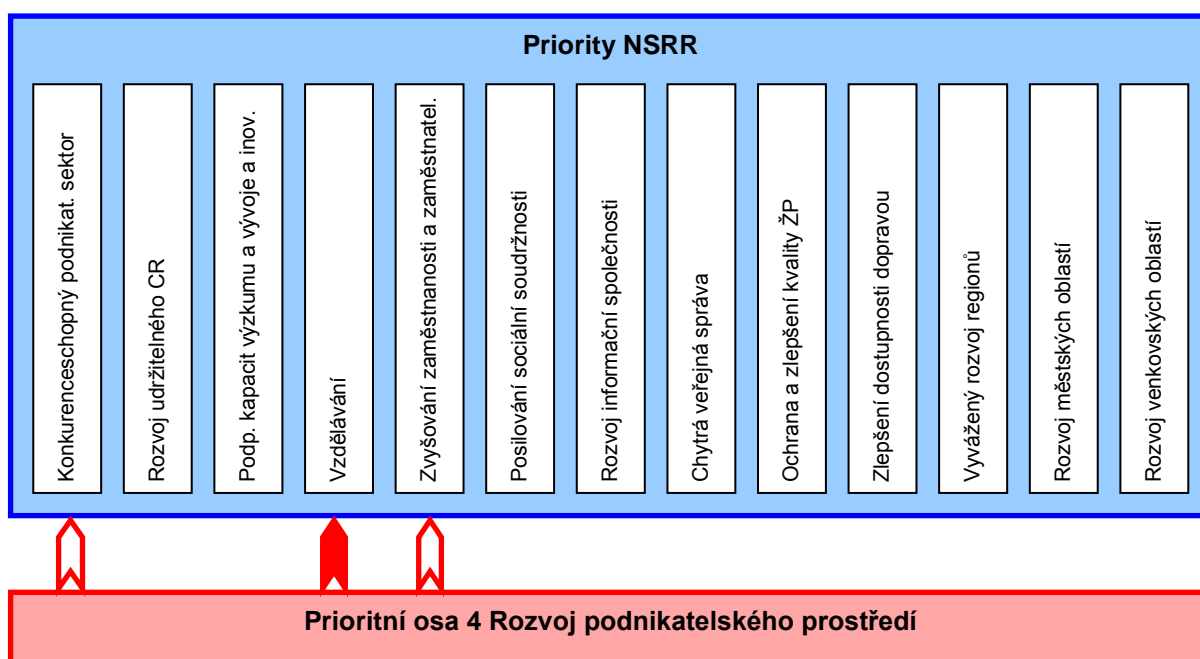
Tabulky s finančními plány jsou součástí kapitoly číslo 9 - Finanční zajištění ROP Severovýchod.

6.6 Prioritní osa 4: Rozvoj podnikatelského prostředí

Prioritní osa je koncipována jako důležitý nástroj dosažení globálního a specifického cíle ROP Severovýchod v oblasti zvyšování atraktivity regionu pro podnikání a investice. Jednotlivé oblasti veřejných intervencí jsou zaměřeny zejména na zlepšování podnikatelského prostředí formou podpory investic do infrastruktury, rozvoje spolupráce firem a vzdělávacích institucí a úřadů práce a podpory inovačních aktivit. Veřejné intervence prioritní osy přispějí k obnově a zlepšení využitelnosti stávajících zanedbaných a nevyužitých objektů a areálů vhodných pro podnikatelské využití. Přínosy prioritní osy lze spatřovat i v oblasti zvyšování zaměstnanosti absolventů vzdělávacích institucí formou získávání praktických znalostí a dovedností. Nezanedbatelný pozitivní vliv na růst prosperity regionu bude mít zvýšený počet inovačních aktivit, prostřednictvím kterých bude zvýšena výkonnost a konkurenceschopnost všech subjektů angažujících se v oblasti komercializace výstupů vědy, výzkumu a vývoje.

Prioritní osa Rozvoj podnikatelského prostředí svým zaměřením přispěje k naplnění hned několika priorit NSRR

Obr. č. 22: Priority NSRR a zaměření prioritní osy 4 Rozvoj podnikatelského prostředí

6.6.A Výchozí stav

Region soudržnosti Severovýchod je obecně hodnocen jako průmyslově-zemědělský region s velkým potenciálem rozvoje služeb. Pro ekonomický rozvoj v posledních letech je příznačný růst podílu zahraničních investic na hodnotách hlavních makroekonomických ukazatelů. V současnosti je motorem ekonomiky odvětví

výroby dopravních prostředků, výroba elektrických a optických přístrojů, kovozpracující průmysl, potravinářský průmysl, výroba strojů a zařízení a gumárenský a plastikařský průmysl. Na ústupu je tradiční textilní a oděvní průmysl.

Makroekonomické hodnocení regionu však zastírá existenci významných regionálních disparit. Na jedné straně existují aglomerace krajských měst s dobrou infrastrukturou, kvalifikovanou pracovní silou a početným zastoupením podnikatelských subjektů v progresivních průmyslových odvětvích a službách, na druhé straně periferní venkovské oblasti se špatným dopravním spojením, nedostatečnou technickou infrastrukturou a horší sociální a vzdělanostní skladbou obyvatelstva a silně podprůměrnou podnikatelskou aktivitou, jež se promítají do vysoké míry nezaměstnanosti.

Restrukturalizace ekonomiky v devadesátých letech minulého století přinesla s sebou útlum některých odvětví (textilní, oděvní a kožedělný průmysl, částečně i sklářství) a úpadek řady firem. Tento vývoj byl příčinou vzniku celé řady nevyužívaných a zanedbaných objektů a areálů (brownfields), které ztratily své původní využití, jsou opuštěné a jen snižují atraktivitu měst a obcí. Regenerace a revitalizace těchto nemovitostí si vyžádá značné investice, ty však přispějí ke znovuoobnovení funkčního využití těchto nemovitostí a následnému rozvoji nových aktivit a zvýšení zaměstnanosti.

Průmysl zaujímá stále rozhodující pozici v regionu. Vedle zavedených velkých firem se v posledním období na trhu čím dál více uplatňují drobné, malé a střední podniky (MSP), které formují zdravé podnikatelské prostředí a jsou stabilizujícím prvkem ekonomického prostředí. Zejména MSP zmírňují důsledky strukturálních změn, vytvářejí podmínky pro vývoj a zavádění nových technologií, rychleji se adaptují na požadavky a výkyvy trhu, které nejsou pro větší podniky zajímavé. Možnost plného využití potenciálu MSP v ekonomice je závislé na prostředí, kterým jsou obklopeny. Mezi negativně působící faktory patří jejich malá ekonomická síla, obtížný přístup ke kapitálu, horší přístup k odbornému vzdělávání, nižší dostupnost potřebných informací a poradenských služeb, dumpingové ceny dováženého zboží, konkurence obchodních řetězců vytvářených kapitálově silnými firmami. Problematickou oblastí podnikání nejen MSP je nedostatek kvalifikovaných pracovních sil, zejména mladých absolventů škol a učilišť. Firmy tak přicházejí o mladou perspektivní pracovní sílu, mladí lidé ztrácejí možnost získat první pracovní návyky a možnost pozdějšího kvalitního profesního uplatnění. Řešení tohoto problému spočívá v podpoře účinné a efektivní spolupráce firem, vzdělávacích institucí a úřadů práce s cílem zvýšit pracovní uplatnění absolventů škol cestou praktické výuky a získávání využitelných znalostí a dovedností.

Růst výkonnosti a konkurenceschopnosti regionu spočívá v podstatně rozsáhlejších komerčních využití výstupů vědy, výzkumu a vývoje cestou inovací produktů, služeb procesů apod. Obecně dochází k malému využití potenciálu, který region zcela určitě má v této oblasti. Většímu využití brání nízká míra spolupráce klíčových aktérů z řad vysokých škol, výzkumných a vývojových organizací a firem. Řešením je vytvoření inovačních strategií, které by analyzovaly současný stav, na základě spolupráce klíčových regionálních aktérů udaly směr budoucí spolupráce a byly jedním ze zdrojů, které by daly vzniknout pilotním inovačním projektům, které by nastartovaly inovace v regionu v podstatně větším rozsahu než jak je tomu v současnosti. Tyto aktivity by měly postupně vést k růstu angažovanosti dalších subjektů a vytvořit tak předpoklady pro růst výkonnosti a konkurenceschopnosti regionu v těch oblastech, ve kterých má již dnes předpoklady pro využití růstových možností.

Zdůvodnění veřejné intervence

Potřeba veřejné intervence je v této oblasti důležitá zejména z důvodu nutnosti odstranění, resp. alespoň částečného potlačení regionálních a strukturálních (odvětvových) disparit v oblasti trhu práce, snížení vysoké míry nezaměstnanosti formou nepřímé podpory rozvoje malého a středního podnikání. Podpora není teritoriálně omezena, a bude směřována do těch oblastí a těm příjemcům, kteří zajistí efektivní využití veřejných prostředků a maximální společenský přínos pro region.

6.6.B Globální cíl a specifické cíle prioritní osy

6.6.B.1 Globální cíl prioritní osy Rozvoj podnikatelského prostředí

Zvýšit atraktivitu regionu pro podnikání a investice

Cílem je prosperující region s kvalitním podnikatelským prostředím, kvalitní podnikatelskou infrastrukturou pro malé a střední podniky, a účinnou a efektivní spoluprací firem a vzdělávacích institucí vytvářející podmínky pro vznik nových pracovních příležitostí.

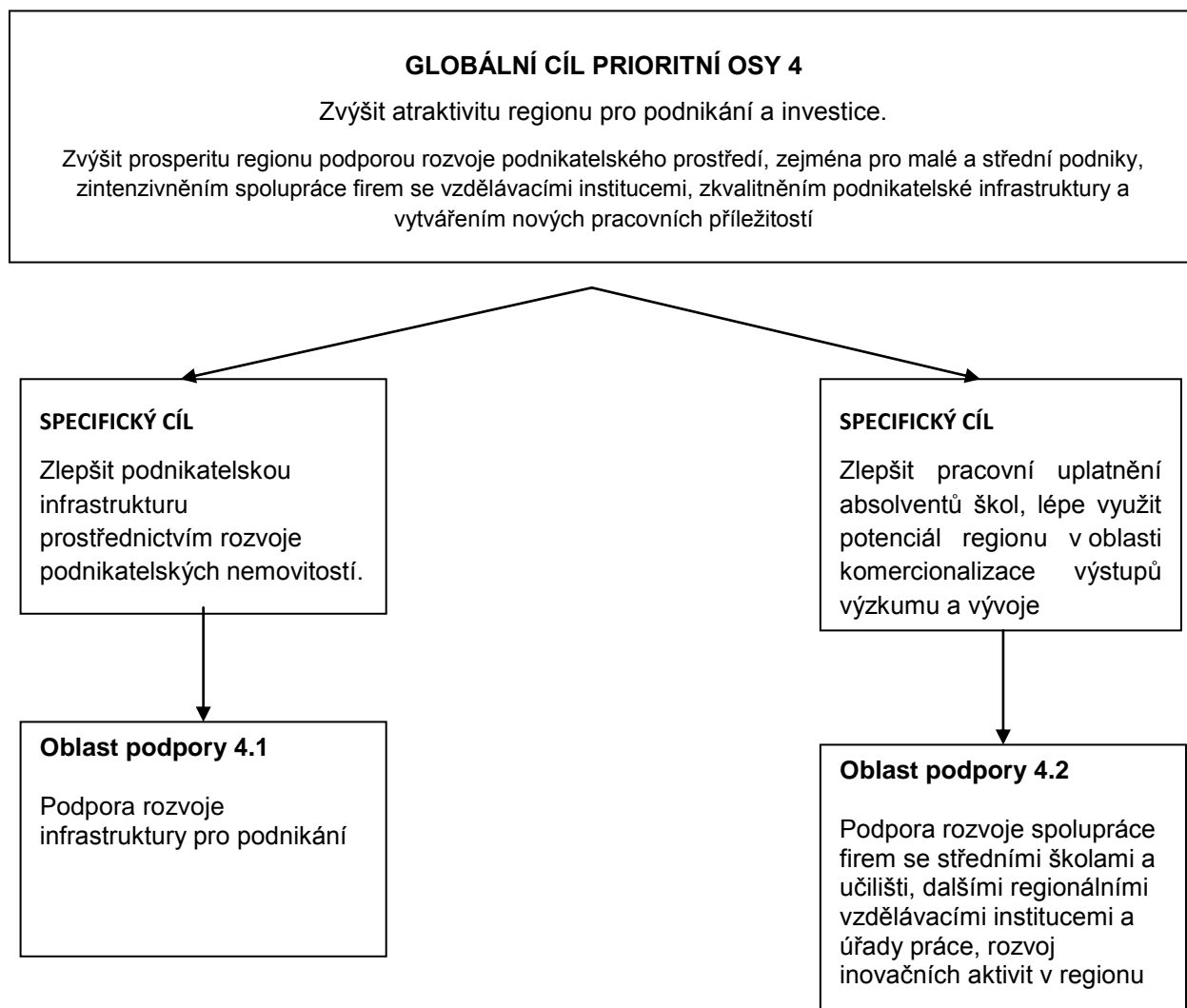
Prioritní osa Rozvoj podnikatelského prostředí vychází ze specifických cílů ROP Severovýchod . Je zaměřena na podnikatelskou infrastrukturu a na podporu spolupráce firem a vzdělávacích institucí jako nezbytných podmínek rozvoje a konkurenceschopnosti celého regionu.

Prioritní osa je rozvíjena prostřednictvím 2 specifických cílů, které odpovídají potřebám ekonomiky regionu. Jejich obsah a zaměření vyplynuly ze socioekonomické analýzy a analýzy SWOT. Při jejich formulaci byly zohledněny výsledky Národního rozvojového plánu ČR 2007 - 2013. Cíle jsou v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1080/2006 o Evropském fondu pro regionální rozvoj a o zrušení nařízení (ES) č. 1783/1999.

6.6.B.2 Specifické cíle prioritní osy Rozvoj podnikatelského prostředí

- ***Zlepšit podnikatelskou infrastrukturu prostřednictvím rozvoje podnikatelských nemovitostí.***
- ***Zlepšit pracovní uplatnění absolventů škol, lépe využít potenciál regionu v oblasti komercializace výstupů výzkumu a vývoje***

Obr. č. 23: Strom cílů – Prioritní osa 4: Rozvoj podnikatelského prostředí

6.6.C Strategie

Obsah a směr strategie ROP Severovýchod vychází ze závěrů socioekonomické analýzy a analýzy SWOT regionu. Prioritní osa „Rozvoj podnikatelského prostředí“ se zaměřuje na eliminaci slabých stránek regionu v oblasti tvorby příznivého podnikatelského prostředí, které do značné míry spoluurčuje ekonomickou prosperitu regionu. Součástí strategie je rovněž snaha využít existující příležitosti a stávajícího potenciálu kraje.

Velkou příležitostí pro povzbuzení ekonomického rozvoje regionu jsou investice do městských a venkovských brownfields za účelem jejich znovuoživení pro nejrůznější podnikatelské využití. Značnou úlohu mohou sehrát také investice do napojení průmyslových zón na dopravní a síťovou infrastrukturu. Synergie těchto oblastí podpor lze nalézt v souběžném růstu podnikatelských aktivit v těchto lokalitách, růstu pracovních příležitostí a zlepšení využití městských a venkovských částí s dopadem na jejich celkový vzhled. Vznik podnikatelských inkubátorů v těchto lokalitách s sebou přinese zcela nové aktivity a obchodní příležitosti související s inovačními aktivitami a následným růstem produktivity a konkurenceschopnosti jednak firem působících v těchto objektech, ale i firem spolupracujících na společných projektech. Výrazným impulsem pro růst inovačních aktivit budou inovační strategie krajů zpracované ve spolupráci s klíčovými subjekty vědy, výzkumu a vývoje a firmami působícími v této oblasti. V této oblasti kraje spatřují velký potenciál pro komercializaci výstupů vědy a výzkumu a růst prestiže regionu. Toto je významný důvod pro nasměrování zájmu krajských reprezentací na tuto oblast.

Region již dnes čelí rizikům souvisejícím s nedostatkem kvalifikovaných pracovních sil, zejména v technických oborech, což se v blízké budoucnosti může projevit v nižším ekonomickém růstu v důsledku poklesu konkurenceschopnosti produkce a služeb s nízkou přidanou hodnotou. Region tento problém bude řešit posilováním spolupráce firem, vzdělávacích institucí a úřadů práce. Nedostatek rozvojových ploch má již dnes za následek pokles zájmu investorů o některá území regionu s následným nepříznivým dopadem na pokles pracovních příležitostí. Zájem investorů je ohrožen i v souvislosti s nízkými výdaji regionu na vědu a výzkum, omezenými kapacitami komerčně realizovat výstupy výzkumu a vývoje. Absence inovačních strategií, případně jejich neúčinná realizace povede zcela určitě k poklesu zájmu investorů o region.

Silné stránky regionu spočívají v dlouhodobé tradici technického know-how, v diverzifikaci průmyslové základny po celém území regionu a ve významném počtu vysokých a středních škol schopných „dodávat“ na trh práce kvalifikovanou pracovní sílu. Některé vysoké školy jsou již dnes významnými centry výzkumu a vývoje. Těchto hlavních silných stránek je možné využít v oblastech, na které se zaměřují veřejné intervence ROP Severovýchod.

Slabé stránky spočívají v poměrně vysokém počtu nevyužitých objektů a areálů, které ztratily své původní určení. Regenerace a revitalizace těchto nemovitostí si vyžádá obrovské investice. Z hlediska využitelnosti ploch určených pro podnikatelské aktivity existuje problém s jejich využitelností z hlediska jejich připravenosti pro „okamžité“ využití, což má výrazný dopad na snížený zájem firem o vstup do regionu. To se projevuje zejména v jeho odlehlých částech, nebo v územích s vysokou mírou nezaměstnanosti. Velmi významnou slabou stránkou je absence nebo velmi nízká míra spolupráce vysokých škol a firem v oblasti komercializace výstupu výzkumu a vývoje. Tento nedostatek značně oslabuje potenciál výrobních firem a poskytovatelů služeb dodávat na trh produkty a služby s vysokou přidanou hodnotou.

Synergie s ostatními operačními programy

Veřejné intervence ROP Severovýchod se v prioritní ose Rozvoj podnikatelského prostředí zaměřují na ty oblasti, ve kterých lze vysledovat synergie spočívající ve využití efektů ze spolupráce veřejného a soukromého sektoru. Regionální veřejné intervence jsou součástí celé soustavy operačních programů ČR, a i přes odlišné tematické zaměření bude v konečném důsledku docházet k pozitivnímu vícenásobnému dopadu. Tematicky nejbližším je operační program Podnikání a inovace, jehož intervence jsou zaměřeny na vznik firem, technologický rozvoj, snižování energetické náročnosti, inovační aktivity, vzdělávání a poradenství. Dalším operačním programem, ve kterém lze spatřovat aktivity související s podnikáním, je Vzdělávání pro konkurenceschopnost a lidské zdroje a zaměstnanost. Spolupůsobením těchto programů lze zvýšit přínosy veřejných podpor a efektivně využít nabízené finanční zdroje strukturálních fondů.

V souladu s principem koncentrace a při snaze soustředit investice a netříštit finanční podporu bude součástí hodnocení projektu posouzení integrovaného přístupu a celkového dopadu projektu.

Tab. č. 21: Koincidenční matice tématické SWOT a specifických cílů – priorita 4 Rozvoj podnikání a inovace

Koincidenční matice tématické SWOT a specifických cílů - priorita 4 - Rozvoj podnikání a inovací	SPECIFICKÉ CÍLE	Zlepšit podnikatelskou infrastrukturu prostřednictvím rozvoje podnikatelských nemovitostí.	Zlepšit pracovní uplatnění absolventů škol v praxi formou zaškolení a osvojení praktických dovedností.
SWOT			
SILNÉ STRÁNKY			
Dlouhodobá tradice technického know-how díky tradici strojírenského, chemického, sklářského a elektrotechnického průmyslu		X	XX
Existence vysokých škol technického zaměření v regionu s vědeckovýzkumným potenciálem pro rozvoj inovačního podnikání		X	XX
Dostatečná diverzifikace průmyslové základny s výrazným podílem malých a středních firem a jejich relativně rovnoměrné zastoupení v regionu		XX	X
Významné zastoupení a růst počtu podniků se zahraniční majetkovou účastí a zahraničních firem		X	XX
SLABÉ STRÁNKY			
Vysoká četnost průmyslových a neprůmyslových brownfields, problematické využití starých průmyslových areálů a bývalých vojenských prostorů		XXX	X
Nedostatečně připravené a zainvestované rozvojové plochy pro podporu investic		XXX	X
Nesoulad a nedostatečná provázanost profesní přípravy s trhem práce – přetrvávající nedostatek technických odborníků zejména ve strojírenství a IT		X	XXX
Nedostatečné propojení a spolupráce vědeckého potenciálu vysokých škol a průmyslových podniků a firem v regionu		X	XXX
Nedostatečně rozvinutý sektor tzv. strategických služeb (IT, e-business, marketing, rozvoj lidských zdrojů)		X	XXX
Existence hospodářsky slabých mikroregionů, zejména venkovského charakteru, s nekvalitní infrastrukturou, nedostatkem stabilizovaných podnikatelských subjektů a pracovních příležitostí		XXX	X
PŘÍLEŽITOSTI			
Vytvoření systému investičních podpor a příprava ploch a areálů pro příchod nových investorů orientovaných na produkci s vyšší přidanou hodnotou		XXX	X
Využití transferu inovací ke zvýšení konkurenceschopnosti všech subjektů v regionu; vznik a rozvoj podnikatelských inkubátorů, technologických a vědeckotechnických parků		XXX	XX
Rozvoj strategických služeb, progresivních oborů s vysokou přidanou hodnotou a high-tech průmyslu ve spolupráci se zahraničními subjekty a firmami, včetně zapojení regionální vědeckovýzkumné základny i vědeckého a technického potenciálu vysokých škol		XXX	XX
Rozvoj podnikání v oblasti IT, e-business, podpora nových technologií s cílem zvýšit konkurenceschopnost podnikatelské sféry		X	X
Vytváření a rozšiřování klastrů na podporu spolupráce oborově příbuzných subjektů s cílem usnadnění expanze na zahraniční trhy		X	X
Využití příznivého image regionu Severovýchod jako regionu s kvalifikovanými, ale relativně levnými lidskými zdroji pro přilákání odpovídajících investic a aktivit		X	XX
Využití geografické pozice a atraktivity NUTS II Severovýchod pro uplatnění podnikatelských aktivit tuzemských i zahraničních investorů		XX	X
OHROŽENÍ			
Nedostatek kvalifikovaných pracovních sil v regionu, všeobecný pokles zájmu o technické obory nedostatečné provázání systému vzdělávání s potřebami průmyslu; odliv absolventů terciárního vzdělávání do jiných teritorií (zejména Prahy) – oslabování intelektuální základny regionu		X	XXX
Nízká úroveň podpory vědy, výzkumu a inovací a zavádění výsledků vědecké a inovační činnosti do praxe; nedostatečný růst produktivity práce a tím i mezd v regionu s negativními důsledky na životní úroveň obyvatelstva		X	XX
Snižování atraktivity regionu pro zahraniční investory z důvodu nedostatečného dopravního napojení a nedostatečné připravenosti rozvojových ploch; nedostatek finančních zdrojů na reprodukci a rozvoj technické infrastruktury		XXX	X

Růst nezaměstnanosti, zejména dlouhodobé v důsledku nedokončené restrukturalizace podniků a jejich nízké konkurenceschopnosti na evropském trhu a přesunu zájmu zahraničních i domácích firem s jednoduchou výrobou za levnou pracovní silou do jiných teritorií		XX	XXX
Nedostatečný rozvoj malých a středních podniků v sekundárním a terciálním sektoru; snížení schopnosti místního trhu absorbovat vhodnou pracovní sílu		X	XX

Legenda:

Vazba: X - velmi slabá až slabá, XX - střední až silná, XXX - velmi silná

6.6.D Oblast podpory 4.1: Podpora rozvoje infrastruktury pro podnikání

Cílem této intervenční oblasti je v souladu se specifickými cíli prioritní osy Rozvoj podnikatelského prostředí zlepšit podnikatelskou infrastrukturu prostřednictvím rozvoje podnikatelských nemovitostí. Předmětem podpor je regenerace a revitalizace tzv. brownfields²³ nacházejících se uvnitř urbanizovaných území určených k rozvoji podnikatelských aktivit. Podpora je vymezena rozlohou brownfields, velikostí obce, kde se nemovitost nachází, a druhem ekonomických činností, které v nich budou následně provozovány. Předmětem podporované celkové regenerace a revitalizace budou všechny typy brownfields s následným využitím pro soustavnou podnikatelskou činnost nebo rozšíření občanského vybavení vyjma:

- brownfields s budoucím využitím OKEČ 15 - 37 nebo se bude jednat o strategické služby či technologická centra (bližší vymezení v OP Podnikání a inovace podprogramu ICT a strategické služby) a činnosti zemědělského charakteru,
- brownfields o rozloze do 5 ha, v nichž byla v minulosti provozována zemědělská činnost, a nacházejí se v obcích do 2 000 obyvatel,
- brownfields s budoucím využitím pro cestovní ruch.

Součástí zaměření oblasti podpory jsou investice do napojení těchto nemovitostí a dále malých rozvojových průmyslových zón a lokalit na navazující dopravní a technickou infrastrukturu.

6.6.D.1 Specifikace oblastí podpory

- Revitalizace brownfields za účelem rozvoje podnikatelských aktivit
- Investice do dopravní a technické infrastruktury průmyslových zón a lokalit menšího rozsahu

6.6.D.2 Globální a operační cíle oblasti podpory

Globální cíl:

- **Rozšíření a zlepšení využitelnosti nemovitostí určených pro podnikatelské aktivity**

Operační cíle:

- **Napojit lokality určené pro podnikatelské využití na dopravní a tzv. síťovou infrastrukturu**
- **Využít zanedbané a nevyužité objekty a plochy pro podnikání a inovační aktivity MSP**

²³ Brownfields = zanedbané a v současnosti nevyužívané či málo využívané areály a objekty, které ztratily svoji funkci a využití, jsou opuštěné či nevyužité, nebo málo využité.

6.6.E Oblast podpory 4.2: Podpora rozvoje spolupráce firem se středními školami a učiteli, dalšími regionálními vzdělávacími institucemi a úřady práce, rozvoj inovačních aktivit v regionu

Cílem této intervenční oblasti je v souladu se specifickými cíli prioritní osy Rozvoj podnikatelského prostředí rozvoj lidských zdrojů pro potřeby podnikatelského sektoru se zaměřením na lepší uplatnění nových absolventů škol a učitelů v praxi, zejména prostřednictvím zkvalitnění praktické výuky žáků a učňů, doškolování a dalšího vzdělávání zaměstnanců ve spolupráci s regionálními vzdělávacími institucemi a úřady práce.

6.6.E.1 Specifikace oblasti podpory

- Podpora investic zlepšujících materiálně-technické vybavení a podmínky škol a učitelů určených pro zaškolení absolventů a osvojení praktických dovedností
- Podpora přípravy a realizace regionálních inovačních strategií a pilotních inovativních projektů

6.6.E.2 Globální a operační cíle oblasti podpory

Globální cíl:

- *Zlepšit spolupráci regionálních aktérů v oblasti vytváření příznivých podmínek pro úspěšné uplatnění absolventů škol na trhu práce a vytvářet příznivé prostředí pro rozvoj inovačních aktivit*

Operační cíle:

- *Zlepšit fyzické podmínky pro výuku a získávání praktických dovedností absolventů škol*
- *Zvýšit účast veřejné správy a dalších klíčových aktérů na inovačních aktivitách v regionu*

6.6.F Kategorizace oblastí podpory

F Kategorie pomoci ze strukturálních fondů pro programovací období 2007 - 2013 jsou stanoveny přílohou č. II. prováděcího nařízení o detailních pravidlech pro aplikaci obecného nařízení a sestávají z věcného vymezení způsobilé oblasti podpory a příslušného kódu. Každá oblast podpory může zahrnovat jednu nebo více kategorií v závislosti na specifických / operačních cílech oblasti podpory.

Kategorie	Název
03	Přenos technologií a zdokonalení sítí spolupráce mezi malými podniky navzájem, mezi malými podniky a dalšími podniky a univerzitami, institucemi postsekundárního vzdělávání všech druhů, regionálními orgány, výzkumnými středisky a vědeckými a technologickými středisky (vědecké a technologické parky, technická střediska, atd.)
05	Pokročilé podpůrné služby pro podniky a skupiny podniků,
08	Ostatní investice do podniků,
09	Ostatní opatření stimulující výzkum, inovace a podnikavost v malých a středních podnicích
50	Sanace průmyslových areálů a kontaminované půdy
68	Podpora samostatné výdělečné činnosti a zakládání podniků
72	Navrhování, zavádění a provádění reformy systému vzdělávání a odborné přípravy s cílem rozvíjet zaměstnatelnost, zvyšování významu základního a odborného vzdělávání a odborné přípravy na trhu práce a neustálé zlepšování

75	dovedností vzdělávacích pracovníků s ohledem na inovace a znalostní ekonomiku, Vzdělávací infrastruktura
----	---

6.6.G Forma podpory

Nevratná přímá pomoc (dotace).

Míra spolufinancování z prostředků EU(SF) bude v novém programovém období 2007 - 2013 vztahována pouze ke způsobilým veřejným výdajům. Regionální mapa intenzity veřejné podpory na období 2007 - 2013 dle pravidel EK pro národní regionální podporu č. 2006/C 54/08 pro NUTS II Severovýchod je 40 % pro jednotlivé příjemce.

Výše podpory ze strukturálních fondů (ERDF) může dosáhnout až 85 % celkových veřejných způsobilých výdajů projektů. V případech, kdy projekt bude zakládat veřejnou podporu ve smyslu čl. 87 odst. 1 Smlouvy o založení Evropského společenství, bude aplikováno nařízení Komise č. 1628/2006 ze dne 24.10.2006 o použití článku 87 a 88 Smlouvy na vnitrostátní regionální investiční podporu. Dle regionální mapy intenzity veřejné podpory schválené pro Českou republiku na období 2007 – 2013 nepřesáhne maximální intenzita poskytnuté podpory 40 % způsobilých výdajů pro velké podniky, 50 % pro střední podniky a 60 % pro malé podniky. V určitých případech je také možné aplikovat nařízení (ES) č. 1998/2006 o použití článků 87 a 88 Smlouvy na podporu de minimis.

Aby byla zajištěno vyšší soustředění investic a zabránilo se tříštění finančních prostředků, budou podporovány jen projekty s minimální výší celkových způsobilých výdajů dle následující tabulky:

Oblast podpory	Minimální výše CZV (mil. CZK)
4.1. – Podpora rozvoje infrastruktury pro podnikání	5
4.2. – Podpora rozvoje spolupráce firem se středními školami a učiteli, dalšími regionálními vzdělávacími institucemi a úřady práce, rozvoj inovačních aktivit v regionu	0,5

6.6.H Typ podpory

Individuální projekty.

6.6.I Indikátory a jejich kvantifikace

Specifikace a kvantifikace indikátorů pro hodnocení specifických cílů prioritních os/oblastí podpory jsou součástí kapitoly číslo 7 - Indikátory pro monitoring a evaluaci.

6.6.J Příjemci

- Kraje

- Organizace zřizované nebo zakládáné kraji
- Podnikatelské subjekty
- Střední školy

Tito příjemci budou naplňovat jednotlivé intervenční oblasti této prioritní osy. Detailní určení příjemců v závislosti na intervenční oblasti je popsáno v prováděcím dokumentu.

6.6.K Cílové skupiny

- Podnikatelské subjekty
- Města a obce na jejichž území se nacházejí zóny a brownfields
- Zaměstnanci firem působících v nových zónách a rekonstruovaných objektech
- Absolventi vzdělávacích institucí (učni a studenti)
- Podnikatelské subjekty vyžadující praktické dovednosti u absolventů škol
- Vzdělávací instituce

6.6.L Flexibilita (křížové financování)

Operační program je financován pouze z ERDF. Křížové financování dává možnost doplňkovým způsobem v rámci stanoveného limitu na prioritní osu financovat opatření (aktivity) spadající do oblasti ESF, pokud jsou taková opatření (aktivity) nezbytná pro uspokojivé provádění projektu a přímo s ním souvisí. Při aplikaci křížového financování bude postupováno v souladu s „Pokyny pro křížové financování na programové období 2007 – 2013“ vydanými na národní úrovni tak, aby byla dodržena příslušná ustanovení nařízení ES.

Křížové financování může být využito na aktivity:

- vzdělávací a sociální aktivity doprovázející investice do infrastruktury.

V součinnosti s

- OP LZZ – oblast podpory 3.1 Podpora sociální integrace a sociálních služeb, oblast podpory 3.2 Podpora sociální integrace příslušníků romských lokalit; OP VK prioritní osa 1 Počáteční vzdělávání a prioritní osa 3 Další vzdělávání (Pro profesní vzdělávání poskytovatelů sociálních služeb a poskytovatelů vzdělávání.)
- OP LZZ – oblast podpory 3.1 Podpora sociální integrace a sociálních služeb, oblast podpory 3.2 Podpora sociální integrace příslušníků romských lokalit (Pro vzdělávání poskytovatelů sociálních služeb pro osoby sociálně vyloučené nebo ohrožené sociálním vyloučením, mj. i etnické menšiny.)
- OP LZZ – oblast podpory 3.1 Podpora sociální integrace a sociálních služeb, oblast podpory 3.2 Podpora sociální integrace příslušníků romských lokalit, oblast podpory 3.3 Integrace sociálně vyloučených skupin na trh práce a oblast podpory 2.1 Posílení aktivních politik zaměstnanosti (Pro aktivity zaměřené na návrat na trh práce a do společnosti, včetně inovativních nástrojů, rozšíření nebo dokončení vzdělávání příslušníků cílových skupin, mj. i etnických menšin)
- OP LZZ – oblast podpory 3.1 Podpora sociální integrace a sociálních služeb (Pro vzdělávání zaměřené na posílení soudržnosti a rozvoj partnerství na místní a regionální úrovni -ve městech i na venkově)

- OP LZZ – oblast podpory 3.4 Rovné příležitosti žen a mužů na trhu práce a sladění pracovního a rodinného života (Pro rozvoj vzdělávání zaměstnavatelů a zaměstnanců a dalších subjektů působících v oblasti sladění profesního a rodinného života)
- výměna zkušeností a přenos dobré praxe mezi členskými státy v oblasti řešení problémů sociálního začleňování specifických cílových skupin obyvatel (osoby sociálně vyloučené nebo ohrožené sociálním vyloučením, mj. i etnické menšiny) a dalšího profesního vzdělávání (OP LZZ – oblast podpory 5.1 Mezinárodní spolupráce)

Již v žádosti o poskytnutí dotace si žadatel zvolí možnost křížového financování, resp. aktivity, které budou v rámci křížového financování realizovány. Potřebnost a relevance těchto aktivit bude posouzena při hodnocení projektu a v případě, že budou odsouhlaseny a projekt vybrán k financování, bude finanční alokace na tyto aktivity uvedena ve smlouvě o poskytnutí dotace. Vývoj čerpání v rámci křížového financování žadatel uvede v každé monitorovací zprávě s žádostí o platbu, kde bude sledováno nepřekročení stanoveného limitu příspěvku Společenství.

6.6.M Velké projekty

V regionu soudržnosti Severovýchod nejsou uvažovány.

6.6.N Koordinace s intervencemi dalších programů

Prioritní osa 4 ROP Severovýchod Rozvoj podnikatelského prostředí má vazbu na tyto celostátně či regionálně zaměřené operační programy:

OP Podnikání a inovace

Rozhraní mezi operačním programem Podnikání a inovace (OP PI) a ROP Severovýchod spočívá ve zcela odlišném obsahovém zaměření obou operačních programů. ROP Severovýchod se zaměřuje na podporu rozvoje dopravní a technické infrastruktury průmyslových zón a lokalit menšího rozsahu a revitalizaci tzv. brownfields. Oblast brownfields je vymezena budoucím ekonomickým využitím území. OP PI se zaměřuje na projekty, jejichž cílem je vytvářet podmínky zejména pro zpracovatelský průmysl (OKEČ 15-37), strategické služby a technologická centra. Prioritní osa 4 ROP Severovýchod je zaměřena na regeneraci a revitalizaci brownfields s následným využitím pro soustavnou podnikatelskou činnost nebo rozšíření občanského vybavení vyjma:

- brownfields s budoucím využitím OKEČ 15 - 37 nebo se bude jednat o strategické služby či technologická centra (bližší vymezení v OP Podnikání a inovace podprogramu ICT a strategické služby) a činnosti zemědělského charakteru,
- brownfields o rozloze do 5 ha, v nichž byla v minulosti provozována zemědělská činnost, a nacházejí se v obcích do 2 000 obyvatel,
- brownfields s budoucím využitím pro cestovní ruch.

OP PI je v oblasti podpory inovací zaměřen na podporu technických a netechnických inovací, posílení kapacit pro výzkum a vývoj. Součástí podpor je vytváření prostředí pro podnikání a inovace, kde se program zaměřuje na infrastrukturu pro vznik podnikatelských inkubátorů, rozšíření spolupráce mezi podnikatelskou sférou a vzdělávacími institucemi v oblasti výzkumu a vývoje. ROP Severovýchod se oproti tomu zaměřuje na pilotní projekty z oblasti inovací, jejichž cílem je mapovat a vytvářet prostředí pro vzájemnou spolupráci výzkumných a

vývojových organizací na základě krajských inovačních strategií (informace o aktivitách v krajích a zlepšení přístupu veřejné správy v oblasti zlepšení přístupu v oblasti inovačních aktivit).

V oblasti rozvoje infrastruktury pro vzdělávání a rozvoj lidských zdrojů se OP PI zaměřuje výhradně na další vzdělávání v průmyslu, zatímco ROP Severovýchod se zaměřuje na absolventy středních škol a učilišť bez konkrétního profesního zaměření.

OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost

OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost (OP VK) je v oblasti počátečního vzdělávání zaměřen na zvýšení kvality vzdělávání, zlepšení rovných příležitostí žáků a zlepšení kompetencí pedagogických a dalších pracovníků škol. V oblasti terciárního vzdělávání, výzkumu a vývoje je program zaměřen, kromě jiného, na posílení vazeb výzkumných institucí a ostatních subjektů soukromé a veřejné správy. OPVK je zaměřen spíše na vytváření a zlepšování systému, na tzv. měkké projekty, které mají za cíl zvýšit klíčové kompetence absolventů pro zvýšení jejich uplatnitelnosti na trhu práce.

Rozhraní mezi ROP Severovýchod a OP VK spočívá v odlišném zaměření z hlediska obsahu podporovaných aktivit. ROP Severovýchod je zaměřen výhradně na investiční projekty, jejichž cílem je vytvářet materiálně-technické podmínky pro získání praktických znalostí a dovedností ve školách a učilištích, zatímco OP VK je zaměřen na „měkké“ systémové projekty.

OP Životní prostředí

Sanace závažných starých ekologických zátěží (SEZ) budou řešeny v rámci OP Životní prostředí (dále jen „OP ŽP“). Méně závažné kontaminace bude možné řešit v rámci OP PI a ROPů na základě stanoviska MŽP.

ROPy budou řešit problematiku veřejné zeleně ve městech a na venkově. Ostatní aspekty životního prostředí jsou řešeny v OP ŽP.

OP Česká republika - Polská republika 2007- 2013

OP je zaměřen na rozvoj podnikatelského prostředí v oblasti spolupráce firem z partnerské země, zejména MSP. Budou zde podporovány aktivity zaměřené na spolupráci institucí podporující MSP, poskytování odborných, konzultačních a poradenských služeb a zlepšení přístupu k informačním sítím. Dále program podporuje pořádání seminářů a školení za účelem rozvíjení spolupráce subjektů působících v příhraničním území. ROP Severovýchod obdobné aktivity nepodporuje, je zaměřen na investiční projekty. Operační programy jsou vymezeny odlišně tématiky i teritoriálně.

OP Svobodný stát Sasko – Česká republika 2007 - 2013

OP je zaměřen na rozvoj hospodářství a podporu spolupráce hospodářství a vědy. Jeho hlavním cílem je vytvoření jednotného investičního a hospodářského prostoru. Předmětem podpor jsou rozvoj kooperačních sítí, transfer technologií, marketingových strategií a vytváření investičních pobídek. ROP Severovýchod je odlišně tématiky zaměřen (výhradně investiční projekty). Spolupůsobením těchto dvou programů však může dojít k synergiím v oblasti podpory podnikání na bázi mezinárodní spolupráce.

EAFRD - Program rozvoje venkova

Z EAFRD bude prostřednictvím Programu rozvoje venkova (PRV) podporována zejména diverzifikace zemědělských aktivit spočívající ve stavební obnově budov a ploch v obcích do 2 000 obyvatel a do 5 ha a jejich využití k aktivitám, které navazují na zemědělskou výrobu (za účelem využití obnovitelných zdrojů energie). Další oblastí je podpora zakládání nových a rozvoj existujících nezemědělských podniků s cílem diverzifikace ekonomických činností na venkově (rozvoje řemesel, cestovního ruchu ad).

PRV, stejně jako ROP Severovýchod, je zaměřen na regeneraci a revitalizaci brownfields. Rozdíl mezi těmito programy spočívá zejména v odlišném vymezení rozlohy těchto nemovitostí, typem jejich předchozího využití a velikosti obcí, kde se tyto nemovitosti nacházejí.

Prioritní osa ROP Severovýchod a uvedené operační programy se vzájemně doplňují a podmiňují a budou vytvářet v průběhu realizace konkrétních podpořených projektů dostatečné synergické efekty, jež umocní výsledky a dopady těchto programů. Zároveň přispějí k naplnění cílů a priorit nadřazeného programového dokumentu (NSRR). Synergie v oblasti brownfields bude dosaženo zejména díky vzájemné konzultaci Řídících orgánů OP PI a OP ŽP před vyhlášením výběrových řízení k předložení návrhů projektů pro brownfields a díky vzájemné komunikaci k vybraným projektům.

6.6.O Finanční plán

Tabulky s finančními plány jsou součástí kapitoly číslo 9 - Finanční zajištění ROP Severovýchod.

6.6.P - Dodatečné finanční prostředky

Finanční zdroje ve výši dodatečných finančních prostředků (3 908 498 EUR ze SF) budou na úrovni prioritní osy 4 – rozvoj podnikatelského prostředí využity výhradně na podporu středoškolského vzdělávání, zejména technických, humanitních a přírodovědných směrů s propojením na uplatnění na trhu práce.

6.7 Prioritní osa 5: Technická pomoc

6.7.A Výchozí stav

Prioritní osa Technická pomoc je v souladu s legislativním rámcem pro strukturální fondy zaměřena na podporu řízení a implementaci ROP Severovýchod. Je průřezovou prioritní osou a dotýká se všech prioritních os a oblastí podpor ROP Severovýchod. V rámci prioritní osy Technická pomoc budou financovány zejména akce pro podporu řízení, implementace, kontroly, monitorování, hodnocení, propagace regionálního operačního programu a zvyšování absorpční kapacity regionu.

6.7.B Globální a specifické cíle prioritní osy

6.7.B.1 Globální cíl prioritní osy Technická pomoc

Zajistit aktivity spojené s realizací a řízením regionálního operačního programu a posílit absorpční kapacitu území NUTS II Severovýchod.

Prioritní osa je rozvíjena prostřednictvím 2 specifických cílů, jejichž zaměření zastřešuje aktivity realizovatelné v rámci této prioritní osy.

6.7.B.2 Specifické cíle prioritní osy Technická pomoc

- **Zajistit optimální administrativní kapacitu za účelem efektivní a bezproblémové realizace programu**
- **Zajistit dostatečnou absorpční kapacitu v regionu**

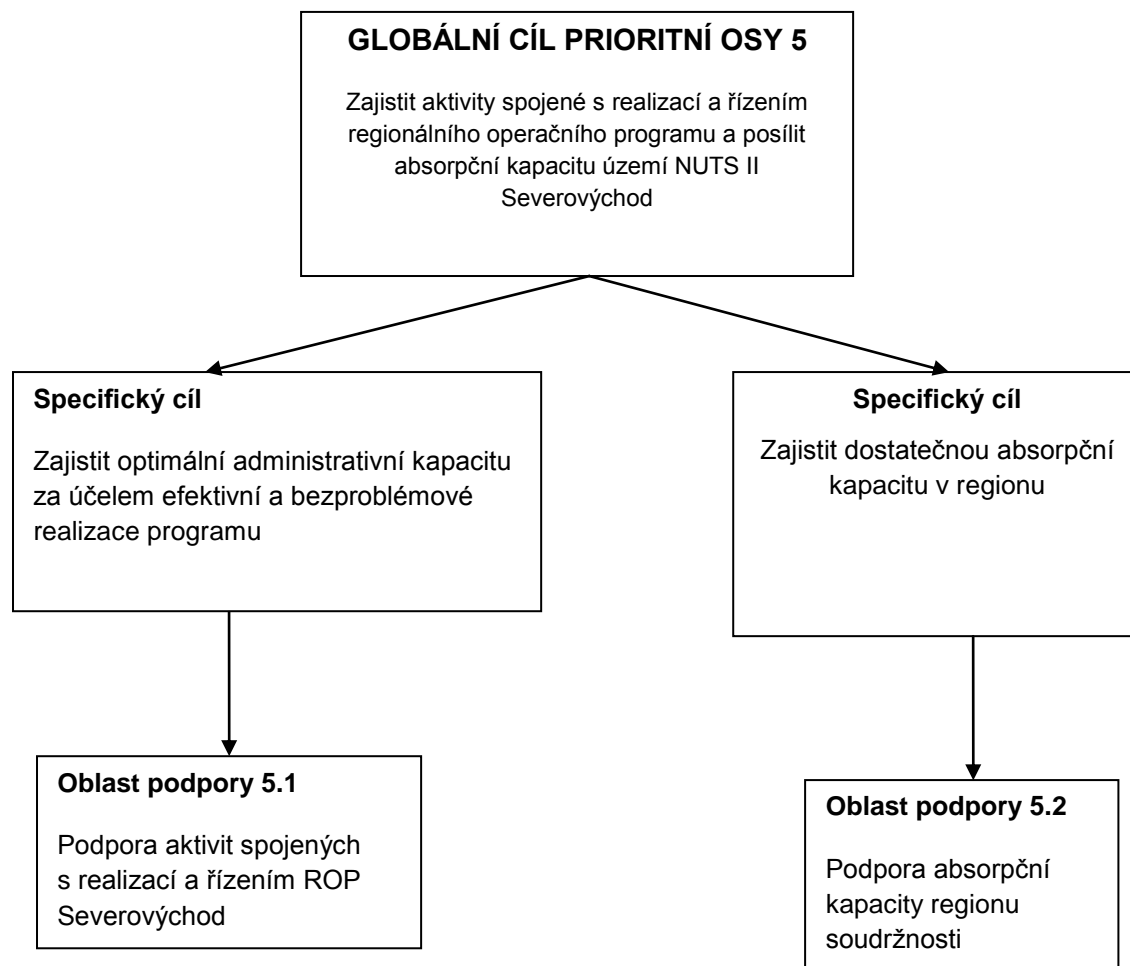
Specifický cíl – Zajistit optimální administrativní kapacitu za účelem efektivní a bezproblémové realizace programu

Tento cíl je zaměřen na zajištění financování pro pokrytí nákladů nutných pro efektivní a bezproblémové řízení, monitorování, kontrolu, audit, analýzu, propagaci a poskytování informací na úrovni celého ROP Severovýchod . Cíl je rovněž zaměřen na podporu aktivit zaměřených na posílení administrativní kapacity implementačních orgánů jak v oblasti materiálně technické, tak v oblasti lidských zdrojů a na přípravu dalšího programového období. Specifický cíl 1 je v rámci ROP Severovýchod rozvíjen prostřednictvím Oblasti podpory 5.1 Podpora aktivit spojených s realizací a řízením ROP Severovýchod .

Specifický cíl – Zajistit dostatečnou absorpční kapacitu v regionu

Tento cíl je zaměřen na pokrytí nákladů souvisejících s podporou vzniku, přípravy a realizace projektů uplatnitelných v prioritních osách ROP Severovýchod . Specifický cíl 2 je v rámci ROP Severovýchod rozvíjen prostřednictvím Oblasti podpory 5.2 Podpora absorpční kapacity regionu soudržnosti Severovýchod.

Obr. č. 24: Strom cílů – Prioritní osa 5: Technická pomoc

6.7.C Oblast podpory 5.1: Podpora aktivit spojených s realizací a řízením ROP Severovýchod

Tato oblast podpory rozvíjí specifický cíl Zajistit optimální administrativní kapacitu za účelem efektivní a bezproblémové realizace programu s důrazem na zajištění takových podmínek pro realizaci programu, které by zaručily jeho efektivní řízení. Oblast podpory je zaměřena na aktivity související s přípravou, výběrem, hodnocením a propagací pomoci a operací.

Technická pomoc v rámci oblasti podpory 5.1 bude hrazena přímo z rozpočtu Regionální rady.

6.7.C.1 Specifikace oblasti podpory

- **Řízení a implementace programu**

- Monitorování a hodnocení
- Kontrola a kontrolní systémy
- Informování a publicita

6.7.C.2 Globální a operační cíle oblasti podpory

Globální cíl:

- *Efektivní a výkonná správa programu, jejím účelem bude úspěšná realizace programu*

Operační cíle:

- *Pořízení vybavení potřebného pro řízení a implementaci operačního programu*
- *Tvorba dokumentů potřebných pro řízení operačního programu*
- *Vyhodnocení dobrých praktik a mezinárodní výměna zkušeností relevantních k řízení a implementaci operačního programu*
- *Příprava a rozvoj lidských zdrojů pro implementaci operačního programu*
- *Zajištění administrace operačního programu*
- *Zajištění publicity programu*
- *Zpracování studií a průzkumů nutných pro řízení, monitorování a hodnocení regionálního operačního programu*
- *Příprava budoucího programového období*

6.7.D Oblast podpory 5.2: Podpora absorpční kapacity regionu soudržnosti Severovýchod

Tato oblast podpory rozvíjí specifický cíl Zajistit dostatečnou absorpční kapacitu v regionu (viz strom cílů). Hlavní záměrem oblasti podpory je zvyšovat schopnosti příjemců připravovat a následně úspěšně realizovat a vyúčtovat projekty spolufinancované z ERDF prostřednictvím ROP Severovýchod .

Nástrojem bude zejména poskytování asistence potenciálním předkladatelům projektů, skutečným předkladatelům a rovněž příjemcům pomoci, a to zejména formou poskytování odborných informací, poradenské a osvětové činnosti realizovaných prostřednictvím pilotních projektů. Pomoc bude zacílena na odbornou asistenci ve fázi identifikace projektového záměru, přes přípravu projektové žádosti až k realizaci projektu a podání monitorovacích zpráv a žádostí o platbu (včetně přípravy žádostí o platbu). Jedním z prostředků této pomoci bude organizování věcně souvisejících vzdělávacích a konzultačních programů reflektující zkušenosti získané z realizace pilotních projektů za účelem předávání know-how dalším žadatelům a příjemcům v ROP Severovýchod . Dalším nástrojem bude provádění analýz absorpční kapacity souvisejících s ROP Severovýchod.

6.7.D.1 Specifikace oblastí podpory

- **Podpora tvorby, přípravy a realizace projektů v ROP Severovýchod**
- **Poskytování informací, poradenských a konzultačních služeb v rámci asistence pilotním projektům**
- **Analýzy absorpční kapacity v regionu soudržnosti Severovýchod**

6.7.D.2 Globální a operační cíle oblasti podpory

Globální cíl:

- *Vysoká absorpční kapacita regionu umožňující splnění cílů a plánovaných dopadů programu*

Operační cíle:

- *Podpora iniciace a přípravy projektů v regionu pro úspěšné čerpání evropských fondů prostřednictvím realizace pilotních projektů*
- *Podpora realizace, řízení a úspěšného vyúčtování projektů v souvislosti s realizací pilotních projektů*
- *Rozvoj lidských zdrojů související s přípravou, realizací a vyúčtováním projektů v souvislosti s realizací pilotních projektů*
- *Pořádání vzdělávacích programů v souvislosti s realizací pilotních projektů*
- *Vyhotovení analýz absorpční kapacity*

6.7.E Kategorizace oblastí podpory

Kategorie	Název
85	Příprava, provádění, monitorování a kontrola
86	Hodnocení a studie; informace a komunikace

6.7.F Forma podpory

Nevratná přímá pomoc (dotace).

Míra spolufinancování z prostředků EU(SF) bude v novém programovém období 2007 - 2013 vztahována pouze ke způsobilým veřejným výdajům.

Výše podpory ze strukturálních fondů (ERDF) může dosáhnout až 85 % celkových veřejných způsobilých výdajů projektů.

6.7.G Typ podpory

Individuální projekty.

6.7.H Indikátory a jejich kvantifikace

Specifikace a kvantifikace indikátorů pro hodnocení specifických cílů prioritních os/oblastí podpory jsou součástí kapitoly číslo 7 - Indikátory pro monitoring a evaluaci.

6.7.I Příjemci

- Regionální rada regionu soudržnosti Severovýchod
- Kraje a jimi zřizované nebo zakládané organizace

Tito příjemci budou naplňovat jednotlivé intervenční oblasti této prioritní osy. Detailní určení příjemců v závislosti na intervenční oblasti je popsáno v prováděcím dokumentu.

6.7.J Koordinace s intervencemi dalších programů

Prioritní osa Technická pomoc ROP Severovýchod je výhradně určena pro potřeby tohoto operačního programu, avšak vykazuje komplementární vazbu na Operační program Technická pomoc. OP Technická pomoc bude zajišťovat přípravu metodik pro tvorbu manuálů pro implementaci SF, pro rozvoj finančního řízení, dále podporu činnosti Platebního a certifikačního orgánu (PCO) a Auditního orgánu (AO) a externí vzdělávání pro zaměstnance zapojené do implementace ERDF na centrální i regionální úrovni v oblastech implementace ERDF přesahujících rámec jednotlivých OP vč. regionálních. OP TP bude rovněž pokrývat potřeby koordinace a podpory strategického a metodického řízení rozvoje absorpční kapacity a podporovat absorpční kapacitu u průřezových intervencí. ROP Severovýchod se v této souvislosti zaměří na podporu absorpční kapacity v konkrétních oblastech spadajících tématicky do jeho působnosti.

6.7.K Finanční plán

Tabulky s finančními plány jsou součástí kapitoly číslo 9 - Finanční zajištění ROP Severovýchod.

7 Indikátory pro monitoring a evaluaci

Vlastnosti a charakteristiky indikátorové soustavy

Soustava indikátorů ROP Severovýchod byla vytvořena pro účely efektivního řízení distribuce finančních prostředků čerpaných ze strukturálních fondů EU. Účelem tohoto celého vnitřně provázaného systému indikátorů je umožnit měřit výstupy, výsledky a dopady ROP Severovýchod i jednotlivých projektů. Jeho hlavními uživateli jsou manažeři programů a pracovníci monitoringu a evaluace, členové Monitorovacího výboru, národní koordinátor NSRR a Evropská komise.

Nastavení systému indikátorů vychází z čl. 37 obecného nařízení a z potřeb programování, monitorování a hodnocení ROP Severovýchod. Účelem systému indikátorů je měření plnění celkových cílů pomocí indikátorů, které umožňují monitorovat realizaci ROP Severovýchod a hodnotit jeho výkonnost vzhledem ke stanoveným cílům. Slouží též jako nástroj rozhodování a pružného sledování odchylek od stanovených cílů.

Soustava indikátorů ROP Severovýchod vychází z Národního číselníku indikátorů pro programovací období 2007 – 2013, který je společný pro všechny operační programy ČR. Indikátory ROP Severovýchod byly z Národního číselníku vybrány na základě principu výstižnosti vzhledem k cílům ROP Severovýchod, přehlednosti a zejména provázanosti na priority Společenství (tzv. „core“ indikátory), provázanosti na NSRR (zejména indikátory kontextu) a současně i s vazbou na Lisabonskou strategii. Soustava indikátorů obsahuje rovněž indikátory zaměřené na sledování aspektů horizontálních témat v rámci ROP Severovýchod. V souladu s metodikou Evropské komise byly na základě rámce pro systém měření a kvantifikace programových cílů zařazeny do soustavy indikátorů ROP Severovýchod tyto typy indikátorů:

- **indikátory kontextové**, které vyjadřují pomocí prezentace tendence hlavních makroekonomických indikátorů a pomocí komparací pozice regionu a jeho krajů s průměry EU sociálně ekonomický rámec, ve kterém jsou uskutečňovány programové cíle ROP Severovýchod; tyto indikátory jsou provázány na NSRR. Sledují cíle národních politik a politiky soudržnosti. Hodnoty indikátorů slouží jako kvantifikovaná východiska pro analýzy ex-ante, průběžné a ex-post.
- **indikátory programové**, které mají přímý vztah k poskytování pomoci a souvisejícím efektům. Patří mezi ně indikátory zdrojové, finanční, indikátory výstupu, výsledku a dopadu. Pro účely ROP Severovýchod byly do soustavy zařazeny:

- **indikátory výstupu** podávající informace o výstupech jednotlivých akcí/projektů v rámci ROP Severovýchod (jsou součástí průběžného monitorovacího procesu);
- **indikátory výsledku** měřící výsledek veřejných intervencí. Jsou důležitým podkladem pro řízení ROP Severovýchod po celou dobu jeho implementace;
- **indikátory dopadu** měřící plnění rozhodujících cílů operačního programu; pro ROP Severovýchod byly vybrány tyto indikátory pouze pro úroveň programu, a to za účelem podávání informací o plnění globálního cíle programu a pro přijímání strategických rozhodnutí.

Pro účely hodnocení úspěšnosti ROP Severovýchod ze strany Evropské komise byly do soustavy indikátorů začleněny hlavní („core“) indikátory. Tyto indikátory vyjadřují priority společenství, mají obligatorní charakter a budou sledovány v ročních monitorovacích zprávách a agregovány až do úrovně NSRR. Hlavní indikátory mají klíčový význam pro kontrolu prováděnou orgány Evropské komise a jsou považovány za vrchol indikátorové struktury.

V rámci naplňování horizontálního tématu Udržitelný rozvoj jsou vedle indikátorů sledovány environmentální kritéria (viz kapitola č. 5.12). Cílem těchto kritérií je zhodnocení příspěvku realizace programu pro životní prostředí regionu.

Základní úrovně využití indikátorové soustavy ROP Severovýchod

- charakteristika sociálně ekonomického prostředí,
- monitoring,
- evaluace.

Navržené monitorovací a evaluační indikátory reflektují v maximální míře možnosti, které nabízejí současné oficiální informační zdroje, kterými disponuje Český statistický úřad, resortní statistiky, případně EUROSTAT. Data o výstupech provádění programu budou získávána z implementačních informačních systémů pracovníky monitoringu a evaluace.

Celá soustava indikátorů umožňuje měřit příspěvek strukturálních fondů k realizaci Lisabonské agendy v regionu soudržnosti Severovýchod.

Počáteční hodnota v tabulkách indikátorů představuje výchozí hodnoty z roku 2004, cílová hodnota potom předpokládané hodnoty v roce 2013/2015.

V rámci řízení programu jsou používány rovněž dílčí indikátory, které slouží pro podrobnou analýzu vývoje v jednotlivých oblastech podpory programu a horizontálních tématech. Tyto dílčí indikátory jsou zařazovány a vyhodnocovány velice pružně dle potřeb programu, potřeb ŘO či jiných subjektů a dle evaluačních studií. Výběr takových indikátorů odráží různá specifika regionu, vývoje programu a rovněž závěry evaluačních studií, jejich kompatibilitu a užití upravuje Operační manuál programu.

Kvalita systému indikátorů ROP Severovýchod je postavena na jednoznačném pochopení logiky intervence. Významně bylo při tvorbě indikátorů dosaženo proporcionality, tj. přiměřeného a rovnovážného pokrytí mezi prioritními osami, oblastmi intervence a projekty. V rámci tvorby indikátorů byly zhodnoceny všechny požadované vlastnosti užitých indikátorů, tj. relevance, citlivost, dostupnost, proveditelnost a náklady měření/získávání, aj.

Analýza indikátorů

Za provádění analýz indikátorů je odpovědný ŘO programu: Regionální Rada regionu soudržnosti Severovýchod, resp. pracovníci odboru Metodického řízení programu a monitoringu.

Indikátory se sledují s různou intenzitou v závislosti na uveřejňování statistik jednotlivými relevantními poskytovateli informací (zdroji).

Měření indikátorů výstupu se provádí s 6 -12 měsíční periodicitou v závislosti na zdrojích dat a operací v rámci ROP Severovýchod . První vyhodnocení těchto indikátorů je odvozeno od časového průběhu realizace prvních projektů programu a monitorovacích zpráv těchto projektů.

Měření indikátorů výsledků bude probíhat s jednoletou periodou. První měření výsledků bude uskutečněno nejdříve po ukončení prvních projektů, pravděpodobně po 2 letech od zahájení činnosti ROP Severovýchod .

Základním zdrojem dat a naplnění indikátorů jsou předkladatelé projektů. Již při podávání žádosti se žadatel zavazuje k naplňování indikátorů, které jsou relevantní k jeho projektu, v případě realizace projektu podává příjemce informace v rámci monitorovacích zpráv.

Na úrovni ŘO jsou tato data kompletována v informačním systému IS MONIT7+ a jsou spolu s daty ze statistických zdrojů, vyhodnocovány a slouží jako podklady pro monitorovací zprávy na úrovni programu, výroční zprávy a závěrečnou zprávu, řízení programu, zpracování evaluačních studií aj. a poskytovány relevantním orgánům: Monitorovacímu výboru programu, NOK a Evropské komisi. Podrobnější popis monitorování indikátorů a jejich využití je předmětem operačního manuálu ROP Severovýchod .

Soustava monitorovacích indikátorů ROP Severovýchod :

7.1 Indikátory kontextu

Celková realizace a vyhodnocení ROP Severovýchod bude probíhat v kontextu následujících charakteristik sociálně ekonomické situace v regionu:

Tab. č. 22: *Indikátory kontextu*

Druh indikátoru	Indikátor	Měrná jednotka	Zdroj	Hodnota 2005
Kontext 53 10 00	Počet obyvatel celkem	Počet	ČSÚ	1 483 423
Kontext 53 12 10	Index stáří	%	ČSÚ	89
Kontext 55 20 00	Regionální HDP na obyvatele v PPS	PPS	EUROSTA T, ČSÚ	13 602
Kontext 55 20 01	Regionální HDP na obyvatele, ČR = 100	%	EUROSTA T, ČSÚ	84,9
Kontext	Čistý disponibilní důchod na	%	EUROSTA	94,8

55 21 01	obyvatele v b. c. ČR = 100		T, ČSÚ	
Kontext 52 08 00	Obecná míra nezaměstnanosti za region NUTS 2 celkem	%	ČSÚ	5,6
Kontext 61 02 60	Délka silnic II. třídy	km	ČSÚ	2 301
Kontext 61 02 70	Délka silnic III. třídy	km	ČSÚ	6 265
Kontext 63 02 00	Kapacita ubytovacích zařízení cestovního ruchu - lůžek	počet	ČSÚ	103 717
Kontext 63 05 02	Návštěvníci v regionu – počet přenocování	počet	ČSÚ	7 700 219
Kontext 53 13 11	Podíl obyvatel měst	%	ČSÚ	69
Kontext 65 31 02	Expozice obyvatelstva nadlimitními koncentracemi PM10	%	MŽP	1,65
Kontext 21 23 00	Emise primárních částic a prekurzorů sekundárních částic	kilotuny/rok	ČHMÚ	52,34
Kontext 21 11 00	Celkové měrné emise hlavních znečišťujících látek ze zdrojů REZZO 1-4 – SO ₂	tis.t/rok na km ²	ČHMÚ	0,0022
Kontext 21 12 00	Celkové měrné emise hlavních znečišťujících látek ze zdrojů REZZO 1-4 - NOx	tis.t/rok na km ²	ČHMÚ	0,0023

Kontext	Celkové měrné emise hlavních znečišťujících látek ze zdrojů REZZO	tis.t/rok na km ²	ČHMÚ	0,0041
21 13 00	1-4 - CO			

7.2 Indikátory programu

Tab. č. 23: Indikátory programu

Kód národního číselníku	Indikátor	Měrná jednotka	Zdroj	Kvantifikace	
				Hodnota 2005	Předpokládaná hodnota v roce 2015
Indikátory výstupu					
51 01 00	Počet podpořených projektů celkem <i>Relevance prioritní osa: 1, 2, 3, 4, 5</i>	počet	Gestor OP	0	523
51 11 00 CORE	Počet podpořených projektů na rozvoj dopravy (dopravní dostupnost) <i>Relevance prioritní osa: 1</i>	počet	Gestor OP	0	110
51 21 00	Počet podpořených projektů na rozvoj venkovských oblastí <i>Relevance prioritní osa: 2</i>	počet	Gestor OP	0	100
51 15 00 CORE	Počet podpořených projektů zaměřených na udržitelný rozvoj a zvyšující atraktivitu měst a velkoměst - celkem <i>Relevance prioritní osa: 2</i>	počet	Gestor OP	0	95
51 12 00 CORE	Počet podpořených projektů na rozvoj cestovního ruchu <i>Relevance prioritní osa: 3</i>	počet	Gestor OP	0	120
51 31 00 CORE	Počet podpořených projektů na rozvoj podnikatelského prostředí <i>Relevance prioritní osa: 4</i>	počet	Gestor OP	0	58
51 41 00 CORE	Počet všech podpořených projektů zaměřených na technickou pomoc <i>Relevance prioritní osa: 5</i>	počet	Gestor OP	0	40
61 01 00	Délka nových a rekonstruovaných silnic II. a III. třídy celkem <i>Relevance prioritní osa: 1</i>	km	Gestor OP	0	218
61 01 10	Délka nově vybudovaných cyklostezek a cyklotras <i>Relevance prioritní osa: 1, 3</i>	km	Gestor OP	0	120

22 01 00 CORE	Počet projektů zaměřených na nakládání s odpady <i>Relevance prioritní osa: 2, 4</i>	počet	Gestor OP	0	0
37 33 00	Počet projektů zaměřených na environmentálně šetrné formy dopravy <i>Relevance prioritní osa: 1, 2</i>	počet	Gestor OP	0	10
07 42 70	Počet zapojených partnerů <i>Relevance prioritní osa: 1, 2, 3, 4, 5</i>	počet	Gestor OP	0	180
Indikátory výsledku					
63 01 00	Počet nově vybudovaných nebo zrekonstruovaných lůžek celkem <i>Relevance prioritní osa: 3</i>	počet	Gestor OP	0	1450
65 01 00 CORE	Plocha regenerovaného a revitalizovaného území celkem <i>Relevance prioritní osa: 2, 4</i>	ha	Gestor OP	0	54,5
65 20 00	Plocha revitalizovaných nevyužívaných nebo zanedbaných areálů (brownfields) celkem <i>Relevance prioritní osa: 2, 4</i>	ha	Gestor OP	0	12,3
52 01 00 CORE	Počet nově vytvořených pracovních míst celkem <i>Relevance prioritní osa: 1, 2, 3, 4, 5</i>	počet	Gestor OP	0	481
Indikátory dopadu					
51 61 13	Celkové realizované způsobilé výdaje na realizaci projektů v tis. Kč <i>Relevance prioritní osa: 1, 2, 3, 4, 5</i>	tis. Kč	Gestor OP	0	21 624 484

7.3 Indikátory prioritních os

Tab. č. 24: Indikátory pro hodnocení prioritní osy 1: Rozvoj dopravní infrastruktury

Kód národního číselníku	Indikátor	Měrná jednotka	Zdroj	Kvantifikace	
				Hodnota 2005	Předpokládaná hodnota v roce 2015
Indikátory výstupu					
51 11 00 CORE	Počet podpořených projektů na rozvoj dopravy (dopravní dostupnost) <i>Relevance oblastí podpory: 1.1, 1.2, 1.3</i>	počet	Gestor OP	0	110
61 01 01 CORE	Délka nových silnic II. a III. třídy <i>Relevance oblastí podpory: 1.1</i>	km	Gestor OP	0	3

61 01 02 CORE	Délka rekonstruovaných silnic II. a III. třídy <i>Relevance oblastí podpory: 1.1</i>	km	Gestor OP	0	215
61 01 10	Délka nově vybudovaných cyklostezek a cyklotras <i>Relevance oblastí podpory: 1.2</i>	km	Gestor OP	0	20
61 02 41	Počet nově pořízených ekologických vozidel ve veřejné dopravě <i>Relevance oblastí podpory: 1.2</i>	počet	Gestor OP	0	40
Indikátory výsledku					
61 01 08	Podíl nově zrekonstruovaných a nových silnic na celkové regionální síti silnic <i>Relevance oblastí podpory: 1.1</i>	%	Gestor OP	0	2
52 02 11 CORE	Počet nově vytvořených pracovních míst v rámci projektů na dopravní dostupnost <i>Relevance oblastí podpory: 1.2, 1.3</i>	počet	Gestor OP	0	10
61 02 05	Přírůstek počtu osob přepravených veřejnou dopravou celkem <i>Relevance oblastí podpory: 1.2</i>	tis. osob	Gestor OP	0	30

Tab. č. 25: Indikátory pro hodnocení prioritní osy 2. Rozvoj městských a venkovských oblastí

Kód národního číselníku	Indikátor	Měrná jednotka	Zdroj	Kvantifikace	
				Hodnota 2005	Předpokládaná hodnota v roce 2015
Indikátory výstupu					
51 15 00 CORE	Počet podpořených projektů zaměřených na udržitelný rozvoj a zvyšující atraktivitu měst a velkoměst - celkem <i>Relevance oblastí podpory: 2.1, 2.2</i>	počet	Gestor OP	0	95
51 15 31	Počet podpořených projektů na rozvoj (zvyšující atraktivitu) – vybraných měst <i>Relevance oblastí podpory: 2.1</i>	počet	Gestor OP	0	30
51 15 41	Počet podpořených projektů na ostatní města <i>Relevance oblastí podpory: 2.2</i>	počet	Gestor OP	0	65
51 21 00	Počet podpořených projektů na rozvoj venkovských oblastí <i>Relevance oblastí podpory: 2.3</i>	počet	Gestor OP	0	100
Indikátory výsledku					
65 01 00 CORE	Plocha regenerovaného a	ha	Gestor OP	0	50

	revitalizovaného území celkem <i>Relevance oblastí podpory: 2.1, 2.2,2.3</i>				
65 11 00	Plocha regenerovaných a revitalizovaných objektů ve městech celkem <i>Relevance oblastí podpory: 2.1, 2.2</i>	m ²	Gestor OP	0	85 000
65 15 00	Plocha regenerovaných a revitalizovaných objektů ve venkovských oblastech celkem <i>Relevance oblastí podpory: 2.3</i>	m ²	Gestor OP	0	28 000
65 20 00	Plocha revitalizovaných nevyužívaných nebo zanedbaných areálů (brownfields) celkem <i>Relevance oblastí podpory: 2.1, 2.2, 2.3</i>	ha	Gestor OP	0	7,8
52 02 13 CORE	Počet nově vytvořených pracovních míst v rámci projektů na udržitelný rozvoj měst <i>Relevance oblastí podpory: 2.1, 2.2</i>	počet	Gestor OP	0	45
52 02 15 CORE	Počet nově vytvořených pracovních míst v rámci projektů na udržitelný rozvoj venkovských oblastí (obcí) <i>Relevance oblastí podpory: 2.3</i>	počet	Gestor OP	0	25

Tab. č. 26: Indikátory pro hodnocení prioritní osy 3. Cestovní ruch

Kód národního číselníku	Indikátor	Měrná jednotka	Zdroj	Kvantifikace	
				Hodnota 2005	Předpokládaná hodnota v roce 2015
Indikátory výstupu					
51 12 00 CORE	Počet podpořených projektů na rozvoj cestovního ruchu <i>Relevance oblastí podpory: 3.1, 3.2</i>	počet	Gestor OP	0	120
61 01 10	Délka nově vybudovaných cyklostezek a cyklotras <i>Relevance oblastí podpory: 3.1</i>	km	Gestor OP	0	100
Indikátory výsledku					
52 02 12 CORE	Počet nově vytvořených pracovních míst v rámci projektů na rozvoj cestovního ruchu <i>Relevance oblastí podpory: 3.1, 3.2</i>	počet	Gestor OP	0	331
63 01 00	Počet nově vybudovaných nebo zrekonstruovaných lůžek celkem <i>Relevance oblastí podpory: 3.1</i>	počet	Gestor OP	0	1450
63 22 00	Počet zrekonstruovaných památkových	počet	Gestor OP	0	20

	objektů <i>Relevance oblastí podpory: 3.1</i>				
--	--	--	--	--	--

Tab. č. 27: Indikátory pro hodnocení prioritní osy 4. Rozvoj podnikatelského prostředí

Kód národního číselníku	Indikátor	Měrná jednotka	Zdroj	Kvantifikace	
				Hodnota 2005	Předpokládaná hodnota v roce 2015
Indikátory výstupu					
51 31 00 CORE	Počet podpořených projektů zaměřených na rozvoj podnikatelského prostředí <i>Relevance oblastí podpory: 4.1, 4.2</i>	počet	Gestor OP	0	58
51 61 21	Celkové realizované způsobilé výdaje na vytváření průmyslových zón a revitalizaci brownfields <i>Relevance oblastí podpory: 4.1</i>	tis.Kč	Gestor OP	0	728 000
Indikátory výsledku					
52 02 21 CORE	Počet nově vytvořených pracovních míst v rámci projektů na rozvoj podnikatelského prostředí celkem <i>Relevance oblastí podpory: 4.1, 4.2</i>	počet	Gestor OP	0	70
65 20 00	Plocha revitalizovaných nevyužívaných nebo zanedbaných areálů (brownfields) celkem <i>Relevance oblastí podpory: 4.1</i>	ha	Gestor OP	0	4,5
65 01 00 CORE	Plocha regenerovaného a revitalizovaného území celkem <i>Relevance oblastí podpory: 4.1</i>	ha	Gestor OP	0	4,5

Tab. č. 29: Indikátory pro hodnocení prioritní osy 5. Technická pomoc

Kód národního číselníku	Indikátor	Měrná jednotka	Zdroj	Kvantifikace	
				Hodnota 2005	Předpokládaná hodnota v roce 2015
Indikátory výstupu					
51 41 00	Počet podpořených projektů zaměřených na technickou pomoc <i>Relevance oblastí podpory: 5.1, 5.2</i>	počet	Gestor OP	0	40
71 02 00	Počet zasedání řídicích a poradních orgánů <i>Relevance oblastí podpory: 5.1</i>	počet	Gestor OP	0	80
71 05 00	Realizace evaluačních studií a zpráv celkem	počet	Gestor OP	0	20

	<i>Relevance oblastí podpory: 5.1</i>				
71 11 01	Počet uskutečněných školení, seminářů, workshopů a konferencí <i>Relevance oblastí podpory: 5.1, 5.2</i>	počet	Gestor OP	0	100

8 Realizační část

Implementační struktura ROP Severovýchod je v souladu se zákonem č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje, ve znění zákona č. 138/2006 (dále „zákon“). ŘO ROP Severovýchod je Regionální rada.

Popisy jednotlivých subjektů vycházejí z obecného nařízení.

Řídící orgán nezřizuje zprostředkující subjekty.

Cílem je vytvořit jednoduchou a přehlednou implementační strukturu, která bude v maximální možné míře vstřícná vůči příjemcům. Za tímto účelem budou zřizována územní pracoviště řídicího orgánu v jednotlivých krajích.

8.1 Implementace programu

Celkovou odpovědnost za realizaci ROP Severovýchod nese řídicí orgán - Regionální rada regionu soudržnosti Severovýchod (dále jen „RR“). Orgány Regionální rady jsou dle zákona: výbor Regionální rady (dále jen „Výbor“), předseda Regionální rady a úřad Regionální rady (dále jen „Úřad“).

Pro potřeby schvalování kritérií pro výběr projektů a monitorování na úrovni programu bude ustaven monitorovací výbor ROP Severovýchod. Monitorovací výbor bude založen na principu partnerství za účasti hospodářských a sociálních partnerů.

Funkci certifikačního orgánu bude vykonávat Platební a certifikační orgán – Národní fond (dále jen „NF“) MF a funkci auditního orgánu bude vykonávat Centrální harmonizační jednotka (dále jen „CHJ“) MF.

Řídící orgán zajistí, že jakákoliv veřejná podpora poskytnutá v rámci ROP Severovýchod bude splňovat procedurální a hmotná pravidla veřejné podpory platná v době, kdy je podpora poskytnuta.

Rozdělení kompetencí v rámci ROP Severovýchod

RR je jako řídicí orgán ROP Severovýchod odpovědná za řízení a provádění operačního programu. V souladu se zásadou řádného finančního řízení bude RR zodpovědná zejména za transparentní výběr projektů, monitorování projektů, zajištění spolufinancování z veřejných zdrojů, řízení činnosti monitorovacího výboru, poskytování informací a zpráv, zajištění publicity programu atd. Rozdělení úkolů mezi jednotlivé orgány RR stanovuje zákon. Pro posílení struktur absorpční a administrativní kapacity ŘO, byly vyčleněny dostatečné prostředky, které budou hrazeny z prioritní osy 5. Technická pomoc.

Výbor Regionální rady

Výbor Regionální rady je ustanoven na základě zákona. Členové Výboru jsou voleni z členů zastupitelstva krajů, které tvoří region soudržnosti Severovýchod – Pardubického, Libereckého a Královéhradeckého kraje.

Výbor dle zákona:

- A. schvaluje realizační a řídicí dokumentaci ROP Severovýchod,
- B. schvaluje opatření, týkající se publicity a informovanosti o ROP Severovýchod,
- C. schvaluje výběr projektů, kterým RR poskytne dotaci či návratnou finanční výpomoc,
- D. schvaluje rozpočet a závěrečný účet,
- E. volí předsedu a místopředsedy RR,
- F. jmenuje a odvolává ředitele Úřadu na návrh předsedy RR,
- G. stanovuje organizační strukturu a počet zaměstnanců RR,
- H. schvaluje další záležitosti, pokud tak stanoví jednací řád Výboru.

Výbor Regionální rady je odpovědný za řízení a provádění ROP Severovýchod a dále je odpovědný za:

- a) přípravu, projednání a předložení ROP Severovýchod Evropské komisi,
- b) zavedení systému pro shromažďování spolehlivých finančních a statistických informací o provádění ROP Severovýchod, zavedení ukazatelů monitorování a hodnocení; předávání těchto údajů v dohodnutém elektronickém formátu Monitorovacímu výboru, PCO (MF) a Evropské komisi (EK),
- c) zajištění vypracování výroční a závěrečné zprávy o provádění ROP Severovýchod a (po schválení Monitorovacím výborem) předložení EK (kopii výroční a závěrečné zprávy o provádění obdrží AO),
- d) zřízení a činnost Monitorovacího výboru programu,
- e) zajištění toho, aby PCO obdržel všechny potřebné informace o postupech a auditech, prováděných ve vztahu k výdajům pro účely vydání potvrzení o oprávněnosti výdaje,
- f) zajištění toho, aby AO obdržel požadované dokumenty a podklady pro účely analytické a zpravodajské činnosti,
- g) zabezpečení hodnocení ROP Severovýchod ,
- h) zajištění toho, aby subjekty, které jsou zapojeny do řízení a provádění ROP Severovýchod, včetně příjemců podpory a dalších subjektů zapojených do implementace, vedly samostatný účetní systém nebo používaly vhodné kódové označení účtů pro všechny transakce týkající se pomoci,
- i) zabezpečení řízení k prošetření nesrovnalostí a zasílání měsíčních hlášení o zjištění nesrovnalostí a souhrnně čtvrtletně informování PCO, pracovníka sítě AFCOS a AO o nesrovnalostech vzniklých při implementaci programu (včetně způsobu řešení dříve identifikovaných nesrovnalostí),
- j) zajištění opatření k nápravě v případě vzniklých nedostatků,
- k) zajištění shody s národními politikami a politikami Společenství, zvláště s ohledem na zadávání veřejných zakázek, pravidla veřejné podpory, ochranu životního prostředí a rovné příležitosti,
- l) zajištění zdrojů národního spolufinancování,
- m) poskytnutí informací, které EK umožní provést vyhodnocení velkých projektů
- n) plnění povinností, týkajících se informací a propagace ROP Severovýchod,
- o) výběr projektů, kterým RR poskytne dotaci či návratnou finanční výpomoc.

Úřad Regionální rady (dále „Úřad“)

Úřad Regionální rady je výkonným orgánem RR, který zabezpečuje veškeré úkoly spojené s funkcí řídicího orgánu ROP Severovýchod s výjimkou těch záležitostí, které jsou svěřeny nebo vyhrazeny Výboru a předsedovi RR. Úřad Regionální rady také plní úkoly spojené s odborným, organizačním a technickým zabezpečením činnosti RR.

Úřad Regionální rady zajišťuje zejména následující úkoly:

- a) přijímání žádostí o podporu a organizování výzev k předkládání projektů,
- b) podávání informací o programu,
- c) posouzení formálních náležitostí a přijatelnosti předkládaných projektů,
- d) zajištění kvalitativního hodnocení projektů,

- e) přípravu smluv o financování projektu,
- f) monitorování plnění pravidel pro zadávání veřejných zakázek při realizaci úspěšných projektů,
- g) kontrola postupu prací na jednotlivých projektech,
- h) zajištění fungování monitorovacího systému - elektronické evidence dat pro monitorování a vyhodnocení implementace programu,
- i) zpracování údajů o výdajích jako podkladů pro certifikaci,
- j) příprava podkladů pro výroční a závěrečnou zprávu ROP Severovýchod ,
- k) provádění a zajištění výkonu finančních kontrol realizace projektů s cílem ověřit, zda spolufinancované výrobky a služby byly dodány a požadované výdaje byly vynaloženy v souladu s podmínkami smlouvy o financování projektu a legislativou ČR i EU,
- l) přezkoumání předložených žádostí o proplacení uskutečněných výdajů příjemci podpory (především ověření souladu se stanovenými výkonovými cíli a finančním plánem projektu, souladu s politikami a legislativou ČR i EU, posouzení, zda výdaje jsou způsobilé, atd.),
- m) zajišťování publicity,
- n) příprava rozpočtu a závěrečného účtu RR,
- o) vyhotovení popisu řídicích a kontrolních systémů a předložení tohoto popisu AO, a to v takovém termínu, aby bylo možné odeslat jej EK do 12ti měsíců od schválení programu,
- p) předložení AO žádost o vydání prohlášení o uzavření.

Implementační, platební a auditní funkce Úřadu jsou striktně odděleny.

Územní pracoviště Úřadu

Důležitou funkci v implementační struktuře plní územní pracoviště Úřadu v jednotlivých krajích v rámci NUTS II Severovýchod. Ta zabezpečují efektivní a uživatelsky příznivou implementaci programu.

Územní pracoviště jsou zabezpečována pracovníky Úřadu.

Územní pracoviště plní úlohu při podávání informací, přijímání žádostí, zajištění jejich hodnocení a přípravy smluv s příjemci a při kontrole projektů.

Předseda RR

Je statutárním orgánem RR a zastupuje ji navenek. Ze své činnosti je odpovědný Výboru.

Předsedu v jeho nepřítomnosti zastupuje místopředseda. Je-li zvoleno více místopředsedů, předsedu zastupují místopředsedové v pořadí stanoveném Výborem.

Implementační schéma, schéma organizační struktury a schéma oddělení funkcí jsou uvedeny v obr. č. 26 – 28.

Administrativní kapacita

Nutnost dostatečných administrativních struktur, potřebných k zajištění efektivního využívání prostředků strukturálních fondů, byla potvrzena a uznána v textu NSRR České republiky.

Adekvátní administrativní kapacita je nezbytná nejen k zajištění absorpční kapacity a používání úředních postupů, ale také k tomu, aby byly finanční prostředky využívány v souladu s principy správného finančního řízení.

Podle NSRR je základem přístupu k zajištění dostatečné administrativní kapacity následující:

- Analýza potřeb ŘO při implementaci operačních programů
- Definice funkcí a postupů
- Formulace profilů zaměstnanců, popisy práce
- Kvalita výběru a přijímání nových zaměstnanců

Dále, v souladu s NSRR: „kvalita výstupů všech funkcí v systému implementace zdrojů EU úzce souvisí s profilem a stabilizací zaměstnanců, kteří se podílejí na přípravě a fungování tohoto systému. Zaměstnanci veřejné správy musí být několik let systematicky připravováni na bezchybné a kvalitní vykonávání těchto aktivit, včetně jazykové výuky. Kvalita výběru a přijímání nových zaměstnanců, která bere v potaz dobrou praxi je základní podmínkou pro kvalitní řízení lidských zdrojů. Tento systém bude využíván na všech úrovních implementace. Hlavním cílem zlepšení řízení lidských zdrojů je minimalizovat nežádoucí odliv těchto vzdělaných a schopných zaměstnanců do privátního sektoru. Toho může být dosaženo primárně nastavením takových podmínek, které umožňují konkurenceschopnost zaměstnání ve veřejné správě vůči privátnímu sektoru”.

Tato nařízení NSRR jsou blíže specifikována v dopise zaslaném českými úřady dne 29. června 2007 (ref. č. 24 449/2007-62) před vydáním rozhodnutí o přijetí NSRR Evropskou komisí takto:

- *"Bude věnována pozornost systematickému posilování absorpční kapacity, včetně analýzy potřeb, definice požadavků, popisu pracovních pozic, nezávislých postupů při přijímání zaměstnanců, motivační systém, vzdělávání a stabilizace zaměstnanců.*
- *Dokument nazvaný "Postupy k vyřešení administrativní kapacity k využívání zdrojů strukturálních fondů a Fondu soudržnosti v období 2007 - 2013" byl předložen české vládě”.*

Nařízení vlády č. 818 z 18. července 2007, které schvaluje výše zmíněný dokument bude aplikováno na veřejnou správu jako celek a jeho implementace bude monitorována předsedou vlády České republiky.

Následně musí být výše zmíněné závazky implementovány na úrovni každého operačního programu. Detailní zpráva popíše, jak jsou tyto závazky vypořádány (např. analýza potřeb ŘO, definice funkcí a postupů, formulace profilů zaměstnanců, popisy práce, kvalita výběru a přijímání nových zaměstnanců). Dále tato zpráva popíše způsob, jakým budou Operační program Technická pomoc a prioritní osa technické asistence v Regionálních operačních programech využívány k dosažení tohoto cíle. Další velmi důležitou otázkou je podpora absorpční kapacity příjemců a vstřícný přístup relevantních úřadů k příjemcům.

Tato implementační zpráva musí být dokončena a představena během prvního zasedání Monitorovacího výboru po přijetí Regionálního operačního programu.

8.2 Systém výběru projektů, úkoly příjemců

Systém výběru projektů

Předkladatel předkládá projekt na územní pracoviště Úřadu Regionální rady dle místa realizace projektu. Územní pracoviště Úřadu posoudí formální úplnost a přijatelnost projektu a zajistí jeho kvalitativní hodnocení dle stanovených výběrových kritérií.

Schválení projektů, kterým bude poskytnuta finanční pomoc z prostředků ROP Severovýchod, je v kompetenci Výboru. Úřad informuje o výsledcích jednání Výboru a o jeho rozhodnutí příjemce.

Obecná kritéria výběru projektů v ROP Severovýchod

Kritéria pro hodnocení projektů zahrnují jak kritéria společná pro všechny oblasti podpory, tak i specifická kritéria pro hodnocení projektů v rámci jednotlivých oblastí podpory ROP Severovýchod.

Všechny projekty jsou hodnoceny na základě **výběrových kritérií**, která zahrnují:

- 1) kritéria přijatelnosti
- 2) kritéria formálních náležitostí
- 3) bodovací kritéria

U projektů bude probíhat bodování/hodnocení následujících oblastí:

- **projekt jako celek**
- **schopnosti žadatele, horizontální témata, plnění indikátorů** (váha kritéria 20%),
- **technická kvalita projektu** (váha kritéria 40%),
- **potřeba a relevance projektu**²⁴ (váha kritéria 40%).

Výsledné hodnocení je součtem váženého počtu bodů z jednotlivých oblastí bodového hodnocení.

Detailní bodovací tabulky pro každou specifickou oblast podpory jsou přílohou Příručky pro žadatele a příjemce.

Při schvalování projektů jsou závazná následující obecná kritéria:

- soulad s prioritami NSRR,
- regionální dopad a význam projektu,
- hospodářský a sociální přínos, zejména dopad na regionální rozvoj,
- vyhodnocení z hlediska horizontálních témat,
- udržitelnost projektu.

Projekty jsou bodovány s ohledem na jejich kvalitu, v žádném případě není při bodování zohledněno místo realizace v některém konkrétním kraji. To znamená, že budou vybrány nejlepší projekty v dané oblasti podpory bez ohledu na to, ve kterém kraji má být projekt realizován.

Součástí výběru projektů bude jeho posouzení z hlediska jeho dopadu na životní prostředí. Žadatelé budou předem informováni o environmentální problematice a o možných vazbách předkládaných projektů na životní prostředí. Cílem je upozornit žadatele a eliminovat potenciální negativní vlivy projektu na životní prostředí a veřejné zdraví, a dále preferovat ty projekty, jejichž dopad bude buď žádný, nebo minimální.

Žadatelé budou upozorněni na to, že již při přípravě jednotlivých projektů a jejich následném posuzování je nezbytné respektovat zvláště chráněná území, jejich ochranné podmínky a plány péče o ně, a dále respektovat lokality výskytu zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů. Do výběru konkrétních projektů budou zapojeny příslušné orgány ochrany přírody a krajiny²⁵.

²⁴ Oblast potřeba a relevance projektu není hodnocena u dílčích projektů IPRM

²⁵ Při výběru projektů je nutné sledovat, zda v souvislosti s realizací daného projektu nedojde k

Konkrétní projekty podpořené v rámci ROP Severovýchod budou muset respektovat územní ochranu a integritu evropsky významných lokalit a ptačích oblastí soustavy Natura 2000 a nesmí vést k poškození nebo zhoršení stavu předmětu ochrany těchto území.

Přednostně budou podporovány projekty, které budou obsaženy v krajských a místních programech ke zlepšování kvality ovzduší zpracovaných v souladu se zákonem č. 86/2002 Sb., o ochraně ovzduší, v platném znění.

Posuzování vlivů projektů na životní prostředí bude prováděno v souladu se zákonem o posuzování vlivů na životní prostředí.²⁶ Posuzování vlivů na životní prostředí se bude provádět procesem EIA (posuzování záměrů). V rámci procesu EIA budou posuzovány stavby, činnosti a technologie uvedené v příloze č. 1 zákona.

ŘO ROP Severovýchod připraví kritéria, která budou schvalována MV. Kritéria budou směřovat k naplnění zejména IV. Strategického cíle vyvážený rozvoj území.

Úkoly příjemců

Předkladatel předloží návrh projektu pověřeným pracovníkům územních pracovišť Úřadu. Příjemcem podpory může být pouze osoba s právní subjektivitou.

Příjemci bude poskytnuta finanční pomoc na základě smlouvy o poskytnutí dotace mezi příjemcem a řídicím orgánem na základě zákona 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů.

Příjemce pomoci zajišťuje:

- a) zpracování žádostí o poskytnutí pomoci, zahrnující identifikaci, hodnocení a přípravu projektu včetně finančního plánu;
- b) přípravu zadávací dokumentace projektu;
- c) v úzké koordinaci s ŘO zadávání veřejných zakázek a podpis příslušných smluvních dokumentů s dodavateli;
- d) řádnou realizaci projektu dle smluv uzavřených s vybranými dodavateli;
- e) ověřování a proplácení ověřených faktur dodavatelům;
- f) fungující oddělený účetní systém projektu ve smyslu zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů;
- g) vnitřní finanční kontrolu;
- h) podávání pravidelných zpráv ŘO o postupu projektu a případně příležitostných zpráv během přípravy;
- i) zpracování a předávání podkladů ŘO pro monitorování;
- j) regionální a místní publicitu a informační tabule na místě staveb ve smyslu příslušných pravidel EU.

Příjemci odpovídají za to, že výdaje projektů, požadované k proplacení v rámci ROP Severovýchod, jsou způsobilé a že při realizaci projektu budou dodrženy podmínky Smlouvy o poskytnutí dotace a příslušná legislativa ČR i EU.

-
- narušení ochranných podmínek zvláště chráněných území,
  - narušení území ochrany a integrity lokalit soustavy Natura 2000 (evropsky významných lokalit a ptačích oblastí)
  - poškození nebo likvidace biotopů s výskytem zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů,
  - zásahů do prvků ÚSES a VKP, negativnímu ovlivnění přírodních stanovišť, biotopů, fauny, flóry,
  - zvýšení fragmentace krajiny, snížení průchodnosti krajiny.

²⁶ Zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o posuzování vlivů).

Vyhláška č. 457/2001 Sb., o odborné způsobilosti a o úpravě některých dalších otázek souvisejících s posuzováním vlivů na životní prostředí.

Při předkládání žádostí o platby příjemci odůvodní předkládané výdaje a doloží, že odpovídají podmínkám realizace projektů obsažených ve Smlouvě o poskytnutí dotace. Veškeré platební nároky musí být podloženy doklady, které prokáží, že se jedná o prostředky vynaložené efektivně, hospodárně, účelně a transparentně.

Příjemci musí zajistit vedení dokumentace o projektech, která bude dostatečnou pomůckou pro audit, zaměřený na finanční toky.

Příjemci musí umožnit, aby doklady o projektech byly kdykoliv k dispozici pro kontroly a auditní šetření, prováděné oprávněnými osobami nebo subjekty. Doklady budou archivovány v souladu s platnou legislativou EU i ČR.

8.3 Finanční řízení

Prostředky z rozpočtu EU (SF) budou Evropskou komisí zasílány na účet PCO. V rámci PCO metodicky řídí finanční prostředky z rozpočtu EU (SF) oddělení Metodiky finančního řízení a plateb MF ČR, které rovněž bude realizovat převody prostředků z rozpočtu EU (SF) do státního rozpočtu (SR).

Systém finančních toků prostředků z rozpočtu EU (SF) u ROP Severovýchod je založen na principu financování žádostí o platbu z prostředků RR, která obdržela prostředky na financování podílu financovaného z rozpočtu EU (SF) z rozpočtu kapitoly MMR a podílu prostředků odpovídajícímu národnímu spolufinancování z rozpočtu kapitoly MMR a z rozpočtů krajů. Prostředky z rozpočtu EU (SF) jsou následně zpětně proplaceny PCO na účet správce kapitoly MMR.

Dotace poskytované ze SR na předfinancování výdajů, které mají být kryty prostředky z rozpočtu EU a prostředky na národní spolufinancování jsou v souladu s úpravou zák. č. 218/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech poskytovány MMR na základě Rozhodnutí o poskytnutí dotace.

MMR vydává Rámcové rozhodnutí o poskytování dotací na plánovací období let 2007 – 2013. V návaznosti na toto rozhodnutí vydává MMR pro příslušný kalendářní rok Rozhodnutí o poskytnutí dotace, a to do 15 pracovních dnů ode dne obdržení bezchybné Žádosti o poskytnutí dotace od ŘO ROP Severovýchod .

Dotace bude z rozpočtu MMR uvolňována především na základě odhadů výdajů příjemců na dané období.

Dotace poskytnutá na financování projektů ŘO ROP Severovýchod (resp. její první splátka) je převedena MMR na speciální účet ŘO ROP Severovýchod do 15 dnů ode dne převzetí rozhodnutí o poskytnutí dotace RR.

Termíny a převody dalších finančních prostředků stanovuje MMR v Rozhodnutí o poskytnutí dotace.

Do procesu spolufinancování jsou zahrnuty jak prostředky EU, Regionální rady, krajů a obcí, tak soukromé zdroje příjemce. Rozpočet Regionální rady je tvořen zejména prostředky státního rozpočtu a prostředky krajů. Soukromé financování předpokládáme u oblastí podpor: 1.2 Podpora projektů zlepšujících dopravní obslužnost, 2.2 Rozvoj měst, 2.3 Rozvoj venkova, 3.1 Rozvoj základní infrastruktury a doprovodných aktivit v oblasti cestovního ruchu, 3.2 Marketingové a koordinační aktivity v oblasti cestovního ruchu a 4.1 Podpora rozvoje infrastruktury pro podnikání.

Systém finančních toků SF– popis

Platby příjemcům probíhají formou ex-post plateb (zpětné proplacení příjemcem již uskutečněných výdajů) či formou ex-ante plateb (formou poskytnutí prostředků příjemci před realizací jeho výdajů na projekt).

Ex-post platby:

- 1) Příjemce na základě uskutečněných výdajů vystavuje žádost v CZK o proplacení prostředků z rozpočtu RR (odpovídající evropskému i národnímu podílu), přičemž žádost je předložena ke kontrole a schválení řídicímu orgánu;
- 2) Řídicí orgán žádost příjemce schvaluje a dává pokyn finančnímu útvaru k provedení platby na účet příjemce;
- 3) Finanční útvar Úřadu provádí platbu z rozpočtu RR na účet příjemce;
- 4) Řídicí orgán na základě potvrzení od finančního útvaru RR o provedených úhradách z rozpočtu RR vystavuje souhrnnou žádost o provedení platby prostředků z rozpočtu EU (SF) z účtu PCO do příslušné kapitoly státního rozpočtu;
- 5) Souhrnná žádost o platbu je předána správci kapitoly MMR, který ji zaeviduje za účelem sledování čerpání prostředků SF, a následně je souhrnná žádost předána PCO k proplacení;
- 6) PCO provádí kontrolu předložené souhrnné žádosti, její zaúčtování (rozhodným datem pro stanovení kurzu pro přepočtení prostředků z CZK na EUR je datum zaúčtování PCO) a následně úhradu prostředků z rozpočtu EU (SF) do kapitoly MMR;
- 7) PCO žádá po provedení certifikace Evropskou komisí o doplnění prostředků na jeho účtu;
- 8) Evropská komise žádost odsouhlasí a zasílá prostředky na účet PCO.

Ex-ante platby

1. Záloha na realizaci výdajů je poskytnuta příjemci po podpisu Smlouvy o poskytnutí dotace (u projektů TP po zasedání VRR na základě usnesení VRR);
2. Příjemce provádí úhradu způsobilých výdajů dodavatelům;
3. Po skončení projektu je provedeno vyúčtování poskytnuté zálohy (ex-ante platby);
4. Řídicí orgán na základě potvrzení od finančního útvaru RR o provedených úhradách z rozpočtu RR vystavuje souhrnnou žádost o provedení platby prostředků z rozpočtu EU (SF) z účtu PCO do příslušné kapitoly státního rozpočtu;
5. Souhrnná žádost o platbu je předána správci kapitoly MMR, který ji zaeviduje za účelem sledování čerpání prostředků SF, a následně je souhrnná žádost předán PCO k proplacení;
6. PCO provádí kontrolu předložené souhrnné žádosti, její zaúčtování (rozhodným datem pro stanovení kurzu pro přepočtení prostředků z CZK na EUR je datum zaúčtování PCO) a následně úhradu prostředků z rozpočtu EU (SF) do kapitoly MMR;
7. PCO žádá po provedení certifikace Evropskou komisí o doplnění prostředků na jeho účtu;
8. Evropská komise žádost odsouhlasí a zasílá prostředky na účet PCO.

Certifikační orgán (CO)

Při implementaci pomoci ze SF a FS je ustaven jediný certifikační orgán, zajišťující činnosti dle čl. 61 obecného nařízení. V rámci ČR funkci certifikačního orgánu vykonává PCO. Výkonem funkce PCO pro strukturální fondy („SF“) a Fond soudržnosti („CF“) byl rozhodnutím ministra financí, vydaném na základě usnesení vlády č. 198 ze dne 22. února 2006, pověřen odbor Národní fond MF ČR, který je funkčně nezávislý na řídicích orgánech a na AO, a který nedeleguje výkon této funkce na zprostředkující subjekty. Schéma oddělení funkcí mezi ŘO, CO a AO je uvedeno na obrázku č. 28

PCO provádí zejména následující činnosti:

- řídí a koordinuje toky finančních prostředků poskytnutých z rozpočtu EU a zabezpečuje plynulost toku finančních prostředků od PCO příjemcům;
- vytváří a aktualizuje metodické pokyny pro provádění certifikace výdajů SF a FS;
- zabezpečuje, aby příjemci pomoci obdrželi příspěvek z EU bez zbytečného odkladu;
- vypracovává a předkládá EK ověřené výkazy výdajů a žádosti o platby (průběžné i konečné) pro všechny programy na základě výkazů výdajů předložených řídicími orgány;
- ověřuje, že výkaz výdajů je přesný, vychází ze spolehlivého účetního systému a je založen na ověřitelných podkladech, certifikuje tyto výkazy a schvaluje žádosti o platby z EU;
- monitoruje manuály pracovních postupů užívané subjekty zapojenými do implementace SF a FS a ověřuje dodržování těchto postupů;
- průběžně monitoruje a ověřuje soulad činností a postupů řídicích orgánů s právními předpisy ČR a EU;
- ověřuje aplikaci procesů řízení a systému kontroly řídicích orgánů (včetně provádění kontrol na místě);
- vyhodnocuje čerpání alokací;
- přijímá platby z rozpočtu EU a zabezpečuje převody prostředků do kapitol rozpočtu;
- metodicky řídí vypracovávání odhadů čerpání prostředků poskytnutých z rozpočtu EU a předává tyto odhady EK;
- zajišťuje koncepci, metodiku, tvorbu, rozvoj a činnost účetního systému využívaného pro administraci SF a FS;
- zajišťuje metodické řízení v oblasti účtování o prostředcích SF a FS;
- spolupracuje s EK při ověřování adicionality mid-term a ex-post;
- zajišťuje vrácení neoprávněně vyplacených prostředků;
- předává AO kopie žádostí o průběžnou nebo závěrečnou platbu a kopie certifikátu.

Finanční útvar Úřadu provádí zejména následující činnosti:

- zajišťuje aktuální přepočty alokací z EUR na CZK
- zajišťuje disponibilní finanční prostředky v rozpočtu RR
- zajišťuje převody prostředků příjemcům na financování projektů spolufinancovaných z rozpočtu EU z prostředků rozpočtu RR, a to do 15 pracovních dnů od obdržení žádosti o platbu z ŘO;
- provádí přesnou a úplnou evidenci převodů prostředků příjemcům z prostředků rozpočtu RR;
- sděluje ŘO požadované údaje o provedených převodech prostředků příjemcům dle své evidence (zejména údaje o příjemci, výši převedených prostředků, den platby příjemci);
- při provádění jednotlivých činností spojených s převody prostředků příjemcům postupuje v souladu s interními písemnými pracovními postupy (manuály).

Finanční útvar v rámci finančního řízení postupuje podle Metodiky finančních toků a kontroly programů spolufinancovaných ze strukturálních fondů, Fondu soudržnosti a Evropského rybářského fondu na programové období 2007 - 2013, které zpracovává MF ČR.

Oddělení řídicí a platební funkce je zajištěno na funkčně odděleném odboru a je též zajištěno personálně. Řídící a platební funkce jsou detailně popsány v Operačním manuálu ROP Severovýchod. Implementační schéma, schéma organizační struktury a schéma oddělení funkcí jsou uvedeny v obr. č. 26 – 28.

8.4 Kontrolní a auditní systém

Auditní orgán

Auditní orgán (dále AO) se zřizuje ve smyslu čl. 59 obecného nařízení. Usnesením vlády ČR č. 198 ze dne 22.2.2006 je výkonem funkce AO pro SF pověřeno MF. Výkonem funkce AO pro SF byl rozhodnutím ministra financí pověřen útvar Centrální harmonizační jednotky pro finanční kontrolu MF, který je funkčně nezávislý na řídicích orgánech a na PCO. Schéma oddělení funkcí mezi ŘO, CO a AO je uvedeno na obrázku č. 28

V souladu s požadavky relevantní legislativy ES a právních předpisů ČR provádí AO zejména následující činnosti:

- zajišťuje audit připravenosti řídicích a kontrolních systémů programů, na jehož základě předkládá EK zprávu posuzující nastavení řídicích a kontrolních systémů OP;
- předkládá Evropské komisi před podáním první žádosti o průběžnou platbu a nejpozději do 12 měsíců od schválení příslušného programu zprávu posuzující nastavení řídicích a kontrolních systémů programu včetně stanoviska k jejich souladu s příslušnými ustanoveními právních předpisů ES, jak je požadováno v čl. 71 obecného nařízení;
- předkládá EK do 9 měsíců po schválení příslušného OP strategii auditu zahrnující subjekty, které budou audity provádět, tuto strategii pravidelně aktualizuje;
- zajišťuje provádění auditu za účelem ověření účinného fungování řídicích a kontrolních systémů programů a na vzorku i ověření vykázaných výdajů;
- předkládá každoročně EK konsolidovaný plán auditů prostředků poskytovaných ze SF a FS, který průběžně vyhodnocuje;
- zajišťuje, že PCO obdrží pro účely certifikace výsledky všech auditů provedených AO nebo z jeho pověření;
- zajišťuje metodické vedení dalších auditních subjektů zapojených do auditů u všech OP;
- dohlíží na kvalitu auditů prováděných dalšími auditními subjekty u projektů spolufinancovaných z SF a FS;
- podílí se na tvorbě a aktualizaci metodických pokynů pro provádění auditu prostředků jednotlivých programů;
- předkládá každoročně EK výroční kontrolní zprávu;
- vydává každoročně pro EK stanovisko k tomu, zda fungování řídicího a kontrolního systému poskytuje přiměřenou záruku, že výkazy výdajů předložené EK jsou správné a že související transakce jsou zákonné a řádné;
- účastní se auditních misí EK na prověřování aspektů řídicího a kontrolního systému, které vplynuly z výroční kontrolní zprávy;
- předloží EK prohlášení o uzavření (popř. o částečném uzavření), ve kterém vyhodnotí platnost žádosti o závěrečnou platbu a zákonnost a řádnost souvisejících transakcí zahrnutých do závěrečného výkazu výdajů;
- spolupracuje s EK při koordinaci plánů auditů a auditorských metod a vyměňuje si s ní výsledky z provedených auditů;
- zajišťuje, aby byly při auditorské činnosti uplatňovány mezinárodně uznávané auditorské standardy;
- provádí analýzu nahlášených nesrovnalostí pro účely zpracovávání prohlášení o uzavření nebo částečném uzavření;
- zpracovává každoročně zprávu o výsledcích finančních kontrol za OP pro vládu;

- vykonává doplňkový audit za účelem ověření účinného fungování řídicího a kontrolního systému operačního programu;
- vykonává doplňkový audit operací na vhodném vzorku pro ověření vykázaných výdajů.

AO nese odpovědnost za zajištění výše uvedených činností s tím, že při zachování vlastní odpovědnosti může vybranými činnostmi pověřit další auditní subjekty. Je přípustná pouze jedna úroveň pověření k výkonu výše uvedených činností (tj. auditní subjekt nemůže činnostmi pověřit další subjekt), a to na základě veřejnoprávní smlouvy.

Auditní orgán pověřil v souladu s čl. 62, odst. 3 obecného nařízení Regionální radu regionu soudržnosti Severovýchod výkonem činností auditního subjektu. Pověřený auditní subjekt vykonává zejména následující činnosti:

- audit za účelem ověření účinného fungování řídicího a kontrolního systému operačního programu;
- audit operací na vhodném vzorku pro ověření vykázaných výdajů.

Tyto činnosti budou v rámci ÚRR Severovýchod vykonávány funkčně nezávislým útvarům interního auditu v souladu s čl. 62 odst. 1 písm. a) a b) obecného nařízení.

Detailní výčet kompetentních činností je uveden v OM ROP Severovýchod .

Systém finanční kontroly

Ministerstvo financí jako ústřední správní úřad pro finanční kontrolu v souladu s příslušnými ustanoveními zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy ČR, ve znění pozdějších předpisů, metodicky řídí, koordinuje a zajišťuje výkon finanční kontroly v rámci operačního programu. Základním východiskem pro vydávání dílčích metodických pokynů, konzultovaných s příslušnými orgány Evropské komise, jsou platné právní předpisy ČR a ES.

Vnitřní kontrolní systém

Všechny orgány podílející se na implementaci operačního programu budou mít zaveden potřebný řídicí a kontrolní systém, který bude v souladu s národní legislativou a bude způsobilý včas identifikovat administrativní, systémové nebo záměrné chyby a vytvářet podmínky pro prevenci vzniku chyb.

Řídicí kontrola

je zajišťována odpovědnými vedoucími zaměstnanci a tvoří součást vnitřního řízení všech subjektů zapojených do implementace operačního programu, při přípravě operací před jejich schválením, při průběžném sledování uskutečněných operací až do jejich konečného vypořádání a vyúčtování a následného prověření vybraných operací v rámci hodnocení dosažených výsledků a správnosti hospodaření.

S ohledem na principy účinného a efektivního řídicího a kontrolního systému v průběhu implementace programu ŘO zajistí, že:

- všechny subjekty zapojené do řízení a kontroly programu mají jednoznačně stanoveny konkrétní funkce, a to jak v rámci celého systému implementace, tak i v rámci každého subjektu zvlášť;
- je dodržována zásada oddělení platebních, řídicích a kontrolních funkcí mezi jednotlivými subjekty zapojenými do implementace programu i v rámci subjektů samotných;
- jsou stanoveny jednoznačné postupy pro zajištění správnosti a způsobilosti výdajů vykazovaných v rámci programu;
- jsou zavedeny spolehlivé účetní systémy, systémy monitorování a systémy finančního výkaznictví;

- je zaveden systém podávání zpráv o implementaci programu a projektů a monitorování;
- jsou přijata opatření pro provádění auditu fungování řídicího a kontrolního systému;
- jsou zavedeny takové systémy a stanoveny takové postupy, které zajistí podklady pro audit (audit trail);
- jsou stanoveny postupy hlášení a monitorování pro nesrovnalosti a vymáhání neoprávněně vyplacených částek.

Pro každou úroveň řízení a implementace programu bude vypracován manuál vnitřního kontrolního systému ve formě řízené dokumentace, která bude obsahovat detailní popis pracovních postupů pro prováděné činnosti.

Mezi úkoly Řídicího orgánu při řízení a provádění operačního programu patří zejména:

1. zajistit, že operace pro financování jsou vybírány na základě kritérií pro daný operační program a po celou dobu provádění zůstávají v souladu s platnými předpisy Společenství a vnitrostátními předpisy;
2. ověřit, zda jsou spolufinancované produkty dodány a služby poskytnuty a zda jsou výdaje na operace vykázané příjemci skutečně vynaloženy a zda jsou v souladu s předpisy Společenství a vnitrostátními předpisy;
3. zajistit, aby příjemci a jiné subjekty zapojené do provádění operací vedli buď oddělený účetní systém, nebo odpovídající účetní kód pro všechny transakce související s operací, aniž tím jsou dotčeny vnitrostátní účetní předpisy;
4. zajistit financování programu z národních veřejných zdrojů;
5. zajistit evidenci, šetření a hlášení podezření na nesrovnalost a potvrzených nesrovnalostí, jejich další monitoring a ve stanovených případech také vymáhání prostředků dotčených potvrzenou nesrovnalostí;
6. zajistit, aby PCO obdržel pro účely certifikace všechny nezbytné informace o postupech a ověřeních prováděných v souvislosti s výdaji;
7. v souladu s článkem 60, písm. f) obecného nařízení stanovit postupy k zajištění toho, aby byly všechny doklady týkající se výdajů a auditů programu nezbytné pro zajištění odpovídající auditní stopy uchovávány v souladu s požadavky článku 90 obecného nařízení;
8. řídit práci monitorovacího výboru a poskytovat mu dokumenty umožňující sledovat kvalitu provádění operačního programu s ohledem na jeho konkrétní cíle;
9. vypracovat výroční a závěrečné zprávy o provádění a po schválení monitorovacím výborem je předkládá Komisi;
10. zajistit soulad s požadavky na poskytování informací a propagaci stanovenými v článku 69 obecného nařízení.

Interní audit

Útvar interního auditu bude funkčně nezávislý a organizačně oddělený od řídicích a výkonných struktur a bude podřízen příslušnému vedoucímu orgánu veřejné správy.

Útvary interního auditu budou v pravidelných intervalech prověřovat vnitřní kontrolní systém. Jejich činnost bude kromě jiného zahrnovat prověřování plnění základních požadavků na vnitřní kontrolní systém. Významnou součástí bude též předkládání doporučení ke zdokonalování kvality vnitřního kontrolního systému, k předcházení nebo zmírnění rizik, k přijetí opatření k nápravě zjištěných nedostatků a konzultační činnost.

Zprávy z interních auditů pravidelně prováděných na jednotlivých úrovních implementace budou předkládány příslušnému vedoucímu orgánu veřejné správy. Jednotný přístup k auditu na všech úrovních implementace a reportování zjištění auditu bude podkladem pro řízení rizik na úrovni ŘO.

Veřejnosprávní kontrola (primární systém)

Řídicí orgán odpovídá za řízení a provádění operačního programu v souladu se zásadou řádného finančního řízení, a proto zajišťuje, aby operace byly pro financování vybírány podle kritérií pro operační program a aby po

celou dobu provádění byly v souladu s příslušnými předpisy Společenství a s vnitrostátními předpisy. Řídící orgán zajišťuje výkon kontroly v rámci primárního systému tím, že ověřuje dodání spolufinancovaných produktů a služeb a skutečné vynaložení výdajů na operace vykázaných příjemci. Řídící orgán zajišťuje existenci systému pro záznam a uchování účetních záznamů v elektronické podobě pro každou operaci a shromažďování údajů nezbytných pro audit. Úkolem ŘO je také zajistit, aby postupy a všechny dokumenty týkající se výdajů a auditů operačního programu byly Evropské komisi a Účetnímu dvoru k dispozici po dobu tří let od uzavření operačního programu.

Audit (sekundární a centrální systém)

Za výkon auditu za účelem ověření účinného fungování řídicího a kontrolního systému operačního programu a za výkon auditu vzorku operací v souladu s článkem 62 obecného nařízení je odpovědný AO. V rámci sekundárního systému ověřuje účinnost systému finančního řízení a kontroly a následně testuje správnost rizikových transakcí v souladu s mírou přípustného rizika pro oblast primárního systému. V rámci centrálního systému AO na základě zbytkového rizika ověřuje a hodnotí přiměřenost a účinnost fungování primárního a sekundárního systému a provádí audit vzorku operací.

Výsledky auditu budou sdělovány Komisi v souladu s článkem 73(1) Obecného nařízení.

Kontrola vykonávaná Nejvyšším kontrolním úřadem

Nejvyšší kontrolní úřad je oprávněn vykonávat nezávislou kontrolní činnost ve smyslu příslušných ustanovení zákona č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu, ve znění pozdějších předpisů.

Auditní činnosti prováděné orgány Evropské komise a Evropským účetním dvorem

Evropská komise se přesvědčí, že v rámci daného operačního programu byly zavedeny a účinně fungují řídicí a kontrolní systémy v souladu s článkem 72 odst. 1 obecného nařízení. Tento audit provádí Evropská komise na základě výročních kontrolních zpráv a stanoviska AO k těmto zprávám a na základě vlastních auditů.

Evropský účetní dvůr, který v rámci své působnosti vykonává samostatné a nezávislé kontroly vyplývající z jeho působnosti.

Nesrovnalosti

Všechny subjekty zapojené do implementace operačního programu mají povinnost hlásit ŘO ROP Severovýchod veškerá podezření na nesrovnalosti. Za šetření a řešení nesrovnalostí je odpovědný ŘO ROP Severovýchod, který eviduje veškerá podezření na nesrovnalosti (resp. potvrzené nesrovnalosti) a provádí jejich šetření a další monitoring. Za řádné hlášení nesrovnalostí na vnější úrovni odpovídá pracovník Regionální rady, který je kontaktním místem AFCOS. Prostředky dotčené nesrovnalostí vymáhá RR sama a postupuje v souladu se zákonem č. 337/1992 Sb.

8.5 Monitorování

Celkovou odpovědnost za monitorování programu má v souladu s obecným nařízením ŘO. Řídící orgán je zodpovědný za správný, efektivní, systematický a včasný monitoring v průběhu implementace programu, za data zadaná do monitorovacího systému a za informování Evropské komise o průběhu a celkových výsledcích programu.

Řídící orgán zřizuje dle článku 63 a 64 obecného nařízení do tří měsíců ode dne schválení operačního programu EK monitorovací výbor.

Monitorovací výbor

V souladu s čl. 63 a 64 obecného nařízení zřizuje monitorovací výbor členský stát po dohodě s ŘO do 3 měsíců od oznámení rozhodnutí o schválení operačního programu. Výbor je složen ze zástupců navržených příslušnými organizacemi a institucemi, které oslovila RR. Jednotlivé organizace nominují své zástupce v souladu s principem rovných příležitostí. Členy monitorovacího výboru jmenuje předseda RR a zohlední přitom nutnost naplnění principu partnerství a pokud je to možné, rovné zastoupení mužů a žen. Cílem Monitorovacího výboru je zajistit účinnost a kvalitu poskytované pomoci.

Princip partnerství je v Monitorovacím výboru ROP Severovýchod zajištěn členstvím reprezentativních partnerských institucí z oblasti státní správy a územní samosprávy, hospodářské a sociální subjekty, nestátní neziskové organizace (zejména organizace působící v oblasti horizontálních témat, tedy subjekty prosazující rovnost mužů a žen a subjekty soustředěné na udržitelný rozvoj a ekologii). Současně je zajištěno i členství zástupců ostatních operačních programů ve smyslu dosažení synergie a partnerství. Z vlastního podnětu nebo na žádost monitorovacího výboru se práce monitorovacího výboru účastní zástupce Komise jako poradce.

Členstvím jednotlivých partnerských subjektů v Monitorovacím výboru je zajištěna oboustranná provázanost, komunikace a koordinace informací a námětů mezi ŘO ROP Severovýchod a partnery a veřejností.

Předseda RR zasílá prostřednictvím sekretariátu definitivní verzi programu spolu s podkladovými dokumenty pro zasedání výboru všem členům nebo jimi písemně pověřeným zástupcům před zasedáním výboru. Tímto je zajištěno, že všichni členové mají možnost se s dokumenty důkladně seznámit.

V případě potřeby mohou být ustanoveny pracovní skupiny, pro řešení specifických problémů.

Členové výboru jsou zástupci:

- Řídicího orgánu ROP Severovýchod ,
- krajů,
- statutárních měst,
- sociálních a hospodářských partnerů,
- profesních sdružení a akademické obce,
- nestátních neziskových organizací,
- PCO a AO,
- řídicích orgánů dalších OP.

Monitorovací výbor zpracovává svůj jednací řád a přijme jej po dohodě s ŘO za účelem výkonu svých povinností v souladu s obecným nařízením.

Povinností Monitorovacího výboru je zajistit dohled nad realizací ROP Severovýchod , zejména nad zajištěním souladu s předpisy ES a legislativou ČR, dosažením cílů programu při efektivním využití veřejných prostředků, aj. Řídicí orgán bude vykonávat funkci sekretariátu monitorovacího výboru ROP Severovýchod .

Monitorovací výbor bude zajišťovat zejména následující úkoly v souladu s čl. 65 obecného nařízení:

- a) sledování přípravy, realizace a vyhodnocení OP, jeho efektivnosti a účinnosti,
- b) posouzení a schválení kritérií pro výběr projektů, včetně veškerých revizí těchto kritérií,

- c) hodnocení postupu při dosahování konkrétních cílů OP a při dosahování cílů pro každou prioritní osu programu,
- d) analýza výsledků realizace OP,
- e) posouzení a schvalování výroční a závěrečné zprávy OP před jejich zasláním Evropské komisi,
- f) návrhy řídicímu orgánu k revizi či přezkoumání ROP Severovýchod za účelem dosažení cílů ROP Severovýchod , včetně finančního řízení,
- g) zváží a schválí veškeré návrhy na úpravu obsahu rozhodnutí komise o příspěvku ERDF.

Monitorovací systém

Informační systém pro monitorování programů pro období 2007 – 2013 (dále MSC2007)

Vytvoření Monitorovacího systému strukturálních fondů vychází z požadavku EK na existenci systému pro monitorování (viz obecné nařízení), požadavku na elektronickou výměnu dat (viz Prováděcí nařízení - články 39 - 42) a je v souladu s usnesením vlády č.198/2006 vybudovat jednotný monitorovací systém.

Řídicí orgán odpovídá za řízení a provádění operačního programu v souladu se zásadou řádného finančního řízení, a zejména zajišťuje existenci systému pro záznam a uchovávání účetních záznamů v elektronické podobě pro každou operaci v rámci operačního programu a shromažďování údajů o provádění nezbytných pro finanční řízení, monitorování, ověřování, audit a hodnocení.

Monitorovací systém musí být tedy kompatibilní s účetními systémy ROP Severovýchod .

MSC2007 je informační systém sloužící pro monitorování implementace programů a projektů spolufinancovaných ze strukturálních fondů. Zajišťuje aktuální informace v adekvátní podobě a rozsahu, integritu dat a obsahuje kompletní data za program. Monitorovací systém strukturálních fondů slouží k efektivní správě ROP Severovýchod a k zajištění reportů pro příslušná Generální ředitelství EK, vládu, parlament a v neposlední řadě i pro regiony.

V rámci procesu monitorování plní koordinační a metodickou roli MMR. MMR vydává pokyny a metodiky v oblastech řízení, provádění evaluací, sběru dat a jejich elektronické výměny, zakládání a činnosti monitorovacích výborů, kontroluje a dohlíží na všechny aktivity, které spadají mezi úkoly ŘO operačních programů. MMR dále zakládá a zajišťuje fungování integrovaného monitorovacího informačního systému, který bude používán řídicími orgány všech OP, PCO a auditorem a zajišťuje elektronickou výměnu dokumentů a dat.

Základním prostředkem zajištění jednotnosti monitorovacího systému je stanovení rozsahu závazných dat a závazných postupů pro jejich pořizování a předávání.

Poskytování srovnatelných, věcně správných a aktuálních dat pro podporu řízení, monitorování a hodnocení je zajišťováno závaznou Metodikou monitorování SF a FS 2007 - 2013. Tato metodika definuje centrálně závazný datový rozsah, závazné postupy a lhůty pro monitorování operačních programů a projektů na všech úrovních implementace. Spolu se stanovením jednotných a závazných postupů pro předávání dat je tak zajištěn plně integrovaný jednotný monitorovací systém na všech úrovních implementace, který zajistí potřebná data pro řízení, monitorování a hodnocení programů a projektů včetně pravidelného sběru dat od příjemců pomoci pro účely sledování pokroku realizace projektů prostřednictvím webového účtu příjemce.

Datová komunikace mezi účetním systémem PCO IS VIOLA jako základním nástrojem pro podporu funkce PCO a MSC2007 jako nástrojem centrálního monitorování fondů EU, je zajištěna z úrovně MMR.

Pro monitorování programovacího období 2007 - 2013 je od 1.1.2007 zajištěna plná funkčnost monitorovacího systému - MSC2007, který zajistí monitorování na všech úrovních implementace (úroveň centrální, úroveň ŘO, úroveň příjemce). Systém zajišťuje plnou podporu pro řízení, monitorování, hodnocení a administraci programů a projektů. Respektuje požadavky EK a zajišťuje požadovanou funkci sběru dat a předávání těchto dat EK a PCO.

Monitorovací systém zajišťuje sledování následujících činností:

- čerpání prostředků ze strukturálních fondů a národního spolufinancování
- monitorování, hodnocení a kontrolní činnosti
- komunikaci s EK
- poskytování údajů do standardní monitorovací tabulky EK
- sledování údajů na úrovni příjemce
- napojení na relevantní systémy státní správy
- naplňování monitorovacích indikátorů (plnění stanovených cílů)

MSC2007 je nadále řešen ve třech úrovních: centrální/řídící (MSC2007), výkonné - informační systém operačního programu (MONIT7+) a úrovni příjemce - webová žádost (BENEFIT7).

MMR vytváří především pro účely sledování finanční pomoci informační systém, který je jedním z nezbytných předpokladů pro přijetí pomoci ze SF a FS. Dle usnesení vlády č. 198/2006 zabezpečuje MMR jednotný centrální informační systém pro řízení, monitorování a hodnocení programů a projektů na všech úrovních administrace programů financovaných ze SF a FS. Systém je závazný pro všechny subjekty implementace v programovém období let 2007 - 2013.

MMR řídí nastavení informačního systému v oblasti řízení, sběru dat, monitorování a komunikace s EK. Zajistilo připravenost centrálního monitorovacího systému, který je také **důležitým nástrojem řízení implementace všech OP**.

Řídící orgány mají povinnost dodávat data v požadovaném rozsahu, struktuře a v požadovaných termínech z úrovně příjemce pomoci na základě postupů definovaných v operačních manuálech.

Informační systém MSC2007

Centrální databáze MSC2007 je základním nástrojem shromažďování a uchování informací o procesu poskytování pomoci EU do ČR. Úroveň zajišťuje plánování rozvoje, programování a vyhodnocování operačních programů z hlediska věcného a finančního monitoringu. Poskytuje souhrnné informace o přípravě i stavu realizace programu i celkové pomoci EU v ČR. MSC2007 slouží jako základní SW nástroj ŘO ROP Severovýchod, CPO a NOK. Správcem MSC2007 je Odbor správy monitorovacích systémů MMR (dále i OSMS), který je odpovědný za správu uživatelských přístupů, přenosy, definici rozhraní, havarijní plány a rozvoj systému.

Základem pro elektronickou výměnu dat s EK je právě MSC2007, z něhož jsou data za všechny programy v ČR přenášena do monitorovací databáze EK - System for Fund Management in the European Community 2007 - 2013. V rámci MSC2007 byl vytvořen modul „Data pro SFC2007“, jenž slouží k autorizaci požadovaných výstupních sestav ŘO - subjekty zodpovědnými za řízení a koordinaci programu. Tento modul zajišťuje tvorbu exportních souborů (s povinnými údaji), posílaných do SFC2007. Každý uživatel MSC2007 má náhledový přístup do modulu „Data pro SFC2007“ v MSC2007. Editační přístup, definovaný seznamem rolí, je umožněn pro jmenované zástupce subjektů zapojených do procesu řízení, monitoringu a kontroly, a to na základě přidělení role a kompetencí OSMS MMR.

MSC2007 je napojen také na informační systém PCO (IS VIOLA), tento systém slouží k finančnímu řízení a účtování o prostředcích z rozpočtu EU. Z MSC2007 do IS VIOLA jsou předávány Souhrnné žádosti o platbu. Z IS VIOLA se do MSC2007 zpětně předává Souhrnná skutečnost.

Informační systém MONIT7+

IS MONIT7+ je informační systém administrace a řízení projektů. Zajišťuje výkonné činnosti přípravy a realizace vlastních projektů, tj. sběr a vyhodnocování žádostí, operativní evidenci projektů, věcné a finanční monitorování na úrovni projektu, reporting či poskytování dat nadřízeným orgánům. IS MONIT7+ slouží jako základní SW nástroj implementace ROP Severovýchod. Správcem IS MONIT7+ je CRR, které je odpovědné za správu uživatelských přístupů, bezpečnost, zálohování, přenosy, definici rozhraní a zajištění rozvoje systému. Přístup do databáze IS MONIT7+ je prostřednictvím webového rozhraní.

Webová žádost BENEFIT7

Webová žádost Benefit je softwarový nástroj příjemce. Jedná se o elektronickou žádost, která slouží žadateli pro vyplňování údajů o plánovaném projektu a jejíž nová nebo upravená verze je vytvořena pro každou výzvu k předkládání projektů. Jednotná žádost slouží k oboustranné komunikaci mezi ŘO ROP Severovýchod a žadateli/příjemci. Všichni uživatelé budou k systému webové žádosti přistupovat prostřednictvím sítě Internet. Centrální úložiště webových žádostí bude na serveru MMR.

Informační systém EK SFC2007

ČR zvolila variantu předávání dat do systému EK SFC2007 prostřednictvím technického rozhraní a služeb internetu. Elektronická výměna dat zahrnuje přenos dat z české databáze MSC2007 do databáze EK SFC2007. Znamená to přípravu požadovaných dat a následný přenos potřebných dat z české databáze MSC2007. V této databázi byl vytvořen speciální modul, který slouží k autorizaci dat řídicími orgány odpovědnými za řízení a koordinaci programů fondů EU. Tento modul zajišťuje tvorbu a export validovaných dat řídicích orgánů, PCO a přes služby internetu do databáze Evropské komise SFC2007. Modul splňuje požadavek EK na eGovernment. System for Fund Management in the European Community 2007 - 2013 je informační systém EK, který pomáhá dodržovat pravidla fondů EU. SFC2007 tvoří - Informační systém a Systém finančního řízení (používá jej pouze EK). Členské státy a EK využívají Informační systém, který slouží pro komunikaci a výměnu dokumentů mezi členskými státy EU a EK, kam všechny instituce pracující s fondy EU povinně předávají veškeré údaje potřebné pro implementaci nařízení.

Informační systém Evropské komise je provázán na monitorovací systém MSC2007 díky Web Services přes síť internet, což umožňuje přímý interface. Přístup do databáze SFC2007 je možný jen registrovaným při zadání uživatelského jména a hesla, jehož přidělení je zprostředkováno koordinátorem pro SFC2007 s rolí MS Liaison za ČR. Každá členská země, včetně ČR jmenuje jednu osobu, jíž je přidělena role MS Liaison a která je kontaktní osobou pro všechny úkony spojené s žádostmi o přístup. V případě ČR tuto roli zastává zástupce MMR. Nárok na přidělení hesla mají pouze subjekty zapojené do implementace programů za ČR, a to převážně v náhledovém módu. Aktivní přístup do SFC2007 je udělen pouze výjimečně.

Výroční a závěrečné zprávy o provádění

Řídicí orgán zajistí vypracování, projednání a schválení zpráv MV a jejich následné předložení EK. Výroční zprávy budou EK předkládány do 6 měsíců od konce každého celého kalendářního roku realizace.

Závěrečná zpráva o implementaci bude postoupena Evropské komisi do 31. března 2017.

Všechny výroční a závěrečné zprávy o implementaci by měly obsahovat následující informace:

- důležité socioekonomické trendy se vztahem k podpoře, včetně národních, regionálních a sektorových politik,
- pokrok, kterého bylo dosaženo při provádění ROP Severovýchod a prioritních os ve vztahu k jejich konkrétním a ověřitelným cílům, které jsou, dají-li se kvantifikovat, kvantitativně vyjádřeny pomocí indikátorů,
- finanční implementace pomoci, sumarizace celkových výdajů, proplacených PCO pro každé opatření a záznamy o celkových platbách ze strany Evropské komise a dále kvantifikace finančních indikátorů,
- všechny kroky ze strany ŘO a MV pro zajištění kvality a efektivnosti implementace, především:
  - monitorování, finanční kontrola a hodnocení opatření, včetně organizování sběru dat,
  - přehled všech podstatných problémů vyskytujících se při řízení podpory a přehled přijatých opatření,
  - opatření pro zajištění publicity,

- kroky k zajištění slučitelnosti s politikou Společenství,
- opatření, přijatá pro zajištění informovanosti a publicity OP,
- informace o významných problémech, vztahujících se k dodržování souladu s politikami Společenství, které byly zjištěny během implementace OP, a přijatá opatření pro jejich nápravu,
- vývoj ve financování velkých projektů,
- využití pomoci vrácené ŘO nebo jinému veřejnému orgánu v období provádění OP dle článku 99 (2) nařízení.

Každý rok poté, co bude výroční zpráva postoupena Evropské komisi, bude EK a ŘO posuzovat hlavní výstupy z předchozího roku. Po tomto posouzení může EK vznést připomínky a ŘO bude Komisi následně informovat o opatřeních, přijatých na základě těchto připomínek. Pokud Evropská komise dojde k závěru, že přijatá opatření jsou nedostatečná, může doporučit ŘO změny vedoucí k zefektivnění monitorování nebo řízení podpory. Řídicí orgán by měl na takovéto doporučení reagovat zavedením doporučených změn, nebo vysvětlením, proč navržená doporučení nebyla akceptována.

Odstraňování nedostatků v monitorovacím a řídicím systému – podle doporučení Komise – je jednou z podmínek pro uskutečnění průběžných plateb.

Earmarking

ROP Severovýchod identifikoval v rámci earmarkingu intervence v celkové výši 51 629 827 EUR, což představuje 7,69 % z celkové ERDF alokace ROPu ve výši 671 291 163 EUR.

Kódy oblastí intervence v rámci earmarkingu:

Kód	Název	Částka
28	Inteligentní dopravní systémy	11 760 152
29	Letiště	8 144 466
52	Podpora čisté městské dopravy	17 149 937
3	Přenos technologií a zdokonalení sítí spolupráce mezi malými podniky navzájem, mezi malými a středními podniky a dalšími podniky a univerzitami, institucemi postsekundárního vzdělávání všech druhů, regionálními orgány, výzkumnými středisky a vědeckými a technologickými středisky (vědecké a technologické parky, technická střediska, atd.)	280 338
5	Pokročilé podpůrné služby pro podniky a skupiny podniků	1 584 725
8	Ostatní investice do podniků	8 606 655
9	Ostatní opatření stimulující výzkum, inovace a podnikavost v malých a středních podnicích	1 912 500
68	Podpora samostatné výdělečné činnosti a zakládání podniků	1 265 103
72	Navrhování, zavádění a provádění reformy systému vzdělávání a odborné přípravy s cílem rozvíjet zaměstnatelnost, zvyšování významu základního a odborného vzdělávání a odborné přípravy na trhu práce a neustálé zlepšování dovedností vzdělávacích pracovníků s ohledem na inovace a znalostní ekonomiku	925 951
Celkem za všechny prioritní osy – earmarking		51 629 827
Celkem za všechny prioritní osy ROP Severovýchod		671 291 163
Earmarking: procento z celkové částky za prioritní osy		7,69

Region soudržnosti Severovýchod je způsobilý pro financování v rámci Cíle Konvergence. Regulační závazek, v souladu s článkem 9 obecného nařízení 1083/2006, zajistit, že 60% výdajů pro Cíl Konvergence je určeno prioritám EU podporovat konkurenceschopnost a tvorbu pracovních míst, včetně splnění cílů Integrovaných směrů pro růst a pracovní místa, není závazný pro Českou republiku, protože přistoupila k EU až po 1. květnu 2004. Česká republika se nicméně k earmarkingu zavázala oficiálním dopisem doručeným EK 4. července 2007.

Důvody, proč je podíl earmarkingových intervencí v rámci celkové alokace EU k tomuto Cíli pouze 7,69% jsou zejména následující :

- Intervence v oblasti T&TD jsou mimo rámec Regionálních operačních programů,
- z důvodů efektivity je to především OP Podnikání a inovace, který podporuje inovaci a soukromé podnikání v regionech,
- z důvodů efektivity jsou informační a komunikační technologie v regionech kofinancovány především z IOPu,
- TEN-T je kofinancován z OP D,

Během implementace ROP Severovýchod by měl ŘO upřednostňovat ty projekty, které spadají do intervencí v rámci earmarkingu.

8.6 Hodnocení programu

Z ustanovení článku 47 a 48 obecného nařízení vyplývají povinnosti spojené s uskutečňováním evaluace. Provádění evaluací směřuje ke zlepšení kvality, efektivnosti a konzistence pomoci z fondů a též implementace operačních programů. S tím spojené povinnosti zahrnují zejména:

- sestavování, realizaci, aktualizace a vyhodnocování evaluačního plánu ROP Severovýchod (ve vazbě na evaluační plán NSRR),
- zajištění hlavních evaluací (ex-ante, on-going, ad hoc, ex-post,),
- poskytování zdrojů a využití údajů a informací z monitorovacího systému, pro průřezové evaluace NOK, strategické zprávy 2009 a 2012 v souladu s obecným nařízením (čl. 29 odst. 2) a ex-post hodnocení prováděné EK,
- aktivní vzájemná spolupráce s evaluátory a pracovníky evaluace na různých úrovních implementace strukturálních fondů a Fondu soudržnosti v ČR,
- uveřejňování výsledků evaluací.

Cílem evaluace je dle obecného nařízení:

- zvýšení kvality a efektivnosti pomoci poskytované z fondů EU a její konzistence s cíli EU,
- zdokonalení strategie a zefektivnění implementace operačních programů s důrazem na specifické strukturální problémy a udržitelný rozvoj.

Za realizaci evaluací ROP Severovýchod je zodpovědný ŘO ROP Severovýchod, funkci Evaluačního pracoviště plní samostatný úsek Odboru metodického řízení programu a monitoringu. Na obr. č. 27 je zobrazena organizační struktura ÚRR Severovýchod.

Evaluační pracoviště vykonává zejména tyto činnosti:

- vytvoření, realizaci a vyhodnocení evaluačního plánu a jeho ročních aktualizací,
- přípravu (zadávací podmínky, výběrové řízení na zpracovatele), řízení a vyhodnocování evaluací,
- zvyšování evaluační kapacity,

- prezentace a publicita výsledků evaluací včetně zajištění jejich využití v praxi,
- předkládání výsledků evaluací a vyhodnocení evaluačního plánu Monitorovacímu výboru ROP a Monitorovacímu výboru NSRR,
- koordinace Odborné oponentní skupiny,
- spolupráce s Evaluační jednotkou NSRR a ostatními evaluačními pracovišti.

Pro zdárné provádění evaluací a naplnění cílů evaluační projektů je ustanovena odborná oponentní skupina, která plní úlohu odborného dohledu nad realizací evaluačního projektu. Její obsazení je voleno na principu partnerství, a to tak, aby byla zahrnuta různá názorová hlediska (např. účast partnerů z oblastí, jichž se dotýká strukturální zásah, který je předmětem hodnocení). Členové se současně podílejí na definici zaměření evaluačních projektů, předávají si informace o potřebách cílových skupin a poskytují zpětnou vazbu k výstupům evaluací.

Dalšími subjekty spolupracující na evaluaci jsou:

- NOK - Evaluační jednotka NSRR, která plní úlohu poradního, koordinačního a oponentního orgánu pro rámcové evaluační aktivity NSRR. Důležitou oblastí jeho činnosti je spolupráce s ostatními evaluačními pracovišti: sdílení informací, poskytování metodické podpory, vzájemné komentování závažných výstupních materiálů.
- Monitorovací výbor ROP Severovýchod,
- Evropská komise,
- Externí hodnotitelé.

Externí hodnotitelé – realizátoři evaluačních aktivit musí být dle obecného nařízení (čl. 47, bod 3) nezávislí. Tento požadavek na nezávislosti hodnotitelů se odráží ve způsobu zadávání evaluačních projektů a realizaci projektů. Hodnotiteli jsou externí nezávislé odborné firmy. Výběr hodnotitele pro evaluační projekt je podroben důkladnému výběrovému řízení s důrazem na odbornost a zkušenosti hodnotitele.

Evaluační aktivity ROP Severovýchod pro programové období 2007 - 2013 jsou definovány v Evaluačním plánu ROP Severovýchod, který vychází z evaluačního plánu NSRR, z analýzy potenciálních slabých míst regionu a z ex-ante hodnocení.

Evaluační aktivity ROP Severovýchod budou založeny na následujících principech:

- Věcnost: hodnocení konkrétních přínosů intervencí k regionálnímu rozvoji NUTS II Severovýchod,
- Účinnost: hodnocení, zda jsou naplňovány stanovené finanční a operační cíle programu,
- Efektivnost: hodnocení nákladů obětované příležitosti (alternativní náklady) investovaných zdrojů, tj. jestli existuje možnost lepšího využití těchto zdrojů, hodnocení efektivity intervencí,
- Dopad: hodnocení dosaženého pokroku a změn v regionu, které vznikly jako důsledek implementace ROP Severovýchod

Evaluace sledují kromě cílů vyplývajících z obecného nařízení také naplňování strategických cílů a prioritních os NSRR. Mohou být strategické (koncepční) nebo operativní povahy (podporující monitoring):

- Strategické evaluace – hodnocení za účelem posouzení vývoje programu ve vztahu k prioritám Společenství a členského státu,

- Operační evaluace – hodnocení implementace programu (identifikace slabín implementačního a monitorovacího systému), hodnocení dosahování plánovaných cílů včetně naplňování indikátorů v jednotlivých cílových oblastech.

V souladu s čl. 48 obecného nařízení se provádí:

- hodnocení předběžné (ex-ante) - pro optimalizaci zdrojů a zvýšení kvality připravovaného programového dokumentu,
- hodnocení v průběhu implementačního období,
  - dle okamžité potřeby (ad hoc) v návaznosti na zjištění monitorovacího systému (odchyly od cílů, požadavky revizí),
  - průběžné (on-going) - může provádět členský stát (resp. ŘO) i Evropská komise v průběhu implementace programu, viz článek 48 a 49 obecného nařízení,
  - souhrnné Strategické zprávy podle čl. 29 odst. 2 obecného nařízení,
- hodnocení po ukončení (ex-post) implementačního období provádí Evropská komise v úzké spolupráci se státem a ŘO.

Evaluace úzce souvisí a navazuje na monitoring. Evaluace a vypracování evaluačních studií vychází z dat a informací, které jsou v rámci monitoringu získávány. V případě identifikace negativních odchylek zjištěných v rámci monitoringu evaluační pracoviště pružně reaguje vypracováním např. ad hoc evaluační studie. Současně přináší monitoringu zpětnou vazbu ve formě závěrů a doporučení evaluačních studií dle nichž monitoring pružně nastavuje svá sledování a zaměření. Evaluace a monitoring jsou tudíž provázané činnosti.

Ex-ante hodnocení ROP Severovýchod

Průběh ex-ante hodnocení a konsultační proces

Řídicí orgán zajistí v souladu s článkem 48 obecného nařízení ex-ante hodnocení programu, které bude zaměřeno na optimalizaci přidělování rozpočtových zdrojů v rámci ROP Severovýchod a na zlepšování kvality programování. Budou posouzeny rozdíly, mezery a potenciál rozvoje, cíle, kterých se má dosáhnout, očekávané výsledky, kvantifikované cíle, případně soudržnost strategie, míra, do jaké byly zohledněny priority Společenství, zkušenosti získané z předchozího programování a kvalita postupů pro provádění, monitorování, hodnocení a finančního řízení.

Ex-ante hodnocení ROP Severovýchod zpracovala společnost Finespa CZ, s.r.o., která byla pro zpracování ex-ante hodnocení vybrána v rámci řádného výběrového řízení.

Hodnocení bylo realizováno ve 2 fázích hodnocení. První fáze představovala průběžné komentování již zpracovaných částí ROP Severovýchod a formulování doporučení. Tato fáze tedy probíhala paralelně s přípravou ROP Severovýchod. Druhá fáze spočívala ve zpracování finálního stanoviska hodnotitelů k celému programovému dokumentu včetně vyjádření k míře, do jaké byly do zpracovány náměty a doporučení předaná zpracovateli. Kompletní soubor zpráv k ex-ante hodnocení jsou k dispozici na Úřadu Regionální rady Regionu soudržnosti Severovýchod, elektronická verze závěrečné a souhrnné zprávy byla zaslána EK.

Celkem byla zpracována 2 průběžná hodnocení analytické části dokumentu a 3 průběžná hodnocení návrhové části. Ještě v průběhu zpracování ROP Severovýchod byla předložena Předběžná závěrečná zpráva, která se následně stala podkladem pro zpracování Závěrečné zprávy a Souhrnného ex-ante hodnocení.

Pro hodnotitele byly odborem RPS MMR organizovány koordinační schůzky, zejména za účelem diskuse k metodice ex-ante hodnocení a k požadavkům na jednotnou strukturu hodnocení.

Hodnotitel se účastnil pravidelných jednání ROP týmu (členy týmu je nositel programu, zpracovatel a rovněž hodnotitelem SEA). Hodnotitel byl rovněž přizvaný k jednání jednotlivých tematických pracovních skupin složených ze zástupců krajů, měst a obcí, soukromého sektoru, neziskových organizací na principu partnerství. Partneri měli možnost se opakovaně seznámit s pracovními verzemi dokumentu a vyjádřit k nim své připomínky. Materiály byly zasilány vždy před zasedáním skupiny, jednotlivé připomínky jsou součástí zápisů ze zasedání pracovních skupin. Tyto připomínky byly následně zpracovatelem ROP Severovýchod vypořádány. Konzultační proces tak byl do důsledku naplněn.

Průběžné závěry ex-ante hodnocení

V rámci doposud učiněných hodnocení hodnotitelé považují předkládaný Regionální operační program za dokument uspokojivé kvality, který je způsobilý k předložení ke schvalovacímu procesu. Je však třeba zdůraznit, že vyžaduje další zpřesnění a doplnění.

Analytická část je v zásadě přijatelná a oproti původní připomínkové verzi socioekonomická analýza i analýza SWOT doznala značných zlepšení, nicméně k ní stále existují doporučení, která doposud nebyla vypořádána. Z formálního hlediska je možné doporučit další zkrácení analytické části případně neopakování závěrů z analytické části v části návrhové. Hodnotitel rovněž doporučuje v rámci využití zkušeností ze současného programovacího období zapracování nejvýznamnějších závěrů z průběžného hodnocení SROP včetně návrhu na jejich využití při zpracování programu na nové programovací období.

Strategie je poměrně stručná, ale oproti původnímu předloženému návrhu byla upravena na základě doporučení ex-ante hodnotitele. Zásadním nedostatkem původní strategie byla malá provázanost s analytickou částí a nevhodné a místy zavádějící stanovení a formulace cílů. Pro vhodnější stanovení cílů bylo zadavateli doporučeno využití problémového stromu, který již byl v rámci ROP Severovýchod velmi dobře zpracován.

Zaměření strategie vychází z tematického rozhraní mezi jednotlivými OP a reflektuje rozdělení kompetencí mezi jednotlivé úrovně veřejné správy. V obecné rovině reaguje strategie na problémy identifikované v průběhu analytické fáze přípravy dokumentu nicméně je třeba konstatovat, že v některých dílčích částech je provázanost analytické a strategické části stále relativně slabá.

Globální cíl byl přeformulován dle předchozích doporučení hodnotitele a stávající cíl je přesný a dostatečně akcentuje cílový stav. Strategické cíle jsou z formálního i věcného hlediska stanoveny a vysvětleny správně, odrážejí reálné možnosti regionu (krajů) ovlivňovat jeho socioekonomický rozvoj a rovněž umožňují měřit pokrok při jejich naplňování.

Stanovení prioritních os dosahuje velmi dobré kvality a ve značné míře byly zohledněny i předchozí připomínky ex-ante hodnotitele. Ex-ante hodnotitel by v popisu prioritních os ocenil podrobnější resp. méně formální popis kauzálních vztahů, především společné působení intervencí. Hodnotitelé oceňují části týkající se zdůvodnění veřejné intervence do navrhovaných oblastí.

Návrh prioritních os je v souladu s národními a komunitárními politikami a dokumenty (SOZS, Lisabonská strategie, NSRR, Národní program reform), jakož i s programovými dokumenty krajů.

V předkládaném dokumentu stále nejsou do všech konečných důsledků dořešeny překryvy s intervencemi ostatních tematických operačních programů a Programu rozvoje venkova financovaného z EAFRD. Ex-ante

hodnotitel je ale toho názoru, že konečné vyřešení těchto překryvů je částečně mimo kompetence nositele ROP Severovýchod .

Předkládaný návrh ROP Severovýchod neobsahuje zdůvodnění finančních alokací na jednotlivé prioritní osy a stanovení předpokládaných finančních alokací na jednotlivé oblasti podpory, což částečně znemožňuje komplexní vyhodnocení programu především pak vyhodnocení jeho dopadů.

I přes absenci podrobnějších finančních plánů lze konstatovat, že stále přetrvává přílišná rozdrobenost intervencí. Při vymezení prioritních os a oblastí podpory není dostatečný strategický, tématicky selektivní a územně koncentrovaný přístup, což do značné míry může ovlivnit dopady programu do území.

Stanovisko ex-ante hodnotitele

Přestože je hodnotící text místy kritický, hodnotitelé zdůrazňují, že ROP Severovýchod reaguje na všechny nejzásadnější připomínky ex-ante hodnotitelů a představuje metodicky správně zpracovaný a věcně vyrovnaný dokument, který obsahuje všechny významné prvky dokumentu typu OP.

Po předložení Závěrečné zprávy Ex-ante hodnocení ROP Severovýchod zadavateli, byly všechny připomínky ex-ante hodnotitele projednány na jednání pracovních skupin se všemi partnery podílejícími se na přípravě ROP Severovýchod a ROP týmu a výsledky těchto jednání následně zapracovány do programového dokumentu ROP Severovýchod .

Hodnocení SEA ROP Severovýchod

A. Průběh posuzování

Ve smyslu zákona č. 100/2001 Sb. o posuzování vlivů na životní prostředí ve znění zákona č. 93/2004 Sb. (dále jen „zákon č. 100/2001 Sb.“) musí být ROP Severovýchod podroben procesu hodnocení vlivů koncepcí na životní prostředí a veřejné zdraví (tzv. SEA – strategické hodnocení vlivů na životní prostředí). Tento proces proběhl v souladu s požadavky citovaného zákona. Zpracovateli posouzení byli: RNDr. Petr Anděl, CSc. (EVERNIA s.r.o., Liberec) a Ing. Jana Svobodová (Integra Consulting Services s.r.o., Praha).

Oznámení koncepce, zpracované v rozsahu přílohy č. 7 zákona č. 100/2001 Sb., bylo MŽP předloženo dne 7.3.2006. Dne 13.3.2006 bylo oznámení koncepce rozesláno dotčeným správním úřadům a dotčeným územním samosprávním celkům a zveřejněno v Informativním systému SEA. Zjišťovací řízení bylo zahájeno dne 27.3.2006 zveřejněním informace o oznámení koncepce na úřední desce Libereckého kraje. Zjišťovací řízení bylo ukončeno dne 26.4.2006 vydáním závěru zjišťovacího řízení.

Návrh koncepce včetně vyhodnocení vlivů na životní prostředí, zpracovaném v rozsahu přílohy č. 9 zákona č. 100/2001 Sb., byl MŽP předložen dne 23.8.2006 a po kontrole náležitostí byl dne 29.8.2006 zveřejněn v Informačním systému SEA a rozeslán dotčeným správním úřadům a dotčeným územním samosprávním celkům. Veřejné projednání návrhu koncepce včetně vyhodnocení vlivů koncepce na životní prostředí se konalo dne 25.9.2006 v budově Krajského úřadu Královéhradeckého kraje (sál zastupitelstva, 2. patro) Wonkova 1142, 500 02 Hradec Králové. Zápis z veřejného projednání obdrželo MŽP dne 26.9.2006.

Informování veřejnosti²⁷ a dotčených orgánů o postupech během zpracování dokumentu ROP Severovýchod a jeho hodnocení z hlediska vlivů na životní prostředí a veřejné zdraví (v souladu s článkem 6 Směrnice 2001/42)

²⁷ Veřejné projednání ROP Severovýchod proběhlo naposledy 30. srpna 2007. Řídící orgán ROP Severovýchod oslovil širokou veřejnost a cíleně zaslal pozvánky zástupcům obcí, mikroregionů a neziskových organizací, které se zabývají zejména prosazováním rovných příležitostí a udržitelného rozvoje. Zápis z veřejného projednání

probíhalo pomocí webových stránek a pravidelných výzev k předkládání připomínek či k účasti na veřejných projednáváních pracovních verzí ROP Severovýchod nebo k účasti na veřejném projednávání hodnocení vlivů ROP Severovýchod na životní prostředí a veřejné zdraví. Přehled o obdržení připomínek a způsob jejich vypořádání je obsažen v kapitole SEA O. (O.1 Souhrnné vypořádání vyjádření obdržení ke koncepci z hlediska vlivů na životní prostředí a veřejné zdraví a O.2 Závěr zjišťovacího řízení). Vyhodnocení veškerých došlých vyjádření a připomínek k návrhu koncepce i k jejímu vyhodnocení je zároveň zveřejněno na webových stránkách RR Severovýchod (www.rada-severovychod.cz).

Dokumentace vztahující se ke procesu vyhodnocení vlivů ROP Severovýchod na životní prostředí je k široké veřejnosti k dispozici v Informačním systému SEA spravovaném MŽP ČR: <http://eia.cenia.cz/sea/koncepce/detail.php?id=MZP027K>.

B. Metodika vyhodnocení a výstupy

Vyhodnocení vlivů ROP Severovýchod na životní prostředí bylo provedeno v souladu se zákonem č. 100/2001 Sb., dle přílohy č. 9 zákona. Vyhodnocení bylo prováděno průběžně se zpracováním koncepce, připomínky zpracovatelů SEA byly do koncepce kontinuálně zapracovávány. K posouzení byla využita metoda referenčních cílů, tj. porovnávání možného vlivu oblastí podpory ROP Severovýchod na stanovené referenční cíle ochrany životního prostředí a veřejného zdraví. V základních parametrech byly hodnoceny i vlivy na jednotlivé složky životního prostředí. Metodika zpracování SEA ROP Severovýchod vychází z metodiky SEA Národního rozvojového plánu. Referenční cíle ochrany životního prostředí pro hodnocení vlivu ROP Severovýchod na životní prostředí jsou stanoveny na základě sady referenčních cílů SEA Národního rozvojového plánu na léta 2007 – 2013 a cílů relevantních strategických dokumentů s vazbou na problematiku životního prostředí a veřejného zdraví na mezinárodní, národní a regionální úrovni. Při hodnocení vlivu na životní prostředí jsou identifikovány nejen vlivy přímé, ale též vlivy nepřímé a kumulativní a synergické.

Zvláštní důraz v rámci SEA je kladen na vytvoření systému indikátorů a environmentálních kritérií pro výběr projektů a návrhu na jejich začlenění do systému hodnocení a výběru projektů, předkládaných k získání podpory v rámci ROP Severovýchod. Realizace tohoto systému by měla zajistit, aby nebyly podpořeny projekty s významnými negativními vlivy na životní prostředí. Indikátory vlivů ROP Severovýchod na životní prostředí byly stanoveny na základě referenčních cílů ochrany životního prostředí, tj. jejich sledováním bude možné hodnotit, zda jsou stanovené cíle naplňovány či nikoliv. Při stanovování indikátorů se vychází z indikátorů SEA pro Národní rozvojový plán, počáťmo z indikátorů Národního číselníku indikátorů pro NRP. SEA NRP stanovuje povinné indikátory, pro použití při stanovování indikátorů pro SEA operačních programů.

Součástí vyhodnocení ROP Severovýchod bylo i posouzení dle § 45i zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny (dále též jen „zákon č. 114/1992 Sb.“), ve znění pozdějších předpisů, a to z hlediska důsledků na evropsky významné lokality a ptačí oblasti a stav jejich ochrany z uvedených hledisek dle § 45h zákona č. 114/1992 Sb.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/42/ES ze dne 27.6.2001 o posuzování vlivů některých plánů a programů na životní prostředí byla implementována do české legislativy zákonem č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů. SEA hodnocení všech ROPů byla zpracována v souladu s tímto zákonem a odpovídají tedy i Směrnici 2001/42/ES.

SEA hodnocení jednotlivých ROP jsou zpřístupněna na stránkách:

<http://eia.cenia.cz/sea/koncepce/detail.php?id=MZP027K>

---

včetně vypořádání všech vznesených připomínek byl rozeslán všem zúčastněným a je zveřejněn na webových stránkách RR Severovýchod.

C. Stanovisko Ministerstva životního prostředí

Ministerstvo životního prostředí jako příslušný orgán podle § 21 zákona č. 100/2001 Sb., na základě návrhu koncepce, jehož nedílnou součástí je vyhodnocení zpracované posuzovatelem koncepce dle zákona č. 100/2001 Sb., včetně posouzení koncepce dle § 45i zákona č. 114/1992 Sb., vyjádření k němu podaných a veřejného projednání vydalo dne 18. října 2006 souhlasné stanovisko k návrhu koncepce „Regionální operační program NUTS II Severovýchod“ za dodržení podmínek uvedených ve stanovisku. Prohlášení ve smyslu článku 9 (1)(b) Směrnice 2001/42 je obsaženo ve vypořádání Stanoviska MŽP ČR.

Vypořádání souhlasného stanoviska MŽP: ŘO ROP Severovýchod :

1) V rámci celkového systému sledování dopadů implementace ROP Severovýchod bude sledovat dopady na životní prostředí.

V rámci celkového systému sledování dopadů implementace ROP Severovýchod byl do soustavy indikátorů zařazen také indikátor „Expozice obyvatelstva nadlimitními koncentracemi PM₁₀“. Toto opatření navazuje na systém hodnocení a výběru projektů s využitím environmentálních kritérií.

2) Zohlední problematiku životního prostředí v rámci celkového systému hodnocení a výběru projektů.

Již při výběru je posuzováno, zda projekt nemá negativní dopad na životní prostředí. V takovém případě je projekt z hlediska kritérií přijatelnosti nepřijatelný. U každého projektu se následně hodnotí a bodově zohledňuje vztah k životnímu prostředí. V rámci celkového systému sledování dopadů implementace ROP Severovýchod byl do soustavy indikátorů zařazen také indikátor „Expozice obyvatelstva nadlimitními koncentracemi PM₁₀“.

3) Při realizaci jednotlivých projektů zohlední navržená opatření pro snížení jejich potenciálních negativních vlivů na životní prostředí a veřejné zdraví, tj. využít tato opatření při stanovení podmínek realizace projektů pro přidělení podpory v rámci ROP Severovýchod .

Systém výběru a hodnocení je nastaven tak, že projekt nesmí mít negativní dopad na životní prostředí, protože je v takovém případě nepřijatelný. Dále se u každého projektu hodnotí a bodově zohledňuje vztah k životnímu prostředí.

4) Při přípravě jednotlivých projektů je nezbytné respektovat zvláště chráněná území, jejich ochranné podmínky a plány péče o ně. Při posuzování konkrétních projektů je také nezbytné respektovat lokality výskytu zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů . Dále je nutné do následného výběru konkrétních projektů zapojit příslušné orgány ochrany přírody a krajiny.

Tato problematika je při posuzování projektů od počátku zohledněna. Při předložení žádosti je nutné předložit povinnou přílohu, ve které je vyjádření relevantních orgánů (odbor životního prostředí příslušného krajského úřadu) o tom, že projekt nemá negativní dopad na životní prostředí.

5) Je nutno stanovit environmentální kritéria pro hodnocení a výběr projektů, jejichž použití by mělo zajistit realizaci projektů v rámci jednotlivých opatření ROP Severovýchod . Podpořené projekty nesmí mít významné negativní vlivy na přírodu a krajinu.

Taková kritéria jsou stanovena a jsou sledována v rámci udržitelného rozvoje. Projekty budou následně hodnoceny z hlediska přínosu k udržitelnému rozvoji.

6) Při výběru projektů je nezbytné sledovat, zda v souvislosti s realizací daného projektu nedojde k:

- narušení ochranných podmínek zvláště chráněných území ,
- narušení územní ochrany a integrity lokalit soustavy Natura 2000 (evropsky významných lokalit a ptačích oblastí),
- poškození nebo likvidace biotopů s výskytem zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů ,
- zásahům do prvků ÚSES a VKP, negativnímu ovlivnění přírodních stanovišť, biotopů, fauny, flóry,
- zvýšení fragmentace krajiny, snížení průchodnost krajiny.

Tato problematika je při posuzování projektů od počátku zohledněna. Při předložení žádosti je nutné předložit povinnou přílohu, ve které je vyjádření relevantních orgánů (odbor životního prostředí příslušného krajského úřadu) o tom, že projekt nemá negativní dopad na životní prostředí. V rámci tohoto vyjádření se posuzují zmíněné body.

7) Do návrhu ROP Severovýchod požadujeme do oblasti podpory "Podpora projektů zlepšujících dopravní obslužnost území" začlenit aktivity týkající se eliminace vlivu dopravy v intravilánech měst a obcí v souladu s programem ke zlepšení kvality ovzduší, tj. aktivity spočívající :

- v nákupu a přestavbě vozidel MHD a vozidel technické obsluhy s alternativními pohony (včetně vybudování doprovodné infrastruktury, např . plíniny plynu, měniny pro trolejbusy apod.),
- pořízení prachových filtrů pro naftové motory vozidel MHD, technické obsluhy a veřejné správy.

Tyto aktivity jsou součástí prioritní osy 1, oblasti podpory 1.2. „Podpora projektů zlepšujících dopravní obslužnost území“.

8) V kapitole "Indikátory pro monitoring a evaluaci" požadujeme z hlediska ochrany ovzduší na úrovni programu sledovat indikátor dopadu "Expozice obyvatelstva nadlimitním koncentracím PM10."

V rámci celkového systému sledování dopadů implementace ROP Severovýchod byl do soustavy indikátorů zařazen také indikátor expozice obyvatelstva nadlimitními koncentracemi PM10.

9) V indikátorech prioritních os požadujeme na úrovni prioritní osy Rozvoj dopravní infrastruktury sledovat indikátory dopadu a výsledku dle stávajícího Operačního programu životní prostředí pro období 2007 - 2013, prioritní osy 2. Jedná se konkrétně o následující indikátory:

- Expozice obyvatelstva nadlimitním koncentracím PM10;
- Snížení emisí primárních částic a prekurzorů sekundárních částic.

V rámci celkového systému sledování dopadů implementace ROP Severovýchod byly do soustavy indikátorů zařazeny oba požadované indikátory..

10) Do návrhu ROP Severovýchod v podkapitole "Úkoly příjemců, systém výběru projektů" požadujeme pro příjemce podpory uvést následující připomínku : Přednostně budou podporovány projekty, které budou obsaženy v krajských a místních programech ke zlepšování kvality ovzduší zpracovaných v souladu se zákonem č. 86/2002 Sb., o ochraně ovzduší, v platném znění.

Tuto problematiku řeší nastavení systému výběrových kritérií. Výběrová kritéria budou schválena Monitorovacím výborem.

11) Do systému implementace ROP Severovýchod doporučujeme zpracovat indikátory pro hodnocení vlivů na zdraví doporučené ve vyjádření Krajské hygienické stanice Pardubického kraje.

Již při procesu tvorby a připomínkování ROP Severovýchod byl členem pracovní skupiny také zástupce Krajské hygienické stanice. Ze strany Krajské hygienické stanice nebyly vzneseny připomínky k ROP Severovýchod.

12) Předkladatel koncepce zveřejní na svých internetových stránkách vyhodnocení veškerých došlých vyjádření a připomínek, a to jak k návrhu koncepce, tak i k jejímu vyhodnocení.

Toto vyhodnocení je zveřejněno na internetových stránkách RR SV www.rada-severovychod.cz.

Prohlášení ve smyslu článku 9 (1)(a,b) Směrnice 2001/42 v návaznosti na vypořádání souhlasného stanoviska MŽP

V návaznosti na čl. 9 je v rámci ROP Severovýchod zajištěna informovanost a konzultace koncepce s příslušnými orgány (čl.6 odst.3), s veřejností a členským státem.

ROP Severovýchod je v průběžných i ve finální verzi zveřejněn na internetových stránkách RR SV www.rada-severovychod.cz a průběh posuzování programu z hlediska vlivu na životní prostředí je veřejně přístupný v informačním systému SEA.

Celý proces hodnocení SEA byl konzultován s příslušnými orgány členského státu i s veřejností, bylo provedeno zjišťovací řízení a návrh koncepce byl předložen MŽP. MŽP ke koncepci vydalo své stanovisko (viz výše), které je respektováno a náležitě zpracováno do ROP Severovýchod.

V průběhu celého procesu hodnocení SEA byly sbírány a vypořádány připomínky ke koncepci z hlediska vlivů na životní prostředí a veřejné zdraví ze stran veřejnosti a příslušných orgánů, připomínky byly vzaty maximálně v potaz a jejich znění včetně jejich vypořádání je obsaženo v dokumentaci SEA (kapitola P). Z celkových 93 připomínek, bylo zpracováno 72 celkově a 7 částečně. 14 připomínek nebylo akceptováno pro jejich irelevantnost.

Finální verze dokumentace SEA, závěr zjišťovacího řízení a souhlasné stanovisko MŽP jsou k dispozici v informačním systému SEA a na internetových stránkách RR SV.

ROP Severovýchod maximálně zohledňuje aspekty životního prostředí na řešeném území a doporučenými aktivitami sleduje zlepšování nejen kvality složek životního prostředí, ale i veřejného zdraví na území NUTS II SV.

Přeshraniční vlivy z hlediska životního prostředí a veřejného zdraví nebyly v ROP Severovýchod identifikovány.

Ke schválení byl předložen konečný text ROP Severovýchod se zohledněnými závěry a výsledky z procesu jeho hodnocení vlivů na životní prostředí a veřejné zdraví.

Povinností Řídícího orgánu ROP Severovýchod je zajistit sledování vlivů programů na životní prostředí a veřejné zdraví. Oblast životního prostředí bude zohledněna v rámci celkového hodnocení a výběru projektů, vlivy všech aktivit realizovaných v rámci ROP Severovýchod budou řádně monitorovány a vyhodnocovány.

Podmínky souhlasného stanoviska z hlediska vlivů na lokality soustavy Natura 2000:

Konkrétní projekty podpořené v rámci ROP Severovýchod musí respektovat územní ochranu a integritu evropsky významných lokalit a ptačích oblastí soustavy Natura 2000 a nesmí vést k poškození nebo zhoršení stavu předmětu ochrany těchto území.

Tato problematika je při posuzování projektů od počátku zohledněna. Při předložení žádosti je nutné předložit povinnou přílohu, ve které je vyjádření relevantních orgánů (odbor životního prostředí příslušného krajského úřadu) o tom, že projekt nemá negativní dopad na životní prostředí. V rámci tohoto vyjádření se posuzují zmíněné body.

D. Monitoring vlivu ROP Severovýchod na životní prostředí

Proces monitorování dle čl. 9(1)(c) a 10 Směrnice 2001/42 pro ROP Severovýchod vychází ze SEA (kapitola J Stanovení monitorovacích ukazatelů (indikátorů) vlivu koncepce na životní prostředí a kapitola L. Stanovení indikátorů (kritérií) pro výběr projektu) a je blíže popsán v kapitole 5.13 Horizontální témata.

Tento proces reflektuje požadavky obsažené ve Stanovisku MŽP ČR (především body 1 - 3) tohoto Stanoviska.

E. Závěr

Netechnické shrnutí údajů poskytnutých v enviromentální zprávě v souladu s Dodatkem I (j) Směrnice 2001/42 je obsaženo v kapitole SEA N. Netechnické shrnutí uvedených údajů. Netechnické shrnutí je přílohou č. 10.3.

Zpracovatel vyhodnocení SEA konstatuje, že v rámci ROP Severovýchod je ochrana životního prostředí pojednána jako základní horizontální téma, které je součástí všech prioritních os ROP Severovýchod. Na úrovni prioritních os, specifických cílů, oblastí podpory a aktivit nebyly nalezeny skutečnosti, které by apriori vedly k významným negativním vlivům na životní prostředí a veřejné zdraví. Rozhodující fází v tomto směru bude fáze implementace a konkrétní výběr a řešení projektů.

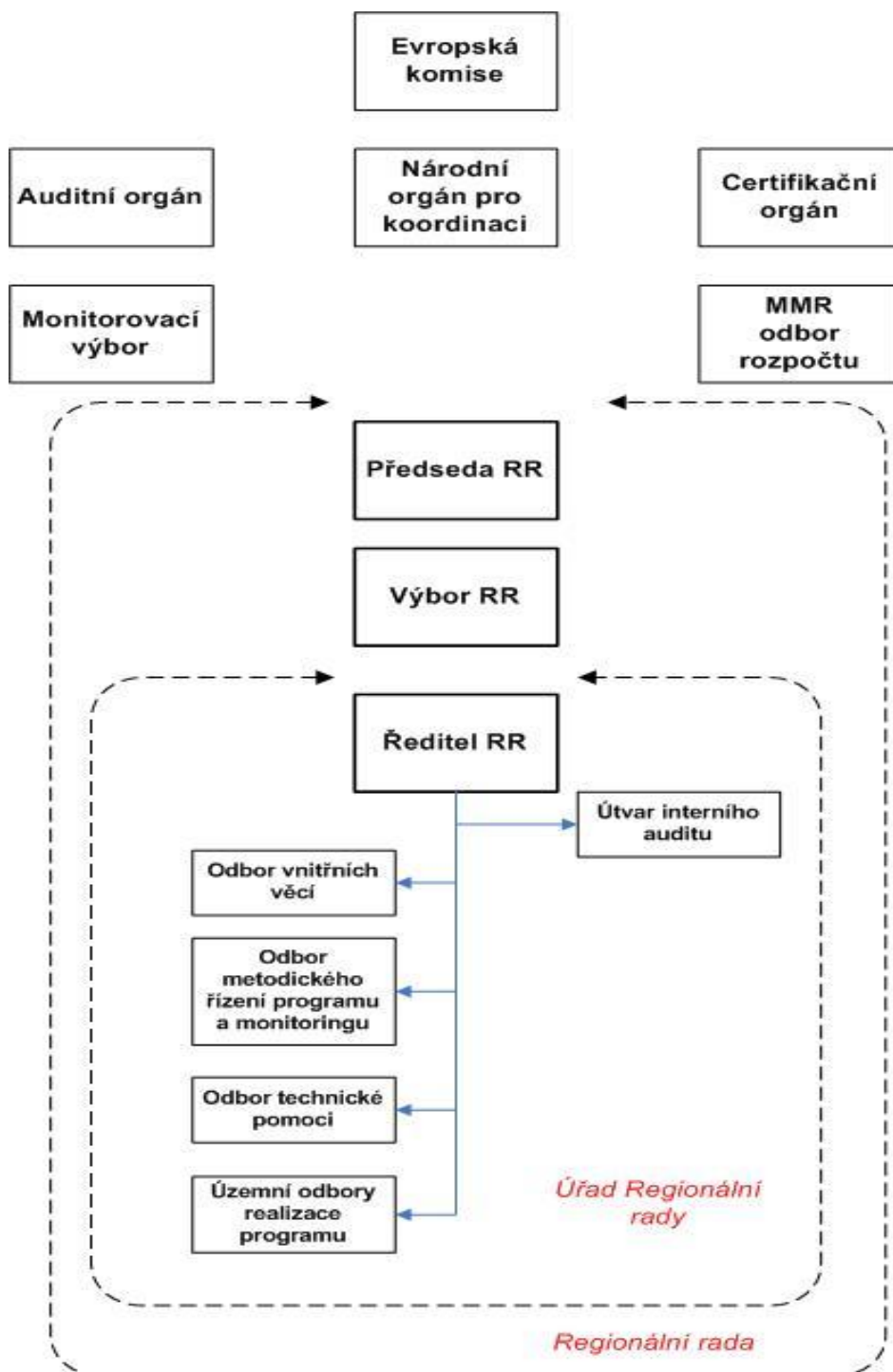
MŽP vydalo ke koncepci souhlasné stanovisko a jeho podmínky jsou akceptovány.

8.7 Propagace

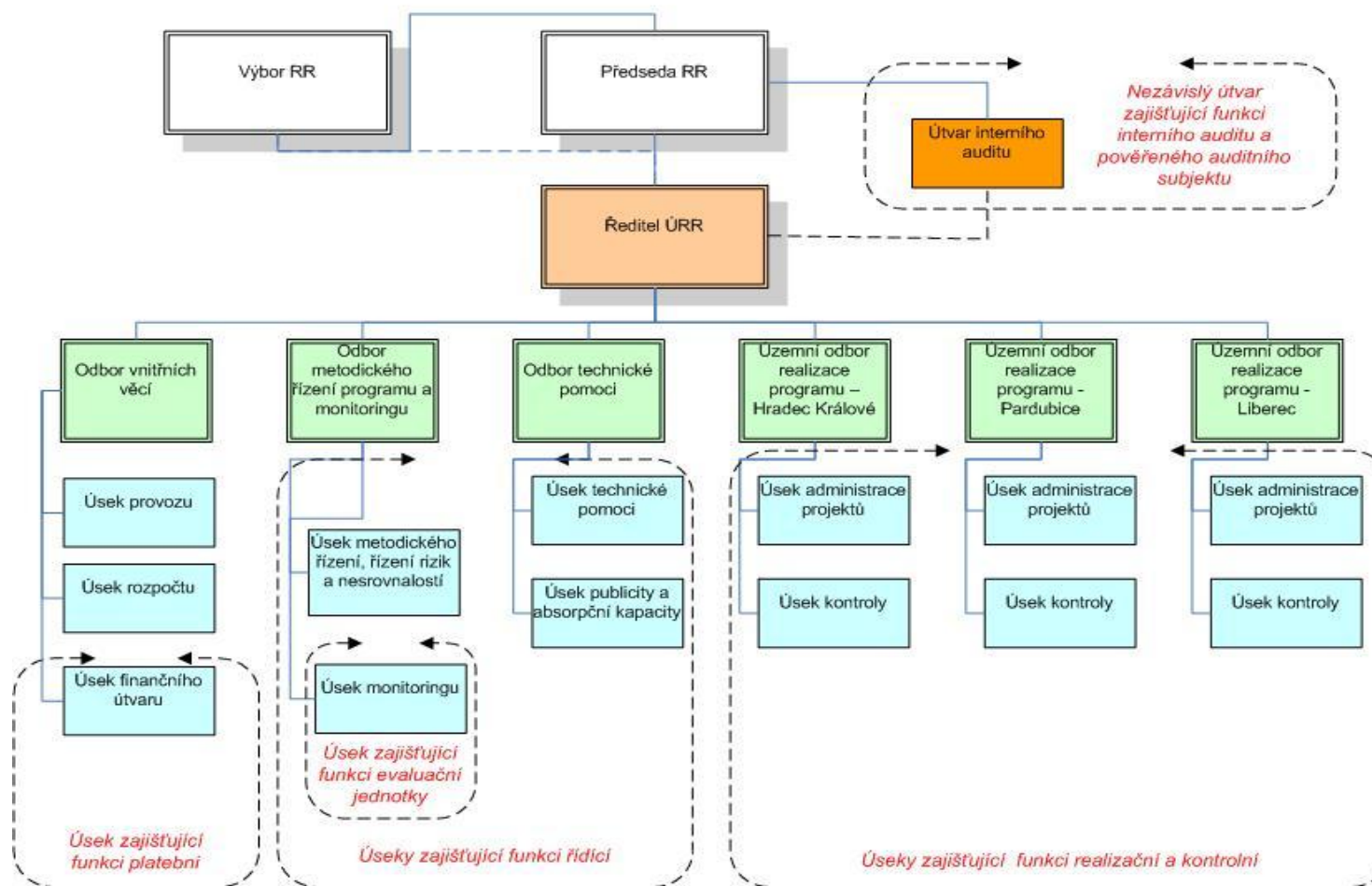
Podle článku 69 obecné nařízení musí být v souvislosti s OP přiměřeným způsobem prováděna informační a propagační opatření, jejichž cílem je zvýšení povědomí veřejnosti o OP a činnostech EU. Za zajištění propagace nese zodpovědnost Řídící orgán, který zajistí zejména informovanost:

- případných příjemců pomoci, hospodářských a sociálních partnerů, subjektů, prosazujících rovnoprávnost mezi muži a ženami, příslušných nevládních organizací o příležitostech, které nabízená pomoc přináší;
- široké veřejnosti o úloze Společenství v poskytování pomoci prostřednictvím ERDF a FS a také o konečných výsledcích této pomoci.

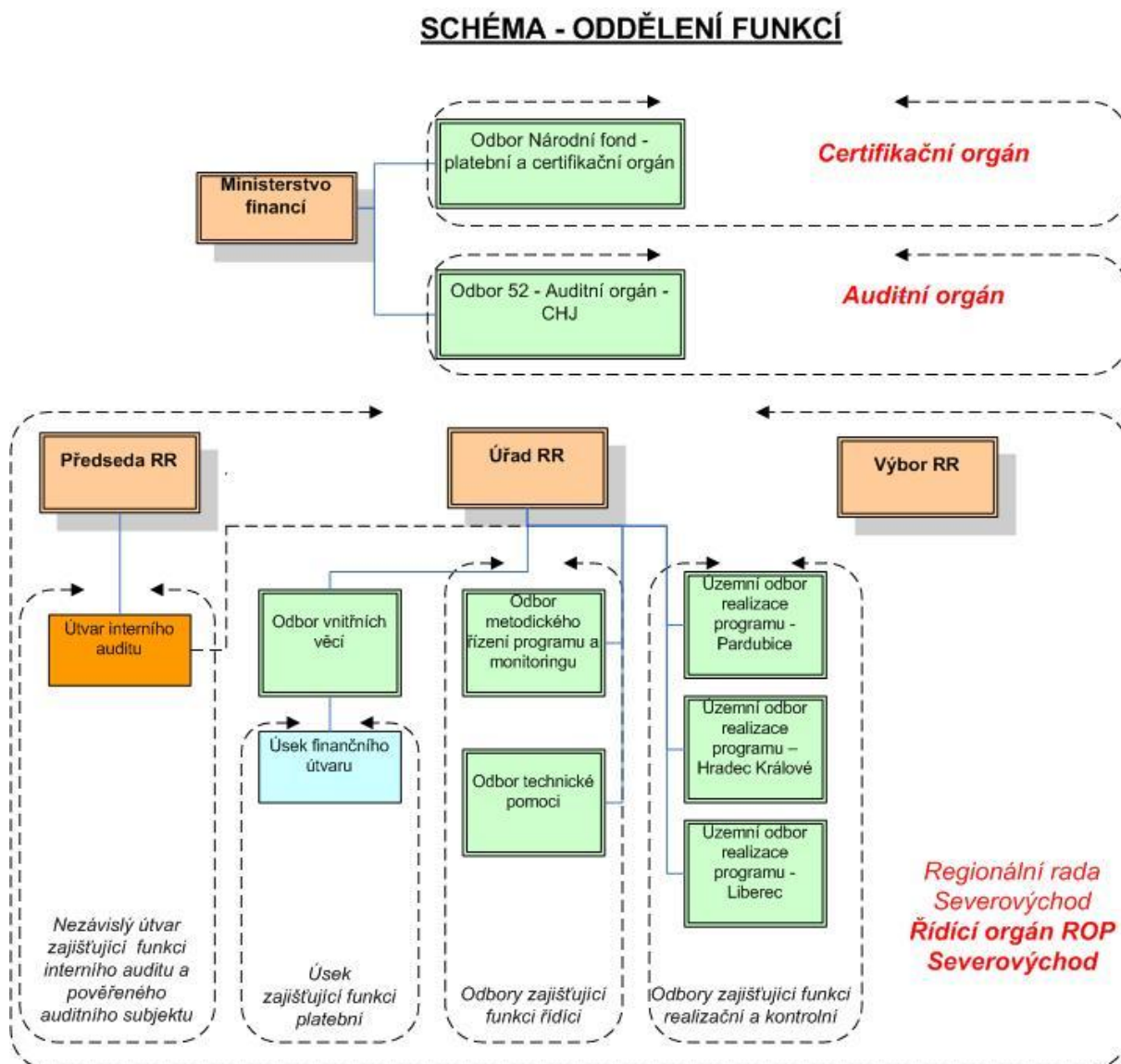
Obr. č. 26: Implementační schéma

Organizační struktura - Úřad regionální rady NUTS II Severovýchod

Obr. č. 28 – Schéma oddělení funkcí (Řídící orgán, Certifikační orgán, Auditní orgán)

9 Finanční zajištění ROP Severovýchod

Regionální operační program Severovýchod bude financován pouze z Evropského fondu pro regionální rozvoj. Finanční plán ROP Severovýchod je vypracován v návaznosti na rozdělení prostředků v rámci cíle Konvergence uvedeného v Národním rozvojovém plánu České republiky 2007 – 2013.

Finanční alokace ze strukturálních fondů Evropské unie pro ROP Severovýchod vycházejí z aktualizovaného materiálu MMR č.j. 36308/2006-21 „Evropské zdroje v letech 2007 - 2013“ ze dne 5.10.2006, kde byla pro Regionální operační programy stanovena alokace ve výši 18 % z celkových alokací určených pro Českou republiku na nové programovací období. V hodnotovém vyjádření se jedná o částku 4 659,0 mil EUR. Asociace krajů České republiky na svém jednání dne 9.6.2006 rozhodla o rozdělení 18% pro všechny ROP Severovýchod z celkových alokací na jednotlivé regiony soudržnosti. Rozdělení této částky na jednotlivé roky 2007 - 2013 a jednotlivé prioritní osy ROP Severovýchod je obsaženo v následujících finančních tabulkách.

V souladu s čl. 37 obecného nařízení obsahuje ROP Severovýchod pouze informace do úrovně prioritních os. Detailnější popis finančních zdrojů vč. kofinancování projektů/příjemců je součástí prováděcího dokumentu.

Tab. č. 30: Finanční alokace prostředků EU pro ROP Severovýchod dle jednotlivých let

ROP Severovýchod dělení podle let a fondů (EUR, běžné ceny)

	Strukturální fondy (ERDF)	Fond soudržnosti	Celkem
	1	2	3=1+2
2007	81 448 769		81 448 769
2008	85 455 123		85 455 123
2009	89 478 991		89 478 991
2010	93 691 019		93 691 019
2011	105 455 153		105 455 153
2012	105 745 289		105 745 289
2013	110 016 819		110 016 819
Celkem 2007 - 2013	671 291 163	0	671 291 163

Tab. č. 31: Zdroje financování dle prioritních os ROP Severovýchod

ROP Severovýchod

Prioritní osy podle zdrojů financování

(EUR, běžné ceny)

Číslo prioritní	Název prioritní osy	Fond/míra spolufinancování vztahována k	podíl na alokaci	Příspěvek Společenství	Národní zdroje	Indikativní rozdělení národních zdrojů		Celkové zdroje	Míra spolufinancování	Pro informaci	
						Národní veřejné zdroje	Národní soukromé zdroje			EIB	jiné zdroje
						a	b(=c+d)				
1	Rozvoj dopravní infrastruktury	ERDF/veřejné	36%	244 314 373	43 114 302	43 114 302	0	287 428 675	85%		18 533 857
2	Rozvoj městských a venkovských oblastí	ERDF/veřejné	37%	247 695 587	43 710 987	43 710 987	0	291 406 574	85%		2 201 454
3	Cestovní ruch	ERDF/veřejné	20%	133 420 673	23 544 826	23 544 826	0	156 965 499	85%		52 947 420
4	Rozvoj podnikatelského prostředí	ERDF/veřejné	4%	26 166 802	4 617 670	4 617 670	0	30 784 472	85%		6 358 145
5	Technická asistence	ERDF/veřejné	3%	19 693 728	3 475 364	3 475 364	0	23 169 092	85%		0
Celkem			100%	671 291 163	118 463 149	118 463 149	0	789 754 312	85%	0	80 040 876

10 Přílohy

10.1 Příloha č. 1: Seznam měst dle jednotlivých oblastí podpor prioritní osy 2

Tab. č. 32: Seznam měst dle počtu obyvatel k 1.1.2006

Města s více než 50 000 obyvatel

Kraj	Město	Počet obyvatel města k 1.1.2006
LBK	Liberec	97 950
KHK	Hradec Králové	94 431
PK	Pardubice	88 260

Města s více než 5 000 obyvatel a méně než 50 000 obyvatel

Kraj	Město	Počet obyvatel města k 1.1.2006
LBK	Jablonec nad Nisou	44 748
LBK	Česká Lípa	38 489
KHK	Trutnov	31 195
PK	Chrudim	23 385
KHK	Náchod	21 079
PK	Svitavy	17 248
PK	Česká Třebová	16 533
KHK	Jičín	16 253
KHK	Dvůr Králové nad Labem	16 111
PK	Ústí nad Orlicí	14 918
LBK	Turnov	14 489
KHK	Vrchlabí	13 065
KHK	Jaroměř	12 767
PK	Vysoké Mýto	12 432
LBK	Nový Bor	12 192
KHK	Rychnov nad Kněžnou	11 672
PK	Moravská Třebová	11 251
PK	Hlinsko	10 295
PK	Litomyšl	10 118
KHK	Nové Město nad Metují	10 054
PK	Lanškroun	9 807
KHK	Nová Paka	9 263
PK	Polička	9 029
PK	Choceň	8 953

LBK	Semily	8 924
KHK	Hořice	8 811
PK	Přelouč	8 467
KHK	Červený Kostelec	8 419
KHK	Broumov	8 136
LBK	Frýdlant	7 500
LBK	Hrádek nad Nisou	7 358
KHK	Nový Bydžov	7 126
KHK	Dobruška	7 033
LBK	Tanvald	6 966
LBK	Mimoň	6 742
KHK	Hronov	6 488
LBK	Železný Brod	6 409
KHK	Týniště nad Orlicí	6 303
PK	Holice	6 298
PK	Letohrad	6 202
KHK	Kostelec nad Orlicí	6 159
LBK	Chrastava	6 038
PK	Žamberk	6 017
KHK	Úpice	5 927
LBK	Lomnice nad Popelkou	5 896
KHK	Třebechovice pod Orebem	5 796
LBK	Jilemnice	5 710
KHK	Česká Skalice	5 429
KHK	Chlumec nad Cidlinou	5 313
PK	Skuteč	5 304
LBK	Doksy	5 103

10.2 Příloha č. 2: Orientační rozdělení příspěvku Společenství podle kategorie v Regionálním operačním programu NUTS II Severovýchod

Tab. č. 33: Finanční výdaje ROP Severovýchod dle kategorie výdajů

1		2		3	
Prioritní osa 1		Forma financování		Územní typ	
Kód	Částka	Kód	Částka	Kód	Částka
*	**	*	**	*	**
18	25 712 305	1	244 314 373	1	132 652 803
23	150 497 513			5	111 661 570
24	4 250 000				
25	26 800 000				
28	11 760 152				
29	8 144 466				
52	17 149 937				
Celkem	244 314 373	Celkem	244 314 373	Celkem	244 314 373

1		2		3	
Prioritní osa 2		Forma financování		Územní typ	
Kód	Částka	Kód	Částka	Kód	Částka
*	**	*	**	*	**
61	173 993 710	1	247 695 587	1	212 540 112
75	17 927 277			5	35 155 474
76	30 171 742				
79	22 700 043				
80	2 902 815				
Celkem	247 695 587	Celkem	247 695 587	Celkem	247 695 587

1		2		3	
Prioritní osa 3		Forma financování		Územní typ	
Kód	Částka	Kód	Částka	Kód	Částka
*	**	*	**	*	**
24	6 153 065	1	133 420 673	1	76 070 771
55	653 379			5	57 349 903
56	160 915				
57	110 699 414				
58	15 753 900				
Celkem	133 420 673	Celkem	133 420 673	Celkem	133 420 673

1	
Prioritní osa 4	
Kód	Částka
*	**
5	1 584 725
8	8 606 655
9	1 912 500
50	758 266
68	1 265 103
3	280 338
72	925 951
75	10 833 264
Celkem	26 166 802

2	
Forma financování	
Kód	Částka
*	**
1	26 166 802
Celkem	26 166 802

3	
Územní typ	
Kód	Částka
*	**
1	25 529 027
5	637 775
Celkem	26 166 802

1	
Prioritní osa 5	
Kód	Částka
*	**
85	14 745 812
86	4 947 916
Celkem	19 693 728

2	
Forma financování	
Kód	Částka
*	**
1	19 693 728
Celkem	19 693 728

3	
Územní typ	
Kód	Částka
*	**
0	19 693 728
Celkem	19 693 728

10.3 Příloha č. 3: Netechnické shrnutí informací poskytnutých ve zprávě o stavu životního prostředí podle přílohy I(j) směrnice 2001/42/ES

Úvod

(1) ROP Severovýchod jako součást soustavy operačních programů ČR prostřednictvím svých veřejných intervencí přispívá k udržitelnému rozvoji v souladu se Strategií udržitelného rozvoje ČR. ROP Severovýchod řeší problematiku spojenou s hospodářskými, sociálními a územními rozdíly formou posilování ekonomického růstu, konkurenceschopnosti a zaměstnanosti, sociálního začlenění i ochrany a kvality životního prostředí. Strategické cíle a priority a oblasti intervence ROP Severovýchod jako nástroje veřejné intervence jsou formulovány tak, aby co nejvíce omezovaly nerovnováhu ve vzájemných vztazích mezi ekonomickým, environmentálním a sociálním pilířem udržitelnosti. Všechny priority ROP Severovýchod naplňují 3 pilíře udržitelného rozvoje regionu, a to podle svého tématického zaměření.

Identifikační údaje

(2) Předkladatel: Krajský úřad Libereckého, Pardubického kraje a Královéhradeckého kraje (NUTS II Severovýchod) Zpracovatel vyhodnocení vlivů ROP Severovýchod na životní prostředí: RNDr. Petr Anděl, CSc., EVERNIA s.r.o., Liberec, Ing. Jana Svobodová, Integra Consulting Services s.r.o., Praha Příslušný orgán k vydání stanoviska dle citovaného zákona: Ministerstvo životního prostředí ČR, odbor posuzování vlivů na životní prostředí a IPPC Orgán schvalující koncepci a její posouzení vlivů na životní prostředí: Zastupitelstvo Libereckého, Pardubického kraje a Královéhradeckého kraje

Obsah a cíle koncepce, její vztah k jiným koncepcím

(3) Zaměření Regionálního operačního programu regionu NUTS II Severovýchod vychází a navazuje v předkládané verzi na globální cíl, strategické cíle a priority Národního rozvojového plánu ČR pro období 2007 - 2013. Obsahové zaměření ROP je formulováno s ohledem na tematické zaměření ostatních operačních programů a uplatňování principu subsidiarity a z toho odvozených kompetenčních předpokladů a dispozic, které souvisejí s rozvojem území. Priority a oblasti intervence Regionálního operačního programu budou upraveny a zpřesněny podle výsledků jednání mezi resorty a regiony ohledně přesného vymezení „hranic“ mezi tematickými operačními programy a regionálními operačními programy.

(4) Pro tvorbu Regionálního operačního programu jsou zcela zásadní tři strategické dokumenty, kterými jsou Strategické obecné zásady společenství (EU), Národní rozvojový plán (ČR) a na něj navazující Národní strategický referenční rámec (ČR). Regionální operační program je konzistentní s dalšími národními strategickými dokumenty, a to se Strategií udržitelného rozvoje, Strategií hospodářského růstu a regionálními strategiemi rozvoje jednotlivých krajů tvořících region NUTS II Severovýchod.

Informace o současném stavu životního prostředí v dotčeném území a jeho pravděpodobný vývoj bez provedení koncepce

(5) Hodnocení vycházelo z podkladů zpracovaných v rámci přípravy ROP NUTS II SV, kde byly vymapovány základní kategorie ochrany v jednotlivých složkách životního prostředí. Vlastní hodnocení je rozděleno na části (i) ovzduší a klima, (ii) voda, (iii) půda, (iv) horninové prostředí a přírodní zdroje, (v) flóra a fauna, (vi), ekosystémy, (vii) krajinný ráz,

(viii) obyvatelstvo.

(6) Vliv ROP na lokality Natura 2000 byl hodnocen v samostatné zprávě, jejímž autorem je Prof. RNDr. Vladimír Bejček, CSc. Hodnocení je samostatnou přílohou dokumentace SEA.

(7) Lze konstatovat, že výchozí stav životního prostředí v zájmové oblasti nepředstavuje zásadní limitující překážku pro realizaci navržených prioritních os a oblasti podpory uvedené v ROP. V rámci ROP budou realizovány projekty zaměřené přímo na ochranu životního prostředí, u nichž by případná nerealizace ROP vedla buď ke stagnaci v současné době nevyhovujícího stavu, nebo k jeho dalšímu zhoršení, a ostatní projekty, které mají určité negativní dopady na životní prostředí a základní otázkou je míra těchto vlivů ve vazbě na celkovou legislativu a místní podmínky. Tyto vlivy musí být podrobně zhodnoceny v rámci posuzování vlivu záměrů na životní prostředí, včetně návrhu na minimalizační a kompenzační opatření.

Veškeré současné problémy životního prostředí, které jsou významné pro koncepci, zejména vztahující se k oblastem se zvláštním významem pro životní prostředí (např. oblasti vyžadující ochranu podle zvláštních právních předpisů)

(8) V této části je hodnocen možný vliv potenciálních záměrů realizovaných v rámci některé z 5 prioritních os na jednotlivé složky životního prostředí. Vzhledem k tomu, že v současné době nejsou známy konkrétní záměry, je hodnocení provedeno v obecné rovině formou možných rizik a limitů. Podrobné hodnocení lze najít v kapitole D.2. Hodnocení vlivu ROP NUTS II SV na jednotlivé složky životního prostředí.

(9) **Ovzduší a klima.** Obecně je jedním z dominantních zdrojů znečištění ovzduší doprava. Prioritní osa 1: Rozvoj dopravní infrastruktury zahrnuje budování obchvatů měst, budování rychlostních komunikací pro zvýšení průchodnosti dopravy územím, podpora vybudování páteřních komunikací regionu, a optimalizace dopravní obslužnosti. V důsledku by to mělo přinést větší plynulost dopravy, odvedení dopravy mimo centra obcí a vyšší využívání hromadné dopravy, což by mělo mít příznivý vliv na imisní situaci v regionu.

(10) Rozvoj městských a venkovských oblastí stejně jako rozvoj podnikatelského prostředí bude mít pozitivní vliv na ovzduší v podpoře a rozvoji centrálního zásobování teplem a výstavbě průmyslových zón mimo zastavěná území. Tím dojde ovšem opět k nárůstu dopravy a z toho důvodu je doporučováno zajistit kvalitní dopravní napojení těchto zón prostředky MHD.

(11) Podpora cestovního ruchu se na kvalitě ovzduší podepíše zejména zvýšením emisí z dopravy. Z toho důvodu je podporováno budování parkovacích kapacit v turistických centrech, podpora hromadné dopravy do atraktivních lokalit ze sběrných parkovišť, což povede ke snížení pohybu individuální dopravy v turistických lokalitách a s tím související snižování imisní zátěže.

(12) **Voda.** Vesměs každá nová stavba může mít negativní vliv na povrchové a podzemní vody. Při výstavbě nových liniových prvků v krajině často dochází ke křížení vodních toků, případně vodních ploch, což musí být řešeno technickými opatřeními (např. mostní objekty, trubní a rámové propustky). V případě významných terénních úprav je nutné také vyhodnotit vliv záměru na podzemní vody, jeho rozsah a dopad a případná opatření na snížení tohoto negativního jevu.

(13) Pozitivní vliv na vody bude mít čištění odpadních vod a rekultivace průmyslových ploch a kontaminované půdy v rámci prioritní osy 2: Rozvoj městských a venkovských sídel. V rámci této prioritní osy lze podporovat výstavbu kanalizací a čistíren odpadních vod, což povede ke zlepšení kvality jak povrchových tak podzemních vod. Regenerace a revitalizace neudržovaných, poškozených, nevhodně využitých a zanedbaných ploch a objektů významně sníží riziko kontaminace podzemních vod.

(14) **Půdy.** Na základě analýzy SWOT a stanovených priorit (indikátorů) lze z hlediska plošné ochrany půdy pozitivně hodnotit preferování železniční, popř. lodní a letecké dopravy. Tyto záměry předpokládají menší tlaky na zábory půd a na potenciální snižování její kvality (kontaminace, ztráty biodiverzity). Pozitivně lze také hodnotit využití starých nevyužívaných areálů (brownfields), které jsou potenciálním zdrojem kontaminace půd.

(15) Naopak negativní vliv mohou mít specifické cíle „zlepšení stavu regionální silniční dopravní infrastruktury a optimalizace dopravní obslužnosti území“, stejně jako rozvoj dopravní infrastruktury (absence dálnic a rychlostních komunikací a v důsledku toho přetíženost stávající komunikační sítě) mohou zvýšit tlaky na zábory zejména kvalitní zemědělské půdy. Přetrvávající imisní zátěž dopravy a průmyslu (i bodové zdroje) mohou potenciálně kontaminovat půdní fond s negativními dopady na zdravotní i ekosystémová rizika.

(16) **Horninové prostředí a přírodní zdroje.** Ve fázi výstavby působí každá nová stavba určitý zásah do horninového prostředí. Jedná se zejména o terénní úpravy a zemní práce, které mohou negativně ovlivňovat jak horninové prostředí tak hladinu podzemních vod. Pozitivní vliv ROP na horninové prostředí je očekáván ve snížení rizika kontaminace prostřednictvím regenerace a revitalizace neudržovaných, poškozených, nevhodně využitých a zanedbaných ploch a objektů, ale také optimalizace a zvýšení plynulosti dopravy, což povede ke snížení počtu havárií a množství ropných látek, které mohou kontaminovat horninové prostředí.

(17) **Flóra a fauna.** Záměry realizované v rámci ROP budou mít vliv na faunu a flóru jak ve fázi výstavby nových průmyslových objektů, objektů cestovního ruchu, tras a obchvatů obcí, tak ve fázi provozu. Nově plánovaná trasa, která prochází volnou krajinou, téměř vždy zasáhne alespoň částečně do významných botanických nebo zoologických lokalit s výskytem zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů. Stejně tak výstavba průmyslových objektů, městské a venkovské infrastruktury nebo infrastruktury cestovního ruchu může do těchto lokalit

zasáhnout. Zásadní pro významnost vlivu na faunu a flóru je výběr lokality na základě předchozího biologického průzkumu.

(18) Ve fázi provozu má pak významný vliv na faunu a flóru kontaminace půdy a vody, imise v ovzduší, zvýšená hlučnost, v případě havárií únik ropných a jiných toxických látek do prostředí. V rámci rozvoje dopravní infrastruktury je třeba zajistit dostatečné množství oficiálních parkovacích míst, stravovacích a ubytovacích kapacit, aby se zabránilo neřízenému pohybu turistů, dostatečně informovat veřejnost a zlepšit zázemí pro turisty i v méně navštěvovaných lokalitách.

(19) **Ekosystémy.** Negativní vliv na ekosystémy lze očekávat v případě záměrů budování nových objektů a dopravních tras, které mohou zasáhnout do významných ekosystémů jako jsou prvky územního systému ekologické stability, zvláště chráněná území, významné krajinné prvky nebo lokality výskytu zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů. Zásadní pro významnost vlivu záměru na ekosystémy je výběr lokality na základě předchozích průzkumů a vyhledávací studie.

(20) Pozitivní vliv na ekosystémy bude mít budování integrovaných dopravních systémů, rozvoj MHD a zlepšení dopravní obslužnosti, což by mělo vést ke snížení individuální dopravy a tím i negativních jevů dopravy na sousední ekosystémy. Pozitivní vliv na ekosystémy se také očekává prostřednictvím regenerace a revitalizace neudržovaných, poškozených, nevhodně využitých a zanedbaných ploch a objektů, čímž se sníží množství toxických látek vstupujících do ekosystémů.

(21) **Krajinný ráz.** Při hodnocení vlivu jednotlivých záměrů na krajinný ráz je zásadní charakter lokality, kde je daný záměr umístěn, druh krajiny, přítomnost přírodního parku, technické parametry daného záměru a jeho začlenění do krajiny. Tyto parametry lze hodnotit až u konkrétních záměrů a je tedy nezbytnou podmínkou jejich realizace prostřednictvím ROP provést v rámci projektové dokumentace posouzení vlivu stavby na krajinný ráz.

(22) Pozitivní vliv na krajinný ráz mohou mít záměry realizované v rámci kategorie oblastí podpory ochrana a rozvoj přírodního dědictví, která přispívá k udržení rozvoje a obnově kulturní krajiny, zachování krajinného rázu a podpoře ekologicky šetrných forem zemědělství včetně agroturistiky.

(23) **Obyvatelstvo.** Jedním z nejvýznamnějších negativních faktorů rozvoje dopravní infrastruktury, podpory průmyslové činnosti a rozvoji cestovního ruchu na obyvatelstvo je zvýšená hlučnost. Obecně je jedním z dominantních zdrojů hluku doprava. Prioritní osa 1: Rozvoj dopravní infrastruktury zahrnuje budování obchvatů měst, budování rychlostních komunikací pro zvýšení průchodnosti dopravy územím, podpora vybudování páteřních komunikací regionu, a optimalizace dopravní obslužnosti. V důsledku by to mělo přinést větší plynulost dopravy, odvedení dopravy mimo centra obcí a vyšší využívání hromadné dopravy, což by mělo mít příznivý vliv na hluk v regionu.

(24) Rozvoj městských a venkovských oblastí stejně jako rozvoj podnikatelského prostředí bude mít pozitivní vliv ve výstavbě průmyslových zón mimo zastavěná území a tím snížení hlukové zátěže na obyvatele měst a obcí. Dojde však opět k nárůstu dopravy a z toho důvodu je doporučováno zajistit kvalitní dopravní napojení těchto zón prostředky MHD.

(25) Podpora cestovního ruchu se na hlukové situaci v území podepíše zejména zvýšením hluku z dopravy. Z toho důvodu je podporováno budování parkovacích kapacit v turistických centrech, podpora hromadné dopravy do atraktivních lokalit ze sběrných parkovišť, což povede ke snížení pohybu individuální dopravy v turistických lokalitách.

Cíle ochrany životního prostředí stanovené na mezinárodní, komunitární nebo vnitrostátní úrovni, které mají vztah ke koncepci a způsob, jak byly tyto cíle vzaty v úvahu během její přípravy, zejména při porovnání variantních řešení

(26) Referenční cíle ochrany životního prostředí pro ROP Severovýchod jsou následující: 1. po ukončení prvního kontrolního období Protokolu snížit do roku 2020 měrné emise CO₂ na obyvatele o 30 % a celkové agregované emise CO₂ o 25 % v porovnání s rokem 2000, a pokračovat v zahájeném trendu do roku 2030, 2. dosáhnout národní emisní stropy pro oxid siřičitý, oxidy dusíku, těkavé organické látky a amoniak v horizontu roku 2010 a

dosáhnout směrných cílových hodnot pro acidifikaci pro lidské zdraví a pro vegetaci k roku 2020, 3. snižovat vypouštění emisí a úniků prioritních látek a zastavit nebo postupně odstranit vypouštění, emise a úniky prioritních nebezpečných látek, 4. snižovat zábory půdy, 5. omezovat fragmentaci krajiny a zabezpečovat ochranu a obnovu migračních tras, koridorů a zastávek migrujících druhů, 6. zlepšovat retenční funkci krajiny, 7. omezovat vstupy hlavních environmentálních toxikantů do prostředí a hledat náhradní řešení, 8. snižovat spotřebu primárních neobnovitelných zdrojů v absolutní výši o 1% ročně, ve veřejném sektoru o 1,5 % ročně, 9. stabilizovat snižování energetické náročnosti tvorby HDP o 3 % ročně, elektroenergetické náročnosti o 2 % ročně, 10. snižovat spotřebu nerostných surovin v důsledku strukturálních změn hospodářství a technického rozvoje, 11. zvýšit využívání odpadů s upřednostněním recyklace na 55 % všech vznikajících odpadů do roku 2012, 12. snížit měrnou produkci nebezpečných odpadů o 20 % do roku 2010 ve srovnání s rokem 2000 s předpokladem dalšího snižování, 13. chránit přírodní prvky v zastavěných územích, 14. podporovat využívání brownfields, 15. podporovat environmentálně šetrné formy dopravy včetně managementových opatření, 16. snižovat zatížení transitní a nákladní silniční dopravou, 17. snižovat zátěž populace v sídlech z expozice dopravním hlukem a hlukem z průmyslové činnosti, 18. Povzbudit poptávku a nabídku výrobků šetrných k životnímu prostředí, a tím stimulovat potenciál pro neustálé, trhem řízené environmentální zlepšování.

Závažné vlivy (včetně sekundárních, synergických, kumulativních, krátkodobých, střednědobých a dlouhodobých, trvalých a přechodných, pozitivních a negativních vlivů) navrhovaných variant koncepce na životní prostředí

(27) Hodnocení specifických cílů a opatření Regionálního operačního programu NUTS II Severovýchod je uvedeno v tabulkách pro jednotlivé oblasti podpory v kapitole F.1 dokumentace SEA.

Plánovaná opatření pro předcházení, snížení nebo kompenzaci všech závažných negativních vlivů na životní prostředí vyplývajících z provedení koncepce

(28) Na základě hodnocení jednotlivých priorit vzhledem k referenčním cílům ochrany životního prostředí byly navrženy specifické podmínky pro implementaci, které jsou spolu s dílčími doporučeními obecnějšího charakteru v přehledu uvedeny v kapitole G dokumentace SEA.

(29) Důležitou součástí opatření pro zamezení významných negativních dopadů implementace OP Severovýchod na životní prostředí je také návrh environmentálních kritérií pro výběr projektů a návrh na jejich začlenění do systému hodnocení a výběru projektů, předkládaných k získání podpory z OP Severovýchod.

Výčet důvodů pro výběr zkoumaných variant a popis, jak bylo posuzování provedeno, včetně případných problémů při shromažďování požadovaných údajů (např. technické nedostatky nebo nedostatečné know-how)

(30) ROP Severovýchod je předkládána jako jednovariantní. Alternativy mohou nastat při implementaci ROP, tj. při realizaci jednotlivých konkrétních projektů. Vzhledem k tomu je nutné, aby byly do systému monitoringu ROP Severovýchod začleněny environmentální indikátory a kritéria pro výběr projektů dle návrhu zpracovatele SEA.

(31) Posouzení vlivů ROP Severovýchod na životní prostředí bylo provedeno v souladu se zákonem č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí, v platném znění. Významným podkladem byla Metodika posuzování vlivů koncepcí na životní prostředí (MŽP, edice Planeta 7/2004). Součástí vyhodnocení vlivů na životní prostředí na základě vydaného závěru zjišťovacího řízení bylo provedeno i posouzení vlivů na soustavu lokalit Natura 2000.

Problémy při shromažďování požadovaných údajů

(32) Při shromažďování podkladů se nevyskytly žádné zásadní problémy a všechny dostupné informace byly zpracovány do dokumentace SEA. V rámci zpracování dokumentace SEA nebyly zjištěny takové nedostatky v podkladech a znalostech, které by bránily formulování konečného závěru.

Stanovení monitorovacích ukazatelů(indikátorů) vlivu koncepce na životní prostředí

(33) Pro sledování míry vlivu ROP na jednotlivé referenční cíle navrhnul zpracovatel SEA environmentální indikátory. K tomu, aby bylo možné odhadnout vliv ROP vzhledem k navrženým indikátorům a zároveň vyloučit zahrnutí jiných vlivů než vlivů ROP, je nutné sledování indikátorů navázat na environmentální hodnocení projektů předkládaných v rámci jednotlivých oblastí podpory, tj. využít environmentální indikátory zároveň jako kritéria pro hodnocení a výběr projektů.

(34) Celkový systém monitoringu ROP zahrnuje následující aktivity: hodnocení předkládaných projektů s využitím environmentálních kritérií, sledování environmentálních indikátorů(zejména na základě agregace údajů z projektové úrovně), vyhodnocování monitoringu, tj. sledování změn environmentálních indikátorů, iniciace příslušných kroků při zjištění negativních dopadů ROP na životní prostředí, zveřejňování výsledků monitoringu, úpravy a modifikace environmentálních indikátorů a kritérií s ohledem na charakter předkládaných projektů, komunikace s příslušným úřadem pro posuzování (MŽP) a orgány ochrany přírody a dalšími subjekty státní správy s působností v oblasti ochrany životního prostředí, poskytování konzultací v oblasti životního prostředí pracovníkům implementační struktury operačního programu, tj. zejména členům hodnotících a výběrových komisí, poskytování konzultací pro oblast životního prostředí předkladatelům projektů, poskytování informací o problematice životního prostředí s vazbou na ROP všem zainteresovaným subjektům a jednotlivcům.

(35) Navržené indikátory jsou uvedeny v tabulce v kapitole J.2.

Stanovení indikátorů(kritérií) pro výběr projektu

(36) Zpracovatel SEA navrhnul pro jednotlivé referenční cíle ochrany životního prostředí environmentální kritéria uvedená v tab. L.1. Tato kritéria by měla být začleněna do systému hodnocení a výběru projektů. Lze předpokládat případné modifikace environmentálních kritérií tak, aby kritéria reflektovala zaměření předkládaných a hodnocených projektů.

Vlivy koncepce na veřejné zdraví

(37) Realizací ROP nebude většina zdravotních determinant významně dotčena. Realizace bude mít v optimálním případě pozitivní vliv na veřejné zdraví, zejména zlepšením sociálních a ekonomických determinant obyvatel. Jde především o předpokládané zvýšení vzdělanosti a zvýšení nabídky pracovních míst a vytvoření infrastruktury pro zdravý životní styl jako součást péče o lidské zdroje. Při respektování ochrany životního prostředí dojde i ke zlepšení životního prostředí a následně zdraví obyvatel.

(38) Při uplatnění ROP akceptujícího výstupy ze SEA procesu není důvod očekávat zhoršení životního prostředí a jeho zdravotních determinant. Tam, kde se uvádí případné negativní vlivy na zdraví či složky životního prostředí determinující zdraví, lze čekat jejich vyloučení v procesu implementace ROP, tj. při výběru, schvalování a povolování jednotlivých předkládaných projektů.

Souhrnné vypořádání vyjádření obdržených ke koncepci z hlediska vlivů na životní prostředí a veřejné zdraví

(39) Souhrnné vypořádání vyjádření obdržených ke koncepci z hlediska vlivu na životní prostředí a veřejné zdraví je kompletně uvedeno v tabulce O.1. v kapitole O.

Závěry a doporučení včetně návrhu stanoviska ke koncepci

(40) Na základě stávajících výstupů posouzení vlivů regionálního operačního programu NUTS II Severovýchod na životní prostředí lze konstatovat, že nebyly identifikovány závažné negativní vlivy ROP na životní prostředí a veřejné zdraví. Vzhledem k míře obecnosti ROP bude možné specifické vlivy na jednotlivé složky životního prostředí stanovit až při realizaci konkrétních projektů. Proto je důležitým prvkem SEA ROP stanovení environmentálních kritérií výběru projektů, jejichž použití by mělo zajistit realizaci projektů v rámci jednotlivých opatření ROP, respektive navazujících programů.

(41) Návrh stanoviska je součástí kapitoly P. dokumentace SEA.

Pražská 320/8
500 04 Hradec Králové
tel.: +420 498 501 011
e-mail: info@rada-severovychod.cz

www.rada-severovychod.cz